Notă pentru arhivare digitală

Acest volum este pus la dispoziție în scop documentar, educațional și de conservare culturală.

Notă privind drepturile de autor

Drepturile de autor aparțin autorilor și deținătorilor legali. Dacă ești titularul drepturilor și consideri că materialul a fost publicat fără acord, te rugăm să ne contactezi pentru clarificare sau remediere.

Notă privind copia privată și utilizarea personală

Conform interpretărilor prezentate de Observatorul european privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală, structură a Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO), legislațiile statelor membre ale Uniunii Europene permit, în anumite condiții, realizarea unei copii a unei opere protejate pentru uz personal sau pentru cercul familiei și al prietenilor apropiați.

Această situație poate include și realizarea unei copii digitale a unei opere pe care utilizatorul o deține deja în mod legal, inclusiv prin descărcarea unei copii de pe Internet, cu condiția ca opera să fi fost făcută publică, ca utilizarea să nu afecteze exploatarea normală a operei și ca aceasta să nu prejudicieze titularul drepturilor.

Explicații detaliate pot fi consultate în documentul "Frequently

Asked Questions on Copyright" elaborat de Observatorul european privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală (EUIPO):
https://tinyurl.com/ccdrocopy

Cerere de completări și corecturi

Dacă ai remarcat o eroare de scanare sau poți furniza informații documentate privind această ediție, ne poți transmite datele pentru actualizare.

Furie

Colin Falconer

CCD

COLIN FALCONER

FURIE

Netanel se uită la ea și-i făcu cu ochiul.

Este imposibil, se gândi Marie. Încep să mă îndrăgostesc de acest băiat. Dar este pur și simplu imposibil. Eu sunt catolică, iar el este evreu. Ar trebui să fie la fel de departe de sufletul meu ca și luna. Mama lui mă disprețuiește, iar restul familiei mă tratează de parcă aș fi un animal exotic din Africa. Și uite ce i s-a întâmplat lui Chaim, la fel ca și lui Netanel acum câteva luni. Era o nebunie să-și imagineze că l-ar putea iubi.

Ceremonia Paștelui luă sfârșit.

— La anul îl vom sărbători la Ierusalim – ziseră toți de la masă într-un glas.

Netanel îi zâmbi plin de duioșie și simți că i se strânge stomacul. Ah, „mein Gott”, se gândi ea. Am mers prea departe. Nu mai pot să mă opresc. Nu mai pot.

Despre autor.

Colin Falconer s-a născut la Londra în anul 1953. Este ziarist și a colaborat la multe reviste și ziare. A călătorit în Europa și Asia de Sud-Est, iar acum locuiește în Australia de Vest.

Pentru Helen care crede în mine.

Prefață.

Nici o carte nu este scrisă doar prin strădania unei singure persoane. De aceea, aș vrea să mulțumesc acelora care m-au ajutat în cercetările întreprinse pentru acest roman.

La Tel Aviv, Ruth Sobol și istoricii dr. Yaakov Sachs și dr. Yaakov Goren; la Ierusalim, Ruven Koffler de la Arhivele Zion, Dafna Rix de la Muzeul din Ierusalim, Mulli Azrieli de la Firik și Rivca Weingarten, care mi-au împărtășit amintirile legate de asediul Orașului Vechi; la El-Bireh, domnul Sameeha Khalil, reprezentant al Societății Inash El-Usra. Și mai aproape de casă, îi datorez, de asemenea, mulțumiri lui Anne Mullarkey pentru că m-a ajutat să găsesc sursele de care aveam nevoie.

Vreau să mulțumesc și agenților mei Tim Curnow din Sydney și Anthea, Morton-Saner din Londra, care m-au ajutat să depășesc momentele dificile; și editorului meu, care nu se înșală niciodată în aprecierile sale, decât când este vorba de alegerea echipei preferate de fotbal.

Deși datele din acest roman se bazează pe realitate, el este o operă de ficțiune. Așa se explică și erorile care apar; de exemplu, au existat doi comandanți Haganah în timpul asediului Ierusalimului, David Halperin și Moshe Russnak, nu unul singur, iar până în anii '40 nu a existat nici un kibuț în zona în care este plasat kibuțul Kfar Herzl.

Ocazional, am folosit nume reale, care apar doar ca personaje istorice, exterioare narațiunii. De altfel, nu am intenționat să descriu oameni sau întâmplări reale și nici să mă implic în ele.

Ierusalim, septembrie 1992 „Sunt aici trimis de Furie și Inimă”.

Moise în „Primul Născut” al lui Cristopher Fry

PROLOG.

Malul de Vest, septembrie 1992

Străzile întunecate și agitate ale Bethleemului.

Mulli Rosenberg stă pe bancheta din spate a jeep-ului, cu picioarele întinse, ascultând zumzetul vocilor în aparatul de emisie-recepție. O noapte liniștită. Intefadeh scăzuse în intensitate; Rabin începuse convorbirile cu Assad, iar ziarele vorbeau despre pace.

O sirenă urlă undeva în noapte. Simțea cum, din întuneric, îl urmăresc ochi înveninați. La lumina farurilor, zări literele „PLO”, pictate cu caractere arabe, cu vopsea roșie pe obloanele ruginite ale unui magazin. Sub ele fusese mâzgălită traducerea în engleză, pentru turiști bineînțeles: „DRACU' SĂ-L IA DE ISRAEL”.

Mulli Rosenberg nu este un erou ca bunicul său. Vrea să devină avocat. Dar, mai întâi, trebuia să-și îndeplinească serviciul militar de trei ani în armată. În uniforma sa kaki arăta suplu, bronzat, tânăr și speriat.

Până acum nu împușcase pe nimeni.

Mângâie țeava mitralierei Uzi de pe genunchi. Nu avea încotro, își spuse el. Dacă nu voia să trăiască într-o lume de coșmar, așa cum trăise bunicul său, nu avea încotro.

Amman, Iordania.

Wafa își mângâie părul negru ca abanosul și își aprinse altă țigară cu degetele tremurânde. Îi este greu să vorbească despre Palestina fără să se întristeze.

Are ochi mari căprui, care sclipesc plini de pasiune în timp ce povestește.

— Pe bunicul meu îl chema Majid. Tatăl lui era șeicul Zayyad Hass'an al-Shouri, din satul Rab'allah, lângă Ierusalim. Toți din familia mea sunt palestinieni. M-am născut aici, în Iordania, dar sunt palestiniană. Da, o palestiniană. Nu concep să mă consider altceva.

Fruntea ei este acoperită de mici picături de sudoare. Amman este un oraș de beton și sticlă, cu căldură, praf și claxoane răsunătoare. Afară, soarele dogoritor topește asfaltul de pe autostradă și-ți usucă trupul ca o stafidă.

Bate hamsiin-ul, vântul fierbinte dinspre deșertul de est, galben și turbat ca răsuflarea unui șacal. Se spune că hamsiin-ul bătea în ziua în care a fost răstignit Christos.

Ventilatorul din micuțul birou se învârtește ineficient într-un colț. Wafa se oprește să soarbă cafeaua amară.

— Aceasta nu este țara mea. Nu aparțin acestui pământ. Până când situația noastră nu se va rezolva, n-o să fiu niciodată fericită. Toată viața mea m-am simțit frustrată. De ce oare lumea nu vrea să ne asculte? nu pricepi că n-o să ne găsim odihna? o să povestim copiilor și nepoților despre soarta noastră. Pentru noi, n-o să se termine niciodată.

Acum îi este greu să înghită. Se uită în jos.

— Încerc să nu-i urăsc pe israelieni, dar știu ce i-au făcut tatălui și bunicului meu și am o piatră pe inimă. Înțelegi? o piatră.

— Mai bea niște cafea. Ai puțin timp liber, da? o să-ți spun și povestea noastră. În întregime.

Vorbiți copiilor Israelului și spuneți-le următoarele când veți trece Iordanul pe pământul Canaan-ului.

Veți izgoni toți locuitorii. Veți distruge toate tablourile și statuile lor și le veți dărâma locuințele.

Și, după ce îi veți izgoni, veți ridica noi sălașuri, pentru că v-am dăruit acest pământ. Numerele 31: 51-53

Partea întâi.

GERMANIA, 1933

Ravenswald, Bavaria.

Spritzer a fost cel care i-a făcut să se împrietenească.

Da, chiar el, un Cupidon atât de neobișnuit! era un uriaș solid, cu ochi rozalii, răutăcioși. Încălțările sale cu tălpi de oțel răsunau pe pietrele înghețate, în timp ce mergea cu capul plecat, strănutând în aerul rece de seară. În spatele lui, roțile căruței Schultheiss scârțâiau sub greutatea butoaielor grele din stejar pline cu bere.

Se opri în fața Hotelului Alte Post. Emmerich, cărăușul, și fiul său începură să rostogolească butoaiele în pivniță. Spritzer izbi cu copitele în caldarâm de câteva ori, făcând să sară scântei. Netanel își dădu seama imediat ce se întâmplase: Emmerich lăsase hățurile să cadă pe crupa calului, care i s-au prins de copită. Netanel se strecură la aprozar și cumpără doi morcovi.

Traversă strada în fugă, puse cărțile pe pavaj și întinse mâna întrebător.

— Ce-i, bătrâne?

— Îl întrebă Netanel. Uite, vrei un morcov?

Spritzer îl privi suspicios, dar luă morcovul, mirosind mâna lui Netanel în loc de mulțumire. Observase celălalt morcov, care ieșea din buzunarul hainei lui Netanel. Îl împinse pe binefăcătorul său cât pe ce să-l dărâme și-l scoase cu multă îndemânare.

În timp ce Spritzer era ocupat, Netanel se aplecă, ridică piciorul calului și-l eliberă.

— Așa, băiete. Ei, cum te simți acum?

Spritzer clătină din capul lui uriaș și-l lovi pe Netanel de perete. Băiatul înălță din umeri, își luă cărțile de pe jos și se îndreptă spre casă. Nu înaintase mai mult de câțiva metri când auzi pe cineva înjurând pe stradă. Se întoarse să vadă ce se întâmplase. Spritzer era chiar în spatele lui. De îndată ce Netanel se opri, calul începu să controleze cu dinții conținutul buzunarelor lui Netanel.

Emmerich alergă pe stradă. Era îmbrăcat cu șorțul lui de piele, lung până la genunchi și cu beretă albastră.

— Hei, ce faci acolo? ai de gând să-mi furi calul?

— El m-a urmărit, mein Herr1 – îi spuse Netanel, încercând să-și tragă colțul hainei din fălcile lui Spritzer.

Emmerich înjură calul și-l trase de hățuri. Spritzer se feri și ochii săi rozalii deveniră din nou mânioși.

— Și de ce s-a luat, mă rog, după tine? ce i-ai făcut?

— Era prins în hățuri. L-am ajutat să se elibereze. Emmerich se uită la el ca la un nebun.

— L-ai ajutat să se elibereze? ai avut noroc că nu ți-a spart

capul! verrükt! 2

Netanel își reveni imediat, șocat că acest lumpen îndrăznea să-l ia la întrebări.

— Mai întâi, i-am dat niște morcovi. Îi era foame.

— I-ai dat de mâncare?

— Zbieră Emmerich. N-are nevoie. Mănâncă și așa destul. Are o foame de cal!

Apoi, izbucni în râs, încântat de spiritul său de glumă. Se uită înapoi, pe stradă, la fiul său Rolf, care stătea cu mâinile în șold lângă Gasthaus3.

— Ai auzit Rolf? am spus că Spritzer are o foame de cal!

Netanel se întoarse pentru a pleca. N-o să-și mai piardă timpul cu acest idiot. Dar, apoi, auzi altă voce în spatele lui.

— N-a fost vina lui că s-a luat după el. De ce nu i-ai pus piedica?

Era o fată. Avea aceeași vârstă cu Netanel; o cunoștea; o chema Marie. Era noua lui colegă de clasă la Realschule4. Și era de departe cea mai frumoasă fată din clasă. Avea păr castaniu și ochi albaștri, strălucitori. Timp de două săptămâni, încercase să-și adune curajul să-i vorbească; se apropiase de două ori de ea în curtea școlii, dar apoi nu știuse ce să-i spună. Se oprise în fața ei, zâmbind, incapabil să deschidă gura. Până acum, fusese convins că îl credea un idiot.

În momentul de față, îl cuprinsese din nou stânjeneala. Se uita la ea în timp ce-l apostrofa pe bătrânul cărăuș.

— Îi pusesem piedica – mormăi Emmerich.

— Și atunci cum de a reușit Spritzer să tragă ditamai căruța după el? și de ce nu ai mai multă grijă de el, în loc să aștepți să fie hrănit de străini?

Se adunaseră câțiva oameni.

— Așa este, n-are niciodată grijă de cal – zise cineva. Îl lasă să hoinărească.

— Nu-i de mirare, după cum îl maltratează – zise altul.

— Într-o zi, ar trebui ca biciul să se întoarcă pe spinarea lui, nu a calului.

Emmerich văzu că oamenii erau împotriva lui. Așa că îl conduse pe Spritzer prin mulțimea ostilă, înapoi, în Grossenstrasse. Bătrânul cal continua să tragă de hățuri, zguduindu-l pe Emmerich ca pe o marionetă.

Marie se întoarse spre Netanel.

— Îngrozitor, nu-i așa? cei de aici se mulțumesc să întoarcă

spatele, nepăsători. Abia când cineva le atrage, în sfârșit, atenția, reușesc să-și recapete glasul.

Netanel știa că-l aștepta să vorbească. Dar nu-i trecea nimic prin cap. Ridică din umeri și surâse.

— Ești Netanel Rosenberg, nu-i așa?

— Îl întrebă ea.

Încuviință din cap.

Se făcu liniște.

— Atunci, la revedere, Netanel – zise ea și se întoarse să plece.

Netanel intră în panică.

— Stai!

— Strigă el alarmat de tremurul din voce. Nu vrei să-ți duc cărțile?

Marie păru uimită de cuvintele lui.

— Azi n-am nici un fel de cărți – zise ea, întinzându-și mâinile.

— Atunci n-ai vrea să le cari tu pe ale mele?

— Se auzi Netanel întrebând-o.

Marie izbucni în râs. Râdea ca și când ar fi conversat cu un nebun, se gândi Netanel. Marie se îndepărtă. Foarte inteligent, n-am ce spune! n-ai vrea să le cari pe ale mele?

Netanel se uită din nou la Emmerich; căruța se întorsese la Alte Post și cărăușul se cățărase pe capră să pună piedica. Fiul său îl privea pe Netanel. Ochii lui erau plini de ură.

Își luă cărțile și o porni spre casă.

Josef Rosenberg era unul din bessere Leute5 a orașului Ravenswald. Fabricile Rosenberg fuseseră fondate, cu aproape șaptezeci de ani în urmă, de bunica lui Josef, Esther. După ce soțul ei murise de tuberculoză în 1864, începuse să împletească ciorapi și să-i vândă pe stradă, încercând să-și întrețină cei șapte copii ai săi, printre care și Mandel, tatăl lui Josef. Era foarte îndemânatică și, după un timp, începu să primească adevărate comenzi. Peste zece ani își cumpără o mașină de tricotat și după alți câțiva ani avea propriul ei magazin.

Când Josef prelua afacerea la moartea lui Mandel, Fabricile Rosenberg reprezentau cea mai importantă investiție din zonă. Aveau șase sute de angajați și exportau tricotaje în Elveția, Franța, Marea Britanie și chiar în S. U. A.

Bătrânei, care își vindea ciorapi împletiți de mână la colț de stradă, nu i-ar veni să creadă cum trăiesc, se gândea Josef. Am un automobil modern, locuiesc într-o casă cu șase dormitoare, plină de

servitori, iar soția mea dă câte o sindrofie în fiecare miercuri, când se întâlnește la o șuetă cu cele mai respectabile doamne ale comunității. Dar în seara aceea, în timp ce mergea în jos pe deal spre oraș, lovind în gheață cu bastonul său cu mâner de argint, îi venea foarte greu să-și alunge gândurile negre.

Lumea se schimbase așa de repede! nu trecuse nici un an de când austriacul Hitler fusese numit cancelar. Cincisprezece milioane de germani votaseră pentru el! la puțin timp după ce „comuniștii" incendiaseră Reichstagul, naziștii suspendaseră libertățile civile și dăduseră puteri nelimitate poliției SA și SS. Iar acum se inventase încă o oroare: boicotul!

Abraham Horowitz, care avea un magazin de încălțăminte în Theresienstrasse, îi spusese că membri ai SA apăreau în fiecare dimineață în fața firmei sale, încercând să sperie clienții.

— Nu cumpărați de aici, doamnă, sunt evrei. Cumpărați de la un magazin german, Gnädige Frau! 6

Sigur, ura împotriva evreilor nu era un lucru nou. Hitler nu era primul. Și nu va fi nici ultimul! arieni, nearieni! ce prostie! oare nu erau germani cu toții? familia lui locuia la Ravenswald de șase generații. Primise Crucea de Fier clasa a II-a pentru serviciile aduse în primul război mondial!

Constată că mergea din ce în ce mai repede, bătând cu bastonul în pavaj. Încercă să se liniștească. Calmează-te, se gândi el. Nu-i nimic. O să treacă. Germanii nu vor răbda asemenea prostii.

Ravenswald era adăpostit într-o vale adâncă, înconjurată de brațele desfăcute ale Alpilor Bavarezi. Orașul data din secolul al XIII-lea și era străjuit de ziduri crenelate și turnuri. Înăuntrul lor se îngrămădeau alei pietruite, case de lemn, fântâni din piatră și porți arcuite. Se oglindea în apele liniștite ale lacului Ravensee. De cealaltă parte, se înălțau ruinele vechiului Schloss7 care stătea ca un istm de piatră sub Ravensberg.

În fiecare seară, după ce termina treaba, Josef Rosenberg obișnuia să parcurgă cele două mile de acasă la Hotelul Alte Post să joace skat cu Landisberger, doctorul, și Schenke, avocatul. Îi cunoștea pe acești oameni de ani de zile; fuseseră colegi de școală. Aveau masa lor rezervată în local și jucau cărți și beau bere până la nouă sau zece seara.

În după-amiaza aceea, Rosenberg fu surprins să constate că ajunsese primul; își scoase pălăria și haina și se așeză să aștepte. Se făcu ora șapte, dar nu apăru nici Landisberger, nici Schenke. La opt

se întoarse acasă. A doua seară, îi aşteptă din nou. Pe urmă nu se mai obosi să vină.

A doua zi, îl întâlni pe domnul doctor Landisberger în Grossenstrasse. Josef se opri să discute cu vechiul său prieten şi fu uimit când doctorul trecu pe lângă el, fără să-l bage în seamă. În seara aceea, îl văzu din nou, când trecu pe lângă Bierstuben; era cu Schenke şi alt om, Dehlmer, farmacistul. Stăteau la masă şi jucau skat.

Atunci se simţise deprimat; cunoştea prea bine motivul exilului său. Nici Landisberger, nici Schenke nu erau evrei. Şi, bineînţeles, nici Dehlmer.

Deodată, domnul Josef Rosenberg, prosper om de afaceri din Ravenswald, cetăţean de vază al oraşului, patron peste şase sute de salariaţi, îşi dădu seama ce însemna să fii un paria.

La Realschule se produseseră schimbări neliniştitoare. Întro luni, Lachter, dirigintele lor, nu mai apăru. Fu înlocuit de altcineva, care se prezentă drept domnul profesor Müller. Îi anunţase că va fi noul lor diriginte şi că Lachter n-o să mai revină. Fără să le ofere vreo explicaţie.

Müller era mic de statură, chel şi avea nişte sprâncene negre şi stufoase, care semănau cu nişte omizi. Dar pe Netanel îl preocupa altceva, şi anume, insigna de la reverul hainei. Era de mărimea unui nasture – un cerc negru în jurul unuia roşu, care la rândul lui conţinea un cerc alb – şi, în centrul lor, o mică svastică neagră. Semăna cu o mică insectă, dar ucigaşă, agăţată de gulerul său. Netanel îşi dădu seama că acest om era un membru al Partidului Naţional Socialist.

Müller îşi începu prima oră cu o scurtă lecţie de istorie; le povesti cum poporul german era obligat să trăiască timp de un secol în sărăcie şi umilinţă prin Tratatul de la Versailles şi că acum era timpul să arunce jugul francez care apăsa grumazul naţiunii. Le arătă o nouă hartă a Germaniei; Rhineland şi Sudetenland, care odată făcuseră parte din Fatherland8 – aşa cum o numea Müller – erau colorate în negru. Semănau cu nişte lupi furioşi, cu fălcile deschise, gata să se repeadă asupra prăzii.

— Trebuie să înşfăcăm lupii, înainte să ne înşface ei pe noi, altfel n-o să putem trăi liniştiţi – le spuse el.

Netanel simţi că i se face rău. Avea impresia că asista la un proces, ştiind că procurorul se va întoarce din moment în moment spre sală şi-l va denunţa. Se aştepta să fie descoperit cât de curând.

Suspiciunea sa se transformă în certitudine când domnul profesor Müller abordă subiectul purității rasiale.

— Poporul german descinde din arieni, rasa care va conduce omenirea. Arienii sunt superiori fizic și psihic tuturor celorlalte rase și sunt caracterizați prin anumite trăsături fizice.

Își roti privirile în clasă. Netanel își plecă ochii, încercând să evite dezastrul care se apropia. Simțea că îl privesc cu toții. Se instalase o atmosferă glacială.

— Întoarce-te cu fața la clasă, băiete!

— Zise Müller și-l răsuci pe Netanel.

Observă cu colțul ochiului că Marie îl urmărea atentă.

— Iată un adevărat arian – exclamă Müller. Are păr blond și ochi albaștri. Acestea sunt trăsături clasice.

Cineva, în spate, începu să chicotească. Netanel îndrăzni să se uite la Müller. Omul își ridică privirile nedumerit. Dar nu reuși să-l depisteze pe cel care-l deranjase.

— Observați forma capului – continuă Müller. Nu seamănă cu cea a unui negru sau a unui evreu. Este înălțat în spate, semn de inteligență.

Din spate, răsuna un sunet grețos, de parcă ar fi vomitat un câine. Altcineva izbucnise în râs și se prefăcea că l-a apucat tusea. Netanel îndrăzni să se uite din nou la Marie. Avea obrajii roșii ca focul și își mușca buzele.

— Remarcați, de asemenea, și statura. Înalt, drept, suplu.

Acum, Netanel zâmbea, iar băiatul din primul rând îl apucă de pantaloni, crezând că făcuse pe el.

— Un arian clasic – repetă Müller.

Auzi alt hohotit și se uită în jur încruntându-se.

— Cum te cheamă, băiete?

— Îl întrebă el pe Netanel.

— Rosenberg, domnule.

Fața lui Müller se alungi și sprâncenele, ca niște omizi, se înălțară.

— Ești cumva fiul lui Josef Rosenberg, proprietarul fabricii?

Voia să spună, de fapt, Josef Rosenberg, evreul.

— Da, domnule – zise Netanel, iar tusea și strâmbăturile se întețiră în clasă.

Müller se făcu stacojiu.

— Stai jos!

Netanel se duse la locul lui. Müller se întoarse cu spatele la

clasă, contemplând tabla neagră. Încerca să găsească un cuvânt inspirat care să-l scoată din încurcătură. Dar nu reuși.

— Deschideți cărțile de istorie – șuieră el – și răspundeți la întrebările de la pagina 45.

Îl ascultară cu toții, mulțumiți să-și ascundă râsul aplecați asupra cărților de istorie. Müller se prefăcea că-și studiază însemnările așteptând cu nerăbdare clinchetul binecuvântat al clopoțelului. Dar zvastica neagră îl obseda pe Netanel. I se părea că-i promite să se răzbune, plină de mânie ariană.

— M-am stăpânit cu greu!

— Zise Marie, în timp ce străbăteau Grossenstrasse.

Netanel îi ducea cărțile prinse cu o curea de piele. Le agățase de umăr.

— Observați părul blond și ochii albaștri. Tipic arian!

— Râse ea, imitând tonul solemn al profesorului Müller.

— Într-un fel avea dreptate – zise Netanel. Stră-străbunică-mea s-a căsătorit cu un ofițer prusac de cavalerie. Se spune că avea pe obraz o cicatrice de la un duel.

— Ar trebui să porți bucle de-o parte și de alta a capului, ca să nu-l mai induci în eroare pe bietul Müller!

Netanel o privi. Nu știa dacă ar fi trebuit să râdă sau nu. Nu era obișnuit ca un creștin să vorbească așa despre rasa și religia lui. Dar ea nu-și bătea joc de el. I se păruse o glumă bună, atâta tot.

— Nu toți evreii sunt la fel – spuse Netanel serios. La fel cum nici creștinii nu se aseamănă între ei. Doar evreii orientali, Hassidimi, poartă bucle în părți.

— Cred că ți-ar sta foarte bine și ție – zise Marie.

Netanel simți cum i se aprind obrajii. Acum vrea să mă necăjească, se gândi el.

— Aș prefera o cicatrice de la un duel – spuse el.

Ce ciudat. Acest moment, care lui i se păruse cea mai mare umilință a sa, se transformase într-un triumf. Marie îl abordase la terminarea orelor și, cu un zâmbet care-l făcuse să se topească, îi declarase că și ea îl considera un exemplu minunat de dezvoltare fizică și psihică ariană.

— Mulțumesc. Voi fi primul membru din Hitlerjugend, capabil să recite din Talmud9.

Fata râse, iar lui îi dispăru stânjeneala.

Traversă piața din centrul orașului. Schöner Brunen, fântâna de piatră de lângă Rathaus10, înghețase. Cele trei virtuți cardinale,

reprezentate de îngerii palizi ai Credinței, Speranței și Milei, erau învelite întro pojghiță de gheață. Zăpada proaspăt căzută acoperise semnele din fier forjat care atârnau deasupra străzii pietruite ca niște drapele de paradă.

— Îmi place să merg pe aici – spuse Marie.

— Știu unde locuiești. Tatăl tău a cumpărat măcelăria din Theresienstrasse.

Îl privi mirată.

— Cum ai aflat?

— M-am interesat.

Continua să-l privească nedumerită.

— De ce ai făcut asta?

— Pentru că, după părerea mea, ești cea mai frumoasă fată din clasă – zise el, plecându-și ochii stânjenit.

Dar fata nu-l luă în râs.

— Nu sunt, dar îți mulțumesc oricum.

Se întoarse, iar ea își ridică privirile și-i zâmbi. Simți o durere adâncă în piept. Este minunată, se gândi el. Și mă place. Da, mă place!

Extazul fu întrerupt brusc și obscen.

Punga de hârtie ateriză la picioarele lui și se crăpă în două, împrăștiindu-și conținutul în zăpadă, murdărindu-i șosetele și pantofii. Fusese umplută cu excremente; de om, de câine, era greu de spus.

— Jud, Jud, Scheiss în die Tüt – zbieră cineva – Jidane, jidane, rahat în pungă!

Erau trei băieți în colțul străzii, îmbrăcați în uniforma neagră a organizației Hitlerjugend – pantaloni de piele și cămăși maro. Netanel îl recunoscu pe unul din ei: Emmerich, fiul cărăușului.

Marie îl apucă de braț pe Netanel și începu să-l tragă după ea.

— Nu, Netanel. Lasă-i. Sunt niște idioți. Nu-i băga în seamă.

— Nu pot.

Netanel se eliberă din strânsoarea ei, urmărindu-i atent pe cei trei băieți. Când traversă strada, observă că Emmerich rânjea.

— De ce umbli cu o nemțoaică drăguță, jidane?

— Cine a aruncat punga?

— Era rahat german – zise Emmerich. Ar fi trebuit să ți-l băgăm pe gât.

Netanel calculă distanța dintre el și Emmerich. Doi pași.

Ceilalți doi, stăteau de-o parte și de alta, pregătiți de atac.

Emblema de pe uniforma lor sclipea amenințător. Dacă se repezea la Emmerich, vor sta de-o parte? nici vorbă. Unul dintre ei își puse mâna pe șold, cu arătătorul îndreptat spre pumnalul din teaca neagră.

— Nu vreau să mai umbli cu fetele noastre, jidane!

— Îi spuse Emmerich. N-ai decât s-o regulezi pe mă-ta, dacă vrei!

Netanel îl pocni înainte să apuce să rostească ultimul cuvânt. Făcu doi pași înainte și-l lovi cu pumnul în plină figură. Emmerich se prăbuși. Ceilalți băieți săriră imediat și-l prinseră de brațe. Ce idiot fusese, se blestemă Netanel în gând! le făcuse jocul. Asta plănuiseră de la bun început.

Băieții erau mai mari ca vârstă, mai puternici și-l țineau strâns. Emmerich se așeză pe jos, la picioarele lui, ștergându-și sângele care-i șiroia din nas. Se uită la Netanel și rânji.

— Va trebui să te învățăm minte, porc de jidan, ce ești!

— Exclamă el și se ridică în picioare.

Primele două lovituri i se înfipseră în piept și stomac. Netanel simți că-l părăsesc puterile. Îl izbi pe Emmerich în genunchi și-l auzi țipând. Dar satisfacția nu dură decât câteva minute. Apoi, pumnul lui Emmerich îl lovi în cap și își pierdu cunoștința.

Marie îi văzu că-l trăgeau pe Netanel după colț. N-avea cine s-o ajute. Și, oricum, cine ar fi intervenit împotriva unor membri din Hitlerjugend? alergă pe stradă. Acum, Netanel zăcea pe jos, iar Emmerich și prietenii lui îl loveau cu piciorul.

— Încetați!

— Zbieră Marie. Încetați!

Emmerich rânji.

— Este doar un jidan!

Dar se opri.

Unul din ei o prinse de încheietura mâinii.

— Ce caută o nemțoaică drăguță ca tine cu unul ca el?

Încercă să se elibereze. Netanel zăcea pe burtă și avea sânge în păr. Pe zăpadă se vedeau urme roșii.

— L-ați ucis!

— Nu l-am ucis. Deși patriei nu i-ar lipsi un jidan împuțit!

— Dați-mi drumul!

Emmerich făcu semn celuilalt băiat.

— Dați-i drumul!

Îngenunche și încercă să-l întoarcă pe Netanel pe-o parte. Gemu

și deschise ochii. Îi curgea sânge din nas și din gură.

— Porcilor!

— Zbieră Marie, dar Emmerich n-o auzi.

El și cei doi colegi ai săi se îndepărtaseră, râzând și hârjonindu-se de parcă totul nu fusese decât o joacă.

Marie îi așeză capul pe genunchii ei și încercă să-i șteargă fața cu batista. Deodată, observă că apăruseră oameni pe stradă. Acum câteva clipe, Grossenstrasse fusese pustie. Acum totul revine la normal, doar că fata măcelarului avea sânge pe rochie.

Reședința familiei Rosenberg era cunoscută sub numele de Casa din Pădure. Se înălța dincolo de drumul principal, ascunsă în spatele unui zid înalt și al unei porți de fier forjat, aproape invizibilă, umbrită de pini și sălcii acoperite acum de zăpadă ceea ce o făcea să semene cu un castel de gheață. Marie îl ajută pe Netanel să înainteze pe poteca înzăpezită.

Netanel se împiedică pe scară.

— Nu-mi lipsește nici un dinte – mormăi el, arătând cu degetul spre bărbie.

— Ar fi mai bine să te duci să te speli – îi spuse Marie.

Fața și hainele lui Netanel erau pline de sânge. Avea un ochi pe jumătate închis, o umflătură purpurie pe un obraz și o nară zgâriată.

— Nu-i nimic – zise Netanel.

Își ridică privirile spre ea.

— Îmi pare rău.

— Îi urăsc – șopti ea.

Băiatul ridică din umeri.

— Ai avut dreptate. Sunt niște idioți.

Marie se simțea rău. Nu mai asistase până acum la o scenă atât de violentă. Tremura din cap până-n picioare.

— Netanel!

Se întoarseră amândoi. Mama lui Netanel stătea în prag, albă la față. Își încleștase mâinile în faldurile rochiei. O privi pe Marie și apoi pe fiul ei.

— Ce s-a întâmplat, Netanel?

— Nimic, mamă.

— Dar, fața ta. Ce s-a întâmplat?

— Păcat că nu i-ai văzut și pe ceilalți!

— Zise Netanel.

Dar doamnei Rosenberg nu-i ardea de râs. Chemă unul din

servitori. Apoi îl luă pe Netanel de braț și-l duse înăuntru. Înainte să închidă ușa, se întoarse și se uită la Marie.

— Verdommt Deutschländer 11- exclamă ea.

Marie rămase singură, cuprinsă de un sentiment pe care nu-l mai experimentase niciodată ca fiică de măcelar sărac.

Rușinea!

Marie Helder locuia împreună cu familia ei în apartamentul de deasupra măcelăriei tatălui ei în Theresienstrasse. O plăcuță din fier forjat atârna pe stradă – pe ea era scris Metzgerei, cu litere gotice aurii. La fel ca majoritatea caselor din Bavaria, fațada fusese decorată în multe culori. La etajul doi, jaluzelele fuseseră vopsite în verde. O frescă în roșu, ocru și auriu înfățișa crucificarea lui Christos. O alegere nepotrivită pentru o măcelărie, se gândi Netanel. Era normal ca cineva precum domnul Helder să nu observe ironia.

Netanel se uită pentru o clipă la porcii spintecați, atârnați la fereastră în cârlige de oțel. Apoi ciocăni la ușa masivă care ducea la etaj, la apartamentul măcelarului.

Lângă fereastra living-room-ului era fixată diagonal o oglindă. Netanel o zări pe Marie și o auzi alergând pe scări. Îi deschise ușa cu răsuflarea tăiată.

— Netanel!

— Bună, Marie.

— Ce cauți aici? duminica?

Netanel își aruncă o privire în apartament. Văzu fața unui băiețel în capul scărilor, uitându-se după balustradă. Marie se întoarse.

— Dieter! pleacă de aici!

— Strigă Marie.

Fața dispăru.

Netanel zâmbi.

— Fratele tău?

— Băieții sunt atât de nesuferiți, nu-i așa? mă rog, vreau să spun frații.

— Eu nu am frați, așa că mă bazez pe părerea ta.

— Ce cauți aici?

Se uită din nou în sus pe scări. O cuprinse spaima când se gândi ce ar spune tatăl ei dacă ar afla că vorbește cu fiul lui Josef Rosenberg.

— Vrei să vii la mine acasă la ceai, vineri seara?

— O întrebă Netanel.

— Da! adică. Va trebui să-l întreb pe tata.

— Bineînțeles.

— Sunt sigur că n-o să fie nici o problemă – minți ea.

— Bun.

Se uitau unul la celălalt.

— De ce nu ai așteptat până mâine la școală să mă inviți?

— Zise ea.

— A trebuit mai întâi să-i conving pe părinții mei. Am dus muncă de lămurire tot week-end-ul. Am vrut să vin imediat, ca să nu aibă timp să se răzgândească.

Fata se întristă.

— Fiindcă sunt fiica măcelarului, nu-i așa?

— Fiindcă ești catolică – asta este problema, zise el.

Apoi îi zâmbi.

— De fapt, nu este vorba de un ceai obișnuit.

— Nu?

— Este Paștele evreiesc.

— Vrei să spui că mă inviți la Paștele vostru?

— Îl întrebă Marie uimită.

Știa că era o sărbătoare religioasă evreiască. Naziștii spuneau că atunci evreii beau sânge de prunci germani.

— Aș vrea tare mult să vii.

Se uită în oglindă și zări fața unui bărbat. Omul se retrase imediat.

— O să discut diseară cu părinții mei – zise Marie.

— Bun.

Dieter apăruse din nou în capul scărilor. Netanel îl văzu strâmbându-se.

— Bun.

— Netanel – îl strigă ea – cum să mă îmbrac?

— Fă-ți niște bucle de-o parte și de alta a capului îi răspunse el râzând. Bucle și pălărie neagră cu boruri late.

Grădina de iarnă fusese construită în spatele casei și adăpostea ghivecele cu flori și palmieri, care erau slăbiciunea doamnei Rosenberg. Camera avea ferestre uriașe de jur împrejur, așa că era cald înăuntru, chiar și în miezul iernii. Doamna Rosenberg își petrecea aici multe ore, săpând printre răsaduri; în weekend o însoțea și soțul ei, care stătea în fotoliul mare de trestie din colț și citea ziarul.

— Nu știu de ce trebuie să avem un goyim12 la Paștele nostru – zise doamna Rosenberg.

— Băiatul o place – zise Josef. Părea dornic s-o invite. Lasă-l în pace.

— Nu poți avea încredere într-un german. Ai uitat ce i s-a întâmplat; cum arăta când s-a întors de la liceu în ziua aceea?

— Și noi suntem germani.

— Dar asta nu i-a oprit pe vagabonzii de Hitlerjugend să sară pe el în stradă.

— Aș vrea să știu câte din doamnele care participă la sindrofiile tale de miercuri sunt evreice?

— Eu nu mă refeream la discriminare rasială, Josef. Mă gândeam că nu este normal să invite o străină la Paștele nostru.

— După ce o s-o cunoaștem, n-o să mai fie o străină!

Doamna Rosenberg nu-i răspunse. Se aplecă asupra unui ghiveci și răvăși pământul cu putere, împrăștiindu-l pe dalele de marmură. Trânti săpăliga pe jos și ieși, închizând ușa zgomotos în urma ei. Se opri pe verandă, cu brațele strânse în jurul ei, ca să se apere de aerul răcoros de martie. Să-i ia dracu' de germani!

— Înjură ea pe înfundate. Mai întâi îi bat băiatul, iar apoi unul din ei se invită la Paștele lor.

Își aminti cum arăta fiul ei când se întorsese atunci de la școală. Fusese un miracol că scăpase fără nici o fractură; era plin de vânătăi pe tot corpul. Josef spunea că totul o să fie bine până la urmă, dar nu-și dădea seama cum putea să fie când germanii ăștia erau capabili de asemenea orori și nu avea nimeni de gând să-i oprească?

Ea începuse să se teamă. Josef nu știa ce să spună despre aceasta și nici ce putea să se întâmple. Părinții ei veniseră din Polonia; auzise de pogromuri. Simțea că se pregătește unul chiar aici, în Bavaria, indiferent ce spunea Josef.

Să-i ia dracu' de germani!

Părea familiar și, totuși, complet ciudat. Netanel era același, dar tichia îl schimba. Observă încotro se uita și-i zâmbi.

— Este pentru cei bătrâni ca să-și ascundă chelia. Noi, tinerii, o purtăm ca să nu atragem atenția asupra lor.

Dar gluma lui nu-i îndepărta sentimentul de alienare. Se simțea o intrusă. Sigur, Josef încercase s-o facă să se simtă bine; toți din oraș vorbeau frumos, despre „Șef”. Îl văzuse de multe ori prin oraș.

— De obicei, în propria lui mașină – dar și pe el îl schimba tichia și șalul de rugăciune pe care-l purta peste haină. Parcă toți

fuseseră transformați de bagheta unui vrăjitor. Un gând ridicol, își spuse ea, dar așa simțea. Își dădu seama că naziștii îi inoculaseră tot felul de idei preconcepute.

Doamna Rosenberg era mai rezervată decât soțul ei; Marie îi sesiză reproșul din ochi. Și încă ceva: durerea care rămăsese din după-amiaza aceea când Netanel fusese bătut.

Netanel o prezentă și celorlalți membri ai familiei. Unchiul Mulu, un bărbat înalt, adus de spate, cu degete pătate de nicotină; soția lui Mulu, Rachel, o femeie slabă, nervoasă, care răsucea între degete o batistă. Aveau o fată cam de vârsta ei, Bertha; un nume nefericit, se gândi Marie, pentru că biata fată cântărea dublu față de ea și era jumătate ca înălțime. Și mai era Eli, un băiat de unsprezece ani, cocoțat pe marginea scaunului, clipind în spatele ochelarilor săi cu rame din carapace de broască țestoasă.

— Este primul Paște evreiesc al lui Marie – le spuse doamna Rosenberg. Netanel a vrut să-i arate cum sunt sărbătorile noastre.

Marie observă umbra de îndoială de pe fețele lor. Ce era oare? suspiciune? dispreț? frică? unchiul Mala își aprinse o țigară și mătușa Rachel răsuci batista ca pe o frânghie.

— Este o zi deosebită pentru noi – zise Rachel. Ne bucurăm să avem pe cineva de altă religie ca să vadă ce înseamnă pentru noi.

— Dar presupun că Netanel ți-a explicat deja – zise Mulu.

— Tatăl lui Marie este măcelar – spuse doamna Rosenberg cu răutate.

— Nu văd nimic rău în asta – îi răspunse Mulu.

Până să-l întâlnească pe Netanel, Marie nu se gândise că era o rușine să fii măcelar. Se uită la Netanel.

Zâmbea, dar era palid la față și ochii îi sclipeau furioși.

— Vino să-ți arăt masa de Seder – îi zise el și o scoase din cameră.

— Îmi pare rău – îi spuse el când ieșiră. Este de neiertat.

— Nu contează.

— Familia mamei n-a reușit să scape de mentalitatea de ghetou.

Fata îl strânse de mână.

— Nu-i nimic.

Era pentru prima oară când făcea un asemenea gest și intimitatea dintre ei o sperie brusc.

— Este o adevărată aventură pentru mine. Singura fată din cercul de catehism care a asistat la un Paște evreiesc.

— Mi-e rușine de ce au făcut. N-o să mai vorbesc cu mama.

— Prostii. Dacă vrei într-adevăr să vezi ce înseamnă nepolitețea, o să te invit să petreci Crăciunul cu tatăl meu.

Deschise ușa de la sufragerie.

— Ei, iat-o! aceasta este masa de Seder.

— Ce minunăție!

— Murmură Marie uimită.

Argintul și porțelanul sclipeau la flacăra lumânărilor, vasele păreau să plutească în lumina gălbuie. Masa era dominată de o uriașă tavă aurie.

— Totul simbolizează ceva în seara aceasta – murmură Netanel. Foițele subțiri se numesc pască – pâine necrescută. Ne amintesc de plecarea grăbită a israeliților din Egipt, când n-au mai avut timp să-și coacă pâinea. Aici este un amestec de nuci și mere, simbolizând munca grea depusă de evreii asupriți de faraon. Iar alături, ierburile amare care amintesc de amărăciunea sclaviei și apa sărată pentru lacrimile suferinței. Creson – vestitor al primăverii, ouăle, care simbolizează ofrandele din Marele Templu, și oase de miel rumenit, care reprezintă mieii de sacrificiu, căsăpiți în ajunul Fugii din Egipt.

— Parcă aș păși printre filele Bibliei.

— Noi, evreii, nu uităm nimic. Jignești un evreu și peste o sută de ani vei avea o sărbătoare religioasă.

Nu-și dădea seama dacă vorbea serios sau râdea de ea.

— Și toate acestea sunt importante pentru tine?

— Îl întrebă ea.

Netanel ridică din umeri.

— Sunt importante pentru mama.

— Dar nu și pentru tine?

— Este distractiv, dar Faraonul a murit demult. Tu crezi în Moș Crăciun?

Fata zâmbi.

— Da, de Crăciun.

— Vezi! și eu cred în Seder de Paște. Îmi pare rău că te-am dezamăgit și nu ți-am arătat prunci germani măcelăriți, așa cum spun Goebbels și Streicher.

— Mă rog, n-ai susținut niciodată că ai fi un fanatic religios!

Netanel surâse.

Fură întrerupți de strigăte din hol.

— Este mătușa Esther – zise Netanel. Hai mai bine să ți-o prezint.

Mătușa Esther venise de la München însoțită de cei doi fii ai săi, Michal și Chaim. Chaim era înconjurat de ceilalți membri ai familiei și toți țipau și plângeau în același timp.

Netanel și Marie apărură pe scări.

— Ce se întâmplă?

— Șopti Marie.

— Chaim – spuse Netanel. Se pare că a fost bătut.

Chaim era cam de aceeași vârstă cu Netanel, dar mai scund, brunet și cu umerii mai puțin lați. Avea ochii tumefiați și îi lipsea un dinte din față. Pe unul din obraji avea o umflătură purpurie, ca și când ar fi ținut în gură o portocală. Femeile, doamna Rosenberg și mătușa Rachel, țipau și-l îmbrățișau, iar el tresărea ori de câte ori îi atingeau fața.

— Ce s-a întâmplat?

— Repeta întruna mătușa Rachel, fără să aștepte răspunsul.

— Naziștii – strigă Michal, fratele mai mic al lui Chaim, sperând să atragă atenția asupra sa.

— Naziștii au făcut asta? naziștii?

— Țipă doamna Rosenberg.

— Ce s-a întâmplat?

— Spuse din nou mătușa Rachel.

— Stăteam pe stradă – începu Chaim.

— A fost o paradă nazistă, oameni din SS – spuse Michal.

Esther le făcu semn să tacă.

— Acești SS-iști îi urmăreau pe toți. Chaim al meu n-a salutat steagul nazist când a trecut pe lângă el. Bineînțeles că nu l-a salutat. Doar este evreu și n-are voie. Dar ei l-au tras pe o alee și l-au luat la bătaie.

— Doar fiindcă n-a salutat steagul nazist?

— Exclamă Josef.

— Nu, le-a explicat de ce n-a putut să-l salute – spuse Michal.

— Pentru că sunt evreu – continuă Chaim.

— Așa că l-au bătut din nou – zise Esther.

— Nu trebuia să le spună că este evreu!

— Zise Marie lui Netanel și, în momentul acela, tăcură cu toții și se uitară la ea.

Un timp, nu vorbi nimeni.

Apoi, Josef Rosenberg spuse:

— Ei bine, sunt sigur că o să-i treacă. Hai să intrăm și să sărbătorim Paștele.

Netanel își drese glasul.

— De ce această noapte este deosebită de celelalte?

— Spuse el.

Josef Rosenberg, așezat în capul mesei, citea din textul ebraic Haggadah, deschis pe masă, dinaintea sa. Își ridică mâinile cu palmele în sus.

— Această noapte este deosebită pentru că sărbătorim cel mai important moment din istoria poporului nostru. În noaptea aceasta sărbătorim Fuga Triumfătoare din Egipt, de la sclavie spre libertate.

Apoi începu petrecerea propriu-zisă de Paște. Așa cum era obiceiul, la fiecare fel de mâncare se spuneau rugăciuni și cântări din Haggalah, după care fiecare din ei avea câte o copie. La flacăra galbenă a lumânărilor, ei citeau cântecele și rugăciunile de Seder, în timp ce Josef relata episodul fugii din deșert. În cameră mirosea a ierburi, supă de pui, friptură de miel și vin rubiniu, care venea tocmai de la Muntele Carmel din Palestina.

Sorbiră vinul care simboliza bucuria și Josef le povesti despre cele zece molime care se abătuseră asupra Faraonului, și apoi cântară Cântecul lui Miriam ca să celebreze închiderea Mării Roșii în calea armatei Faraonului. Lui Chaim i se făcu onoarea să ducă o cupă de argint plină cu vin și s-o așeze la intrare în fața ușii, pentru ca profetul Ilie s-o poată lua, pentru înviorare, dacă apărea cumva în timpul ospățului.

Marie își roti privirile prin cameră. Se uită la Josef, care citea din Haggadah pe un ton blând, ca un bunic care spune povești nepoților înainte de culcare, la Chaim, cu fața lui desfigurată, care căpătase un aer grotesc la lumina lumânărilor, la mătușa Rachel, cu batista înfășurată între degete, și, în sfârșit, la Netanel, care părea impasibil. Oare ce gândea?

Netanel se uită la ea și-i făcu cu ochiul.

Este imposibil, se gândi Marie. Încep să mă îndrăgostesc de acest băiat. Dar este pur și simplu imposibil. Eu sunt catolică, iar el este evreu. Ar trebui să fie la fel de departe de sufletul meu ca și luna. Mama lui mă disprețuiește, iar restul familiei mă tratează de parcă aș fi un animal exotic din Africa. Și uite ce i sa întâmplat lui Chaim, la fel ca și lui Netanel acum câteva luni. Era o nebunie să-și imagineze că l-ar putea iubi.

Ceremonia Paștelui luă sfârșit.

— La anul îl vom sărbători la Ierusalim – ziseră toți de la masă într-un glas.

Netanel îi zâmbi plin de duioșie și simți că i se strânge stomacul. Ah, mein Gott13, se gândi ea. Am mers prea departe. Nu mai pot să mă opresc. Nu mai pot.

Kibuțul Kfar Herzl.

Rishou Hass'n își spuse că era imposibil să culegi mere toată ziua când te aflai într-o stare de erecție permanentă.

Era un păcat, un chin și o minune. Aceste evreice nu-și acopereau niciodată părul, fețele, brațele bronzate și picioarele. Pentru numele Preaslăvitului Allah, lucrau în șorturi de dimineață până seara. Nu mai văzuse în viața lui niște coapse de femeie. Era hipnotizat de mușchii încordați sub pielea maronie. Și ori de câte ori ridicau un coș cu mere.

Fie ca Allah să mă ajute în durerea mea! tot sângele din trup i se scurgea în membrul viril și-i venea să leșine. Aceste evreice erau un blestem menit să-l tortureze. Iar Sarah era cea mai rea din toate. Lucra aici, în livadă, chiar lângă el. Ce ochi avea! căprui, întunecați, care ascundeau toate plăcerile amorului.

De ce vrea Allah să mă pună atât de greu la încercare?

Unul din evrei îl privea. Îl chema Asher. Știe! da, știe ce gândesc și i-ar place să-mi înfigă un cuțit între coaste. Nu pot să mai rămân aici nici măcar pentru trei șilingi palestinieni pe zi. Sămânța mi se învârte în burtă ca Marea Galileii!

În fiecare zi schimbau priviri. Se uitau unul la celălalt, iar Asher îi urmărea pe amândoi. Trei perechi de ochi înfometați, curioși, criminali. Nimeni nu scotea nici o vorbă.

Ce bine ar fi să nu-l mai privească atât! dacă ar putea să-și ferească ochii de picioarele și brațele ei bronzate, de părul negru, strălucitor, să se lămurească odată că nu trebuia să se gândească la ea. Dar în fiecare zi o prindea privindu-l pe furiș și își imagina ce puteau însemna aceste priviri. Pur și simplu îl scotea din minți.

Era prea mult. Chiar și pentru trei șilingi palestinieni și fantezii care să-ți ajungă o viață întreagă, era prea mult.

Rab'allah

— Mă înnebunește – zise Rishou. Mi-am pierdut somnul și pofta de mâncare. Nu știu ce să mă fac.

— Am avut mai multe evreice din kibuț decât degete la mâini – spuse Wagil. Sunt niște târfe cu toatele. Te imploră să te culci cu ele.

— Ba n-ai regulat nici o evreică în viața ta. Nu ți-ai găsi nici propriul membru în beznă, dacă nu l-ai avea prins între picioare.

Wagil se înroși la față și izbi cu palma în tava de aramă, vărsând ceștile. Mușterii din cafeneaua lui Zayyad se întoarseră amuzați. Lui Wagil nu-i convenea să fie luat peste picior de fratele lui mai mic. Dar Rishou era mai solid și mai înalt ca el, așa că nu putea face nimic.

— Habar n-ai!

— Oile behăie toate când intri în hambar – spuse Rishou rânjind – dar, dacă o să găsesc vreodată o evreică vorbind despre tine cu ochi languroși, jur că-ți dau o mie de lire palestiniene.

Wagil încercă să-l plesnească peste față, dar Rishou se dovedi mai rapid și-l prinse de încheietura mâinii

— Wagil, Wagil, nu fi dobitoc!

— Nu știi ce vorbești!

— Chiar dacă evreicele nu-și acoperă fața și picioarele lor lungi, bărbații le păzesc la fel de bine cum le păzim și noi pe ale noastre. Dacă cineva îndrăznește să sară gardul kibuțului, este găsit a doua zi de dimineață cu gâtul tăiat și gura astupată cu propriile-i testicule.

Wagil bătu din palme îmbufnat și servitorul le umplu ceștile de cafea. Localul era proprietatea familiei Hass'an. Zayyad Hass'an, tatăl lor, era muktar, conducătorul satului Rab'allah. Stăpânea cea mai mare parte a câmpurilor din jur și îndeplinea rolul de agent pe lângă effendi14 de la oraș care doreau să închirieze parcelele rămase.

Fusese ales muktar pentru că era cel mai bogat om din sat și bogăția sa impunea respect. Avea cea mai frumoasă casă, cel mai bun cal și era singurul care se culca într-un pat cu picioare. Bogăția reprezenta sursa puterii sale. Aici, în cafenea, fuma din narghilea, media disputele, împrumuta bani, funcționa ca intermediar între săteni și autoritățile de la Ierusalim. Poate că într-o zi, Wagil va fi cel care va moșteni titlul de muktar – dacă se va dovedi suficient de capabil.

— Dacă evreii ăia ar îndrăzni să facă rău unui om de-al nostru, le-am rade kibuțul de pe suprafața pământului – zise Wagil.

— Bineînțeles, ce mai încape vorbă?! i-am împușca de la depărtare. Măcar atât!

— Supraviețuiesc aici numai datorită răbdării și îngăduinței noastre.

— Nu uita de reflectoarele și puștile lor.

Wagil se încruntă. Fratele său avea întotdeauna un răspuns la

toate. Zayyad îl aprecia. Majid era plecat la Ierusalim, așa că Rishou rămânea singura amenințare pentru Wagil.

— Poate ar trebui să te strecori în kibuț într-o noapte, să vezi ce se întâmplă – îi spuse Wagil.

Rishou rânji.

— N-aș faceo nici măcar pentru tine, frate. Da, nici măcar pentru tine.

Kibuțul Kfar Herzl

— Nu-mi place cum se uită la tine – zise Yaakov.

— Și cum se uită la mine?

— Îl întrebă Sarah dulce. Yaakov cunoștea prea bine inocența prefăcută din ochii fiicei sale.

— Știi prea bine ce vreau să spun și nu-mi place nici cum te uiți tu la el.

— Cum mă uit la el?

— Nu te juca cu mine!

Erau în sufrageria comună a kibuțului. Sufrageria reprezenta centrul comunității Kfar Herzl. Pereții erau făcuți din piatră, iar mesele înguste erau luminate de câteva lămpi cu kerosen; aici mâncau laolaltă cele cincizeci de familii din kibuț, aici scriau rudelor rămase în Polonia, Germania și Rusia; aici discutau și dansau. Mai ales, dansau. Chiar și la sfârșitul unei zile grele de lucru, exista întotdeauna cineva gata să ia o chitară. Trupurile ostenite de muncă se ridicau să sărbătorească libertatea și viața.

Acum dansau vreo zece tineri și tinere, dar în curând vor fi atrași și alții în cerc.

Ar fi mai mulți, dar majoritatea zăceau bolnavi de malarie. De aceea, fuseseră nevoiți să angajeze arabi pentru strânsul recoltei.

— Dacă te mai văd vorbind cu el, o să-ți dau o bătaie să mă ții minte!

— Nu mai sunt mică să mă amenințI.

— Dar eu sunt tot tatăl tău, nu uita!

Se priveau furioși peste masă, până când unul din dansatori remarcă disputa și o prinse de încheietura mâinii pe Sarah, încercând s-o ridice în picioare. Era Asher.

Sarah se smuci, dar Asher nu se dădu bătut. O apucă din nou, de data aceasta cu ambele mâini, și o trase în picioare. Cineva cânta hora la chitară, iar alții stăteau la mese și băteau din palme. Dansatorii făceau doi pași la dreapta și unul înapoi, mai întâi încet, apoi din ce în ce mai repede, râzând și cântând în același timp.

Sarah li se alătură, dar continua să se gândească la ce-i spusese tatăl ei. Avea dreptate, bineînțeles. Putea să dea de bucluc. Culegătorul lor de mere era într-adevăr un băiat frumos, dar pentru cei din kibuț reprezenta doar un arab împuțit.

Nu mai văzuse altul ca el. Ce ochi! ca niște lacuri întunecate. Știa că este o iluzie, un miraj al deșertului. În spatele acelui chip încântător se ascundea, probabil, un beduin ucigaș Și totuși, ochii aceia negri, seducători, plini de putere și pasiune. Dacă ar putea măcar o dată.

Bineînțeles, tatăl ei avea dreptate. Era o nebunie.

Și totuși.

Rab'allah.

Un țipăt sinistru de hienă.

Rishou nu putea să adoarmă. O vedea ori de câte ori închidea ochii: cu capul descoperit, cu picioarele lungi, bronzate. Pentru numele lui Allah, sunt doar un bărbat. Cum să muncesc și să dorm când mă chinuie asemenea tentație?

Wagil sforăia lângă el, întins pe saltea. În camera alăturată, îl auzea pe tatăl lui gâfâind ca un taur cu a doua sa soție. Altă tentație. Ramiza era cu câteva luni mai mare ca el și avea un chip îngeresc. Fie ca membrul tatălui său să se usuce ca o smochină și să cadă! aranjase deja căsătoria lui Wagil. Oare lui când îi va veni rândul să-i găsească o soție?

Se strecură afară din casă și se opri pe alee să contemple stelele. Gemu cu voce tare. Testiculele i se umflaseră ca niște pepeni.

Jos în vale, auzea voci cântând în kibuț. Evreii se distrau din nou. Oare nu le ajungea cât munceau în livadă?

Luna arunca o lumină fantomatică pe străzile noroioase și pe acoperișurile caselor. Se înfioră de adierea nopții și o luă pe potecă spre livezile din vale.

Kibuțul Kfar Herzl.

Kibuțul era înconjurat de un gard din sârmă ghimpată, presărat din loc în loc cu turnuri de pază. Avea și reflectoare alimentate de un generator propriu, dar erau folosite numai ca să lumineze clădirile. Gardul din sârmă reprezenta singura împrejmuire care separa livezile de măslini ale satului Rab'allah de viile și merii kibuțului Kfar Herzl.

Rishou zăbovi mult timp sub ramurile măslinului uitându-se la colibele și bungalowurile luminate puternic. Se afla atât de aproape. Dansa și râdea cu ceilalți evrei, prieteni ai tatălui ei. Gemu din nou.

De ce se agita atât? nu era mai grozav decât. Decât. Wagil. Unde era focul lăuntric, curajul, pasiunea? cațără-te pe gard!

— Își spuse el. Când era mic, se avântase de multe ori cu Majid în livezile evreilor.

Se cățără, rupându-și hainele în sârma ghimpată și își croi drum, alergând aplecat de spate printre rândurile de vită de vie.

La liziera copacilor, se culcă cu fața la pământ. Era aproape de miezul nopții și locuitorii kibuțului ieșeau câte unul, câte doi din sufragerie. Spațiul din fața sufrageriei era scăldat în lumină, vedea totul foarte clar.

Mai întâi, îi recunoscu vocea – clară, insistentă. Era cu un bărbat. Ieșiseră din sufragerie. Asher își vârâse mâinile în buzunare îmbufnat, Sarah încerca s-o ia înainte. Le zărea fețele.

Simți un amestec de frică, neastâmpăr și dor.

Se îndreptară spre una din colibe, cam la cincizeci de yarzi de sufragerie. Rishou se luă după ei, ținându-se în umbră. Deodată, călcă pe o creangă și se împiedică, prăbușindu-se cu fața-n jos.

— Ce-a fost asta?

— Zise Asher.

— N-am auzit nimic.

— Mi s-a părut că s-a mișcat ceva în livadă.

Rishou se lipi de pământ nemișcat. O văzu pe Sarah intrând în colibă. Asher ezită, uitându-se atent prin întuneric. Apoi ridică din umeri și se îndepărtă.

Rishou îl așteptă să plece și apoi se târî mai aproape de colibă. Și acum ce mă fac?

— Se întrebă el. Poate, dacă aflu în ce cameră este, încerc să vorbesc cu ea. Dar cum, fără să trezesc toată familia?

Se aprinse lumina la o fereastră și apăru silueta unei femei. Ea era! sarah!

Începuse să se dezbrace. Stătea pe burtă, urmărind-o fără să respire. Își deschisese cămașa albastră de doc. Apoi se aplecă și se uită în livadă, de parcă l-ar fi căutat. Aproape că-i simțea răsuflarea.

Rishou își înfipse unghiile în pământul tare. O parte din el îi șoptea: o face special. Dar nu avea cum să știe că se afla aici. Oare?

Se întoarse cu spatele și lăsă cămașa să-i cadă de pe umeri. Păcat că-și schimbase poziția tocmai acum! sarah își scoase șortul. Dar el nu vedea nimic.

Poate dacă m-aș urca în copac, se gândi el, cuprins acum de nebunie. Sau dacă ar escalada turnul de observație și ar orienta

reflectorul spre camera ei. Sau dacă s-ar năpusti cu capul prin fereastră. Sau.

Lumina se stinse.

Se întinse pe spate cu răsuflarea tăiată. Își duse mâna la pantaloni. Membrul i se întărise ca un fier. Ar fi putut să străpungă pereții cu el!

Se rostogoli pe burtă și examină cei cincizeci de yarzi de spațiu deschis care separau marginea livezii de colibă. Poate ar fi bine să-i arunce o pietricică în geam. O să-i atragă atenția. Se va uita afară. Nu trebuia să-i spună nimic. Doar să-l vadă, atâta tot.

Și pe urmă ce-o să se întâmple? o să țipe și toate armele din kibuț vor fi îndreptate împotriva lui.

Nu-mi pasă. Tatăl meu va veni să-mi ia trupul, iar membrul meu viril va sta ridicat spre Allah, gros și lung ca trunchiul de palmier, iar lui Zayyad îi va părea rău că nu ascultase rugăminţile mele să mă însoare mai repede. Așa că o să ridice un altar în amintirea mea, mai sus de Rab'allah, iar fetele se vor ruga la mormântul meu să devină fertile.

Se ridică în picioare și începu să alerge gheboșat spre colibă. Aproape instantaneu auzi o voce strigând în ebraică. Răsună răpăitul unei pușți și ceva îi trecu prin față. Allah să mă ajute în durerea mea! au început să tragă în mine!

Se întoarse și o porni îndărăt, spre livadă, înjurând. Și mai multe împușcături. Un glonte se înfipse în trunchiul unui măr, la un metru de capul său. Continuă să fugă, aplecat de spate. Nu se opri până nu ajunse în Rab'allah.

Partea a doua.

PALESTINA, 1934

Rab'allah.

Un ciorchine de cuburi albe, atârnate de dealurile Iudeii, Rab'allahul adăpostea sute de suflete care descindeau din marile triburi de beduini, care întorseseră spatele Negevului acum două sute de ani. Felahii15 din sat de-abia reușeau să-și ducă zilele din recoltele obținute de pe dealurile sterpe, unde închiriau parcele de la effendi din Ierusalim și Damasc. De pe acestea, obțineau destul de puține cereale pentru mâncare, pentru schimbul cu alte produse sau pentru hrana turmei de oi și capre. Aveau și o livadă comună, unde creșteau măslini și smochini.

Străzile din Rab'allah erau prăfuite vara și pline de noroi iarna. Zi și noapte pluteau în aer fel de fel de arome: mirosul lemnului ars

de la focurile în aer liber, mireasma dulce a pâinii coapte în cuptoarele comune, mirosul mustos al bălegarului proaspăt.

Bălegar era peste tot, de la măgari, oi, vaci, capre, pui; bălegarul era principala lor sursă de foc pentru gătit și încălzit și principalul îngrășământ pentru fertilizarea câmpului.

Timpul trecea încet de la o recoltă la alta, marcat doar de ritualurile de căsătorie, naștere și moarte. Era un mod de viață rămas neschimbat de pe vremea strămoșilor strămoșilor lor. Activitatea zilnică era la fel de sigură ca trecerea anotimpurilor.

Viața socială a satului se învârtea în jurul micii piețe din centrul orașului. Pe o latură era moscheea, iar pe de alta, magazinul, hanul și cafeneaua, toate proprietatea lui Zayyad Hass'an. Cu excepția perioadei recoltării, bărbații își petreceau zilele în cafenea, jucând domino, lăudându-se și ciorovăindu-se. Aici trona Zayyah Hass'an, impunător în tunica sa din mătase fină, cu o mustață impresionantă. Wagil Hass'an, scăldându-se în umbra gloriei tatălui său, citea din Falastine, ziarul de limbă arabă tipărit la Ierusalim. Fiind singurul membru știutor de carte din comunitatea lor.

— Cu excepția lui Rishou – își vrăjea auditoriul ore-n șir. Adesea, la fel ca și azi, tentația de a îmbogăți povestirile cu propriile sale fabulații era prea mare ca să-i reziste.

Jaffa: Azi s-a aflat că, în acest loc, o arăboaică a fost violată și ucisă chiar azi dimineață, lângă sinagoga principală. A fost victima unui atac al unei bande de evrei.

Se auzi un șuierat mânios, când oamenii își ținură respirația printre dinții încleștați, mormăind în barbă.

Încântat de efectul acestei traduceri improvizate, Wagil continuă:

Martori oculari declară că au trântit fata la pământ, au violat-o de mai multe ori și au măcelărit-o cu cuțitele.

Unul din oameni scoase hangerul din teacă și înfipse lama în podeaua murdară.

— Dacă aș fi fost acolo, le-aș fi tăiat testiculele și li le-aș fi vârât pe gât!

Se auziră murmure de aprobare. Toți gândeau că așa trebuiau să procedeze.

— Evreii terorizează orașul de luni de zile. Se crede că este al șaptelea atac de acest gen în ultimele două săptămâni, iar poliția britanică a refuzat să ia măsuri împotriva bandelor de evrei, deși se știe că sunt violatori, ucigași și necredincioși.

— Ar trebui să-i ucidem pe toți!

— Strigă cineva.

— Marele Muftiu din Ierusalim, Dumnezeu să-l binecuvânteze, spune că orice arăboaică ar putea fi violată în propria ei casă.

— Ce tot citești acolo, Wagil?

Wagil nu-l auzise intrând pe fratele său. Rishou îi smulse ziarul din mâini și parcurse pagina cu repeziciune.

— Unde era ce citeai?

— Am terminat – zise Wagil.

— Uite. Spune că o arăboaică a fost violată în Jaffa. Nu precizează cine a fost responsabil.

Wagil sări în picioare și încercă să-și ia ziarul înapoi.

— Asta-i altă poveste.

— Atunci arată-mi ce citeai!

Rishou îi aruncă ziarul zdrențuit.

— Hai, arată-mi!

Obrajii lui Wagil ardeau de rușine.

— Cum să-ți arăt? uite ce-ai făcut din ziar! nu mai deslușesc nimic acum!

— Înțelegi cât de cât scrisul arăbesc și restul inventezi!

— N-a inventat nimic! o arăboaică a fost violată de evrei!

— O arăboaică a fost violată! doar atâta spune!

— Au fost evrei, mai mult ca sigur!

— Zbieră cineva din spatele camerei.

Era Izzat. Bineînțeles, se gândi Rishou. Unchiul său face parte din înaltul Comitet Arab, alături de Marele Muftiu.

Rishou își roti privirile în cameră.

— Nu-i iubesc pe evrei, dar nu ei sunt vinovați de tot ce se întâmplă.

— Ai dreptate – zise altcineva. Englezii sunt de vină.

Rishou îl imploră din priviri pe tatăl său.

— Nu-l mai lăsa să citească dacă inventează minciuni.

Wagil sări din nou în picioare.

— Citesc la fel de bine ca tine!

Toți se uitară la Zayyad, să vadă ce spune. Muktarul puse jos narghileaua și se ridică în picioare. Abbayah-ul16 îi atârna de-o parte și de alta, ca aripile unei păsări uriașe.

Traversă camera și se opri în fața fiului său mai mare. Wagil nu îndrăznea să se uite în ochii lui. Zayyad luă de jos rămășițele ziarului și le mototoli. Apoi, îl apucă de ureche pe Wagil.

— Dacă ai fi la fel de înalt pe cât ești de prost – zise el – Allah te-ar fi transformat într-un palmier.

După ce spuse aceste vorbe, ieși din cafenea.

Fordul cel negru străbătea drumul unduios dinspre Ierusalim. Era pentru prima oară când cei din Rab'allah vedeau un automobil, așa că bărbații se îngrămădiră să privească. O mulțime de băieței alergară să-l întâmpine, înconjurându-l din toate părțile, în timp ce înainta pe poteca denivelată. Mare mirare că nu căzuse niciunul sub roți, se gândi Zayyad.

Când automobilul ajunse la marginea satului, erau cel puțin cincizeci de copii în jurul lui. Femeile se agitau țipând în prag. Un măgar scoase un răget și se feri din drum. Zayyad așteptă în prag, cu brațele încrucișate.

Fordul se opri într-un nor de praf. Un european scund, cu chelie, apăru din el. Purta un costum maro, stil vestic, cu cămașă albă și cravată de lână. Toți defilară să-i strângă mâna și să pipăie materialul între degetele lor. Bărbatul nu prea era obișnuit cu acest fel de bun venit. Îl zări pe Zayyad și își croi drum spre el.

— Ești muktarul?

— Întrebă el într-o arabă greoaie.

— Sunt șeicul Zayyad Hass'an al-Shouri. Bine ai venit în Rab'allah!

Omul îi întinse mâna.

— David Schanenberg. Sunt secretarul Fondului Funciar al Agenției Evreiești din Ierusalim.

— Ahlan – zise Zayyad. Fii binevenit în umila mea locuință.

În comparație cu restul Rab'allahului, casa lui Zayyad Hass'an nu era deloc umilă. Era construită în punctul cel mai înalt al satului și avea o perspectivă deschisă în toate părțile asupra întregii văi. În timp ce restul caselor erau construite din pământ, locuința cu șase camere a lui Zayyad fusese înălțată din calcar de Iudeea. Avea geamuri la fereastră, în loc de tradiționalele obloane de lemn, și oaspeții săi stăteau pe bănci garnisite cu pernuțe brodate de lenjeresele din Bethleem, nu pe jos, pe piei de capră. Exista chiar – spre invidia tuturor – și o toaletă în curte.

Zayyad se instală într-un vechi fotoliu tapisat, care în Rab'allah echivala cu tronul unui rege, și bătu din palme pentru ca fetele să-i aducă ceștile cu cafea.

Schanenberg își scoase jacheta și se așeză pe una din băncile de lângă perete. În ușă și la ferestre se îngrămădeau fețe curioase,

nerăbdătoare să asiste la discuțiile importante dinăuntru.

— Voi trece direct la subiect – zise Schanenberg. Agenția Evreiască dorește să cumpere o parte din pământul vostru. Din evidențele de la Ierusalim, am dedus că deții o mie de acri dincolo de culme. Vrem să ridicăm un nou kibuț.

Zayyad clipi din ochi. La arabi se obișnuia să bei cafea și să discuți fel de fel de banalități cel puțin o jumătate de oră, înainte să treci la afaceri. Cel puțin așa procedau oamenii civilizați. Dar era invitatul lui și nu se cădea să-l trateze la fel de insultător cum făcuse el.

— Mai întâi va trebui să bem cafeaua. Între timp, o să mă gândesc – răspunse el.

— De fapt, este o porțiune nefolositoare de teren, așa cum se prezintă acum – continuă Schanenberg, de parcă nu l-ar fi auzit – felahii care au închiriat-o în prezent de-abia reușesc să-și ducă zilele cu roadele pe care le obțin.

Rashedah, mezina lui Zayyad, aduse ibricul de aramă și două căni mici fără toartă pe o tavă și o puse pe covor, între ei. Apoi turnă cafeaua – pregătită după moda turcească, groasă, dulce și foarte tare – și se retrase.

— Suntem gata să oferim un preț bun – zise Schanenberg.

Când se întoarse, Rashedah aduse un vas de aramă plin cu prune. Zayyad luă una și o șterse de haine.

— Ia o prună – îl îndemnă Zayyad – și povestește-mi cum a fost călătoria de la Ierusalim. Plăcută?

Kibuțul Kfar Herzl.

Se așezară să prânzească la umbra copacilor. În livadă fusese adusă mâncarea: brânză și măsline, pâine și smochine. Apoi se împărți lucrătorilor.

Din când în când, Rishou îndrăznea să arunce o privire în direcția lui Sarah. Stătea cu genunchii la piept și mânca o smochină. Când se așeza în poziția aceasta, i se vedeau coapsele mătăsoase până aproape de locul sacru. Rishou aruncă în coș bucata de pâine pe care o mesteca. Își pierduse pofta de mâncare.

Asher îl urmărea.

— Cineva a pătruns noaptea trecută în kibuțul nostru – zise el în arabă, destul de tare ca să audă și Rishou.

Rishou îl înfruntă din priviri.

— Vreun beduin?

— Îl întrebă el.

— Garda spunea că a fost unul din oamenii voștri din Rab'allah.

— Și atunci de ce n-a tras?

— Ba a tras, dar a țintit prea sus.

Rishou zâmbi.

— Vrei să spui că a dat greș?

— Cred că au încercat să fure din livada noastră.

— Lipsesc mere?

— De unde să știu?

Ochii lui Rishou se dilatară uimiți, în bătaie de joc.

— Cum, vrei să spui că nu le numărați în fiecare dimineață?

Sarah se abținu să nu pufnească în râs, spre satisfacția lui.

— Găsești că este nostim să se fure din livada noastră?

— O repezi Asher.

— Poate a vrut să vadă doar cum arată fără învelișul lor – zise Sarah.

— Ce vrei să spui cu asta?

— O întrebă Asher.

Sarah ridică din umeri, dar nu-i răspunse.

Rishou nu mai îndrăzni să se uite în direcția ei. Știa! altfel de ce ar fi vorbit așa? se gândi din nou la noaptea trecută. Oare știa că fusese în livadă înainte să se ducă la fereastră?

Asher se ridică în picioare.

— Hai să ne întoarcem la lucru!

— Exclamă el.

Departe, dincolo de livada unde stăteau, Zayyad Hass'an se lăsă pe vine sub ramurile scheletice ale unui copac uscat. Sătenii numeau această zonă Locul Unde A Murit Smochinul. De o parte a culmii se afla kibuțul, iar de cealaltă, miile de hectare pe care voia să le cumpere Agenția Evreiască. Și la ce preț! schanenberg îi oferise de treizeci de ori cât valora de fapt.

Spiritul său negustoresc îl îndemna să accepte oferta. Dar cealaltă parte din el îl îndemna să-i spună evreului că n-are decât să se pișe pe piciorul unei cămile!

Bineînțeles, le pricepuse raționamentul. Dobândind acest teren, cele două kibuțuri ar forma un puternic bloc în eventualitatea unui atac. Părea logic.

Și Schanenberg avea dreptate. Era un pământ nefolositor, stâncos, dur și sterp. Felahii care-l munceau de-abia reușeau să achite chiria. Jumătatea inferioară, cel puțin, era complet nefolositoare – o mlaștină oribilă, înțesată cu țânțari anofeli,

purtători de malarie. O zonă lipsită de întrebuințare practică.

Și, cu toate acestea, își amintea de anul când effendi de la Ierusalim vânduseră evreilor trei mii de acri, pe locul unde se afla acum Kfar Herzl. Obținuseră un preț scandalos de mare și toți zâmbiseră încântați și se bătuseră pe șolduri, bucuroși că îi înșelaseră pe evrei. Toți fuseseră de acord că atunci când evreii vor vedea pământul ce l-au cumpărat se vor întoarce de unde au venit. Era plin de mlaștini. Nu fusese cultivat de generații.

Toate acestea se petreceau acum zece ani. Pe atunci, Rishou avea zece ani și alergase de pe câmp strigând în gura mare:

— Vin evreii!

Toți se năpustiseră să privească.

Fuseseră în jur de douăzeci de familii, toți îmbrăcați în uniforma albastră de doc a kibuțnicilor, bărbați și femei, copii mici, îngrămădiți în căruțe înconjurate cu sârmă ghimpată și încărcate cu unelte de grădinărit și roabe. Erau însoțiți de încă douăzeci de Hashomeri călare, vestiții oameni de pază ai evreilor, cu capul înfășurat în keffiyeh17 și veșminte de beduini, înarmați cu puști și banduliere. În spatele lor se înșirau cârduri de catâri.

Dar când sosiseră pe terenul lor sterp și mlăștinos de trei mii de acri nu se întorseseră îndărăt.

În schimb, se apucaseră chiar din prima zi să-și ridice corturile, să sape șanțuri de apărare și să construiască garduri din sârmă ghimpată. Peste două săptămâni, Kfar Herzl avea prima sa clădire de piatră, înconjurată de turnuri înalte de pază. Sătenii priviseră uimiți cum evreii transformaseră noaptea în ziuă cu reflectoarele lor alimentate de generatoare.

Plantaseră copaci cu un aspect ciudat, în mlaștini, trudind în arșița zilei la săpatul șanțurilor, în timp ce catârii lor trăgeau plugurile peste câmpurile pietroase. Construiseră turnuri de apă și lăptării. O baracă de piatră fu adăugată clădirii principale și mai urmară și altele.

— Or să renunțe când vin ploile – își spuseră sătenii. Când vor începe să moară de malarie, vor înțelege că Allah nu dorește ca acest pământ să fie cultivat.

Când au început ploile, câmpurile evreilor s-au inundat și șanțurile lor s-au prăbușit, iar kibuțul s-a transformat într-un iad noroios, în care te înfundai până la genunchi. Țânțarii, care se abătuseră în nori negri răpuseseră pe mulți dintre ei, îmbolnăvindu-i de malarie. Dar, cu toate acestea, nu plecaseră. Și,

în anul următor, sub privirile sătenilor, se produsese un miracol. Copacii cei ciudați – eucalipții, cum îi numeau evreii.

— Supseseră apele negre, acide ale mlaștinilor și le secaseră. Evreii care nu pieriseră săpaseră din nou șanțuri pe terenul uscat. Împrăștiaseră peste mlaștini nori ciudați de praf alb, iar în vara următoare muriseră foarte puțini de malarie. În celălalt an, mlaștina se transformase într-un pământ fertil, unde evreii își plantaseră livezile. Reconstruiseră terasele de piatră pe pereții din vale și sădiseră noile livezi de meri și pruni.

Acum, terenurile stâncoase erau traversate de râulețe, pe care evreii le puteau porni sau opri după voie, și erau verzi iarna și galbene vara, datorită lanurilor de porumb și de orz.

Veselia sătenilor se transformase în neîncredere, pe măsură ce începeau să-și dea seama că evreii nu fuseseră proști așa cum îi crezuseră. Pustiul era acum un paradis de livezi și câmpii. Fusese voința lui Allah să reușească.

Insh'allah.

De voie, de nevoie, se înfiripase un comerț între cele două comunități. Zayyad recunoștea că evreii deveniseră vecini buni. Dar încă un kibuț, chiar aici? zayyad își imagina terenul sterp din vale acoperit cu livezi și porumb. În curând, acești evrei vor mișuna în toată Iudeea.

Se ridică și clătină încet din cap. Se hotărâse, în sfârșit. Era dorința lui Allah ca o parte din pământul lui să rămână sterp. Deci, nu se cădea să schimbi înfățișarea acestui teren.

Când David Schanenberg se întoarse la Rab'allah, Zayyad Hass'an îl aștepta din nou la intrarea în casa sa. De data aceasta, nu se arătă prea ospitalier.

— Voi trece direct la subiect – zise Zayyad. N-ai decât să te pișii pe piciorul unei cămile!

Schanenberg își atârnă haina de umărul drept și se uită în soare.

— Vrei mai mulți bani?

— Nu vând pentru nici un preț.

— Păcat – zise Schanenberg. Dar nu contează. Oricum va fi al nostru în curând. Este doar o problemă de timp.

— Pământul aparține lui Allah. N-aveți cum să-l stăpâniți pe tot.

— Nici nu vrem pe tot – zise Schanenberg. Doar Palestina.

Apoi se urcă în mașină și plecă.

Sarah.

Sarah, cu brațele înfășurate în jurul genunchilor, sprijinită de un măr. Sarah, culegând fructele din pom, cu brațele și picioarele ei goale și bronzate. Sarah, zâmbindu-i când se apleca să pună coșul pe măgar.

Sarah, Sarah, Sarah.

Nu reușea să și-o scoată din minte. Se răsucea pe saltea, fără să reușească să adoarmă. Era imposibil. Trebuia să-i spună tatălui său că n-o să se mai ducă să muncească la kibuț. Trebuia să găsească o scuză. Nu mai putea să reziste.

Dar, dacă renunța la muncă, n-o s-o mai vadă. Și, în ciuda durerii și deznădejdii, nu voia să renunțe la această dulce tortură.

Își aminti din nou – cum să nu-și amintească?

— Noaptea când se strecurase după gard. Închise ochii și imaginea îi reveni în minte, extraordinar de clară; felul cum își deschisese cămașa și se aplecase peste fereastră, sânii ei umflați, strânși în brațe. Iar apoi, când se întorsese, forma umerilor.

Se ridică lac de sudoare.

Singurele fete pe care le văzuse fără haine erau surorile lui. Când erau mici, se jucaseră împreuna pe stradă, dar când ajunseseră la pubertate, fuseseră îmbrăcate în abbayah18-uri lungi. Putea să le vorbească să le mustruluiască.

— Acesta era dreptul lui, de fapt – dar nu avea voie să se joace cu ele sau să rămână singur cu ele. Nu le mai văzuse cu capetele, brațele sau picioarele neacoperite.

Evreicele îl înnebuneau. Râdeau și-i necăjeau pe ceilalți băieți evrei. Ba chiar, îi țineau de mână și dansau cu ei. Ce rușine! iar el ardea de invidie.

Sarah, Sarah.

Se îmbrăcă repede și ieși. Alergă fără să se gândească spre livadă. Vântul se răcorise. O briză plăcută înfiora frunzele măslinilor. Șopteau în beznă, în timp ce el alerga, mesageri ai dorinței sale.

Ajunse la gardul de sârmă ghimpată și se strecură pe dedesubt.

Era o noapte întunecoasă, fără lună, dar Rishou repetase de zeci de ori în minte acest traseu. Și ar fi găsit drumul spre colibă și cu ochii închiși. Parcă trecuse o săptămână de când nu fusese aici. Ajunse la livada de meri și continuă să fugă aplecat printre copaci. Zărea luminile kibuțului în depărtare. Nu știa ce-o să facă atunci când va ajunge acolo.

Preocupat de gândurile lui, nu văzu umbra din spatele pomilor.

Ceva îl lovi puternic în fluierul piciorului și se prăbuși. Un cuțit sclipi în beznă. Rishou se rostogoli pe spate și ridică un braț să se ferească. Dar se mișcă prea încet. Un genunchi îl izbi în stomac, tăindu-i răsuflarea. O mână îl apucă de gât și simți lama cuțitului. Încă un inch19 și îi va fi tăiat vena.

Rămase nemișcat, paralizat de frică, încercând să zărească fața agresorului său. Aștepta să-i dea lovitura mortală.

— Deci tu erai – zise o voce.

Cuțitul nu se dezlipise de la gâtul lui.

— Ce vrei?

Nu putea să răspundă. Allah să mă ajute în durerea mea, acești evrei sunt mai rău decât beduinii!

— Ți-am pus o întrebare. Ce cauți aici?

— Am venit. Să. Te văd.

— Mă spionai! șuieră vocea lui Sarah.

— Nu!

— M-ai spionat pe fereastră!

O să mă omoare – se gândi el. Toate acele priviri ascundeau de fapt ură. Mă consideră un arab împuțit, ca și pe ceilalți. O să mă omoare.

— Ești atât de frumoasă – se auzi șoptindu-i.

Of, Allah, ce-am spus? acum o să mă înjunghie, mai mult ca sigur. Am auzit eu despre aceste evreice. Se spune că sunt chiar dure ca și băieții. Ce umilință să fii ucis de o femeie! porțile Paradisului vor fi închise pentru mine. Mohamed însuși mă va blestema pentru că am făcut de râs Islamul.

— Crezi că sunt frumoasă?

— Îl întrebă Sarah.

Parcă se îmbunase.

— Mă gândesc tot timpul la tine – murmură Rishou.

— Atunci de ce ți-a trebuit atât de mult? te aștept de șase nopți în livadă!

Lăsă cuțitul în jos. Băiatul se ridică în coate.

— M-ai așteptat?

— Se miră el.

— Și ce-ai fi vrut, mă rog? să-ți scriu un mesaj pe nisip cu pietre albe? să-l rog pe Mohamed să trimită o legiune de îngeri din cer ca să te trezească și să te aducă aici?

— Știai că am fost eu în noaptea aceea?

— Mi-am dat seama a doua zi. Nu știi să minți. Te citesc mai

bine decât scripturile luminate ale Torei.

Înălță cuțitul dinaintea ochilor săi.

— Scoate-ți hainele!

Probabil că visez – se gândi Rishou. Se grăbi să se dezbrace. Îi era rușine că tremura. Auzi foșnetul rochiei în beznă și-i simți pielea fină sub degete. Oftă și fata îi astupă gura cu mâna.

— Taci!

— Șuieră ea. Vrei să ne trezim cu gărzile pe cap?

Îngenunchease lângă el. Îi simțea barba și deodată începu să-l sărute dulce, pasional. Sânii ei catifelați îi mângâiau obrazul, iar mâinile se încleștaseră pe bărbăția lui tare și umflată.

Este prea mult, se gândi el. Allah, te implor, nu mă lăsa să mă fac de râs. Dacă ejaculez acum, o să fug de rușine până la capătul pământului. O să fug până când o să văd un indian roșu. Abia atunci o să mă opresc. Oh, Allah, nu mă lăsa să mă comport ca un băiat când trebuie să fiu bărbat!

Se cutremură fără să vrea în strânsoarea rece a degetelor ei. Gemu și-l imploră pe Allah să coboare din cer călare pe El Buraq și să-l ucidă.

În schimb, o auzi pe Sarah șoptind:

— Bun, și acum că te-ai eliberat, ar trebui să începem, nu-i așa?

Rab'allah.

Majid venea la nunta fratelui său. Într-o mașină.

Majid era mezinul familiei și se bucura de favorurile tatălui său. Pentru că era cel mai tânăr, viața îl favorizase. Wagil fusese instruit de imam la moscheea din oraș, stând desculț pe un covoraș de paie și scriindu-și lecțiile cu cretă pe o bucată de ardezie. Dar când Majid împlinise vârsta la care trebuia să meargă la școală, englezii înființaseră Departamentul de Învățământ în Bethleem. Majid își terminase pregătirea acolo, iar, între timp, Zayyad prosperase atât, încât își permisese să-l trimită, împreună cu Rishou, la Colegiul Anglican St. George din Ierusalim.

Pentru Wagil era deja prea târziu.

Insh'allah. Așa fusese voia lui Allah.

Când împlini vârsta necesară obținerii unei slujbe, Majid știa să vorbească limbile engleză, arabă și ebraică. Zayyad își folosise influența și reușise să-l angajeze ca vânzător într-un magazin. Acest fapt adusese mare prestigiu întregii familii.

Dar Majid era prea întreprinzător ca să rămână un simplu vânzător. Se dovedi folositor ca translator și fu recrutat de un

funcționar al Înaltului Reprezentant – Mandoob es Sami, Cel Mare care Fusese Trimis – și deveni șoferul și ajutorul lui personal. Câștiga deja întro lună venitul pe un an al unui felah amărât.

Și acum se întorcea la Rab'allah. Într-o mașină.

Face ca vechiul Ford condus de Schanenberg să pară o căruță, se gândi Zayyad încântat. Era o superbă limuzină Buick, cu un motor care torcea ca un pisoi în fața farfuriei cu smântână.

Și Majid! arăta minunat! purta un costum din lână, o cămașă de mătase în dungi și o cravată uimitoare, care-ți lua ochii. Era din mătase roșie și avea pictată pe ea o fată occidentală, îmbrăcată în dessousuri! nu văzuse în viața lui asemenea comoară!

Zayyad își așteptă fiul instalat în marele fotoliu tapisat, simbol al autorității sale în Rab'allah. Majid intră și îngenunche să sărute mâna tatălui său, așa cum se cădea.

— Yaba!

— Murmură Majid. Tată!

— Fiul meu!

— Zise Zayyad.

Nu-l văzuse de șase luni. Ce mult se schimbase!

— Se gândi Zayyad. Avea mustață și acum își ungea părul cu ulei, ca effendi de la oraș. Ce ar fi trebuit să facă – să se supere sau să fie încântat. Arată ca un fund nerăbdător să fie ciupit. Dar mașina și aceste lucruri minunate! toți din Rab'allah se adunaseră uimiți.

— Aceasta este mașina ta?

— Îl întrebă Zayyad.

— Întrun fel da – spuse Majid.

— Explică-mi mai clar. Doar sunt om bătrân!

— Ei bine, mașina aparține secretarului marelui Mondoob es Sami. Dar eu o conduc. Așa că pot spune că este a mea.

— Te lasă s-o folosești?

— Trebuie să mă întorc la Ierusalim a doua zi după nuntă. Effendi englez și cu mine avem treburi importante.

Zayyad încuviință din cap satisfăcut. Această glorie nu-i va afecta reputația. Mâine se va afla în toată Iudeea că fiul lui Zayyad Hass'an a venit în Rab'allah cu propria lui mașină să asiste la nunta lui Wagil.

Zayyad se aplecă și pipăi mătasea moale pe care era pictată fata cu păr de aur. Allah să mă ierte, se gândi el, dar sunt și eu om. Cine n-ar da orice să aibă asemenea minune!

Cum ai făcut rost de comoara aceasta?

Majid pricepu înțelesul vorbelor tatălui său. Cravata îl costase o avere în bazarul din Orașul Vechi, dar, pentru onoarea pe care o va câștiga în ochii părintelui său, prețul era prea mic. Își duse mâinile la guler, desfăcu nodul și o scoase peste cap.

— Este a ta, tată. Ți-am adus-o în dar!

— Ah, Majid, fiul meu! ce să spun? fie ca atunci când vei muri, să te duci direct în Paradis și să te așezi la dreapta lui Mohamed! iar acum, arată-mi automobilul!

Băieții și bătrânii adunați în ușă se dădură respectuos la o parte să-i lase să treacă. Copiii roiau în jurul mașinii ca niște furnici într-un borcan cu miere. Bătu din palme să-i îndepărteze.

— Vrei să te urci?

— Îl întrebă Majid.

Deschise portiera și-l lăsă pe Zayyad să se urce la volan. Zayyad se instală și privi interiorul uimit. Scaunele erau tapisate cu piele de culoarea vinului roșu.

— Este un Buick de serie mică, solid, cu transmisie sincron și trei trepte de viteză – repetă Majid ca o rugăciune.

Zayyad răsuci volanul și apăsă pe claxon. Se amuză că zgomotul speriase băieții cățărați pe mașină. Ce minune! și era a fiului său!

— Majid!

Rishou alergă pe stradă râzând. Wagil îl urma.

— Majid! nu-mi vine să cred! oare ești chiar tu, fratele meu mai mic?

Majid se întoarse și-l îmbrățișă.

— Rishou! te-ai schimbat!

— Și tu! arăți ca un maior britanic!

— Ba arată ca un proxenet – zise Wagil în spatele lui. A cui este mașina?

— Wagil, fratele meu! îți place?

— Ieri a venit aici un bărbat de la Agenția Evreiască – zise Wagil. A lui era mai frumoasă.

Zicând acestea, se îndepărtă, croindu-și drum prin mulțime, aparent dezinteresat.

Rishou și Majid îl urmăriră din priviri. Se lăsă o tăcere stânjenitoare.

— Cum este la Ierusalim?

— Îl întrebă Rishou în cele din urmă.

— Ah, Rishou, depășește orice imaginație! și femeile!

Rishou îl așteptă să continue.

— Ei?

— Am regulat atâtea, încât membrul meu viril a căpătat o rosătură la mijloc, la fel ca treptele Damascului!

Rishou se arătă neîncrezător.

— Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă te mint!

— Jură Majid.

— Allah o să te ardă oricum!

— Ar trebui să vii cu mine. Aș putea să vorbesc cu Mandoob es Sami să-ți găsească ceva de lucru. O să mă asculte!

— Nu, Majid. Vreau să stau aici!

Majid își coborî vocea.

— Ce, ești nebun? n-ai remarcat ce pute aici?

Rishou îl privi mirat pe fratele său mai mic.

— Ce vrei să spui?

Fură întrerupți de strigătele copiilor și de tropăielile unui măgar pe pietre. Zayyad a ridicat frâna de mână și Buickul cobora dealul, îndreptându-se spre ei. Cravata de mătase a lui Zayyad îi flutura la gât în timp ce trăgea înnebunit de volan.

— La dracu'!

— Înjură Majid în engleză.

Buickul o luă la stânga și se lovi de peretele unei case. Un far se făcuse praf.

Liniște.

Majid se împletici până la locul accidentului. Pagubele erau destul de mari. Aripa din stânga fusese, de asemenea, îndoită.

Zayyad scoase capul pe geam și apăsă pe claxon.

— Este minunat!

— Exclamă el. Mai grozav decât sexul!

Lui Majid îi venea să leșine. Se sprijini de perete.

— Cum dracu' o săi explic asta lui Talbot?

— Zise el în engleză.

Zayyad apăsă din nou pe claxon spre hazul tuturor.

În noaptea aceea, cei trei fii dormiră împreună pe covoare din piei de capră, într-o cameră de lângă sufragerie, în casa lui Zayyad. Un șacal urlă în întuneric la marginea satului. Vacile se agitară în staul.

Rishou începu să se îmbrace.

Majid se mișcă în pat.

— Unde te duci?

— Murmură el.

— Credeam că dormi.

— Cum să dorm? mă tot gândesc la Buickul domnului Talbot. Ce-o să-i spun?

— Adevărul!

— Dacă-i spun adevărul, îmi pierd slujba.

— Atunci n-ai decât să minți. Știu că te pricepi destul de bine.

— Fie ca Allah să te ierte! unde te duci?

— Nicăieri. Culcă-te la loc!

Rishou se strecură afară.

Kibuțul Kfar Herzl.

Rishou nu se mai sătura s-o privească.

Stăteau culcați unul lângă altul, pe paie, cu degetele împreunate. Era goală, cu excepția cămășii deschise. Pe cerul negru-purpuriu de vară strălucea o lună plină, încadrată de frontoanele hambarului. Arunca umbre asupra trupului ei. Se sprijini într-un cot și privi cum i se ridica pieptul în timp ce respira.

Nu, n-o să se satur niciodată. Ar fi vrut s-o atingă tot timpul. Tânjea după acest miracol. Își desprinse degetele de ale ei și-i pipăi conturul șoldurilor și pântecelui. Încă nu i se uscase sudoarea după ce făcuseră dragoste, dar se simțea din nou excitat.

Se răsuci peste ea, dezmierdându-i umerii, obrazul și sânii.

— Nu te saturi niciodată?

— Murmură ea.

— De tine, nu.

Îi zâmbi.

— Hapzibah.

— Ce înseamnă asta?

— Este un cuvânt evreiesc. Nu știu. Nu pot să-l traduc.

O sărută pe pleoape, pe lobul urechilor, pe decolteu, așa cum îl învățase. Și-l învățase atâtea.

— Ah, Rishou, n-am mai văzut un băiat ca tine!

Ea voise să sune a compliment, dar reușise, în schimb, să-i trezească gelozia și furia.

— O faci. Adesea. Cu alți băieți?

Își dădu seama că îl jignise.

— Tu n-o faci cu alte fete?

— Zise ea.

— Ba da.

Nu, niciodată.

Își aplecă fața spre ea.

— Ce este? ce s-a întâmplat?

— Nimic.

— Crezi că sunt o târfă, nu-i așa?

— Bineînțeles că nu!

— Ba așa crezi. Nici o arăboaică la locul ei n-ar face așa ceva.

Are dreptate, se gândi el. Dacă una din surorile lui s-ar comporta ca ea, ar ucideo.

— Sunt fata visurilor tale și disprețuiești tocmai idealul tău, nu?

Se trase la o parte.

— De ce îmi vorbești în felul ăsta? dacă mă urăști atât de mult, de ce te mai întâlnești cu mine aici? sau vrei să vezi dacă noi, arabii împuțiți, suntem exotici precum se spune? te amuzi, nu?

— Dar tu, de ce vii, mă rog? nu tot ca să te amuzi?

— Pentru mine este mai mult decât atât.

— Sigur, este vorba de mândria ta.

— De ce discutăm despre toate acestea?

— Îmi pare rău. Îmi pare rău. Își trecu degetele prin părul lui.

— Ah, Rishou, dacă ai fi evreu, ar fi perfect.

— Ei bine, nu sunt.

Se ridică să-și ia hainele.

Sarah se întinse pe paie, cu mâinile sub cap.

— Vii mâine?

— Nu pot. Fratele meu Wagil se însoară.

Își trase hainele pe cap și începu să le perie.

— Știai că tatăl meu este invitat la nuntă?

— Zise ea. Reprezintă kibuțul.

— Da, am aflat de la tatăl meu.

— Și pe tine când o să te însoare, dragul meu Rishou?

— Nu știu.

— Bietul Rishou – murmura ea. O s-o urăști. Încerci să fi un bun arab, dar fata pe care o s-o aleagă pentru tine n-o să te facă fericit și n-o să știi niciodată de ce.

— Nu mă mai tachina!

Deodată îl trase spre ea. Îi zâmbi în beznă.

— Te-am prins.

El îi zâmbi, la rândul lui, fără să vrea.

— Mă rog lui Allah să nu trebuiască vreodată să lupt împotriva ta. Ești iute și feroce ca un scorpion.

— Vino în cuibul meu și lasă-mă să te mai împung o dată,

frumosul meu arab. În caz că n-ai de gând să te mai întorci.

— Ba o să mă întorc întotdeauna – îi zise el, întrebându-se dacă era adevărat.

Rab'allah.

Ospățul și dansul la nunta fiului cel mare al șeicului Zayyad Hass'an al-Shouri ținură patru zile, fără întrerupere. Rudele și prietenii apropiați trebuiau să fie prezenți în fiecare seară. Oaspeții mai puțin importanți veneau doar când erau chemați. Cei veniți din sate îndepărtate dormeau peste noapte în livadă, pe saltele.

Bărbații petreceau separat de femei, într-un cort de beduini în patru colțuri, departe de clădirea principală. În prima seară, banchetul consta din câteva oi fripte întregi, garnisite cu munți de pilaf fierbinte, stafide și împănate cu curcani. La rândul lor, curcanii erau împănați cu pui, iar puii, cu ciocârlii.

Bucatele se dovediră delicioase. Bărbații mâncară cu mâna dreaptă, ținând stânga la spate, după tradiția arăbească. În timp ce degetele rupeau carnea mustoasă de pe oase, răsunau râsete, lăudăroșenii sau ciorovăieli, care se stingeau la fel de repede cum începuseră. Servitorii intrau și ieșeau din cort cu platouri încărcate cu carne și orez, până când bărbații se lăsară pe spate mângâindu-și burțile și râgâind satisfăcuți, pe când zeama de carne se coagula printre mormanele de oase.

Zayyad își linse degetele și bătu din palme să se aducă prăjiturile și cafeaua aromată. Începu dansul.

Răsunară tobe și fluiere din oțel. Dansau dabkah, vreo doisprezece dintre ei în semicerc, fiecare cu brațele pe umerii celuilalt, rostind strigăturile sălbatice ale strămoșilor lor beduini din deșert. Apoi dansară sahja – cincizeci-șaizeci de bărbați într-o lungă linie care se răsucea în jurul camerei, în ritmul bătăilor din palme și tropăiturilor. Sau dansau singuri, cu săbiile lor sclipind la lumina focului, deasupra capului.

Zayyad stătea la locul de onoare, împopoțonat într-un anteriu verde de damasc, la gât cu cravata roșie pe care era pictată încântătoarea fată albă. Wagil stătea la dreapta tatălui său, iar Majid și Rishou la stânga.

Zayyad se uită la fiii săi. Allah găsise nimerit să-l împovăreze cu cinci fete și numai trei băieți. Insh-allah. Într-o zi, unul din ei va fi muktar în Rab'allah. Și totuși, lumea începuse să se schimbe. Acum, acești evrei se năpusteau cu mașinăriile, cu șanțurile lor de apă, cu pășunile verzi și vacile cu priviri ciudate. Unul din băieții mei va

trebui să fie mai înțelept decât strămoșii mei, poate chiar mai înțelept decât mine.

— Ce se mai întâmplă în Ierusalim?

— Îl întrebă el pe Majid.

— Muftiul caută scandal. Spune că.

Wagil sări ca ars.

— Muftiul este singura noastră speranță.

— Încetează, Wagil! exclamă Zayyad. Lasă-l să vorbească!

— Muftiul ține predici împotriva englezilor și evreilor – continuă Majid. Spune că englezii vor să dea evreilor pământul din această parte a Iordanului.

— Are dreptate!

— Zise Wagil. Uită-te numai cum au luat valea de aici, din Rab'allah.

— Prostii!

— Strigă Majid în engleză, să-l intimideze pe fratele său mai mare. Effendi Jamal al Husseini din Ierusalim le-a vândut pământul. Chiar vărul Muftiului!

— Într-adevăr – zise Zayyad – Muftiul însuși a profitat din această vânzare. Și poate că a uitat cum era sub stăpânirea turcilor. Impozitele pe care le plăteam și nu primeam în schimb nimic. Englezii, însă, ne-au construit spitale și școli.

Slab argument pentru Wagil – se gândi Rishou. Școli britanice m-au făcut mai deștept ca el.

— Tot englezii ne-au dat și slujbe – continuă Zayyad. Uită-te ce mult a prosperat Majid! are până și automobil!

— Pregătesc terenul pentru evrei – zise Wagil.

— Muftiul spune că i-au anunțat pe evreii din toată lumea să vină aici și să-și întemeieze propria țară.

— De unde știi ce spune Muftiul?

— Am citit în ziare.

Zayyad pufni disprețuitor.

— Rishou zice că inventezi.

Wagil își pironi privirile în podea, posomorât.

— Englezii or să ne protejeze – interveni Majid. Când un englez își dă cuvântul de onoare, poți avea încredere în el.

Zayyad se gândi la evreul Schanenberg.

— Am încredere în englezi, dar nu și în evrei.

— Tu ce părere ai, Rishou?

— Îl întrebă Majid.

Atenția lui Rishou era concentrată în partea cealaltă a camerei. Asher se afla acolo, cu muktarul evreiesc Yaakov, invitați, așa cum era obiceiul, ca reprezentanți ai kibuțului. Îi era greu să-i considere dușmani, deși știa că Asher îl ura. Și pe bună dreptate. Se vedea cât de colo că o dorea pe Sarah pentru el.

Rishou se întoarse spre tatăl și frații săi.

— N-am nimic împotriva evreilor – zise el. Și eu am încredere în englezi. Doar dacă își țin mâinile ridicate, ca să fiu sigur că n-au nici o armă încărcată.

Zayyad râse zgomotos. Majid se arătă dezamăgit. Îl considerase pe Rishou aliatul său.

Wagil ridică vocea.

— Trebuie să-i aruncăm pe evrei în mare. Dă-mi puști, și câțiva oameni curajoși și o să-i gonesc eu însumi din Kfar Herzl.

Zayyad se încruntă.

— Din păcate, fiule, tu vorbești ca un uragan și te lupți ca un pârț de purice.

Wagil se înroși la față.

— Evreii.

— Cred că acum nu este momentul să vorbim despre asta. Duceți-vă la dans. O să vorbim mai târziu.

Wagil se ridică posomorât și ieși din cort. Majid și Rishou schimbară câteva priviri, după care se alăturară dabkah-ului.

Zayyad oftă. Îi era foarte clar care dintre cei trei fii ai lui va fi într-o zi muktar, care era cel mai capabil să facă față noii situații. Ce spusese evreul Schanenberg?

— Oricum va fi al nostru într-o zi!

În ultima noapte de petrecere, un grup din sat fu trimis la El'Azar s-o aducă pe Hamdah, mireasa lui Wagil. Rishou aștepta afară, cu Wagil, urmărind procesiunea de-a lungul văii. Auziră cântecul de la o milă depărtare și o văzură pe Hamdah în mijlocul mulțimii, călare pe un cal alb. Tinerii roiau în jurul ei, chiuind și trăgând cu puștile în aer.

— Trebuie să-ți spun ceva – zise Rishou.

Wagil nu-și desprinsese ochii de la cortegiul nupțial.

— Atunci, la cafenea, n-am vrut să te ofensez.

— M-ai umilit.

Lui Rishou i se urcă sângele la cap.

— Dar mințeai.

— Ar fi trebuit să taci din gură.

— Știi, astăzi este ziua nunții tale. Vreau să mă împac cu tine. Consider că am spus ce am avut de spus.

— Să te împaci cu mine?

— Doar sunt fratele tău!

— Ești un blestem. Toți frații sunt un blestem. Nu ți-ai dat seama de asta până acum?

Bun, deci a răbufnit în sfârșit, se gândi Rishou. Toată viața lor își ascunseseră invidia și neîncrederea unuia față de celălalt. Se întrecuseră încă din clipa nașterii lor; pentru afecțiunea tatălui lor; pentru binecuvântarea lui; pentru ziua când va face semn în direcția unuia dintre ei și-i va acorda mantia de muktar la moartea lui. Cum altfel ar fi putut să fie?

— Totuși, îți doresc numai bine în ziua nunții tale – zise Rishou.

— Fie ca o mie de scorpioni să suie pe fundul tău și să-și facă cuib acolo!

Procesiunea ajunse în vârful dealului. Tatăl lui Hamdah mergea înainte, alături de Zayyad, urmați de tineri și femei. Hamdah stătea în șa, pe o parte, îmbrăcată într-o rochie lungă de satin alb, care-i ajungea până la glezne, avea ciorapi și pantofi albi. Podoaba de pe cap costase o avere – era împodobită cu monede turcești de argint și bijuterii montate în stilul beduinilor. Nu i se vedeau decât ochii, încadrați de gene și sprâncene negre ca abanosul. Mâinile îi fuseseră pictate în roșu aprins.

Fratele lui Hamdah o ajută să coboare din șa. Înaintă ținând sabia ceremonială pe care i-o va înmâna lui Wagil, ca simbol al supunerii ei față de el. Bărbatul o luă și intră în casă înaintea ei.

Hamdah avea treisprezece ani și era îngrozită. Nu știa despre noaptea nunții decât ce-i spusese sora ei mai mare, deja măritată, la fântâna din sat.

— Are lucrul acela mare între picioare, ca o vânătă – îi explicase ea. Îl bagă în tine și la sfârșitul anului ai un copil.

— Doare?

— O întrebase Hamdah.

Sora ei nu îndrăznise s-o privească.

— Trebuie să fii curajoasă – spusese ea. Oricum se termină foarte repede.

Dar Hamdah nu era curajoasă. Bărbații o îngrozeau. Vorbeau tare, erau păroși și mai puternici decât ea și gândul că va fi străpunsă de o vânătă o făcea să se cutremure. Dar unde intra de fapt vânăta? la fel ca toate fetele din sat, nu vorbise niciodată cu un

băiat, cu excepția fratelui ei, până la opt ani. Pe urmă, nu auzise decât acoperă-te, acoperă-te! dacă stătea cu picioarele desfăcute, mama ei o plesnea peste urechi. Rușine! dacă o prindea vreodată atingându-și locul sacru, o plesnea peste obraz. Rușine! dacă o vedea uitându-se fix la un băiat, chiar dacă era unul din frații ei, o plesnea din nou. Rușine!

Câteodată, noaptea, auzea gemete ciudate din camera unde dormeau părinții ei. Acum își dădea seama ce era. Tatăl ei îi ataca mama cu vânăta. Îi era frică, rușine și nu voia să pățească la fel.

Coliba fusese ridicată special ca noii căsătoriți să-și consume noaptea nunții nestingheriți. Afară, oaspeții dansau și cântau. Bărbații alergau în jurul colibei, călărind și trăgând cu pușca în aer.

Se uită la Wagil prin întuneric și privi îngrozită cum își scoate hainele și se îndreaptă gol spre ea. Pieptul, brațele, burta și coapsele erau acoperite de păr negru. Iar din mijlociul acestei păduri dezgustătoare, se ridica vânăta de care îi pomenise sora ei. Își dădu seama că nu putea pătrunde pe nicăieri în ea, fără s-o distrugă.

Țipă și se aruncă pe podea, într-un colț.

Lui Wagil nu-i venea să creadă.

— Hamdah?

— Zise el.

Ceva nu era în ordine, dar nu știa ce să facă. Propriile sale experiențe sexuale se limitaseră la sodomizarea micilor păstori în peșterile de sub Locul Unde A Murit Smochinul.

Se aplecă s-o ridice.

— Nu!

— Țipă Hamdah, ferindu-și fața de vânăta care se apropiase atât de mult de ea.

Îl zgârie cu unghiile ca o pisică și Wagil se dădu înapoi, uimit.

Ce să facă acum?

— Hamdah?

— Pleacă! suspină ea, întorcându-se cu fața la perete.

Wagil întinse mâna îmbietor. Hamdah se feri de el, de parcă ar fi fost lepros. Banii de argint prinși de voal zornăiră.

— Nu mă atinge!

— Țipă ea. N-o s-o fac! nu! dacă îndrăznești să mă atingi, ți-o mușc! wagil se îmbrăcă și se așeză trist pe pat. Hamdah se retrăsese întrun colț, cu brațele în jurul genunchilor, suspinând cu fața ascunsă-n palme.

Lumânarea clipi și se stinse.

A doua zi de dimineață, la ora zece, Zayyad Hass'an parcurse mândru cei douăzeci de pași care separau casa lui de coliba unde fiul său mai mare își petrecuse noaptea nunții. Avea prins de curea vechiul pistol Parabellum, pe care-l va folosi să anunțe oamenilor din sat și oaspeților de la nuntă încununarea cu succes a petrecerilor. Avea cinci gloanțe în pistol. Spera că vor fi de ajuns.

Sătenii îl priviră de la o distanță respectuoasă pe Zayyad ciocănind la ușă. Wagil se uită afară. Zayyad observă alarmat că era tras la față și avea cearcăne negre sub ochi.

— Ei bine?

— Zise Zayyad.

— Ei bine?

— Zise Wagil.

— S-a făcut?

Wagil arăta ca un animal încolțit. Ezită. Dacă spunea da, Zayyad îi va cere cearșaful ca dovadă.

— Ceva nu este în ordine – șopti Wagil.

— Nu i-ai străpuns membrana onoarei?

— Nu m-a lăsat să mă apropii de ea – șuieră Wagil. M-am gândit că nu este întreagă la minte.

Zayyad înghiți în sec. De necrezut.

— Poate că tu nu ești întreg în pantaloni!

— Să știi că nu glumesc! cred că a înnebunit!

— Toate femeile sunt nebune. Allah le-a creat doar ca să facă copii și să coacă pâine. Așa că ce contează?!

— Te rog, yaba, n-ai putea să tragi oricum cu pistolul? doar nu vrei să mă faci de rușine?

— Tu m-ai făcut de rușine!

— Pufni Zayyad.

Zicând acestea, se răsuci pe călcâie și plecă. Simțea toate privirile ațintite asupra lui și șoaptele îl șfichiuiau ca loviturile unui bici.

Rishou îl aștepta în pragul casei.

— Tată?

— Băiatul ăsta n-ar fi în stare să iasă dintr-un bordel!

— Izbucni el și intră înăuntru.

Kibuțul Kfar Herzl.

Dacă Paradisul este așa, se gândea Rishou, aș vrea să mor mâine.

Nori albi ca îngerii traversau cerul nopții, în timp ce frunzele

murmurau în briza caldă. Stătea întins pe spate cu pielea goală, pe pământul tare, cu Sarah peste el. Peste el! oare cum îl convinsese să facă asta?

— Se întrebă el.

Stătea călare pe el, cu degetele încleștate într-ale lui. Va aștepta până când respirația lui va reveni la normal, iar apoi își va undui șoldurile, făcându-l să geamă de plăcere, rotindu-se înnebunitor. Pe urmă, va rămâne din nou nemișcată, ignorând rugămințile lui disperate să continue.

— Îmi place poziția asta – murmură ea. Cum te simți să fii stăpânit de o femeie?

— Ești o tigroaică – zise el pe un ton răgușit.

— Ai prefera să stau supusă, ca arăboaicele voastre?

Își umezi buzele și vârful limbii. I se uscase gura ca-n miezul zilei. Știa că nu mai putea să reziste. Fiecare mișcare îl făcea să tresară ca o marionetă pe sârmă.

Fata își desprinse degetele și își scoase cămașa. Îi luă mâinile și i le puse pe sânii ei.

— Nu așa de dur – șopti ea. Mai blând. Așa. Așa.

Îl lăsă s-o mângâie, învățându-l cum s-o facă. Un adevărat miracol, se gândi Rishou. Această evreică este religia mea. Mă supun ei în întregime. Ce se întâmplă?

— Rishou.

— Murmură ea.

— Mă înnebunești.

Își umezi palmele cu salivă și le trecu peste sfârcuri.

— Ce-o să ne facem, Rishou?

— Nu știu.

— Mă gândesc tot timpul la tine.

Simți cum se încordează.

— Te văd toată ziua în livadă și mă scoți din minți.

Fata se mișcă din nou și Rishou o auzi suspinând. Îi duse mâna la gură, să-i astupe plânsul, și ea îl mușcă de palmă.

— Te rog, Sarah.

Se mișcă iarăși până când ajunseră amândoi la culmea plăcerii.

Sarah, se aplecă și-l sărută.

— Hapzibah – murmură ea.

— Ce înseamnă asta?

— Ți-am mai spus, este intraductibil.

Își trecu degetele prin părul ei negru, mătăsos și închise ochii. I

se întâmpla ceva care-l înspăimânta. De fiecare dată când venea aici lăsa în urmă o parte din Rab'allah.

Îi era frică și acum. Văzuse câțiva felahi săraci care fumaseră prea mult hașiș. Acum n-o mai făceau să se calmeze ca ceilalți. Devenise un obicei fără de care nu mai puteau trăi. Nu mai erau buni de nimic și familiile lor mureau de foame. Același lucru pățise și el cu această fată.

Dar care să fie remediul? n-aveau cum să se căsătorească. Fiecare minut petrecut împreună era furat.

Îi simți sânul pe obrazul lui, și-l sărută dulce și fierbinte. Oh, Allah, ce să fac?

— La ce te gândești?

— Că te visez. Că ești un fel de spiriduș care m-a vrăjit.

— Poate că sunt.

— Atunci nu mă lăsa să mă trezesc.

— Este chiar atât de greu să accepți? că o fată reprezintă mai mult decât dreptul de proprietate asupra ei? ideea aceasta te înspăimântă chiar așa de mult?

Da, mă înspăimântă, se gândi el.

— Oare toate evreicele sunt ca tine?

— Ai vrea să le încerci pe toate?

— Îl necăji ea. Ai vrea să transformi kibuțul în haremul tău? cred că tatălui meu nu i-ar conveni deloc!

— Ești o tentație mult prea mare pentru bărbați. De fapt, toate sunteți!

— Nu-i adevărat. Însă pe voi, arabii, vă obsedează sexul. În kibuț, femeia este egala bărbatului.

Rishou nu mai auzise în viața lui o noțiune atât de absurdă.

— Și cum este posibil așa ceva?

— Sunt o sabra20. Știu să mânuiesc pușca și cuțitul, să conduc tractorul și să lucrez ogorul. Ce poate face în plus un bărbat?

— Dar cine gătește și are grijă de copii?

— În timpul zilei sunt îngrijiți de femei voluntare. Cât despre mâncare, gătim cu rândul la bucătărie, inclusiv bărbații.

— Este anormal.

— Da, atât de anormal încât te strecori noaptea aici să guști din spiritul pe care l-ați stors din femeile voastre. Nu-i adevărat, Rishou?

Mda, se gândi el, posibil. Dar nu putea recunoaște asta de față cu ea și, pentru că nu știa ce să-i răspundă, se înfuriase. Se ridică și

își căută lucrurile.

— Ai nevoie de o bătaie bună – șuieră el.

— Ți-aș rupe brațul dacă ai face-o!

— N-o să mai vin aici.

— Ba o să vii!

— Râse ea.

Însă râsul i se opri în gât.

O împușcătură răsună în noapte.

Rishou auzi șuieratul glonțului înainte să se înfigă în trunchiul copacului, deasupra capului său, împrăștiind bucăți de scoarță. Sarah se aruncă la pământ, rostogolindu-se instinctiv în spatele unui pom. O adevărată sabra, se gândi Rishou, în timp ce-și căuta hainele în praf.

Probabil că-i zărise garda. Sarah strigă ceva în ebraică. Se întoarse și o văzu ridicându-se goală, apărându-l cu propriul ei trup.

— Sarah!

— Strigă el.

— Fugi! fugi!

Alergă în beznă. Până să ajungă la gard, începu să sune alarma. Știa că era ultima oară când mai venea pe furiș la Kfar Herzl. Își trase abbayah-ul și se strecură prin sârma ghimpată, rănindu-și mâna și obrazul în grabă.

Rab'allah.

Wagil se așeză pe marginea patului, luptându-se cu mândria sa. Hidosul coșmar continua de trei zile. Hamdah nu se dezlipise din colțul unde se refugiase din prima noapte. Nici măcar nu-i vorbea.

Noaptea trecută, înfuriat, o trântise în pat, intenționând să obțină prin forță ceea ce nu reușise prin vorbe bune, rugăminți și amenințări. Hamdah îl șocase, nu numai prin forța ei, dar și prin înverșunare. Nu-și imaginase că o femeie putea fi atât de rea. Era solidă și musculoasă pentru anii ei și se folosea foarte bine de unghii, genunchi și picioare, în timp ce se lupta cu el. După zece minute, el fu cel care se retrase cu fața zgâriată și membrul amorțit.

Dar trebuia să facă ceva. Știa că tatăl său va bate la ușă din moment în moment și-i va cere dovada bărbăției sale. Nu îndrăznea să-l dezamăgească din nou.

Tremurând, ieși din colibă și luă un cuțit ascuțit.

Sătenii stăteau tăcuți, în timp ce Zayyad Hass'an ieși din casă și se îndreptă a treia oară spre coliba lui Wagil și a miresei sale. În timpul nopții se auziseră plânsete și strigăte ciudate, care primiseră

diverse interpretări.

Rishou aștepta, ținând calul lui Zayyad de dârlogi, cu o expresie pierdută.

Zayyad bătu la ușă. Se deschise aproape instantaneu. Wagil apăru în prag, zâmbind triumfător.

— Ai făcut-o?

— Întrebă Zayyad încordat.

Wagil puse cearșaful în brațele lui Zayyad. Zayyad îl scutură și examină ușurat urmele proaspete de sânge.

— De șase ori – zise Wagil.

Zayyad se arătă suspicios.

— Nu am decât cinci gloanțe.

— Atunci va trebui să mai iei unul de la cineva.

— Este dimineața celei de-a treia zile. Cinci gloanțe sunt de ajuns.

Scoase pistolul de la brâu și trase de cinci ori în aer. Apoi, se sui pe Al Tareq și galopă prin sat fâlfâind cearșaful însângerat, semn că membrana de onoare a lui Hamdah fusese străpunsă de fiul său.

Wagil se rezemă de ușă, răsuflând ușurat. Își examină rana de la degetul mare, unde se tăiase cu cuțitul. Rana era adâncă și probabil că va coace, dar umilința se terminase, în sfârșit.

În timp ce Zayyad călărea pe Al Tareq, trase deodată de hățuri și restul sătenilor care-l urmau se opriră în drum. Li se stinseseră uralele pe buze. Se uitau la figura singuratică care înainta printre măslini.

Wagil îl recunoscu când se apropie. Era Yaakov Landauer, muktarul din Kfar Herzl. Ce-l făcuse, oare, să vină chiar atunci, singur și neanunțat?

În alte împrejurări, Yaakov Landauer ar fi putut trece drept un învățat; coama bogată de păr era albă, mulțumită celor cinci ani petrecuți în închisorile rusești, ca deținut politic. Dar acum, pielea albă de european se bronzase fiindcă stătea tot timpul la soare, iar ochii albaștri sclipitori reflectau duritatea implantată de paznicii din temniță și de arșița deșertului palestinian.

În cafenea, se aplecă spre Zayyad, deși era înconjurat de arabi dușmănoși.

— Cineva a pătruns în kibuțul nostru noaptea trecută și mi-a violat fiica.

Lui Zayyad i se zbârli părul în cap. Viol! așa se trezeau oamenii cu beregățile tăiate și începeau conflictele.

Se străduia să-și păstreze calmul.

— Ești sigur?

— Doar ne cunoaștem de mult, Abu Wagil – zise Yaakov, numindu-l pe Zayyad cu titlul onorific de „Tatăl lui Wagil".

— Știi prea bine că n-aș fi venit aici să arunc eu praf în ochi. Unul din oamenii tăi a rupt sârma ghimpată. Vreau să știu care.

— O să-ți spun adevărul – zise Zayyad. Nu știu.

Mă rog, știa cine n-ar fi putut să fie. De exemplu Wagil. El nu era în stare să-și dezvirgineze nevasta, darămite pe fata lui Yaakov.

Rishou stătea la dreapta lui Zayyad.

— Ți-a spus că a fost violată?

— Zise el deodată.

Zayyad își dădu seama că se lăsase o liniște mormântală. Yaakov îl privi pe Rishou plin de ură. Allah, ajută-mă, se gândi Zayyad! îl bănuiește pe Rishou!

— Vrem ca ticălosul să fie adus în fața justiției – spuse Yaakov.

— Ți-a spus că a fost violată?

— Insistă Rishou.

Yaakov nu-i răspunse.

Zayyad îl întrebă.

— Fiica ta l-a recunoscut cumva?

— Era întuneric.

— Normal, doar era noapte – zise Rishou.

Fie ca Allah să-i astupe gura!

— Își spuse Zayyad. De ce ține neapărat să se facă de râs?

— Ești convins că a fost cineva de aici din sat?

— Zise Zayyad, încercând să pară cât mai inventiv.

— Cine altul?

— Poate un beduin.

— N-a fost nici un beduin!

— Fata ta a fost cumva rănită în timpului atacului?

— Îl întrebă Rishou.

Yaakov nu-i răspunse. Zayyad se gândi că ar fi spus dacă ar fi fost. Deci, existau două posibilități: fie nu fusese rănită și violatorul fugise înainte să-și ducă intențiile la capăt; fie nu fusese viol.

Se uită ia Rishou nedumerit.

— Ce s-a întâmplat cu fața ta?

— Îl întrebă Yaakov pe Rishou!

— Am căzut de pe cal.

Zayyad nu remarcase zgârieturile de pe fața fiului său; avusese

alte griji în dimineața aceea. Avea într-adevăr răni proaspete pe obraji și pe încheieturile mâinilor.

— Seamănă cu urmele lăsate de sârma ghimpată – zise Yaakov.

Se întoarse din nou spre Zayyad.

— Te întreb încă o dată, Abu Wagil, ne ajuți să-l găsim pe cel vinovat de acest act de lașitate și să-l predăm justiției?

Zayyad se gândi. Dacă spunea nu, echivala cu o declarație de ostilități între kibuț și sat. Dacă spunea da însemna să se supună evreilor de față cu tot satul. Dacă o făcea, și-ar fi pierdut respectul oamenilor săi.

Era bine să ai prieteni. Dar era și mai bine în ochii lui Allah să bagi o armă în nasul cuiva. Înțelegea situația în care se afla Yaakov; nu avea nimic personal cu omul acesta. Dar cum să procedeze?

Însă, înainte să apuce să-i răspundă, Rishou se aplecă și-i spuse:

— Sunt curios să aflu ceva. Ce înseamnă Hapzibah?

Cuvântul ebraic avu un efect uimitor. Yaakov se făcu roșu la față și sări în picioare.

— De aici înainte, kibuțul nostru va fi păzit zi și noapte de patrule înarmate. Cine va pătrunde pe proprietatea noastră va fi împușcat pe loc!

Ieși din cafenea, croindu-și drum printre sătenii dușmănoși.

Zayyad își mângâie barba.

— Ce cuvânt ai pomenit?

Rishou ridică din umeri.

— Hapzibah. Este în ebraică. L-ai mai auzit până acum?

— Orice arab bătrân știe ce înseamnă – murmură Zayyad. Doar nu mi-am petrecut tinerețea regulând măgari.

Rishou se uită mirat la tatăl său.

— Atunci spune-mi și mie.

— Înseamnă „te iubesc”. Dar de unde îl știi, pentru numele lui Allah?

Al-Naqb.

Șeicul Daoud al-Khatab al-Husseini aștepta să-i întâmpine în pragul vastei sale locuințe cu șaisprezece camere, orientată cu fața spre satul al-Naqb. Era îmbrăcat simplu, dar judicios, în haine negre și turban cu o panglică albă, care-i arăta poziția sa de qadi, judecător islamic. Barba lui era pieptănată cu grijă, acoperită de fire aspre încărunțite.

Zayyad venise aici după ce meditase îndelung. Știa că va forma o alianță potențial primejdioasă. Șeicul Daoud era văr de departe al

Marelui Muftiu din Ierusalim și, de asemenea, membru al Înaltului Comitet Arab – un grup de effendi și clerici care se agitau să primească puteri din partea englezilor. Vehiculau noțiunea absurdă de a uni într-o singură națiune toate comunitățile arabe de la vest de Iordan.

Din punctul de vedere al lui Zayyad, puțina minte care o avusese vreodată șeicul Daoud îi ieșise prin urechi ca nisipul pe sub ușă, dar, cu toate acestea, rămăsese un om important. Ca muktar al așezării al-Naqb, imam respectat și confident al Marelui Muftiu, reprezenta un prieten formidabil. Din alt punct de vedere, orice alianță cu el ar fi ca și când ai invita un șacal în șopronul tău. În vremuri obișnuite, Zayyad n-ar fi făcut asemenea pas drastic. Dar acestea nu erau vremuri obișnuite. Poate că nu vor mai fi niciodată.

Era foarte important să-i găsească o soție potrivită lui Rishou. Dacă tânărul continua să folosească kibuțul ca pe haremul său personal, vor începe represiunile și nu voia ca fiul său favorit să fie adus acasă învelit într-un cearșaf.

Era, de asemenea, evident că vor ieși neînțelegeri cu evreii și hotărâse deja că nu dorea să-i amestece pe cei din Rab'allah. Se temea mai mult de Muftiu decât de evrei. Deci, o alianță cu șeicul Daoud, în lumina ultimelor evenimente, era o tactică prudentă.

Zayyad și Rishou descălecară și Daoud veni să-i întâmpine.

— Ahlan wa-sahlan – zise el. Fie ca drumul către cortul meu să treacă printr-o vale lină.

— Allah să te binecuvânteze și pe tine!

— Îi răspunse Zayyad.

— Șeicule Zayyad, este o onoare să pășești în casa mea. Te rog, intră.

— Îți mulțumesc, șeic Daoud – zise Zayyad. Eu sunt cel onorat.

Daoud îl conduse înăuntru. Casa era construită din calcar, în formă de pătrat, cu două etaje. Fură poftiți în majlis. Camera era mobilată în stil spartan. Într-un colț stătea un coran luminat, un vas de cristal și cărți religioase, înșirate pe rafturi prinse de un perete. Nu existau tablouri, deoarece coranul interzice reprezentarea vieții în imagini.

Divanul era compus din mai multe perne de stambă, umplute cu bumbac. Locul de onoare al lui Daoud era o mică pernă de mătase, vizavi de fereastră, unde adia briza. Podeaua era acoperită cu covoare groase, iar în mijlocul camerei trona o tavă de alamă cu prăjituri de miere și alte dulciuri.

Zayyad și Daoud se așezară și timp de o jumătate de oră schimbară politețuri, interesându-se de sănătatea și bunăstarea familiilor fiecăruia – soții, copii și rude îndepărtate. Sorbiră ceai dulce de mentă și mestecară halva, alune în crustă de zahăr și prăjituri de susan. Conversația fu punctată de țăcănitul continuu de tespi – mătăniile de rugăciune.

Rishou rămase solemn și tăcut, așa cum era obiceiul.

În cele din urmă, Zayyad spuse:

— Șeicule Daoud, ești unul din conducătorii comunității noastre, un stâlp de înțelepciune, slăvit de întreaga Palestină ca un pios și un învățat.

— Ești prea bun să vorbești așa, Allah singur știe că tu însuți ești considerat unul din stâlpii pe care se sprijină Islamul aici în Iudeea. Curajul și virtutea ta sunt pomenite în fiecare oraș unde există o moschee.

— Îți mulțumesc pentru cuvintele tale. Fiul meu, Rishou, este, de asemenea, un băiat bun, binecuvântat fie Allah în marea lui înțelepciune. Nu bea și nu caută legături amoroase cu păstorii, iar reputația lui aici în Ierusalim este parfumată ca guma arabică. Într-o zi, s-ar putea să fie chiar muktarul Rab'allah-ului. Nu-i lipsește decât o mireasă ca viața sa să fie pe deplin împlinită. M-am gândit mult la această problemă importantă și acum am venit să te rugăm cu cel mai mare respect să ne-o dai de nevastă pe fiica ta Khadija. Sigur, îi mulțumim lui Allah că a dat dovadă de atâta înțelepciune când ne-a îndemnat să fim onorați de înrudirea cu tine.

— Onoarea este, bineînțeles, de partea noastră.

— Este frumos să vorbești așa.

Daoud își duse mâna la inimă și, pentru o clipă, Rishou crezu că îl lovise apoplexia.

— Ah, Khadija mea!

— Virtutea ei este renumită în întreaga Palestină.

— Este într-adevăr giuvaerul inimii mele. Puritatea ei este o alinare pentru Allah însuși. Îmi va sfâșia inima să mă despart de ea.

Șacalul are de gând să obțină o mică avere de la mine!

— Se gândi Zayyad.

— Întreg Islamul prețuiește marea ei bunătate!

— Zise el.

— Voi fi cinstit cu tine – continuă Daoud, coborându-și vocea.

— Mulți i-au cerut mâna până acum. M-au insultat destui prăpădiți cu ofertele lor rușinoase. Oare un bărbat trebuie să ofere o

tinichea când primește în schimb o piatră prețioasă?

Zayyad nu-i răspunse la această întrebare mai mult retorică.

— Este o comoară neprețuită, o minune a lui Dumnezeu, un dar al lui Allah. Știe să împletească și coșuri!

— Slăvit să fie Allah! mohamed însuși se bucură de ea!

— Sigur și noi am auzit de Rishou și de admirabilele sale calități – zise Daoud. Cât privește căsătoria, poate că aș fi dispus la ea pentru modesta sumă de o sută cincizeci de lire sterline.

Zayyad îi mulțumi lui Allah că stătea jos. Altfel ar fi leșinat mai mult ca sigur. În schimb, își trecu degetele prin păr, contemplându-l tăcut și zâmbitor.

Peste două ore căzură la învoială asupra prețului. Nu fusese ușor. Cei doi bărbați se trăseseră de bărbi, îl invocaseră pe Allah și chiar plânseseră puțin. La un moment dat, Rishou fusese convins că vor scoate pumnalele. Dar, în cele din urmă, prețul miresei fu stabilit fără vărsare de sânge; o sută de lire palestiniene, un record local, plus câte zece lire pentru fiecare din unchii fetei.

Mai este o problemă – zise Daoud.

Zayyad își strânse brațele în jurul lui.

— Și anume?

— Khadija mea are un văr din partea mamei, Izzat Ib'n Moussa, care i-a cerut mâna înaintea ta. L-am refuzat, dar ar putea să ne facă necazuri, bineînțeles. Ar putea să întrerupă nunta, să oblige mireasa să descalece și să se sinucidă de față cu toți, ba, chiar mai rău, să-l provoace la luptă pe rivalul său.

— O să aranjez să fie recompensat pentru această mare pierdere.

Daoud încuviință din cap.

— Atunci o să vorbesc cu băiatul – zise el. Dar acum, hai să-i mulțumim lui Allah că ne-a binecuvântat cu o alianță atât de fericită.

Și să-l întrebăm de unde o să iau banii să plătesc pentru toate astea – se gândi Zayyad.

După ce Zayyad și Rishou plecară, Daoud trimise un mesager la casa tatălui lui Izzat, chemându-l pe băiat dinaintea sa.

— Tocmai am primit niște vești bune – îi spuse Daoud. Șeicul Zayyad m-a onorat cerând mâna fiicei mele, Khadija, pentru fiul lui, Rishou.

Izzat îl privi insolent.

— Șeicul Zayyad nu este un om generos, după cum știe toată

Palestina. A trebuit să mă târguiesc cu el ca să obțin o compensație pentru tine. Sper că o să-mi fii recunoscător!

Izzat mormăi ceva neinteligibil.

— Ei bine?

— Mi-o promiseseși mie!

Șeicul Daoud se stăpâni cu greutate. Izzat ăsta era o creatură oribilă. Cele două jumătăți ale feței erau asimetrice, de parcă Allah le-ar fi unit într-un moment de neatenție. Se uita șasiu și smocurile de barbă îi accentuau înfățișarea deplorabilă.

— Șeicul Zayyad este muktarul Rab'allahului. În afară de faptul că este un om influent, satul pe care-l stăpânește va avea o importanță strategică deosebită pentru orice conflict armat împotriva stăpânilor englezi. O alianță între familiile noastre este mai mult decât potrivită. Propria-ți durere este insignifiantă prin comparație.

Lacrimi de ciudă umeziră ochii lui Izzat.

— Dar mi-ai promis.

— Am promis că o să mă gândesc. Atâta tot. Și acum, ascultă-mă. Am reușit să extrag de la Zayyad monumentala sumă de cincisprezece lire, drept compensație pentru tine. Vei accepta banii recunoscător și nu vei face necazuri la nuntă. Ai înțeles?

Izzat nu-și ridică privirile din podea. Sărută formal mâna șeicului Daoud și ieși din cameră. Ca un câine bolnav, se gândi Daoud mânios. Cum era posibil ca asemenea specimen să fie înrudit cu mine? necunoscute sunt căile lui Allah!

Kibuțul Kfar Herzl.

Strânsul recoltei de mere se terminase aproape. Din cauza malariei, durase mai mult anul acesta. Când Yaakov se întoarse de la Rab'allah hotărâse să nu mai folosească mână de lucru arabă.

Locuitorii kibuțului se așezară la umbra copacilor să mănânce prânzul. Sarah nu se atinse de porția ei de pâine, măsline și brânză.

— Nu ți-e foame?

— O întrebă Asher.

Sarah ridică din umeri.

— Trebuie să mănânci.

— N-am poftă.

Asher sfărâmă pământul în pumn. Era atât de frumoasă. O iubea și voia s-o protejeze. Gândul că arabul acela împuțit o atinsese. Hapzibah!

— Ești așa de săptămâni în șir. Nu vrei să-mi spui ce s-a

întâmplat?

— Nu vreau.

Asher luă o piatră și o aruncă în noroi.

— Presupun că ai aflat noutățile?

— Care noutăți?

— Fiul muktarului se însoară. Băiatul care a lucrat aici, în livadă cu noi. Cel care se uita insistent la tine.

Sarah nu reacționă în nici un fel.

— Și ce-i cu asta?

Asher își coborî vocea.

— El a fost, nu-i așa?

— Pentru numele lui Dumnezeu, lasă-mă în pace!

Sarah sări în picioare și se îndepărtă. Nu voia să-i vadă lacrimile fierbinți din ochi. Bineînțeles că auzise de căsătoria lui Rishou. Deși tatăl ei interzisese schimbul de forță de muncă și produse între Kibuț și Rab'allah, oamenilor le plăcea să bârfească și veștile se transmiteau întotdeauna.

Deci Rishou și-a luat până la urmă o micuță arăboaică ascultătoare!

De ce o durea atât de mult? fusese o aventură, atâta tot. Știuse asta de la început. Fusese o aventură exotică, stupidă, nebunească, irezistibilă și știa că o să se sfârșească la fel de repede cum începuse.

Atunci de ce se simțea așa de distrusă? de ce nu putea să se uite în livadă fără să se gândească la el? de ce slăbise, de ce nu putea să închidă ochii noaptea fără să-i vadă privirile lui întunecate, surâzătoare și zâmbetul arogant?

Se sprijini îndurerată de trunchiul unui măr. Încercase să-l cucerească așa cum procedau bărbații. Și, în cele din urmă, ajunsese să-l iubească la fel ca o femeie. Slăbiciune. Slăbiciune.

Așteaptă, Sarah. Durerea se va estompa în timp.

Al-Naqb.

Existau trei etape ale nunții. Începea cu ceremonia logodnei, iar apoi vestea se răspândea din gură-n gură în toată comunitatea. Peste două luni, un judecător islamic declara cuplul soț și soție în urma unui serviciu religios, formal, katb al-kitab. Însă nunta propriu-zisă avea loc trei sau patru luni mai târziu. Trei zile de dans, cântec și bucate tradiționale culminau cu consumarea căsătoriei.

În ziua logodnei sale cu Khadija al-Khatab, Rishou ajunse călare

la casa soției sale, însoțit de tatăl și mama lui. Era nervos, bineînțeles. Azi, când îi va da inelul, își va vedea pentru prima oară nevasta.

Daoud îi întâmpină din nou în fața casei și îi conduse înăuntru. Living-room-ul era plin cu membrii familiei șeicului, soția sa, frații lui și frații soției. Se schimbară saluturile și complimentele de rigoare. Sorbiră ceai de mentă și bărbații își învârtiră mătăniile între degete.

În cele din urmă, Zayyad luă mâna dreapta a șeicului, se aplecă și o sărută de trei ori, ridicând-o de fiecare dată de la buze la frunte, în maniera tradițională, fapt ce exprima respectul.

Apoi, Daoud înălță palmele în sus către cer și recită o sura din Coranul cel sfânt. Toți cei din cameră repetară cuvintele după el. Apoi, fratele lui Daoud, Moussa, traversă camera, îi îmbrățișă pe Zayyad și Rishou și-i conduse pe Rishou în camera alăturată.

Khadija era cu surorile ei. Purta o rochie lungă de mătase albă și avea capul acoperit cu un batic. Rishou o studie atent. Era tânără, nu mai mult de șaisprezece ani, cu ochi mari, căprui și o față care părea sculptată de un artist.

Slavă Domnului!

— Se gândi Rishou. Bine că nu era o copilă cu chip de lună, ca Hamdah. De fapt, îi părea destul de frumoasă. Mă va ajuta s-o uit pe Sarah. Cu ea voi redescoperi culmea plăcerii, la fel cum făceam cu evreica. Totul va fi bine. Durerea pe care o simt se va estompa. Totul va fi în ordine.

Fata se topi sub privirile lui și începu să chicotească, ascunzându-și obrajii în palme. Moussa bătu din palme o comandă scurtă și ea se potoli imediat. Întinse ascultătoare mâna dreaptă și Rishou îi puse verigheta de aur în deget.

* * *

Izzat îi privea pe Zayyad și Rishou plecând călare din Rab'allah. Invidia și mânia îi lăsau un gust amar. Scuipă în noroi. O cunoștea pe Khadija de când era copil. Fusese de la sine înțeles că într-o zi va fi a lui. Acum, unchiul său îl trădase din considerente politice. Voia să i-o plătească și să-l facă să se supună ca o femeie.

Ei bine, le va arăta celor din familia Hass'an că nu toți se târau la picioarele lor. Dacă el nu putea s-o aibă, atunci nu va putea nici Rishou. Va avea el grijă de asta.

Rab'allah.

Totul era gata pentru nunta lui Rishou. Corturile pentru bărbați

și femei fuseseră ridicate în livada lui Zayyad, bucatele fuseseră pregătite și casa în care Wagil își petrecuse noaptea nunții – de fapt, trei nopți – îi aștepta. Zayyad nu uitase ce rușine pățise atunci.

Zayyad și Daoud mergeau încet în fața procesiunii care unduia prin valea de la al-Naqb. Aveau mătănii de rugăciune între degete, iar pașii lor erau demni și măsurați. În spatele lor, Khadija călărea pe un cal alb, înconjurată de membrii familiei ei, care cântau și chiuiau. Din când în când, unul din ei trăgea cu pușca-n aer și femeile strigau asurzitor „ool-ool-ool-ool!", pline de admirație.

Izzat îi urmărea de pe culmea care străjuia valea. Mauserul vechi din primul război mondial părea nelalocul lui în mâna bărbatului. Îi trebuiră câteva minute bune până să-l fixeze pe umăr. Se uită prin cătare pregătit să țintească.

Procesiunea se afla la o sută de yarzi depărtare.

Ce bine ar fi dacă nu iar mai tremura mâinile. Trebuie s-o fac, își spuse el. Trebuie să-mi apăr onoarea. Trebuie s-o omor pe Khadija, ca să-i arăt cât o iubesc.

I se scurgea sudoarea în ochi.

O să le arate la toți, mai ales ticălosului ăluia de unchi al lui! să vedem ce mutră o să facă atunci când fata va cădea moartă în noroi.

Cincizeci de yarzi, patruzeci, treizeci.

Tremura atât de rău, încât țeava puștii se descărcă în pământ și dislocă o avalanșă de pietre. Își șterse mâna dreaptă pe haine.

Trage și fugi. N-o să știe că ai fost tu.

Acum erau chiar sub el.

Hai, hai!

Zgomotul împușcăturii nu alarmă pe nimeni. Oamenii din cortegiul nupțial trăgeau tot timpul în aer. Dar, deodată, șeicul Daoud căzu în fața calului Khadijei, urlând de durere și strângându-și piciorul.

Zayyad făcu semn spre culme. Un bărbat cu o armă în mână se profilă pentru o clipă pe cerul amiezii, înainte s-o rupă la fugă.

— Ah, ah!

— Țipa Daoud.

Tivul anteriului se umpluse de sânge. Calul se ridică în două picioare și Khadija țipă înspăimântată. Doi din frații ei apucară de hățuri.

Zayyad reacționă primul. Escaladă culmea neînarmat. Îl urmară alți doi oameni, cu puști în mână. Pietrișul îi încetinea înaintarea și

Zayyad gâfâia când ajunse în vârf. Asasinul scăpase probabil.

Dar nu era așa, îl găsiră pe Izzat zăcând pe spate într-o râpă, la câțiva yarzi depărtare. Încercase să sară peste ea și dăduse greș. Își scrântise glezna și plângea.

— Izzat!

— Exclamă Zayyad.

— N-am fost eu!

— Ce-ai avut de gând să faci?

— Pușca s-a descărcat accidental.

Unul din oameni ridică arma amenințător.

— Ți-ai împușcat unchiul în picior!

— A fost un accident!

Doi din frații Khadijei îl ajutaseră pe șeicul Daoud să urce culmea. Înjura din cauza durerii. Sângele i se scurgea în praf. Când își văzu nepotul, expresia lui se schimbă brusc. Supărarea fu înlocuită de furie.

— Tu?

Izzat puse mâna pe Mauser.

Daoud îl lovi cu piciorul între coaste și nepotul lui țipă și se strânse ca o minge. Daoud gemu de durere, când se sprijini de piciorul rănit.

— Ai încercat să mă ucizi?

— Strigă Daoud.

— Nu!

— Ai încercat să mă ucizi!

— Ba nu, țintisem spre Khadija!

Aceste cuvinte îl făcură pe Daoud să turbeze de mânie.

Îl lovi din nou cu piciorul și Izzat se prăbuși în coate și în genunchi, bolborosind înfricoșat.

Daoud gemu și căzu din nou.

— Fiu afurisit de cățea, ce ești!

— Zbieră el și apoi își dădu seama ce spusese.

Fie ca Allah să-l ierte. Mama lui Izzat era, de fapt, propria lui cumnată.

Frații Khadijei se pregăteau să se ia după Izzat, dar Zayyad îi trase de mânecă.

— Lăsați-l în pace!

— Zise el. Este nunta fiului meu. A fost și așa destulă vărsare de sânge.

Îl ridicară pe Daoud și-l duseră înapoi spre cortegiul nupțial.

Când ajunseră acasă la Zayyad, pansară piciorul șeicului și-l proptiră între perne, lângă Zayyad, în cortul cel mare. Zayyad îi turnă pe furiș niște whisky Black Label, din ascunzătoarea lui secretă, ca să-i ușureze durerea. După câteva pahare, Daoud nu mai simți nimic și alianța dintre casele Hass'an și al-Khatab fu cimentată.

Tămâia care ardea în vas se amesteca cu mirosul greoi de parfum ridicat din rochia Khadijei, aţâţându-i simțurile lui Rishou. O singură lumânare pâlpâia în camera întunecată. Soția sa stătea lângă pat, în rochia ei de mireasă, cu ochii măriți de frică și nerăbdare, în spatele vălului cu monezi turcești care-i încadra fața.

— Nu te teme – șopti Rishou.

Întinse mâna să-i scoată podoaba de pe cap.

— N-o să-ți fac nici un rău.

Khadija își acoperi fața cu mâinile și începu să chicotească.

Râsul acesta prostesc îl enerva.

— Scoateți rochia!

— Îi porunci el.

Fata tremura. O ajută s-o tragă peste cap. Nu mai avea nimic pe dedesubt. Făcu un pas înapoi, încrucișându-și brațele protector peste sâni.

Rishou începu să gâfâie. Era într-adevăr frumoasă. Avea o piele ca de bronz și păr lung și des, aproape blond. Probabil că îi curgea în vene sânge de cruciat. Nu era așa de uscată ca Sarah. Avea șolduri mai pline și pântece mai rotunjit.

Înghiți cu greu nodul din gât.

— N-o să-ți fac nici un rău – repetă el și o îmbrățișă. Va fi bine.

Trebuia să fie bine. Dacă voia să-și găsească liniștea, trebuia să fie bine.

Dar nu fusese bine.

Stătea întins pe spate și asculta muzica și dansul de afară. Ar fi vrut să fie și el acolo, oriunde, dar nu în această cameră. Biata Khadija. Nu era vina ei. Nu știa că este mai mult decât atât. Cum era să știe?

Ce se întâmplase oare? khadija era frumoasă, cu corp catifelat și membrana onoarei intactă. Ce-și dorea mai mult?

Pe Sarah, bineînțeles. O dorea pe Sarah.

Acum se trezise și Khadija. Stătea încovrigată sub cearșaf, uitându-se la el în lumina lumânării.

— Rishou – șopti ea.

Deci știe să și vorbească, se gândi el. Credea că se pricepe doar să chicotească.

— Da?

— Mă placi?

— Da, te plac – zise el.

Dar nu te iubesc, îi venea să strige. Sarah avea dreptate. Nici o arăboaică docilă nu putea să-i mai fie pe plac acum.

Dar ce era de făcut? ce era de făcut?

Kibuțul Kfar Herzl.

În Kfar Herzl dansau hora. Yaakov Landauer anunțase logodna fiicei sale cu Asher Ben-Zion.

În timp ce unul din băieți cânta la chitară, Sarah bătea din palme și râdea, așa cum se așteptau toți să facă. Nu avea de ales. În plus, Asher era un om bun, puternic și o iubea. Era sigură de asta.

Fusese nebună să se poarte așa. Tatăl ei spunea că neplăcerile dintre ei și arabi se vor înrăutăți. Încăierările din Jaffa și Ierusalim încetaseră, dar luptele puteau izbucni oricând. Oare ea ce-și imaginase? acesta era poporul ei. Faptele sale echivalau cu o trădare.

În seara aceasta se alăturase fraților și surorilor ei.

Asher ieși din horă gâfâind. Întinse mâinile spre ea.

— Vino să dansezi!

— Îi zise el.

Sarah dansă, dar după câteva clipe îi veni amețeală și Asher o scoase afară, să ia aer. Noaptea era răcoroasa și sudoarea se uscă repede pe pielea lor.

— Te iubesc – șopti Asher.

— Și eu – îi răspunse Sarah, și-l sărută.

Dar, peste strigătele horei, auzi fluierele și tobele din Rab'allah, care-i aminteau că-l pierduse pe Rishou.

Partea a treia.

GERMANIA, 1935

Ravenswald.

Josef Rosenberg stătea singur în biroul lui, fumând o țigară. Purta vechea lui haină neagră de catifea, pe care și-o punea în fiecare seară, de douăzeci de ani, când se întorcea de la lucru. Catifeaua se tocise la coate și se decolorase, dar Josef n-o lăsase pe soția sa s-o arunce. Reprezenta o tradiție pentru el, or, astfel de tradiții erau foarte importante.

Pe biroul lui, într-o ramă aurită, trona o fotografie îngălbenită

de vreme. Înfățișa un tânăr îmbrăcat în uniformă de ofițer de cavalerie, cu o țigară în colțul gurii, pozat pe un fundal pictat al Alpilor. Stătea cu un picior pe scaun și cu cotul sprijinit pe genunchi. Arăta ca toți tinerii ofițeri, se gândi Josef – înainte să descopere că războiul nu însemna numai paradă și distracții.

Trecuseră mai mult de douăzeci de ani de când fusese făcută fotografia. Îi era greu lui însuși să se vadă cum era atunci, nerăbdător și neînfricat. Se schimbase atât de mult și el, și lumea. Tânărul pretendent devenise Șeful; se îmbogățise, în timp ce țara sa sărăcise în urma războiului.

Și acum roata se întorsese din nou. Șeful devenise paria, în timp ce o națiune înfometată ajunsese rasa conducătoare.

Descuie cel de-al doilea sertar de la birou și scoase o cutie mică de metal. Înăuntru erau două medalii, o bucată de panglică și un glonte de plumb, singurele suveniruri pe care tânărul din fotografie le adusese din război. Le scoase pe rând, mângâindu-le cu degetele. Îi trezeau fel de fel de amintiri. Crucea de Fier clasa a II-a prinsă de o bucată de metal – semn că servise în armata germană timp de patru ani; o semilună placată cu rubin, dăruită tuturor supraviețuitorilor regimentului său de către guvernul otoman, ca recunoaștere a participării la luptele de la Salonic; și glontele plat de plumb care căzuse din periscopul cu care se uitase din tranșee în 1916.

Erau și alte suveniruri, mai puțin tangibile, pe care le purta cu el întotdeauna: frigul, groaza de violență care, uneori îl cuprindea noaptea, amintirea unui prieten care murise la câțiva pași de el în tranșee, cum încercase să-i bage stomacul la loc. Prietenul său nu țipase, doar icnise violent, ca un câine care vomită. În cele din urmă, murise, în convulsii, în brațele lui Josef.

Se învățase să trăiască cu coșmarurile sale, dar ceea ce se întâmplase în această țară în anii care urmaseră fusese greu de suportat și pentru el, și pentru toți germanii. Tratatul de la Versailles pusese o cizmă pe grumazul lor timp de unsprezece ani. Înțelegea mânia naziștilor îndreptată împotriva francezilor și englezilor; ceea ce nu pricepea era ura lor împotriva propriului popor.

Național-socialiștii îl etichetaseră drept evreu, de parcă ar fi fost un locuitor împuțit al ghetourilor, cu haină de gabardină. Ce însemna de fapt evreu? propria lui familie practica cele mai libere forme de iudaism. Se duceau la sinagogă numai la Sabat și de

sărbătorile mari. Se îmbrăcau ca germanii, nu ca Hassidimii, mâncau și se comportau de parcă ar fi fost germani. Da, mâncau chiar și șuncă kosher, așa cum obișnuiau să glumească între ei.

Guvernul spunea că toți evreii erau paraziți care sugeau sângele poporului. Nu pricepea cum ceilalți germani înghițeau asemenea minciuni sfruntate. Da, era bogat. Dar, datorită fabricilor Rosenberg, șase sute optsprezece bărbați și femei din oraș aveau slujbe și salarii generoase. Înainte de naziști, fusese un om popular și respectat.

Sora lui, Esther, era văduvă: soțul ei fusese ceasornicar într-un mic magazin din Augsburg. Fratele lui, Mulu, era profesor – până când naziștii l-au dat afară de la școala din München, unde preda. Niciunul dintre ei nu erau capitaliștii cu nasuri coroiate din caricaturile lui Streicher.

Evrei? erau germani. Germani buni. Anständige Leute, Germani buni și decenți!

Auzi ușa din spate închizânduse. Netanel, se gândi el, urcă scara în vârful picioarelor. Se auzi scârțâitul treptelor. Zâmbi trist. Încearcă să se strecoare în camera lui fără ca mamă-sa să afle că fusese plecat. Înseamnă că se întâlnise din nou cu fata lui Helder. Băiatul nu știa deloc să mintă.

— Netanel!

Ușa de la birou era întredeschisă. Netanel se uită înăuntru.

— Tată. Am crezut că ești jos, în hol.

— Evident.

— Vrei să discutăm?

— Vino puțin!

Netanel se îndreptă spre fotoliul de lângă foc. Avea picături de ploaie pe umeri și pe reverele hainei.

— Unde ai fost?

— Îl întrebă Josef.

— M-am dus cu Frederic la Odeum. A fost un western cu Tom Mix.

Este o replică învățată pe dinafară, se gândi Josef. Domnul Rosenberg bătu cu degetele în birou.

— Ai ascultat radioul astă-seară?

— Spuse el în cele din urmă.

Netanel clătină din cap.

— Naziștii au introdus noi legi. Noi doi nu mai suntem cetățeni germani.

Netanel zâmbi dezgustat.

— Este ridicol.

— Sunt de acord, dar legea-i lege, fie că-i ridicolă sau nu. Se pare că va trebui să ne lipsim de serviciile lui Hilde.

— În utopia lui Hitler, nu mai avem voie să angajăm bucătari?

— De azi înainte, este interzis ca evreii să angajeze servitoare sub vârsta de patruzeci și cinci de ani.

— Idioții!

— Salvează floarea femeilor germane din mâinile noastre.

— N-aș putea nici măcar să-i cuprind talia, darmite s-o seduc.

— Mai este ceva, Netanel.

Netanel nu îndrăznea să-l privească. Este un băiat inteligent, se gândi Josef. Probabil că și-a dat seama ce-o să se întâmple.

— Au inventat un nou cuvânt. Rassenschande. Rușine rasială. Acest cuvânt marchează relațiile intime dintre rasa stăpânitorilor și restul.

Netanel sări în picioare. Se duse la fereastră cu pumnii strânși. Îi vârî adânc în buzunarele hainei.

— Știu că te întâlnești cu fata lui Helder – zise Josef.

— Vreau să mă căsătoresc cu ea.

— Să te căsătorești?

Oare ce gândea băiatul? chiar și în vremuri normale.

— Cred că după ce s-a întâmplat azi, va fi imposibil.

— Nimic nu este imposibil.

— Au dat aceste legi tocmai ca să prevină astfel de situații. Nu este absolut nimic de făcut.

Netanel se întoarse de la fereastră și se trânti la loc în fotoliu.

— Îți convine, nu-i așa?

— Nu mai contează ce-mi convine sau nu.

— Te pretinzi liberal, dar gândul că m-aș căsători cu un goy.

— Ai grijă cum vorbești!

— Te face să vomiți, nu?

Josef se uită la el. Nu știa ce să-i spună. Nu este cinstit, se gândi el. Dacă ai ști cât de des m-am certat cu mama ta pe această temă! ea are ceva împotriva fetei. Îi pasă de ce va spune rabinul. Și acum, mă văd pus în locul ei.

— Doar ți-am explicat că nu mai contează!

— Zău?

Josef își pierduse răbdarea. Un băiat care încerca să-și sfideze părinții era un lucru. Dar să sfidezi legile țării era cu totul altceva.

— Niciunul dintre voi nu poate face nimic.

— Îmi pare rău, tată, dar nu sunt de acord.

— Ah, Netanel, se gândi Josef, îmi pare rău. Nu așa ar fi trebuit să fie. Aș fi vrut să te feresc de nefericire. Să-ți ofer orice. Afacerile familiei, casa, siguranța. Cine și-ar fi imaginat așa ceva?

— Ascultă. Acum este rău pentru noi, dar lucrurile se vor îndrepta. Nu este prima oară când se întâmplă așa ceva. Trebuie să nu ieșim în evidență și să lăsăm furtuna să treacă. Poate că la Berlin și München va fi mai rău, dar, dacă ne vedem de treburile noastre și respectăm legile, nu se poate să pățim ceva. Cei din Franța și Anglia nu vor permite acestor maniaci să meargă prea departe.

— Au mers deja prea departe. Cum poți să suporți! în fiecare zi apar noi semne. Astă-seară n-am putut intra la cinema. Era un afiș afară pe care scria: „Evreii nu sunt bineveniți". Nu sunt bineveniți! dar salariile pe care le plătim sunt binevenite! ani de zile, în timpul crizei economice au fost binevenite! cum pot să ne facă așa ceva?

— O să treacă!

— Nu pot să trăiesc așa!

— Fiule, ascultă! ești tânăr. Trebuie să înveți ce înseamnă răbdarea. În orașul acesta, familia Rosenberg dăinuie de șase generații. Au mai fost de multe ori probleme de acest gen. N-au durat niciodată. Aceasta este țara noastră. Am luptat în Marele Război, la fel ca și unchiul Mulu. Nu germanii ne fac asta, ci Hitler și gașca lui. În curând, oamenii se vor sătura de acești naziști și îi vor îndepărta de la putere.

— Aș vrea să te cred, tată.

— Este adevărat. Vei vedea.

Privirile lui Netanel deveniră brusc foarte dure.

— Vreau să mă căsătoresc cu Marie.

— Este de altă credință, Netanel.

— O iubesc!

— Când se va termina cu.

— Nu! poate că n-o să se termine! dacă nu ne putem căsători în Germania, vom merge în altă parte!

Pe Josef îl apucă furia. Putea să-i îndure pe acești naziști, dar nu concepea să-și piardă fiul din cauza lor. Nu muncise decât pentru Netanel. Fabricile Rosenberg nu-și mai aveau rostul dacă nu era Netanel. Tânărul care stătea acum drept și hotărât în fața lui reprezenta totul pentru el.

— N-o să te las să faci asta – zise Josef.

Netanel se ridică în picioare. Când vorbi, glasul lui sună răgușit și încordat.

— Îmi pare rău. O iubesc. Nimic n-o să mă facă să renunț la ea.

Ieși din cameră.

Josef rămase mult timp privind în gol, amorțit. Nu știuse că Netanel, ținea atât de mult la fata aceasta. Știa bineînțeles că se vedeau din când în când. În fiecare noapte când spunea că se duce Ia Frederic sau Marx, se întâlnea de fapt cu Marie. Fiul lor era mult mai inventiv decât își imaginase doamna Rosenberg.

Își aprinse încă o țigară.

Nu putea să-i permită să continue. Îl iubea prea mult ca să-l lase să arunce totul la gunoi. În vremurile bune, n-ar fi stat în calea lui. De fapt, și stră-străbunica lui se căsătorise cu un prusac. Dar vremurile nu erau deloc bune. Dacă Netanel nu gândea, trebuia s-o facă el în locul lui.

Hermann Helder rămase cu gura căscată. Afară, pe, magazinul său scria foarte clar:

Juden sind hier nicht erwünscht.

Evreii nu sunt bineveniți aici.

Și acum, iată-l pe cel mai cunoscut evreu din oraș, Șeful, Josef Rosenberg, îndreptându-se direct către el. Clopoțelul de la intrare îi anunță sosirea. Hermann intră în panică. Ce să facă? nu putea să-l servească, bineînțeles. Dar nici nu putea să-l dea afară. Nu pe el, pe Șef.

De ce îi făcea asta?

Josef se așeză în pragul murdar de rumeguș, cu mâinile în buzunar.

— Domnul Helder? guten Tag21. Mă numesc Rosenberg. Josef Rosenberg. Trebuie să vă vorbesc.

Hermann îl privi mirat.

Josef făcu semn cu capul în direcția afișului lipit pe fereastră.

— Nu vreau să-ți creez neplăceri, domnule Helder, dar este important.

— Veniți în spate – zise Hermann, luminat de o bruscă inspirație.

Îl conduse pe Josef întro cameră, apoi se uită peste umăr, să se asigure că nu-l văzuse nimeni. Mein Gott. Dacă află cei din SS.

Magazia mirosea a resturi de carne. Câțiva porci atârnau de tavan, prinși în cârlige lustruite, și o jumătate de vacă zăcea, tranșată parțial, pe o banchetă de lemn, în mijlocul camerei.

Hermann trase două scaune de lemn și-l invită pe Josef să se așeze. Apoi, se duse la ușa din spate și-i strigă soției sale să aducă două cești de cafea.

După aceea se așeză, ștergându-și mâinile pe șorț.

— Este o surpriză neașteptată, domnule Rosenberg.

— Îmi dau seama că nu sunt binevenit aici, domnule Helder. Nu v-aș fi deranjat dacă n-ar fi fost o problemă atât de importantă.

Hermann îi zâmbi mieros.

— Nu băgați în seamă afișul acela stupid. Băiatul acela Emmerich m-a obligat să-l lipesc. N-am avut de ales.

— Bineînțeles.

Hermann își umezi buzele și așteptă. Remarcase costumul de bună calitate al lui Josef și stiloul scump pe care Șeful îl purta la rever. Își dădea seama, de asemenea, de apropierea stânjenitoare a vițelului tranșat, începuse să-și șteargă fără să vrea petele de sânge de pe șorț.

— Deci ce pot face pentru dumneavoastră, domnule Rosenberg?

— Este vorba de fiica dumnitale, Marie.

Îi pieri zâmbetul.

— Fiica mea?

— Ce-o să vă spun n-o să vă placă deloc.

Hermann era nedumerit.

— Astăzi este ziua ei liberă. S-a dus la München, la Grădina Zoologică.

— Știu. Se întâlnește acolo cu fiul meu.

Hermann întinse mâna să se sprijine de bancă.

— Nu știați?

Hermann clătină din cap, incapabil să-i răspundă. Ticăloasa îl înșelase. Îl mințise în față! sigur, știa că se întâlnise un timp cu băiatul lui Rosenberg. Dar credea că încetase de luni de zile. Dacă aflau naziștii.

— Trebuie să înceteze imediat – zise Hermann. N-o să-i permit să se afișeze cu un evreu!

Rostise acest cuvânt înainte să-și dea seama.

— Exact – îl aprobă Josef.

Doamna Helder apăru cu două căni albe de porțelan. Se albi la față când îl văzu pe Josef. Îl privi întrebător pe soțul ei, dar el n-o băgă în seamă. Așa că așeză cafeaua aburindă pe banchetă, lângă carcasele însângerate.

— Mulțumesc, Inge – zise Hermann. Ai grijă de magazin până

vin. Trebuie să discut ceva important cu domnul Rosenberg.

Doamna Helder ezită. Se uită fix la Josef, dându-i de înțeles că nu era binevenit și plecă.

Hermann își frecă chelia lucioasă.

— Ce ne facem?

— Zise el.

— Cred că suntem de acord că nu putem tolera această situație.

Pentru o clipă, Hermann simți o bruscă răbufnire. De ce?

— Se întrebă el. Pentru că sunt doar un măcelar? asta te îngrijorează? se consolă însă când își aminti că, în cazul de față, el era superior. Acum, propria sa odraslă era cea care se compromitea – mulțumită lui Hitler.

— Bineînțeles. Și apreciez că ați venit să-mi atrageți atenția.

— Doar era de datoria mea – răspunse Josef, vădit surprins.

— Deci, ce propuneți?

— Am discutat cu fiul meu, dar el continuă să mă sfideze. Luând în considerare situația de față, cred că ar fi cel mai bine să-i separăm.

— Nu știu dacă v-am înțeles exact, domnule Rosenberg.

— Dă-mi voie să-ți vorbesc cinstit. Mă simt prost pentru ceea ce trebuie să fac, domnule Helder. Fiul meu ține foarte mult la Marie. Separându-i, i-aș răni, de fapt, pe amândoi. Oricum, trebuie s-o fac. Așa că propunerea mea ar putea fi considerată ca o compensație pentru ea.

Hermann habar n-avea ce voia să spună Josef.

— Înțeleg – zise el. Vă rog să continuați.

Sorbi din cafea.

— Propun ca Marie să studieze la Universitatea din Berlin.

Hermann fu cât pe ce să se înece cu cafea. Pufni, ștergându-și gura și nasul cu șorțul.

— Nu pot să-mi permit!

Josef se aplecă, balansându-și pălăria pe arătătoarele celor două mâini.

— Poate că nu, dar eu pot, domnule Helder.

Hermann se holbă la el. Speranța și ura se împleteau în privirile lui. Să aibă o fiică la Universitate! îl vor invidia toți! și Marie era o fată drăguță; în Berlin va avea ocazia să întâlnească un om bogat și important. Poate chiar pe cineva cu relații în Partidul Național-socialist.

În același timp, lui Hermann îi venea să-l izbească pe evreu

drept în față. Rosenberg își flutura averea pe sub nasul lui, amintindu-i că putea să facă pentru Marie ceea ce el nici măcar nu îndrăznea să spere.

— Continuați – zise Hermann.

— Voi plăti taxele universitare ale lui Marie. Este destul de departe, așa că va trebui să locuiască acolo. Va lipsi cel puțin trei ani.

— Sunteți foarte generos.

— Trei ani este un timp destul de lung. Poate că național-socialiștii nu vor mai fi la putere când se va întoarce. Cine știe? poate că, într-o zi, ea și Netanel se vor putea întâlni din nou sau poate or să uite unul de celălalt.

— În ceea ce mă privește, eu unul n-am nimic împotriva evreilor, domnule Rosenberg. Cred că este groaznic ce se întâmplă.

Este mai prudent să nu-mi tai craca de sub picioare – se gândi Hermann.

— Desigur. Toți bunii germani sunt de aceeași părere zise Josef.

Discutară detaliile aranjamentului lor, în timp ce cafeaua lui Josef se răcea pe banca murdară de grăsime de lângă el. În cele din urmă, se ridică să plece.

— Sunteți un om mare, domnule Rosenberg, spuse Hermann.

— Mă tem că nu toți din Ravenswald gândesc așa. Și încă ceva. Nu veți menționa nimănui. Că eu plătesc taxele pentru instruirea lui Marie! ar însemna să nu ne mai atingem scopul, nu-i așa?

Hermann era încântat.

— Bineînțeles.

Josef plecă.

Hermann îl urmări din priviri pe fereastra magazinului. Șeful era foarte generos, dar poate n-ar trebui să fie atât de recunoscător. De fapt, era adevărat ce spuneau național-socialiștii! acești evrei îi sugeau de ani de zile.

Era normal să-și ceară banii înapoi.

Familia Helder se îmbrăca întotdeauna în haine de sărbătoare vineri seara la cină; era o tradiție în casa lor. Hermann purta cel mai bun costum al lui și cravata neagră care ascundea locul unde se rosese cămașa. Inge era îmbrăcată în rochia ei înflorată, iar tânărul Dieter își alesese uniforma sa de Hitlerjugend. Marie observă că mama lui îi călcase cu grijă cămașa kaki și-i înnodase atent lavaliera neagră la gât. La brâu, purta pumnalul cu lozinca „Sânge și onoare” imprimată pe lamă. Ridicol! un băiat de cincisprezece ani cu

pumnal!

Doamna Helder pregătise o omletă umplută cu rinichi, ciuperci și asparagus, asortată cu salată. Marie simțea că tatăl ei o urmărise tot timpul. În cele din urmă, după ce băgă în gură ultima bucată de omletă, o întrebă:

— Cum a fost la München?

Marie se făcu roșie la față.

— Aglomerație, ca întotdeauna. Sunt afișe peste tot.

Toți o ascultau în liniște, așa că vorbi mai departe.

— Evreii fac asta, evreii fac ailaltă. Evreii distrug Germania, evreii încearcă să pună stăpânire asupra întregii lumi. Nu înțeleg de ce oamenii citesc asemenea prostii.

Dieter o privi de parcă spusese o blasfemie, dar nu spuse nimic. Tatăl ei ridică din umeri.

— Da, Hitler nu prea îi înghite pe evrei, dar a făcut multe lucruri bune. Trebuie să recunoști.

— Care anume?

Se uită la Dieter.

— Că a îmbrăcat băieții de școală ca pe niște soldați?

— Cere-i scuze fratelui tău – zise doamna Helder.

— Gata, gata – zise Hermann neobișnuit de liniștit. Fiecare are dreptul să aibă propriile sale păreri.

Atitudinea tatălui ei o neliniști. Da, plutește ceva în aer. Știe!

— Germania a stat prea mult timp în genunchi – zise el. Ne-a redat mândria națională și a redus în mod serios șomajul.

— Da, bineînțeles. Prin înrolarea în armată și munca forțată în fabricile de armament.

— Ai prejudecăți din cauza băiatului lui Rosenberg.

— Poate că tocmai el m-a făcut să nu am prejudecăți!

— Evreu împuțit!

— Pufni Dieter.

Reacția lui Marie îi uimi pe toți. Se aplecă brusc peste masă și îl plesni pe fratele ei. Se uitară toți la ea. Urma degetelor se întipărise pe pielea albă a băiatului.

— Cina s-a terminat – zise Hermann. Inge, Dieter, ieșiți afară din cameră.

Doamna Helder recunoscu amenințarea din glasul soțului ei. Așa că se ridică și-l trase pe Dieter după ea închizând încet ușa în urmă.

Hermann își șterse grăsimea de pe bărbie cu șervețelul și se

sprijini de spătarul scaunului.

— Grozav spectacol!

— Exclamă el.

— A meritat palma!

— Poate. Și acum, ia spune-mi ce mai face Netanel Rosenberg?

Marie încercă să se pregătească pentru ce va urma.

— De unde să știu? doar mi-ai interzis să mă întâlnesc cu el!

— Dar l-ai văzut chiar azi, nu-i așa?

Deci știe – se gândi ea. Ei bine, n-ar trebui să neg. Îl privi drept în ochi.

— Da!

— Exclamă fata.

Tatăl ei se ridică de pe scaun și o plesni. Forța loviturii îi dădu capul pe spate.

— Asta-i pentru Dieter – tună el. Poate că așa o să te înveți să-i vorbești respectuos.

Marie își duse mâna la gură. Avea sânge pe degete. O durea îngrozitor și ar fi vrut să plângă, dar nu dorea să-i dea satisfacție.

Hermann se ridică și se aplecă peste masă. Obrajii îi erau roșii ca focul. Vasele de sânge îi ieșiseră afară, ca niște fire roșii de păianjen.

— Ai înnebunit? ți-am spus să te ferești de el pentru binele tău!

Izbi cu pumnul în masă, făcând vesela să zăngăne.

— M-ai sfidat!

— Dar îl iubesc!

— Nu citești ziarele? este Rassenschande. Poți fi arestată doar dacă vorbești cu acești oameni!

— Nu-mi pasă.

— Nu contează ce-ți pasă ție!

Bătu din nou cu pumnul în masă, vărsând un pahar cu apă.

— O să ne distrugi pe toți dacă continui în felul ăsta, însă eu n-o să-ți permit!

Marie simți gustul metalic al propriului ei sânge în gură.

— Nu-mi pasă.

Hermann își frecă fața cu mâinile.

— Nici nu-ți dai seama ce mult mă doare – zise el blând. Mi-am pus atâtea speranțe în tine.

— Da, foarte mari! să stau la măcelărie și să cântăresc cârnați!

— Exclamă ea, uimită de ura din glasul ei.

Oftă și se așeză din nou.

— Nu voiam să-ți spun chiar acum, dar. Am pus bani deoparte pentru educația ta. În momentul de față, am suficienți.

— Suficienți pentru ce?

— Te-am înscris la Universitatea din Berlin.

Își desfăcu mâinile.

— Chiar credeai că frumoasa mea fiică o să muncească toată viața într-o măcelărie?

Marie era prea uimită să-i răspundă.

— Înseamnă deci că vei lipsi trei ani. Știu că este mult, dar în vacanțe vei veni acasă, bineînțeles. Dar așa va fi mai bine. Lucrurile se pot schimba. Poate că într-o zi Hitler va pleca, iar tu și Netanel veți putea să vă întâlniți din nou. Dacă nu, o să-ți găsesc o slujbă mai bună. Doar nu vrei să-ți mănânci zilele într-un orășel ca acesta?

Vocea lui era blândă, aproape hipnotică. Vorbea ca și când hotărâse deja totul. Era mișcată, bineînțeles, de sacrificiile pe care le făcuse, dar.

Dar știa ce voia. Nu-l va trăda pe Netanel și nici pe ea însăși.

— O să mă căsătoresc cu el.

Hermann acceptă această veste cu un calm aparent.

— Chiar dacă mama ta și cu mine am spune da, Hitler ar spune nu.

— Nu contează ce spune Hitler.

Hermann rămase tăcut mult timp. O studie ca și când ar fi vrut să-i citească gândurile.

— Ah!

— Zise el în cele din urmă. Acum înțeleg.

— Să nu crezi că nu apreciez.

— Îți imaginezi că poți ieși din țară. Plănuiești să fugi cu el, nu-i așa?

— Ne iubim!

— Auzi, iubire! spune asta grănicerilor! n-o să-ți dea voie să pleci chiar dacă ai avea actele necesare! și la vârsta ta nu poți obține actele fără permisiunea mea. Așa că ce-ai de gând să faci?

Acum râdea de ea. Ce vrea de fapt? se ridică în picioare, amețită încă de lovitură.

— Stai jos!

Fata nu-l ascultă.

— Nu știu cum o s-o facem, dar vom găsi noi o cale. Îți mulțumesc pentru ofertă, tată, și apreciez ce voiai să faci pentru mine, dar nu vreau să merg la universitate. Nu-mi trebuie decât

Netanel. Până la urmă, vom reuși să fim împreună.

Zicând acestea, ieși din cameră.

— Târfă tâmpită!

— Zbieră Hermann.

Își luă farfuria și aruncă mâncarea în foc, turbat de furie.

Tropăitul ritmic al cizmelor pe caldarâm, un steag nazist roșu, alb și negru, uniforme maro impecabile, cordoane lucioase de piele. Era un spectacol impresionant, wagnerian; spirite gotice ridicate din trecutul cavaleresc să apere zorile. Casele medievale și ceața care plutea deasupra străzilor accentuau această impresie.

Cămășile maro cântau în timp ce mărșăluiau:

Wenn wom Messer spritz das Juden Blut.

Dam geht's noch mal so gut.

Când sângele evreiesc țâșnește din cuțit, atunci totul îmi merge bine în viață.

Oamenii se opriră să privească. Marie se uită la fețele lor. Mulți zâmbeau și păreau mândri. Mamele îi puneau pe copii să-i aclame.

Înnebuniseră cu toții, se gândi ea. Împăratul avea haine noi și erau kaki, cu embleme și zvastici strălucitoare. Visurile nebunești ale lui Hitler se transformaseră în viziunea națională. Führer-ul îi hipnotizase pe toți. Acum toată Germania credea că dacă vor scăpa de evrei, se vor rezolva toate.

— Sunt impresionanți, nu-i așa?

— Zise o voce.

Era Rolf Emmerich. Scârbosul fiu al căruțașului suferise o transformare uimitoare în ultimii doi ani. Înfățișarea lui o înspăimânta și o impresiona în același timp: păr alb, gene albe, zâmbet palid, lipsit de umor; cizme negre de piele, cămașă neagră și cravată. Uniforma era parcă făcută special să contrasteze cu pielea albă și părul blond al arienilor.

Acum, devenise Untersturmführer-ul Emmerich, șeful nazist din Ravenswald. Era într-adevăr remarcabil. Se pare că naziștii promovau special scursura societății în posturi cheie. Cu cât aveai o poziție mai umilă, cu atât urcai mai repede în ierarhie. Totuși, nu era surprinzător când te gândeai că organizația era născută din furia celor săraci și umiliți. Cu naziștii se inversase ordinea naturală a lucrurilor. Cei mai puțin educați aveau cele mai mari șanse; era puțin probabil să pună sub semnul întrebării filosofia partidului și aveau nevoie de țapi ispășitori pentru eșecurile din viața lor.

Ca organizator local SS, datoriile principale ale lui Rolf

implicau agresarea evreilor din oraș. Găsise, în sfârșit, o slujbă care-i punea în valoare talentele.

O privea cu ochii lui reci și albaștri ca un cer de iarnă.

— Mă bucur să văd că oamenii noștri au venit să aplaude voluntarii SS – zise el.

— Trebuie să plec – spuse Marie și încercă să treacă de el.

O prinse de braț și o opri rânjind.

— Ce poate fi mai important decât să discuți cu Untersturmführer-ul din orașul tău?

— Multe alte lucruri. Cum ar fi, de exemplu, să arunc un băț la câinele meu. Dă-mi drumul!

Îi pieri zâmbetul.

— Ar trebui să fii mai atentă.

— Nu mă amenința. Nu mă tem de tine.

— Probabil că nu mă cunoști suficient.

— Te cunosc mai bine decât aș fi dorit.

O trase mai aproape de el, încleștându-și degetele pe încheietura mâinii ei. Fata țipă de durere. Oamenii se uitară în jur, dar se întoarseră la loc când văzură uniforma lui Rolf.

— Ascultă – zise el blând. Știu că te întâlnești în continuare cu evreul ăla împuțit. O să dai de necazuri. Nu pot să te protejez la nesfârșit.

— Cum adică să mă protejezi?

— Dar cum credeai că ai reușit să reziști atât de mult?

— Cu ce să rezist?

Bărbatul zâmbi.

— Nu te juca cu mine!

— Prietenii mei mă privesc numai pe mine!

— Știi, ești foarte mândră pentru o fată de măcelar!

— Și tu te comporți exact ca un fiu de țăran!

O strânse și mai tare, râzând de lacrimile din ochii ei.

— Nu ești deloc înțeleaptă!

— Vreau să știu cum îți imaginezi că mă protejezi?

— Toți știu că te întâlnești cu un jidan! nu încalci doar voința părinților tăi, ci și legea.

— Pleacă de lângă mine!

— Ca Untersturmführer, pot să-i opresc pe oameni să acționeze împotriva ta. Dar atâta tot.

— N-am nevoie de ajutorul tău!

— O fac pentru că te plac.

Încercă s-o sărute.

— Nu!

Îl lovi cu piciorul și fugi.

— Porcule!

Îi dădu drumul, alb la față de furie.

Marie se uită în jur. Parada nazistă dăduse colțul pe strada următoare. Mai rămăseseră câțiva oameni, dar își fereau privirile. Ceasornicarul mătura în fața magazinului său, cu spatele la ea. O ignora cu precizia unui bijutier. Alt om traversa strada pe partea cealaltă.

— Ați văzut ce a încercat să-mi facă?

— Zbieră ea. Nu vă pasă. N-aveți nici un pic de decență?

Rolf își vârî mâinile în buzunarul hainei.

— Preferi să săruți un jidan împuțit decât un bun german?

— O întrebă el.

— Prefer să sărut un porc decât un nazist!

— Țipă ea și fugi.

Biroul lui Josef Rosenberg era îmbrăcat în mahon și stejar, dominat de portretul tatălui său Mandel, îmbrăcat sobru, cu guler înalt, haină de seară și pince-nez. Biroul mare de stejar era pus în fața ferestrei. Suprafața lui era lustruită ca sticla. Într-un colț, se afla o canapea din piele de Burgundia și o măsuță sculptată, din stejar, unde în fiecare dimineață, Josef și Netanel își beau cafeaua din cești de porțelan de Dresda și discutau problemele din ziua respectivă înainte să sune sirena și să înceapă lucrul.

Doamna Hochstetter era una dintre cele mai vechi funcționare ale fabricii. Fusese angajată de însuși Mandel Rosenberg. Era înaltă, subțire, cu ochelari și păr cărunt, îngrijit. La opt și douăzeci fix le aduse pe o tavă de argint ibricul de cafea și două cești pe farfurioare, așa cum făcea de douăzeci și cinci de ani.

După ce plecă, Josef turnă cafeaua și se așezară să discute ultima comandă pe care o primiseră din SUA, dar Netanel părea neatent.

— Ce s-a întâmplat, Netya?

— Zise el în cele din urmă.

— Tată, nu merge. Trebuie să plecăm.

— Ce vrei să spui?

— Trebuie să plecăm cât se mai poate încă. Așa cum a făcut Mulu.

Îl văzu clipind din ochi pe tatăl său. Josef nu-și revenise încă

din șoc. Mulu plecase din Germania fără să spună nimănui, nici măcar fratelui său. Anul trecut, naziștii îl obligaseră să renunțe la slujba lui și Josef îl întreținuse, împreună cu întreaga familie. Apoi, într-o zi, primise un telefon de la Esther. Mulu emigrase în Palestina cu ai lui. Josef primise o scrisoare acum șase luni. Mulu îi mulțumea pentru ajutor și îi promitea că o să-i restituie datoriile; de atunci nu mai știa nimic despre el. Josef considera că-l trădase.

— Ai vrea să renunțăm pentru mlaștinile Huleh-u-lui?

— Dacă vindem acum, ne-am putea transfera banii, în Elveția. Am începe în altă parte.

— Să începem din nou? ne-au trebuit șaptezeci de ani să punem pe picioare această afacere. Este imposibil să începem din nou.

— Nu avem de ales.

Josef îl privi uimit de îndrăzneala lui.

— Îți imaginezi că poți să-mi dai lecții, nu-i așa? de-abia ai terminat Școala de doi ani și consideri că trebuie să-i dai sfaturi tatălui tău?

— Antisemitismul ia proporții.

— Persecuție a existat de când sunt evreii în Germania! crezi că este ceva nou?

— Dar nu erau Hitler și Streicher.

— Au fost o mulțime de Hitleri și Streicheri.

Josef se plesni exasperat peste coapse.

— Vrei să aruncăm șaptezeci de ani de muncă pentru doi nebuni? o să treacă!

— Nu mai vor să stăm aici, tată! boicotează toate afacerile, cu excepția celei conduse de noi.

— Da, bineînțeles, cu excepția celei conduse de noi! nici măcar Hitler nu poate supraviețui mult timp fără valută. În ciuda vorbelor lor goale, au nevoie de oameni ca noi cu industrii exportatoare! poate că-i vor agasa pe ceasornicari, doctori și cizmari, dar pe noi ne vor lăsa în pace.

— Aș vrea să te cred.

— Peste un an, nimeni nu-și va mai aminti de numele lui Hitler.

— Ești orb!

Josef își stăpâni mânia.

— Și tu ești prea tânăr – zise el.

Netanel puse jos ceașca și amestecă frișca cu linguriță. Se uită gânditor, pregătindu-se pentru ce urma să-i spună.

— Dacă tu nu vrei, atunci o să plec eu.

Josef se calmă cu mare greutate.

— Să pleci? unde, Netya?

— Ce contează? vreau să ies din țara asta!

— Nu vorbi așa. Este țara ta. Ești german, te-ai născut aici.

— No să fiu niciodată german. Ascultă-l pe Streicher!

— Și atunci, ce ești?

— În momentul de față, nu-mi mai pasă. Vreau doar să fiu cu Marie.

Așa deci! acesta este motivul pentru care vrei să fugi!

— Dar nu fug!

— Am nevoie de tine aici, să.

— Nu poți să mă obligi să rămân!

— Poate că nu. Este adevărat că naziștii lasă o mulțime de evrei să părăsească Germania. Dar nu sunt multe țări care le oferă vize de intrare. Mai ales când n-au bani și nu se pricep să facă nimic.

Netanel își plecă privirile, prea mândru să cerșească.

— Da, înțeleg. Vrei bani, nu-i așa?

— Spuse Josef.

Vocea lui nu era crudă, doar tristă.

— Dar trebuie să înțelegi că n-o să te ajut să te ruinezi. Fii înțelegător. Chiar dacă noi am reușit să plecăm, ce-ai face cu fata lui Helder? guvernul nu permite nici unui așa-zis arian să părăsească țara. Bun, să presupunem că te prefaci că pleci în vacanță și te căsătorești în altă parte. În Franța sau Olanda, de exemplu. N-o să vă dea nimeni voie să rămâneți. Va trebui până la urmă să vă întoarceți în Germania, unde veți fi amândoi arestați. Și, în afară de asta, cum o să vă căsătoriți? ea este catolică și tu evreu. O legătură imposibilă.

Sirena anunță începutul lucrului.

— Te rog, Netanel – îl imploră Josef. Este un nonsens. Lasă lucrurile să meargă de la sine! ceea ce vrei tu este imposibil. Îmi pare rău.

— N-o să le las. O să găsesc eu o cale într-un fel!

— Zise Netanel și ieși.

Netanel stătea în seră, cu ziarul pe genunchi, cu ochii închiși. Afară, soarele nu mai strălucea așa de tare, dar se mai simțea totuși căldura și lumina prin sticlă. Mama lui era ocupată cu plantele sale. Muta în alt ghiveci un puiet de salcie. Fredona o melodie în timp ce muncea.

Netanel începu din nou să citească. La München, casa unui

bancher evreu fusese arsă până la temelie de o bandă de fasciști. În fiecare zi aflai de altă grozăvie; un om de afaceri evreu bătut; o mașină, proprietatea unui evreu, găsită cu cauciucurile tăiate; alții, trimiși la închisoare pentru că ascultaseră posturi de radio străine. Astăzi apăruse fotografia unei femei care ieșea dintr-un aprozar. Articolul avea următorul titlu: „O cunoașteți pe această femeie? ieri după-amiază a intrat în Băcănia Weinstein. Este o trădătoare a poporului german!”

Netanel aruncă ziarul pe jos, dezgustat.

Tatăl său se înșelase. Această nebunie nu se va încheia prea curând. Dimpotrivă, va fi din ce în ce mai rău. Ieri sunase Esther. Chaim fusese bătut din nou. Se plimba pe lângă Marienplatz, când a apărut un pluton SS purtând un steag cu zvastică. Toți de pe stradă s-au oprit și au salutat ca naziștii. Chaim nu știa ce să facă. Era interzis ca evreii să salute steagul nazist, dar, amintindu-și de experiența sa anterioară, a ridicat brațul drept și a strigat „Heil Hitler!”, laolaltă cu ceilalți. Din nenorocire, doi membri ai Hitlerjugend-ului l-au recunoscut.

— Evreu împuțit!

— A zbierat unul din ei.

Apoi, l-au tras pe alee și l-au bătut.

Esther se gândea să emigreze în Austria. Avea un văr la Linz.

Ce s-a întâmplat?

— Îl întrebă doamna Rosenberg.

Avea mâinile murdare de pământ. Pe Netanel îl fascina întotdeauna s-o vadă cu noroi pe mână. Când nu era în seră sau grădină, se ferea să atingă lucruri impure.

— Veștile mă deprimă – zise el.

— Atunci nu mai citi ziarul, dragul meu. Eu una nu-l citesc niciodată.

Netanel zâmbi. Această soluție elegantă era tipică mamei sale. Ignoră ceva și va dispărea ca aburul.

— Chiar dacă n-aș citi ziarul, nu l-aș ajuta cu nimic pe Chaim.

— În oraș este întotdeauna agitație – zise ea, văzându-și mai departe de treabă.

Așa o mamă și așa un copil, se gândi el. În ultima vreme, începuse să se gândească la ea nu ca la un părinte, ci ca la o responsabilitate a sa. Se vedea că nu se maturizase. Bănuia că, în curând, va avea tot atâta nevoie de el pe cât avusese și el odată de ea. Legăturile dintre ei rămăseseră la fel de puternice.

— Este mai mult decât o simplă agitație – zise el. Aș vrea să discuți cu tata.

— Despre ce, dragul meu?

— Despre ce se întâmplă în Germania. Trebuie s-o luăm în serios. Să ne facem planuri.

Văzând că tace, se grăbi să continue cu și mai multă convingere.

— Național-socialiștii nu se vor mulțumi doar să boicoteze afacerile noastre și să ne hărțuiască pe stradă. Va fi și mai rău. Trebuie să fim gata să plecăm dacă va fi necesar.

— Dar tatăl tău ce spune?

— Spune că Hitler nu va dura.

— Înseamnă că are dreptate.

Lui Netanel îi venea s-o sugrume. Ori de câte ori era îngrijorat, îi răspundea cu platitudini. În timp ce o privea îngrijindu-și plantele, o asemuia, fără să vrea, cu o fetiță și jucăriile ei. Îl lăsase pe Josef să aibă grijă de ea, renunțând la orice fel de responsabilități.

Dar această imagine fu zguduită imediat de următoarea ei întrebare:

— Te-ai mai întâlnit cu fata lui Helder în ultima vreme?

— Nu. Tata mi-a interzis, după cum știi – zise Netanel prudent.

— Legătura voastră nu avea nici o șansă.

— Și el mi-a spus la fel.

— Mă gândeam la tine și la această Marie. Pare o fată drăguță, foarte dulce. Mă întrebam cum s-ar putea împăca o ființă blândă ca ea cu gândul să fie evreică.

— Se pare că tu te-ai acomodat destul de bine.

— Da, dar așa m-am născut. Vezi, Netanel, este o problemă de nuanță. Soțiile oamenilor importanți vin la seratele mele, dar nu m-au invitat niciodată la clubul lor de tenis. O mică prejudecată insignifiantă, când te gândești. Dar de aici și până la momentul când fiul meu a fost bătut în plină stradă, nu este decât un pas. Dar a fost așa întotdeauna. Iată de ce ne vedem de treburile noastre, iar când lucrurile se înrăutățesc, suntem pregătiți. Dar, dacă tatăl tău spune că totul va fi bine, eu îl cred.

Netanel o admira sincer. Acum îi era clar că nu era indiferentă, ci doar resemnată. Faptul că se baza pe judecata lui Josef era un lucru pozitiv.

În ceea ce-l privea, era disperat.

— Or să se repeadă asupra noastră ca niște câini turbați, mamă.

— Și vrei ca și micuța ta creștină să ia bătaie?

— Îl întrebă ea.

Netanel nu-i răspunse, așa că se întoarse la treburile ei. Răscoli pământul cu degetele, fredonând o melodie, absorbită de propria ei lume umedă și verde.

Casa familiei Rosenberg fusese construită pe zece acri de pământ, la marginea orașului. Arhitectul ținuse cont de priveliște; biroul lui Josef dădea spre Ravensee, o fâșie de apă albastră între pădurile verzi de pini care atârnau la poalele Alpilor; dormitorul lui Netanel dădea spre biserica catolică din Ravenswald, cu clopotele ei impunătoare, și spre Primărie.

Dar capătul grădinii oferea cea mai frumoasă priveliște a orașului. Aici, Mandel Rosenberg construise o rotondă, ascunsă între pini și trestii, departe de clădirea principală. Netanel își amintea că petrecea aici după-amieze întregi cu părinții săi, când era mic; câteodată, era invitat și Mulu cu familia lui. Sorbeau împreună răcoritoare și mâncau pateu de ficat.

Mai târziu, această rotondă căpătase un rol și mai important în viața lui. Devenise un loc ideal pentru a se întâlni în secret cu Marie.

Ziua fusese caldă, dar noaptea clară alpină își răspândise răcoarea. Netanel se cutremură în timp ce-și croia drum prin grădină. Văzu o umbră în rotondă și inima începu să-i bată mai tare. Oare ce-o să-i spună? ce-ar fi putut să-i spună?

Când îl văzu, se aruncă în brațele lui și rămaseră așa un timp, fără să vorbească. Vântul răvăși frunzele copacilor, descoperind luminile sclipitoare ale orașului.

— Ce ne facem?

— Șopti Marie.

Nu-i răspunse. Se gândise toată ziua, fără să găsească nici o soluție. Nu mai puteau continua ca până acum. Se întâlneau pe înserate, în locuri dosnice sau în cinematografe. Trebuiau să plece cu zece minute înainte de terminarea filmului, ca să evite privirile curioase. Altă dată, se sărutau, pe furiș, în cimitirul evreiesc. Erau încolțiți. Germania nu-i voia, dar nici nu-i lăsa să plece.

Se ridică în vârful picioarelor și își sprijini fruntea de a lui.

— N-o să renunț la tine – zise ea.

O sărută afectuos, întrebându-se cum o să găsească puterea s-o îndepărteze.

— Spune-mi că n-o să-i lași să ne despartă, Netya.

— Marie. Va fi greu.

— Nu contează.

— Tata spune că Hitler nu poate să reziste. Dar ce se întâmplă dacă o să reziste totuși? chiar și cinci ani? ce-o să se întâmple cu noi, evreii? o să ne aducă la sapă de lemn. O să ne bage în ghetouri, așa cum au făcut în Polonia și Rusia.

— Nu-mi pasa. Vreau să fiu cu tine.

— Nici nu-ți dai seama ce spui.

Îi luă fața-n mâini și-l făcu să se uite la ea.

— Nu vorbi așa. Mă înspăimânți. Nu trebuie să renunțăm. Ai spus-o chiar tu. Trebuie să existe o cale.

— Marie, nu te putem scoate din țară fără ajutorul tatălui tău. Și chiar dacă am putea, ce viață crezi că o să te aștepte alături de mine? n-am nici un ban, absolut nimic. Vrei să riști atât de mult doar ca să mă ajuți la culesul de cartofi în Palestina?

Marie își astupă urechile.

— Încetează! nu vreau să te mai ascult!

Netanel își trase mâinile.

— Îți spun adevărul.

Începu să fredoneze o melodie.

— Nu fi atât de copilăroasă!

— Nu te aud!

Continua să cânte.

Netanel izbucni în râs fără să vrea.

— Idiotule! vezi? acum începi să devii tu însuți! câteodată ești atât de serios! vezi totul în negru!

— Dar este negru! n-avem cum să.

Începu din nou să fredoneze.

— Marie!

— Mmmmmmm. Nu ascult. Mmmmmmmm.

— Indiferent dacă asculți sau nu, nu putem face absolut nimic!

Îl lovi cu pumnii în piept.

— Să nu mai spui asta! vrei să scapi de mine, nu-i așa? ai altă prietenă?

— Da, sute. Bunele nemțoaice nu se mai satură de noi evreii. Paria sunt foarte la modă acum!

— Este o evreică?

— De ce să-mi trebuiască altă prietenă? ești singura fată pe care o doresc!

Îi zâmbi și îi spuse mai blând:

— Atunci nu mai contează nimic. Dacă ne iubim, putem trece peste orice.

— Nu fi naivă.

Se întoarse cu fața spre el și-l sărută. El îi întoarse sărutul și mai înfocat. Își înlănțui brațele în jurul gâtului ei și se dezmierdară înfocat. Fata își mișca capul încet, ritmat, simulând actul dragostei. Netanel era șocat, excitat și nedumerit. În cele din urmă, o dădu la o parte.

— Ce faci?

— O întrebă el pe un ton ciudat.

— Lasă-mă gravidă. Lasă-mă gravidă și va trebui sa ne căsătorească.

— Nu.

Își ridică fusta.

— Hai!

— Murmură ea. Aștept de atâta timp. Lasă-mă gravidă și nimeni n-o să ne mai poată opri.

Netanel o dorea mai mult decât orice pe lume. Dar conștiința dinăuntrul lui îi striga: Asta n-o să rezolve nimic! o s-o tragi în noroi după tine! asta dorești? o iubești atât de mult, încât o lași să intre în același coșmar de care tu încerci să scapi?

— Te rog, Netanel, fă-o!

— Nu, Marie.

Își duse mâna la vintre. Atingerea ei era ca un șoc electric. Se cutremură și o respinse.

— Nu!

Mânia și durerea îi jucau pe față. Se întinse și își netezi fusta. El crezu că o să izbucnească în plâns, dar când vorbi, vocea ei era încordata și dură.

— N-am crezut că vei renunța atât de ușor!

— Nu mă gândesc decât la.

— Când iubești pe cineva, nu mai stai să te gândești. Mintea, ta calmă și analitică.

— Nu te las să faci asta! te iubesc prea mult.

— Ba nu mă iubești deloc!

— Nu asta este soluția!

— Ba este singura soluție! ești prea înspăimântat să riști. Ei bine, dracu' să te ia atunci! să renunți în favoarea lor! poate că este adevărat ce se spune despre evrei!

Alergă în beznă. Netanel se luă după ea, dar se opri. Nu mai era nimic de spus. Vorbiseră deja prea mult. Îi auzi pașii pierzându-se în depărtare și apoi se întoarse în casă.

Trupul lui Christos, sângele lui Christos!

Șirul de bărbați, femei și copii care așteptau răbdători împărtășania în această zi importantă din calendarul creștin. Marie îl văzu pe Rolf Emmerich îngenunchind în fața preotului să primească anafura și vinul. Când se întoarse în strană, îi zâmbi.

Cerul era cenușiu și biserica sclipea de lumânări. Ieslea fusese pregătită cu grijă – în ea se aflau figurile de alabastru ale lui Iosif, Mariei și copilului pe paie. Singurele sunete erau zgomotele pașilor, murmurul preotului și zăpada care cădea din când în când de pe streașină.

Erau în jur de zece SS-iști în uniformă printre membrii congregației. Gânduri bune pentru toată omenirea, își spuse Marie. Preotul se aplecă să ofere împărtășania unui SS-ist. Un Christ torturat privea din înălțimea crucii atârnate, deasupra capetelor lor, pe peretele din piatră: INRI REGELE IUDEILOR.

Hermann, Inge și Dieter îngenuncheară și fură împărtășiți. Îngenunche și ea, luă bucata de pâine între buze și sorbi vinul roșu, simțind mirosul greu care se degaja din hainele preotului. Azi, actul comuniunii cu Dumnezeu nu-i făcea nici o plăcere.

Îi urăsc pe oamenii aceștia, se gândi ea. Îi urăsc pe toți. Îi urăsc pentru ipocrizia lor și pentru prejudecățile lor strâmbe. Îl urăsc pe preotul acesta care nu are forța morală sau pur și simplu curajul să-i mustre pentru ceea ce fac.

Se întoarse la locul ei în strană, se așeză în genunchi și se rugă.

Preotul stătea pe verandă să-și ia la revedere de la membrii congregației sale.

— Sărbători fericite, Părinte!

— Zise Hermann.

— Sărbători fericite!

— Răspunse părintele Zoller. Am auzit că tânăra Marie o să ne părăsească în curând.

Hermann îl privi ca și când ar fi fost gata să izbucnească.

— Exact, părinte – răspunse el cu un glas răsunător. O trimit la Universitatea din Berlin.

Cât de mult se mândrește – se gândi Marie, le spune tuturor care intră în magazin, sună toată familia să le amintească în fiecare săptămână. Acostează pur și simplu străini pe stradă. Joacă rolul

omului bogat pentru prima oară în viața lui.

Totuși, ar trebui să-i fiu recunoscătoare. Ce altceva aș putea să fac acum? este cel mai bine!

— Trebuie să-i mulțumim Domnului pentru bunătatea Lui – zise părintele Zoller.

— Bineînțeles – îi răspunse Hermann, nu foarte încântat.

Zăpada era groasă și proaspătă. Acoperise pietrele funerare și mormintele, făcându-le să pară aproape festive. Aerul era rece, ca într-un mausoleu.

Marie o luă repede înainte. Îi îngheța respirația. Doamna Helder se ținu după ea.

— Marie, te simți bine?

— M-am săturat de voi toți – zise Marie, dar doamna Helder n-avea cum s-o audă.

Doamna Helder grăbi pasul ca s-o ajungă, cât pe ce să alunece pe gheață.

— Ce s-a întâmplat?

— Vreau să fiu singură. Sărbători fericite!

— Îi strigă Marie și se îndepărtă.

Doamna Helder se uită după soțul ei. Hermann îl oprise pe domnul doctor Landisberger, obligându-l să discute despre meritele relative ale instituțiilor educaționale din Berlin.

— Hermann!

— Îi strigă doamna Helder.

Landisberger profită de ocazie ca să scape de compania lui Hermann. Măcelarul tresări iritat.

— Ce este?

Doamna Helder se mulțumi doar să facă semn în direcția lui Marie. Hermann o văzu înainte să dea colțul și să traverseze podul dinspre oraș.

— Încotro se duce?

— Poate că vrea să-i ureze Crăciun fericit jidanului ei!

— Zise Dieter.

Hermann îl trase de urechi pentru această blasfemie, dar simțea că fiul lui avea dreptate.

Cerul sclipea albastru apos, încremenit de un ger tăios. Lumina era atât de clară și puternică, încât fiecare suprafață strălucea ca o sticlă lustruită. Un soare palid se reflecta orbitor în zăpadă. Dansa și sclipea pe apele râului Ravensee, sclipea și juca pe pereții văii.

Casa din Pădure părea tristă. Copacii aveau straie de gheață, iar

scheletul împietrit al viței sălbatice se agăța de fațadă ca oasele unui parazit demult decedat. Marie ezită înainte să treacă de porțile masive din fier. Poate că familia plecase în Elveția în vacanță. Auzise că Șefului îi plăcea Geneva.

Băgă mâna în buzunar și scoase cutiuța frumos ambalată. Dacă Netanel nu era acolo, o s-o lase cuiva pentru el.

Gheara de alamă prinsă de ușă răsună ca un tun. Așteptă. În cele din urmă se auziră pași în holul de marmură și-i deschise unul din servitorii familiei Rosenberg.

— Gutten Morgen22!

— Zise Marie. Netanel Rosenberg este.

— Așteptați un moment – zise femeia și închise ușa din nou.

Nu-l văzuse pe Netanel de aproape trei luni. La început, ea fusese cea care renunțase. Fusese sigură că va veni s-o caute, iar când nu veni, se simți jignită. Îl blestema în fiecare zi, dar noaptea se ruga lui Dumnezeu să se răzgândească. După ce o umilise în seara aceea, când o respinsese în rotondă, își promisese că nu ea va fi cea care să facă primul pas.

Se deschise ușa în spatele ei.

— Netanel! eu.

— Domnișoară Helder. Cu ce pot să vă ajut?

— Doamnă Rosenberg!

— Mă tem că Netanel nu este acasă.

Doamna Rosenberg observase cutiuța din mâna lui Marie.

— Poate că doriți să-i transmit ceva?

— Speram să-l văd pe Netanel – zise Marie dezamăgită.

Se purtase prostește.

Vârî cutia în mâinile doamnei Rosenberg.

— Este pentru Netanel.

— Ce drăguț din partea dumitale – zise doamna Rosenberg cu destulă grație. Vă asigur că o s-o primească.

— Vă mulțumesc – zise Marie.

Era surprinsă. Înfățișarea doamnei Rosenberg nu trăda nici urmă din ostilitatea ultimei lor întâlniri. În schimb, părea preocupată, ba chiar compătimitoare.

— Cred că ar fi mai bine să plec – zise Marie.

— Stai puțin – spuse doamna Rosenberg. N-am știut. Adică. Nu mi-am dat seama că tu și Netanel.

— Nu ne mai întâlnim de mult. Este doar un cadou de Crăciun și – un dar de adio, de asemenea.

— Am auzit că pleci la Berlin să studiezi. Îți urez succes. Te rog să mă crezi. Pari o fată drăguță. Îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat.

Marie nu se așteptase să audă aceste vorbe. Se înfurie brusc. Dacă familia Rosenberg ar fi manifestat aceeași înțelegere și acum câteva luni, poate că n-ar fi ajuns în această situație.

— Și mie îmi pare rău – spuse Marie. La revedere, doamnă Rosenberg.

Se întoarse să plece.

— Marie!

Netanel stătea în prag încruntat. Se uita la mama lui și la pachetul din mâna ei.

— Ce se întâmplă aici?

Atitudinea doamnei Rosenberg se schimbă brusc.

— De ce nu ți-ai văzut de treabă?

— Îl repezi ea.

— Ce faci aici?

— Încerc să te salvez de propria ta persoană!

— Strigă ea.

Masca de bunătate căzu și o privi rece pe Marie. Apoi îi aruncă darul lui Netanel, intră înăuntru și trânti ușa.

Netanel era doar în cămașă. Tremura de frig.

— Eram în camera mea. Ți-am auzit vocea. Nu mi-a spus nimeni că.

— Ți-am adus un cadou de Crăciun – zise ea.

Se uita la Netanel cu ochi lacomi de iubire. Ar fi vrut să-l îmbrățișeze și se disprețuia pentru slăbiciunea ei. Părea frumos, blond, înalt și subțire.

Băiatul răsuci cadoul între degete, stânjenit.

— Nu știu ce să spun. Mulțumesc.

— Deschide-l.

Scoase ambalajul. Înăuntru era o cutiuță roșie de catifea. O deschise și desfăcu bumbacul care o proteja. Era o stea a lui David, din argint pur, prinsă de un lanț tot din argint. O ridică s-o admire.

— N-ar fi trebuit să faci asta – zise el.

— Bijutierul este evreu, bineînțeles. Nici nu-ți dai seama ce greu a fost.

Da, voia să știe cât riscase de dragul lui.

— Este frumoasă. Ce pot să spun?

Se studiară în liniște.

Netanel fu primul cate vorbi.

— Am auzit că pleci la Berlin.

— Da, după vacanță.

— Ei bine, succes.

— Succes? atâta tot? doar atât poți să-mi spui?

Își promisese că n-o să plângă, dar acum îi țâșniră din ochi lacrimi fierbinți.

Netanel întinse brațele. Un gest de neputință.

— Nu mă iubești?

— Îl întrebă ea.

— Ba da, știi prea bine.

— Atunci de ce nu lupți pentru mine?

— Tocmai pentru că te iubesc – zise el.

— Este logic.

— Crezi că-ți dai seama de pericol, Marie. Dar nu-i adevărat.

— Dracu' să te ia, Rosenberg – zise ea.

Se întoarse și o luă la fugă.

Erau toți aici. Verii ei din Oberammergau, mătușa necăsătorită din Augsburg, unchiul ei infirm din München. Dieter se învârtea pe peron în uniforma lui de Hitlerjugend; mama ei își pusese taiorul și pălăria de gală; Hermann era îmbrăcat în costumul maro cu vestă, rezervat numai pentru biserică și înmormântări. Își pusese ceasul de argint la buzunar. Sigur, nu funcționa, pentru că nu-și permitea să-l repare. Mama ei plângea și Hermann le striga celor de pe peron care voiau să-l asculte că fata lui pleacă la Berlin, la Universitate.

Ajunseseră devreme. Mai aveau de așteptat încă zece minute. Bonomia și entuziasmul începuseră să se risipească.

Micii ei veri alergau prea aproape de marginea peronului, iar mătușa țipa și-i gonea. Între timp, Dieter se agita în zadar să descopere evrei și comuniști deghizați.

În cele din urmă, sosi trenul într-un nor de abur. Hamalul urcă bagajul lui Marie, în timp ce ea își lua la revedere. Doamna Helder începuse să plângă isteric.

Șeful stației, cu chipiul roșu pe cap, ridică bastonul, semn că trenul era gata de plecare. Marie se urcă în vagon și se aplecă pe fereastra compartimentului, continuând să le facă semn cu mâna.

Când trenul se desprinse de peron, doamna Helder flutură batista, disperată. Hermann își vârâse degetul mare în buzunarul vestei, pozând în postura tatălui bogat. Iar Dieter alerga de colo-colo, demonstrându-și calitățile sale fizice față de tovarășii de

drum ai lui Marie.

Marie nu-și mai urmărea familia.

Se uita după Netanel. Chiar și acum se gândea că ar fi putut să apară din clipă-n clipă să-i facă cu mâna. Dar când părăsi Ravenswaldul, singurii ei însoțitori rămaseră zumzetul roților trenului și întinderea albă, nesfârșită a nopții bavareze.

Partea a patra.

PALESTINA ȘI GERMANIA, 1937

Ca o lămâie stoarsă, se gândi Majid. Uscată, acră, fără suc.

Majid Hass'an n-o plăcea pe doamna Elizabeth Talbot. Era înaltă, slabă și palidă, ca o insectă care nu vedea niciodată lumina zilei, își spuse el, era o vietate pe care o găseai sub stâncă. Fără nici un pic de carne pe ea. Numai oase. Bietul domn Talbot, se gândi el. Este ca și când ai face dragoste cu un stâlp de felinar.

Anul trecut, în vacanță, domnul Talbot s-a dus acasă, în Marea Britanie, și, la întoarcere, îi anunțase pe toți că o adusese pe noua doamnă Henry Talbot. Fusese un șoc, pentru că, înainte de plecare, nu dăduse vreun semn că ar fi avut de gând să se însoare. Majid presupunea că totul fusese aranjat, probabil, de tatăl său.

Majid se gândise de mult că domnul Talbot avea nevoie de o femeie. Dar nu, nu o femeie ca asta.

Elizabeth Talbot era un blestem trimis de Allah. Într-o săptămână preluase conducerea gospodăriei și domnul Talbot se retrăsese în salon cu cărțile sale. Se terminase cu viața liniștită de până atunci. Doamna Henry Talbot spunea că se simte o nouă mătură în casă.

Erau trei servitori; o bucătăreasă în vârstă, Hasna, bătrânul Abdollah care hrănea puii și curăța closetele și Majid însuși. Ca șofer, băiat în casă și servitor, fusese obișnuit să-și exercite autoritatea asupra Hasnei și a lui Abdollah, ba chiar și asupra domnului Talbot uneori. Doamna Elizabeth Talbot – Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce – așa cum o numise el – schimbase toate acestea. Acum era tratat cu aceeași indiferență ca și Abdollah, cu mâinile murdare de rahat.

Allah să mă ajute în durerea mea.

Era de netolerat. De fapt, ea nu era decât o femeie nu cu mult mai în vârstă ca el. Dar, pentru numele lui Allah, îl trata ca pe un măgar legat de funie. Tatăl său ar muri de rușine dacă ar ști. Drept consolare, se gândea că era englezoaică și deci spiritul ei era, probabil, superior celei unei arăboaice.

Mai găsea alinare în faptul că doamna Talbot nu-și trata soțul mai bine ca pe el. De fapt, domnul Talbot îl dezamăgea foarte mult.

Dovedea ceea ce tatăl său îi spusese din ziua când începuse să facă primii pași: dacă lași o femeie să se ridice deasupra ta, o să ți se suie-n cap toată viața!

În dimineața aceasta, mulțumită lui Mohamed și celorlalți proroci, era în toane bune, ba chiar îi părea veselă. Trăsese mașina la scară când ea apăruse din casă, îmbrăcată într-o rochie albă, lungă, din muselină, cu inevitabila pălărie cu boruri late. Se parfumase atât de rău, încât ar fi întrecut probabil și duhoarea Satanei. Majid strâmbă din nas când se urcă în mașină, așezându-se pe bancheta din spate. Auzi, parfum!

— Încotro, Lady Talbot?

— O întrebă el.

— În cartierul Husseini. Încearcă să nu mai lovești nici o cămilă de data aceasta.

— Da, Lady Talbot.

Ce târfă neiertătoare!

Cartierul Husseini se afla pe un platou, între bulevardele Nablus și Ierihon. Majid conduse excelent pe sub zidurile Orașului Vechi, prins în traficul aglomerat al amiezii; autobuze care scuipau fum negru, căruțe trase de catâri, arabi indiferenți la zgomotele claxoanelor din jurul lor.

Trecură de Poarta Damascului. Piețele din jurul Porții gemeau de oameni: arabi cu turbane albe, Hassidimii în haine negre europenești, cu buclele fâlfâind sub pălăriile negre cu boruri late, evrei ortodocși cu tichii albe și costume de oameni de afaceri. Arăboaice cu coșurile pline de legume se luptau să găsească un loc în autobuzele deja aglomerate, care le vor duce înapoi în satele lor de pe dealurile dimprejur. Copiii mișunau printre oameni, vânzând mătănii de rugăciune musulmanilor și cruciulițe pelerinilor creștini.

Doi puști cu muci la nas alergară după Buick, fluturând fotografii.

— Vrei o poză cu mormântul Sfintei Fecioare?

— Zbierau ei. Numai doi biaștri!

Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce ridică geamul fără să-i bage în seamă.

Întoarseră pe bulevardul Nablus. Când ajunseră pe străzile din Cartierul Husseini, lăsaseră în urmă strigătele și agitația Orașului Vechi. Vilele arabilor erau ascunse în spatele zidurilor înalte, cu grădini frumos împodobite, în care înfloreau cale. Străzile aveau nuanțe verzui și erau răcoroase.

— Următoarea, la dreapta – zise doamna Henry Talbot.

Majid o ascultă.

— Oprește aici.

Un smochin uriaș își întindea crengile peste zidul zugrăvit în roșu. Majid zări o vilă albă în spatele măslinilor. I se păru că vede pe cineva apărând pentru o clipă la al doilea etaj, dar dispăru la fel de repede.

Coborî și deschise ușa doamnei Henry Talbot.

— Așteaptă aici – zise ea, grăbindu-se să coboare din mașină.

Ușa vilei se deschise și dispăru înăuntru.

Foarte misterios.

Majid se așeză din nou la volan. Dădu drumul la radio, îl fixă pe un post arăbesc și se așeză să aștepte. Cacofonia de fluiere și tobe fu întreruptă de un anunț important: o bombă explodase într-un cartier comercial evreiesc din Tel Aviv și o patrulă britanică fusese atrasă într-o ambuscadă lângă Nablus. Muftiul fusese ocupat, se gândi Majid. Apoi muzica fu reluată.

Era o primăvară târzie și insectele roiau în aer. Majid își scoase jacheta și își slăbi nodul la cravată. Era verde pal, fără decorații, altă inovație a Nuielei Trimise de Allah Să Ne Încerce. Îi interzisese să poarte cravate tărcate. Îndrăznise chiar să-i spună în față că gustul lui în materie de haine îi întorcea stomacul pe dos.

Târfă nenorocită – își spuse el în engleză.

După un timp, începu să moțăie. Un arab îmbrăcat într-un costum de afaceri și cu turban alb ieși dintr-o vilă de peste drum. Doi bărbați în haine arabe tradiționale fluturând în jurul gleznelor coborâră dintr-un Vauxhall negru parcat pe partea cealaltă a străzii și se îndreptară spre el. Majid închise ochii. Soarele galben bătea în parbriz, încălzind scaunele de piele. Își lăsă capul în piept.

Două împușcături zgomotoase, ca un motor care dădea rateuri.

Deschise ochii și îl văzu pe domnul în costum întins pe spate, pe trotuar. Capul îi zăcea într-o baltă de sânge, care se răspândise și pe

peretele de lângă el. Cei doi arabi alergară la mașina lor și săriră înăuntru. Aceasta nu voia să pornească. Unul din ei se dădu jos și luă un levier.

Apăru o femeie grasă. Îngenunche lângă omul prăbușit, țipând isteric la cei doi bărbați de pe partea cealaltă a străzii. Deodată, îl observă pe Majid în mașina lui și alergă la el. Majid dădu din mâini, făcându-i semn să plece și încuie ușile.

Bătu cu pumnii în parbriz.

— Soțul meu a fost împușcat! vă rog! ajutați-mă!

Cei doi arabi, asasinii bărbatului, fără îndoială, își spuse Majid, renunțaseră la vechiul lor Vauxhall și o luaseră la fugă.

— Nu sunt doctor – țipă Majid. Pleacă de aici!

Femeia icni și scuipă pe parbriz. Apoi alergă în casă.

— De ce oare îmi face mie asta Allah?

— Se întrebă Majid.

Femeia va aduce poliția. Poliția va dori să-l interogheze, poate chiar și pe doamna Talbot. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce se va înfuria. Indiferent ce făcea.

— Îi trecuseră prin cap diverse alternative, una mai improbabilă ca alta – era sigur că n-o să-i convingă deloc ce se întâmplase.

Își încleștă mâna pe claxon și îl ținu apăsat. Apărură mai multe figuri la ferestrele vilei. Făcea semne din mâini ca să le atragă atenția. Peste câteva clipe, un tânăr englez înalt și blond ieși pe ușa din față. Purta o cămașă albă, deschisă la gât și pantaloni albi, dar Majid observă că pantalonii nu erau închiși așa cum trebuie și cămașă se mototolise.

Oricum, părea foarte stăpân pe sine. Un adevărat englez, se gândi Majid. Deschise geamul și se aplecă înăuntru.

— Ce dracu' faci aici, rahat de arab ce ești?

— A fost împușcat un om, effendi. Uitați-vă! acolo!

Englezul se încruntă și privi în direcția indicată de Majid. Omul zăcea în noroi ca o valiză abandonată. Soția lui apăru din nou, dând din mâini agitată.

— Ce ghinion împuțit – zise englezul. Tocmai începusem să ne simțim bine.

— Trebuie să plecăm de aici, effendi – zise Majid.

Englezul se gândi pentru o clipă.

— Arăboi împuțiți! de ce dracu' nu s-au dus să se împuște în altă parte?

Intră din nou în vilă.

Majid se foi. Deschise radioul ca să nu mai audă plânsetele femeii. Câțiva copii se adunaseră să caște gura fascinați. Majid auzea în depărtare claxonul unei mașini de poliție.

Peste câteva clipe dădu colțul. Frânele scrâșniră și se opri în mijlocul drumului. Vorbiră grăbiți cu femeia care arătă în direcția lui Majid. Unul din ei se îndreptă spre mașină.

În momentul acela, se deschise ușa și apăru Elizabeth Talbot. Alerga cu pălăria în mână, în timp ce cu cealaltă încerca să-și prindă părul. Englezul cel blond o privea din pragul ușii. Femeia ieși pe poartă și fu cât pe ce să se ciocnească de polițai.

— Scuzați-mă – zise el ducând mâna la chipiu.

Banderolele de pe braț arătau că era sergent. Vorbea foarte bine englezește. După ten, era probabil evreu. Va fi interesant – se gândi el. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce îi aruncă o privire otrăvită. Majid sări să-i deschidă portiera.

— O clipă, vă rog – zise sergentul. Aș vrea să vorbesc cu șoferul dumneavoastră.

— Mă grăbesc – spuse Elizabeth Talbot.

Din tonul ei se vedea clar că nu era obișnuită să discute cu polițiștii.

— Doamnă, aici a fost asasinat un om.

— Da? și de ce ar trebui să mă intereseze pe mine?

— Soția decedatului spune că șoferul dumneavoastră a văzut totul.

Elizabeth privi peste umărul polițaiului, văzu femeia grasă, cu mâinile ridicate spre cer, strigând rugăciuni de răzbunare spre Allah.

— Pentru numele lui Dumnezeu, sergent! n-a fost decât un afurisit de arab!

Omul clipi. Cuvântul rostit cu atâta elocință îl lasă mut de uimire.

— Oricum, șoferul meu n-a fost aici. Era în bucătărie cu ceilalți servitori. Nu-i așa?

— Îi zise ea lui Majid.

— Am fost în bucătărie cu ceilalți servitori – repetă Majid.

— Am nevoie de o declarație.

Elizabeth își aruncă pălăria în mașină și făcu un pas spre polițai.

— Știi cu cine vorbești?

Broboane de sudoare apăruseră pe fruntea bărbatului.

— N-a văzut nimic. Și nici eu n-am văzut nimic. Niciunul din noi nu vrea să dea o declarație. Este clar? și dacă mă mai deranjezi, o să fii îmbarcat înapoi, spre Germania. Ai înțeles?

Fața sergentului se congestionase de furie. Pentru o clipă, Majid crezu că va încerca s-o înfrunte, dar apoi se întoarse pe călcâie și se îndepărtă. De ce să-și distrugă cariera pentru un arab?

În timp ce conducea, Majid îi aruncă o privire Nuielei Trimise de Allah Să Ne Încerce. Reușise să-și prindă părul, dar îi atârnau pe față șuvițe lungi. Obrajii îi erau roșii ca para focului. Așa deci, va să zică lămâia avea ceva suc.

Observă că o studia.

— Știi cine este acest englez, Majid?

— Nu, Lady Talbot.

— Este căpitan în Royal Suffolks. A câștigat o medalie de bronz la Jocurile Olimpice, la întrecerile cu spada. Dacă sufli cumva vreo vorbă, o să-l pun să te străpungă cu sabia. Ai înțeles?

Lui Majid îi pieri zâmbetul. Târfă afurisită! într-o zi o să-i arate că nu era decât o femeie.

Al-Naqb.

Răsuflarea șeicului Daoud mirosea a nucșoară și tutun. Se apropie de Zayyad cu un deget pe pahar și cu altul pe țigară.

— Muftiul a cerut ca toată Palestina să pornească jihadul.

— Așa am auzit și eu – îi răspunse Zayyad.

— Mă întreabă adesea cum va contribui marele său prieten Zayyad la cauza sfântă.

Marele prieten?

— Se gândi Zayyad. Dar nu l-am cunoscut niciodată pe omul acesta.

— Și ce i-ai spus?

— Zise el.

— Am schimbat subiectul.

Zayyad sorbi cafeaua tare, amară și aromată, în timp ce se gândea. Muftiul îl numise marele său prieten? allah să-l ferească să fie vreodată prietenul Muftiului. Echivala cu un glonte în gât.

Acum câțiva ani, Muftiul începuse să predice despre jihad, în Marea Moschee din Ierusalim. Vorbea despre o Palestină Unită a Arabilor, înfierbântând mințile tuturor. Palestina! ce era Palestina? palestina însemna străinii pe care nu-i cunoștea, effendi din Jaffa și Ierusalim pe care-i disprețuia. Țara lui era Rab'allah, iar regele, Allah. Muftiul întruchipa o otravă pe care o beau oamenii atât de

plini de speranță, încât ar fi băut orice.

Cu toate acestea, multe lucruri pe care le spunea erau adevărate. Evreii se înmulțeau, inundând țara. Veneau dintr-un oraș numit Germania. Englezii spuneau că nu-i vor lăsa pe evrei, dar era clar acum că englezii vor face ce-o să le treacă prin cap.

Necazurile începuseră acum un an, când Muftiul reușise să-i convingă pe credincioșii din Jaffa că evreii profanaseră Marea Moschee din Ierusalim. Mulțimea inundase străzile Tel Avivu-lui și masacrase câțiva evrei din bazare. De atunci, omuciderile, bombele și atacurile înarmate deveniseră un eveniment cotidian.

Dacă ar fi fost vorba doar de măcelărirea unor evrei, ar fi fost primul care să aplaude. Dar lui Zayyad îi era frică că ținta Muftiului erau, de fapt, ceilalți arabi. Se folosea de neliniștea din țară ca să scape de inamicii săi politici, adică profesorii, doctorii și oamenii moderați din Palestina. Chiar săptămâna trecută văzuse un arab creștin împușcat pe stradă în cartierul Husseini.

Dacă Rishou n-ar fi fost căsătorit cu Khadija, înrudindu-l cu Daoud și Muftiul, era convins că și el ar fi fost asasinat de mult.

Șeicul Daoud își făcuse o bandă de „Luptători Sfinți” în al-Naqb, formată din tineri fără nici un rost, în căutare de senzații tari. Erau înarmați cu puști vechi de vânătoare, de pe vremea lui Lawrence și bântuiau noaptea pe dealuri, atacând forturile britanice, arzând livezile kibuțurilor sau tăindu-le alimentarea cu energie. Ziua se retrăgeau în sate să-și camufleze aventurile. Zayyad nu-i lua în serios.

— Muftiul de-abia aștepta ziua când îți vei ridica propria ta armată la Rab'allah – zise Daoud.

— Și noi la fel. Dar Rab'allah are doar patru sute de oameni. Dacă scazi bătrânii, femeile și copiii, n-am putea organiza o ambuscadă nici măcar dacă am include oile și caprele.

— Unde este vestitul spirit de luptă al beduinilor?

— Este temperat de vestita lor înțelepciune.

Daoud trase din țigară nemulțumit.

— Nici un bun arab nu poate sta când țara lui este în război.

— Care țară? doar ai fost în țara mea. Se află pe un deal, la două mile depărtare și se numește Rab'allah.

Daoud își țuguie buzele.

— Muftiul ar fi nemulțumit să audă vorbele acestea. Este periculos să gândești așa.

— Înseamnă deci că ar trebui să ridic o armată care să mă apere

de Muftiu, nu de evrei?

— Un om ar trebui să-și cultive prietenii dacă este înțelept.

— Ar trebui, de asemenea, să-și asigure spatele.

Daoud cântări răspunsul său. Aruncă mucul țigării pe fereastră. Nepoții săi se grăbiră să-l caute în praf. Apoi își aprinse pe îndelete altă țigară:

— Este bine să ai un prieten în Înaltul Comitet Arab. Zayyad, n-ar trebui să pui prea mult la încercare răbdarea Muftiului.

— O să-mi amintesc de vorbele tale, frate.

— Sper să-ți amintești – oftă Daoud. Dar mă îndoiesc că o să conteze prea mult.

Rab'allah.

Când Zayyad se întoarse de la al-Naqb, se trânti în fotoliu și cea de-a doua soție a sa, Ramiza, alergă în bucătărie să-i spele picioarele într-un vas emailat, păstrat special în acest scop. Se așeză gânditor în timp ce ea îl îngrijea.

Mai târziu, apărură Wagil și Rishou de la cafenea. Îi sărutară mâna și se așezară la picioarele lui, raportându-i ce se întâmplase; Rishou adunase chiriile de la Beit Shabus și Deir Jebrin; Wagil citise ziarul. Femeile le aduseră mâncare și se retraseră. Cei trei bărbați se instalară cu picioarele încrucișate pe covor și mâncară cu degetele dintr-o farfurie comună. Wagil discuta despre ultimele știri referitoare la revoltele din Ierusalim și Jaffa; Rishou se concentrase asupra mâncării; Zayyad le povesti de conversația avută cu șeicul Daoud.

Când terminară, trimiseră resturile la bucătărie pentru femei și copii. Fetele lui Zayyad se luptară între ele pentru onoarea de a spăla degetele tatălui lor.

Zayyad se așeză din nou în fotoliu, îngândurat. În cele din urmă, spuse:

— Aduceți femeile. Trebuie să discutăm ceva.

Zayyad Hass'an era de felul lui un om liberal, ba chiar radical după standardele șeicului Daoud, prin aceea că permitea femeilor să-și exprime părerile în probleme care-i priveau pe ei toți. Sigur, puteau vorbi doar când erau invitate s-o facă, dar chiar și această concesie era considerată de unii din comunitate drept un procedeu primejdios.

Intră mai întâi Soraya, prima soție a lui Zayyad. Avea brățări groase de aur și argint la mâini și la picioare. În felul acesta, Zayyad își demonstra bogăția fără ostentație. Cea de-a doua soție a lui

Zayyad, Ramiza, intră urmată de Hamdah și Khadija. Se așezară pe covor, lângă bărbați, la picioarele lui Zayyad.

Zayyad își drese glasul.

— În după-amiaza aceasta am discutat cu șeicul Daoud. Mi-a transmis felicitări și alte cuvinte calde din partea Muftiului din Ierusalim.

Îl auzi pe Wagil oftând emoționat.

Wagil îl aprobă viguros din cap.

— Mi-a transmis, de asemenea, dorința Muftiului ca oamenii din sat să se alăture revoltei.

— Îi vom arunca pe englezi în mare și vom lua înapoi pământurile furate de evrei.

— Taci din gură – îl repezi Zayyad blând, fără ranchiună. I-am spus lui Daoud că o să mă gândesc la dorința Muftiului, dar în inimă sunt îngrijorat. Sunt destul de bătrân. Îmi amintesc cum era atunci când turcii stăpâneau Ierusalimul. Am văzut și cum guvernează englezii. În ceea ce mă privește, eu unul îi prefer. Acum, Muftiul spune că ar trebui să ne conducem de unii singuri. Adică să ne conducă el, din câte pricep eu. Or, această perspectivă nu mă încântă deloc. În ultimul an, am văzut cum se poartă Muftiul – le trage un glonte în cap celor pe care nu-i are la stomac. În orice caz, nu-i îndrăgesc pe evrei și am început să bănuiesc că britanicii n-or să ne apere de ei, așa cum au promis. Deci, ce este de făcut? sunt nehotărât. Vreau să ascult părerea voastră.

— Dacă ne luptăm împotriva evreilor, or să ne ia pământurile!

— Strigă Wagil. Trebuie să luptăm până la ultima picătură de sânge arab.

Zayyad se întoarse spre Rishou.

— Ești de acord cu fratele tău?

— Poate că aș fi dacă sângele arab n-ar fi fost vărsat de mercenarii Muftiului. Și, în afară de asta, evreii de la Kfar Herzl au fost vecinii noștri în ultimii cincisprezece ani și am trăit în pace. Muftiul nu aduce decât necazuri.

— El este salvatorul Palestinei!

— Strigă Wagil.

— Ce înseamnă Palestina? zece mii de sate ca al nostru. Nouă nu ne pasă de ei și nici lor de noi!

— Ajunge!

— Exclamă Zayyad.

Se întoarse spre Soraya.

— Care este părerea, ta?

Soraya, conștientă de onoarea care i se făcuse, vorbi pe un ton blând.

— Ah, Wagil, când turcii erau aici, ne-au împovărat cu fel de fel de taxe și nu ne dădeau nimic în schimb. Englezii nu au avut atâtea pretenții și ne-au făcut în schimb școli și chiar și un spital la Bethleem, pentru copiii bolnavi. Ne-au dat și slujbe. Majid are un automobil și o casă la Ierusalim cu toaletă înăuntru. De ce să-i împușcăm pe britanicii care ne-au dat atâtea, când nu i-am împușcat pe turci care ne-au jefuit ca niște șacali?

Zayyad se întoarse spre celelalte femei.

— Aveți ceva de spus în această privință?

Ramiza și Hamdah se uitau fix în podea. Hamdah și-ar fi dorit ca Wagil să plece nopțile și să-i împuște pe englezi, în loc s-o atace cu vânata. Khadija chicoti și își acoperi fața cu mâinile. Se gândea că ar trebui să facă ce dorea tatăl ei, șeicul Daoud, dar n-avea curajul s-o spună.

Zayyad oftă.

— Nu sunt deloc lămurit – zise el. Dacă luptăm, n-avem nici o șansă. Armata britanică este prea puternică. Are tancuri, avioane și țigări ca să fumeze înainte de luptă și să se calmeze. Dar, dacă nu luptăm, mă tem că vor da evreilor și mai mult pământ, iar în curând vor fi garduri de sârmă ghimpată pe locurile unde bunicii noștri își pășteau oile.

Trase câteva fire de paie din fotoliu și le strivi între degete.

— Dar nu admit să-mi trimit la moarte fiii sau oamenii din Rab'allah de dragul Muftiului din Ierusalim. Englezii sunt prietenii noștri de douăzeci de ani. Trebuie să avem încredere în ei, nu să-i trădăm.

— În schimb, trădăm cauza arabă și tot Islamul!

— Șuieră Wagil.

Zayyad se ridică și-l trase de amândouă urechile.

— Dacă mai îndrăznești să-mi răspunzi obraznic, îți tai degetele de la picioare și le arunc la porci.

Wagil își plecă privirea rușinat, dar îi ardeau ochii de mânie. Într-o zi.

— Ieșiți cu toții – zise Zayyad.

Se întoarse spre Soraya.

— Adu-mi narghileaua. Și sticla cu whisky – adăugă el în șoaptă. Vreau să-mi încălzesc sufletul.

Ieșiră din cameră unul câte unul. Zayyad se afundă în fotoliu. Allah să mă ajute în durerea mea. Orice aș face, va ieși prost. Fie ca barba Muftiului să fie năpădită de furnici care să-i devoreze fața! fie ca testiculele lui să se transforme în nuci de cocos și să-i cadă pe picior!

De ce Allah ne trimite pe cap asemenea oameni?

Căpitanul Terrence Mannion privi în jur dezgustat. De-a lungul satului trecea o rețea de canalizare deschisă, care duhnea îngrozitor. Copiii se înghesuiau în jurul lui, trăgându-l de uniformă și de șortul kaki.

Muktar-ul, care veni să-l întâmpine, alungă puștii bătând din palme și întinse mâna să-l salute. Avea o barbă cenușie și o față zbârcită și maronie ca o stafida. Purta haine din păr de cămilă, o centură roșie de mătase la brâu. Dar cravata roșu cu verde de la gât îi submina aerul de demnitate.

Mannion schimbă câteva priviri cu caporalul care stătea impasibil la volanul jeepului.

— Mă numesc căpitanul Mannion – zise el. Am venit aici în misiune oficială – zise el în engleză, presupunând că Zayyad înțelegea.

— Bine ați venit în Rab'allah! îi răspunse Zayyad în arabă. Vreți să intrați în casa mea să beți o cafea? am trimis după fiul meu Rishou. El vorbește englezește ca însuși regele Marii Britanii și ne va ajuta să conversăm.

— Este cineva aici care vorbește englezește?

— Îl întrebă Mannion.

— Nu înțeleg – zise Zayyad în arabă.

— Îmi pare rău, nici eu nu vă înțeleg – zise Mannion.

Se uitară unul la altul în tăcere. Zayyad răsuflă ușurat când îl văzu pe Rishou coborând dealul dinspre cafenea.

Rishou își croi drum prin mulțime.

— Sunt Rishou Hass'an – îi zise el lui Mannion și-i întinse mâna. Acesta este tatăl meu, Zayyad Hass'an al Shouri, muktar al Rab'allahului. Cu ce vă putem fi de folos?

— Ah, vorbiți englezește!

— Exclamă Mannion încântat. Mă numesc Mannion, căpitanul Terrence Mannion. Trebuie să discut cu tatăl tău. Este o problemă foarte importantă.

— Vă rog, intrați. Vom bea o cafea. Apoi vom discuta.

Zayyad își puse fetele să-i servească și-i oferi lui Mannion

whisky Black Label, dar englezul îl refuză politicos. Prin intermediul lui Rishou, Zayyad îl informă pe căpitanul englez că fiul său mai mare conducea un Buick, exprimându-și regretul că automobilul englezului nu avea acoperiș și geamuri. Mannion, la rândul său, îi explică lui Zayyad că era membru Regimentului Suffolk, iar satul său se numea Ipswich. În prezent, se afla încartiruit la Allenby Barracks din Ierusalim.

— În ultima vreme am avut necazuri cu unii arabi – zise Mannion.

— Da, a observat și tatăl meu – traduse Rishou.

— Britanicii au încercat întotdeauna să fie prietenii arabilor.

— Spune că mărinimia voastră este bine cunoscută.

— Dar situația a devenit de nesuportat.

— Tatăl meu spune că te înțelege și speră că lui n-o să-i găsești nici o vină când o să te întorci la Ipswich.

— De aceea, am fost obligați să exercităm un control strict asupra satelor. De aici înainte, fiecare muktar va fi numit oficial și aprobat de înaltul Comandament din Ierusalim. Astfel, va răspunde în fața noastră pentru faptele supușilor săi.

— Tatăl meu spune că a fost întotdeauna prietenul englezilor, dar Rab'allahul își vede de treburile sale fără amestec din afară.

Mannion se foi stânjenit de misiunea care i se încredințase.

— Pe viitor, toți muktar-ii vor trebui să raporteze autorităților englezești orice activitate suspectă din zonă. Dacă nu, vor fi direct răspunzători.

Rishou îi traduse tatălui său. Zayyad îl privi fix.

— Ce vrea să spună cu asta?

— Cred că ne amenință – zise Rishou în arabă. Vor să devenim spionii lor.

— Nu pot să fac asta!

— Ce vrei să-i spun?

— Să se ducă să se pișe pe piciorul unei cămile!

— Tatăl meu – traduse Rishou – îți mulțumește pentru această onoare; dar este nevoit să te refuze. El este deja muktar al Rab'allahului, numit de proprii săi oameni. Își menține autoritatea aici și nu poate accepta nici un amestec din afară.

Mannion se făcu roșu la față.

— Mă tem că nu are de ales. Este o necesitate.

— Tatăl meu te asigură de prietenia și respectul lui și se roagă la Dumnezeu să ai parte de mărire, dar se vede nevoit să te refuze.

— Îmi pare rău că gândești în felul acesta – zise Mannion.

Nu era obișnuit să stea pe covor cu picioarele încrucișate, și de-abia aștepta să se termine întrevederea. Era clar că nu obținea nici un rezultat aici.

— Este adevărat că se înrudește, prin căsătorie, cu șeicul Daoud, un membru al așa-numitului Înalt Comitet Arab?

— Fata șeicului este soția mea – zise Rishou.

— Înțeleg – spuse Mannion.

Deci, era clar. Se ridică.

— Este supărat?

— Îl întrebă Zayyad pe Rishou.

— Nu știu – zise Rishou. M-a întrebat dacă ești rudă cu șeicul Daoud.

— Hai să-i dăm un dar ca să-l consolăm pentru refuzul nostru – propuse Zayyad, desfăcându-și cravata roșie-verzuie, dăruită de Majid.

Se uită oftând la fata blondă cu sâni minunați, brodată pe mătase și o înfășură la gâtul lui Mannion.

— Este un dar – îi explică Rishou lui Mannion.

Mannion se uită fix la ea. Iisuse Christoase!

— Te rog să-i mulțumești tatălui tău pentru mărinimia sa.

Dădură mâna. Mannion sări în jeepul său și-i făcu semn subalternului. Copiii se luară după jeepul care răspândea pietre și praf.

— Crezi că o să mai vină?

— Îl întrebă Zayyad pe Rishou.

— Sper că nu.

— Îi răspunse Rishou.

Dar în inima lui se îndoia.

Toți din cafenea strigau în același timp. Zbierau, amenințau cu pumnii și făceau pe grozavii. Mai trebuia ceva timp până să priceapă veștile, se gândi Zayyad. Apoi, înfrângerea și neputința se vor lăsa din nou asupra lor, ca praful.

Britanicii îl numiseră pe șeicul Jamil, șeful clanului Beit Shabus, ca muktar al Rab'allahului și al zonei înconjurătoare.

Era de neiertat.

Prin această hotărâre, britanicii își demonstraseră profunda necunoaștere a Rab'allahului, a Palestinei, a arabilor de pretutindeni. Dintro lovitură, subminaseră o instituție care dăinuia de mii de ani. Zayyad era umilit, întregul sat fusese insultat și

britanicii răniseră onoarea arabă.

Cine era acest șeic Jamil?

— Strigau sătenii. Un neînsemnat șef de clan, care locuia într-o cocioabă de piatră. Ba chiar, plătea chirie lui Zayyad pentru terenurile pe care le lucra.

— Este un câine împuțit și un mâncător de rahat!

— Zbieră Wagil. O să-i tai chiar eu gâtul cu cuțitul.

— Vom dărâma Fortul Latrun!

— Ne vom răzbuna pe orice soldat englez care îndrăznește să pătrundă în valea noastră!

— Îi vom arunca pe englezi din Palestina; nu le vor salva fundul nici o mie de tancuri!

— Șeicul Jamil va regreta ziua aceasta!

— Zbieră Wagil din nou. O să-i scot ficatul și o să-l dau la câini!

Zayyad se ridică și ieși. Strigătele nu mai conteneau. Știa din experiență că o vor ține așa ore-n șir. Când era tânăr și el făcuse la fel.

Un vânt fierbinte dinspre deșertul Iordanului pârjolea plămânii ca suflarea unui cuptor. Venea în fiecare an, la sfârșitul primăverii, și sufla zi și noapte fără încetare. Florile primăverii se ofileau și mureau, iar dealurile se uscau. Vântul bătea săptămâni în șir. Se numea hamsiin, de la cuvântul arab cincizeci; vântul de cincizeci de zile. Înnebunea pe toată lumea. Acesta era un moment periculos al anului, când oamenii se agitau cuprinși de instincte animalice.

Zayyad îl găsi pe Rishou stând singur lângă fântână, cu spatele spre vânt. Vârtejuri de nisip se ridicau între case.

— Ce se întâmplă?

— Îl întrebă Rishou.

— Wagil și-a făcut planuri să-i înfrângă pe britanici și a inventat o mie de feluri în care să-l ucidă în chinuri pe șeicul Jamil – zise Zayyad. Acum nu mai rămâne decât s-o facă.

Vântul torid urla în piața goală. Soarele strălucea asupra turnului alb al moscheei și îl deranja la ochi.

— Vreau să te duci la Ierusalim în locul meu – spuse Zayyad. Vreau să vorbești cu Majid. Trebuie să-i spună lui effendi Talbot ce s-a întâmplat și să-l roage să intervină pe lângă căpitanul Mannion.

— Plec imediat.

— Mulțumesc. Și, Rishou.

— Da, tată?

— Spune-i că vreau cravata înapoi.

Pe Șoseaua Saloh ed-Din.

Majid locuia într-un apartament cu două camere, împreună cu soția și cei doi copii mici, un fiu și o fiică. Era groaznic de cald înăuntru. Prin ferestrele deschise răzbăteau zgomotele traficului și strigătele copiilor care se jucau pe stradă.

Majid purta un costum gri, cu dungi late, albe și o cravată, bleumarin, pe care și-o cumpărase din bazar. Se arătă primitor. Se îmbrățișară în ușă, iar, apoi, copiii și soția lui Mirham defilară prin fața lui.

— Bine ai venit! ce grozav!

— Zise ea în engleză și fugi în bucătărie.

— Stai, stai jos!

— Îl invită Majid.

Se așezară pe covorul de lângă fereastră, deși era la fel de cald ca peste tot. Suflarea fierbinte a hamsiin-ului aducea cu ea miros de benzină și gunoi din oraș. Majid se îndreptă spre pick-up-ul RCA Victrola, care ocupa un loc de onoare, în capătul celălalt al camerei, sub Bismillah. Până acum, nu reușise să cumpere decât un singur disc cu muzică arăbească. Îl puse pe platan și potrivi acul, așa cum îl văzuse pe vânzătorul de la magazin.

— Este foarte scump – zise Majid mândru.

— Îți merge bine.

Majid zâmbi încântat și se așeză pe vine, lângă fratele său.

— Mi-ai făcut o surpriză minunată – zise Majid sincer. Ce mai face tata?

— Este foarte bine, sănătos – zise Rishou.

Majid se înroșise la față. Știa că numai o situație foarte gravă l-ar fi adus pe Rishou la Ierusalim, așa pe neașteptate. Dar își alungă gândurile negre. Mai întâi trebuia să se intereseze de frați, surori și veri, așa cum cerea ritualul.

Mirham aduse cafeaua și puse o tavă de alamă plină cu prăjituri de miere, între ei, pe covor. Majid se aplecă spre fratele său și-i șopti:

— Am și whisky dacă vrei.

Rishou clătină din cap. Se străduia încă să fie un bun musulman.

Majid întrebă de fiecare membru al familiei în parte și vru să afle cum călătorise Rishou. În cele din urmă, îi zise:

— Deci, ce te-a adus aici, frate?

— Este vorba de tata. Englezii ne-au trădat, Majid. Au numit un

nou muktar în locul lui tata.

Majid râse.

— Nu pot face asta!

— Ei, uite că au făcut-o! voiau ca tata să spioneze pentru ei. Când a refuzat, l-au numit pe șeicul Jamil muktar al Rab'allah-ului.

— Jamil habar n-are pe ce lume se află.

— Englezii au spus că ne vor asigura protecție împotriva evreilor. Ne-au mințit, Majid. Și acum ne umilesc.

— Englezii nu mint.

Rishou era surprins că fratele său apăra acțiunile britanicilor.

— Am fost răniți în onoarea noastră. Trebuie să facem ceva.

Majid își sorbi cafeaua.

— O să vorbesc cu effendi Talbot.

— Tata spune că tu ai cele mai mari șanse.

Se opri să-și caute cuvintele potrivite.

— Va fi dificil să conduci Rab'allahul fără încuviințarea englezilor.

— Nu dificil, ba chiar imposibil.

— Șeicul Daoud a vorbit cu tata – zise Rishou. Vrea să recruteze săteni pentru Muftiu.

— Pentru Muftiu? arabul ăla împuțit?

Arab împuțit, se gândi Rishou. Oare chiar așa spusese?

— Tata a încercat să amâne această sarcină cât mai mult posibil.

— Nu vă băgați! britanicii îl vor zdrobi pe Muftiu. Toți aliații lui vor fi băgați în închisoare. Nu vă amestecați!

— Nu va fi ușor mai ales acum, după ce englezii au făcut ce-au făcut.

Simțea cum i se scurgea transpirația în poală.

— Crezi că poți să-l convingi pe effendi Talbot să ne ajute?

— Discutăm în fiecare zi despre situația din Palestina. Voi aranja totul, nu-ți fă griji! și acum, hai să trecem la lucruri mai plăcute! mai întâi, trebuie să mănânci ceva. Pe urmă, o să-ți arăt Ierusalimul, frățioare! o să vezi ce n-ai mai văzut!

Râse și bătu din palme.

— Nu fi atât de posomorât! mirham, mai adu cafea!

Rishou nu mai asistase niciodată la așa ceva. Camera era întunecoasă, plină cu effendi în haine arăbești sau în costume occidentale, așezați pe scaune, la mese, bând whisky. O orchestră arăbească țiuia din fluiere și țimbale, ca la nuntă, dar nu dansa

nimeni. În schimb se uitau fix spre scena luminată cu becuri electrice. Bărbații aveau picături de sudoare pe buze și priviri sticloase și pierdute.

Pe scenă dansa o femeie siriană, aproape dezbrăcată. Purta doar două piese de îmbrăcăminte dintr-un material subțire sclipitor care-i acopereau sânii și coapsele. Restul trupului și fața erau acoperite cu un voal care devenea transparent în lumina puternică. În nări, la urechi și în părul ei lung avea pietre false.

Rishou se înfierbântase de dorință. Se întreba ce se va întâmpla când se va termina dansul. Oare toți acești străini or s-o violeze pe rând?

Își unduia trupul în ritmul tobelor și țimbalelor. Mușchii de pe coapse se mișcau sub piele, iar sânii păstrau propriul lor ritm. Rishou își șterse palmele pe abbayah.

— Ce-o să se întâmple?

— Îi șopti el lui Majid, care zâmbea la fel de pierdut ca ceilalți.

— Ai răbdare și ai să vezi!

Femeia coborî de pe scenă cu brațele ridicate, unduindu-și șoldurile în bătaia asurzitoare a tobelor. Înaintă spre masa lor. Lui Rishou i se puse un nod în gât. Acum zărea totul foarte clar: fiecare picătură de transpirație de pe fața ei, sânii tari, strânși în sutien, carnea tremurând pe burta ei.

Și acum ce-o să fie?

— Se întrebă el. O să sară pe masă și o să-și vâre partea ei intimă sub nasul nostru?

Dansă în fața lui Majid, care râse și scoase o liră palestiniană din portofel. Fata își arcui spatele în ritmul muzicii, astfel încât părul ei lung mătură podeaua, iar degetele acoperite de inele se încleștară în jurul propriilor ei glezne.

O să ejaculez pe podea dacă mai continuă, se gândi Rishou.

Majid se aplecă și puse bancnota în sutienul femeii. O mângâie pasional, dar se trase de lângă el imediat, în timp ce alt grup de bărbați o chemau, făcându-i semn cu mâna rugători.

— Uită-te la ea – zise Majid răgușit. Are un fund ca doi cozonaci ținuți pe o tavă.

Da, este minunată, își spuse Rishou. Un adevărat Paradis pe pământ. Poate că asta era. Dacă Allah ar fi vrut ca femeile să-și agite lucrurile lor intime în nasul bărbaților, le-ar fi făcut superioare nouă.

Majid va deveni în curând sclavul lor. Purtă costum european, o

învățase pe nevasta lui câteva cuvinte englezești și-l numea pe Muftiu arab împuțit. Devenea pe zi ce trece un effendi, la fel ca effendii care vânduseră valea evreilor și le aduseseră pe cap acest război. Uitase satul în care se născuse și vechile tradiții.

Rishou întrezărea viitorul și își dădea seama că nu mai era loc de oameni ca cei din Rab'allah, arabi adevărați, ca tatăl său, sau de simplii felahi, care fuseseră vecinii săi toată viața. Își dădea seama că orice ar face acum, el, Wagil sau tatăl său, vor fi atrași, împotriva voinței lor, în vârtejul lumii moderne de afară.

Ravenswald.

Colonelul Weber din Schutzstaffeln sosi la Fabrica Rosenberg într-o limuzină Mercedes cu zvastica pictată în roșu și negru pe capotă. Netanel îl urmări pe șoferul care alergă în jurul mașinii să-i deschidă portiera. Zări un bărbat mic de statură, rotund la față, cu o pălărie neagră, înainte să dispară pe ușa din față și să intre în holul de primire.

— Este aici – zise Netanel.

Josef nu se deranjă să-și ridice ochii din dosare.

— A întârziat cinci minute. Hitler nu va fi încântat.

— Mă întreb ce-o mai vrea de data aceasta.

— O să aflăm imediat.

Tata pare foarte calm, se gândi Netanel. De parcă ar fi o vizită de rutină din partea bancherilor noștri, nu SS în persoană. Câteodată, atitudinea lui Josef îl umplea de mirare; altădată, se simțea pur și simplu frustrat. Se întreba dacă înțelegea într-adevăr ce rău mergeau lucrurile.

Doamna Hochstetter bătu ușor în ușă și intră.

— Vă caută colonelul Weber – îi anunță ea.

— Spune-i că vin imediat – spuse Josef.

Peste o clipă, se deschise ușa și apăru colonelul Weber, urmat de doamna Hochstetter, care se agita ca o soră medicală pe lângă un pacient neascultător.

— Îmi pare rău, domnule Rosenberg, a trecut de mine.

Biata doamnă Hochstetter, se gândi Netanel. Nu este obișnuită cu tipi duri. Până la venirea lui Hitler la putere, toți clienții și colegii lor fuseseră adevărați gentlemeni.

— Nu-i nimic – o liniști Netanel, ieșindu-i în întâmpinare oaspetelui lor.

SS-ul îi vizitase de multe ori în ultimii patru ani. Mereu o nouă față; de fiecare dată, un ofițer și mai arogant, și mai stupid decât cel

dinaintea lui.

— Heil Hitler!

— Strigă colonelul Weber.

Se iau foarte în serios, se gândi Netanel. Oare își dădeau seama ce ridicoli erau?

— Heil Rosenberg!

— Exclamă Netanel.

Colonelul Weber nu aprecia gluma. Era mai scund ca Netanel și semăna cu un bivol. Își scoase șapca; complet chel. Părul lui blond, arian dispăruse demult.

Își deschise haina și se așeză neinvitat, fără să-l bage în seamă pe Netanel.

— Sunteți domnul Rosenberg?

— Îl întrebă el pe Josef.

Josef îl arătă pe fiul lui.

— Amândoi suntem domnul Rosenberg. Vă rog să vă așezați, domnule maior.

— Colonel – îl corectă Weber.

Josef îi zâmbi lui Netanel, convins că înțelesese gluma.

— Da, colonel, bineînțeles. Vreți să-i spun doamnei Hochstetter să ne aducă niște cafea? doamna Hochstetter este cea pe care ați împins-o când v-ați năpustit aici.

— N-am timp de cafea. Am venit cu treburi.

Netanel se așeză.

— Ce mai este de data aceasta? doi dintre oamenii voștri ne-au cercetat dosarele luna trecută. Ne plătim toate impozitele, inclusiv pe cele noi.

— Frumos birou – zise Weber, uitându-se prin cameră.

Avea mutra unui om care tocmai înghițise ceva amar și neplăcut.

— Mulțumesc – zise Josef.

— De cât timp exploatezi oamenii din Ravenswald?

— Am oferit locuri de muncă și am adus beneficii orașului de aproape șaptezeci de ani, colonele Weber.

— Vouă evreilor vă place să suciți cuvintele. Știu ce urmăriți.

— Ați spus că ați venit cu treburi – îl întrerupse Netanel. Sau vreți doar să stați și să ne agresați verbal?

Weber scoase câteva documente din buzunarul interior al hainei sale și le trânti pe masă. Josef le luă și le răsfoi rapid. Toate purtau vulturul și zvastica, emblema oficială a guvernului

național-socialist.

— Este absurd – spuse Josef.

— Ce este?

— Îl întrebă Netanel.

— Ne reduc cota de import cu 40%.

— De ce?

— Să fiți mulțumiți că vă permitem să mai faceți afaceri – zise Weber.

— Foarte bine – zise Netanel. În consecință, o să reducem și forța de muncă cu 40%.

— Nu vă permitem să faceți asta. Dacă dați afară un singur om, o să vă mărim impozitul exact cu suma salariului acelei persoane.

Netanel se uită la tatăl său. Josef ridică din umeri și își concentra atenția asupra lui Weber.

— Foarte inteligent! maiorule.

— Colonel.

—. ne obligi să reducem profiturile cu 40% și să ne ținem capul la suprafață. Ne obligi practic să vindem.

Weber nu reacționa în nici un fel.

Netanel aruncă documentele pe birou.

— În loc să ne spargi vitrinele, ne distrugi profiturile.

— Ordinele intră în vigoare imediat. Asta-i tot ce-am avut de spus.

Weber se ridică să plece.

— Colonele Weber.

— Spuse Josef – vreți să murim de foame?

— N-aveți decât! heil Hitler!

Salută apropiind călcâiele.

— Ați uitat să răspundeți Heil Rosenberg, de data aceasta!

— Îi șopti el lui Netanel în bătaie de joc.

Josef și Netanel rămaseră tăcuți mult timp.

— Ce-o să facem?

— Spuse Netanel în cele din urmă.

Josef era negru la față de supărare. Simțea că-i plesnește capul.

— Nu mai este nimic de făcut. Ar fi trebuit să te fi ascultat de mult, Netya.

Josef Rosenberg își aruncă stiloul pe birou, cu un gest de neputință.

— Nu mai putem continua. S-a terminat!

Netanel nu-i răspunse pentru că nu avea ce.

— Trebuie să vindem. Naziștii nu ne-au lăsat altă alternativă.

Reuși să zâmbească palid.

— Poate că ne-au rezervat o bucată de pământ în mlaștinile Palestinei.

Netanel își privea vârful pantofilor.

Josef Rosenberg își duse mâna la față să-și ascundă lacrimile fierbinți. Un om își poate ierta multe, dar nu și prostia.

Rab'allah.

Wagil observase că, în ultima vreme, Izzat își petrecea mult timp la Rab'allah. Stătea la cafenea, unde juca cărți și discuta în contradictoriu, la fel ca ceilalți. Wagil se bucura de prezența lui, pentru că Izzat reprezenta un aliat în multe ciorovăieli legate de revolta Muftiului, deși Zayyad se temea că voia să-i facă necazuri lui Rishou. Alt punct în favoarea lui, se gândi Wagil.

Izzat aștepta, în timp ce Wagil urca dealul dinspre cafenea. Era pe înserate și dealurile Iudeii fuseseră învăluite de o pâclă roșiatică. Apusul soarelui ar fi trebuit să fie o binecuvântare după dogoarea din timpul zilei, dar hamsiin-ul era încă fierbinte și urât mirositor, ca respirația unui șacal.

— Vreau să discut cu tine – zise Izzat.

— Despre ce?

— Despre ce ai zis zilele trecute când ai promis ca o să-i scoți ficatul șeicului Jamil. Ai vorbit serios?

Wagil se înfioră alarmat. Oare Izzat înnebunise? bineînțeles că nu vorbise serios! dacă un om și-ar duce la îndeplinire toate amenințările, n-ar mai rămâne nici douăzeci de arabi în toată Iudeea.

— Șeicul Jamil poate să-și numere zilele care i-au mai rămas de trăit pe degetele unei singure mâini.

Continua să meargă. Trebuia să scape de acest dement.

— O să te ajut – zise Izzat.

Pe Wagil îl apucă frica de-a binelea.

— Aceasta este o problemă de onoare pentru familia Hassan. Tu n-ai de ce să te bagi.

— Șeicul Jamil s-a aliat cu englezii, așa că nu este doar dușmanul vostru, ci și al întregii Palestine. Știai că am intrat în rândurile Luptătorilor Sfinți?

Nu, se gândi Wagil, nu știam. Este un miracol că unchiul tău te lasă să umbli în libertate cu o armă după ce i-ai distrus trei degete de la piciorul stâng și l-ai lăsat șchiop.

— Acum vreau să-mi formez propria mea bandă în Rab'allah – minți Wagil.

— Tatăl tău s-a opus.

— Dar eu sunt bărbat în toată firea.

— Măcar de-ar fi toți arabii ca tine!

— Zise Izzat. Ar trebui să-i izgonim pe acești evrei din Palestina într-o săptămână.

Wagil acceptă complimentul cu un aer solemn.

— Insh'allah!

Și o luă repede din loc.

Dar Izzat se încăpățâna să țină pasul cu el.

— Deci, ne-am înțeles! șeicul Jamil va trebui să suporte consecințele trădării sale.

— Atunci să afle că am început să-mi ascut tăișul săbiei!

— O s-o facem împreună! mâine seară!

Wagil fu cât pe ce să se împiedice și să cadă. Să-l ucidă pe șeicul Jamil? să aducă soldații britanici și răzbunarea clanului Jamil pe capul lui? oare înnebunise de-a binelea? dacă era atât de nerăbdător să verse sânge, de ce n-o făcea de capul lui?

— O să mă descurc singur. O să fie la fel de ușor ca și când ai suci gâtul unui pui de găină.

— Îl subestimezi, prietene. Este păzit zi și noapte. Știe că este în pericol. N-o să reușești să te apropii suficient ca să folosești cuțitul.

— O să găsesc eu o cale – zise Wagil, încântat că Izzat îi furnizase o scuză în caz că dădea greș.

— Dacă ai avea o pușcă, ai putea s-o faci – continuă Izzat hotărât. Dacă vrei, îți dau eu una.

— Vreau să văd ochii ticălosului când moare.

Ajunseseră aproape în vârful dealului. Peste câteva clipe o să scap de nebun, se gândi Wagil.

— Cred că te temi – zise Izzat. Wagil se întoarse.

— Wagil Hass'an nu se teme de nimic!

— Tatăl tău are dreptate. Numai gura e de tine!

— O să-ți scot ficatul!

— Tatălui tău îi este rușine cu tine. Toți știu asta!

Wagil se răsuci pe călcâie. Știa că ar fi trebuit să scoată cuțitul, dar brațele îi atârnau inerte. Izzat rânjea încântat. Ochii lui îl sfredeleau, de parcă ar fi putut să-i citească gândurile, să-i zărească umbrele spaimei.

— Pot să-ți fac rost de o armă Enfield – zise Izzat. Te va costa

zece lire, dar merită. Nimerești de la douăzeci de mile. O să-l ucidem pe șeicul Jamil și o să ne întoarcem în satul nostru înainte să atingă pământul. Vom fi eroi. Chiar și Muftiul va auzi de fapta noastră.

— Zece lire sunt bani mulți – zise Wagil.

— Vinde din bijuteriile lui Hamdah. O să merite, vei vedea. Vrei ca tatăl tău să-și bată joc de tine în cafenea toată viața?

Deci așa mă văd restul oamenilor?

— Își zise Wagil nervos. Oare tatăl meu mă face să par chiar atât de ridicol?

— O să-l împușc pe șeicul Jamil drept în inima – zise el – și pe urmă o să te ucid pe tine.

— Nu sunt inamicul tău, Wagil, vei vedea.

Wagil simțea că era încolțit.

— O să trag un pârț drept în nasul tău.

Izzat nu luă în seamă insulta.

— Adu banii mâine la cafenea. Dacă nu, ia bijuterii. O să aranjez totul prin unchiul meu. Cumpără tot timpul arme pentru mujahedini. O să-ți fac rost de o pușcă bună. Te vor invidia toți din Rab'allah!

Wagil se întoarse și se îndepărtă. Îi venea să plângă. Izzat îl dusese pe un munte înalt și cale de întoarcere nu era. Acum trebuia să sară sau să-și pună văl și să devină femeie. Ar fi vrut să se înfurie, dar îi era doar frică.

— Vom fi eroi!

— Îi strigă Izzat din beznă.

Eroi, murmură Wagil, își dorea cu disperare să devină erou. Dar în viitorul său nu vedea decât moarte.

Talbieh.

Henry Talbot stătea la masa din curte, în timp ce Majid îi servea micul dejun. Îi plăcea cel mai mult acest moment al zilei. Era răcoare aici, iar smochinul vecinului își întinsese crengile peste zid, oferindu-i umbră. La această oră îi plăcea să stea în liniște; Elizabeth nu se trezea niciodată mai devreme de prânz, așa că se bucura să ia micul dejun de unul singur.

Curtea era în formă de dreptunghi, jumătatea de sus fiind acoperită de aripile casei. Într-unul din capete, uși duble de sticlă dădeau în living-room-ul principal; la dreapta, o ușă de lemn ducea în camera bătrânei Hasna; la stânga era bucătăria și sufrageria. Restul curții era înconjurată de un zid înalt, văruit în alb, cu niște

nișe de ceramică albastră și albă săpate în el, unde stăteau ghivecele cu geranium. În capătul îndepărtat al curții se înălțau doi pini Aleppo, foșnind în vânt ca niște adolescenți îndrăgostiți.

Majid aduse micul dejun pentru Talbot, pe o tavă de argint; marmeladă făcută de Rose, unt, pâine prăjită, șuncă, o omletă și un ceainic cu ceai de Ceylon. Puse jos tava, aranjând cu grijă, de fiecare parte a farfuriei, cuțitul și furculița de argint. Așeză coșul cu pâine prăjită în mijloc, alături de unt și marmeladă, și turnă ceaiul în cana de porțelan, din ceainicul de argint.

Așeză șervețelul în poala lui Talbot, așa cum îl învățase, și ridică tava, gata să se retragă în bucătărie. Dar ezită, așteptând în spatele lui Talbot.

Talbot băgă în gură o bucată de omletă și-l privi întrebător pe Majid.

— S-a întâmplat ceva, Majid?

— Iartă-mă, effendi. Am necazuri.

Lui Talbot îi veni să zâmbească. Îi împrumutase lui Majid câteva cărți vechi de gramatică să-l ajute în învățarea limbii engleze, dar rezultatele se dovediseră câteodată puțin bizare.

— Pot să te ajut cu ceva?

— Vă rog să mă scuzați effendi, dar aceasta ar fi dorința mea.

Talbot puse jos cuțitul și furculița și își șterse buzele cu șervețelul.

— Atunci ar fi mai bine să-mi spui.

— Este o problemă delicată, effendi. Tatăl meu, după cum știți, este un om important în satul lui. Este muktar în Rab'allah de mulți ani. Acum a fost groaznic de umilit. Un soldat al armatei britanice a venit și a numit alt muktar – cineva care nu face mai multe parale ca excrementele unei cămile bolnave, vă rog să mă scuzați, effendi. Este o calamitate îngrozitoare. Întregul meu sat fierbe de indignare. Tatăl meu este cel mai loial prieten al regelui Marii Britanii, așa cum știe întreaga Palestină. Or, este imposibil să descrii în cuvinte obișnuite nedreptatea acestei fapte.

Talbot sorbi din ceai. Cunoștea prea bine noua politică a guvernului. Directiva venise chiar de la Londra, unde credeau că știu totul despre problemele arabe din Palestina, uitându-se doar pe harta Ierusalimului. Era revoltător, dar și el, la fel ca ceilalți funcționari guvernamentali din Palestina juraseră să ducă la îndeplinire astfel de directive, chiar dacă erau în dezacord total cu propriile lor păreri.

— Cum se numea soldatul britanic?

— Întrebă el.

— Se numea căpitanul Terrence Mannion – zise Majid, repetând ceea ce Rishou îi spusese noaptea trecută. Este muktar în Ipswich.

— Bine. Lasă pe mine, Majid. O să cercetez și o să văd ce se poate face.

Bineînțeles, era puțin probabil că o să poată rezolva ceva. Armata îndeplinea politica oficială a guvernului. Dar, dacă Mannion făcuse o alegere personală, poate că ar fi posibil să-l influențeze și să-l convingă să-și schimbe părerea. Pe de altă parte, armatei britanice nu-i convenea ca civilii să se bage în treburile lor, mai ales dacă civilul le era compatriot. Așa că era mai mult ca sigur o cauză pierdută. Dar va încerca.

— Îți mulțumesc, effendi – zise Majid. Familia mea va fi recunoscătoare. Grozav! mai mult decât recunoscătoare!

— Nu pot garanta nimic.

— Da, effendi. Bineînțeles – zise el.

Dar era evident din altitudinea lui Majid că el considera totul ca și rezolvat.

Majid dispăru în bucătărie și Talbot își îndreptă din nou atenția asupra micului dejun. Mare rușine ce facem cu oamenii aceștia, se gândi el. Nu-l susținem nici pe Muftiu, nici pe sioniști. Suntem ca gemul dintr-un sandwich și într-o zi vom fi storși și dați afară.

Beit Shabus.

Izzat și Wagil se ascunseră printre smochinii din sat, pe înserate, și, apoi, se îndreptară grijulii pe potecă, strângând puștile în mâna dreaptă. O lună plină, sângerie se ridicase deasupra dealurilor.

După miros, știau că se apropiaseră de sat înainte să vadă cu ochii; era o duhoare cunoscută – un amestec de nucșoară, tămâie și canalizare. Când ajunseră la marginea livezii, se aruncară pe burtă să aștepte. Satul era cufundat în întuneric, cu excepția flăcării portocalii a focurilor la care se pregătea mâncarea. Auziră câinii ciorovăindu-se în noroi pentru câteva ciolane și un om ușurându-se într-un șanț din apropiere.

Luna se urcă pe cerul nopții, luminând satul ca reflectoarele evreilor. Era ușor să distingi casa șeicului Jamil. Toți șefii de trib aveau case din piatră și erau singurii care-și puteau permite toalete exterioare. Șeicul achiziționase, de asemenea, o lanternă cu kerosen, plătind un preț exorbitant. Acum, strălucea la ferestrele casei sale,

sus pe deal.

Wagil stătea liniștit. Simțea cum îi zvâcnește sângele în tâmple. Nu știa cum să acționeze. Planurile pe care și le făcuseră se limitaseră doar la cumpărarea unei puști.

— Și acum?

— Șuieră Wagil.

— O să ne ascundem lângă casă și o să-l așteptăm să iasă.

— Și dacă nu iese?

— Atunci o să ne întoarcem mâine – zise Izzat.

Wagil observă că-i tremura vocea. Ticălosul, este mai înspăimântat ca mine, se gândi Wagil. Se roagă la Dumnezeu să nu apară șeicul Jamil, ca să poată spune că sorții au fost de partea lui.

— Pare un plan bun – zise Wagil.

Bezna panicii sale fu luminată de o primă licărire de speranță. Vor sta aici un timp, în noroi, până când vor adormi cu toții și apoi se vor întoarce acasă. Va avea o pușcă s-o arate tuturor și putea inventa câte minciuni poftea. Poate că lucrurile n-or să iasă chiar atât de rău diseară.

Izzat își sprijini fruntea de mânerul Mauser-ului. Acum, când așteptarea îi domolise frica, oboseala începuse să pună stăpânire pe el. Închise ochii și se gândi la unchiul său. Timp de trei ani trăise în umilința evenimentelor de la nunta lui Rishou. Când șeicul Daoud formase o bandă de Luptători Sfinți în satul lor, îi dăduse lui Izzat rangul de locotenent, unul din cele mai de jos. Toți ceilalți erau fie maiori, fie căpitani. Ar fi putut să-l facă mascota regimentului.

Și acum o să le arate ce grozav era! dacă dădea greș și gărzile de pază ripostau, îl va pune pe Wagil să-l acopere și-l va lăsa aici, să se sacrifice, în timp ce el va încerca să scape. De data aceasta, nu va mai fi descoperit!

Wagil mângâie mânerul noii sale puști. Îi plăcea răcoarea metalului și forța masculină pe care o degaja. Izzat se ținuse de cuvânt. Era un Lee Enfield. Izzat spunea că însuși Lawrence luptase cu acest gen de arme împotriva turcilor. Wagil se îndoia că putea nimeri ținta de la douăzeci de mile, dar era, oricum, o armă bună. De aici înainte, se hotărî el, o va purta peste tot.

Se făcuse târziu. În curând, își spuse el, o vor lua înapoi prin livezile de smochini și chinul va lua sfârșit Așa își va dovedi vitejia față de Izzat! auzea murmurul unor glasuri de bărbați, purtate de vântul nopții dinspre casa șeicului Jamil. Izzat spune că este însoțit în permanență de gărzi înarmate. Era o nebunie să te gândești la așa

ceva, își spuse el.

Dar câte va avea de povestit mâine la cafenea! cu unele adăugiri personale, bineînțeles!

Luna ajunsese sus pe cer. Noaptea era liniștită. Se abandonase strigătelor ritmice ale greierilor. Wagil îl trase de umăr pe Izzat.

— Trezește-te!

Izzat se trezi.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic. Dorm cu toții. Hai să mergem acasă.

Izzat își frecă fața.

— Bine, dar să nu uiți că tu ai propus primul.

— N-o să fie nimic astă-seară – zise Wagil.

Dar, când își ridică privirile, zări agitație în fața casei. Un bărbat înalt, cu o lampă de kerosen în mână dreaptă ieși din casă. Lanterna îi lumină fața. Era șeicul Jamil.

Înainte ca ei să poată reacționa, dispăru în toaletă.

— El este – zise Wagil.

Auzea respirația lui Izzat.

— El este – repetă el.

— Știu.

— Și acum ce facem?

Izzat își șterse mâinile de abbayah și își fixă pușca. Wagil îl imită. Allah, ajută-mă! din toaletă răsunau vânturile trase de șeicul Jamil, urmate de un ghiorăit puternic, semn că-și golise intestinele.

Izzat chicoti nervos.

Wagil simți o apăsare pe piept. O să se întâmple! o s-o facă!

Ușa se deschise și șeicul Jamil ieși, ținând lanterna deasupra capului. Reprezenta o țintă perfectă.

O să-i spun lui Izzat să tragă primul, se gândi Wagil. Poate că n-o s-o facă și va fi prea târziu.

Șeicul Jamil se pregătea să intre în casă.

Wagil îl privea prin cătare, orbit de sudoare și de frică. Se ruga în continuu.

Sunetul împușcăturii răsună atât de aproape, încât îl făcu să strige. Îl văzu pe șeicul Jamil clătinându-se și prăbușindu-se lângă perete. Lanterna îi căzu din mână și sticla se făcu țăndări.

Beznă.

Wagil stătea liniștit, ascultând pașii lui Izzat, care o luase la fugă. Nu putea să se miște. Am făcut-o, se gândi el. Am făcut-o! frică, panică, uimire îi pulsau în vene. Bărbații se năpustiseră afară

din casă. Strigătele lor alarmate se răspândeau în tot satul.

Trebuie să scap de aici!

Sări în picioare și începu să alerge. Deodată, își dădu seama că nu mai avea pușca. Dar era prea târziu să se întoarcă s-o ia. Fugea repede, inspirând adânc și alunecând pe pietre.

O umbră apăru dinaintea lui. Ceva îl lovi drept în piept.

Se ridică gâfâind. Omul de care se ciocnise stătea în picioare, mut de uimire. Luna îi lumina chipul. Era Naji, nepotul șeicului Jamil. Îl cunoștea. Câteodată beau cafea împreună la cafenea.

Wagil țâșni ca din pușcă printre copaci.

Allah, ajută-mă! ce mă fac acum?

Rab'allah.

Când căpitanul Terrence Mannion se întoarse la Rab'allah, se aștepta să aibă necazuri. Adusese cu el un inspector britanic CID și doi evrei din poliția palestiniană. În spatele lor, într-o mașină blindată, se afla un pluton de infanteriști din Royal Suffolks.

Uciderea șeicului Jamil reprezenta o provocare directă aruncată autorității britanice din zonă. Din fericire, ucigașul fusese recunoscut și martorul, nepotul victimei, era gata să depună mărturie la tribunal. Mannion era convins că asasinatul fusese sugerat de Muftiu și că era îndreptat împotriva deciziei sale de a înlocui muktarul existent.

De data aceasta, în timp ce convoiul șerpuia pe străzile înguste, nu mai întâlniră copii sau fețe curioase; fură întâmpinați de priviri dușmănoase și o tăcere ostilă. Toți știau de ce veniseră.

Când ajunseră acasă la muktar, Zayyad și Rishou Hass'an îl așteptau în ușă.

— Am mandat de arestare pentru Wagil Hass'an – îi spuse Cooper, inspectorul CID, lui Rishou.

Rishou îi traduse lui Zayyad și apoi se întoarse din nou spre Cooper.

— Tatăl meu dorește să știe de ce vrei să-i iei fiul.

Cooper se uită la mulțimea de săteni care se strânseseră în jurul lor. Oamenii lui Mannion păreau nervoși. Erau grupați într-un semicerc, în spatele lor, cu ochii atenți. Țineau armele în jos, dar li se albiseră degetele pe patul puștii.

Cooper era un om înalt, peste 1,80, și avea o experiență de doisprezece ani în Țara Sfântă. Mai întâlnise mulțimi ostile și altă dată. Știa să se descurce.

— Noaptea trecută, șeicul Jamil a fost omorât la Beit Shabus.

Există mai mulți martori care l-au văzut pe fiul dumneavoastră trăgând glontele ucigaș.

De fapt, nu exista decât un singur martor, care-l văzuse după comiterea crimei, dar acestea erau subtilități avocățești. Deocamdată, trebuia să facă impresie bună.

Rishou traduse ce spusese Cooper.

Lui Zayyad nu-i venea să creadă.

— Fiul meu n-are nici o pușcă și chiar dacă ar avea, n-ar fi în stare să ucidă pe nimeni cu ea. Băiatul nu și-ar găsi nici propriul penis în beznă, dacă n-ar fi fixat între picioare!

— Tatăl meu spune că fiul lui nu are armă.

— Traduse Rishou – așa că este imposibil să fi făcut asta.

— Avem martori – insistă Cooper. Trebuie să ne spuneți unde se află!

— Sunt autorizat să folosesc forța dacă va fi necesar – adăugă Mannion și Cooper se strâmbă.

Una era să faci pe grozavul, și alta pe prostul.

— Tatăl meu vă anunță că Wagil a plecat în pelerinaj la Mecca – zise Rishou – așa că n-aveți decât să vă pișați pe piciorul unei cămile!

* * *

Wagil stătea după ușă și asculta discuția dintre englez și tatăl său. De partea cealaltă a camerei, femeile-l priveau albe la față de groază. Lui Wagil îi era rușine să se ascundă aici cu femeile și să-l audă pe tatăl său glumind în ceea ce-l privea.

— Polițaiul spune că are o declarație din partea unui martor – îl auzi pe Rishou spunându-i tatălui lor.

Naji!

— Se gândi Wagil. Ar fi trebuit să-i tai gâtul.

— Atunci înseamnă că fiul meu are o dublură – spunea Zayyad. Și dacă îl găsesc, spune-le că-l schimb cu plăcere cu Wagil.

Wagil strânse din dinți și își stăpâni lacrimile de furie. Nedreptatea îl ardea ca un fier înroșit. Doar se dusese să-l omoare pe șeicul Jamil, nu? dar Izzat fusese cel care trăsese. Însă ce conta? noroc că Izzat fusese mai rapid. Oricum, nici el nu merita să fie umilit de față cu toți în asemenea hal.

— Spun că au mandat să ne percheziționeze casa – îi spuse Rishou lui Zayyad.

— Atunci ar fi bine să-l strigi pe frate-tău să iasă de sub pat și să sară repede pe fereastră – zise Zayyad.

— Nu!

— Zbieră Wagil și ieși din casă.

Cooper zâmbi. Acesta era un lucru neașteptat. Nu credea că fiul muktarului mai era încă aici. Va fi un punct pozitiv față de superiorii lui.

Zayyad își ridică mâinile disperat.

— Ce faci?

— Eu am făcut-o!

— Îi strigă el tatălui său. Eu am făcut-o! nu Rishou, nu Majid, ci eu! primul tău fiu, cel care nu este în stare să-și găsească penisul în beznă! m-am răzbunat în locul tău!

Se întoarse spre ceilalți săteni.

— Eu am făcut-o! l-am ucis pe șeicul Jamil! dintr-o singură împușcătură! boom!

— Taci din gură – zise Zayyad.

— Ba nu, n-o să mai tac! nu mai vreau să tac și gata! ți-ai bătut întotdeauna joc de mine, de față cu toți! eu am făcut-o! l-am ucis, da!

Cooper făcu semn din cap și cei doi polițai îl înșfăcară pe Wagil. Unul din ei îi întoarse mâinile la spate, iar al doilea îi puse cătușele. Un murmur furios se ridică din mulțime.

— Nu fi prost, Wagil!

— Îi zise Rishou. Dacă mărturisești poliției, o să te spânzure.

Wagil îl ignoră.

— Mai ți-e rușine cu mine? mai vrei să-l găsești pe celălalt Wagil și să mă schimbi cu el?

— Îi strigă el lui Zayyad.

Cei doi polițai îl traseră spre jeep. Rishou încercă să-i oprească, dar Cooper se postă în calea lui.

— Nu semna nimic, Wagil!

— Îi strigă Rishou. Altfel o să ajungi în ștreang.

— Ce se întâmplă?

— Îl întrebă Mannion pe Cooper. Ce tot strigă?

Cunoștințele lui Cooper în materie de arabă erau limitate.

— Cred că fiul muktarului vrea să spună că el a comis crima. Și nu cred că fratelui său îi convine.

Rămase între Wagil și ceilalți arabi, până când prizonierul fu așezat pe bancheta din spate a jeepului, între polițai.

Soldații se retraseră în ordine spre mașina blindată. Mulțimea se luă după ei.

— Hai să plecăm odată de aici!

— Zise Mannion.

Rishou sărise pe platforma jeepului.

— Nu semna nimic, Wagil. O să mă duc să discut cu Majid. Effendi Talbot o să te scoată din închisoare. Ai grijă să nu mărturisești nimic!

Mannion porni motorul și băgă în viteză. Rishou fu aruncat pe jos. Jeepul ieși din sat, urmat de Rishou și alți săteni care alergau după ei. Câțiva dintre ei se opriră să ia pietre și să le arunce în direcția mașinii. Apoi, mașina blindată veni uruind și-i împrăștie pe alei.

Rishou privi dâra de praf lăsată de convoi, în timp ce se îndepărta în vale. Când se întoarse, piața era goală. Se ridicaseră cu toții. Femeile bârfeau la fântână și bărbații stăteau tăcuți și îngânduraţi la cafenea.

Zayyad își desfăcu mâinile disperat. Tatăl său, care lui Rishou i se păruse un gigant de când se știa, arăta dintr-o dată mic și îmbătrânit.

Ierusalim.

Wagil își simțea capul foarte limpede, ca și când ar fi fumat hașiș. Se vedea că îi impresionase pe britanici. Nu dăduse nici un semn de frică. Cooper părea să admire calmul cu care îi descrisese asasinarea șeicului Jamil; cum așteptase cu răbdare și curaj lângă locuința șeicului și apoi îi găurise fruntea cu un glonte, deși fusese o noapte întunecată; cum lăsase pușca la locul crimei fiindcă nu dorise să-și mânjească mâinile cu arma care-l omorâse pe câinele de Jamil.

Un polițai arab care stătea lângă Cooper traducea totul în engleză, iar un polițai englez care stătea la o masă, într-un colț, ținăcănea la o veche mașină de scris, transcriind totul pe foi albe de hârtie. Când termină, îi cerură să semneze în josul paginii dactilografiate. Ezită doar pentru o clipă înainte să-și scrie numele.

Toți din Rab'allah vor discuta despre el. Tatăl său își va sfâșia hainele și-l va ruga pe Allah să-l ierte pentru insultele pe care le adresase celui mai mare și mai viteaz fiu al său; Rishou va rămâne rușinat în umbra sa, acum și pentru totdeauna; Hamdah va plânge, condamnată să-și petreacă restul zilelor în chin, acum când își va da seama că respinsese un erou.

Și Izzat? oare prin ce trecea Izzat chiar acum?

— Se întreba Wagil. Probabil că era convins că l-am trădat

englezilor. Oare ce-o să spună când va descoperi că i-am salvat pielea de șacal împuțit? o să se roage la Allah pentru mine? sau o să se înverzească de invidie că n-a avut curajul să mă urmeze în Paradis, ca un adevărat martir al cauzei palestiniene?

Martir!

Știa că ar fi trebuit să se teamă. Dar acum îi venea să râdă în nasul acestor polițai, pentru că, în final, totul se dovedise a fi foarte ușor. Și-ar fi dorit să asiste la propria sa înmormântare, să le vadă fețele și să bea de bucurie că erau triști și plini de regret.

Cooper privi bucata de hârtie din mână cu ochii unui om care primise un dar mic și neașteptat. Superiorii lui se vor bucura. În ultimele luni, tot mai multe asasinate rămâneseră nepedepsite. Cazul acesta îi va face să treacă drept Sherlock Holmes.

Îl studia atent pe prizonier. Se vedea că nu era mare lucru de capul lui. Râdea prostește și ochii îi sclipeau nefiresc. Bănuia că lucrurile nu erau chiar atât de simple pe cât păreau, dar, vorba, mamei sale, calul de dar nu se caută la dinți. Semnase declarația, iar acest lucru era suficient.

Îi spusese stenografului să omită partea în care Wagil spunea că perforase fruntea victimei. De fapt, gloatele intrase în plămânul drept și bătrânul șeic murise după câteva ore de chinuri, în durere. Totuși, potrivit experienței sale, ucigașilor le plăcea să exagereze puțin. În colțul camerei era o pușcă. Cooper se ridică și o aduse la masă, ținând-o atent de țeavă și mâner. O așeză în fața lui Wagil.

— Spuneți-i că aceasta este arma găsită la locul crimei – îi zise el interpretului. Întreabă-l dacă îi aparține.

Translatorul traduse în arabă.

— Da, spune că este pușca folosită să-l ucidă pe șeicul Jamil. Vrea să fie trimisă înapoi familiei.

— O să vedem – zise Cooper.

Totul era atât de limpede. O mărturisire semnată, chiar și o armă lăsată la locul crimei, din care se trăsese un glonte. Singura problemă era raportul balistic. Glontele care-l ucisese pe șeic era de calibru 0,257, iar pușca de pe masă avea calibrul 0,313. De asemenea, nu existau urme de praf de pușcă pe țeavă, așa că aceasta nu putea fi arma crimei, contrar declarațiilor lui Wagil Hass'an.

Dar Cooper hotărâse că n-o să-și piardă timpul său prețios încercând să rezolve această problemă. Nu merita pentru un prăpădit de arab mort. Raportul balistic se putea rătăci foarte bine într-un dosar. Se mai întâmplase și până acum. Și lipsa prafului de

pușcă pe țeavă se putea rezolva imediat. De îndată ce se va termina interogatoriul, va ieși în curte și va trage un glonte într-un copac cu arma cu pricina.

Faptul că acest nebun dorea să treacă drept autorul unei crime pe care n-o înfăptuise îl depășea. Dar nu era pus aici ca să înțeleagă motivațiile oamenilor, ci doar ca să rezolve crimele. Ticălosul spusese că o făcuse. Ce mai conta daca era adevărat sau nu?

— Bun, du-l în celulă – îi zise el polițistului. Ai grijă să fie tratat cu blândețe. Dați-i să mănânce. Ticălosul mi-a făcut o favoare, așa că măcar atâta lucru să-i ofer și eu.

Henry Talbot stătea la balcon și contempla panorama orașului cu același nesaț ca și-n prima zi. Avea mereu senzația că era transportat în timp, în paginile mucegăite ale Bibliei. Numele de Ierusalim căpătase o rezonanță mitică, la fel ca Babilon și Ierihon. La liceul din Guildford, își dăduse seama abia în al treilea an că acest oraș exista cu adevărat. De fiecare dată când îl privea, auzea parcă, glasurile băieților răsunând pe coridoare:

N-o să încetez niciodată lupta.

Și nici sabia n-o să-mi adoarmă în mână.

Până când nu voi reconstrui IE-RU-SA-LI-MUL.

Pe pământul verde și plăcut al Angliei!

În schimb, Anglia își construise propriile sale monumente în Ierusalim. În vârful culmii Julian's Way, Hotelul Regele David domina orizontul Ierusalimului – o clădire urâtă din beton, cu șase etaje. Una dintre aripi adăpostea mii de birouri guvernamentale minore – parte a vastei birocrații instaurate de britanici în Palestina. În depărtare, se vedeau cele trei pante ale Muntelui Scopus, brăzdate de rândurile albe ale Cimitirului militar britanic, un permanent memento, al prețului plătit pentru câștigarea Orașului Sfânt. Crucile, aici, și mai grăitoare pentru sacrificiul suprem, alături de mormintele albe, puternic reliefate ca niște schelete pe fundalul întunecat al pinilor.

La sud, dincolo de un crâng de măslini, se ridicau înălțimile împădurite unde își avea reședința înaltul Reprezentant al Coroanei Britanice în Palestina. Locul se numea Dealul Sfatului Rău, o glumă bine cunoscută populației locale. Acolo, pierdut în singurătatea tufișurilor de trandafiri și a pinilor Aleppo, Sir Alec Mclntosh se confrunta cu o situație asemănătoare cutiei Pandorei. Balfour eliberase demonii în 1917, când promisese Palestina evreilor. Guvernul britanic de atunci permisese evreilor să se reverse în țară

și, cu toate că acum impuseseră restricții emigrației evreiești, era prea târziu. O dată cu monstrul sionismului, Balfour eliberase, fără să vrea, și alt demon: naționalismul palestinian.

Aceste două bestii vor cutremura Palestina, se gândi Talbot, o vor zgudui cu o forță care nu se mai manifestase de două mii de ani. Se temea că-l va dărâma și pe Înaltul Reprezentant al Coroanei de pe dealul său și va prăvăli zidurile regelui David, adăugând și mai multe cruci albe cimitirului de pe Muntele Scopus.

Dar nu putea face nimic, la fel cum n-avea nici o putere să oprească săparea noului mormânt în pământul fierbinte al dealurilor Iudeii de deasupra Rab'allahului. Raportul pe care-l primise de la sergentul de poliție din Ierusalim era foarte concludent. Wagil Hass'an dăduse o declarație scrisă și semnată. N-avea cum să-l salveze. Bietul Majid. Îl implorase să-l ajute, fiind sincer convins că Talbot avea puterea lui Pilat asupra fratelui său. Oare ce-o să-i spună?

Guvernul îl considera pe Wagil Hass'an răspunzător de moartea șeicului Jamil; dar și Mannion avea o parte din vină, se gândi Talbot. El fusese cel care declanșase aceste răzbunări, înlocuind în mod arbitrar pe Zayyad Hass'an cu un spion de-al său.

Dacă ar fi să-i urmărim pe toți cei vinovați, își spuse el, atunci ar fi trebuit spânzurat, de asemenea, și nebunul de la Whitehall care se gândise la asemenea tâmpenie; omul care, fără să cunoască problemele arăbești, considerase oportun să trimită directiva pe care Mannion o dusese la îndeplinire. Ignoranța oarbă îl ucisese pe șeicul Jamil și tot ignoranța oarbă semnase condamnarea la moarte a lui Wagil Hass'an.

Această ignoranță oarbă îi va ucide pe mulți până când dominația britanică în Palestina va lua sfârșit.

Sir Alec McIntosh își ridică privirile când intră Talbot. Primul său secretar stătea în spatele lui, cu un dosar în mână, indicând locul unde Sir Alec trebuia să semneze.

— Ah, Talbot – zise el. N-am de gând să te rețin mult.

— Da, domnule.

Talbot așteptă până ce Sir Alec puse jos stiloul.

Sir Alec se sprijini de spătarul scaunului.

— Ai un stomac tare?

Talbot se întreba ce voia de fapt.

— La fel ca toți ceilalți, domnule.

— Mâine la închisoare va avea loc o execuție. Am nevoie de

cineva care să asiste din partea Guvernului Majestății Sale. L-aș fi trimis pe Simpson, dar este plecat la Acra.

Talbot se albi la față.

— Înțeleg.

— Ora zece. Ai grijă să ajungi la timp, da?

Primul secretar puse alt document pe birou, în fața lui și Înaltul Reprezentant își ridică stiloul.

— Da, domnule – spuse Talbot și ieși din cameră.

Wagil avea cătușe la mâini, era nebărbierit și murdar. Stătea cu picioarele încrucișate pe podeaua celulei sale, cu capul plecat. Nu-și ridică privirile când paznicul descuie ușa, deși auzise glasul tatălui său.

Zayyad se lăsă pe vine și-l scutură de umeri. Wagil înălță capul. Era palid și avea cearcăne negre în jurul ochilor, pentru că nu dormise.

— Fiule! murmură Zayyad.

— Deci ești, în sfârșit, mândru de mine!

— Te rog să mă ierți!

Wagil nu-i răspunse. Se uită la Rishou.

— Ah, frățioare!

Rishou sesiză tremurul din vocea sa. Acum nu mai vrea să moară, își zise el. Nebunia, care-l făcuse să semneze confesiunea aceea, dispăruse.

— Ce se spune despre mine în sat?

— Că ești un leu și un erou al Palestinei – spuse Rishou.

Mă rog, unii dintre ei spuneau asta. Alții spuneau că ar fi trebuit să fugă și să se ascundă la beduini, considerând că fusese un nebun să se predea atât de ușor. Dar șeicul Daoud era încântat, bineînțeles. Orice dușman al britanicilor era prietenul Muftiului și se bucura că Zayyad își dovedise, în sfârșit, loialitatea față de cauză, prin sacrificiul fiului său cel mare.

— Mai există o șansă – zise Zayyad. Majid a vorbit cu effendi Talbot. A scris însuși regelui Marii Britanii!

— Trebuia s-o fac – îi spuse Wagil lui Zayyad. Știam că Rishou n-ar fi fost în stare.

Un șarpe până în ultima clipă, se gândi Rishou.

— Iartă-mă – spuse Zayyad. Spune-mi că mă ierți pentru răul pe care ți l-am făcut.

— Vezi, în sfârșit, că sunt un leu! da, acest fiu al tău care nu era în stare să-și găsească penisul în întuneric!

— Te rog, Wagil, m-am umilit în ochii lui Allah. Dă-mi iertarea ca să trăiesc liniștit restul zilelor mele.

Wagil clătină din cap.

— N-o să te iert niciodată.

Dimineața, când răsare soarele din spatele Muntelui Măslinilor, valea Iordanului este învăluită în pâclă; dar, pe înserate, lumina este clară și strălucitoare. Pantele munților sunt scăldate în violet, iar umbrele culmilor, aurii.

Henry și Elizabeth Talbot priveau jocul de lumini dinaintea lor. Își beau în liniște ceaiul și bitterul, măcinat fiecare de propriile sale dezamăgiri. Se îmbrăcaseră elegant pentru cină, așa cum era obiceiul, Talbot în smoching, Elizabeth în rochie albă de muselină, și coborâseră la parter.

Clopotele Bisericii Mormântului Sfânt băteau și muezinii chemau credincioșii la rugăciune.

Orașul era încă toropit de căldură, dar aici, în sufrageria cu gresie albă și neagră, era răcoare. Masa din lemn de trandafir fusese aranjată cu șervețele de pânză irlandeză și porțelan Wedgewood. Un pahar de cristal Waterford, mânjit de ruj de buze, sună când Elizabeth îl atinse cu arătătorul.

— Te-am rugat să nu faci asta!

— Te deranjează, dragă?

— Strică cristalul.

— Vai, ce proastă sunt. Nu-mi place să vandalizez vesela noastră.

— N-am vrut să fiu nepoliticos, doar că am multe pe cap.

Elizabeth își coborî vocea.

— Am auzit că fratele lui Majid o să atârne în știreang mâine.

Își duse mâna la gâtul ei drăguț și își scoase limba afară.

— Nu mi se pare deloc nostim.

— Sigur, nu este nostim dacă ești tu în știreang. Dar tu trebuie doar să privești, dragul meu.

— Este destul de rău.

— N-am asistat niciodată la o spânzurătoare. Mă bazez pe tine să-mi descrii în amănunt.

Majid veni din bucătărie cu două farfurii. Cotlete de miel și cartofi. Le puse pe masă și le umplu paharele cu vin de Burgundia.

Elizabeth îl privi pe Majid întorcându-se în bucătărie.

— Suportă destul de bine, nu ți se pare?

— Te rog, n-ai vrea să renunțăm la acest subiect?

— Îmi pare rău, dragul meu. Te deranjează?

— Poate că ai vrea să asiști la execuție în locul meu?

— Nu aș avea nimic împotrivă.

— Ar fi trebuit să te naști bărbat.

— Și tu la fel, dragul meu.

Talbot ignoră remarca. Tăie cotletul de miel. Un suc roșu țâșni. Își imagină că era inima soției sale.

— Știe că vei fi acolo mâine? când îl vor spânzura pe fratele lui?

— Nu.

— Ce drăguț – zise Elizabeth în timp ce-și sorbea vinul și își lingea picăturile roșii de pe buze – ce drăguț!

Era cald în camera de execuție. Nu existau ferestre; singura lumină venea de la un bec electric agățat, în tavan, acoperit cu un grătar de fier. Încăperea era goală, cu excepția spânzurătorii.

Sudoarea i se scurgea în ochi, înțepătoare ca sarea prelingându-se pe șira spinării. I se udase cămașa.

Totuși, îi era frig.

Guvernatorul, pe nume Weatherby, era un tip din Yorkshire, scund, cu o mustață groasă, galbenă, care-i amintea lui Talbot de o mătură. Avea pungi sub ochi și obrajii erau brăzdați de vase de sânge. Bețiv, își spuse Talbot. Era îmbrăcat ca la înmormântare, cu costum negru urât și cravată. Dar, după atitudinea lui, ai fi zis că așteaptă să înceapă un meci de fotbal.

Weatherby se uită la ceas.

— Urâte condamnările astea prin spânzurătoare!

— Nu-mi dau seama – zise Talbot.

Watherby mormăi.

— În ultimele douăsprezece luni am atârnat în ștreang mai mulți decât pot număra.

Își tamponă fața cu batista.

— Am vorbit cu Simpson al vostru despre asta. Ora zece este prea târziu pentru astfel de lucruri. Ar trebui să discuți cu Alec Cum-Îi-Zice. Spune-i că ar trebui să începem mai devreme. Prea cald la ora zece în plină vară.

Talbot își dădu seama că Weatherby se referea la Înaltul Reprezentant al Coroanei.

— O să-l informez pe Sir Alec – zise el.

Weatherby se uită din nou la ceas.

— Sper să nu facă urât. Știi, unii dintre ei creează mari

probleme – îi explică el, ca și când lui Talbot i s-ar fi părut surprinzător că oamenii nu erau gata să moară.

— Poate că va găsi alinare în credința lui. Presupun că va fi prezent și un imam?

— Un ce? nu, nu, n-avem așa ceva pe aici. Dacă vor un preot, ei bine, au unul. Oricum este o aiureală, după părerea mea. Când mori, mori și gata; restul rămâne doar între tine și viermi.

— Refuzi unui condamnat alinarea religiei sale?

Weatherby îl privi disprețuitor.

— Dacă ești nemulțumit de felul cum îmi fac treaba, domnule Talbot, n-ai decât să-i spui bătrânului Cum-Îi-Zice. Dar este destul de dur pe aici și n-am timp să găzduiesc vicari.

Pași grei răsunară pe coridor. Paznicul-șef conducea grupul. Era urmat de Wagil, îmbrăcat în tradiționala uniformă roșie a condamnaților. Avea lanțuri la mâini și la picioare și era susținut din ambele părți de câte un soldat. Când văzu eșafodul, începu să strige și să se zbată.

Weatherby pufni pe sub mustață.

— Ah, fir-ar să fie, un agitat. Astăzi este prea cald pentru agitați, nu-i așa, domnule Talbot?

În dormitor era întuneric. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce nu se scula înainte de prânz, de obicei, dar, în dimineața aceasta ceruse în mod special să i se aducă micul dejun la oră zece. Majid înțelese instinctiv perversitatea acestei dorințe. Ora zece era momentul fixat pentru execuția fratelui său.

— Bună dimineața, Majid.

— Bună dimineața, Lady Talbot.

Purta o cămașă de noapte din dantelă și apărători la ochi din fetru negru. Stătea întinsă pe spate, cu mâinile încrucișate pe piept. Ca un mort, se gândi Majid. Oare așa se întinde și când o învăluie căpitanul ei englez?

— Pune-o pe masă.

Majid așeză tava de argint cu micul dejun pe noptieră. Ouă bătute, bucăți de carne de porc și pâine prăjită. Nu înțelegea cum pot mânca oamenii asemenea lucruri dezgustătoare.

— Trage perdelele, te rog!

Ferestrele erau fixate adânc în pereții groși de piatră, păstrând un aer răcoros în casă. Majid dădu la o parte perdelele grele, aurii și lumina soarelui se revărsă în cameră.

Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce clipi când își scoase

apărătorile. Apoi, se ridică.

— Ce dimineață splendidă!

— Așa este, Lady Talbot.

— Va fi o zi frumoasă.

Oare îl tachina?

— Da, o zi frumoasă, Lady Talbot.

— Pregătește-mi baia, te rog.

Majid intră în camera alăturată și dădu drumul la apa fierbinte în cada cu picioare în formă de gheare. Acest lux îl umplea de uimire. Propriul lui tată nu se spăla decât o dată pe săptămână. Femeile încălzeau oale cu apă în bucătărie și le turnau într-o baie de cositor, în sufragerie. În Rab'allah era considerată o mare extravaganță. Dar iată că această englezoaică făcea baie fierbinte în fiecare dimineață, și apa curgea în voie din robinet. Avea săpunuri parfumate și sticluțe cu fel de fel de loțiuni pe rafturi și chiar și ceva numit burete, cu care să-și ia murdăria de pe corp. Dar care murdărie când nu făcea aproape nimic? singurul efort depus era acela că-și trăgea taburetul de la pian. Se întoarse în dormitor.

— Baia dumneavoastră este gata, Lady Talbot. Elizabeth se dădu jos din pat și își trase cămașa de noapte peste cap.

Dintr-o singură mișcare. Apoi întinse mâna.

— Adu-mi prosopul!

Dar Majid n-o auzi. Nu putea să-și ia ochii de la ea. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce era într-adevăr slabă, așa cum bănuise, cu sâni mici, da, foarte mici, însă sfârcurile erau roz – roz ca trandafirii! și pielea albă ca laptele. Își desfăcu părul din clamele care-l prindeau și Majid observă cu uimire că nu era drept, ci îi atârna pe umeri în bucle negre.

Nu se poate, se gândi el. Mi s-au aprins creierii și am vedenii.

— Mă auzi? ți-am spus să-mi aduci prosopul!

Făcu un pas spre ea.

— Ce-i cu tine?

Părea alarmată.

— Ești frumoasă – zise el.

— Sper că n-o să profiți de mine în această situație. Sunt complet neajutorată. N-am cum să te opresc.

Făcu încă un pas spre ea. Allah să mă ajute! dacă o ating, o să mă spânzure și pe mine!

— Am încercat să-ți rezist. Dar ai fost prea puternic – zise Elizabeth.

— De-abia aștepți, nu-i așa?

— Pur și simplu n-am încotro!

Majid își desfăcu nasturii de la pantaloni.

— Ai nevoie de un arab sănătos, care să te posede.

— Posibil – zise Elizabeth.

Oare ce gândea? chiar în acest moment, propriul său frate murea ca un martir. Cum putea să suporte? oare Majid nu sacrificase totul pentru Palestina? oare nu tocmai soțul acestei femei era cel care privea exact în acest moment trupul fratelui său atârnând în ștreang?

Pielea ei era răcoroasă, moale și albă. Albă! dracu s-o ia de Palestina și de englezi! și dracu' să-l ia și pe Wagil!

Mâinile lui Wagil, răsucite la spate, și gleznele erau legate cu lanțuri. Câte un paznic îi trăgea coate de ambele părți. Dar într-un fel reuși să întârzie clipa morții sale cu câteva minute. Își înfipse călcâiele goale în ciment, lăsând dâre roșii pe podea. Se luptă cu ei din toate puterile, în timp ce oamenii căutau să-l imobilizeze, nădușind și înjurând.

— TATĂ!

— Zbieră Wagil. TATĂ, AJUTĂ-MĂ! tE ROG, AJUTĂ-MĂ!

Weatherby se săturase. Făcu semn șefului gardienilor, care luă bastonul și-l lovi cu mare precizie pe Wagil drept în stomac, iar după ce căzu jos, și peste umeri. Wagil se liniști, era distrus.

— Dați-i drumul!

— Zise Weatherby.

Pe Talbot îl apucă leșinul și se sprijini de perete.

Îl târâră pe Wagil spre eșafod. Striga ceva în arăbește.

— Ce-a spus?

— Întrebă Weatherby.

— A spus: „Să vedeți cum moare un Hass'an” – îi traduse Talbot.

Weatherby pufni amuzat și făcu din nou semn gardianului-șef, care scoase o glugă neagră din buzunar și o trecu peste capul lui Wagil. Îi puse ștreangul după gât și-l strânse. Talbot simți deodată un miros groaznic în cameră. Wagil făcuse pe el.

Weatherby își duse batista la nas.

— Iisuse Christoase!

Puse mâna pe pârghia de la picioarele eșafodului.

— Îndepărtați-vă!

Paznicii se dădură înapoi. Weatherby trase de pârghie. Wagil

căzu prin trapa de lemn fixată în podeaua de beton. Șocul clătină eșafodul și lui Talbot i se păru că auzise cum se frânge gâtul arabului. Nodul călăului se dovedise bun, constată Talbot ușurat. Wagil atârna imobil, cu capul sucit într-un unghi obscen. Era mort. Acum se făcuse liniște, cu excepția gâfâitului paznicilor care de-abia își reveniseră după ce se luptaseră cu victima.

— Ei bine, ați văzut cum a murit un Hass'an – zise Weatherby. La fel ca orice alt nenorocit care vine aici. Deci asta a fost, domnule Talbot. Sper să ne revedem într-o zi. Nu uitați să-i spuneți bătrânului Cum-Îl-Cheamă să programeze mai devreme execuțiile.

Talbot se pregăti să iasă din pivnița întunecoasă, să nu mai audă scârțâitul îngrozitor al frânghiei.

Majid se uita în tavan, cu mâinile sub cap. În mintea sa compunea o poveste pe care o va spune când se va întoarce la Rab'allah. Se juca cu mustața lui neagră. II făcea să arate și mai chipeș, după părerea lui. Poate că tocmai mustața era cea care o făcuse să înnebunească de dorință pentru el.

Elizabeth se ridică, luă cămașa lui Majid și se șterse cu ea. Apoi i-o aruncă și se dădu jos din pat.

— Mulțumesc, Majid, nu mai am nevoie de tine.

O privi uimit. Cămașa lui! ce făcuse cu cămașa lui? era cel mai dezgustător lucru pe care și-l imaginase vreodată. Și când te gândești că era o doamnă!

— Doar ți-am spus că nu mai am nevoie de tine, Majid.

— Dar Elizabeth.

— Majid, în lumea mea, un simplu act ca acesta nu reprezintă o prezentare formală. Dacă-mi mai spui vreodată pe nume, o să-i cer soțului meu să te dea afară.

Își puse halatul și se uită la trupul lui cu expresia unei femei care privește o marfă veștejită la piață.

— Înțeleg că ești însurat.

Bărbatul întinse mâna să-și ia lucrurile. Nu-i plăcea să fie privit așa.

— Da – zise el.

— Cum ai spus, Majid?

— Da, Lady Talbot.

— Ei bine, îți dau un sfat. Dacă aș fi în locul tău, m-aș duce acasă și aș exersa înainte să mă manifest din nou în public. Ia și tava cu micul dejun când pleci.

Ușa de la baie se închise în urma ei. Majid se îmbrăcă și ieși în

grabă din cameră. Târfă afurisită! ah, ce târfă afurisită!

Partea a cincea.

GERMANIA ȘI PALESTINA.

Ravenswald.

Frunzele de viță din fața casei căpătaseră o culoare roșie-maronie odată cu venirea toamnei. Urma altă iarnă și, pentru prima oară în viața lui, se temea de ea. Când era copil însemna patinaj, ramuri de pin încărcate de zăpadă la fereastră și Hanukkah, Sărbătoarea Luminilor, și ciorbele calde ale mamei sale, și urmele păsărilor pe potecă, asemănătoare cu niște săgeți micuțe. Dar în iarna aceasta vor fi doar camere mari și reci și Knochensuppe apoasă și supărare.

Sunetele familiare cu care se obișnuise – cum ar fi camerista care deschidea obloanele dimineața sau domnul Taborski aruncând cărbune în boilerele de la subsol – amuțiseră. Acum, servitorii plecaseră cu toții.

Mama pregătea singură de mâncare și punea masa.

— Nu este nici o corvoadă pentru mine – zise ea. Când eram mică, făceam toată treaba acasă. Aveam cinci frați, dar nu-mi erau de nici un ajutor.

Netanel învață în curând să încarce boilerul singur, dar, după un timp, omul care livra cărbuni refuză să-i mai servească.

— Îmi pare rău, domnule Rosenberg, dar SA mi-a interzis să mai vând cărbuni evreilor.

Prin urmare, cu fiecare lopată, muntele negru scădea câte un pic. În câteva săptămâni nu va mai rămâne nimic.

Se terminase și cu fabrica. Li se plătise o treime din valoarea totală și cumpărătorul lor se considerase un om generos să dea chiar și atât unei familii de evrei disperați.

Fuseseră înșelați din nou. Dar, la câteva săptămâni după vânzare, naziștii găsiseră un mod de a spori umilința. Guvernul îi informase că le confiscase conturile în bancă și deci nu mai puteau obține nici un ban din tranzacție. Aproape peste noapte, bogăția lui Josef Rosenberg se evaporase. Dar oricum, între timp, problema bogăției personale devenise o chestiune pur academică. Marca germană pierduse aproape 90% din valoarea ei din 1935, așa că, oricum banii lor n-ar mai fi avut nici o valoare în afara Germaniei. Așteptaseră prea mult să plece. Pentru un timp, Acordul de la Haavara facilitase emigrarea evreilor în Palestina și transferul bunurilor. Dar, de îndată ce începuse revolta arabă, englezii

încercaseră să tempereze pe arabi, punând capăt imigrației evreiești.

Încă o rută de scăpare fusese închisă.

Grija pentru bunurile materiale se subordonă repede unor probleme mai presante, legate de simpla supraviețuire. Din fericire, Josef Rosenberg fusese un om prevăzător și nu-și ținuse toți banii în bancă. Mai avea câțiva într-un seif din casă.

— I-am pus pentru zile negre – îi spuse el soției sale – și te rog să mă crezi, acum sunt foarte negre.

O parte din acești bani au fost folosiți să-și cumpere de mâncare. Dar majoritatea au fost cheltuiți pentru a mitui oficialitățile naziste. În fiecare zi, Josef Rosenberg bătea străzile München-ului, încercând să obțină o prețioasă viză pentru el și familia sa. Veștile din străinătate erau foarte proaste. Francezii și englezii îi permiseseră lui Hitler să ocupe zona renană, încălcând Tratatul de la Versailles. De asemenea, se făcuseră că nu văd când Hitler își trimisese tancurile și avioanele să-i zdrobească pe spanioli. Apoi, cu nici o săptămână în urmă, îi convinsese pe cehi să-i permită lui Hitler să anexeze Regiunea Sudetă.

Le părea rău, dar nu era nimic de făcut.

La fel cum spusese și vânzătorul de cărbuni al lui Rosenberg.

* * *

Se așezară să mănânce o masă a săracilor, compusă din supă searbădă, cartofi fierți în coajă și heringi Matjes – heringi sărați. Camera era înghețată și stăteau cu paltoanele la masa. Acum, erau nevoiți să-și economisească combustibilul, așa că Netanel aprindea boilerele numai după apusul soarelui, când temperatura scădea sub zero grade.

Netanel mestecă în gură puțin pește. Îi pierise pofta de mâncare.

— Astă-seară am ascultat radioul – zise el.

Josef încuviință din cap.

— Am auzit.

Doamna Rosenberg își ridică privirea.

— Ce este?

Josef își drese glasul.

— Un tânăr evreu a pătruns azi în Ambasada Germaniei de la Paris și a împușcat pe unii din funcționari – secretarul III, Ernst von Rath.

— A murit?

Josef clătină din cap.

— Nu, dar este foarte grav rănit. E mai mult ca sigur că n-o să supraviețuiască.

Doamna Rosenberg băgă în gură o bucată de pește, de parcă ar fi fost o stridie.

— Foarte bine – zise ea. Un nazist mai puțin.

— Nu înțelegi?

— Spuse Josef. Dacă moare, vom avea mari necazuri. Chiar foarte mari.

Doamnei Rosenberg îi trebuiră câteva minute să priceapă.

— Oare crezi că am putea avea necazuri mai mari decât cele de acum?

— Recunosc că este greu de imaginat – zise Josef zâmbind trist.

Apoi adăugă:

— Poate că n-o să mai fim aici, să vedem ce se întâmplă.

Netanel își ridică privirile.

— Am vizele aici, în buzunarul meu. Plecăm din Germania.

Se uitară la el mirați. Doamna Rosenberg vorbi prima.

— Unde?

— În Chile.

— Chile? america de Sud?

Netanel îl fixă pe tatăl său. America de Sud! un amestec rece de frică și ușurare i se ghemui în stomac. Se văzu deodată un străin sărac într-o țară ciudată și îndepărtată.

Dar cel puțin, se va termina acest coșmar! în clipa aceea, își dădu seama că n-o s-o mai vadă niciodată pe Marie. O parte din el sperase în iubirea lor, sperase că o să se termine ca-n basme până la urmă. Acum, scoase la lumină această speranță și o lăsă să moară.

— Chile?!

— Șopti el – este sfârșitul lumii!

— Nu, Netanel – zise blând doamna Rosenberg, uitându-se prin cameră la radiatoarele reci, la heringii sărați din farfurie și la toți trei îmbrăcați în paltoane.

— Nu, acesta este sfârșitul lumii.

— Plecăm într-o lună – zise Josef Rosenberg.

Dădură din cap și continuară să mănânce în liniște, fiecare cu propriile sale gânduri.

Hermann asculta Wagner la radio, Inge cârpea ciorapi. Herrenvolk – se gândi Marie. Rasa superioară a Führerului. Se simțea puțin vinovată pentru disprețul pe care-l simțea față de ei.

S-au sacrificat atât de mult pentru mine! dar chiar așa o fi oare?

— Se întrebă ea. Hermann o anunțase brusc că economiile lui secaseră și Marie nu va putea să-și continue studiile. Acum părea mulțumit s-o vadă din nou muncind după tejghea în măcelărie. Ca și când ultimii trei ani n-ar fi însemnat nimic.

Dar însemnaseră ceva pentru ea. În Berlin asistase din plin la isteria național-socialismului și o îngrozise. Toți pe care îi cunoscuse acolo erau molipsiți de acest microb. De unde venise această ură împotriva evreilor, această preocupare pentru destinul național? parcă ar fi trăit într-un ospiciu de nebuni.

— O să avem o mașină – anunță Hermann.

— O mașină?

— Se miră Marie. Cum crezi că o să-ți poți permite asemenea lux?

— Führerul a anunțat că fiecare german va avea propria sa mașină. Nu doar afurisiții de evrei.

Mai observase ceva în puținele ocazii când venise acasă. Nu mai era Hitler, ci Führerul. Numai de asta se discuta.

— O să ne trimită una?

Hermann își ridică privirile din ziarul Der Stürmer, enervat de sarcasmul ei.

— Face parte dintr-un plan. Plătim cinci mărci pe săptămână.

— Imediat cum se termină fabrica – zise Inge – vom primi o mașină nou-nouță.

— Și când va fi asta?

— Anul viitor – spuse Hermann. Așa a promis Führerul.

— Atunci n-o să-mi vând bicicleta până când.

Prezentatorul radio întrerupse Der Ring des Nibelungen23. Cel de-al treilea secretar Ernst von Rath murise într-un spital din Paris. Prezentatorul citi un anunț din partea Berchtesgadenului: Cel de-al Treilea Reich nu va mai tolera nici o provocare din partea evreilor. Asasinarea mârșavă a lui von Rath nu va rămâne nepedepsită.

Hermann încuviință din cap.

— Evreii au mers prea departe de data aceasta.

— Führerul a fost bun cu ei până acum – zise Inge. Cred că de data asta i-au pus răbdarea la încercare.

Marie se ridică și ieși din cameră. Nu putea să-i mai suporte. Mașini de cinci mărci și bunătatea lui Hitler față de evrei! au încercat vreodată să gândească ce vorbeau?

Netanel, oare ce-o să se întâmple cu tine?

Netanel se trezi în scrâșnetul cauciucurilor pe pietriș. Lanterne sclipiră la fereastră. Răsunară sunete înfundate, în timp ce cineva bătea la ușa din față.

Se uită la ceas. Două dimineața. Ce se întâmplă oare? ușa de la dormitorul său se deschise și Josef aprinse lumina.

— Netanel, sunt cei de la SS!

Părul rar și cărunt al lui Josef se răvășise în timpul somnului. Frica îl făcea să pară deodată foarte îmbătrânit.

Netanel sări din pat și își luă halatul. Era groaznic de frig. Se duse la fereastră. Un camion al armatei era parcat în curte. De la parter se auzeau trosnituri. Ca și când ar fi fost cel puțin zece oameni.

— Ce ne facem?

— Întreabă Josef.

— Eu mă duc – zise Netanel. Tu stai aici, cu mama.

Alergă pe scări, de-a lungul holului. Dar ajunse prea târziu ca să salveze încuietoarea. Lemnul crăpă și ușa se trânti de perete. Bărbați în uniforme negre se năpustiră înăuntru. Erau toți înarmați; unul din ei folosise patul puștii să spargă ușa.

Un soldat aleagă spre el și-l lovi cu pumnul în față. Netanel căzu pe spate, izbindu-se cu capul de gresie. Pentru o clipă, rămase nemișcat.

— Stai unde ești, jidane, și poate că n-o să pățești nimic.

Cunoștea această voce; era a lui Rolf Emmerich.

Netanel se căzni să se ridice amețit. Cizmele lungi, strălucitoare, din piele neagră ale lui Rolf dispărură din raza ochilor săi. Auzi clinchet de porțelan spart, sertare trântite pe podea și, de undeva, strigătul mamei sale.

— Ți-am spus să rămâi unde ești.

Cizma lui Rolf îl izbi pe Netanel între coaste, doborându-l cu răsuflarea tăiată. Altă lovitură și simți o durere îngrozitoare în rinichi.

— Lasă-l în pace!

— Îl auzi pe tatăl său strigând.

Josef alergă pe scări, dar se opri brusc, negru la față.

Rolf scosese pistolul și-l îndreptase spre capul său.

— Heil Hitler!

Era Weber. Stătea în pragul ușii, flancat de doi SS-iști.

— Colonele Weber!

— Strigă Josef. Presupun că ai venit să vezi cu proprii tăi ochi

cum se comportă reprezentanții poliției germane în Ravenswald.

— Da, Rosenberg, mărturisesc că sunt impresionat.

Netanel încercă din nou să se ridice în picioare, dar se învârtea camera cu el. Căzu în genunchi, cu trupul scăldat de o sudoare rece. Își încleștă degetele de balustrada scărilor și vomită pe podea.

Weber îl privi dezgustat.

— Heil Rosenberg!

— Zise el.

Rolf râse.

Netanel îi vedea pe naziști răscolind sufrageria. Găsiseră serviciul de ceai din porțelan Spode. Era pictat de mână, cu trandafirași. Aparținuse străbunicii lui Netanel. Îl scoseseră din vitrină și aruncaseră fiecare piesă pe podea.

— Uite câte au acești evrei!

— Strigă unul din ei. Ei au totul și noi nu avem nimic!

Colegul său sfâșie cu pumnalul portretul lui Mandel Rosenberg, care atârna deasupra vechiului cămin. Apoi schițară steaua lui David pe suprafața lucioasă a mesei de stejar din sufragerie.

— De ce faceți asta?

— Zbieră Josef.

— Căutăm arme – zise Rolf. Dacă încerci să opui rezistență, o să te împușcăm.

— Nu avem arme! sunt un om de afaceri respectabil!

— Dar ești evreu, nui așa? la fel ca jidanul împuțit care l-a împușcat pe von Rath.

— Porcilor!

— Exclamă Netanel. Porci naziști.

Cizma lui Rolf îl izbi în cap. Netanel căzu din nou pe spate, gemu și leșină.

Josef încercă să se ducă la fiul său, dar doi soldați îl prinseră de brațe.

— Domnule Rosenberg – zise Weber. Am mandat de arestare pentru dumneavoastră.

— Nu se poate!

Josef își înghiți nodul din gât, încercând să-și stăpânească frica.

— Arestare? pentru ce? de ce sunt învinuit? că mi-ați bătut fiul în casa mea? că mi-ați distrus locuința.

— Este vorba de Schutzhaft, domnule Rosenberg, luare în custodie pentru protecție.

— Pentru protecție? singurii oameni de care ar trebui să fiu

protejat sunteți chiar voi.

— Populația germană dorește să se răzbune pentru ce i-ați făcut voi evreii lui von Rath. Nu mai putem garanta siguranța nici unui evreu. Veți fi duși la Dachau, pentru propria voastră siguranță. Dacă opuneți rezistență, oamenii mei au primit ordin să folosească forța.

Visez, se gândi Josef. Peste câteva clipe, o să mă trezesc, o să cobor în sufragerie, o să iau micul dejun cu Rachel și Netanel și o să conduc fabrica, uitând de acest coșmar.

— Domnule Rosenberg, sunteți gata?

Rachel stătea în capul scărilor, țipând. Ar fi vrut s-o aline, să se ducă la fiul său, care zăcea însângerat pe gresia rece, dar se simțea amorțit. Ce se va întâmpla cu Rachel?

— Se gândi el. Nu putea trăi de una singură. Și iată-l pe fiul meu! are nevoie de un medic! ce-o să se întâmple cu ei?

Soldații îl târâră pe Josef la mașină. Ultimele sunete pe care le auzi când plecă de la Casa din Pădure fură strigătele soției sale, în timp ce se prăbușea în zăpadă.

Marie se trezi în zgomot de sticlă spartă.

Își puse halatul și se duse la fereastră. Afară, lângă magazinul de încălțăminte al lui Horowitz, din capătul lui Theresienstrasse, se oprise un camion, chiar sub felinar. Zece soldați săriră din el, iar unul din ei spărgea ușa cu patul puștii. Vitrina fu sfărâmată și pe o rămășiță de sticlă pictară steaua lui David cu dungi groase, negre. Vopseaua se scurgea ca sângele.

SS-iști pătrunseră înăuntru și, peste câteva clipe, Marie auzi țipete și râsete. Fulgii începură să cadă pe stradă ca zăpada, în timp ce unul din soldați golea conținutul pernelor pe fereastra celui de-al doilea etaj al clădirii.

Tot atunci apărură două figuri în halate și papuci, pășind cu grijă pe caldarâm, printre cioburi. Se aplecară și începură să umple doi saci cu pantofii din vitrina zdrobită.

Când terminară, aveau pene în păr și pe haine. Arată aproape comic, se gândi Marie. Și poate că ar fi râs, dacă n-ar fi fost vorba de proprii ei părinți. Așa că îi venea, în schimb, să plângă de rușine și de scârbă.

Lângă Rab'allah.

Majid conducea Buickul pe drumul șerpuitor de la Ierusalim, claxonând furios. Camionul din fața lui se târa pe mijlocul șoselei, scuipând fum negru din țeava de eșapament. Majid se aplecă pe fereastră.

— Mișcă-te, afurisit ce ești!

— Zbieră el în engleză, folosind o expresie pe care o învățase de la ofițerii britanici care goneau în jeepurile lor pe Jaffa Road.

Erau primele zile de toamnă. La Rab'allah, femeile erau ocupate cu strângerea recoltei de struguri, iar bărbații căsăpeau oile și le fierbeau carnea pentru grăsime, pregătindu-le pentru iarnă. Zărea primele focuri la orizont. Fumul păta albastrul apos al cerului, ridicându-se leneș. Nu se simțea nici o boare de vânt.

Majid coti la dreapta, încercând să depășească autocamionul din față la primul colț. Țâșni în fața lui și-l auzi pe șoferul camionului înjurând: „fiu de târfă". Zâmbi și-i făcu din mână. Insh'allah. Slăvit să fie Allah. Nu-i fusese scris să moară azi.

Șoseaua unduia pe dealurile Iudeii. Ținea volanul cu o singură mână, în timp ce cu cealaltă fixa radioul Buickului pe lungimea de undă dorită. Găsi Radio Damasc. Muzica orientală fu întreruptă câteva minute pentru ultimele știri despre războiul din Europa. Marele prieten și aliat al Muftiului, Hitler, invadase Polonia. Majid auzise de Polonia. De acolo veneau cei mai mulți evrei.

Majid nu știa ce să creadă despre asta. Poate că era un lucru bun. Muftiul spunea că Hitler o să scape definitiv de toți evreii și, dacă nu erau evreii, în Palestina nu existau probleme. Dar dacă nu scăpa de ei, așa cum spusese Muftiul? dacă îi gonea din Polonia și începeau să se reverse aici? talbot nu-l plăcea pe Hitler. Spunea că este un încurcă-lume, la fel ca și Muftiul, iar Majid știa că englezii nu se înșelau niciodată în privința politicii.

Goni pe șoseaua Ierusalim-Tel Aviv și se îndreptă spre drumul de piatră dinspre Rab'allah. Buickul se zguduia peste gropi și pietre. Majid ținea piciorul pe pedala de accelerație. Voia să ridice cât mai mult praf, astfel încât toți din sat să știe că venea și să-i facă deci o primire pe măsură.

Deodată, auzi un șuierat ascuțit și se uită în jos. În banchetă se vedea o gaură de glonte, la mai puțin de șase inci de genunchiul său drept și altă gaură pe unde ieșise, în podea, între picioarele sale. Cineva trăgea în el! frână și sări din mașină, înainte să se oprească de tot, aruncându-se cu fața-n praf.

Când își ridică privirile, văzu vreo zece oameni coborând poteca spre el, fiecare cu câte o pușcă în mână. Fu cât pe ce să fugă, când își dădu seama că îl cunoștea pe unul din ei. Era Izzat.

Fiu de târfă! sări în picioare.

— Arab împuțit!

— Zbieră el când se apropie. Fie ca Allah să-ți ardă bărbăția la foc mic în Ziua Focului!

— Majid!

— Râse Izzat. Deci tu erai! te-am speriat?

Acum, Majid recunoscu doi din însoțitorii lui Izzat. Erau felahi din Rab'allah; unul din ei plătea chirie tatălui său, iar celălalt era tembel din naștere și pe jumătate orb. Stătea toată ziua pe lângă maică-sa. Se spunea că atunci când se ștergea la fund, își lingea degetele. Și maniacul de Izzat îl lăsase să umble liber, cu o pușcă în mână.

Oricum, armele lor alcătuiau un amestec ciudat. Izzat avea un Mauser, altul un Springfield din primul război mondial; restul erau înarmați cu puști vechi de vânătoare. Luptătorii Sfinți! știa că se dezmembraseră!

Majid își recăpătă stăpânirea de sine. Făcu semn spre Mauser.

— Dar ce se întâmplă? își mărită Daoud altă fată?

— Îl întrebă el pe Izzat. Faci exerciții pentru ziua nunții?

Aluzia lui merse drept la țintă. Lui Izzat îi pieri zâmbetul.

— Ai avut noroc – zise el. Ne antrenam. Ar fi trebuit să ceri voie înainte să intri pe teritoriul nostru. Ai fi putut să te trezești pe lumea cealaltă.

— În nici un caz dacă trăgeai tu.

— Nu aveam de gând să te omorâm. Altfel ai fi zăcut pe drum, cu fața-n sus.

Majid deveni brusc preocupat de hainele sale. Costumul său de mătase și cravata Miami Beach erau pline de noroi. Începu să se scuture furios.

— Uite ce-ai făcut!

— Pari un adevărat effendi, Majid! sunt convins că homosexualii din Ierusalim sunt înnebuniți după tine în acest costum!

Luptătorii Sfinți izbucniră în râs.

— Pișă-te pe piciorul unei cămile! oricum, ce cauți tu și aceste femei pe dealurile acestea fără escortă? s-ar putea s-o pățiți!

— Ne antrenăm să omorâm englezi, nu să facem amor cu ei!

— Muftiul a pus capăt revoltei. Englezii ne-au dat ce-am vrut. Așa cum au promis!

— Oameni ca noi i-au obligat să cedeze.

Un murmur de aprobare se ridică de pe buzele celorlalți, chiar și de pe cele ale idiotului, care habar n-avea despre ce vorbea Izzat.

— Războiul nu s-a terminat încă. Nu, până când n-o să fugă și ultimul englez din Palestina!

— Dacă voi o să fiți cei care o să-i alungați, or să se grăbească mai încet – zise Majid scuipând pe jos.

Apoi se îndreptă spre Buick. Imediat cum întoarse spatele, îl cuprinse frica. Doar Izzat n-ar fi fost în stare să împuște un frate arab pe la spate! nu, nici măcar el nu era atât de ticălos. Dar se grăbi să plece.

Uite ce gaură îi făcuseră în Buick. Oare ce explicație o să-i dea lui effendi Talbot?

Se urcă în mașină și își continuă drumul spre Rab'allah.

Rishou Hass'an își privea fratele, întrebându-se dacă să-l invidieze sau să-l disprețuiască. Ceea ce spunea Izzat despre el era adevărat. Devenise un adevărat effendi. Mânca porc, fuma țigări cu filtru Craven As, purta costume de mătase și cravate colorate din America, frecventa barurile de noapte din Ierusalim. Totuși, deși sătenii îi urau pe domnii de la oraș, recunoșteau că era mare lucru ca unul dintre ai lor să fie acceptat la Ierusalim.

Dar cât îl costa oare această realizare? se întreba Rishou.

Se schimbaseră atâtea! muftiul plecase din Palestina, dar influența lui era la fel de puternică. La începutul anului, englezii încercaseră să-l aresteze, dar fugise în Liban, unde continua să îndemne la jihad împotriva britanicilor din Beirut. Știa că nu-i poate înfrânge pe englezi prin forța armelor, așa că recursese la altă cale: îi împiedica să-și exercite mandatul de guvernare.

În cele din urmă, bandele Muftiului și grupuri disparate de Luptători Sfinți, în loc să-i alunge pe englezi în mare, așa cum promiseseră, îi forțaseră să ia măsuri. Guvernul anunțase că se va opri imigrarea evreilor în Palestina și se va interzice vânzarea pământurilor. Ba chiar, le promisese o Palestină arabă în decurs de zece ani. Or, acesta fusese scopul final al Muftiului.

Bandele Muftiului uciseseră mai mulți arabi decât evrei și mai mulți evrei decât britanici. Astfel, el stabilise o autoritate, chiar deasupra celei a muktarilor, autoritate care nu fusese schimbată de două mii de ani. Toți din Palestina se temeau de el.

Și Rab'allahul se schimbase. De la moartea lui Wagil, nici Zayyad nu mai era același. De-abia vorbea și petrecea ore-n șir stând în fotoliu și contemplând fotografia înrămată a lui Wagil de pe perete. Aprindea tămâie în fiecare dimineață și seară sub tablou, în amintirea marelui erou și martir al familiei. Zayyad mergea

adesea la moschee să-l roage pe Allah să-i slăvească fiul în Paradis și să-l ierte pentru moartea lui.

Acum Rishou era cel care călătorea în satele din jur să împartă dreptatea și să adune chiriile; el discuta cu noul comandant englez al ținutului și cumpăra de la beduini piei pe care le vindea apoi pe piața Ierusalimului; lui îi revenea sarcina să supravegheze recoltele de pe câmp, din livezi și din vii.

Rishou avea acum trei copii: doi băieți și, prin voința lui Allah, povara unei fete. Ali avea patru ani și Rahman trei. Iarna trecută, el și Khadija făcuseră încă o odraslă, o fată, pe care o numiseră Wagiha, în amintirea fratelui său martir.

Fratele său, idiotul! cel care n-a avut atâta minte să fugă atunci când i s-a spus și a preferat să atârne în streang, ca să-și răzbune tatăl. Fratele său, fie ca Allah să-l răsucească în veci pe cărbuni aprinși!

Poate că Wagil ar fi trebuit să semene mai mult cu Majid, să fie un adevărat britanic.

* * *

Majid răsucea butoanele radioului din mașină, în timp ce oamenii se adunaseră în jurul lui, luptându-se să obțină o poziție cât mai bună. Rishou privea de la fereastra cafenelei, cu Zayyad lângă el, apa fierbea în narghileaua de argint de alături.

— Am posedat femei în această mașină – îl auziră ei pe Majid lăudându-se.

— Câte?

— Nici nu mai țin minte. Ce, voi numărați smochinele din pom? o mulțime!

— Cei cu gaura asta?

Majid își roti ochii.

— Într-o noapte, eram cu o englezoaică în această mașină. Ne-a prins soțul ei și a tras cu pușca în mine. Aceasta este urma lăsată de glontele său!

Oamenii se înghesuiră să se uite mai bine. Majid își ridică privirile și-i făcu cu ochiul lui Rishou. Apoi, zări fața lui Izzat în mulțime și regretă imediat ce inventase.

Dădu muzica la maximum, până când bărbații își astupară urechile și-i spuseră să înceteze.

— Le plătești?

— Să le plătesc?

— Sări Majid. Ele mă plătesc pe mine!

Mulțimea scoase o exclamație de uimire.

Rishou clătină din cap.

— Fratelui meu îi place să se dea în spectacol.

Zayyad trase din narghilea.

— I-a plăcut întotdeauna – zise el.

Muzica se opri și amuți cu toții. Comentatorul de la Radio Damasc de-abia mai putea vorbi de agitat ce era. Britanicii și francezii declaraseră război Germaniei. Muzica răsună din nou și începură să vorbească toți deodată.

— Ce înseamnă asta?

— Îi strigă cineva lui Majid.

— Nimic!

— Răspunse Majid. Effendi Talbot spune că armata britanică îi va învinge pe germani, la fel cum i-a învins și pe vremea lui Lawrence.

— Muftiul spune că Hitler este prietenul nostru, strigă Izzat și toți se întoarseră spre el.

— De unde știi ce gândește Muftiul? îl întrebă Majid.

— Unchiul meu s-a dus la Damasc primăvara trecută să discute cu el. Spune că germanii i-au promis că-i vor izgoni pe toți englezii din Palestina.

— Armata britanică este invincibilă – zise Majid. Are chiar și mașini cu mitraliere montate pe ele. Le-am văzut cu ochii mei la Ierusalim.

— Oricum, de ce am avea încredere în germani?

— Strigă cineva. Dacă inviți un om la tine în casă, trebuie să fii sigur că nu are de gând să se instaleze definitiv. Englezii ne-au scăpat de turci, dar n-au mai vrut să plece. Cine ne garantează că germanii n-or să facă același lucru?

Izzat sări pe platforma Buickului.

— Pentru că nu seamănă nici cu turcii, nici cu englezii! îi urăsc pe evrei, la fel ca și noi! n-o să mai existe picior de evreu în această țară! în afară de asta Muftiul a vorbit cu ei, el și-a dat cuvântul. Credeți că sunt mai deștepți ca Muftiul?

Entuziasmul stârnit de veștile de la radio se transformase în tensiune. Rishou privea cum Izzat manipula mulțimea și, pentru prima oară, sesiză pericolul.

Mult timp, îl consideraseră un nebun. Când Luptătorii Sfinți ai șeicului Daoud se dezmembraseră, Izzat își formase o nouă bandă cu zece bărbați, și mai proști, și leneși, ca el. Îl recrutase chiar și pe

Tareq, fiul unei văduve sărmane, născut tembel și pe jumătate orb. Se intitulase feldmareșalul Ib'n Mousa și rătăcea pe dealuri cu recruții săi, trăgând cu pușca la întâmplare în stânci și în animale mici. Toți din zonă îl considerau pe Izzat o glumă, chiar și unchiul său.

Dar poate că nu era, se gândi Rishou. Oricum, dacă era într-adevăr o glumă, era una foarte proastă.

— Aceasta este șansa noastră – glumea Izzat. De ce credeți că au renunțat englezii? pentru că știau că vor trebui să se bată cu germanii și vor avea nevoie de toți oamenii. Le este frică să nu piardă!

— Britanicii au prea mulți soldați – îl contrazise Majid. Vor învinge cu ușurință. Dacă nu-i ajutăm, s-ar putea să se răzgândească în privința Cărții Albe.

— Ce este această Carte Albă?

— Pufni Izzat.

— Este acordul încheiat de britanici pentru a-i opri pe evrei să mai vină aici și să cumpere pământ. Ne-au promis, propria noastră Palestină arabă!

— Vorbești ca o femeie! cui îi pasă de niște hârtii? cui îi pasă de promisiuni? acesta este pământul nostru! trebuie să-l luăm înapoi de la invadatori! oricum, Majid Hass'an, cum de știi atât de multe despre intențiile britanicilor?

— Ai grijă, Majid, se gândi Rishou.

Îi venea să alerge și să-i astupe gura prea bogată a fratelui său.

— Effendi Talbot discută totul cu mine – zise Majid. Sunt consilierul lui personal. Nu face nimic fără să mă consulte mai întâi.

— Ești doar fata lui în casă – zise Izzat.

Rishou își zise în gând:

— Scoate cuțitul acum, Majid, altfel, va trebui să trăiești toată viața cu această insultă pe obraz.

Se uită la Zayyad, dar tatăl său continua să fumeze din narghilea, aparent dezinteresat.

Majid ezită și Rishou văzu frica din ochii lui. Și dacă am văzut-o eu, a văzut-o toată lumea.

Majid se hotărî să nu răzbune insulta. Încercă o ultimă stratagemă.

— Umblu peste tot cu effendi Talbot – zise Majid. Săptămâna viitoare plec la Acra cu el. Tocmai până la Acra! îl duc cu mașina.

Vestea avu efectul scontat de Majid. Niciunul din săteni nu mai

fusese până la Acra. Murmurară impresionați. Majid îi zâmbi triumfător lui Izzat; victoria era cu atât mai satisfăcătoare cu cât ceea ce spusese era adevărat.

— Pe ce drum o iei?

— Îl întrebă Izzat.

— Prin Bab el-Wad, spre Latrum și apoi direct pe coastă, prin Jaffa și Haifa. Dacă vii la Bab el-Wad, o să-ți fac cu mâna când o să trec.

— Veți avea escortă?

Se făcuse brusc liniște, cu excepția tropăitului picioarelor.

— De ce am avea nevoie de o escortă?

— Un om ca acesta, care l-a spânzurat pe marele nostru martir Wagil Hass'an, fratele tău! poate fi periculos pentru el să meargă pe dealurile Iudeei fără escortă.

— Dar nu el l-a spânzurat pe fratele meu.

— A fost prezent, nu-i așa?

— Effendi Talbot nu mi-a ucis fratele!

— Este britanic. Or, britanicii ți-au ucis fratele! wagil a fost un erou pentru Islam și Palestina și trebuie să fie răzbunat. Dacă tu te temi s-o faci, spune-mi când veți fi pe șosea și Luptătorii Sfinți din al-Naqb îl vor răzbuna pentru tine!

— Effendi Talbot este nevinovat!

— Te comporți ca o femeie. Fratele tău a fost atârnat în ștreang și tu îi aperi pe britanici.

— Effendi Talbot a făcut tot ce a putut ca să ne ajute – protestă Majid, dar toți din mulțimea adunată îl priveau ostil acum.

— Tu ce ești Majid? îl întrebă Izzat, profitând de avantajul obținut. Arab sau englez?

Rishou își dădea seama ce-o să se întâmple, dar nu putea să mai intervină. Fratele său gură-spartă! majid se uită disperat la tatăl său și toți îl imitară; fără nici un cuvânt, judecata finală fusese încredințată lui Zayyad.

Fumă un timp în liniște. În cele din urmă, puse de-o parte narghileaua.

— Am încercat să nu ne amestecăm în acest conflict – zise el. Mulți ani am crezut și eu că britanicii erau prietenii noștri, că nu ne mințeau. M-am temut, de asemenea, că această luptă va aduce numai necaz și nenorocire pe capul nostru, așa că nu m-am împotrivit englezilor. Iar ei, drept răsplată, au încercat să mă umilească și apoi mi-au ucis fiul cel mare. Știu că n-o să fie bine,

dar n-o să-mi găsesc odihna până ce Wagil nu va fi răzbunat. În această privință sunt de acord cu Izzat Ib'n Mousa. Effendi Talbot va plăti pentru moartea fiului meu.

— Tată, te rog să te mai gândești!

— Îi șopti Rishou.

Zayyad se întoarse spre el.

— Rishou, vreau să mergi și tu. N-ai decât să-l iei pe Izzat și trupa lui de măgari cu tine, dacă dorești. Dar trebuie să-l omori. Înțelegi? tu trebuie s-o faci. Astfel, vei spăla onoarea familiei Hass'an. Este tot ce-am avut de spus.

Izzat îi zâmbi triumfător lui Rishou.

Majid se lăsă pe bancheta din spate a Buickului și își puse capul în palme. Ah, ce făcuse!

Talbieh, Ierusalim

— Îl bagi prea mult în seamă, zise Elizabeth. Știi, este doar un servitor.

— Nu strică să-i tratezi decent pe cei care te ajută.

— Îl lași să plece cu mașina în weekend. Aceasta depășește limita decenței, Henry. Ești prea îngăduitor.

Talbot își puse costumul de seară și își înnodă cravata în oglindă.

— N-aveam nevoie de automobil; doar nu plecam nicăieri. Și, în afară de asta, nu este mașina noastră, ci a guvernului.

Elizabeth ieși din baie. Era îmbrăcată doar în ciorapi, portjartier și chiloți. Se duse la noptieră, puse țigara în portțigaret și și-o aprinse. Portțigaretul era o modă recentă și Talbot nu putea s-o sufere. Bănuia că ea remarcase acest lucru și o făcea special.

Se întoarse – de ce nu se îmbrăca așa cum trebuie înainte să se apuce să fumeze – și se duse la fereastră. Majid lustruia Buickul. Era parcat în curte, sub un măslin bătrân. Crengile se reflectau pe capotă ca într-o oglindă. Majid făcea o treabă excelentă; îngrijea mașina ca pe un poney de rasă.

— Are o gaură în ea – zise Elizabeth.

— Cine?

— Buick-ul. Este găurit.

Elizabeth se rezemă de perete. Încrucișă brațele peste pieptul gol și trase din țigară.

— Nu prea observi obiectele cu găuri, nu-i așa?

Se uită la ea. Își dorea să se fi îmbrăcat. Se gândi la această ultimă remarcă și își dădu seama că ironia îi fusese adresată chiar

lui.

— Presupun că ai dreptate – zise el.

— Nu știai, nu?

— Ce fel de gaură?

— Una mică.

— Și de unde provine?

— De ce nu-l întrebi pe el?

Majid îl zări pe Talbot la fereastră și-i făcu semn cu mâna. Talbot îi răspunse la rândul lui. Buick-ul arăta excelent. Dacă ar fi avut vreo gaură, era convins că ar fi observat.

— Poate că te interesează mai mult să te uiți la Majid – zise ea.

— Vrei te rog să-mi explici ce-ai vrut să-mi spui ca asta?

— Câteodată mă întreb ce te interesează cu adevărat, Henry?

Îl cuprinse panica. Nu-i plăcea să stea singur cu ea când se comporta așa. Era o femeie atrăgătoare. Se aștepta probabil să facă dragoste și el nu putea. Vor urma bineînțeles acele priviri pline de reproș și sentimentul amar al eșecului.

— O să întârziem la cină – zise el.

Deschise ușa.

— De ce te-ai căsătorit cu mine, Henry?

Ei bine, fusese o idee bună la vremea aceea. Ce-ar fi putut să-i spună? că-i păruse un ajutor indispensabil pentru un diplomat tânăr și ambițios? o soție decorativă și acceptabilă în societate era o condiție esențială, la fel ca frecventarea unei școli potrivite, cunoașterea englezei și francezei. Nu intenționase s-o jignească, bineînțeles, și îi păruse la fel de hotărâtă ca și el. În unele cercuri, se considera că făcuse o alegere bună.

Oricum, fusese ideea mamei sale.

— Țin foarte mult la tine, minți el.

— Te dezamăgesc?

Voia să-l tachineze. Îi plăcea întotdeauna să se certe când era dezbrăcată. Se gândea probabil că o avantaja.

— Nu, sigur că nu.

— Sânii mei nu sunt suficient de mari pentru tine?

Simți că se înroșește.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Elizabeth!

— N-ai chef niciodată să mă atingi.

— Este locul și timpul potrivit pentru toate.

— Ei bine, eu am destul timp.

Zâmbi și își duse degetele la chiloți.

— Și cred că am și locul potrivit.

— O să întârziem la cină – zise el și închise ușa în urma lui.

Urmară zidurile străvechi ale Orașului Vechi, dincolo de Poarta Zion. Le ieși în față turnul urât al vechii mănăstiri germane de pe Muntele Măslinilor. Sub ea se zăreau șirurile de monumente albe ale cimitirului evreiesc.

Talbot stătea pe bancheta din spate a Buick-ului, cu servieta pe locul de lângă el. În fiecare dimineață la ora aceasta, Majid îl ducea la reședința înaltului Reprezentant al Coroanei și-l lua înainte de apusul soarelui. Lui Talbot îi plăcea să se plimbe cu mașina și să privească dealurile orașului antic, încercând să și le imagineze așa cum fuseseră acum două-trei mii de ani în urmă. Acum țara lui intrase în război.

În Palestina, Sir Alec McIntosh fusese înlocuit de Sir Harold Macmillan. Noul Trimis își asigurase personalul că misiunea lor era să mențină statu-quoul:

— Cartea Albă trebuie să liniștească Înaltul Comitet Arab, în timp ce guvernul nostru își va îndrepta atenția în altă parte. Cândva, în viitorul foarte apropiat, Palestina ar putea deveni foarte importantă din punct de vedere strategic. De aici înainte trebuie să facem totul ca să ne menținem în bune relații cu arabii.

Acesta era și motivul călătoriei sale la Acra de săptămâna viitoare. Macmillan îi ordonase lui și lui Simpson să-i instruiască personal pe toți administratorii regionali.

— Sper că n-ai uitat că mergem la Acra – îi zise Talbot lui Majid.

Majid râse nervos.

— Nu, effendi, n-am uitat. De fapt, numai la asta m-am gândit.

Majid se comportă ciudat – își spuse Talbot. De când se întorsese din ultima sa vizită la Rab'allah. Mă întreb ce s-o fi întâmplat?

— Ai mai fost vreodată la Acra, Majid?

— Nu, effendi Talbot. Niciodată. Mi se pare foarte palpitant.

Râse din nou nervos.

Talbot se aplecă înainte. Își amintise cei spusese Elizabeth despre gaura din banchetă. Avea dreptate. Era acolo, lângă genunchiul drept al lui Majid. Se înfurie deodată. Bunăvoința lui avea o limită.

— Majid, vrei să-mi spui, te rog, ce s-a întâmplat cu mașina?

— Effendi?

— Este o gaură lângă genunchiul tău. Probabil că ai remarcat-o.

— Îmi pare rău, effendi Talbot. Mii de scuze. Mă arunc în praf la picioarele tale și te implor să mă ierți.

Majid se întoarse spre el ca să vadă cât era de spășit. Talbot zări o căruță în fața lor și-l obligă să-și îndrepte atenția asupra drumului.

— Spune-mi ce sa întâmplat!

— Bandiți.

— Zise Majid.

— Bandiți?

— Este o urmă de glonte, effendi. Au tras în mine pentru că au crezut că sunt englez. Doar Allah m-a scăpat de la moarte!

— Oricum, te-a scăpat de un glonte în genunchi!

— Dealurile sunt pline de arabi împuțiți!

— Comandantul armatei consideră că drumurile sunt destul de sigure.

Un arab pe bicicletă apăru pe șosea, chiar pe mijloc. Majid îl claxonă și trecu așa de aproape de el, încât omul se dezechilibră și căzu. Majid se făcu că nu bagă de seamă.

— Iudeea a rămas o regiune foarte periculoasă. Trebuie să-i spuneți lui Mandoob es Sami că veți fi în mare pericol când veți merge la Acra.

— Prostii.

— Mă tem pentru dumneavoastră. Vă rog să mă credeți, n-ar trebui să trecem prin Bab el-Wad.

— Mai există și altă posibilitate?

— O putem lua la nord de Ramalla, effendi Talbot. Apoi vom traversa Lydda.

— Drumurile din Ramalla sunt îngrozitoare. O să pierdem ore-n șir.

Majid își umezi buzele. Talbot observă că transpirase, deși era o dimineață răcoroasă.

— Bab el-Wad nu este sigur. Vă rog să nu mă faceți să trec pe acolo.

Iritarea lui Talbot fu înlocuită de grijă.

— Știi ceva, Majid?

— Eu sunt marionetă, effendi Talbot. Nu aud, nu văd și nu miros nimic. Te implor să nu mă întrebi de unde știu. Important este că știu și gata. Haideți să nu trecem pe acolo. Voi recupera timpul, conducând mai repede pe serpentine.

Talbot se gândi. De ce ar vrea cineva să-l împuște? revolta se terminase. Dar Majid părea înspăimântat.

— Poate că o să aranjez să avem o escortă militară – zise el.

Majid se albi la față.

— Nu, nu, te rog, effendi Talbot. Dacă vom lua soldați vor fi și mai multe împușcături și vor muri mai mulți oameni. Ar fi mai bine s-o luăm pe altă parte, fără probleme. Și fără găuri în mașină.

Talbot se sprijini de spătarul banchetei și admiră pinii înalți Aleppo care stăteau de strajă în jurul reședinței Înaltului Reprezentant al Coroanei. Nu era un om prost; se vedea că Majid știa mai multe decât voia să spună.

Va trebui să se gândească foarte serios la acest lucru.

Dachau.

Vântul gemea prin gardul de sârmă ghimpată. Omul își scoase șapca și își trecu mâna pe cap. Îi răseseră părul. Era destul de rău că-l îmbrăcaseră în pijamalele acestea ridicole, vărgate, dar să-l radă în cap! pe el, Josef Rosenberg, un bun cetățean german!

Slavă Domnului că o să se termine totul. Hitler mersese prea departe de data aceasta. Nu vor tolera asemenea lucruri. Peste puțin timp o să-i tragă un șut în spate și situația va reveni la normal. Dacă opunea rezistență, Chamberlain și francezii îl vor obliga să demisioneze. Da, totul se va termina cât de curând.

Și banii de asigurare trebuiau să sosească din clipă-n clipă. Spera că Rachel își amintise să trimită cererea.

München.

Netanel se uită la ceas. Trei. Îl făcuseră să aștepte șase ore. Pe coridorul pardosit cu gresie era curent și i se făcuse foame, dar nu îndrăznise să iasă să-și cumpere de mâncare.

— În caz că ar fi găsit pe cineva care să-l servească – funcționarii naziști ar fi profitat de această ocazie ca să-l amâne definitiv.

Trecuse o lună de când îl luaseră pe Josef. În noaptea aceea distruseseră aproape tot ce aveau în casă; ferestrele fuseseră sparte sau crăpate. În seră, cioburile ajungeau până la gleznă și sclipeau ca gheața în soarele de iarnă.

Netanel hotărâse că vor locui doar în două camere, ca să economisească combustibilul. Transformase salonul în dormitor pentru mama sa, în timp ce el dormea pe sofa, în living-room. Foloseau bucătăria și baia de la parter pentru spălat și gătit. Închisese ușile la celelalte camere, lăsând cioburile de porțelan și

sticlă acolo unde erau. Astupase ușile cu pături cât de bine putuse, ca să împiedice aerul rece să pătrundă.

Îi trebui o zi întreagă ca să scoată cărbunii din sala cazanului. Făcu focul în living-room și baricadă ferestrele cu bucăți de mobilă sfărâmată.

Lăsă resturile de sfărâmături, laolaltă cu tablourile rupte și mâzgălite. Urmele de pe tapet îl deprimau, dar era mai bine decât să se uite la portretul bunicului pe care fusese scris cuvântul „JIDAN”.

Rămăseseră cu o sofa cu tapiseria tăiată cu cuțitul și cu fotoliul preferat al tatălui său, din brocard verde, neatins în mod miraculos. Frecă din răsputeri cu terebentină să scoată steaua roșie a lui David pictată pe peretele din sufragerie.

A doua zi de dimineață, se îmbrăcă în cel mai bun costum și se duse în oraș să prindă trenul de München.

Plimbarea de dimineață pe străzile orașului său natal îi oferise o perspectivă mai amplă asupra Nopții de Cristal. Sinagoga se transformase într-un morman de moloz, iar cimitirul evreiesc fusese răvășit și pictat cu zvastici. Cioburile vitrinelor fuseseră ridicate.

— Probabil că oamenii lui Emmerich îi puseseră pe proprietari s-o facă – dar magazinele evreiești erau pustii, cu ferestrele baricadate. Mulți dintre patronii lor îl însoțiseră pe tatăl lui în trenul care-i dusese la Dachau.

Trecu pe lângă magazinul de încălțăminte al lui Horowitz și-i recunoscu pe soții Helder. Erau înăuntru și se tocmeau cu bătrânul cizmar. Se opri să asculte. Se pare că Hermann și soția lui furaseră toți pantofii din vitrină în Noaptea de Cristal, dar erau furioși, pentru că descoperiseră că niciunul nu formau o pereche. Așa că acum se tocmeau cu bătrânul Horowitz, fără rușine. Zece pantofi de la piciorul drept pentru o pereche nouă.

Netanel avea la el restul banilor – în ciuda eforturilor depuse, derbedeii lui Rolf nu găsiseră safeul. Mărcile se aflau într-o servietă, în poala lui. Zece mii. Aceasta era suma solicitată de funcționarul SS – așa cum îl anunțase la ultima sa vizită – pentru a-l elibera pe tatăl său de la Dachau.

Ce vor face când Josef va fi eliberat? se gândi el. Vizele lor pentru Chile expiraseră la sfârșitul lui noiembrie. Ca să obțină actele le trebuiau bani. Sigur, mai aveau ce vinde. De îndată ce va veni tatăl său, vor găsi o modalitate să iasă din țară. Probabil, în Palestina. Aceasta era responsabilitatea lui acum.

Dacă Josef l-ar fi ascultat acum trei ani, ar fi putut pleca din țară cu absolut tot.

Se uită din nou la ceas. Trei și zece. Poate că o să-l lase să stea aici toată ziua. O făcuseră de nu știu câte ori. De obicei, funcționarii nici nu se deranjau să-l anunțe că plecau acasă. La cinci și jumătate, doi soldați SS îl luau pur și simplu pe sus și-l aruncau în stradă.

Se uită în ziar. Pe prima pagină era o fotografie care înfățișa o mare coloană de oameni mărșăluind sub pază pe străzile Linz-ului. Cărau valize și rucsacuri și aveau prinsă de haină steaua lui David, inclusiv copiii. Netanel le cercetă fețele, întrebându-se dacă Esther și verii săi se aflau printre ei. Fugiseră odată și acum tentaculele naziste îi ajunseseră din nou.

Un tânăr brunet, în uniformă de Schutzstaffeln și ochelari cu ramă de baga ieși pe coridor.

— Rosenberg – zise el și se întoarse în birou.

Netanel lăsă ziarul și se grăbi să-l urmeze.

Încăperea era mică și înghesuită, dominată într-un colț de un dulap mare, cenușiu. Funcționarul însuși semăna cu un birocrat oarecare. Întinse mâna să ia actele lui Netanel. Netanel căută în buzunarul hainei și scoase buletinul de identitate. Era nou, ștampilat, cu litera gotică J – „Jud”24. Arăta că este Netanel Israel Rosenberg. Cuvântul „Israel” era de asemenea o inovație. După Noaptea de Cristal, toți evreii erau obligați să-l adauge la numele lor, astfel încât să nu existe nici o confuzie în privința identității lor adevărate.

Omul cercetă documentul și-l trânti pe masă.

— Ce vrei?

— Îl întrebă el fără să-și ridice privirile.

— Tatăl meu a fost reținut la Dachau.

— Da?

— Mi s-a spus că aș putea aranja să fie eliberat.

Fii politicos, Netanel, își zise el. Acest rahat ține în mâinile lui palide destinul tatălui tău.

— Pentru ce se află acolo?

— Nu a făcut nimic rău. Când a fost arestat.

— Pentru ce se află acolo?

— Pentru a-i asigura protecția.

Ochelarii funcționarului sclipiră în soare. Se juca cu creionul și privea în gol.

— Cum îl cheamă?

— Rosenberg. Josef Rosenberg.

— Josef Netanel Rosenberg – îl corectă omul.

Scrise numele pe un formular.

— Adresa?

Netanel îi dădu toate detaliile – data nașterii, ocupația – la care funcționarul pufni disprețuitor – și data arestării.

— Costă mulți bani să transporți un funcționar al Reichului dintr-un loc într-altul – și presupune multă hârțogăraie.

— Am la mine zece mii de mărci.

— Bun. Lasă-i pe birou. Și acum poți să pleci.

Netanel rămase pe loc. Atâta tot?

— Când va fi eliberat?

— Întrebă el.

— Acum poți să pleci – repetă funcționarul.

Netanel ar fi vrut să mai insiste, dar nu îndrăznea.

Chiar așa, să lase banii acolo? ce altceva ar fi putut să facă?

Se ridică și ieși din birou, lăsând în urmă prețioasa servietă cu cele zece mii de mărci.

Ravenswald.

Casa din Pădure părea părăsită din afară. Mormanele de mobilă distrusă, tablourile aruncate, cutiile de sticlă și porțelan spart, ferestrele baricadate, toate dădeau impresia unei case de mult abandonate. Doar fuiorul de fum care se ridica pe unul din coșuri sugera că ar putea exista viață înăuntru.

Netanel deschise ușa cu cheia. Mama lui stătea în fotoliu, în living-room-ul întunecat, uitându-se la foc.

Ar fi trebuit să aprinzi luminile – zise Netanel.

Roti comutatorul, dar nu se întâmplă nimic. Încercă altul, din salon și bucătărie.

— Ne-au tăiat, curentul.

Mein Gott! emmerich și oamenii lui cunoșteau modalitățile fine ale torturii. Netanel se așteptase la așa ceva, dar nu atât de curând. Se duse la dulapul lui din cămară, scoase o cutie cu lumânări, aprinse una și o duse în living-room.

— Uite, am făcut lumină.

— Zise el.

— Ar fi trebuit să lași servitorii să se ocupe de asta – spuse doamna Rosenberg. Doar aceasta este treaba lor.

Biata mama, se gândi el. De când îl luaseră pe Josef nu-și mai revenise. Câteodată era lucidă, dar altă dată mintea ei rămânea

ancorată în trecut. Încerca să scape de realitate, la fel ca fiecare evreu din Germania, se gândi el. Numai că își căuta refugiul în propria ei minte.

Dacă s-ar întoarce Josef, s-ar face bine.

— Vrei să mănânci ceva?

— Da, sun-o pe Hilde. Cred că astă-seară avem pește.

— O să fac niște supă.

— Josef o să apară cât de curând. Spune-i lui Hilde să fie gata, altfel domnul Rosenberg o să se înfurie. Nu vrea să întârzie de la jocul lui de cărți.

Ceva îi atrase atenția lui Netanel. Pe podea, lângă fotoliu, era un pachet învelit în hârtie maro. Era adresat mamei sale.

— Cine a adus asta?

— O întrebă el.

Poștașul încetase de mult să mai treacă pe la ușa lor. Mama lui se uită la pachețel de parcă nu-l mai văzuse până atunci.

— Poate că Hilde la pus aici – zise ea.

Netanel îl ridică. N-avea nici un timbru poștal. Doar vulturul și zvastica Partidului Național Socialist erau imprimate deasupra numelui și adresei. Netanel rupse ambalajul. Înăuntru era o cutie de carton. O deschise. Conținea un vas metalic și o scrisoare dactilografiată, purtând sigiliul oficial al Schutzstaffelnului.

Scria următoarele:

Doamnă Rosenberg, V-am trimis cenușa soțului dumneavoastră, Josef Rosenberg, care a fost împușcat în timp ce a încercat să evadeze de la Dachau. A fost incinerat conform ordinelor guvernamentale. Veți plăti costul transportului separat.

Ernst Hasler.

Comandant.

Dachau K. Z.

Bărbatul nu se prezentă.

— Am citit anunțul din ziar – zise el. Aveți cărți de vânzare.

Flutură ziarul în nasul lui Netanel de parcă ar fi fost un mandat de percheziție. Anunțul era încercuit cu cerneală neagră.

— Pot să intru? nu-mi place să fiu văzut într-o casă evreiască.

Era un om slab, cu păr blond, tăiat scurt. Purta o pălărie tiroleză tradițională și ochelari cu rame de baga care îi dilatau ochii.

Seamănă cu o insectă înțepătoare, se gândi Netanel.

Deschise ușa.

— Intră – zise el.

Holul cu gresie albă și neagră era pustiu și ferestrele sparte fuseseră baricadate. Netanel avea un șal peste costum să se apere de frigul din camerele goale. Se simțea ca un agent imobiliar care încerca să vândă o casă abandonată de mulți ani din cauza unei povești cu fantome.

— Unde sunt cărțile? întrebă cumpărătorul.

— Pe aici.

Netanel îl conduse pe scări, în biroul tatălui său. Deschise ușa și, pentru o clipă, avu impresia că o să-l vadă pe Josef stând aplecat asupra dosarelor, în haina sa roasă de catifea. Dar încăperea era goală. Biroul distrus al lui Josef putrezea în curte, alături de celelalte mobile sfărâmate de SS-iști în Noaptea de Cristal. Acum rămăseseră doar rafturile!

— Unul din ele fusese trântit pe podea, dar lemnul masiv de stejar rezistase impactului. Picioarele lor răsunau pe parchetul gol și lăsau urme de praf.

Cumpărătorul se încruntă ca un negustor de perle, confruntat cu câteva bucăți false.

— Deci, ce avem aici?

— Depinde de ce căutați – zise Netanel.

Cumpărătorul își plimbă degetul pe cotoare. Ridică din sprâncene.

— Heine?

— Vă place Heine?

— Este greu de găsit. Majoritatea exemplarelor au pierit în flăcările rugurilor. Luă „Călătoria Familiei Harz” și răsfoi paginile.

— Este în stare bună – zise el în silă.

— Tatăl meu spunea întotdeauna că o carte este suma gândurilor unui om și, prin urmare, trebuie să ne înclinăm în fața ei, nu s-o ardem.

— Depinde de om, depinde de gânduri.

Luă alt volum îndrăgit de Josef, „Cartea Cântecelor”. Netanel rezistă impulsului să i-l smulgă din mână. Era exemplarul favorit al tatălui său și i se părea că comite un sacrilegiu. Ca un barbar care strivește o floare în pumn, încercând în zadar să-i simtă aroma.

Îmi pare rău, tată, se gândi el. Dar acum tot nu-ți mai folosește la nimic.

— Poate că aș putea să-ți iau câteva.

— Ce amabil. Nu vă supărați, dar nu păreți genul de om care

citește Heine.

— Sunt piese de colecție.

— Deci le vreți pentru că au devenit rare din cauza lui Hitler. Sunteți foarte perspicace.

Cumpărătorul studie rândurile de cărți.

— Erich Maria Remarque – murmură el impresionat. Îți dau zece mărci pe toate.

— Și eu o să te arunc pe fereastră, rahat ce ești! nu accept mai puțin de cincizeci.

Cumpărătorul băgă mâna în buzunar și scoase portofelul. Apoi extrase patru bancnote de zece mărci.

— Patruzeci.

Netanel luă banii.

— Ai făcut cea mai bună afacere din viața ta.

— Fac astfel de afaceri în fiecare săptămână – zise cumpărătorul. Nu că aș avea ceva personal cu evreii.

— Nimeni n-are. Doar Hitler.

— Exact. Îmi dai o cutie să le pot duce?

Hermann închidea magazinul în fiecare zi la ora cinci. Se apropia iarna și se întunecase deja când Marie întoarse cartonul de la intrare: ÎNCHIS. Îl auzi pe Hermann bombănind când ridică o carcasă de miel și o duse în cămara rece din spatele curții. Marie luă de pe tavă două cotlete de vițel și niște bucăți de miel și le înveli în hârtie. Apoi băgă pachetul în haina pe care o purta pe sub șorț.

Până când Hermann se întoarse în măcelărie, Marie terminase de împachetat restul cărnii. Mica ei hoție trecu neobservată.

Vântul zgâlțâi cartoanele din ferestre și fulgi mici de zăpadă se strecurară prin crăpături. Netanel și mama lui se strânseră în jurul micului foc de cărbuni, cu păturile pe umeri.

Netanel pregătise două farfurii cu Knochensuppe, supă de legume cu mici bucățele de pui și oase cu măduvă, păstrate cu grijă.

O singură lumânare clipea în curent. În curând, se vor termina cărbunii și vor trebui să-și pună mobila pe foc.

Deși pierduseră zece mii de mărci, mai aveau ceva bani puși de-o parte, dar nu le mai vindea nimeni nimic. Netanel pricepuse că guvernul național-socialist și oamenii din Ravenswald erau fericiți să-i lase să moară de foame.

Dar nu toți. Într-o noapte, auzi pași în curte. Când ieși, văzu un pachet și-l zări pe băcanul Müller îndepărtându-se pe bicicletă.

Pachetul conținea carne conservată și lapte condensat.

Apărură, și alte pachete: pâine, câteva legume, din când în când câte un lebăr. Erau lăsate întotdeauna noaptea, fiindcă nimeni nu îndrăznea să fie văzut în timpul zilei în preajma Casei din Pădure. Odată lui Netanel i se păru că o văzuse și pe doamna Hochstetter. Când se uită găsi un pachet care conținea ouă, pâine, lapte și chiar puțină carne. În noaptea aceea, el și mama lui avuseseră parte de un prânz pe cinste.

Dar cât timp puteau trăi din mila oamenilor din Ravenswald, care-și mai aminteau de bunul lor Șef? cât mai era până când Ubersturmführer-ul Emmerich îi va speria pe toți?

— Josef a întârziat iar la jocul lui de cărți – zise doamna Rosenberg.

— Dar a murit, mamă. Nu mai vine acasă.

— Ajunge din ce în ce mai târziu. Știu că muncește din greu și are nevoie de momente de recreere. Dar o să discut cu el despre asta.

— A murit. N-ai cum să vorbești cu el.

— Îi place să joace cărți.

Se auzi o bătaie ușoară la ușa din spate.

— Trebuie să fie el – zise ea.

Netanel lăsă lingura în farfurie. Ce-o mai fi acum? se forță să rămână calm. Nu puteau fi SS-iștii. Ei veneau pe ușa din față, înarmați cu topoare, nu băteau timid la cea din spate. Deci, era probabil un prieten. Altcineva care le adusese de mâncare.

Lăsă pătura de pe umeri, aprinse altă lumânare și ieși pe coridor. Doamne Sfinte, parcă intrai într-un cavou. Se formase o pojghiță de gheață pe gresie și scoteai aburi din gură. Traversă holul, croindu-și drum cu grijă printre cioburile rămase de la Noaptea de Cristal și se îndreptă spre spălătoria din spate.

Oricine era, venise prin grădină, pe cărarea din pădure.

Deschise ușa, ferind flacăra lumânării. O figură stătea în beznă, cu haina și căciula de lână pline de zăpadă și cu un fular gros înfășurat peste față.

Ridică lumânarea. Ochii aceia. I-ar fi recunoscut oriunde; chiar și într-o mare de fețe.

— Marie – șopti el.

O trase înăuntru și închise ușa.

— Este atât de întuneric afară. Era cât pe ce să cad pe scările de la subsol – murmură ea.

Nu era în stare să-i răspundă.

Își scoase fularul și-i zâmbi.

— Credeai că am uitat de tine, nu-i așa?

— Te-a văzut cineva?

— Nu mă vedeam nici pe mine pe o noapte ca aceasta.

Băgă mâna în buzunar și scoase un pachet învelit într-o hârtie albă, pătată.

— Măcelarul aduce acum marfa acasă. Este un serviciu suplimentar pentru clienții lui.

Luă darul.

— N-ar fi trebuit să faci asta! câteodată naziștii supraveghează casa. Este un mare risc.

— Nu m-a văzut nimeni.

Se cutremură.

— Aici este îngrozitor de frig. Așa-i în toată casa?

— Încercăm să economisim combustibil. Acum locuim doar în două camere.

— Ați aprins vreun foc? mi-e frig!

Ezită. Este periculos pentru ea, se gândi Netanel. Trebuie so trimit acasă. Dar nu putea s-o facă. Într-o lume a umbrelor, apăruse în sfârșit o luminiță.

— Pe aici – zise el.

Pregătiră cotletele în bucătărie, în suc propriu. Mirosul vițelului fript îl făcu să saliveze și începu să-i ghiorăie mațele de foame.

— Carne proaspătă – șopti el. I-am uitat gustul!

Lumânarea pâlpâi când o suflare de vânt pătrunse printre crăpăturile din fereastră.

— Ar trebui să te trimit acasă. Dacă ești văzută aici, vei fi arestată.

— Nu pot să stau să văd cum mori de foame. Cunosc pericolul.

Își trecu un braț în jurul ei și-i sorbi aroma părului și coloniei. Simți cum tresare de bucurie, după ce luni de zile nu experimentase decât goliciune sufletească, amărăciune și disperare. Încercă să uite coșmarul din lumea exterioară. Chiar aici, chiar acum, asista la un miracol și nu se putea gândi la altceva.

— Cum ai făcut rost de mâncare? crezi că tatăl tău n-o să descopere?

— Nu mă verifică niciodată. De ce ar face-o? și în afară de asta, pe unii clienți pe care nu-i plac – național-socialiștii, de exemplu – îi încarc la cântar în mod voit. Îi pun să plătească pentru ce ți-am

adus ție astă-seară. Nu înseamnă chiar că fur și, în acest fel, îi oblig pe naziști să contribuie la o cauză nobilă, chiar dacă nu-și dau seama!

Se uită la el și-i pieri brusc zâmbetul.

— Nu-mi vine să cred ce au făcut. Nu numai ție, ci tuturor evreilor din oraș. Sunt inumani.

— Ba sunt umani, Marie. Oamenii se comportă așa cu noi de două mii de ani. Este nevoie doar de cineva ca Hitler ca să-și dea arama pe față.

— Dar nu toți sunt așa.

— Nu – zise el. Nu toți.

O privi drept în față.

Ce putea face? ar fi fost mai bine pentru ea să fi rămas în Berlin. Dar, în ceea ce-l privea, îi mulțumea lui Dumnezeu că o adusese înapoi.

O sărută ușor pe buze.

— Cotletele sunt aproape gata – zise ea. Hai să-i facem o surpriză mamei tale.

— Îți mulțumesc că ai venit aici – zise el. Dar nu pot să te las să-ți pui viața în primejdie pentru mine. Nu trebuie să mai vii!

— Bine – spuse ea. Dacă așa crezi.

Dar știau amândoi că o să se întoarcă. Știau că nu vorbise serios.

Partea a șasea.

PALESTINA 1939

Bab el-Wad, Ierusalim – Fort Latrun.

Umbrele erau subțiri și palide, iar tufișurile dansau în arșiță. Camioane uruiau prin defileu, răsunând între pereții înguști. Apoi, se făcu din nou liniște.

Luptătorii Sfinți din Iudeea se lăsaseră pe vine sub un pâlc de pini. Ochi negri stăteau la pândă sub turbanele lor. Își sprijiniseră armele de umeri și așteptau în tăcere.

— Nu vine – zise unul din ei.

— Spunea că va fi pe șosea la o oră după ivirea zorilor. Iar acum este aproape de prânz.

— Vom aștepta – zise Izzat. Ce altceva putem face?

Izzat nu voia să se întoarcă la Rab'allah, deși îi era foame, sete și frig. Dacă se vor înapoia fără să tragă nici un glonte, vor deveni ținta glumelor din cafenea. Va întârzia cât mai mult posibil această umilință. Dracu' să-l ia pe Majid! fie ca o mie de albine să-i

năpădească testiculele!

Lângă Lydda.

Călătoria durase unsprezece ore; dacă ar fi luat-o prin Bab el-Wad, n-ar fi făcut mai mult de șase. Mă întreb dacă acest ocol a fost într-adevăr necesar?

— Se gândea Talbot, când Lydda apăru dinaintea lor, turtită și albă la lumina gălbuie a după-amiezii.

— Crezi că acum am scăpat de bandiți? îl întrebă Talbot.

Majid râse, ca și când Talbot ar fi făcut o glumă pe care el n-o prea pricepuse.

— Sigur, effendi Talbot. Poate că ar trebui să ne întoarcem tot pe aici. Ca să nu avem nici o surpriză.

— Cum crezi că este mai înțelept, Majid – zise Talbot, punând o mână pe umărul șoferului său.

Bun băiat. Făcea tot ce trebuia, fără să se plângă. Și părea sincer preocupat de soarta lui. În multe privințe, se simțea mult mai bine cu el decât cu Elizabeth.

— Cum crezi că este mai înțelept.

Bab el-Wad, Ierusalim – Fort Latrun.

Amurgul era limpede și liniștit, accentuând contrastele dintre umbre și lumini. Fiecare stâncă și tufiș se zăreau perfect. Orizontul pălea în violet, pe măsură ce soarele cobora după dealurile Iudeii. Căldura începuse să scadă în intensitate.

Ziua se terminase.

Izzat dădu cu piciorul într-o piatră și o privi cum prinde viteză și se rostogolește pe potecă, până la marginea drumului.

— Le-a spus englezilor despre planul nostru. Este un laș și-un trădător!

Auzi zumzetul unui motor la cotitura șoselei. Își ridicară capetele cu toții, entuziasmați. Era alt camion, un vehicul britanic de aprovizionare, cu farurile strălucind. Se îndrepta spre Latrun.

Deodată, Izzat se trezi uitându-se în țeava neagră a unei puști. Strigă îngrozit și se trase înapoi.

— O să te împușc direct în cap – zise Rishou.

— Nu – scânci Izzat.

Se uită la grupul lui de Luptători Sfinți. Nici o speranță din partea lor.

— Nu, te rog.

— Îndrăznești să insulți un membru al familiei mele, ticălosule?

— Allah îmi este martor că n-am vrut să spun așa ceva!

— Pot exista o mie de motive pentru care britanicii n-au trecut pe aici azi.

Izzat nu se gândea decât la unul singur, dar faptul că își exprimase gândurile cu vocea tare îl făcuse să se uite acum pe țeava puștii lui Rishou.

— Curajul și onoarea fratelui tău sunt vestite în aceste părți. O știe toată lumea.

Rishou se gândi.

— Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului!

— Zbieră Izzat disperat. N-am vrut să-l jignesc!

— L-ai numit trădător și laș!

— O figură de stil, Rishou. Mă plec în fața numelui fratelui tău!

Rishou lăsă pușca. Onoarea lui fusese satisfăcută. Acum putea să se îndepărteze.

Pentru o clipă, Izzat se gândi să-l împuște pe la spate, dar respinse ideea la fel de repede cum îi venise. Ar distruge imaginea sa față de Luptătorii Sfinți și Zayyad l-ar ucide, oricum, drept răzbunare. Nu, va avea timp altă dată să încheie conturile cu familia Hass'an.

Locul Unde Nebunul Și-a împușcat Unchiul.

Erau doi călăreți în uniforma albastră de doc a celor din kibuțuri. Duceau după ei patru ponei. Îi cumpăraseră, probabil, de la Ierusalim, își spuse Izzat. Păreau neînarmați. Ținte ușoare. O compensație, probabil, pentru ziua irosită în zadar. Și caii vor fi o răsplată satisfăcătoare.

Izzat își făcu cunoscute intențiile restului bandei și se așezară pe vine să-i aștepte, sub vârful culmii. Era același loc pe care îl alesese acum cinci ani, când atacase procesiunea nupțială a Khadijei.

Știa cum numiseră oamenii din Rab'allah acest loc. Ei bine, câțiva evrei morți o să-i facă să nu mai râdă de el. Mâine, faptele Luptătorilor Sfinți din Iudeea vor fi cântate în toată valea.

O lună plină se ridica peste dealuri, aruncând o lumină fosforescentă peste defileu. Unde era Rishou?

— Se întrebă Izzat. Probabil că se întorsese la Rab'allah. Spera să fie așa. Nu voia să împartă gloria.

Își duse degetele la buze. Ceilalți dădură din cap. Albul ochilor ieșea în evidență în întuneric. Se auzi ceva curgând. Tareq făcuse pe el.

Izzat se uită peste marginea defileului. Erau aproape, la mai puțin de cincizeci de pași.

— Omorâți-i!

— Zbieră Izzat.

Își potrivi Mauserul și ținti.

— Allah y Akbar!

— Exclamară în cor douăsprezece glasuri.

Limbi portocalii de foc sclipiră de-a lungul defileului, când Luptătorii începură să tragă. Un cal necheză speriat după prima rafală. Apoi Izzat auzi un strigăt ascuțit – parcă țipase o femeie. Poneii galopau pe potecă, spre kibuț. Unul din călăreți scăpase cu ei.

— Urmați-mă!

— Strigă Izzat și începu să coboare.

O făcuseră. Allah, Prea-Bunule și Milostivule, lasă să fie măcar un singur evreu mort. Sau mai bine lasă-l viu, ca să-i vârâm testiculele pe gât.

Undeva în apropiere, un cal necheză de durere. Apoi auziră cu toții; alt strigăt omenesc.

— Este viu!

— Zise unul din ei.

— O să ne distrăm – spuse Izzat.

Distingea silueta calului la zece pași. Călărețul se căznea să se târască. Izzat o luă la fugă.

Calul căzuse într-o parte și evreul își prinsese piciorul sub el.

— Te rog – suspină evreul – te rog.

— O femeie!

— Strigă Izzat triumfător.

— Allah este într-adevăr mare!

— Zise cineva. Rămaseră liniștiți, uimiți de mărinimia lui Allah. Niciunul dintre ei nu mai violase o evreică până atunci și-l așteptau pe Izzat să le spună ce să facă.

— Te rog.

— Murmură femeia.

— Scoateți-o de sub cal – le porunci Izzat.

Doi dintre ei o apucară de brațe și o traseră. Femeia țipă agonizant și leșină.

— Fii de târfe!

— Exclamă Izzat. Uite ce-ați făcut. Așa nu ne mai e de nici un folos. Treziți-o!

— Cum?

Izzat se aplecă asupra calului muribund și găsi o sticlă cu apă

prinsă de șa. Se apropie de femeie și-i vărsă conținutul pe față. Începu să geamă încet.

— Țineți-o pironită la pământ – le ordonă Izzat.

— Vă rog.

— Zise Sarah.

Calul fornăia și dădea din picioare.

— Calul meu. Ajutați-mi calul.

Sarah își săltă capul și încercă să stea în fund. Gemu de durere. Doi Luptători o apucară și o trântiră la pământ.

Izzat se aruncă deasupra ei și își ridică hainele.

— Uită-te, evreico! vezi! armele noastre sunt mai bune ca ale voastre!

— Vă rog.

— Țevile noastre sunt mai lungi!

— Chicotiră Luptătorii Sfinți.

— Și tragem de la douăzeci de mile!

— Te rog.

Calul sforăi și își dădu sfârșitul.

— Acum, o să-ți arăt ce bine știu să țintesc!

Izzat îngenunche între picioarele lui Sarah.

Femeia gemu de durere!

— Te rog.

O pușcă răpăi în beznă. Un glonte se înfipse în pământ, la câțiva metri depărtare.

Izzat sări în picioare să-și ia arma.

— Ce se întâmplă?

Și mai multe împușcături.

Luptătorii începură să-și caute puștile. Unii dintre ei încercau să se târască înapoi pe culme și să fugă.

— Evreii!

— Strigă Rishou undeva, deasupra lor. Vin evreii! haideți să plecăm mai repede de aici!

Încă trei împușcături.

Luna dispăruse în spatele unor nori întunecați. Izzat văzu flacăra portocalie a unei puști, deasupra lui. N-avea nici o șansă dacă se confruntau cu kibuțnicii. Erau mai bine pregătiți pentru atacurile nocturne și aveau arme mai bune.

O rupse la fugă.

— Izzat!

— Strigă cineva.

Era Rishou.

— Unde sunt? îl întrebă Izzat.

Ceva îl izbi în fesă și se întoarse să vadă ce fusese. Dar îi amorți piciorul și căzu.

Era lovit! pe barba Profetului, îl împușcaseră!

— Ajută-mă!

— Strigă el.

Trebuia să plece de acolo. Allah, ajută-mă în nenorocirea mea! se strădui să se ridice, dar picioarele i se îndoiră sub el. Veneau evreii! evreii erau niște călăi și niște animale! auzise cum se purtau cu prizonierii.

— Sunt rănit! ajută-mă! rishou!

Câinii, or să-l lase acolo!

Dar apoi, cineva îl înșfăcă de braț și începu să-l tragă pe pământul tare, înapoi, spre culme. Încercă să-și folosească piciorul bun. Altă împușcătură țâșni printre stânci, la câțiva yarzi depărtare și un fragment de piatră îl izbi direct în față.

— Mai repede!

Ajunseră pe culme. Celălalt om căzu pe burtă, gâfâind de efort. Era Tareq, constată Izzat. Bineînțeles, numai un idiot ar fi rămas în urmă să ajute un rănit. Izzat se strădui să se târască, trăgându-și piciorul rănit după el.

Trebuiau să scape de aici.

— Du-mă în spate! îi șuieră el lui Tareq. Fără mine nu aveți conducător!

Se întreba ce se întâmplase cu Rishou. Spera că-l prinseseră evreii.

Sarah zăcea pe spate, incapabilă să se miște, conservându-și energia ca să-și stăpânească valurile de greață și durere. Își îmbrățișă umerii, înfigându-și degetele în noroi. Durerea era sfâșietoare, de neimaginat. Vreau să mor, să mor!

— Sarah?

O voce de bărbat răsună din trecutul dulce-amar. Mintea îmi joacă feste, se gândi ea. Deschise ochii, dar n-avea cum să distingă ceva pe asemenea beznă.

— Nu-i nimic. Au plecat – zise vocea. Te doare chiar așa de rău?

Nu putea fi adevărat. Nu putea fi el. Închise ochii din nou.

— Sarah, vorbește-mi! deschide ochii!

Îi simți mâinile sub cap și răsuflarea caldă pe obraz.

— Rishou?

— Sarah, te rog, deschide ochii!

— Nu poți fi tu.

— Ce ți-au făcut?

— Nu trebuie să stai aici. Oamenii mei. Vin.

— Nu-i nimic.

— Or să te împuște.

— Nu este nici un kibuțnic. Doar eu.

Nu înțelegea. Auzise împușcăturile și strigătele alarmate ale arabilor în timp ce alergau. Nu avea sens. Ce căuta aici? nu reușea să judece din cauza durerii.

I se uscase gura și nu putea înghiți.

— Eu am fost, Sarah, eu am tras! acum este totul în ordine.

Își strânse mâinile într-ale ei.

— Mă doare așa de rău!

— Ssst. O să fie totul bine!

— Tu. Trebuie să rupi.

— Nu știu cum să îngrijesc fracturi, Sarah.

O apucă din nou durerea și se încovrigă lângă el. Rishou, Rishou. Nu-l mai văzuse de mult. Totuși, i se părea natural să fie cu el, aici. O s-o țină și o s-o ajute să se termine totul cu bine. O adusese la culmea plăcerilor, așa că o să reușească s-o facă să depășească durerea.

— Ticăloșii aceia ți-au făcut ceva?

Clătină din cap. Nu prea îi văzuse pe arabii care încercaseră s-o violeze.

— Doar când m-au tras de sub Meshaq. Calul meu. Rishou. Unde este Meshaq?

— Calul a murit, Sarah.

Gemu când o cuprinse alt spasm dureros.

— Ah, Rishou, ajută-mă. Mă doare.

— O să te duc până la kibuț.

— Trebuie să rupi. Mai întâi.

Își pipăi rana. Era îmbrăcată în șort. Rishou își, trecu degetele peste piciorul ei drept. Ajunse într-un punct, de-a lungul gleznei sale drepte, când o auzi gemând și încordându-se. Piciorul era deformat, răsucit în afară; fragmente de oase străpunseseră pielea, năclăind-o de sânge.

— Îndreaptă-l – gemu Sarah. Spre celălalt picior.

Rishou scoase cuțitul și rupse trei fâșii din tivul abbayah-ului

său. Apoi, ca și când și-ar fi amintit, mai rupse una. Avea nevoie să muște ceva. Durerea va fi insuportabilă.

Se lăsă pe vine, lângă ea.

— Sarah?

— Ține-mă!

Îi trase părul la o parte de pe frunte și îi dădu să bea apă din burduful de piele prins la brâu. De câți ani n-o mai văzuse, se gândi el. De cinci ani! cinci ani! nopțile acelea petrecute în livadă, parcă fuseseră ieri. Îi luă mâna. Era rece și umedă. Simți inelul de pe degetul stâng. Deci se măritase!

Ce s-a întâmplat cu mine? se gândi el. Mi-am trădat proprii mei oameni, ajutând o evreică împotriva unui frate arab! nu știu decât că n-am mai iubit pe nimeni și nimic ca pe această femeie. Poate că are un soț evreu, dar sufletul ei îmi aparține. Îmi va aparține întotdeauna.

— O să fixez piciorul – zise el.

— Ești un vis, nu-i așa? durerea mă face să am vedenii. Rishou, te visez de atâtea ori!

Și eu te-am visat, se gândi el. De câte ori am fost cu Khadija și am ajuns la plăcerea sublimă, gândindu-mă la tine?

— O să fixez piciorul – repetă el.

Luă o bucată de pânză și i-o vârî în gură. Puse mâna stângă pe genunchiul ei și-i apucă glezna. Îl văzuse pe Zayyad făcând asta odată demult, când unul din frații săi căzuse din copac. Trebuie să tragi ușor, pentru ca oasele să se îmbine așa cum trebuie.

Sarah își scoase cârpa din gură.

— Mă gândesc la tine tot.

Rishou strânse piciorul.

Corpul lui Sarah se încordă ca un arc și țipă; strigătul ei răsună la nesfârșit pe dealurile întunecate.

* * *

Yaakov o auzi de la numai o sută de yarzi depărtare. Fu cât pe ce să vomite de disperare. Sarah! sarah!

Atât de aproape!

— Aici, jos!

— Zbieră unul din oameni.

Yaakov trase calul pe poteca abruptă.

Hainele arabului erau singura pată albă în valea întunecată. O formă neagră, lipsită de viață, zăcea la picioarele lui. Sarah! și-a îndreptat cuțitul împotriva fiicei mele!

Struni calul, ridică pușca la umăr și trase. Hainele albe reprezentau o țintă excelentă. Arabul căzu.

Yaakov sări din șa, împiedicându-se printre pietre, spre trupul fiicei sale.

— Sarah.

Mâinile lui îi pipăiau corpul și fu cât pe ce să izbucnească în lacrimi ușurat când constată că îmbrăcămintea ei era neatinsă. Nici o picătură de sânge!

— Sarah!

— Strigă el.

Dar ce era cu fața ei? ce făcuse nemernicul cu fața ei? nu, nu era nimic. O scutură de umeri.

— Sarah, trezește-te!

Copitele răpăiră pe drum. Acum venise Asher împreună cu ceilalți.

— S-a întâmplat ceva?

— Îl întrebă Asher cu sufletul la gură. Ce i-au făcut? este bine?

Yaakov îi căută pulsul.

Trăiește!

— Cred că da!

— Zise el.

Asher îi sprijini capul pe brațe.

— Ce facem cu ăsta?

— Zise alt bărbat.

Yaakov se ridică. Arabul zăcea pe spate. Avea o pată întunecată pe partea din față a hainelor.

— Ticălosule!

— Zbiera Yaakov. Ticălosule!

Îl lovi cu piciorul. Arabul gemu și încercă să se întoarcă. Yaakov îl lovi din nou.

— O tortura!

Se aplecă și-l apucă de păr pe Rishou.

— Mă auzi, Abdul?

— Zise el în arabă.

— Nu. Mă cheamă. Abdul – murmură Rishou.

Yaakov scoase cuțitul.

— Noi nu suntem ca voi!

— Șuieră el! n-o facem din plăcere. Dar, dacă nu îmi spui ce s-a întâmplat, o să te ciopârțesc ca orice arab.

— Voi, evreii învățați. Repede.

Yaakov lovi mânerul cuțitului de rana din umărul lui Rishou. Rishou urlă.

— Nu.

Sarah deschise ochii și încercă să se ridice.

— Nu!

Yaakov se întoarse.

— Sarah!

O strânse la piept, răsuflând ușurat.

— Ah, Sarah a mea! slavă Domnului! ce ți-a făcut?

— Lasă-l. Mă ajută.

— Zise Sarah.

Încercă să-l împingă pe Yaakov și urlă de durere.

— Acum o să fie bine – zise Asher.

— Mi-a salvat viața.

Vru să-l ia de mână pe Rishou.

— Ajută-l – șopti ea – ajută-l.

Rab'allah.

Yaakov și Asher și-au ținut caii de frâu până la o sută de pași de sat. Rishou atârna pe armăsarul lui Asher. Sângele i se scursese pe coapsa animalului, lăsând o urmă întunecată, care strălucea în lumina palidă a lunii.

Rishou gemu.

— Va trebui să-l ajuți – îi spuse Yaakov lui Asher. A pierdut mult sânge. Lasă-l lângă sat. Mă rog, cât îndrăznești să te apropii.

Asher ezită, amintindu-și de trupul neînsuflețit al lui Levi. El fusese cel care-i alertase. Imediat cum îl dăduse jos din șa, murise, străpuns în piept de un glonte arăbesc.

Yaakov îi citi gândurile.

— Nu l-a omorât el pe Levi – zise el. Doar ai auzit-o pe Sarah. S-a arătat milos. Ajută-l!

Asher descălecă. Îl înșfăcă pe Rishou de haine și-l trase de pe cal. Rishou gemu și se lăsă în genunchi. Asher trecu brațul bun al lui Rishou după umărul lui și-l ridică în picioare.

Rishou gemu.

— Ce-i Abdul? puțină durere nu strică.

— Nu-i vorba de asta. Doar că stau prea aproape de un evreu și mă copleșește mirosul.

Asher începu să-l târască pe Rishou pe poteca dinspre Rab'allah. Rishou se ținea de el. Brațul stâng îi atârna într-o parte, nefolositor și picioarele de-abia îl susțineau.

— Într-o zi, o să ne socotim cu voi toți, ticăloșilor – zise Asher. Levi era un om bun. Valora câți douăzeci de felahi împuțiți de-ai voștri.

— Nu știu cine la ucis. Acesta este adevărul.

— Habar n-ai care este diferența între adevăr și o grămadă de rahat de cămilă!

— Știu cum arată rahatul de cămilă. Îmi țin brațul în jurul lui chiar acum.

Asher se trase înapoi și Rishou căzu cu fața-n pământ.

— Tu ești cel care a lucrat în livada noastră, nu-i așa?

— Ai memorie bună.

— Tu ești cel pe care-l sorbea Sarah din ochi.

— Este cea mai frumoasă femeie pe care am văzut-o vreodată!

— Este, de asemenea, soția mea. Ți-au mai rămas cincizeci de yarzi să te târăști, Abdul. Cu puțin noroc, o să reușești.

Rishou stătea liniștit, adunându-și puterile. După un timp, auzi caii evreilor îndepărtându-se. Atunci începu să se târască spre Rab'allah. Sarah este o femeie frumoasă, se gândi el, dar nu cred că o să mă înțeleg vreodată cu prietenii ei.

Se pare că toți din Rab'allah se îngrămădiseră în casa lui Zayyad. Erau foarte entuziasmați. Wagil fusese răzbunat. Chiar și Zayyad părea încântat de evenimentele din timpul nopții. Consecințele cumpătate puteau aștepta până mai târziu.

Salteaua lui Rishou fusese adusă în camera principală, ca să se uite toți la gaura lăsată de glonte în umărul său. Glontele trecuse direct prin el, dar era slăbit pentru că pierduse sânge și femeile îi pansaseră rana cu ierburi tămăduitoare care absorbeau otrăvurile.

Dar trebuia să se odihnească.

— Spune-ne din nou povestea – îl îndemnă cineva.

Rishou oftă. O auziseră cu toții, de zeci de ori.

— A fost o ambuscadă la Bab el-Wad – le zise el. După apusul soarelui, am văzut mașina lui Majid. Dar englezii ne păcăliseră. Effendi Talbot era escortat de cincizeci de soldați britanici și trei mașini blindate. Dar am decis să-i atacăm, deși eram depășiți numeric, în mod evident.

Părea absurd, chiar și pentru el, dar fusese obligat să accepte această versiune. Când Rishou se târâse în sat, noaptea trecută, Izzat și Luptătorii Sfinți scorniseră deja o poveste și Rishou avusese prudența să n-o contrazică. Nu voia să fie chestionat în privința propriului său rol în împușcarea lui Izzat. Așa că se mulțumise doar

să adauge partea sa finală, încununată de eroism.

Trei din Luptătorii Sfinți făceau parte acum dintre cei prezenți. Se poartă cu mine de parcă am fi tovarăși de arme de nu știu când, remarcă Rishou. Tare aș vrea să le văd mutrele dacă ar afla cine trăsese de fapt în ei noaptea trecută.

— Am împușcat un englez drept în inimă de la o sută de pași!

— Strigă Tareq.

— I-am scos ficatul cu propriul meu cuțit!

— Zise altul, arătând tuturor cuțitul cu mâner de os.

— Ce s-a întâmplat după ambuscadă?

— Întrebă Zayyad, cum era și normal de altfel.

— I-am împrăștiat cu primele rafale.

— Recită Rishou – dar, între timp, mașina lui Majid dispăruse spre Latrun.

Oare această cea mai bună poveste, este cu adevărat cea pe care o inventase Izzat?

— Se întrebă Rishou. Poate că durerea și rana îl făcuseră să delireze.

— În drum spre Rab'allah am dat peste evrei – zise Tareq, incapabil să se mai abțină. Aveau mitraliere.

— Izzat a fost rănit în timpul atacului – strigă alt Luptător.

Rishou se întrebă dacă-i trecuse cuiva prin cap să se gândească cum de primise un glonte în fundul lui gras dacă alerga înainte. Îi părea rău că era un țintaș atât de prost. Fusese la douăzeci de pași de Izzat când îl auzise strigându-l. Un trăgător bun l-ar fi nimerit direct în inimă, chiar și în beznă.

— Spune-ne ce-ai făcut în momentul acela, Rishou!

— Îl îndemnă cineva.

Rishou le explică cum îi văzuse pe Luptătorii Sfinți ducându-l pe brațe pe eroicul Izzat, în timp ce el se hotărî să-i țină în loc pe atacatori doar cu pușca sa.

— Erau cel puțin două sute – zise Zayyad mândru, exagerând istorisirea lui Rishou, care declarase modest că fuseseră doar patruzeci.

— Le-am dat o lecție pe care n-or s-o uite niciodată!

— Adăugă Tareq.

Nici Izzat n-o s-o uite prea ușor, se gândi Rishou. Acum are două găuri în fund. I-ar fi plăcut să fi fost acolo când doctorul șeicului Daoud extrăsese glontele cu forcepsul.

Povestirea îl obosise. Închise ochii și adormi. După un timp,

sătenii se duseră la cafenea să discute despre bătălie cu ceilalți Luptători. Descriau amănunțit ce ar fi făcut dacă ar fi avut norocul să fie acolo.

Zayyad se așeză lângă fiul său și observă că se înroșise în obraji de febră. Avea nevoie de odihnă și de ierburi bune. Dar, deocamdată, nu va profita nici de una nici de alta. Va trebui să plece din Rab'allah și să se ascundă printre beduinii din Negev. Britanicii vor veni să cerceteze moartea evreului. Se vor pune întrebări și oricine avea o rană de glonte era bun de spânzurătoare! sigur, dacă nu era cumva nepotul unuia din Înaltul Comitet Arab. Ca Izzat, de exemplu.

Se întreba ce se întâmplase de fapt noaptea trecută. Poate că nu va afla niciodată. Oricum, de un lucru era sigur: gaura din fundul lui Izzat nu fusese făcută de o mitralieră evreiască.

Locul Unde a Murit Smochinul.

Rishou se clătină în șa. De-abia se ținea pe cal, dar tatăl lui îi explicase că trebuia să părăsească Rab'allahul fără întârziere. De pe culme, vedea un nor de praf, ridicat de pe drumul care lega Ierusalimul de Rab'allah. Probabil că era căpitanul Mannion, se gândi el sau inspectorul Cooper.

Cei doi oameni care-l însoțeau păreau neliniștiți. Dacă Rishou murea, n-avea rost să se mai întoarcă în sat. Zayyad îi va absolvi public de orice vină și apoi va veni noaptea să-i înjunghie drept în inimă. Incidentul din noaptea trecută îi dăduse bătrânului muktar toată vigoarea tinereții.

— Trebuie să ne grăbim – zise unul din ei.

Pe Rishou îl durea înfiorător umărul și îl amețise febra. Își alungă greața care amenința să-l copleșească.

— Da, da – zise el, încă în stare de toropeală.

Acolo jos, dincolo de vii și livezi, era kibuțul. Se întreba ce făcea oare Sarah. Evreii aveau doctori buni. Nu se îndoia că-i vor drege piciorul.

Se uită înapoi la Rab'allah. Cel puțin doi ani – îi spusese tatăl său. Bineînțeles, o să-i fie dor de Zayyad și de cei doi fii ai săi, Ali și Rahman. Și de Khadija – mda, era o bună bucătăreasă.

Dar bănuia că niciunul n-o să-i lipsească așa de mult ca evreica cea frumoasă care-l învățase atâtea în livada de meri. Ar da orice să mai petreacă încă o noapte cu ea, sub lună. Dar acum era imposibil. Într-o zi, va fi muktarul Rab'allahului și va trebui să se confrunte cu realitățile noii Palestine. Nu mai trebuia să se pună vreodată în

situația de a ridica pușca împotriva propriilor săi confrați, chiar dacă unul din ei era Izzat Ib'n Mousa.

O să-și amintească mereu de ea când va fi lună plină și când se va apropia culesul merelor. Dar acum era bărbat, un arab. Sarah Landauer trebuia ascunsă pentru totdeauna în locurile secrete din inima sa.

Partea a șaptea.

GERMANIA, 1941-42

Ravenswald.

Domnul Nöldner ținea neapărat să-și informeze clienții că nu avea nimic personal împotriva evreilor. Da, îl susținea pe Hitler. Doar pusese Germania pe picioare. Dar el, personal, nu era antisemit. Considera că ceea ce se întâmpla cu evreii era o rușine îngrozitoare.

O rușine îngrozitoare, se gândi Netanel, dar, de asemenea, o ocazie minunată pentru Domnul Nöldner, pentru că domnul Nöldner era proprietarul Casei de Amanet. În timp ce altădată de-abia își câștiga existența în Ravenswald – majoritatea celor din oraș aveau cel puțin un membru al familiei angajat la Fabrica Rosenberg – acum făcea parte din lumea bună. De fapt, cumpărase de curând casa doctorului Köhn, de la văduva lui, pentru prețul derizoriu de treisprezece mii de mărci. Köhn murise de pneumonie la Dachau.

Situația domnului Nöldner s-a îmbunătățit o dată cu venirea lui Hitler; când primii evrei începuseră să părăsească Ravenswaldul, în 1934, fuseseră obligați să vândă tot ceea ce nu puteau lua cu ei. Când nu reușeau să vândă, apelau la el. Mai târziu, când restricțiile privind emigrația se înrăutățiseră, și evreii nu mai aveau voie să ia nimic de valoare, șunca de Westphalia înlocui tradiționalul bratwurst25 pe masa domnului Nöldner.

Chiar și acei evrei care mai rămăseseră în Ravenswald fuseseră obligați să apeleze la serviciile sale. N-aveau de ales; trebuiau să amaneteze bunuri personale ca să plătească alimentele de bază, cum ar fi pâinea și laptele. Chiar și pe acestea nu le puteau achiziționa decât printr-un intermediar.

Dar Noaptea de Cristal îl procopsise cu adevărat și-l ajutase să cumpere casa cu șase camere a domnului Köhn, situată sus, pe deal, cu fața la oraș. Reichstagul dăduse o lege potrivit căreia evreii nu aveau voie să posede metale prețioase – aur sau argint – și chiar articole de lux, ca radioul.

Cozile de la magazinul domnului Nöldner deveneau din ce în ce mai lungi.

Amintirile lui Netanel despre aceste evenimente erau amare. Rătăcise printre hainele casei sale, adunând fel de fel de lucruri de argint: tacâmuri baroc, ibricul de argint pentru cafea, obiectele ornamentale folosite la Paște, candelabrele pentru Sărbătoarea Luminii. Pusese totul în două geamantane de piele și se dusese la domnul Nöldner, care se oferise să-i plătească după greutatea metalului.

— Dar majoritatea argintăriei este veche!

— Protestase Netanel. Numai menorahul are peste două sute de ani!

Domnul Nöldner ridicase din umeri.

— Îmi pare rău. Sunt timpuri grele. Ce să spun? eu, personal, n-am nimic împotriva evreilor, dar. Știți cum este acum. Următorul!

Netanel acceptase oferta lui Nöldner. Nu avusese încotro. Legea spunea că trebuia să vândă și nimeni altul nu i-ar fi dat mai mult.

Dar zilele prosperității trecuseră pentru domnul Nöldner. În dimineața aceasta nu mai erau decât câțiva clienți în magazin. Doar evrei. La fel ca și Netanel, purtau o banderolă pe brat cu steaua neagră a lui David, prinsă pe o pânză galbenă. Așa se decretase. Nu puteau ieși în lume fără acest stigmat de paria.

Așteptau triști, în liniște. Unul avea un covor vechi, legat cu o sfoară; altul, Horowitz, negustorul de pantofi, avea un patefon cu acul rupt. Ce abundență de bogății!

— Se gândi Netanel.

O burniță rece bătea în geamuri.

— Ce ai venit să vinzi?

Netanel se uită în jur. Cel care i se adresase era un bărbat mic de statura, cu păr negru, strălucitor, care semăna cu o tunsură de călugăr. Avea ochi ageri, apoși, ca un câine, și ridurile de pe față păreau trasate în praf.

— Am o piesă de porțelan de Meissen – zise Netanel.

Omul dădu din cap, semn că-l înțelegea. Apoi ridică pachetul învelit în hârtie maro.

— Uită-te. Pantofi buni de piele. Dar nu-i mai port. Așa că de ce să nu-i vând? i-am spus soției mele – ce rost are să ții un lucru pe care nu-l mai porți? totuși nouă nu ne vine atât de greu cât îți vine ție! ești fiul Șefului, nu-i așa?

— Exact – îi răspunse Netanel prudent.

— Sunt Amos Mandelbaum.

Îi întinse mâna.

— Lucram la fabrică. Probabil că nu-ți amintești.

Netanel clătină din cap.

— Nu, îmi pare rău.

Dădură mâna.

— Era un om bun, tatăl tău. Un om mare. Ceea ce i s-a întâmplat a fost o tragedie. I-am și spus soției mele:

— Ceea ce fac cu acest om este o tragedie.

— Când toate acestea se vor termina, o să-i ridice o statuie chiar în mijlocul pieței. Vei vedea!

— Au deja o statuie. A regelui Ludwig.

Mandelbaum părea că nu-l auzise.

— Doisprezece ani am lucrat la fabrică. De fiecare Paște, toți muncitorii evrei primeau câte o primă. Era un om bun. Un om mare. Totuși, nu trebuie să fim triști.

Eu nu sunt trist, se gândi Netanel. Am obținut viză de Cuba pentru mine și pentru mama. Nu însemna SUA, dar era aproape. Pe 23 decembrie plecau cu vaporul. Așa că de ce ar fi trist?

Dar ce-o să se întâmple cu acest Mandelbaum și alții ca el, care rămâneau în urmă? poate că de aceea se ferea să vorbească. Vinovăția. Avea bani să plătească mita, pe când ceilalți nu.

— Am auzit o glumă acum câteva zile – zise Mandelbaum.

— O glumă?

— Hitler și Göring discutau. Göring îi spune lui Hitler:

— Știi, evreii sunt cu adevărat deștepți.

— Dovedește-mi!

— Spune Hitler.

Așa că, intră în cel mai apropiat magazin de porțelan și Göring cere un set de ceai.

— Uite – spune el, îndreptând mânerele spre dreapta.

Când apare proprietarul, un german, îl întreabă:

— Caut un set de ceai exact ca acesta, dar am nevoie ca mânerele să fie pe partea stângă.

Omul spune că acesta este singurul serviciu pe care-l are și că va trebui să ia legătura cu angrosistul, să vadă dacă putea face rost.

Așa că Hitler și Göring se duc la un magazin evreiesc. Göring face din nou același lucru.

— Am nevoie de un set de ceai exact ca acesta.

— Îi spuse el evreului – dar cu mânerele pe stânga.

— O să văd ce pot face – îi răspunse evreul.

Apoi luă setul, întoarse toartele cănilor spre stânga și reveni la tejghea.

— Domnii mei.

— Zise el – aveți noroc! mai am unul. Doriți să vi-l împachetez?

Așa că Göring cumpără setul. După ce ieșiră din magazin, se întoarse spre Hitler:

— Vezi, ți-am spus eu că evreii sunt deștepți?

Hitler îi răspunse:

— Este ridicol. Nu dovedește nimic. Evreul îl avea în stoc.

Mandelbaum se răsuci pe scaun râzând.

— Înțelegi!

— Zise el. Îl avea în stoc!

Râse din nou.

Horowitz se întoarse de la tejghea alb la față de disperare. Puse în buzunar cei câțiva bănuți dați de Nöldner și plecă. Netanel îl urmări cum mergea prin ploaie, cu ochii plecați, având grijă sa nu atragă atenția asupra lui. Un evreu cu capul semeț dădea de necaz.

— Următorul – zise domnul Nöldner.

Netanel se apropie. Domnul Nöldner îl studie după ochelari. Avea un zâmbet bonom și îi strălucea un dinte de aur pe maxilarul inferior.

— Cu ce vă pot ajuta, domnule Rosenberg?

Netanel scoase pachețelul din buzunar. Era învelit într-un ziar și legat cu o sfoară. Netanel îl deschise cu grijă. Înăuntru era o figurină de porțelan, un băiețel în pantaloni de piele, sprijinit de o poartă. Era o pereche; partenera lui fusese o fată blondă, în rochie albastră, cu un coș de flori în mână. Soldații care se năpustiseră în casă în Noaptea de Cristal o striviseră sub picioare, dar băiatul scăpase în mod miraculos.

Pe Netanel îl durea să se despartă de bibelou; figurinele de Meissen se oglindiseră în vitrina de cristal din salon de când se știa el. Se distrugea încă o legătură cu trecutul.

— O piesă ornamentală – zise domnul Nöldner.

— Este de Meissen îl corectă Netanel.

— Mai sunt și altele?

— Întrebă domnul Nöldner, dovedind că știa mai multe despre porțelanul de Meissen decât voia să pară.

— Cealaltă s-a spart.

— Mare păcat. Dacă ați fi avut perechea.

— V-am mai spus; este de Meissen. Chiar și de una singură valorează o avere.

Domnul Nöldner așează bibeloul pe tejghea și își luă figura unui om ale cărui mâini sunt legate de circumstanțe.

— Aș vrea să vă ajut. Vă dau cinci mărci să vă scap de ea. La urma urmei, ați fost un client bun.

— Cinci mărci!

Domnul Nöldner ridică mâinile în sus.

— Știu că este mult pentru o simplă piesă decorativă, dar vreau să vă ajut dacă pot.

— Rahat ce ești!

Domnul Nöldner se dădu înapoi.

— Nu permit să fiu insultat de unul ca tine. Ia-o și pleacă.

Netanel își aruncă privirile în magazin. Ceilalți oameni se uitau în podea, studiind modelul covorului uzat. Ce patetici arată, se gândi Netanel. Floarea evreimii europene, îngrămădită în magazinul unui cămătar, cerșind câțiva bănuți.

Ridică figurina și o zdrobi de marginea tejghelei. Apoi lasă să cadă cioburile pe podea.

— Acum este o pereche – zise el.

În timp ce se întorcea la Casa din Pădure, ploaia rece se înteți se. Își ținea capul sus și se uita drept în ochii oamenilor.

Tunurile lui Göring pentru campania untului începuseră să bubuie. Acum era imposibil să obții unt adevărat sau smântână. Totul era erzatz, înlocuitori. Înlocuitori de unt, de cauciuc și chiar de țesături. Oamenii glumeau, spunând că își cumpără un costum cu frunze verzi în loc de revere și rochii din care vor crește crengi.

Seara, la cină, Hermann dăduse la o parte untul și margarina, dezgustat.

— Rahat!

— Zbierase el, cât pe ce să scuipe pe masă.

— Prefer să mănânc pâinea neunsă decât cu porcăria asta!

Erau numai trei la masă. Dieter plecase în Rusia, cu Armata a VI-a: în timpul verii, Hitler deschisese un al doilea front și invadase Uniunea Sovietică. În august primiseră o scrisoare de la el, în care spunea că se află la Smolensk și va sărbători Crăciunul la Moscova. În ziare, numele rusești dominau totul. Bialystock, Minsk, Kiev, Leningrad. Comentatorii radio enumerau victorie după victorie, pe măsură ce von Bock și generalii săi înaintau spre capitala sovietică.

— O să-i învățăm minte pe comuniștii ăștia!

— Spusese Hermann în noaptea aceea, în timp ce stătea în fotoliu și citea scrisoarea.

— Dieter scrie că șirurile de prizonieri se întind cat vezi cu ochii. Este bine că stăpânim Polonia, altfel n-am avea unde să-i aducem!

— Exclamă el râzând ca de o glumă bună.

În afară de untul erzatz, singura problemă pentru Hermann și Inge era mașina. Continuau să plătească cinci mărci pe săptămână, dar nu primiseră nici un semn din partea Fabricii de Automobile. Fusese terminată în 1939, așa cum promisese Hitler, dar izbucnise războiul și acum fabrica era ocupată cu producerea autovehiculelor pentru armată.

Era a treia iarnă de război și în Ravenswald totul se acoperise de gheață. Ploaia rece se transformase în zăpadă și la patru după amiaza se întuneca deja. Copiii patinau pe Ravensee.

După cină, Marie se așează cu Hermann și Inge să asculte radioul. De data aceasta, știrile nu mai fură dominate de evenimentele de pe frontul sovietic. Prietenii și aliații Germaniei – înalți, blonzi și arieni până-n măduva oaselor! se gândi Marie dezgustată – atacaseră flota americană de la Pearl Harbour.

Toată lumea înnebunise.

Mai târziu, în timp ce Hermann moțăia pe scaun, crainicul anunțase altă lege, dată la Berlin, referitor la evrei. Marie tresări atât de violent, încât îl trezi pe tatăl ei.

— Ce s-a întâmplat?

— O întrebă el.

— Nimic – răspunse ea – dar mintea i-o luase razna.

De aici înainte, Göring decretase că nici un evreu sub vârsta de șaizeci de ani nu avea voie să iasă din țară.

Ultima cale de scăpare a lui Netanel se închisese.

Era Hanukkah, Sărbătoarea Luminii. Netanel aprinse toate lumânările pe care le mai avea – patruzeci de flăcări strălucitoare care alungau umbrele din colțurile micuței încăperi devenite sanctuarul lor după Noaptea de Cristal. Era o extravaganță, dar Netanel își motiva risipa, gândindu-se că peste două săptămâni nu vor mai avea, oricum, nevoie de lumânări. Vor pleca din Germania.

Împachetaseră totul, cu excepția articolelor strict necesare. Netanel umpluse două valize cu lucruri; bunurile gospodărești, cearșafurile, tacâmurile și pânzeturile fuseseră puse în cufere de lemn, aliniate acum de-a lungul peretelui. Totul era gata pentru

călătoria lor de aproape o lună, de când Netanel se întorsese de la Berlin cu prețioasele vize. Acum nu le mai rămăsese decât să aștepte; să asculte zăpada care cădea pe acoperiș, șuieratul lugubru al vântului, trosnetul bușteni lor în cămin.

— Tatăl tău trebuie să se întoarcă acasă cât de curând – zise doamna Rosenberg.

Biata mama, se gândi Netanel. Cu fiecare zi se retrăgea tot mai mult în fanteziile ei. Cum o să se adapteze unei țări noi și străine?

Tot ce știa Netanel despre Cuba se rezuma la cele câteva rânduri găsite în enciclopedia tatălui său; era o insulă în Indiile de Vest, cu capitala la Havana și cu o economie bazată pe trestie de zahăr și tutun. Ce-o să se întâmple cu ei când vor ajunge acolo? oare mama va continua să-l aștepte pe Josef să se întoarcă de la jocul de cărți? o va chema la fel ca acum pe Hilde să-i aducă ceașca de cafea după-amiaza?

Părea ireal, un vis de copil. Totuși, vizele erau ștampilate și biletele lor pentru ruta Hamburg-Havana se aflau pe cămin, deasupra focului. Știa care va fi ultimul său gest față de pământul german; când va păși pe puntea vaporului va trânti un scuipat evreiesc pentru solul „patriei”.

Auzi pe cineva bătând la ușa de la bucătărie. Marie! se ridică și trecu prin salon. Deschise ușa și o trase înăuntru. O dată cu ea intră un curent de aer rece. Netanel închise repede.

— Ai obrajii roșii – zise el zâmbind și o îmbrățișă.

N-o mai văzuse de aproape o săptămână.

Se trase de lângă el. Știa că se întâmplase ceva.

— Ce este?

— Nimic – zise ea prea repede și-i întinse pachetul ascuns sub haină.

— Vițel, lebăr și cârnat. Îmi pare rău că n-am putut veni până acum. Probabil că ați murit de foame.

— Îți mulțumesc.

Își scoase haina. Netanel se ura pentru această slăbiciune; n-ar fi trebuit să-i permită să continue. Îi spusese de fiecare dată că trebuia să fie ultima oară, dar știau amândoi că se amăgeau. Acum, nici Netanel, nici mama lui nu mai puteau supraviețui fără ea. Cumpăra alimente cu banii pe care îi dădea el, fura carne din măcelăria tatălui ei, îi înștiința cine oferă vize, ce țări acceptă refugiați. Dar mai ales, îi oferea compania și alinarea ei, care erau mai prețioase ca orice pe lume.

I-ar fi dăruit mai mult dacă ar fi lăsat-o. Dar risca deja prea mult. Dacă ar fi făcut-o iubita lui, ar fi condamnat-o la pierzanie.

Totuși, îl deranja că rațiunea îi controla atât de mult sentimentele. Parcă ar fi fost tatăl său, preocupat în primul rând să gândească. Cu toate acestea, deși Netanel știa că făcea exact ce trebuie, se disprețuia pentru asta.

Marie intră în living-room.

— Ai aprins lumânările.

— Este Hanukkah. Sărbătoarea Luminii. Când eram copil străluceau în toată casa.

— Ar fi trebuit să le păstrezi – zise ea.

În clipa aceea, Netanel simți că ceva nu era în ordine.

Doamna Rosenberg își ridică privirile.

— Cine este?

— Guten Abend26, doamnă Rosenberg!

— Netanel! nu putem primi creștini în casă!

— Dar, mamă, uite ce ne-a adus!

Întinse pachetul cu carne.

— Domnul Rosenberg se va întoarce cât de curând de la jocul de cărți. Nu putem primi creștini în casă!

Apoi își îndreptă din nou atenția asupra buștenilor din cămin.

Marie se întoarse în salon. Acolo dormea doamna Rosenberg. Netanel adusese un pat de sus pentru ea.

Marie se așeză pe marginea patului, cu genunchii strânși la piept. Nu îndrăznea să-l privească.

Este ceva rău de tot, se gândi Netanel.

— Îți mulțumesc că ai venit – zise el.

— Tata crede că sunt la cinema.

— Într-o zi o să te prindă.

— M-a mai prins și altă dată. Așa că inventez altceva. Dacă i-aș spune adevărul, nu m-ar crede oricum.

Râse strident. Încerca să se prefacă.

Se așeză lângă ea.

— S-a întâmplat ceva.

Ezită.

— Nu știu cum să-ți spun.

— Spune și gata. Te rog!

Vocea ei era plină de durere.

— Ce-o să ne facem, iubitule?

— Spune-mi ce s-a întâmplat!

— Am auzit la radio, astă-seară. Au anulat toate aprobările de emigrare pentru evreii sub șaizeci de ani.

Netanel înțepeni.

Era surprins de propria sa reacție; parcă se așteptase. De fapt, Cuba nu i se păruse niciodată foarte reală. Se simțea ca și când s-ar fi trezit dintr-un vis plăcut. Poate că adevărata disperare va veni mai târziu.

— Ce-o să ne facem?

— Zise Marie.

— O să pleci de aici astă-seară și n-o să te mai întorci.

— Ai mai spus asta. Știu că nu vorbești serios.

— Ba vorbesc foarte serios, dar ești prea încăpățânată să asculți.

— Trebuie să existe o cale!

— Ne-au trântit în nas ultima portiță de scăpare. Ar trebui să mai aștept încă treizeci și cinci de ani. Voi fi prea bătrân până atunci.

— Nu renunța la speranță, iubitule. Întoarce-te la Berlin. Poate găsești pe cineva pe care să-l mituiești.

— Cu ce? am vândut tot. Cu ce am luat pe mașină, am obținut vizele de la ambasada cubaneză.

— Mai ai casa. Poți oferi acțiunile.

— Poate.

Va încerca, bineînțeles, dar își pierduse încrederea. Acum era convins că nu vor scăpa niciodată din acest iad.

Marie îl luă de mână.

— Nu renunța la speranță.

— Nu mai există nici o speranță.

— Of, Netya, nu pricep nimic. Spun că nu-i vor pe evrei, dar acum nu vă lasă să plecați. Nu înțeleg.

— Cred că pur și simplu le face plăcere. Le-am lipsi, fiindcă n-ar mai avea de cine să se împiedice. Trebuie să existe un țap ispășitor.

— O să pleci. O să găsești tu o cale. Știu eu că o să găsești.

— Cel mai rău este că o parte din mine nu dorește să plece. Dacă scap de germani, trebuie să te las pe tine în urmă.

Își puse brațele în jurul lui. Părul ei era moale și mătăsos, iar mirosul coloniei îi amplifica durerea. Parcă l-ar fi lovit cineva cu pumnul în stomac. Ia-o, se gândi el. Poate că n-o să mai ai altă ocazie. Nu se știe ce se va întâmpla mâine. Fie că pleci, fie că nu, o pierzi oricum. Profită de clipa aceasta.

Dar așa o să faci din ea o evreică. Sărutul tău este sărutul

morții. Ești evreul Midas. Atingerea ta reprezintă stigmatul unui paria.

— Te iubesc, Netanel.

O împinse.

— Pleacă!

Îi apucă mâna.

— Te rog.

— Nu! n-o să murim de foame. Doamna Hochstetter mai lasă pachete din când în când, la fel ca și alți oameni. Vin și ne aruncă câte o pâine în fața casei. Foarte simplu. Ei nu spun că le pare rău, iar noi nu le mulțumim. Poate că este mai bine așa.

— Vorbesc serios. Te iubesc. N-am încetat niciodată să te iubesc.

— Nu mai contează. Am devenit un lepros. Nu poți atinge un lepros.

— Dar vreau să te ating.

Se ridică.

— Pleacă!

Fata se duse în bucătărie. Își puse haina și își înfășură fularul în jurul gâtului. Se îndreptă spre ușă ezitând. Când se întoarse spre el, ochii ei sclipeau de mânie.

— N-ai nevoie să iei hotărâri pentru mine. Nu poți să mă oprești să vin aici. Te iubesc și o să te iubesc până la capăt. N-o să te trădez niciodată. Niciodată!

După ce plecă, Netanel rămase mult timp cu privirile pierdute în gol, încleștându-și și descleștându-și pumnii disperat. Apoi se înapoie în living-room și începu să stingă lumânările pe rând. Lăsă doar una – singura lor lumină în această noapte de iarnă.

Marie văzu un bărbat într-o haină gri și o pălărie tiroleză trecând pe lângă magazinul lor. Un cal solid, maroniu stătea afară, pe caldarâm. Animalul întoarse capul și împinse omul în vitrină. Bărbatul alunecă și se dezechilibră. Apoi se ridică în picioare și se îndepărtă grăbit.

— Spritzer – zise Marie.

Emmerich, cărăușul, tocmai intra pe ușă. Văzuse trecătorul căzând și înjură pe înfundate. O zări pe Marie și își ridică pălăria de doc.

— Animalul acesta are cel mai groaznic temperament pe care l-am văzut vreodată.

Probabil fiindcă îl bați tot timpul.

— Cu ce vă pot servi, domnule Emmerich?

— Am venit să-l văd pe tatăl tău, domnișoară.

Hermann despica un porc. Ieși și-i făcu semn cu mâna lui Emmerich să vină în spate. Marie ieși în stradă. Spritzer își plecase capul, înhămat la căruța grea. Scotea aburi pe nări în aerul rece de martie.

— Spritzer, sunt eu, Marie. Îți amintești?

Scoase două cuburi de zahăr din șorț. Le ținea pentru copiii care veneau la magazin.

— Ți-am adus ceva.

Bătrânul cal o studie cu ochii lui roz, răutăcioși. Chiar dacă își amintea de ea, se pare că nu-i făcea plăcere. Dar un cub de zahăr era un cub de zahăr. Îl acceptă fără grație, adulmecându-i mâna cu nasul lui umed.

Apoi, satisfăcut că nu mai avea ce să-i ofere, își manifestă recunoștința ignorând-o, în loc s-o împingă în vitrină cu botul.

Încercă să-l mângâie pe coamă, dar își suci capul. Spritzen era dur. Putea fi îmblânzit, dar nu și cumpărat.

Un client intră în magazin. Nu mai avea timp să-l dădăcească.

— Fii cuminte, Spritzer – îi spuse ea, dar calul sforăi dezgustat.

— Ce voia?

— Întrebă Marie după plecarea lui Emmerich.

— Afaceri, atâta tot – îi răspunse Hermann.

— N-ar trebui să faci afaceri cu asemenea oameni. Este un porc.

— Ai grijă cum vorbești. Fiul lui a devenit acum un om important. Este Sturmbahnführer în SS.

— Și ce face, mă rog?

— Munca lui este secretă – zise Hermann, dând din cap cu un aer important.

— Nu luptă cu rușii, ca Dieter al nostru?

— SS-iștii sunt unități de elită.

— Crezi că ar trebui să fiu impresionată?

Hermann plescăi din limbă, enervat de intransigența ei.

— Tânărul Rolf Emmerich te-a așteptat mulți ani. Ai pierdut o șansă excelentă.

— Știi cum este. M-a oprit greața.

— Ce deșteaptă ești acum, după ce te-ai întors de la Universitate! la ce ți-a folosit? ești aproape o fată bătrână. Ar fi trebuit să fii măritată până acum.

— Nu este vina mea, tată, ci a lui Hitler. I-a înrolat în armată pe toți băieții drăguți.

— Și ce-ai de gând să faci cu viața ta? te duci la cinema în fiecare săptămână. Inge vrea să știe când o să ne faci bunici.

— Ai vreo sugestie?

— Ce zici de Rudi Hoettges?

— Este pe jumătate orb și tembel din naștere. Nici armata n-a avut nevoie de el. Ca să nu mai vorbim de Gestapo.

— Nu glumi despre Gestapo!

— Toți tinerii din Ravenswald sunt fie infirmi, fie înapoiați mintali, fie evrei. Poate că ai vrea să mă întorc la Netanel Rosenberg și să-l întreb dacă nu mai vrea să se însoare eu mine?

Hermann se albi la față.

— Taci din gură! dacă mai pomenești numele lui în casa mea, te bat până te învinețesc!

Hermann își ridică privirile și îl văzu pe domnul Netzer, poștașul, pe partea cealaltă a străzii. Ocoli tejgheaua și deschise ușa grăbit.

— Guten Morgen, domnule Netzer!

Netzer îi făcu semn cu mâna. Avea din ce în ce mai mult de colindat de când Hitler deschisese frontul rusesc. Toți voiau scrisori de mână, bineînțeles. De cele care purtau ștampila oficială a Reichstagului se temeau cu toții.

— Aveți ceva pentru mine?

— Nimic, îmi pare rău.

Herman închise ușa. Trecuse o lună de când nu mai primise nici o veste de la Dieter. La radio se vorbea despre glorioasele victorii de la Harkov și Crimeea. Dar, în ultima scrisoare, Dieter le povestise de radiatoare înghețate și oameni cu degerături la mâini și la picioare.

Hermann dispăru în camera din spate. Marie auzi țăcănitul furios al satârului, în timp ce tatăl ei își vedea mai departe de treabă.

Mai aveau o singură lumânare să aprindă Seder-ul. De acest Paște nu mai exista matzoh, ierburi aromate, sau vin pentru prorocul Ilie. Mâncau, în schimb, pâine neagră cu unt erzatz, îndulcită cu pastă groasă de melasă, făcută din sfeclă.

În timp ce Netanel recita povestea fugii evreilor din Egipt, se uita la Steaua Evreiască, gravată cu cuțitul pe suprafața mesei. Lasă-l pe poporul meu să plece; cuvintele îi răsunau în cap. Cinci mii de ani și nimic nu se schimbase, doar că de data aceasta nu mai era un Moise care să-i conducă și un Dumnezeu care să trimită zece molime peste cei care-i persecutau.

Recită poveștile și rugile în timp ce mâncau în tăcere. Când termină, șoptiră:

— La anul, la Ierusalim!

Dar Netanel se întreba dacă pentru el va mai exista anul viitor, la Ierusalim sau în altă parte?

— Acum trebuie să plec acasă – zise Marie.

Netanel o sărută ușor pe obraz.

— Îți mulțumesc că ai venit!

— N-ar trebui să primești creștini în această casă – zise doamna Rosenberg. Tatăl tău trebuie să apară din clipă-n clipă.

— Unde ai fost noaptea trecută?

— O întrebă Hermann.

— La un Paște evreiesc – glumi ea. Am fost la cinema.

Marie își legă șorțul.

— Vrei să deschid magazinul?

— Ce-ai văzut?

— Un western. Tom Mix.

— America. Sunt dușmanii noștri cei mai înverșunați și la cinematograf prezintă westernuri, Tom Mix.

Pufni dezgustat și se duse în camera din spate. Avea de tranșat o carcasă uriașă. Era cea mai mare vacă pe care o văzuse vreodată, se gândi ea.

— Cu cine ai fost?

— Cu Ilse.

Îi spusese lui Ilse s-o acopere. Fata credea că Marie se întâlnea cu Rudi Hoettges. Ilse era și mai proastă decât Rudi.

— Ilse! fata asta ar speria și o gorilă! cum îți imaginezi că poți cunoaște un băiat când umbli cu asemenea sperietoare după tine?

— Ilse este o ființă foarte cumsecade. N-ar trebui să vorbești așa despre ea.

— Să știi că nu întinerești, iar anii trec.

— Crezi că întinerește cineva?

— Ai răspuns la toate. N-ar fi trebuit să te trimit la facultate. Ai învățat doar să întorci vorbele tatălui tău.

Își încrucișă brațele și-l privi atent.

— Și de ce m-ai trimis, mă rog?

Nu-i răspunse. Luă un cuțit mare și începu să-l ascută.

— Ce fel de animal mai este și ăsta?

— Întrebă Marie.

— Un cal. A ce seamănă?

— Un cal? ai început să vinzi carne de cal?

— Vorbește mai încet!

Se uită după ușă, să se asigure că nu era nici un client în magazin.

— Crezi că o să-și dea seama cineva de diferență?

— De ce este nevoie să vinzi carne de cal?

— Fiindcă este mai ieftină! sunt vremuri grele. Un om deștept trebuie să se priceapă să obțină un profit dacă vrea ca familia lui să nu sufere. Dacă aș fi avut o casă de amanet, m-aș fi îmbogățit până acum. Dar, cum sunt doar un biet măcelar, trebuie să mă descurc cum pot!

— De unde ai luat acest biet animal?

— De la bătrânul Emmerich. I-am făcut o favoare. I-am plătit mai mult decât i-ar fi oferit la ecarisaj. Când o să intre-n cârnat, n-o să mai știe nimeni.

Spritzer. Ce porc ești, tată!

Auzi clopoțelul de la intrare. Poștașul Netzer stătea la tejghea și nu îndrăznea s-o privească.

— Am ceva pentru tine – zise el.

Apoi îi dădu scrisoarea și se grăbi să iasă.

Plicul dactilografiat purta emblema cu vultur și zvastică a Reichstagului. Era adresată tatălui ei, dar o desfăcu imediat cu

mâini tremurânde. Poate că era doar rănit.

O citi și se duse în camera din spate.

Hermann văzu scrisoarea mototolită în mână și puse jos satârul.

— Dieter?

— Zise el.

Fata dădu din cap.

Se uită disperat în jurul lui, ca un înecat după un colac de salvare. Își duse mâna la gură și izbucni în lacrimi. Marie se uită la el. Nu-l văzuse niciodată plângând.

— Ce-o să ne facem?

— Zise el.

Marie ar fi vrut să-i aline durerea, dar se simțea amorțită. Marie își înghiți lacrimile și își scoase șorțul.

— O să-i spun lui Inge – spuse el. Închide magazinul!

Se uita fix la carcasa de pe masă și se gândea la fratele ei. Încerca să-și amintească așa cum era, înainte să intre în Hitlerjugend, când purta încă pantaloni de piele și se juca pe scări cu soldăței de cositor; nu un cadavru rece pe câmpiile rusești, înghețat și sângerând ca Spritzer întins acum aici, în fața ei.

Un fuior de fum se ridica leneș pe cerul albastru, înghețat, al serii de martie. Casa din Pădure seamănă mai degrabă cu o fermă părăsită pe un câmp de luptă, se gândi Marie. Gardul dispăruse de mult, ca să căptușească ferestrele. Acum mai rămăseseră foarte puțini copaci. Netanel îi tăiase pe cei mici pentru foc. Doar salcia uriașă și cei doi brazi bătrâni scârțâiau în vânt.

Marie alergă repede pe potecă și o luă prin spate, spre ușa de la bucătărie. Netanel îi deschise, privind-o surprins. Nu mai venise niciodată pe lumină.

— Ce s-a întâmplat?

— Șopti el.

Marie stătea tremurând lângă masa de la bucătărie.

— Ce este?

— O întrebă el din nou.

— Îmbrățișează-mă!

— Îi zise ea.

Își trecu brațele în jurul ei. Se sprijinise de el. Avea nevoie de puterea și alinarea lui.

— Spune-mi ce sa întâmplat!

— Dieter!

— Murmură ea.

Știa că este o prostie. Nu-l înghițise niciodată pe Dieter, cel puțin nu în ultimii ani. Când intrase în Hitlerjugend, îl disprețuise. Ultima oară când îl văzuse, purta uniforma Wehrmachtului, cu două galoane pe umăr. De-abia își vorbiseră. Dar era fratele ei. Odinioară se jucase cu el când era în leagăn și-i îndrumase primii pași.

Nu era supărată pe ruși. În schimb, îl ura pe Hitler. Îi luase fratele de lângă ea și-l transformase într-un monstru. Moartea fusese lovitura finală.

— Îmi pare rău – șopti Netanel. Îmi pare rău.

— Cine este?

— Strigă doamna Rosenberg. S-a întors cumva Josef de la jocul de cărți?

— Nu este nimeni, mamă – îi răspunse Netanel.

O conduse pe Marie în salon, aprinse lumânarea de lângă pat și închise ușa.

Marie se așeză pe pat.

— Nici măcar nu știu cum a murit.

Netanel o îmbrățișă. Nu știa ce să-i spună.

— N-a apucat să crească – zise Marie. N-a avut șansa. M-am gândit că într-o zi o să fim din nou frate și soră. Că o să privim înapoi și o să facem haz de toate acestea. Era doar un băiețel care se juca de-a soldații.

— Șsst – murmură Netanel, mângâindu-i părul. O să fie bine.

— N-o să mai fie niciodată bine. Niciunul din noi nu crede asta. Ne-a transformat viețile într-un coșmar.

Acum se înfuriase. Durerea va veni mai târziu. Acum îi era clar că nimeni nu mai avea o viață la dispoziție. Nici ea, nici Netanel, nici cei pe care îi cunoștea. Doar câteva luni, zile, ore. Moartea lui Dieter dezlănțuise hotărârea de nezdruncinat să prețuiască fiecare minut care-i mai rămăsese.

Își scoase haina, își deschise puloverul și începu, să-și desfacă nasturii de la rochie.

— Ce faci?

Îi luă fața în mâinile ei, privindu-l feroce.

— Când o să fii tu însuți?

— Ce vrei să spui?

— Vor să ne ia totul, Netya și noi îi lăsăm! ne temem atât de rău, încât le-am dat voie să ne răpească totul. În curând, o să te ia și pe tine!

Se ridică și își trase rochia peste cap.

— Nu – zise Netanel.

Nu trebuia să fie așa. Luă rochia și încercă s-o îmbrace.

— Nu-ți dai seama ce faci.

Se trase de lângă el.

— Într-un fel, o să mi te ia de lângă mine. Dar acum, nu pot. Fiecare moment alături de tine reprezintă o clipă pe care n-o s-o regret când vei fi departe.

Își încolăci brațele în jurul gâtului său.

— Mi-e frig. Ai de gând să mă lași să stau în patul tău sau vrei să rămân, aici și să îngheț?

Actul sexual fusese rapid și ciudat. Când avea douăzeci de ani, Netanel își pierduse virginitatea cu o prostituată din München. Învățase puțin din această experiență și din cea următoare. Dar, de atunci bărbații evrei deveniseră indezirabili în Germania lui Hitler și ocaziile fuseseră limitate. Ceea ce știa aflase din cărți.

Se terminase prea repede. De-abia pătrunsese în ea când se simțise aproape de orgasm. Se trase afară și o auzi murmurând:

— Nu!

Apoi se cutremurase de plăcere, gâfâind deasupra ei vinovat, epuizat și rușinat.

Fata îi mângâie părul.

— N-ar fi trebuit să faci asta.

— Poate că te pricepi să-l induci în eroare pe tatăl tău. Dar cred că și Hermann și-ar da seama dacă ai veni acasă. Cu un copil.

— Pentru tine a fost bine?

Auzise de la verișoara ei că prima oară nu era niciodată plăcut. O duruse mai mult decât se așteptase.

— A fost minunat.

Mein Gott dar ce-o să facă cu cearșafurile mamei lui?

Rămaseră tăcuți un timp. Marie crezuse că dacă vor face dragoste vor fi mai apropiați. Dar ea se simțea ciudat de stânjenită.

Ușa de la living-room se deschise.

— Tu ești, Josef?

— Întrebă doamna Rosenberg.

— Mamă, închide te rog ușa – zise Netanel.

— Ești în patul meu?

— Da, mamă.

— Ești obosit?

Se uită cu atenție prin întuneric.

— Ah, Netanel, cine este acolo?

— Marie Helder, mamă. A venit să ne viziteze.

— Ah, Netanel, ai adus un creștin în casă!

Netanel începu să râdă fără să vrea.

— Da mamă, mă tem că dă. Și acum du-te în salon și așteaptă. Tata se va întoarce în curând.

Ușa se închise.

Rămaseră în întuneric, ascultându-și propria respirație.

— Altădată aș fi înnebunit să se fi întâmplat asta!

— Zise el.

Dădu la o parte pătura de pe fața ei.

— Se pare că Adolf Hitler mi-a pregătit terenul.

Fata deschise ochii. Netanel râdea. Deodată, stânjeneala dintre ei dispăru. Începu și ea să râdă.

— Ar fi trebuit să încui ușa – zise el.

— Nu contează. Oricum, mai bine mama ta decât Gestapoul.

O sărută și-i dădu la o parte o buclă.

— Îmi pare rău. N-a fost prea bine, nu-i așa?

— A fost doar începutul. Vrei să mai încercăm?

Marie închise ochii și-l lăsă s-o iubească. Se strădui să nu se mai gândească la Dieter, la tatăl ei, la absolut nimic. O să aibă destul timp mai târziu. Știa că făcea, în sfârșit, ceea ce ar fi trebuit să facă de ani de zile. Era cu bărbatul pe care-l alesese și irosise atâta timp.

Pe măsură ce se apropia vara, știrile de seară de la radio anunțau alte nume: armata germană cucerise Sevastopolul, port la Marea Neagră, și se apropia de Stalingrad; aliații lor, japonezii, debarcaseră pe o insulă din Pacific, numită Guadalcanal; trupele Afrika Korps ale lui Erwin Rommel înaintau repede spre Canalul de Suez. Crainicul susținea că în curând Palestina britanică va fi în mâinile germanilor, împreună cu întreaga Africă de Nord.

Dar pe Hermann nu-l mai interesa desfășurarea războiului. Devenise posac și posomorât de la moartea lui Dieter; cât despre Inge, căzuse la pat de supărare. Doctorul o vizita regulat, ascultându-i suferințele imaginare și prescriindu-i liste întregi de medicamente. Dar Marie știa ce era cu mama ei; își pierduse dorința de viață.

Acum, în zilele fierbinți, când se înserа după ora nouă, lui Marie îi venea mai greu să se ducă la Casa din Pădure. Îndrăgostiții se refugiau după pomii din spatele curții. Așa, pericolul de a fi văzuți era și mai mare. Se trezi tânjind după nopțile reci de iarnă, când doar câțiva oameni se aventurau pe străzile orașului și era

protejată de întuneric.

Din cauza acestor riscuri, venea doar de două ori pe lună la Casa din Pădure. Atunci se aruncau în pat măcinați de dorință, după atâția ani de abstinență. Marie nu știa cum de reușise să trăiască atâta timp fără să aibă un bărbat în viața ei. Păcătuise față de biserica ei și încălca și legile țării, dar nu fusese nicicând mai fericită.

Verișoara ei, care se căsătorise mai de mult, îi spusese că sexul era dificil și neplăcut la început. Dar, într-o zi – îi explicase ea îmbujorată la față – devine minunat.

Heidi avusese dreptate. Ea și Netanel scăpaseră curând de stânjeneală și, la un moment dat, trupul ei fu cuprins de o senzație magică, neașteptată. La primele încercări, nu simțise nimic, dar, pe măsură ce dragostea lor devenise mai blândă, adunase înăuntrul ei o tensiune devastatoare, care explodase, lăsând-o vlăguită, epuizată și extraordinar de fericită.

Când deschise ochii, Netanel îi zâmbi:

— Oare asta înseamnă că o să ajung în iad?

— Șopti ea.

— De ce, pentru că ți-a plăcut?

— Sunt o bună catolică! n-ar fi trebuit să-mi placă.

— Ba ar fi trebuit. Oare mama ta nu ți-a spus nimic?

— Îmi imaginez că pe ea n-o încântă niciodată ceva în mod deosebit.

În momentul acesta, simțea într-adevăr că-i aparține. Erau uniți fizic și afectiv și nu mai conta ce spunea preotul, guvernul sau tatăl ei. Când va veni ziua de mâine cu necazurile și amărăciunile ei, va avea cel puțin la ce să se gândească.

— Cum este pentru tine?

— O întrebă el. Vreau să spun când ajungi la momentul final?

— Este. Nu pot să descriu. Ca un nimb de căldură care tot crește. Și se întinde peste tot corpul meu. Dar tu?

— Pentru mine? nu știu. Este într-un fel ca un strănut.

Se prefăcu indignată.

— Ca un strănut?

Reușise să-l facă să se simtă stânjenit.

— Un strănut?

— Mă rog, doar senzația.

— Se bâlbâi el – dar nu în nas.

Se prefăcu că-i trage o palmă.

— Nu cumva ai vrea să-ți spun „Noroc” de fiecare dată?

— Dacă dorești. Dar mai bine ai spune Gezundheit27, noi evreii așa obișnuim.

— Întregul meu trup se transformă într-un curcubeu de culori, iar tu strănuți.

Îi zâmbi, iar ea își trecu degetele prin părul lui.

— Nu m-am gândit niciodată că o să râd când o să fiu cu un bărbat în pat. Credeam că este un lucru serios.

— Cu mama în camera alăturată, care-mi strigă să nu aduc creștini în casă? cum ar putea fi serios?

Îl îmbrățișă. Observă că slăbise. Netanel și mama lui își epuizaseră stocul de alimente iarna trecută și acum trăiau de pe o zi pe alta. În ultima vreme, Marie cumpăra alimente și le lăsa în pădure, ca să reducă riscul de a fi văzută. Dar incursiunile ei nu mai erau deja un secret pentru prietena ei Ilse și pentru băcan. Era doar o chestiune de timp până va fi trădată.

Atinse Steaua de Argint a lui David pe care Netanel o purta la gât – cadoul ei de Crăciun de acum câțiva ani.

— Să nu renunți niciodată – îi șopti ea. Indiferent ce se întâmplă. Promite-mi!

— Îți promit.

Într-o zi va fi altfel, se gândi ea. Nu putea fi mereu așa. Va veni o vreme când vor putea sta aici cât vor dori, fără să se teamă.

Altă dată, îl întrebase:

— Dacă ai putea pleca de aici, unde te-ai duce?

Se gândi înainte să-i răspundă.

— În Palestina – spusese el în cele din urmă. Sioniștii afirmă că, într-o zi, evreii vor avea propria lor țară acolo. Îți imaginezi? un loc în care să nu mai fim străini! unde faptul că ești evreu să nu fie o insultă! undeva de unde să nu ne poată lua nimic înapoi!

Era târziu, seara, aproape de ora zece, dar soarele nu coborâse încă după Alpii îndepărtați. Aerul era cald și mirosea a fân. Marie urcă scările spre apartamentul ei, conștientă de senzația plăcută dintre picioarele ei. O cuprinsese frica, așa cum i se întâmpla mereu când se întorcea acasă din vizitele ei clandestine la Casa din Pădure.

Își luă un aer plictisit când deschise ușa, dar îngheță în prag. În living-room se afla un străin care bea schnapps cu tatăl ei.

Se ridică, înclină ușor din cap și își apropie călcâiele cizmelor.

— Bună seara, domnișoară Helder – zise Rolf.

Marie se uită la tatăl ei.

— Ce caută aici?

Hermann părea speriat și nu-i răspunse.

— Am venit să te văd – spuse Rolf zâmbind.

Se schimbase, se gândi ea. Căpătase o arogantă încredere în sine. Purta pe uniformă însemne de Sturmbahnführer SS, iar chipiul lui cu cap de mort îi rânjea de pe masa de la fereastră. Părea suplu și chipeș ca un lup. Față de zeu și ochi de gheață.

— Unde ai fost?

— O întrebă el.

— Nu te privește.

— Tatăl tău spune că la cinema.

Marie își concentră atenția asupra lui Hermann. Arăta îngrozitor de nefericit. Deci chiar și el este intimidat acum de fiul cărăușului.

— Hai, vino să stai jos!

— O îndemnă Rolf.

Hermann căscă, se întinse și se frecă la ochi.

Când termină cu această prefăcătorie, îi spuse:

— Sunt obosit. Vă rog să mă scuzați. Mâine dimineață trebuie să mă scol devreme.

Mulțumesc tată, se gândi Marie. Îți mulțumesc pentru că mă aperi. Îți este într-adevăr frică de el, sau te-ai gândit că acest parvenit ți-ar putea fi de ajutor?

— Noapte bună, domnule Helder – zise Rolf.

— Noapte bună, Sturmbahnführer Emmerich. Noapte bună, Marie.

— Și eu trebuie să mă duc la culcare!

— Exclamă Marie.

Hermann se uită la Rolf și apoi la ea.

— Dar oaspetele tău.

— Nu este oaspetele meu.

Rolf zâmbea, dar ochii lui sclipeau de mânie.

— Las-o să se ducă la culcare, dacă dorește, domnule Helder. Mă gândeam să-i spun ceva care s-o ajute, dar, dacă este obosită, poate că o s-o lăsăm pe altă dată.

Își luă chipiul.

Marie înghiți momeala.

— Cum crezi că m-ai putea ajuta?

Zâmbi cinic. Figura lui enigmatică o tachina. Oare știa?

— Se gândi ea. Trebuia să afle.

Își scoase haina și se așeză în fotoliu, lângă foc. Îl auzi pe Hermann intrând în dormitor. Rolf se așeză vis-a-vis și își aprinse o țigară.

— Cum a fost filmul?

— O întrebă el.

Capul lui se învăluise într-un nor de fum.

— Care film?

— Filmul pe care l-ai văzut astă-seară.

— De asta ai venit aici? ca să vorbim despre cinema?

— Am venit să te văd. Te-am admirat întotdeauna, Marie. Păcat că datoria față de țară m-a făcut să lipsesc atât de mult din Ravenswald.

— Nu mi-am dat seama că ai lipsit.

Îi pieri zâmbetul. În cameră se lăsase o atmosferă glacială. Fără surâs, ochii lui răutăcioși o încremeneau. Mă urăște, își spuse ea. Mă dorește cu disperare, dar fiindcă n-are nici o putere asupra mea, mă urăște.

— Continui să-i preferi pe jidanii tăi în locul bunilor germani?

Oare m-a văzut? îi răspunse semeț.

— Ce dorești, Rolf?

Se sprijini de scaun, luându-și din nou un aer de superioritate.

— Îmi pare rău pentru fratele tău.

— S-a jertfit pentru patrie. Cine și-ar fi putut dori mai mult?!

Chiar dacă sesizase ironia din glasul ei, se făcu că n-o bagă în seamă.

— Știi, ai fi putut să-l salvezi.

— Să-l salvez? cum? a murit în Rusia! nici măcar nu știu ce s-a în.

— Ar fi putut să nu fie acolo. S-ar fi aranjat un transfer. Era posibil să servească Reichul și în alte feluri.

Ce idee ciudată, se gândi Marie.

— Cum anume?

— Nu contează. Acum este important să ai prieteni.

Se aplecă spre ea.

— Prieteni influenți.

— Ca tine?

— Știi, m-ai judecat greșit. Pot fi un prieten foarte bun.

— Cu ce te ocupi exact, Rolf? ești în armată, am observat. Dar unde ai luptat, mă rog?

— Ți-am mai spus. Există și alte modalități de a servi Reichul.

— Așa deci, ești bucătar! faci sandwich-uri pentru Wehrmacht?

Bărbatul sări în picioare.

— Taci din gură, nemernico!

Marie se ridică și ea. O depășea cu un cap și Marie se temea de forța și furia lui. Dar n-o să se lase intimidată în propria ei casă.

— Nu încerca să-ți repeți vizita, Rolf!

Văzu că se străduia să se controleze, ca să nu-și piardă avantajul. Îi revenise zâmbetul sălbatic. Se prefăcu că pleacă și își luă chipiul de pe masă.

— Apropo, ce s-a întâmplat cu ovreiașul ăla al tău?

Te scoate din sărite, își spuse în sinea ei.

— Am auzit că se află tot aici, la Ravenswald. Credeam că l-au trimis deja în lagăr. Pentru propria sa protecție, desigur.

Marie tăcu din gură, conștientă că-i urmărea reacțiile.

— Totuși, n-o să mai fie mult timp pe aici! noapte bună, Marie, îți mulțumesc pentru ospitalitate.

— Ce vrei să spui?

Alergă și se propti în ușă.

— Cum adică n-o să mai fie mult timp pe aici? ce-o să se întâmple cu el?

Rânji. Avea o privire ciudată. Ce însemna oare? triumf? nu, mai mult decât atât. Își dădu seama că era ușurare.

— În noaptea aceasta îi adună pe toți evreii – zise el. Mâine dimineață, Ravenswald-ul va fi, în sfârșit, Judenrein, eliberat de evrei.

Se făcu albă la față și i se strânse stomacul de groază. Rolf o privea atent.

În cele din urmă, îi spuse:

— Noapte bună, Marie. Somn ușor.

Așteptă o clipă după ce plecase, apoi își luă haina și se îmbrăcă. Îi era foarte clar ce avea de făcut.

Netanel dormea pe bancheta din living-room. Doamna Rosenberg îl scutură de umeri. Era în cămașa ei albă de noapte și flacăra lumânării arunca umbre întunecate pe chipul ei.

— Bate cineva la ușa de la bucătărie – zise ea.

Netanel se ridică și ascultă. Da, se auzea foarte bine.

Era un sunet blând, dar insistent. Dacă ar fi fost germanii, ar fi dărâmat pur și simplu ușa. Nu putea fi decât o singură persoană.

Se îmbrăcă repede. Își trase pe el pantalonii și cămașa.

— Crezi că este tatăl tău?

— Îl întrebă doamna Rosenberg.

Netanel îi luă lumânarea din mână, se duse în bucătărie și deschise ușa. O umbră se strecură pe lângă el.

— Marie?

Închise ușa și apropie lumânarea de fața ei. Își dădu seama imediat ce se întâmplase.

— Cine este?

— Strigă doamna Rosenberg.

Șuvițe lungi de păr încărunțit îi atârnau pe față când băgă capul în bucătărie.

— Este în ordine, mamă, poți să te duci la culcare.

— Nu știu unde este tatăl tău. Ar fi trebuit să termine jocul de cărți până acum.

— Du-te la culcare!

— Repetă Netanel.

Când rămaseră singuri, puse lumânarea jos și o luă în brațe pe Marie.

— Când?

— Murmură el.

— La noapte.

— N-ar fi trebuit să vii aici!

— Trebuia să te avertizez. Încearcă să fugi.

— Unde? încotro?

Fata tremura.

— Doar n-o să-i lași să te ia!

Îi luă fața-n mâini și o sărută ușor pe buze.

— Nu este nimic de făcut. La revedere, Marie.

— Trebuie să te ascunzi!

— Ți-am mai spus – zise el calm. N-am unde să mă ascund.

Se uită fix la el. Avea dreptate. N-are încotro să se ducă. Nu l-ar adăposti nimeni. Absolut nimeni.

— Atunci pleacă cel puțin din casă. Măcar în noaptea aceasta. Până când se termină arestările.

— Dacă ne ascundem la noapte, vor veni mâine. Sunt pregătit pentru asta de mult timp. Nu-i nimic.

— Ba este!

Este!

— Ar fi vrut ea să-i strige. Nu va mai fi niciodată bine. Când o să-l ia pe el, îi vor răpi încrederea întrun Dumnezeu milos, încrederea în viață.

— Trebuie să pleci!

— Zise el. Nu cumva să te găsească aici!

— Nu!

Nu-mi pasă dacă mă împușcă, se gândi ea. Tu ești tot ce-mi doresc și fără dragostea ta nu sunt decât o fiică de măcelar într-un șorț pătat.

— Trebuie să pleci!

Dar era prea târziu. Auziră amândoi scârțâitul anvelopelor pe pietriș și strigătele soldaților care tropăiau cu cizmele lor grele. Netanel o apucă de umeri și o împinse spre ușa bucătăriei.

— NU!

— Sunt aici! pLEACĂ!

Răsunară voci la ușa din față.

— Aufmachen, Polizei! 28

Netanel trânti ușa de perete și o împinse afară.

— Fugi!

Auzi cizme în jurul casei.

O ușă fu sfărâmată înăuntru, în locuința lui. Se mișcau umbre printre copaci. Vocile oamenilor se distingeau tot mai aproape. Degetele lungi ale torțelor îi căutau.

— Fugi, Marie, pentru numele lui Dumnezeu, fugi, te rog!

Nu, n-o să fug! lasă-i să mă ia! o să-i scuip drept în față!

Netanel apăru în prag. O umbră se strecură în spatele lui și auzi o izbitură urmată de un geamăt. Ar fi vrut să alerge la el, dar, deodată, simți mâini care o trăgeau în jos. Cineva îi băgase o lanternă în ochi.

— Cine este?

— O femeie.

— Fata lui Helder. Ce caută aici?

— Amantă împuțită de evreu.

— Ce facem cu ea?

— Adu-o înăuntru. Lasă-l pe colonel să hotărască.

Apoi, auzi altă voce, strigând din bucătărie, blândă, ca într-un vis. O voce care venea din alt timp, când lumea era așa cum trebuia să fie. Aparținea doamnei Rosenberg.

— Josef, exclamă ea în beznă, Josef, tu ești?

Partea a opta.

GERMANIA ȘI POLONIA 1942-3

Peronul era înțesat de oameni, majoritatea femei, copii și bătrâni, cu valize de carton în mână și mici baloturi legate cu

sfoară. Netanel se gândi că ar fi trebuit să fie un vacarm cu atâția oameni adunați, dar toți vorbeau în șoaptă. Frica se simțea ca o prezență vie. Plutea în aer ca o ceață rece. Soldați înarmați cu mitraliere îi priveau posaci. La lumina felinarelor, fețele lor păreau opace și cenușii ca pereții.

— Unde mergem? îl întrebă doamna Rosenberg.

Netanel își ținea brațul în jurul ei și o conducea prin masa de trupuri. Oamenii se dădeau la o parte instinctiv. Bănuiau după crusta de sânge de pe fața lui că dădeau de bucluc dacă vorbeau cu el.

— Nu știu, mamă. Sunt aici. Va fi totul bine.

— Nu înțeleg. Cine sunt acești oameni? vreau să merg acasă.

Nu-i lăsaseră nici măcar să se îmbrace. Mama lui era, tot în cămașa ei lungă de noapte, iar el, în cămașa și pantalonii subțiri pe care și-i trăsese când venise Marie.

Marie!

Unde o fi oare? n-o s-o aducă aici, laolaltă cu evreii. Ce-o să pățească? ce bine ar fi să știe că se află în siguranță! n-ar fi trebuit să vină, doar că.

Își amintea că pornise înconjurat de soldați, în țipetele mamei sale. Apoi, un ofițer Gestapo îi băgase o lanternă în față.

— Ești Rosenberg?

Deși nu-l vedea, recunoscuse vocea lui Weber. Rămase tăcut și Weber continuă:

— Da, este el.

Netanel și mama lui fură înghesuiți într-un camion militar, păziți de trei soldați. Văzu pentru ultima oară veranda albă a Casei din Pădure sclipind în lumina lunii ca niște schelete, apoi camionul se îndepărtă uruind și casa lui rămase în urmă. O parte din el știa că n-o s-o mai vadă niciodată.

Încercă să vorbească, dar îl durea capul de la lovitură și i se uscase limba.

— Unde este Marie?

— O întrebă el în șoaptă pe mama lui.

Dar unul din soldați îl izbi cu patul puștii și leșină din nou.

Trenul trase în stație, scrâșnind din frâne, învăluit într-un nor de aburi. Avea atașate vreo douăsprezece vagoane. Soldații germani intrară în alertă; deschiseră ușile vagoanelor și începură să strige ordine, împingând oamenii înăuntru.

Netanel fu dus înainte de masa de oameni. O prinse de mână pe

mama lui. Era îngrozit să nu fie separați. Știa că nu s-ar descurca de una singură.

— Ce se întâmplă? îi strigă ea.

— Ține-te de mine!

— Vreau să mă întorc acasă.

— Nu se poate.

Un om cu o pălărie cu boruri late încercă să se strecoare între ei. Oare era atât de nerăbdător să se ducă la pierzanie? se întrebă Netanel. Îl lovi cu cotul în nas și-l dădu înapoi. Omul îl privi surprins.

Netanel își trase mama spre el și-i puse brațul pe umeri. Urcară în vagon. Oamenii erau îngrămădiți unul într-altul pe podea, în beznă. Undeva, plângea un copil.

Netanel găsi un loc pentru ei, lângă peretele din față al vagonului. În timp ce se lăsa pe vine, simți că-l trage cineva de mânecă.

— Fii atent! îi strigă o voce. Vezi pe unde calci!

Netanel izbucni.

— Ce, idiotule, credeai că o să mă așez în poala ta?

— Nu-mi place – zise doamna Rosenberg. Hai acasă.

— Ți-am mai spus, nu se poate!

— De ce ești supărat pe mine? doar n-am făcut nimic!

— Îmi pare rău, mamă, dar te rog să nu mă mai întrebi dacă mergem acasă!

Ușile se închiseră și rămaseră în întuneric. O femeie începu să țipe.

— Faceți să tacă vaca aia! strigă o voce.

Cineva scăpără un chibrit să aprindă o lumânare. Flacăra lumină fața unui om.

— Vezi, nu-i chiar așa de rău, zise el. Cam înghesuit, dar suportabil.

Parcă mai auzise vocea asta undeva. Netanel își dădu seama că îl cunoștea; era Mandelbaum, omul de la casa de amanet, glumețul. Fu cât pe ce să geamă. Ar fi preferat temnițele Gestapoului. Poate că Mandelbaum n-o să-l recunoască în beznă.

— Te cunosc, nu-i așa? zise Mandelbaum. De la casa de amanet. Mandelbaum, Amos Mandelbaum! ești fiul Șefului, nu? hei, oameni buni, aici se află Netanel, fiul lui Rosenberg.

— Și ce-ai vrea să facem, să chiuim de bucurie? întrebă cineva.

Mandelbaum se făcu că nu-l aude.

— Ce ți s-a întâmplat? ai o tăietură urâtă la cap.

— Un simplu accident. Am dat peste un colonel gestapovist.

— Va trebui să te pansezi, când vom ajunge în Cehoslovacia.

— Unde?

— Acolo ne duc. Trimit evreii din toată Germania. Va trebui să muncim, dar vom avea cel puțin ce mânca.

— De unde știi?

— I-am auzit vorbind pe soldați. Ai încredere în mine! apropo, mi-ai cunoscut familia? ea este Rula, soția mea, iar aceștia sunt copiii mei, Ruth și Sophie.

Le lumină fețele cu lumânarea. Netanel văzu o femeie cu figură obosită și păr cărunt, despletit – probabil că era extenuant să trăiești lângă un om atât de vesel, se gândi Netanel – și două adolescente cu ochi speriați.

— Am onoarea să mă adresez doamnei Rosenberg?

Mandelbaum întinse mâna mamei lui Netanel.

— Îmi pare rău pentru soțul dumneavoastră. A fost un om mare. Un om adevărat.

Doamna Rosenberg își trase repede mâna, de parcă ar fi fost lepros.

— Josef se va întoarce în curând de la jocul de cărți – șopti ea și își ascunse fața în umărul lui Netanel.

Trenul alerga în noapte, oprindu-se câteva minute sau ore-n șir, apoi pornea din nou și iar se oprea, și tot așa, la nesfârșit. Netanel studie oamenii înghesuiți unii în alții, la flacăra lumânării lui Mandelbaum și asculta înjurăturile și schimbul de palme, inevitabile în această înghesuială. Este ca la balamuc, se gândi Netanel. Unii țipau, alții se certau și dădeau din picioare; alții stăteau liniștiți și retrași, ca mama lui, deja pe jumătate nebuni și șocați de ce se întâmplase.

Să ne rugăm la Dumnezeu ca această călătorie să nu dureze mult, se gândi Netanel. Dacă nu ne scot mai repede de aici, copiii și bătrânii nu vor rezista.

Trenul se opri din nou. Mandelbaum îl trezi pe Netanel din visare.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă Netanel.

— Nu pot să dorm niciodată în tren.

Nu pot să dorm niciodată în tren. Oare glumea sau vorbea serios? era nebun sau debil mintal?

— Ai mai fost într-un tren ca acesta?

— Va fi bine. Vom ajunge în curând.

Scoase un portofel din buzunar și-l deschise. Înăuntru, avea fotografia unui tânăr. Netanel se uită la el la lumina lumânării. Un băiat zâmbitor, cu păr negru, ondulat.

— Fiul tău?

— Shimon. A plecat în Palestina când avea șaisprezece ani. Ne scrie des. Lucrează în ceea ce se cheamă un kibuț, lângă Ierusalim. Când lucrurile vor reveni la normal aici, îl vom aduce acasă. Acolo, în deșert nu este viață potrivită pentru un tânăr. Noi i-am spus, dar n-a vrut să asculte. Sioniștii i-au băgat în cap numai tâmpenii.

— Ai fi preferat să fie aici, cu tine?

Lui Mandelbaum îi pieri zâmbetul pentru o clipă.

— O să treacă.

Cineva se mișcă enervat în spatele lor.

— Ruhe! ruhe! mai tăceți din gură! încercăm să dormim!

— Să dormiți? zbieră Netanel. Cum poate cineva să doarmă aici?

Mandelbaum zâmbi blând și luă fotografia.

— Are dreptate – zâmbi el. Trebuie să ne gândim și la ceilalți!

Puse poza la loc în portofel. Apoi băgă mâna în sacoșa de piele dintre el și soția lui, scoase termosul, turnă cafea într-o cană de cositor și i-o dădu lui Netanel.

Netanel o acceptă vinovat. Deci, își spuse el, nu-ți place omul, dar ești gata să-i bei cafeaua. Ai stat prea mult timp zăvorât în Casa din Pădure. Ai uitat că măsura unui om nu este suma caracterului său, ci aptitudinea lui spre bunăvoință.

— Îți mulțumesc, zise el.

Cafeaua era neagră, dulce și tare.

Îl încălzea pe dinăuntru și se simțea mai bine.

Își dădea seama că mama lui își sprijinise capul de umărul său. Se îngreunase, semn bun. Deci adormise. Se gândi s-o trezească și să-i ofere niște cafea, dar își spuse că se vor opri în curând și o să bea atunci. Mai bine s-o lase să doarmă. Își trecu brațul în jurul umerilor ei și o trase spre el, ajutând-o să stea cât mai confortabil.

Netanel văzu o umbră ridicându-se dintre ei. Lângă uși era un vas mare din tablă, ca, să-și facă nevoile. Un băiețel se îndreptă spre el și Netanel îl auzi ușurându-se. Deodată, trenul se pune în mișcare, iar băiatul se împiedică, lovi vasul și-i împrăștie conținutul pe podea. Bărbați și femei țipară dezgustați și băiatul începu să plângă, călcând peste trupurile adormite, în drum spre celălalt

capăt al vagonului, unde se afla familia sa. Toți îl blestemau și-l înjurau.

— A fost un accident! strigă Netanel. Lăsați-l în pace!

— Păi ție nu-ți pasă – îi strigă o voce necunoscută. Nu trebuie să dormi în pișat toată noaptea.

Netanel închise ochii. De s-ar termina mai repede coșmarul acesta!

Dungile gălbui de pe podea, semn că răsărise soarele, îl făcură pe Netanel să priceapă că trecuse noaptea. Se târî până la marginea vagonului și se uită afară.

Se opriseră din nou, undeva într-o gară. Peronul era pustiu, cu excepția celor doi soldați germani cu pistoale mitralieră în mână. Parcă scria ceva deasupra peronului: Trebon. Deci Mandelbaum avusese dreptate. Se aflau în Cehoslovacia.

Un grup de muncitori feroviari, cu târnăcoape și lopeți în mâini, mergeau șchiopătând pe pietriș cu picioarele goale. Aveau stele galbene prinse de haine. Erau în majoritate femei; unele foarte în vârstă, dar și copii de cinci-șase ani. Două gărzi SS mergeau în urma lor, cu puștile atârnate de umeri.

Pentru o clipă, una din femei se uită spre vagon cu o figură măcinată de disperare. Acesta este viitorul, păreau să spună ochii ei. Apoi dispăru și ropotul cadențat al cizmelor se pierdu în depărtare.

Netanel se întoarse. Dumnezeu să ne ajute!

Ziua părea că nu se mai sfârșește, punctată de momente de speranță și disperare. Odată, trenul se opri și nu se mai mișcă ore-n șir, în timp ce soarele transformă vagonul într-un cuptor. Corpul lui Netanel era plin de sudoare; i se scurgea din păr, pe piept și se îmbiba în haine. Bărbați și femei înjurau și blestemau, scoțându-și îmbrăcămintea. Aerul deveni fetid și rarefiat. Nu era nici ora unu când începu panica – observă Netanel uitându-se la ceas.

În fundul vagonului, o femeie tânără începu să se vaite:

— Copilul meu este pe moarte!

Țipetele ei nu mai conteneau.

— Copilul meu este pe moarte, copilul meu este pe moarte.

Pruncul, care sugea la sân, zăcea în brațele ei, cu gura deschisă.

Un tânăr sări în picioare și bătu cu pumnii în ușă, urlând după apă. I se alătură alt om, și încă unul. Deodată, se bulucira cu toții. O femeie cu doi copii urlau prinși în îngrămădeală.

— Uită-te la oamenii aceștia!

— Zise Mandelbaum. Ce rușine!

Cei de la ușă se luptau între ei cu pumnii și picioarele. Un bărbat țipă și căzu, ținându-și fața în mâini.

— Trebuie să-i oprim!

— Spuse Netanel.

Mandelbaum plescăi din limbă.

— Oamenii trebuie să-și păstreze demnitatea! exclamă el.

În ciuda căldurii, purta cravată și își ținea haina împăturită frumos pe genunchi.

— Dați-ne apă! țipă cineva bătând cu pumnii în ușă. Murim de sete! dați-ne apă!

Soldatul de afară izbi cu patul puștii în vagon.

— Tăceți din gură!

— Strigă el. Ce nevoie au morții de apă?

Liniște.

Oamenii îngrămădiți la ușă se întoarseră la locurile lor și în vagon se lăsă o tăcere apăsătoare. Deodată, fură confruntați cu toții cu propria lor decepție. Nu exista nici un lagăr de refugiați în Cehoslovacia, așa cum se spusese. Erau trimiși undeva să moară. Nu era de mirare, după Noaptea de Cristal.

Mandelbaum îi oferi lui Netanel ultimul strop de cafea. Era caldă și amară, dar Netanel o acceptă recunoscător. Cel puțin îi umezea gura și buzele. Îi oferi puțin și mamei sale, dar clătină din cap.

— Acum vreau să merg acasă, spuse femeia.

— Nu se poate – murmură Netanel.

— Nu-mi place aici.

— N-avem încotro.

Își puse brațele în jurul ei. Doamna Rosenberg plângea. De s-ar termina mai repede, se rugă Netanel în beznă Dumnezeului în care nu mai credea de când era copil. De s-ar termina mai repede!

Și ai grijă, Doamne, de Marie a mea!

Altă noapte.

Ziua îi deshidratase. Acum zăceau în ceața densă și umedă, ridicată din propriile lor trupuri, zăcând neputincioși, prea slăbiți ca să mai protesteze împotriva tratamentului inuman la care erau supuși sau ca să mai implore milă. Pruncul urlase de foame toată ziua, dar acum, din fericire, tăcuse.

Netanel se sprijinise de spatele vagonului, străduindu-se să respire. Capul doamnei Rosenberg se odihnea în poala lui.

Deodată, răsună un strigăt ascuțit în beznă.

— Copilașul meu!

— Urlă tânăra mamă. Copilașul meu a murit!

Nu înceta cu țipetele. Netanel auzi în întuneric voci care încercau s-o aline, dar nu voia să se liniștească. Apoi, Netanel distinse glasul blând, sonor al unui om, probabil un rabin, predicând kaddish, ruga morților.

— Baruch dayyan emeth – zise cineva în ebraică.

Binecuvântat fie judecătorul cel fără de greșeală.

Mama își jeli pruncul toată noaptea. Suspinele ei vorbeau pentru toți.

Oare când începuse călătoria? de două, trei nopți? greu de spus. Coșmarul își pierduse conturul. Conștiința se topise în vise, într-o lume a iluziilor agonizante. Câteodată, se trezea întinzând mâna după un pahar cu apă rece, dar, apoi, trupul său era adus brusc la realitate și nu mai rămânea nimic decât întunericul, duhoarea și suspinele.

Se ridică și se uită în jur. Mandelbaum se trezise. Fiica sa se odihnea cu capul în poala lui. La început, Netanel crezu că era moartă. Avea buzele crăpate și umflate și ochii duși în fundul capului, ca un cadavru. Dar, la un moment dat, strigă în somn și Mandelbaum o mângâie pe păr ca s-o liniștească. Lui Mandelbaum i se umflase limba de sete. Spuse ceva, dar Netanel clătină din cap, incapabil să-l înțeleagă.

— Totul. O greșeală – repetă el.

O greșeală! cum mai puteau oamenii aceștia să se agațe de speranțe? câți Mandelbaumi or exista oare? câți buni evrei ca tatăl său, care considerau că lucrurile nu se puteau înrăutăți mai mult decât erau? chiar și după ce germanii le luaseră tot, le masacraseră familiile, îi torturaseră bestial, se gândeau că, poate mâine lucrurile se vor îmbunătăți; cineva va spune că regretă, că fusese o greșeală îngrozitoare și toți micuții Mandelbaumi vor da din cap înțelegători și o vor lua de la început. Așa fusese întotdeauna.

Mandelbaumii din lumea aceasta!

— Se gândi Netanel cu amărăciune. Iată de ce mă aflu aici; pentru că tatăl meu a fost un Mandelbaum. Întreaga mea națiie este alcătuită din Mandelbaumi, care ne-au condamnat pe toți.

Moartea bebelușului fu urmată de altele; majoritatea, bătrâni și câțiva copii. Cine mai știa câți? chiar și cei mai pioși erau acum prea epuizați și deshidratați să repete kaddish. Duhoarea cadavrelor și excrementelor devenise insuportabilă. Cât va mai dura oare? sau

germanii intenționau să plimbe trenul prin toată Europa până când mureau toți oamenii dinăuntru. Poate că acesta era un sfârșit potrivit pentru niște oameni care nu avuseseră niciodată o țară a lor.

Un om îngenunche lângă ușă, își scoase penisul și urină în palmă, apoi își duse mâna la gură și sorbi conținutul.

Netanel îl invidia.

Se uită la mama lui. Ținea gura deschise în timp ce dormea. Lumina care se strecura prin crăpăturile vagonului îi scotea în evidență conturul ascuțit al feței. Cămașa ei de noapte era murdară și ruptă. Și-o trăsese în jurul gâtului, ca să se acopere.

Toată viața ei, se gândi el, fusese ocrotită; dar se dovedise o iluzie, un fir de pai. Nu exista adăpost pentru cei slabi.

Absolut niciunul.

Oswiecim, Polonia.

Ușile se deschiseră cu un trosnet.

Era noapte, dar peronul gării era inundat de lumină și oamenii strigau de durere, acoperindu-și ochii cu mâinile.

— Raus, raus!

— Strigau soldații SS. Schneller! 29

Unul din ei, sări în vagon și începu să izbească cu cizmele oamenii care zăceau.

— Raus! aFARĂ!

Netanel se uită nedumerit la această apariție. Trezit dintr-un somn letargic, încerca să-și amintească unde se afla. Soldatul îl apucă de cămașă și-l aruncă spre ușă. Se împletici pe peron. Peste tot se vedeau umbre cu geamantane în mână. Bărbați, femei și copii se strigau unii pe alții, uluiți, dezorientați de lumina orbitoare, de loviturile gărzilor și de brusca eliberare din teribila închisoare. Răgușiseră de sete, de foame și de oboseală.

— Mamă, unde ești?

— Aici!

— Unde aici?

— Esther, Esther!

— Ce se întâmplă? poate să-mi spună cineva ce se întâmplă?

— Soțul meu! mi-am pierdut soțul!

Netanel se uită la vagonul unde fuseseră întemnițați și torturați. Cine știe cât! cineva scrisese cu cretă: PERICOL! tRANSPORT DE EVREI ÎMPUȚIȚI!

Și dedesubt:

Evreii vor fi distruși de cultura germană.

Netanel privi în jur. Peronul era presărat cu bagaje și geamantane deschise, goale; ici-colo câte o perie, o tigaie, o păpușă. De unde proveneau? de ce linia ferată se oprea brusc la capătul peronului?

În difuzoare răsuna muzică clasică: „Valkiria" – Wagner.

Gărzile SS se grupaseră acum în jurul lor, rânjind unei mame care aranja hainele copiilor ei, dar zâmbetele erau lipsite de căldură. Ceva li se părea foarte nostim, dar Netanel se simțea ca un om care sosise prea târziu la o conversație; toți râdeau și lui îi scăpase gluma.

Unde era mama?

Își făcu loc prin mulțime, spre vagon. Podeaua se umpluse cu cadavre. Doamne Sfinte, atât de mulți?!

— Mamă!

Un soldat îl lovi cu patul puștii în stomac. Când se îndoi, îl izbi în spate, trântindu-l pe jos. Netanel se ridică în genunchi, pregătit să se bată, dar n-avea rost. Își dădu seama că aceasta era procedura obișnuită.

Cineva îl ridică în picioare.

— Nu-i nimic!

— Murmură Mandelbaum. Uite!

Un șir de camioane militare trăseseră lângă gară. Unele aveau pictate un cerc alb cu o cruce roșie. Gărzile îi adunaseră, separând bărbații de bătrâni, femei și copii. Pentru prima oară, Mandelbaum începu să protesteze.

— Rula!

— Strigă el – Sophie, Ruth!

— Nu acum, zise soldatul. O să fiți amândoi împreună după aceea.

— După ce?

— Strigă Netanel.

Germanul smulse valiza din mâna lui Mandelbaum și o aruncă.

— O să-ți iei bagajul mai târziu!

— Zise soldatul.

Apoi îl împinse pe Mandelbaum lângă ceilalți soldați.

— O să ne gazați? întrebă o femeie.

— Dar ce ne credeți? barbari? pufni santinela.

Deodată, altă viziune. Schelete în pijamale vărgate, cu capetele rase, apărură pe peron, mișcându-se tăcut printre oameni. Aveau un

mers ciudat, cu capetele plecate și mâinile atârnând inerte. Semănau cu niște fantome ridicate dintr-un cimitir. Unii din ei încărcară bagajele împrăștiate, iar alții se suiră în vagoane și aruncară morții pe peron.

Netanel îl văzu pe unul din ei rostogolind-o pe mama lui ca pe un sac de cartofi. Ateriză în cap. Lui Netanel i se păru că-i auzise oasele trosnind. Rămase un timp acolo, în cămașa ei murdară, răsucită și grotescă, pentru a fi acoperită apoi de alte trupuri.

Netanel ar fi vrut să strige, să protesteze, să se lupte să simtă ceva, dar setea și epuizarea îl făceau neputincios. Ca un sac de cartofi dintr-o căruță, se tot gândi el.

Femeile și copiii fură mânați către camioanele cu cruce roșie, flancate de gărzi cu lupi alsacieni. Sophie se uită înapoi și-i făcu cu mâna. Mandelbaum zâmbi și-i răspunse, în timp ce privea cum familia lui era încărcată într-un camion.

După ce plecară, bărbații fură duși la camioanele care așteptau de partea cealaltă a gării. Toți erau tăcuți, adânciți în propriile lor gânduri, rugându-se să moară mai repede sau să primească un pahar cu apă.

Pe plăcuța fixată deasupra porții din fier forjat scria:

ARBEIT MACHT FREI.

MUNCA TE ELIBEREAZĂ.

Se uitau cu toții din camionul deschis, compunându-și în gând propriul lor viitor.

— Vezi.

— Murmură Mandelbaum. Lagăr de muncă. N-or să. ne omoare.

Un oraș uriaș, alcătuit din șiruri de clădiri identice din cărămidă, defilă pe lângă ei în beznă. Când convoiul se opri, fură înconjurați de SS-iști, care zbierau la ei să se dea mai repede jos. Doar SS-iștii puteau lătra atât de feroce. Se întreba dacă nu cumva vocea era un criteriu de selecție. Cei care aveau glasuri tunătoare intrau în SS; iar restul, în Wehrmacht.

Fură mânați într-o încăpere mare, goală și zăvorâră ușa în urma lor. Netanel privi în jur. Erau, probabil, încă vreo cincizeci de oameni ca el, cu răni pe obraz, buze crăpate, sângerânde, ochii nedumeriți și speriați. Un bec palid le accentua paloarea.

În colțul camerei era un robinet. Toți se uitau la el. Niciunul din ei nu băuse nimic de zile întregi. Pe perete stătea scris:

ESTE INTERZIS SĂ SE BEA APĂ.

Nu se mișca nimeni.

Gluma era monstruoasă. Oare toți suntem Mandelbaumi? o să murim de sete pentru că scrie undeva să nu bem apă? îl împinse pe omul din fața lui și dădu drumul la robinet. Îngenunche și deschise gura sub jet. Apa era caldă, maronie și avea gust de mlaștină.

O scuipă.

Ceilalți îl priveau. Durerea cumplită a descoperirii lui li se citea pe față tuturor. Netanel își apăsă capul, disperat, pe peretele rece și umed.

Acesta era sfârșitul.

În curând vor apare SS-iștii cu pistoalele-mitralieră și îi vor secera. Așteptau scurgerea nesfârșită a minutelor.

Poate că, de fapt, am murit în tren, se gândi Netanel. Acesta este iadul, un loc unde ești chinuit de sete și ținut într-o cameră în care apa este ruginită și aștepți moartea care nu mai vine. Da, își imagina că acesta trebuia să fie iadul. Suferință fără sfârșit, de care nu mai scăpai nici prin moarte.

Cineva din fundul camerei leșină, izbindu-se, în cădere, cu țeasta de podea. Sunetul îi aminti lui Netanel de mama lui, când umbrele în pijama o trataseră ca pe o valiză. Era moartă. Spuse cuvintele cu voce tare, încercând să le conștientizeze.

— A murit.

Poate că ea este cea care a avut noroc.

O santinelă SS deschise ușa. Asta este, se gândi Netanel.

Acum, înțelegea la ce servea robinetul. După aceea, vor veni să spele sângele. Probabil că exista o scurgere în celălalt colț. Poate că ar fi trebuit să încerce să scape înainte să se suie în tren. Acum nu-i mai păsa. Să se termine odată!

— Afară!

— Strigă soldatul.

Fură duși prin lagăr în altă clădire, în același fel de încăpere. Pe pereți erau atârnate cuiere.

— Scoateți-vă hainele – le zise santinela. Puneți banii și bijuteriile în buzunare, ca să nu vi se fure.

Să ni se fure?

— Se gândi Netanel. De către cine? scoase steaua lui David dăruită de Marie și o ascunse în pumn.

Goi, murdari și epuizați, se supuseră.

Ușa se închise în urma lor.

Erau la dușuri. Apa rece și murdară le ajungea până la glezne. Se uitau unii la alții. Ce se întâmpla? cineva se aplecă și se apucă să

soarbă apa infectă, ca un câine.

Ce altă tortură rafinată li se mai pregătește acum?

Nu se întâmplă nimic.

Deodată, un torent de apă rece ca gheața țâșni, peste capete lor din dușuri. Toți strigară șocați și surprinși. Netanel deschise gura și lăsă apa să-i curgă în gât, dar o scuipă imediat. Avea gust de rugină. Însă puțină înghiți și vomită.

Își îndepărtă mizeria și sângele închegat în păr. Se curăța automat și, în timp ce se achita de această sarcină, un alt gând îi trecu prin cap. Dacă aveau de gând să-i ucidă, ce rost ar mai fi avut să-i trimită la duș?

Și uite așa, se născu în el un demon numit speranță. Îl smulse din furie și supărare, șoptindu-i că, deși mama lui murise, iar el era acum un prizonier și un sclav, ar putea avea șansa să supraviețuiască.

Îi raseră în cap, în acompaniamentul urletelor și loviturilor soldaților, iar apoi, goi, așa cum erau, fură înșirați în ordine alfabetică ca să li se imprime numerele pe braț.

Netanel deveni prizonierul 81 305.

Primiră uniforme, caschete, haine și pantaloni cu dungi gri și albastre. Numărul era cusut și în partea din față a hainei, alături de steaua roșie-galbenă a lui David. Celelalte lucruri care intrau în posesia lor erau un castron de supă și o pereche de saboți din lemn.

Nu îndrăzneau să se uite unul la altul, pentru că în ochii vecinului se reflecta aceeași imagine care îi întâmpinase în Gara Oswiecim: figuri fantomatice în pijama, cu capetele rase, creaturi lipsite de demnitate sau putere!

Supraviețuire?

— Se gândi Netanel. M-am alăturat morților vii.

În seara aceea, se așezară pe vine, în noroi, în afara barăcilor, cu rația lor. Lagărul era un adevărat turn al lui Babel; se vorbea în poloneză, germană, idiș, rusă. Răsunau strigăte și amenințări în aproape douăzeci de limbi.

— Un sfat – zise cineva. Nu te repezi niciodată în față când se servește supa.

Dov era un veteran în lagăr. Fusese adus acum patru luni la Oswiecim din ghetoul Varșoviei. Știa să vorbească nemțește. Spunea că făcuse școala la Berlin.

— Dar n-am mâncat și n-am băut de zile întregi – zise Netanel.

Sorbise dintr-o înghițitură supa. Supă? apă sărată cu frunze de

varză și câteva bucăți de napi.

— Ești un Număr Mare. Nu știi nimic – zise Dov, îndesându-și supa în gură cu o lingură de metal. Cu cât vei învăța mai repede, cu atât îți va fi mai bine.

— Ce să învăț?

Ochii palizi, albaștri ai lui Dov îl priveau cu milă și compătimire. Era solid, deși carnea se topise de pe el. Dar, simțea încă puterea în trupul său și în intensitatea privirii sale.

— Ascultă. Uită tot ce știai înainte să vii aici. Încearcă să-ți imaginezi că ai picat din cer. Trebuie s-o iei de la început, ca un nou-născut. Deci, primul lucru pe care trebuie să-l înveți este să nu fii niciodată printre primii când se servește supa.

— De ce?

— Pentru că la suprafață este numai lichid. Iar pe fundul vasului este mai groasă.

Netanel îl privea pe Dov mâncând. Culegea legumele mai întâi.

— De unde ai lingura?

— Pot să-ți fac rost și ție dacă vrei. Te va costa o rație de pâine.

— Bine.

— Ți-o dau mâine. Când îmi aduci pâinea?

Netanel încercă să-și vâre pe gât lichidul grețos, dar i se întoarse stomacul pe dos. Scuipă. Dov se holbă la el cu gura deschisă.

Unul din prizonieri se îndreptă spre el, întinzându-și vasul ca un cerșetor. Dădea din cap, asemenea unul câine obișnuit să fie bătut. Îl implora din ochi pe Netanel să-i dea restul de supă.

Netanel o împinse spre el, dar, înainte ca omul să o înșface, Dov se dovedi mai iute.

— Altă regulă. Nu trebuie să irosești mâncarea pe Müsselman. Aici trebuie să ai grijă de prietenii tăi.

Turnă în castronul său restul supei lui Netanel.

— Ce este un Müsselman?

— Vei afla în curând.

Müsselman-ul se retrase în colțul camerei.

— Toate mesele sunt așa de proaste ca asta?

— Care toate mesele? nu mai este decât micul dejun. O felie de pâine și o cană de cafea.

Netanel mușcă dintr-o bucată de pâine. Câteva firimituri i se risipiră pe haină. Dov începu să le adune cu degetele, băgându-le repede în gură, ca o maimuță care prinde muște.

Netanel îl împinse.

— Ce faci?

— Ține-ți vasul sub bărbie – zise Dov. Uite așa. În acest fel nu vei risipi nimic.

Netanel se uită în curte, la Mandelbaum; bietul Mandelbaum, care continua să creadă că își va primi înapoi lucrurile și bagajul și se va alătura familiei sale. Îl privi cum își bea supa până la ultima picătură, ținându-și vasul sub bărbie, ca un Număr Mic.

Bietul cap-sec de Mandelbaum! ei bine, va trăi mai mult ca mine.

Se întindeau străzi nesfârșite cu barăci din cărămidă, de două etaje. Lui Netanel, Mandelbaum și celorlalți li se dădu un dormitor. Paturile nu erau decât niște scânduri acoperite cu paie și pânză aspră de sac. Erau supraetajate câte patru, până-n tavan, despărțite de trei coridoare.

Nu era destul loc pentru toată lumea, așa că Netanel fu obligat să-și împartă culcușul și pătura murdară cu Mandelbaum. Netanel încercă să adoarmă, dar îl înțepau paiele și pișcăturile feroce ale păduchilor nu-i dădeau pace. Limba i se întărise ca o talpă; iar capul îi plesnea de durere.

— Este revoltător pentru poporul german – zise Mandelbaum.

În ceea ce-l privește, o să-i scutesc pe germani de grijă – se gândi Netanel. O să-l omor înaintea lor.

— Ce vrei să spui?

— Ce crezi că or să facă oamenii din Ravenswald când se vor trezi și vor descoperi ce-a făcut Hitler de data aceasta. Nu pot deporta sute de buni germani dintr-un oraș, fără să se întâmple nimic.

— Ba pot!

— Nu, de data aceasta a mers prea departe. Oamenii se vor ridica.

— Nu-i pasă nimănui ce se întâmplă cu noi.

— Nici mie!

— Șuieră cineva. Mai bine ați dormi.

Să dormi? să dormi?

Luminile din baracă erau încă aprinse.

— Nu le sting, niciodată – îi spusese Dov. Niciodată!

Dar apoi, pe neașteptate, rămaseră pe întuneric câteva secunde binecuvântate, înainte să se facă din nou lumină.

— Doamne Sfinte, nu renunță nici un pic să găsească noi

modalități de a ne tortura!

— Strigă Netanel.

— De data aceasta n-au fost germanii, îi spuse Dov din patul de dedesubt.

— Vreun amărât s-a aruncat în sârma ghimpată electrificată.

Netanel nu reușea să adoarmă, imaginându-și trupul care se prăjea pe sârma ghimpată. Auzea neîncetat trosnetul capului mamei sale pe caldarâm și încerca să se roage în gând pentru Marie.

Când îl cuprinse, în sfârșit, osteneala, fu deșteptat de sunetul apei împrăștiate într-un hârdău de cositor, când unul din oameni se duse să urineze. Aceste zgomote continuară toată noaptea. Supa umpluse vezicile tuturor. Odată, din obișnuință, Netanel încercă să se uite la ceas dar numărul tatuat pe încheietura mâinii îi rânji batjocoritor.

Însă nu reușiseră să-i ia chiar tot lui Netanel Rosenberg. Simțea încă în palmă razele ascuțite ale Stelei lui David. Se grăbi s-o ascundă sub pânza de sac.

Luminile pâlpâiră încă de două ori în timpul nopții și oamenii continuară să-și facă nevoile în găleată, în timp ce alții strângeau din dinți, gemeau și scânceau în somnul lor agitat.

Iată cum își petrecu Netanel Rosenberg prima sa noapte la Auschwitz.

Era încă noapte când îi sculară din paturi și îi mânară în piațeta principală, Appelplatz, pentru apel. Agresați și insultați de gardieni, fură așezați în coloane de cinci pe patru, în blocuri de douăzeci și grupuri de o sută.

Brutalitate și ordine. Cele două pietre de temelie pe care s-a înălțat noua noastră Germanie. Orphan îi aștepta. Nu era plăcut la vedere la această oră a dimineții. Mă întreb unde l-au găsit? probabil la docurile din Hamburg. Are față de boxer și ochi mici, strălucitori, de animal de pradă. La fel ca și ei, purta uniformă vărgată și șapcă, dar, în loc de steaua evreiască roșie-galbenă, avea triunghiul verde de criminal. De asemenea, spre deosebire de ei, era încălțat cu cizme de piele și ținea în mână un baston zdravăn de cauciuc.

Se lovi cu bastonul în palmă când li se adresă.

— Deci, meine Herren30, bine ați venit la Auschwitz. Voi, Häftlinge, evrei împuțiți, ați dus-o bine multă vreme, în timp ce buni Reichsdeutscher31 ca mine cerșeau o bucată de pâine. Acum, Herrgottsacrament32, s-a întors roata și veți afla ce înseamnă să

muncești cinstit. Are vreunul dintre voi diplomă universitară?

Un bărbat din primul rând ridică mâna pe jumătate. Dov, care stătea lângă Netanel, în rândul al doilea, scoase un oftat.

Orphan făcu un pas înainte, ridică bastonul și-l lovi pe bietul om în vintre. Bărbatul urlă ascuțit și se prăbuși în genunchi. Bastonul îl izbi din nou în ceafă. Căzu într-o parte.

Orphan îl rostogoli pe spate, își puse cizma în gâtul lui și o ținu acolo. Omul horcăi și își dădu sufletul în fața lor.

— Asta este părerea mea despre intelectuali – zise Orphan. Așa că nu încercați să mă prostiți.

Când se termină, omul fu târât la o parte și începu apelul. Pe mort îl bifă prezent. Nu conta dacă murea cineva, atâta timp cât nu evada.

Apelul continuă ore-n șir. Numele fură strigate-n bloc, de kapos, pentru ca apoi să fie verificate și reverificate de ofițerii SS. Stăteau înșirați, amețiți de nesomn, tremurând de frig și așteptau să vadă ce li se mai pregătea.

Netanel nu-și revenise încă din uimire după scena la care asistase. Nu era vorba de violență.

— Dumnezeu știe, îi văzuse în acțiune pe SS-iști și știa de ce sunt capabili acești oameni – dar indiferența cu care fusese ucis omul acela. Orphan se purtase ca un șef de sală care sparge un ou. Trei mișcări precise și se terminase totul, fără pasiune sau furie. Ucisese un om ca să demonstreze ceva. Niciunul dintre miile de prizonieri sau zecile de kapo și SS-iști din Appelplatz nu se deranjaseră să se întoarcă și să se uite.

— Ucide câte unul din noi în fiecare dimineață?

— Îi șopti Netanel lui Dov.

— Nu, doar atunci când trebuie să impresioneze Numere Mari. Știi cum a căpătat această poreclă de Orphan! și-a ucis mama și tatăl. Cu toporul.

Cum poate cineva să supraviețuiască aici? psihopații sunt gardieni, iar cei sănătoși la cap sunt prizonieri.

Se luminase de ziuă când se termină apelul. Lagărul semăna cu un mic oraș de cărămidă – străzi nesfârșite, cu barăci înconjurate de turnuri de pază și sârmă ghimpată. O umbră întunecată aduna rămășițele carbonizate ale unuia din prizonierii care se aruncaseră în timpul nopții pe gardul electrificat.

După apel, fură adunați în plutoane de lucru, Arbeitskommandos, și porniră la treabă în saboții lor de lemn. Lui

Netanel i se păru că aude un disc cântând marșul sentimental „Rosamunda”. Delira. Dar se întoarse și văzu oameni în uniforme vărgate, ca și a lui, cu viori, trompete și tobe, adunați la poartă să-i petreacă de parcă ar fi fost niște regimente care plecau să lupte pentru patrie.

Când trecură pe sub porți, Orphan strigă „Mützen ab!” și își scoaseră toți șepcile, salutându-i cu deferență pe SS-iștii care așteptau cu câinii lor să-i escorteze la lucru. Netanel privi înapoi și văzu inscripția de pe poarta din fier forjat:

MUNCA TE ELIBEREAZĂ.

Netanel învață repede.

Învață cum să economisească jumătate din pâinea de la micul dejun, ca s-o mănânce la amiază, la Fabrica Farben, când era atât de epuizat după ce căra plăci grele de lut, încât îi jucau puncte negre pe dinaintea ochilor și îi venea să se lase în genunchi și să moară.

Învață să nu bage în seamă duhoarea și mușteleși să mănânce pe ascuns în latrină, ca să nu-i fure nimeni hrana.

Învață să aprecieze când găleata lăsată peste noapte, în baracă era aproape plină, ca să nu fie ultimul și să trebuiască, prin urmare, s-o golească în toiul nopții.

Învață să-și scoată întotdeauna șapca când trecea pe lângă el o santinelă SS, ca să nu mai fie bătut.

Învață să-și ruleze mâneca și să-și arate numărul tatuat pe încheietura mâinii ca să primească rația de mâncare.

Învață să nu atragă niciodată atenția asupra sa.

Învață să spună „Jawohl!” ori de câte ori primea vreo instrucțiune.

Învață să se așeze în locul cel mai bun când se servea supa, judecând după mărimea oalei.

Învață că, dacă își lăsa lingura, cămașa sau rația de pâine nepăzite, măcar pentru o clipă, vor fi furate.

Învață să-și strângă toate lucrurile, începând de la castronul de cositor și până la saboții de lemn, și să doarmă cu capul pe ele în timpul nopții.

Învață că totul era de valoare, orice zdreanță, indiferent cât de inconsistentă sau jegoasă era.

— Putea fi folosită ca prosop sau ca să-și înfășoare picioarele pentru a le proteja în saboți.

Învață să nu se gândească niciodată la ziua de mâine.

Învață să nu se gândească la absolut nimic. Totuși, mai avea de

învățat încă o lecție, pe care i-o servi chiar Amos Mandelbaum.

În fiecare dimineață, când se trezea, Netanel se îmbrăca repede ca să nu lase nimic nepăzit. Aproape imediat, cei care făceau curățenie în cameră îi izgoneau cu măturile lor, strigând, amenințând și ridicând nori de praf în aer. Netanel se duse la latrină și spălător. Aveau cinci minute până să servească rațiile de cafea și pâine, iar cei care ajungeau târziu nu mai primeau nimic. Netanel văzu un om urinând în timp ce alerga să recupereze timpul.

Spălătoarele erau întunecoase, umede, iar podeaua de cărămidă era acoperită cu un strat alunecos de noroi. Pereții erau acoperiți cu fresce. Netanel se întreba dacă era o glumă proastă, o bătaie de joc sau o macabră nebunie, opera vreunui SS-ist, incapabil să înțeleagă absurdițățile.

Una din ele reprezenta un bun prizonier, gol până la brâu, săpunindu-și fața și corpul; dedesubt scria:

So bist du rein.

(Așa ești curat.)

Altă frescă înfățișa un Müsselman jegos, cu un nas semitic coroiat și uniformă murdară, care-și băga doar un deget în chiuvetă; dedesubt scria:

So geht's du rein.

(Așa ajungi la un sfârșit rău.)

Un sfârșit rău!

— Se gândi Netanel, de parcă spălatul cu această apă rece ca gheața nu era un sfârșit destul de rău; faptul că erai bătut până mureai cu bastoanele de cauciuc însemna numai disciplină.

Mandelbaum stătea la spălător alături de Netanel. Îl văzu cum își scoate șapca, haina și cămașa și le pune cu grijă între genunchi, ca să nu-i fie furate. Mandelbaum încerca să se spele cu o bucată murdară de săpun și cu apă rece – o sarcină aproape imposibilă – pe față, pe brațe și pe corp.

Apoi se șterse grijuliu cu haina.

Netanel își dădu cu puțină apă pe față și îl privi cu milă. Bietul Mandelbaum! ce urmărea să demonstreze? faptul că se spăla atât de conștiincios îi consuma prețioasa energie de care va avea nevoie peste o jumătate de oră, pe șantier, când vor fi toți la fel de murdari.

— Te-am văzut la spălător – zise Mandelbaum, în timp ce

stăteau pe vine, rezemați de peretele latrinei, cu cana de cafea și felia de pâine în poală.

— Am observat că nu te mai speli așa cum trebuie.

Mandelbaum se simțea jignit, de parcă Netanel l-ar fi dezamăgit.

— Ce rost are? dacă dorești să pretinzi că mai suntem membri ai rasei umane, n-ai decât!

— Sunt surprins că ai această atitudine, domnule Rosenberg, mai ales dumneata.

— Este o pierdere de timp și energie.

— Nu, domnule Rosenberg. Nu este. Nu mi se pare deloc o risipă.

— Peste o oră vei fi la fel de murdar ca și mine. O să aibă grijă Orphan de asta!

— Nu acesta este lucrul important!

— Atunci care?

— Spălatul reprezintă o parte esențială a existenței umane. Nu este vorba doar de refacerea igienei zilnice, ci și de refacerea demnității noastre. Dacă-i lăsăm să ne ia și acest lucru, nu ne mai rămâne chiar nimic.

— Cum să mai avem demnitate, Mandelbaum? ne-au ras în cap, ne obligă să urinăm în găleată și să ne îmbrăcăm în uniforme vărgate, ca niște clovni. Am renunțat la demnitatea noastră din ziua când am pășit pe această poartă!

Mandelbaum clătină din cap.

— Vezi, pentru dumneata este mai greu, domnule Rosenberg. Ai fost întotdeauna respectat. Demnitatea ți s-a părut un lucru obișnuit. N-a trebuit să-ți amintești de existența ei.

— Ce tot spui, Mandelbaum?

— Pot să ne trateze ca pe niște animale, dar, dacă noi nu ne comportăm ca niște animale, n-au cum să ne îngenuncheze. Poate mă consideri un om simplu, domnule Rosenberg. Dar spălatul în fiecare zi mă ajută să supraviețuiesc.

Să supraviețuiești! cuvântul suna ca o blasfemie. Cum putea cineva să se gândească la ziua de mâine, când erau confruntați în fiecare zi cu foamea, tortura și decăderea fizică și morală? poate că singurii oameni sănătoși erau cei care se aruncaseră în gardul de sârmă ghimpată electrificat.

Totuși, mai era Marie. Trebuia să-și amintească de Marie.

— Eu prefer să-mi economisesc energia – zise Netanel.

Dar, a doua zi de dimineață, când se trezi, alergă la spălător, se dezbrăcă de haină și cămașă și se spălă.

Deveni evident pentru Netanel că unii prizonieri arătau mai bine ca alții. De fapt, exista o ierarhie rigidă în lagăr, iar evreii obișnuiți – Häftlinge – se aflau la baza piramidei.

Prima distincție dintre prizonieri era culoarea triunghiului de pe uniformele lor. Roz pentru homosexuali, violet pentru Martorii lui Yehova, roșu pentru politici, verde pentru criminali, iar două triunghiuri roșii-portocalii formau steaua lui David pentru evrei. Stăpânii lagărului, din diverse motive, nu erau gărzile SS, ci triunghiurile verzi – criminalii.

Triunghiurile verzi reprezentau crema, aristocrația lagărului. Pentru ei erau rezervate cele mai bune munci. Majoritatea kapo, gărzile prizonierilor erau triunghiuri verzi. Poziția de care se bucurau le permitea să obțină rații suplimentare de hrană, aveau parte de articole de lux, cum ar fi tutunul și insecticidele, și exista chiar un bordel cu evreice poloneze, Frauenblock, pentru folosința lor privată.

Dar nu toți kapo erau criminali germani. Mai erau și evrei, care, prin mită și favoruri și printr-o demonstrație excesivă de brutalitate, întorseseră spatele propriilor semeni, ca să se salveze pe ei. Kapo germani erau ca niște câini de pază, se gândea Netanel; aveau o brutalitate înnăscută și nu știau altceva. Dar pentru kapo evrei nu nutrea decât dispreț.

Alături de kapo, fiecare bloc era administrat de un Blockälteste, cel mai bătrân din bloc, și ajutoarele sale, Stubenältester. Majoritatea erau, de asemenea, criminali sau prizonieri politici germani sau polonezi; dar printre aceștia, mai erau și evrei care-și vânduseră sufletul pentru condiții mai bune și o șansă minimă de supraviețuire. Blockälteste din barăcile lui Netanel era un om numit Mendelssohn. Se spunea că era un Hassidim din ghetourile Varșoviei.

Locuia separat de ei, într-o cameră mare, din colțul barăcilor cu Orphan, Stubenältester și câțiva prieteni. Netanel văzuse interiorul încăperii o singură dată, când lăsaseră ușa deschisă pe jumătate, din greșeală. Aveau mese, scaune și rafturi pentru pahare și farfurii. Aveau chiar și obiecte de decor: flori artificiale și tăieturi din reviste, precum și lozinci care proslăveau ordinea, disciplina și igiena.

Dar ceea cel uimise cel mai mult pe Netanel erau paturile; da,

paturi adevărate, cu plăpumi roz de mătase. Îți venea greu să-ți imaginezi că Orphan dormea fericit sub o plapumă roz de mătase.

Deodată, Mendelssohn apăru în prag și-i trânti ușa-n nas.

— Acolo se află tot ce visezi – zise Dov, când Netanel îi povesti mai târziu.

— Toată lumea strânsă într-un perimetru de câțiva acri. Câțiva privilegiați care-și poartă de grijă și își păstrează puterea prin forță și înșelătorii. Și, de cealaltă parte a baricadei, ne aflăm noi, care muncim pentru o coajă de pâine, murim de foame și ne zbatem pentru această existență nenorocită.

Stăteau în praful portocaliu, între cărămizile sparte ale Fabricii Farben, la umbra unui zid înalt, care-i ferea de soarele dogoritor al amiezii. Supa chioară le încălzise stomacurile, dar nu le înlăturase senzația de epuizare din membre. Netanel se odihnea cu gura deschisă și brațele inerte, ca o marionetă abandonată.

— Deci, ești un comunist – replică Netanel.

— Un sionist. Am vrut să plec în Palestina înainte de război. Singurul mod prin care noi evreii vom putea să triumfăm este să avem țara noastră. Dar atunci ne-au invadat germanii și n-am mai avut scăpare.

— Tatăl meu spunea că Palestina nu înseamnă nimic decât mlaștini și deșert.

— Vorbea ca un bun german.

— Poate că Palestina este doar un vis, ca multe altele. Evreii nu sunt o nație, ci o religie. Câteodată, nici măcar atât.

— Atunci de ce nu renunți la țara și religia ta? hai, renunță!

Dov zâmbi atotștiutor.

— Ți-ar fi plăcut s-o faci, nu-i așa? dar nu te-au lăsat germanii!

— Sunt german.

Dov zâmbi din nou.

— Atunci spune-le să te numească kapo.

— Aș prefera să mor decât să devin așa ceva.

— Probabil că asta o să se și întâmple. Cât timp crezi că poate să supraviețuiască cineva într-un asemenea loc dacă nu-și asigură un post de conducător?

Dov se trase lângă el.

— Știi ce fac ticăloșii ăștia de Mendelssohn și Orphan? primesc cincizeci de pâini pentru rația noastră. Trebuie să taie pâinea în zece bucăți, pentru fiecare masă, dar ei o taie în unsprezece. Simplu. Deci, la fiecare masă câștigă cinci pâini. Ce rămâne după ce

înfulecă ei schimbă pe alte produse la piața neagră.

— Dacă știi toate acestea, de ce nu ai organizat ceva pentru tine?

Dov ridică din umeri șovăitor.

— Ba am făcut-o!

— Ce?

Dov ezită și apoi arătă spre un grup de patru kapo care conversau lângă coliba de lemn ce le servea drept birou pe șantier.

— Îl vezi pe cel mare din dreapta, cu bărbie ascuțită? este Lubanski. Se ocupă de Kartoffelschalen Kommando, Grupul pentru Curățat Cartofi. I-am vândut dintele meu de aur și mi-a promis să mă ia printre ei. Încep de mâine. Este ultima mea zi când muncesc pe căldura asta și car cărămizi. Este ușor la bucătărie, și dacă furi câțiva cartofi, nu bagă nimeni de seamă.

— Nu te cred.

Dov deschise gura și-i arătă locul negru sângerând de pe gingia de jos, unde fusese un dinte.

Netanel închise ochii. Sirena va suna din minut în minut și vor trebui să muncească încă cinci ore sub soarele dogoritor.

— Eu n-am ce să-i dau – murmură el.

Dar își aminti de Steaua de argint a lui David și se hotărî imediat. Nu există nici o lege pe lumea aceasta care să-i spună că trebuia să sufere la fel ca ceilalți. Aici nu există decât o singură lege: să supraviețuiești încă o zi.

Se întinse pe pat, uitându-se la fereastra barăcii. Steaua de argint a lui David era ascunsă în pumnul drept; îi simțea razele în carne. Aștepta.

Lubanski apăru din baraca de vizavi și se îndreptă spre Appelplatz, cu pasul lui bine cunoscut. Netanel sări din pat. Mișcarea lui bruscă nu atrase atenția celorlalți. Mulți prizonieri făceau la fel când îi apuca diareea și se grăbeau să ajungă la latrină.

Alergă pe stradă.

— Domnule Lubanski!

Kapo se opri și se întoarse.

Netanel își scoase șapca.

— Pot să vorbesc cu dumneavoastră?

— Întrebă el.

Lubanski înaintă spre el cu mâinile în șold.

— Ce vrei, Häftling?

— Înțeleg că vă ocupați de Grupul pentru Curățat Cartofi. Aș

dori un loc în grupul dumneavoastră. Sunt gata să plătesc.

Întinse mâna și-i arătă Steaua lui David.

Lubanski o cercetă atent.

— Grupul pentru Curățat Cartofi spui.

Întinse pumnul, lăsând să se vadă doar două raze ale stelei. Lovitura veni cu atâta viteză încât îl lua prin surprindere pe Netanel. Simți o izbitură în obraz și căzu într-o parte.

Lubanski se așeză cu genunchii pe umerii lui și începu să-l bată.

Încercă să se elibereze, dar kapo era prea puternic. Auzi un glas zbierând și își dădu seama că era al lui.

Continuă să-l bată la nesfârșit și se opri la fel de brusc cum începuse. Sesiză voci furioase în jurul lui. Asta este, se gândi Netanel. Se gândesc cum să mă termine.

— Netanel?

— Zise o voce cu blândețe.

Îl recunoscu pe cel care vorbise. Era Chaim, vărul său. Chaim, care fusese arestat de germani în Austria, înainte de război. Acum era mort, mai mult ca sigur, înseamnă că și el era la fel.

— Chaim? gata, s-a terminat?

— Netanel, tu ești?

Netanel încercă în zadar să deschidă ochii.

— Slavă Domnului că sa terminat!

— Grupul pentru Curățat Cartofi!

— Spuse cineva dezgustat.

— Este un Număr Mare, n-a știut!

— Zise Chaim.

— Nu te-aș fi recunoscut. A fost vocea ta. Când te-am auzit.

Se ridică și răcni un ordin. Netanel se simți săltat de subsuori. În cele din urmă fu așezat în pat și auzi vocea lui Mandelbaum șoptindu-i la ureche.

— Te-a aranjat rău de tot. Te doare?

Netanel nu putea să-i răspundă.

Trăia și nu simțea nici un pic de bucurie. Doar dezamăgire.

Durerea veni a doua zi de dimineață.

Mandelbaum îl ajută să se ducă la spălător. Riscă să rămână fără masa de prânz ca să-i spele sângele închegat de pe față. Netanel avea un ochi umflat și buza crăpată în două locuri. Colțurile stelei îi sfâșiaseră obrazul, pleoapele și buza.

În timp ce Mandelbaum îl ajuta, Dov îl privea de afară.

— A fost o glumă – zise el.

Netanel nu-i răspunse.

— Oricum, ce făceai în timp ce eu eram aici, mâncam hrana asta îngrozitoare și mă speteam muncind? dormeai într-un pat bun și înfulecai mâncare germană gustoasă! doar ești evreu, la fel ca și mine. De ce nu erai și tu aici?

Netanel se îndepărtă clătinându-se.

— Poate că acum suntem, chit – zise Dov.

Se adunară în Appelplatz. Orphan îl chemă pe prizonierul 81 305 și-l mână în partea de vest a barăcilor. Îl aștepta Chaim.

— Herrgottsacrament! uite ce-a făcut ticălosul din fața ta!

Netanel îl privi fix. Parcă era vărul său și parcă nu era. Ultima oară îl văzuse pe Chaim înainte să plece în Austria cu mătușa Esther și Michal. Pe atunci era un băiețel în pantaloni scurți. Ceea ce își amintea, într-adevăr, era vânătaia roșie de pe bărbia lui.

Chaim. Mă rog, așa spunea că-l cheamă. În jocul de umbre și lumini al reflectoarelor din turn, omul dinaintea lui avea înfățișarea unui boxer. Nu mai semăna deloc cu vărul lui grăsuț. Semăna mai degrabă cu SS-iștii care-și petreceau timpul bătându-l.

— Ești chiar tu?

— Murmură Netanel printre buzele sfâșiate.

— Se pare că amândoi am trăit de o sută de ori în ultimii șapte ani, Netanel.

Se apropie de el.

— De când ești aici?

— De o săptămână, poate două, nu-mi amintesc.

— Pot să te ajut, Netanel! știu cum merg lucrurile. Supraviețuiesc de patru ani în lagărele de exterminare ale lui Hitler.

— Mătușa Esther?

— Întrebă Netanel.

Numele familiale îi sunau ca o limbă străină.

— Michal?

— Au murit – zise Chaim, fără să încerce să-i explice cum.

— Grupul pentru curățat Cartofi! chiar i-ai spus asta tocmai lui Lubanski?

Netanel nu-i răspunse. Ce să-i spună? era un Număr Mare, un Häftling prăpădit și tot nu se învățase minte.

— Lubanski a fost boxer profesionist. Dacă n-aș fi intervenit, te-ar fi ucis.

Netanel rămase tăcut. Se gândea la vărul său transformat în kapo, kapo evreiesc!

— A crezut că-ți bați joc de el!

Chaim se uită peste umărul lui Netanel la șirurile de uniforme împuțite și la proprietarii lor jigăriți.

— Uită-te la ei! vin de pretutindeni. Hassidimi din Varșovia și Lublin, țigani din România, cizmari și croitori neștiutori din ghetouri. Cum de ne-am amestecat cu tot acest gunoi? o-m fi evrei, dar suntem și germani, Reichsdeutscher.

— Suntem doar. Evrei.

— O să te ajut – zise Chaim. O să-ți fac rost de un post de Stubenälteste în blocul meu. Poate o să reușesc să conving pe cineva să facă din tine un kapo.

Netanel clătină din cap.

— N-am nevoie de. Ajutorul tău.

— Nu fi idiot!

— Mai degrabă aș muri.

— Ce?

Chaim făcu un pas spre el, uluit.

— Uită-te la tine! plin de sânge și de murdărie. Ești aici doar de două săptămâni.

Desfăcu haina lui Netanel.

— Ți se văd deja coastele. Semeni cu un schelet. Nu mai rezișți în ritmul ăsta!

— Am. Demnitate.

— Demnitate?

Chaim râse disprețuitor.

— N-o. Să-mi trădez. Semenii.

Vocea lui Chaim deveni brusc dură și primejdioasă.

— Aveai demnitate când erai fiul Șefului! acum nu ești decât un gunoi în uniformă vărgată! nu pricepi? acesta este un lagăr al morții. Singura cale de ieșire este prin coșurile de la Birkenau! când nu-ți mai rămâne nici un pic de putere, te gazează. Asta vrei?

— Nu voi fi kapo.

Chaim îl scuipă.

— Dracu' să te ia!

Tuși și scuipă din nou.

— Dracu' să te ia, ticălos încrezut ce ești! să nu îndrăznești să mă judeci tu pe mine!

Netanel îl privi fără să spună nimic.

— Pot să-ți salvez viața! șuieră el.

— Poate. Mă bagi. În Brigada de Curățat Cartofi – zise Netanel.

— Du-te la locul tău, prizonier 81 305!

— Zise Chaim.

La începutul lui noiembrie, veniră ploile. Plouă timp de zece zile, transformând lagărul într-o mlaștină. Mirosul de umezeală și mucegai înăbușea izul dulceag al fumului care se ridica pe coșurile de la Birkenau.

Grupa lor de muncă fusese mutată de la Fabrica Farben pe șantierele de la Buna. Netanel se trezi tremurând într-un șanț adânc de trei picioare, aruncând noroiul cu lopata. Încerca să-și apropie cât mai puțin pielea de hainele ude și înghețate.

Nu exista nici un fel de culoare. Șinele ferate, colibele, orizontul erau învăluite într-o nuanță de gri, la fel ca întregul peisaj înmuiat în apă. Un mărfar trecu pe lângă ei și Netanel își ridică privirile, uitându-se fără să vadă, cu ochii opaci, ca un animal prins în capcană.

Panourile pictate cu vopsea albă îi defilau pe dinainte.

Deutsche Reichsbahn33. Deutsche Reichsbahn. Deutsche Reichsbahn.

— Vine iarna – zise Dov lângă el.

Ploaia i se prelingea pe haine de pe nasul lui lung.

Iarna, se gândea Netanel. Sunt aici de aproape patru luni.

— Nimic nu se compară cu o bună iarnă poloneză.

Ucide șapte din zece oameni. Se spune că, dacă n-ar fi existat iarnă, Hitler ar fi inventat-o.

— Am auzit o glumă bună despre Hitler – zise Mandelbaum.

Netanel se uită la el.

Încă nu-și dăduse seama dacă Mandelbaum era prost sau înțelept; victimă sau supraviețuitor. De mii de ori de când sosise aici trăise aceeași senzație – că totul nu era decât o glumă bizară. Și acum, iată-l pe Mandelbaum debitându-și bancurile sale nostime într-un șanț înghețat, de parcă s-ar fi aflat într-o Bierkeller din München.

— Nu mă interesează – zise Dov.

Dar Mandelbaum nu-l băgă în seamă.

— Hitler se trezește într-o dimineață, se uită pe fereastră și vede soarele deasupra Poloniei.

— Bună dimineața, domnule Soare – zise Hitler.

— Bună dimineața, domnule Hitler – spune Soarele.

Apoi, după-prânz, Hitler iese în grădină, se uită pe cer, vede soarele deasupra Germaniei și spune:

— Bună ziua, domnule Soare.

Și Soarele spune, la rândul lui:

— Bună ziua, domnule Hitler.

— Pe urmă, în seara aceea, Hitler se uită pe fereastră, vede Soarele apunând la vest și spune:

— Noapte bună, domnule Soare.

Și Soarele îi răspunde:

— Du-te dracului, acum sunt în Anglia.

Netanel își dădu capul pe spate și izbucni în râs.

Deodată, simți bastonul lui Orphan între umeri.

— Ce te amuză așa, evreu împuțit?

Netanel începu să sape.

— Îmi place să muncesc, domnule kapo.

Orphan se întoarse bombănind. Häftling-ul înnebunise. Era și normal când știa că se apropia iarna.

* * *

Iarna aduse cu ea atât binecuvântare, cât și blestem.

Detașamentele de lucru aveau voie să muncească în zăpadă și ploaie, dar nu și când era ceață sau întuneric, din simplul motiv că aceste fenomene favorizau evadarea. Așa că programul de lucru era mai scurt – de la opt la patru.

Dar aceste ore erau mai chinuitoare decât orice suportase Netanel până atunci. Erau obligați să stea la nesfârșit în bezna cumplită din Appelplatz, la începutul și la sfârșitul fiecărei zile, și să trudească sub ploaia de gheață doar în pantaloni și haină de pânză. În fiecare minut de când se trezea și până se întorceau în barăcile lor să se cufunde într-un somn binecuvântat, Netanel sărea de pe un picior pe altul, lovindu-se cu mâinile în părți ca să se încălzească.

Își dăduse o parte din prețioasa rație de pâine ca să facă rost de mănuși, iar când se rupeau, își petrecea ore-n șir să le cârpească.

Așa cum prezisese Dov, iarna începuse în curând să facă victime. În fiecare dimineață, Stubenältester trăgeau morții din paturi, îi dezbrăcau și îi stivuiau în fața barăcilor, ca să fie luați de cei din Leichenkommando.

Într-o duminică, Netanel îi urmări ce făceau. Erau patru. Unul stătea pe grămada de trupuri, altul lângă camion. Cel de-al treilea pe un taburet, iar al patrulea între aceștia din urmă. Își treceau morții de la unul la altul, ținând cadavrele scheletice de păr, de brațe sau de picioare. Păreau imuni la orice fel de orori. Nici măcar nu clipeau, auzind cum trosneau oasele când atingeau scândurile

înghețate ale camionului. De fapt, ce importanță mai avea acum?

— Se gândi Netanel. Oasele rupte, bâtele kapo-urilor sau colții galbeni ai câinilor nu mai aveau nici o importanță pentru ei acum.

În curând, Netanel deveni și el indiferent. Nu mai ocolea cadavrele de lângă barăci, și călca pur și simplu peste ele, ca toți ceilalți. După un timp, le acordă tot mai puțină atenție, ca și coșurilor crematoriului, reflectoarelor montate pe turnurile de pază și cozilor galbene ale șobolanilor care umblau acum nestingheriți printre barăci, la fel de cutezători ca niște pisici domestice.

Netanel învață cum să supraviețuiască.

Învață de asemenea că moartea începea de la picioare. Dacă încălțările nu ți se potriveau sau dacă picioarele nu erau bine protejate apăreau rosături care se infectau în condițiile în care umblau. Zona infectată se umfla și rana devenea din ce în ce mai mare și mai adâncă. Netanel văzuse cum degetele înghețate ale camarazilor săi Häftlinge cangrenau rapid și putrezeau. Dacă se încăpățânau să continue munca, ajungeau să meargă târșâit. În cele din urmă, se duceau la infirmerie pentru tratament, dar SS-iștii știau că nu exista vindecare. Dicke Füsse – picioare proaste – reprezenta o condamnare la moarte. Victimele se întorceau foarte rar înapoi. Scăpau ca mulți alții prin coșurile de la Birkenau.

Netanel deveni obsedat de picioare. Le spăla și le usca în fiecare seară înainte de culcare. Aduna toate bucățile de hârtie sau cârpă, cu care să le încălzească și să le protejeze în saboții umezi și duri de lemn. Când îi rămânea vreo hârtie, o îndesa în haină să-i țină de cald, dar picioarele se bucurau de cea mai mare atenție.

Cu fiecare zi, devenea și mai încrezător că o să supraviețuiască. De fapt, trebuia să supraviețuiască. Pentru Marie.

Ziua începu invincibil.

Clopotul sună în bezna, rece, înainte să se lumineze, întrerupând somnul agitat. Groaza zilei care urma și senzația binecunoscută de foame erau ca un plumb rece în stomac.

Garda de noapte aprinse luminile și trecu printre șirurile de paturi.

— Wstvac – zise el blând în poloneză – Sculați-vă!

Nu era nevoie să vorbească mai tare. Se treziseră cu toții de mult, pregătindu-se să înceapă calvarul noii zile.

Netanel se îmbrăcă și alergă pe pământul înghețat spre latrine, se spălă repede pe piept, pe brațe, pe față, nu numai pe mâini, ca Müsselmenii. Apoi se plasă în cel mai bun loc la coada pentru cafea

și prețioasa rație de pâine. Se asigură că picioarele sale erau bine protejate în saboții de lemn și alergă în piața principală pentru apel.

Tremură ore-n șir în ploaia rece, în timp ce kapo îi strigau. Se scutura din toate încheieturile. Era învins. Lupta nici nu începuse încă și știa că nu putea triumfa, nu azi. Îi înțepeniseră deja degetele de la mâini. Nu le mai simțea. Predă-te. Lasă-i să te împuște. Sorții sunt împotriva ta.

Încă câteva minute. O să număr până la o sută și, dacă o să mai fiu încă în picioare, o să hotărăsc cei de făcut.

Nici o rază de soare, doar o lume întunecată, ostilă. Trecură de porți, niște umbre plecate, fără speranță. Orchestra cânta „Rosamunda".

Nu pot s-o fac. Nu o zi întreagă. Azi voi pierde.

Depoul îl aștepta – un câmp de luptă alcătuit din beton, fier și noroi înghețat. Totul era cenușiu și rece. Singurele culori erau curcubeul petrolului din bălțile negre. O ceață de vapori se ridica din țevile, șinele și boilerele care înghețaseră peste noapte. În depărtare, turla Auschwitz-ului străpungea ceața.

Mărșăluiră spre birou și Orphan făcu din nou apelul. Apoi, îi încredință civilului Meister, Lentner, un polonez taciturn, cu o mustață galbenă, plângăreață și ochi cenușii. Nu-i privea niciodată drept în față. Le evita ochii ca un spectator la o luptă unde învinsul a rămas prea mult timp în picioare.

Orphan se duse să se culce în coliba lui Meister, lângă soba fierbinte, ferit de burniță și noroiul înghețat.

Nu mai pot, se gândi Netanel. Nu mai am nici un pic de forță în brațe. Azi nu pot lupta din nou.

— Bohlen holen – le spuse Lentner și arată spre o grămadă de cușete aruncate între șine. În apropiere se afla un cilindru enorm din fier forjat pe un vagon de marfă. Netanel înțelese ce vor avea de făcut: vor trebui să pună cușetele cap la cap, ca să rostogolească cilindrul de pe vagon în atelier.

Cușetele înțepeniseră în pământ și fiecare cântărea cât un om sănătos. El și Mandelbaum se aplecară și ridicară pe primul pe umeri. Gheața se prelingea pe gâtul lui Netanel și fierul îi împungea în oase. Când simți greutatea, începură să-i tremure picioarele.

Înaintară clătinându-se prin gheață și noroi. Numără pașii, se gândi Netanel. Zece, unsprezece. Nu pot face asta toată ziua! renunță acum! douăzeci și unu, douăzeci și doi. Lasă-i să te împuște! scapă pe coș. Treizeci și cinci, treizeci și șase. Mușcă-ți

buza. Mai tare. Nu mai simți nimic. Cincizeci și trei, cincizeci și patru. Mai tare. O durere binecuvântată, care-l făcea să uite de cealaltă, mai cumplită. Aproape am ajuns, doar câțiva pași. Optzeci și trei, optzeci și patru.

Optzeci și cinci de pași.

Ai reușit.

Lăsară greutatea.

Netanel se ridică cu gura deschisă. Umărul și brațele îi zvâcneau în ritm cu inima. Pentru câteva clipe, îi fu imposibil să vadă sau să audă ceva. Ploaia rece care-i bătea în față îi făcea bine.

Nu mai pot!

Mandelbaum se clătină pe picioare; avea ochii duși în fundul capului și inflamați ca niște prune descojite.

— N-a fost chiar așa de rău!

— Zise el.

Orphan apăru în ușa colibei.

— La treabă, evreu împuțit!

Se îndreptară spre grămada de cușete. Netanel încercă să calculeze câte drumuri aveau de făcut. Cincizeci pentru fiecare din detașamentul de muncă. Doi la câte o cușetă. În jur de o sută de cușete.

Patru drumuri.

Poate voi reuși să supraviețuiesc. Pe urmă o să mă hotărăsc.

După al doilea drum devenise orb și surd la tot. Stătea în picioare, gâfâind, cu brațele inerte. Își simțea picioarele prea grele. Parcă se înțepeniseră în pământ.

Nu mai pot.

Netanel se bălăbăni înapoi. Ajunsese prea repede.

— Trebuie să mă duc la toaletă – îi spuse el lui Meister Lentner.

Lentner ridică din umeri și făcu semn spre Levin. Levin era bătrân și slab, Scheissbegleiter-ul detașamentului – însoțitorul la toaletă – care trebuia să-i conducă pe prizonieri la latrină și să aibă grijă să nu evadeze. Sigur, dacă ar fi avut într-adevăr unde fugi, Levin n-ar fi fost în stare să-i oprească! altă ironie de-a germanilor.

Dusul la latrină îl scuti de un drum. Când se întoarse, văzu un camion înaintând prin noroi, încărcat cu rația pe ziua aceea. Probabil că era în jur de ora zece, se gândi Netanel. Revărsarea amiezii era la orizont. Pentru prima dată, ziua era vulnerabilă. Poate că o să reziste până la prânz. Rămăseseră doar cușetele grele; cele înghețate, cu plăci de fier prinse de ele.

— O să așteptăm până țipă la noi – îi șopti Netanel lui Mandelbaum. Chiar dacă o să ne coste o lovitură cu bastonul.

În cele din urmă, supraveghetorul, asistentul lui Orphan, observă că nu-și vedeau de treaba. Le strigă să muncească. Reușiră să ridice o cușetă pe umeri. Ploua și mai tare, biciuindu-le fețele. Unu, doi.

Uzi, cu genunchii îndoiți, tremurând de epuizare și de frig, își croiră drum prin noroiul lipicios.

Căzură de două ori în genunchi.

Nu așa de departe acum, poate doar douăzeci de pași.

Aproape trei.

— Optsprezece, nouăsprezece.

Gata.

Simți aroma supei fierbinți, purtată de vânt. Era ora mesei. Ziua nu i se mai părea atât de înspăimântătoare. Trecuseră peste ce era mai greu. Trebuia să mai reziste încă o jumătate de oră. O să mă descurc, se gândi Netanel. Apoi, mâncare și odihnă. Pe urmă, o să hotărăsc cei de făcut.

Sirena de prânz.

Se îndreptară spre baracă să primească rația de supă de la Orphan. În ciuda rugăminților, refuză să amestece în oală. Păstra bucățile de cartofi și păstârnac pentru el.

Dar, cel puțin, lichidul le umplea stomacurile și-i încălzea, iar Netanel era recunoscător pentru asta. Linse castronul și se îngrămădi lângă sobă, laolaltă cu ceilalți. Căldura începea să le usuce hainele. Aburul se ridica din îmbrăcămintea lor ca un nor des și umed care mirosea a ciuperci.

Netanel ascultă burnița care bătea în fereastră și închise ochii. Adormi imediat.

Se trezi cu puțin înainte de ora unu. Un presentiment întunecat îl agitase, șoptindu-i că acest scurt repaos se terminase.

Apoi auzi șuieratul triumfător al lui Orphan.

— Alles heraus! 34

Netanel ieși, zguduit de frigul și umezeala de afară, încă trei ore. Da, putea s-o facă. Acum ziua se mai domolise. Putea s-o învingă, să câștige.

Sirena de la fabrica de carbid străpunse atmosfera grea, cenușie. Burnița și vântul scăzuseră în intensitate. Altă ironie a sorții, se gândi Netanel. Acum, când ziua de lucru se terminase și se întorceau în lagăr, nu mai era nevoie să fie torturați și de forțele

naturii.

Orphan îi aranjase zu dreine, în formații de câte trei, ca să mărșăluiască înapoi spre lagăr. Tot el era cel care ținea ritmul:

— Links, links, links35.

Mai trebuiau să facă față apelului, dar, apoi, vor primi rația de pâine și vor putea să se odihnească. Netanel înainta cu capul plecat, dar în interiorul lui se simțea mulțumit. Câștigase! în dimineața aceasta, sorții fuseseră împotriva lui, iar oponenții săi se dovediseră puternici. Dar îi învinsese. Mai întâi din obișnuință, apoi prin răbdare și, în cele din urmă, prin voință.

Azi câștigase din nou, la fel ca și ieri și alaltăieri.

Iar mâine o s-o ia de la început.

Roțile de fier scrâșniră când trenul se opri. Gărzile se mișcară rapid, deschizând ușile vagoanelor.

— Heraus! heraus! mach schnell! sCHNELL! 36

Mulțimea se revărsă pe peron, plutind în lumina albă, fosforescentă. Marie își strânse în jurul umerilor haina de lână. Hermann i-o dăduse când o văzuse ultima oară – cât timp trecuse de atunci – la sediul poliției din München.

Gărzile își croiră drum printre oameni, împingând femeile și copiii într-o parte și aranjând bărbații în șiruri. Copiii țipau, femeile zbierau după soții lor. Un câine de pază dărâmă un om și începu să-l sfâșie.

Un soldat o apucă de braț și o împinse în rând cu celelalte femei. Nu încercă să opună rezistență. Își dădu seama că era unul din lagărele morții de care auzise. O s-o omoare.

Oricum, așteptase destul.

Femeia din fața ei avea un prunc în brațe și un băiețel și-o fetiță care-o țineau de poala hainei.

— Daniel, Rachel, să stați lângă mine, ați auzit? să nu-mi dați drumul!

Se întoarse spre bătrânul din dreapta ei.

— Nu împinge!

Marie se lăsă dusă de mulțime spre camioanele care așteptau.

Se întreba dacă aici îl duseseră și pe Netanel. În orice caz, acum nu mai conta.

Cineva se îndreptă spre ea.

— Vino aici – zise SS-istul. Maiorul dorește să-ți vorbească. Ce târfă norocoasă ești!

O duminică din două era zi de odihnă. Atunci se străduiau să

adune tot ce era necesar. Bucăți de sârmă, ca să prindă saboții, hârtie ca să-și căptușească hainele, bucăți de cârpă folosite în loc de prosop sau ca să-și protejeze picioarele. Dar azi era prea frig să se mai miște, așa că stăteau în paturile lor și priveau ploaia care picura pe pervaz, mulțumind lui Dumnezeu că nu trebuiau să muncească.

Netanel simți că Mandelbaum băgase mâna în paie. Îi înmână pe furiș mica sa comoară. Era o fotografie mototolită și împăturită de atâtea ori, încât cel din poză devenise de nerecunoscut.

— Băiatul meu din Palestina.

Netanel se uită și i-o dădu înapoi.

Mandelbaum o strânse la piept ca pe o icoană.

— Când eram la garderobă, am știut că ticăloșii ăștia n-o să ne mai dea hainele înapoi. Parcă poți avea încredere într-un german?

— Foarte inteligent, Mandelbaum.

Mandelbaum se mai uită o dată la fotografie înainte s-o ascundă din nou.

— Poate că acum n-o să mai vrea să se întoarcă în Germania. Mai ales după ce i-au făcut mamei lui și mie!

Să se întoarcă? oare care evreu cu mintea întreagă ar mai pune piciorul în Germania? poate doar Mandelbaum.

— Este foarte bine acolo unde se află.

— A fost un băiat bun, ar fi trebuit să-l cunoști. Silitor la învățătură. Rabinul își punea mari speranțe în el. Dar, în ultimii ani. Nu știu ce-i apucă pe copii câteodată. Când a spus că vrea să plece în Palestina, nu mi-a venit să cred. Sioniștii aceștia îl înnebuniseră. L-am implorat să se răzgândească, dar n-a vrut să mă asculte.

— Însă s-a dovedit că a fost mai bine, nu?

— Poate, domnule Rosenberg, poate.

— Poate?

— Într-o zi, lucrurile se vor aranja. Vei vedea.

Ești nebun, se gândi Netanel. Sau poate că rezistă prin autosugestie. Dar tu, Rosenberg? se întrebă el. Care este nebunia ta? că o s-o revezi într-o zi pe Marie?

Cel puțin, această speranța m-a împiedicat să devin un Müsselman ca Dov de acolo.

— Mă întreb ce-o face soția mea acum? zise Mandelbaum.

Dov stătea întins pe pat și-i urmărea. Acum se ridică, sprijinindu-se într-un cot.

— Soția și copiii tăi s-au transformat în funingine pe coșurile de

la Birkenau, idiotule!

— Taci din gură, Dov!

— Zise Netanel.

— I-au băgat în cuptoare în aceeași noapte în care au sosit, Mandelbaum. Familia ta a dispărut într-un nor de fum.

— Taci din gură! exclamă Netanel.

Polonezul cel mare ridică din umeri și se întinse la loc pe pat.

— Idioți!

Dov se schimbase o dată cu iarna. Încetase să se mai organizeze. Trecuse hotarul de la cei salvați la cei înecați. La un moment dat, își pierduse energia să mai lupte. Căpătase o privire înfierbântată și își târșâia picioarele, mergând cu ochii în jos. Carnea care-i mai rămăsese pe oase se topise. Mirosea a fecale, puroi și transpirație și vorbea în continuu despre moarte. Pentru că nu mai încerca să se organizeze, nu mai era nici un avantaj să stai în preajma lui, așa că oamenii începuseră să-l evite.

Nu mai era folositor. Devenise în jargonul lagărului un Müsselman.

— Când oamenii vor afla ce se întâmplă aici, se vor revolta – zise Mandelbaum. Vei vedea. Se vor revolta și lucrurile vor reveni la normal.

Ploaia înghețată bătea în pervazele ferestrelor.

După ce își primiseră rația de supă la prânz, se adunară în burniță pentru alt apel și apoi se întoarseră în barăci. De îndată ce intrară, Blockältester-ul strigă pe neașteptate:

— Blocksperre!

În limbajul lagărului însemna că blocul este închis. O liniște de moarte se lăsă în cameră. Toți știau ce însemna, dar numai Dov îndrăzni să spună cuvântul cu voce tare.

— Selecție!

Ușile fură încuiate și Mendelssohn îi alinie câte doi, în timp ce Orphan alerga pe intervalele dintre paturi, lovind cu bastonul de cauciuc pe cei care erau prea înceți sau prea îngroziți să se ridice în picioare.

— Cine este gata pentru cuptoare? tu ce zici, rahat de evreu? vino să-l vezi pe bunul doctor, o să te aranjeze el, nici o grijă!

Orphan îi mână prin Appelplatz, către baie.

— Și acum dezbrăcați-vă, rahați ce sunteți!

Ploua torențial. Își scoaseră lucrurile și așteptară tremurând în ploaie, cu brațele scheletice strânse la piept.

— Înăuntru! câte unul!

— Zise Orphan.

Netanel fu primul. Comandantul lagărului și câțiva ofițeri SS stăteau la masă cu unul din doctori. Netanel îl recunoscu; era Mengele. Doctorul se uită la Netanel când intră și-i zâmbi încântător. Era un bărbat chipeș, îmbrăcat elegant, care degaja un aer calm. Unul din ofițeri înregistră numărul lui Netanel.

Cu o ușoară mișcare a capului, Mengele îi făcu semn spre ușa care ducea la baie și Netanel ieși.

Mendelssohn și Orphan îl așteptau.

— Ai avut noroc, rahat de evreu ce ești – îi șopti Orphan. Deci mâine va trebui să vii cu mine la depou.

Netanel se uită înapoi la ușa băii. Ieșiră și alții; le făcu semn din cap ca să priceapă că trecuseră cu bine selecția. Mandelbaum apăru, dar nu și Dov. Peste zece minute selecția se termină și fură duși înapoi în curte, în fața băii și li se spuse să se îmbrace.

În timp ce Orphan îi escorta la barăci, Netanel băgă mâna în buzunarul de la piept. Cineva îi furase lingura.

De îndată ce plecă Orphan, începură șoaptele.

— Bietul Dov – zise Mandelbaum.

— Unde este Moshe? oare l-au selecționat pe Moshe?

— La văzut cineva pe Mendel?

— Da, Jan? el nu era un Müsselman! nu putea să-l aleagă pe Jan.

Un bătrân rabin din Lublin căzu în genunchi și începu să-i mulțumească lui Dumnezeu cu voce tare pentru că îl salvase de la moarte. Netanel îl trânti pe podea.

— Taci din gură! nu există nici un Dumnezeu care să te asculte! oare crezi că Domnul a făcut alegerea de acum? ei bine, te înșeli. Au fost numai germanii.

Se făcu liniște. Mandelbaum se ridică și-l trase de mânecă pe Netanel.

— Haideți, domnule Rosenberg. Este rabin. Lăsați-l!

— Este un rahat! strigă Netanel. Vrea să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru că alt amărât a fost ales în locul lui.

— Hai, vino, domnule Rosenberg! vino!

Rabinul se uită la el fără să înțeleagă. Netanel se trânti în pat. Șoaptele începură din nou.

Netanel se aștepta să nu-l mai vadă pe Dov, dar, peste câteva minute, cei aleși pentru camera de gazare fură aduși în barăcii. Se

făcu liniște în încăpere.

Unii din cei selectați plângeau, alții se rugau, dar majoritatea erau tăcuți și taciturni ca și Dov. Se întinse în pat.

Vecinul lui îl trăgea de jachetă:

— De ce m-au ales pe mine?

— Strigă el. Nu sunt Müsselman! de ce m-au ales?

— Pentru că ești evreu!

— Strigă un glas batjocoritor.

Orphan, Mendelssohn și Stübenältester stăteau în prag și priveau spectacolul. Era o distracție pe gratis.

— Mi-au scris numărul din greșeală!

— Strigă cineva, apelând direct la Mendelssohn. Uitați-vă la mine, mai pot să muncesc luni de zile de aici înainte, domnule Blockältester! spuneți-le că au făcut o greșeală!

— O să le spun, bineînțeles!

— Zise Mendelssohn. Data viitoare când o să-l văd pe doctorul Mengele o să-i spun mai mult ca sigur. Adică, luna viitoare!

Orphan făcu mare haz, laolaltă cu restul Stübenältester-ilor. Apoi intrară în camera lor și trântiră ușa.

Dov se ridică.

— Rosenberg, nu vrei să cumperi o lingură?

— De ce aș vrea?

Dov ridică din umeri.

— Vrei. Sau nu?

— De unde știi că mi-a fost furată?

— Jumătate de rație de pâine, prețul obișnuit. Da sau nu?

— O să mori – ce nevoie, mai ai de pâine?

— Nu vreau să mor înfometat, Rosenberg.

Îi întinse lingura.

Netanel o luă. Jumătate de rație pentru un mort. Ce risipă!

— Nu trebuie să-ți pară rău pentru mine – zise Dov. Și tu ești ca și mort. Toți acești amărâți de Häftlinge sunt deja morți. Este doar o chestiune de timp până vă vine rândul. Așa că nu trebuie să-ți pară rău pentru mine.

Izbucni în râs.

— Vai, Marie, ce încântat sunt să te văd tocmai aici. Silezia este cam mohorâtă în acest anotimp. Dar ia loc, te rog. Mulțumesc, sergent, poți să pleci.

Maiorul Rolf Emmerich înconjură biroul și-i ținu scaunul. Când se așeză, scoase un pachet, și își aprinse o țigară. Îi oferi și ei.

Fata clătină din cap.

— Ai avut mare noroc că s-a întâmplat să fiu la gară azi-dimineață. Nu intră în îndatoririle mele. Am fost transferat de curând de la Buna. Dacă nu te-aș fi văzut.

Marie își ținea mâinile în poală și își pironise privirile în podea.

Bărbatul se aplecă și-i ridică bărbia.

— Ce cauți aici?

— Unde este aici?

— Oswiecim. În sud-vestul Sileziei, Polonia.

— Este un lagăr de exterminare, nu-i așa?

Un mușchi îi tresări în bărbie.

— Ce te face să crezi asta?

— De ce nu mă ucizi mai repede?

— De ce aș face așa ceva? hermann nu mi-ar ierta-o niciodată.

— Ce vrei de fapt?

Rolf trase din țigară și o cântări din priviri.

— Mai întâi răspunde-mi la întrebare. Cum ai nimerit în trenul acesta? știam că transportul conține doar evrei din Theresienstadt.

Marie ridică din umeri. De ce i-ar spune?

Când vorbi din nou, i se adresă pe un ton mai aspru.

— Aș putea afla foarte repede. Câteva telefoane și gata. Dar prefer să aud din gura ta. Ar fi o dovadă de prietenie. Iar acum s-ar putea să ai nevoie de un prieten, Marie. Ești foarte departe de casă.

Are dreptate, se gândi ea. N-are rost să renunț.

— Am fost arestată în iunie de Gestapo.

— De ce? nu, lasă-mă să ghicesc!

Zâmbi din nou.

— Nu cumva din cauza prietenului tău?

— M-au găsit în casa lui, cu el în pat.

Rolf se ridică brusc, de parcă l-ar fi împuns ceva. Își dădu seama că se trădase și încercă să se stăpânească, îndreptându-se spre fereastră.

— Continuă.

— Am fost interogată și am petrecut Dumnezeu știe cât timp în închisoarea din München.

— Te-au bătut?

— Ți-ar fi plăcut s-o facă?

— Nu fi proastă, o repezi el.

— Cred că nu știau ce să facă cu mine. M-au trimis la Theresienstadt. Apoi, acum două zile, m-au suit în tren și m-au adus

aici.

— Theresienstadt este o tabără de vară în comparație cu locul acesta.

— Probabil că am ajuns într-un moment nepotrivit. Era iarnă.

Se întoarse de la fereastră și se sprijini de spătarul scaunului.

— Nu-ți dai seama ce norocoasă ai fost!

— Ba da, este evident!

Îi mângâie părul. Fata se feri și apoi o apucă strâns și o trase spre el.

— Aici nu este Germania. Ai multe de învățat. Mai întâi, va trebui să înveți să te porți frumos cu mine. Dacă vrei să rămâi în viață.

— Tu ai hotărât că vreau neapărat să trăiesc. Nu eu.

Gemu când își răsuci degetele în părul ei.

— Se poate muri în multe feluri, în foarte multe feluri. Cel mai rău este când mai respiri încă, deși sufletul ți-a pierit de mult.

O sărută pe gât.

— Ai de ales.

Îi dădu drumul și se așeză la birou.

— Ce crezi că s-a întâmplat cu femeile acelea care au fost cu tine în tren?

— Îmi imaginez că au fost omorâte deja.

Bărbatul o aprobă.

— Da, mare păcat, dar așa sună ordinele. Știi, ne creează probleme. Femeile sunt foarte rare pe aici. Ai văzut clădirea mare din spatele porților principale?

Marie făcu semn că da.

— Acela este Frauenblock. De fapt, ca să fiu sincer, este bordelul lagărului. Este rezervat pentru prizonierii arieni, drept răsplată pentru îndeplinirea anumitor obligații. Știi, acești bărbați nu sunt cei mai de frunte cetățeni ai Germaniei. Unii sunt extraordinar de violenți, iar alții pur și simplu niște psihopați. Fetele sunt în majoritate poloneze și, din păcate, au mult de lucru. Nu avem niciodată destule, pentru că, din anumite motive, mor foarte repede, după câteva luni.

Se opri să tragă din țigară.

— Deci, ai de ales. Poți ajunge în Frauenblock, să servești plebea țării, avându-i drept parteneri sexuali pe cei mai cumpliți criminali. Sau, îți pot aranja să ocupi un post lejer în lagăr, având drept obligație să satisfaci un singur client, un om important și

gentil, din când în când.

— Adică pe tine.

— Bănuiesc că este un târg bun.

Stinse țigara și se sprijini de spătarul scaunului, cu mâinile sub cap.

— Te-am așteptat mult timp și mai refuzat. Mă resemnasem. Dar acum, soarta te-a adus aici. În aceste circumstanțe, nu mai este necesar să-mi pledez cauza. Alegerea îți aparține.

Marie își ascunse fața-n palme. Ar fi fost ușor să aleagă moartea și să-l înfrunte. Se pregătise pentru acest moment de când fusese arestată. Dar să mori încet, prin brutalitate și viol, într-un bordel al unui lagăr de exterminare.

Își trase mâinile. Fir-ar el să fie. N-o s-o vadă târându-se.

— Mă mai dorești încă?

— O să vedem, nu?

Netanel îl văzu pe Chaim așteptând lângă coliba lui Meister când detașamentul lor de muncă ajunse în curte.

Zăpada se topise, dar saboții lui Netanel se afundau în praful de cărbuni. Chaim îi făcu semn.

— Deci ai trecut de selecție.

Netanel încuviință din cap.

— Herrgottsacrament, ai idee cum arăți?

— Mi-au luat oglinda de bărbierit.

— Nu trebuie să continui în felul ăsta.

— Nici tu.

Chaim pufni dezgustat.

— Azi-dimineață am fost la baracă când Leichenauto a venit să-ți ia prietenii.

Arătă spre coșurile de la Birkenau, vizibile în această dimineață după săptămâni în șir. Un fum negru-gălbui se proiecta pe cerul albastru.

— Uite-i unde au ajuns!

— Dacă vrei să mă ajuți, găsește-mi un detașament mai ușor.

— Evreii n-au voie să presteze munci mai ușoare.

— Îți mulțumesc, Chaim. Mama ta ar fi mândră de tine.

Chaim ridică din umeri.

— Este o iarnă lungă, Netya. Sosesc tot timpul noi Häftlinge. Ai supraviețuit acestei selecții. Dar sper că nu-ți imaginezi ca vei supraviețui celei viitoare!

— Zise el și se îndepărtă.

Netanel îl privi. Studie litera „K” prinsă de spatele hainei. Un evreu la fel ca mine. Dar nu pot să-mi trădez conștiința și să-mi vând sufletul, așa cum a făcut Chaim. N-au decât să mă bată, dar n-au cum să mă doboare dacă nu sunt de acord să devin unul de-al lor.

Da, vreau tare mult să supraviețuiesc, să știu ce s-a ales de Marie.

Orphan îl lovi cu bastonul între umeri.

— La treabă, evreu împuțit! bunul doctor ți-a salvat fundul ca să muncești, nu ca să visezi cu ochii-n soare!

Netanel se alătură celorlalți, așteptând să primească uneltele din șopronul lui Meister.

Marie.

Partea a noua.

PALESTINA 1943

Talbieh.

Henry Talbot își lua micul dejun în curtea interioară. Era o dimineață luminoasă, liniștită. Cel mai bun anotimp al anului, se gândi el. Rândunelele se jucau în ramurile smochinului, iar vrăbiile ciuguleau printre frunzele viței, hrănindu-se cu strugurii negri, dulci, în timp ce bătrânul Abdollah alegea mazăre, așezat pe un scaun de trestie, în colțul grădinii.

Talbot simți că-l mustră conștiința. Ori de câte ori savura astfel de momente se simțea ca un băiețel neascultător, care chiulise de la școală. Își aminti că acum, în Anglia, sora lui stătea probabil la coadă, să-și ia rația, iar fratele său mai mic privea cum curgea ploaia prin cortul său kaki din câmpiile Salisbur-ului.

Totuși, războiul se apropiase foarte mult și de el.

Anul trecut, pe vremea asta, Rommel intrase în El Agheila, la numai nouăzeci de mile de Alexandria. Muftiul, care fugise la Berlin după declanșarea războiului, făcuse apeluri frecvente la Radio Damasc, îndemnându-i pe egipteni să se revolte. Timp de câteva săptămâni, se așteptase ca Panzer-ele germane să pătrundă în Cairo și Ierusalim, așa cum se întâmplase la Paris și Varșovia. Zile-n șir arseseră luminile pe Dealul Sfatului Rău și în Edificiul lui David; administrația britanică se pregătea să plece pe fugă. Însă invazia germană fu oprită la Alamein și acum trupele Afrika Korps ale lui Rommel erau înfrânte și împrăștiate în peninsula Cape Bon.

Fără îndoială, fusese o mare dezamăgire pentru arabi.

Majid apăru cu un ceainic cu ceai proaspăt. Îl puse grijuliu în

mijlocul mesei, adună firimiturile de pâine și așteptă.

Talbot îl privi nerăbdător. Relația lor se complicase în ultima vreme, iar acum și-ar fi dorit să nu fi renunțat așa de ușor la deosebirea dintre stăpân și servitor.

— Cum te mai simți, Majid?

— Splendid, mulțumesc, effendi Talbot.

Ezită.

— De fapt, aș fi vrut să vă rog ceva, effendi.

Știam, se gândi Talbot. Vreunul din protejații săi intrase în conflict cu poliția palestiniană.

— Ai necazuri?

— Oh, nu, effendi. Este vorba de fiul meu cel mic Yusuf. Va fi circumcis sâmbătă.

— Și vrei să-ți dau liber? nu-i nici o problemă.

— Este foarte frumos din partea dumneavoastră, effendi. Dar mă întrebam dacă dumneavoastră și Nuiaua – Lady Talbot n-ați vrea să ne onorați familia cu prezența?

Talbot puse jos ziarul.

— Este foarte amabil să ne inviți, Majid.

Talbot își dădu seama că propunerea reprezenta o mare onoare. Era, de asemenea, și foarte măgulitoare. Elizabeth va spune, bineînțeles, cu totul altceva.

— Va avea loc în satul meu natal, Rab'allah. Veniți?

— Va trebui să discut mai întâi cu Lady Talbot.

Dar de ce nu? se gândi el. Această vizită va întări relațiile britanice-arabe; presupunând că nu mai aveau de gând să-l asasineze.

Șoseaua Off Salah ed-Din.

Rishou își parcă taxiul negru, marca Plymouth, pe stradă, lângă apartamentul lui Majid și apăsă pe claxon. Majid scoase capul pe fereastra de la al doilea etaj și-i făcu cu mâna. Peste câteva minute, apăru din nou îmbrăcat în cel mai bun costum european al său. Mirham îl urmă învești mântată într-un thaub de mătase albă și o eșarfă neagră pe cap. Același contrast de stiluri se reflecta și în îmbrăcămintea fiilor și fiicelor lor.

Majid se așeză lângă Rishou, în timp ce Mirham și copiii se înghesuiră pe bancheta din spate. Mirham și băiatul cel mare se luptau cu niște saci voluminoși.

— Zahăr.

— Spuse Majid – zahăr britanic de bună calitate. Tate și Lyle.

Rishou îi zâmbi.

— Tata va fi încântat.

— Englezii au fost buni cu noi – zise Majid, ignorând să precizeze că englezii nu știau absolut nimic despre această tranzacție.

— Ce mai faci, Rishou?

— Bine, Majid.

— Cum îți merge cu taxiul? prosperi?

— În ritmul acesta vom deveni cei mai bogați oameni din Ierusalim. Vom fi invitați să luăm ceaiul cu Mandoob en Sami.

Taxiul fusese achiziționat în mare parte din banii dați de Majid. Războiul îi priise. Talbot îi încredințase lui Majid toată administrația gospodăriei sale, iar Majid oprea un comision de 15% din suma oferită pentru întreținerea familiei Talbot.

— La fel de simplu ca și când ai smântâni o găleată – se lăuda el.

Folosea acești bani ca să cumpere produse britanice valoroase – cum ar fi conserve de carne și motorină – care aduceau profituri frumoase pe piața neagră. În acest fel, își dubla și își tripla câștigurile de fiecare dată. Și uite așa reinvestise în Plymouth și în permisul pentru taxi.

În timp ce conducea, Rishou îl studia din colțul ochilor. Majid se îngrășase. Avea două rânduri de bărbi și burta îi atârna peste cureaua pantalonilor săi vestici. Da, se gândi Rishou, britanicii au fost într-adevăr buni cu noi.

Nu intenționaseră, dar așa se întâmplase.

Rab'allah.

Când Rishou nu folosea taxiul, îl lăsa parcat în fața cafenelei, cu radioul dat la maximum, așa încât clienții să poată asculta buletinele de știri de la Damasc. Siria se afla sub controlul guvernului francez de la Vichy și rapoartele despre război se deosebeau foarte mult de ce auzeau de la postul de radio britanic din Ierusalim. Însă, un singur lucru era foarte clar. Deocamdată, germanii nu mai aveau nici o șansă să-i alunge pe britanici din Palestina. Miracolul promis de Muftiu nu se produsese.

— Am fost trădați – țipă Izzat când buletinul de știri se încheie.

Aceste vorbe deveniseră un fel de litanie personală.

— Insh'allah. A fost voința lui Dumnezeu – zise Zayyad.

— Oare este voința lui Dumnezeu să ne vindem merele, smochinele și oile britanicilor? ba chiar și luptătorii noștri pentru

armata lor? asta însemna să ne înfruntăm dușmanii?

Se făcu liniște în camera plină de fum. Toți știau că Zayyad hotărâse să vândă produse guvernului mandatat și să permită unor săteni sa muncească la baza militară RAF din Ierusalim. Acuzația lui Izzat era menită să-i submineze autoritatea. Oare cum va reacționa Zayyad?

Din taxiul lui Rishou răsuna muzică orientală.

Dar Majid fu cel care vorbi primul.

— Britanicii nu sunt dușmanii noștri – zise el.

— Ba da, țin cu evreii!

Majid sări în picioare.

— Cum? de ce spui că britanicii sunt împotriva noastră? uită-te la tine! mori de foame? în toată Palestina nu găsești pic de zahăr, cafea, orez și grâu. Dar eu ți le aduc pe toate. Și ghici de unde? de la britanici! unii dintre voi au biciclete, puteți cumpăra țigări Player în loc să răsuciți tutunul vostru de proastă calitate. Jamil Sinnawi are propria sa toaletă pentru că britanicii i-au dat de lucru la depozitele armatei. Și uitați-vă cum sunteți îmbrăcați!

Câțiva se priviră prin fumul gros. Unii aveau haine vestice sub abbayah-uri, mulți purtau ceasuri de mână și țineau între degete pachete de țigări Player. Poate că Majid avea dreptate.

— Ați fi avut toate aceste lucruri dacă n-ar fi fost britanicii?

— Toate darurile vin de la Allah – zise Izzat.

— Atunci poate că și evreii sunt un dar – interveni Rishou.

Câțiva oameni izbucniră în râs și Izzat se făcu roșu la față.

— Muftiul spune că Adolf Hitler este inamicul declarat al evreilor. Deci, este prietenul nostru. Iar britanicii sunt dușmanii lui Hitler. Deci, și ai noștri!

— Britanicii ne-au promis să ne acorde independența. Și ei nu ne-au mințit niciodată – zise Majid.

— De ce să ne dea cineva ceea ce este al nostru de drept? dacă ne-am fi răsculat și am fi luptat cu toții când Muftiul a declarat jihad-ul, germanii ar fi fost aici acum!

Majid încercă să-l reducă la tăcere, dar Rishou îl opri.

— Nu, frate, prietenul nostru are dreptate, probabil. Poate așa s-ar fi întâmplat. Dar, spune-mi, Izzat, cum intenționa Muftiul să scape de germani?

— Germanii ne-ar fi lăsat să ne guvernăm în pace.

— Dar, dacă ne plac atât de mult, poate că ar fi vrut să rămână.

— I-au dat cuvântul Muftiului.

Rishou clătină din cap.

— Știi, Izzat, poeții nu s-ar putea inspira prea mult din inteligența ta.

Izzat se strâmbă.

— Eu n-am fost la școala britanică, ca tine, Rishou, dar știu ce văd. Evreii au venit și ne-au luat pământul. Britanicii i-au lăsat. Când te duci în Locul Unde A Murit Smochinul și te uiți în vale, ce vezi? evrei! evrei pe pământul care a fost odată al nostru.

— A fost o mlaștină.

Izzat îl ignoră.

— Dar evreii care și-au construit o fermă la al-Naqb, lângă, satul meu? bunicul și-a păscut oile pe acest pământ.

Se spune că a făcut și alte lucruri cu oile, se gândi Rishou. Dar Izzat reușise să-și demonstreze punctul de vedere.

— Ce-i făcut e făcut. Britanicii au promis că n-o să mai vină nici un evreu.

— Sunt deja prea mulți. Nu vrem că evreii să defileze pe sub nasul nostru cu femeile lor cu picioarele și brațele goale. Și nu vrem ca bărbații lor să se holbeze la femeile noastre, și nici să transforme pustietatea lăsată de Allah în marea lui înțelepciune.

— Ajunge!

— Exclamă Zayyad.

Se făcu liniște. Toți întoarseră capul spre muktar. Zayyad știa că ar fi trebuit să pună capăt discuției mai devreme, dar, dacă nu i-ar fi lăsat pe tineri să vorbească, mai târziu ar fi șușotit între ei, pe furiș. De aproape zece ani se certau din cauza evreilor. Izzat avea dreptate. Evreii se instalaseră pe un pământ care fusese al arabilor de sute de ani. Însă acum era prea târziu.

— Britanicii și-au dat cuvântul că ne vor încredința Palestina. Între timp, ne-au făcut să prosperăm ca niciodată. Trebuie să avem încredere în ei.

Izzat arătă spre fotografia din perete, înconjurată de flori proaspete. Wagil.

— Cum mai poți avea încredere în ei după ce ți-au omorât fiul?

Zayyad își strânse mâna în pumn.

— Tu ce-ai face, Izzat? dacă n-aș negocia cu englezii, ar pune alt muktar în locul meu. De exemplu, pe unchiul tău Daoud. El este revoluționar atâta timp cât nu-i afectează comerțul pe piața neagră.

— Trebuie să ne supunem ordinelor Muftiului.

— Și să revenim la vechile obiceiuri? ei bine, îndrăznește să-i

spui lui Jamil Sinnawi să se întoarcă pe câmpurile lui bolovănoase și să trudească toată ziua în soare pentru câteva chintale de orz putred.

— Este timpul să proclamăm Palestina provincia noastră. Britanicii nu sunt invincibili. Se albiseră la față ca femeile când aflaseră că vin germanii!

— Dacă avem răbdare, nu va fi nevoie să ne batem. Nu vreau să plângă și alți tați după fiii lor așa cum am plâns eu după al meu.

— Dacă nu acționăm acum, vom plânge oricum mai târziu!

— Strigă Izzat.

Apoi, sări în picioare și ieși în fugă din cafenea. Nu scoase nimeni nici o vorbă. Se auzea doar muzica din Plymouth.

Zayyad clătină din cap. Blestemat să fie Muftiul, șeicul Daoud și Izzat Ib'n Mousa! fie ca Allah săi trăsnească și să le reteze testiculele!

În timp ce ieșea din cafenea, Rishou îl auzi pe Rahman strigându-l. Rahman era fiul lui cel mic și liniștit. Băiatul alergă și-l prinse de mână.

— Ce este? zise Rishou. Ce s-a întâmplat?

— Repede!

Cauza îngrijorării lui Rahman era Ali, fratele său – un îngâmfat și un încăpățânat, la fel cum fusese și tatăl său la vârsta lui. Se luase la bătaie cu Hamad, unul din băieții din sat, cu trei ani mai mare ca el și cu un cap mai înalt. Când apăru Rishou, îl găsi pe Ali cu nasul însângerat. Zăcea în praf în spatele casei și Hamad stătea deasupra lui. Prietenii lui Hamad își ridicară privirile.

Când Ali îl văzu pe Rishou, sări în picioare. Din mândrie, se gândi Rishou. Toți copiii mei sunt exagerați de mândri.

Hamad îl zări și el pe Rishou și se dădu cu un pas înapoi, nesigur. Ali profită de această ezitare și se năpusti cu pumnii asupra lui. Hamad reacționă instinctiv și pumnul lui îl lovi în cap pe Ali. Ali se clătină și căzu într-o parte.

Khadija alergă spre ei din casă.

— Încetați!

Dar Rishou o apucă de mână și o ținu clătinând din cap.

— Este rănit!

— Taci din gură!

— O apostrofă Rishou.

Khadija îi cercetă fața și observă ce hotărât era. Ar fi periculos să-l contrazică.

Ali se ridică.

Hamad, își lăsă mâinile în lături. Se uită temător la Rishou.

— Gata, Ali, ajunge. Nu vreau să-ți fac rău.

Ali se năpusti din nou și-i dădu doi pumni, înainte ca Hamad să apuce să-și revină din uimire. Voia să termine. Dacă îl rănea pe Ali, Rishou l-ar fi pedepsit mai mult ca sigur. Dar nu putea nici să plece ca un prost.

— Ajunge, Ali! gata, suntem prieteni.

Se aplecă și întinse mâna băiatului. Ali îl trânti pe jos și se aruncă peste el. Dădu cu pumnii de două-trei ori în băiatul cel mare. Dar Hamad era mult mai solid, îl aruncă zvâcnind din umeri și-l izbi în bărbie, făcându-l să aterizeze direct cu fața-n pământ.

Hamad sări în picioare. Îi curgea sânge din gură. Acum era într-adevăr speriat. Oare de ce nu-l oprea Rishou? ali era un ticălos mic, dar nu voia să-i facă rău.

Khadija s-ar fi dus la fiul ei, dar Rishou nu-și slăbea strânsoarea. Ali se ridică încet în genunchi și scuipă noroiul din gură. Era mânjit de sânge pe toată fața.

— Rămâi unde ești îi șuieră Rahman.

Ba nu, o să se ridice, se gândi Rishou.

Ali se ridică.

— Vine englezul! strigă unul din prietenii lui Hamad.

Văzuse praful ridicat de mașina lui Talbot. Ceilalți băieți își pierdură imediat interesul pentru luptă și se împrăștiară. Hamad îi urmă ușurat.

Ali se uită la Rishou și Khadija.

— Du-te și spală-te pe față la fântână! zise Rishou.

Ali plecă împleticindu-se, urmat de Rahman.

— Ar fi trebuit să-i oprești! zise Khadija.

— Trebuie să învețe să se bată.

— Hamad este mai mare ca el.

— Nu ne putem alege întotdeauna dușmanii.

— Este doar un copil.

De când este mamă s-a schimbat, se gândi Rishou. Credeam că seamănă cu o găleată goală, în care tatăl ei și-a vărsat toate părerile. Acum are propriile sale priorități: fiul ei.

— Într-o zi va fi un adevărat Hass'an, zise Rishou.

— Ba nu, într-o zi o să-ți sece lacrimile din cauza lui.

Roverul se opintea pe drumul noroios. Era primăvară și dealurile se acoperiseră de flori: irișii sălbatici, maci și anemone

galbene, roz și purpurii se iveau pe după pietre. În mașină era cald ca într-un cuptor și dealurile Iudeii se cufundaseră în pâclă. În curând se va stârni hamsiin-ul.

— Spune, Henry – zise Elizabeth, făcându-și vânt nervoasă cu o batistă parfumată – cu ce ocazie se dă această petrecere?

— Este ceremonia circumciziunii. Un eveniment foarte important pentru un copil arab. Cum ar fi confirmarea la englezi.

— Fără tăiere împrejur.

— Exact.

Roverul trecu peste o ridicătură și Elizabeth scoase un strigăt, proptindu-se în scaun.

— Sunt și eu invitată să asist la tortură sau eu trebuie să aștept afară și să număr strigătele?

— Pentru numele lui Dumnezeu, Elizabeth!

— Nu te îngrijora Henry. Este o vizită diplomatică. N-o să te fac de râs vomitând sau ceva de genul acesta.

— Va trebui să participăm la masa festivă care va urma.

— Vrei să spui că va trebui să și mâncăm ce servesc?

Talbot inspiră adânc. O făcea special, bineînțeles. Perversă cum era, îi va place mai mult ca sigur ceremonia. O să aibă ce povesti prietenilor ei îmbibați cu gin de la clubul de bridge.

Excursia din această după-amiază fusese încurajată de Înaltul Reprezentant al Coroanei. Acum, politica guvernului urmărea să-i atragă pe arabi de partea lor. La Radio Ierusalim se transmisese de curând că doctorul lui Hitler era evreu și regele Angliei bea cafea arăbească. Veștile că naziștii omorau evrei în lagărele de concentrare – Talbot considera că aceste povești erau exagerări americane – nu se dăduseră publicității, de frică să nu trezească simpatie în rândurile arabilor. Oficialităților britanice li se interzisese chiar să-l critice pe Muftiu care locuia la Berlin și-l susținea activ pe Hitler.

Ajunseră în vârful dealului și zăriră colibele Rab'allah-ului, înconjurate de livezi de pruni, măslini și smochini. Sub pomi se întindeau câmpiile aride.

— Rab'allah, zise Talbot.

— Ah!

— Zise Talbot – ce ciudat.

Mirosurile se făcură simțite primele. Duhoarea înțepătoare a lemnului ars, fumului, bălegarului, urinei și trupurilor încălzite de soare și răcorite de vânt. Era mirosul proaspăt al vieții, nașterii,

zămislirii și morții. Evoca ritmul neîntrerupt al secolelor, o aromă pestilențială, neschimbată de pe vremea lui Abraham.

În timp ce se uita la fețele din jurul lui, la ochii curioși, obrajii maronii, nebărbieriți și dinții rupți, Talbot își dădu seama pentru prima oară de natura forțelor care se aflau în conflict. Acești oameni reprezentau ritmul natural al vieții, așa cum se povestea în paginile Bibliei; evreii, în schimb, reprezentau secolul douăzeci. Ei aduseseră irigația, șorturile, femeile, știința și gândirea europeană. Pe aceste locuri străvechi, biblice, văzu conflictul dintre omul modern și propria sa moștenire ereditară.

— Ah, Doamne, ce pute.

— Zise Elizabeth – o să leșin!

Se înghesuiră în mașină. Toți voiau să-i atingă. Mai ales femeile păreau fascinate de rochia lui Elizabeth. Unele încercau să-i smulgă pălăria.

— Pentru Dumnezeu, Henry, fă ceva!

— Ce propui, Elizabeth?

— Pufni Talbot când altă figură îmbrobodită încercă să-i ia geanta din piele de crocodil.

Talbot respiră ușurat când îl zări pe Majid croindu-și drum prin mulțime în costumul său impecabil și cu cravata purpurie de mătase.

— Effendi Talbot!

— Strigă el – Lady Talbot! ce bine îmi pare că ați venit!

Oamenii se dădură la o parte respectuoși.

Talbot clătină din cap recunoscător.

— Bună ziua, Majid! sper că n-am întârziat.

— Bineînțeles că nu!

Elizabeth făcu semn spre unul din călăreții care-i escortaseră. Era un bărbat chipeș, cu o barbă deasă, neagră, ochi întunecați și cruzi și zâmbet batjocoritor. Se sprijinea în șa și-i privea.

— Cine este?

— Îl întrebă pe Majid.

— Fratele meu Rishou; o să vi-l prezint mai târziu.

— Sper – zise Elizabeth.

Pe Talbot îl apucă furia. Pentru o femeie educată ca ea, Elizabeth se comporta câteodată fără nici un pic de bun-simț.

— Îmi pare rău pentru această îmbulzeală – zise Majid. Mă tem că toți sunt foarte curioși să vă cunoască.

— Nu curiozitatea mă deranjează – zise Elizabeth. Nu poți

învinui oamenii că sunt curioși. Pe mine mă deranjează igiena – adică lipsa ei.

Talbot o privi aspru, iar Majid se prefăcu că nu înțelege.

— Pe aici – zise el și-i conduse spre casa lui Zayyad. Tata dorește foarte mult să vă cunoască.

De îndată ce intrară, Rishou îl căută pe Majid.

— Deci acesta este marele effendi Talbot și femeia lui – zise el.

— Da, grozavi oameni! mă înțeleg bine cu amândoi!

Erau unsprezece în cameră: Zayyad, Talbot, Majid, soțiile lui Zayyad, Soraya și Ramiza, Khadija, Mirham, cei doi băieți, Rahman și Yusuf, Naji Azzem, cel care făcea circumciziunea, și Rishou. Reprezenta un moment important din viața băieților; din această clipă, vor fi etichetați fie ca leu, fie ca oaie. Ali fusese circumcis cu un an înainte și nici nu clipise. Când cuțitul sclipise în camera slab luminată, strigase:

— Sunt un Hass'an și sunt obișnuit cu durerea!

Așa cum îl învățase Rishou. Rishou avea motive să se mândrească cu Ali. Rahman era altfel. Nu știa cum se va comporta.

Băieții stăteau pe podea, goi de la jumătate în jos, uitându-se în tavan. Rishou aștepta ascultând șoaptele din jurul lui. Majid îi explica lui Talbot în engleză că omul care va executa operația era în același timp bărbierul satului și cânta din fluier la nunți.

Între timp Khadija o tachina pe Mirham.

— Uită-te la Yusuf al tău. Nu prea are cine știe ce păsărică! oare ce-o să taie Naji?

— Este mai mic ca Rahman – protestă Mirham. Va crește.

— Eu una am văzut păduchi mai mari pe măgarul meu – zise Khadija și Rishou fu cât pe ce să pufnească în râs.

Ce limbă ascuțită avea.

— Uită-te, în schimb, la Rahman al meu – continuă ea fără milă. La numai șase ani, are o statură de cal. Iar păsărică lui va fi invidia tuturor fetelor când va crește.

Dar curajul Khadijei dură până în momentul când Naji scoase briciul. Era același pe care-l folosea pentru bărbieritul clienților săi. Când se aplecă să se apuce de treabă, femeia se năpusti afară.

Rishou observă că Talbot se albise la față.

În timp ce Naji lucra, Rahman continua să se uite-n tavan. Își încleștase bărbia fără să clipească. Ah, Rahman al meu, se gândi el. Sunt mândru. Nu m-ai făcut de râs.

Se terminase.

Soraya, bunica lui Rahman, se aplecă să-l doftoricească. Unse rana cu untură de oaie, ca să aline durerea, și apoi bandajă penisul în pânză înmuiată în ulei de susan.

Acum era rândul lui Yusuf.

La prima picătură de sânge, copilul răcni și încercă să fugă. Majid și Rishou trebuiră să-l țină de mâini și de picioare, pentru ca Naji să-și termine treaba. Din cauză că se zbătea, bărbierul era obligat să lucreze mai încet și cu mai multă grijă, iar strigătele lui Yusuf păreau să nu mai contenească. Mirham ieși suspinând.

Când se termină, Soraya se aplecă să-l oblojească. Băiatul scâncea ca un prunc.

Rishou se uită la Majid. Era alb la față de umilință.

Dar nimeni nu observase că Talbot leșinase.

Zayyad rosti o scurtă rugăciune de mulțumire din Coran și începu ospățul.

Serviră pâine proaspătă, mazăre cu semințe de susan și usturoi, frunze de viță aburite, umplute cu nuci și stafide, boabe de grâu zdrobite și fripte, ficăței de miel, iaurt, roșii, ceapă, lapți la frigare, dovleci, okra și praz.

După aceea, Zayyad bătu din palme, iar fiicele și nepoatele lui aduseră felul principal de mâncare: pui rumeniți; cușcuș; capete întregi de miel; testicule de miel garnisite cu ierburi, scorțișoară și usturoi; cotlet de miel de primăvară cu garnitura de orez presărat cu șofran, mărar și vișine; banane, pepeni și struguri ca desert.

Stăteau cu picioarele încrucișate, în stil arăbesc, pe covoare. Elizabeth stătea cu picioarele într-o parte, de parcă ar fi fost călare. Era singura femeie prezentă și Talbot își dădu seama că ceilalți arabi din cameră se holbau la picioarele ei, imaginându-și că sunt discreți. Chiar și Majid, fir-ar să fie. Elizabeth, așa cum era de așteptat, se arăta încântată. Nici nu părea să-i pese că-și mototolise rochia.

Se aplecă spre el.

— Ți-a plăcut să vezi cum mutilează copiii? șopti ea.

— Încearcă să faci un efort, Elizabeth.

— Credeam că mă port încântător. Cât de prietenoasă ai vrea să fiu? ai prefera să mă culc cu șeful de acolo?

Făcu semn în direcția lui Zayyad.

— Nu, dar să nu crezi că o să te opresc.

— Foarte nostim, Henry.

Zayyad știa că discută despre el. Zâmbi și scoase cu arătătorul

un ochi de oaie. Făcu un plescăit când ieși din orbită. Apoi, îl întinse lui Talbot.

— Cred că preferă testiculele – zise Elizabeth.

Talbot luă „delicatesa".

— Închide ochii și gândește-te la Anglia!

— Spuse Elizabeth, ca să-l încurajeze.

Talbot înghiți. Pentru rege și patrie, se gândi el.

Iisuse Christoase!

Când se termină ospățul, fetele lui Zayyad se bătură pentru onoarea de a-i spăla degetele. Elizabeth ridică din sprânceană și se uită la soțul ei.

— Bănuiesc că ai ce admira aici, zise ea.

Fetele se întoarseră la bucătărie să aducă cafeaua, fiartă de două ori și garnisită cu nucșoară.

Zayyad se întinse, se bătu cu mâna pe burtă și râgâi.

— Dacă trage și vânturi, o să te rog să mă conduci acasă.

Talbot n-o băgă în seamă.

Zayyad scoase o mică cutie încrustată cu pietre prețioase și, spre uimirea lui Talbot, extrase din ea un băț de hașiș. Majid îi dădu narghileaua și Zayyad strivi câteva fragmente în vas. O aprinse și i-o oferi lui Talbot.

Talbot se întoarse spre Majid.

— Spune-i, te rog, tatălui tău că îi mulțumesc, dar nu fumez.

Zayyad se gândi pentru o clipă.

— Du-te și adu whisky – îi zise el lui Majid în arabă.

Era ascuns într-o lădiță specială, în spatele hambarului, împreună cu armele.

După ce plecă Majid, Elizabeth se întoarse spre soțul ei.

— Cât timp trebuie să mai fim drăguți cu acești oameni bestiali?

— O să plecăm în curând. Te deranjează bărbații?

— Cu excepția fratelui lui Majid, mi se par toți niște troglodiți.

Își scoase pudriera și rujul. În cameră se făcu o liniște mormântală. Elizabeth își ridică privirile inocente și-i zâmbi lui Rishou.

— Cred că de data aceasta ai cam exagerat cu îndatoririle tale diplomatice, Henry. Când voi ajunge acasă, va trebui să mă bag în baie și să mă înmoi o săptămână. De aici unde o să ne mai trimită oare? în Borneo?

— Te rog să taci din gură, Elizabeth.

— Tu probabil că te simți ca acasă. Nu cumva sodomia este un cuvânt arăbesc?

Talbot sorbi cafeaua și-i zâmbi lui Zayyad care-i făcu semn să mănânce mai multă baclava. Englezul își dorea să apară mai repede Majid.

— Acești oameni trăiesc ca niște negri, Henry. Nu pricep nici în ruptul capului de ce guvernul britanic consideră că trebuie să le facă pe plac.

— Multe nu pricepi tu, Elizabeth; dar acum n-avem timp să le lămurim.

— Ei bine, nu uita că nu te-am dezamăgit, Henry. Nu ți-aș fi ratat succesul diplomatic. Am urmat o școală bună, ține minte. Pot să mă tăvălesc în noroi cu cei mai.

Majid apăru cu sticla de whisky.

Talbot ridică mâna.

— Nu, mulțumesc, Majid. Nu cred că-mi trebuie.

— Eu aș vrea un pahar – zise Elizabeth.

Zayyad stătea lângă Rishou și-l privea pe Talbot îndepărtându-se la volan, pe drumul murdar dinspre Ierusalim. Era furios. Știa când este tratat de sus. Îi oferise acestui englez și soției sale toată ospitalitatea sa, iar ei îl trataseră, în schimb, ca pe un simplu beduin, un sălbatic. Se văzuse foarte clar, din atitudinea lor. Acești britanici erau lipsiți de respect. De aceea îl sfătuise pe Rishou să nu le spună că vorbea englezește la fel de bine ca fratele său.

— Ce au comentat când Majid sa dus să aducă whisky-ul?

— Femeia vorbea despre noi, ca și când am fi fost niște oameni de nimic.

— N-am întâlnit în viața mea atâta nerușinare. Să-și arate picioarele de parcă am fi fost eunuci. Iar effendi englez o lăsa.

— Se pare că se poartă frumos cu noi doar pentru că așa dorește regele lor de la Londra. Femeia se plângea la nesfârșit că îi ofensăm nasul.

Zayyad se strâmbă nemulțumit. Deci acesta este marele effendi Talbot despre care am auzit atâtea! se gândi el. Aceștia erau prietenii Regelui George! fie ca o cămilă leproasă să tragă vânturi în nasul lui! fie ca Allah să transforme pântecul femeii sale într-un palmier și să dea naștere la nuci de cocos păroase. Se întoarse spre Rishou.

— Ce-o să se întâmple când se va termina războiul și nu vor mai avea nevoie să se poarte frumos cu noi?

Partea a zecea.

POLONIA, l943

Oswiecim.

Soarele se ridică rece și alb pe un orizont cenușiu, noroios. Azi era puțin mai cald decât ieri. Crivățul nu le mai pătrundea prin haine în Appelplatz.

Era primăvară. Supraviețuise nouă luni la Auschwitz.

Începuse iarna ca Număr Mare, dar ajunsese în primăvară ca veteran, supraviețuitor, Număr Mic. Tatuajul de pe brațul său îl deosebea de ceilalți. Era o fosilă vie, un dinozaur. Din grupul jalnic de oameni care fuseseră transportați în vagonul groazei din Ravenswald, rămăseseră doar el și Mandelbaum.

Acum veniseră noile Numere Mari și aveau pe cine să păcălească la rațiile de hrană. Numerele Mici puteau convinge Numerele Mari să plătească trei rații de pâine pentru o lingură; Numerele Mici puteau convinge Numerele Mari că la infirmierie se dădeau pantofi de piele și că vor avea grijă de supa lor până își făceau rost de o pereche; Numerele Mici știau când găleata era aproape plină în timpul nopții după zgomotul pe care-l făcea atunci când era folosită; Numerele Mari se duceau să se ușureze când nu trebuia și erau trimiși de santinela de noapte s-o golească.

Puteai deosebi foarte ușor un Număr Mare de un Număr Mic. Numerele Mari își opreau o parte din rația de pâine de dimineață pentru mai târziu. Numerele Mici o mâncau pe toată la micul dejun, pentru că le era prea foame și știau că stomacul gol era cel mai sigur loc unde puteau păstra comoara cenușie fără să le fie furată.

Iarna trecută, Netanel învățase să se organizeze.

La masa de seară vindea jumătate din porția sa de pâine pentru două castroane de supă. Din amestecul apos extrăgea puținele bucăți de legume și apoi vindea supa altui prizonier pentru o jumătate de rație de pâine. După aceea, repeta tranzacția iar și iar, câteodată de douăzeci de ori într-o seară.

În iarna aceea, își vânduse cămașa de trei ori, pentru a obține rații suplimentare. De fiecare dată îl abordase pe Orphan și-i ceruse alta în loc.

— Ce s-a întâmplat cu cămașa, 81 305?

— Mi-a fost furată – zise Netanel. La spălător.

— Ai vândut-o.

— Nu, domnule, mi-a fost furată.

Orphan luă bastonul de cauciuc din cui și-l bătu între umeri și

în coaste până când căzu la picioarele lui țipând. Apoi, îi dădu altă cămașă.

Netanel se gândi că prețul era rezonabil.

Supraviețuirea era mai importantă decât mândria, așa că trebuia să renunțe la ea.

De exemplu, merita să-i lustruiască pantofii lui Orphan și Mendelssohn pentru o porție suplimentară de pâine.

Se oferi voluntar să aducă oalele cu cafea la micul dejun și supa de duminică. Pierdea o jumătate de oră de somn, clătinându-se prin Appelplatz prin zăpadă și vânt, dar merita, pentru că îi dădea ocazia să fure un nap, un morcov și poate chiar un cartof de la bucătărie. Legumele se puteau mânca crude sau puteau fi schimbate la piața neagră, pe rații suplimentare de supă.

Îi vânduse lui Orphan doi molari de aur pentru patru rații de pâine fiecare. Orphan îi scosese singur dinții cu cleștele. Netanel fusese uimit ce ușor îi ieșiseră din gingie. Foametea, remarcă Orphan râzând, oferă anumite beneficii. Dar el era prea amorțit de durere să-i răspundă.

Această tranzacție îi oferi altă posibilitate de Organisierung. Putea să-i dea Unui Număr Mare două rații de pâine pentru un dinte de aur; dacă Häftling-ul ezita, îi oferea două și jumătate, poate chiar trei. Atunci îl ducea la Orphan care-i scotea dintele, plătea prețul convenit și-i dădea lui Netanel contravaloarea standard de pe piața neagră din lagăr – patru rații.

Era un comerț profitabil, deși Netanel știa că Orphan primea câte douăzeci de rații pentru fiecare dinte de la Meister – cel de la depou.

Dar indiferent cât de bine se organiza, nu reușea să scape de senzația de foame. Răbda frigul, munca și bătăile, dar foamea îl dobora.

Foamea devenise umbra lui care-l urmărea și-l tortura zi de zi. Nesfârșita foame.

Câteodată, noaptea, îi privea pe ceilalți prizonieri cum dorm. Îi vedea cum își ling buzele și își mișcă fălcile, anticipând un dejun imaginar. Era îngrozitor să-i urmărească, pentru că știa foarte bine ce înseamnă aceste viziuni; le avea și el noapte de noapte. Când se trezea dimineața, durerea lor rece nu-l părăsea încă. Era ca un adolescent care visa încontinuu să facă dragoste.

În visele sale, simțea mirosul heringului fript în tigaie; pipăia cu limba o felie însiropată de tort, vedea sucurile, care se scurg dintr-o

friptură de vacă. Dar halucinațiile nu se realizau niciodată. În vis se făcea că cineva îi smulgea furculița din mână sau îl striga pe nume, sau îi fura farfuria. Nu-și potolea foamea niciodată, nici măcar în imaginația lui.

Foamea făcea să i se învârtească intestinele și să ghiorăie ca într-o tobă goală.

Foamea îi topea grăsimea de pe coaste și îl făcea să arate ca un cadavru.

Foamea îi lăsa bășici pe tălpi, care nu se mai vindecau niciodată.

Foamea îl făcea să-l doară capul în fiecare dimineață și să simtă o senzație de leșin noaptea.

Foamea îl făcea să nu se gândească la nimic altceva decât la rația următoare.

Foamea îl împiedica să gândească.

Foamea.

Odată, el și Mandelbaum stăteau lângă baracă, în zăpadă și își mâncau pâinea și cafeaua de dimineață. Mandelbaum primise mai multă pâine și Netanel nu reușea să-și ia ochii de la codrul cenușiu din pumnul omului.

Mandelbaum îl urmărea și el.

— Vrei să negociem?

Lui Netanel nu-i venea să creadă. Idiotul.

— Bine – zise el și îi întinse rația.

Acceptă prețul și Mandelbaum îi smulse mâncarea. Se uitau unul la altul.

Netanel își dădu seama că fusese înșelat. Acum avea rația mai mică. Oare cum reușise Mandelbaum să facă asta?

— M-ai înșelat – zise Mandelbaum.

Mandelbaum întinse rația. Netanel i-o smulse și-i dădu cealaltă bucată de pâine.

Se întâmplase din nou. Mandelbaum avea din nou bucata mai mare. Se uitau unul la altul, uimiți.

— Vrei să facem schimb încă o dată? zise Netanel.

— Ce rost are? tu iei întotdeauna bucata mai mare.

Își mâncară rația în liniște, uluiți și doborâți de iluzii. Halucinația era un fenomen obișnuit; alt chin cu care trebuiau să trăiască. Mai existau și altele la Auschwitz.

Odată i se păruse chiar că o zărise pe Marie.

Doar pentru o clipă. Era într-o duminică și primise ordin să

curețe gardul. SS-iștii îl deconectaseră de la curent, așa că reușise să îndepărteze cadavrul, iar apoi, cu soldatul în spatele lor, o luară printre șirurile de sârmă ghimpată, adunând murdăria împrăștiată de vânt.

Gardul separa lagărul de clădirea administrației SS și de barăci. Netanel își ridică privirile la un moment dat și văzu o fată ieșind grăbită din birourile Gestapoului.

— Marie!

— Șopti el.

— Schnell, mach schnell!

— Strigă SS-istul și-l lovi cu patul puștii în spate.

Netanel se aplecă să-și continue munca. Când îndrăzni să privească din nou, dispăruse în ceața cenușie și înghețată de la Auschwitz și își dăduse seama că fusese altă iluzie, alt chin invocat de demonii din mintea sa.

Rația de seară fusese distribuită cu o oră în urmă, dar câțiva Müsselmani rămaseră pe vine pe podea răzuind castroanele cu lingura, în căutarea unei bucățele uitate din greșeală. Un bătrân evreu care fusese odată medic într-un spital din Varșovia se plimba printre paturi, oferindu-se să îngrijească răni la picioare și bătături pentru o jumătate de rație de pâine. În alt pat, un bărbat care fusese croitor la Lublin muncea de zor cu acul lui, asigurându-și o porție suplimentară de hrană. Mendelssohn apăru în ușă.

— Cine are pantofi rupți?

— Strigă el.

Oamenii se năpustiră să ajungă primii la ieșire. Doar primii douăzeci și ceva vor primi saboți noi. Restul vor trebui să aștepte altă ocazie. Ce diavol încarnat putea să găsească atâtea modalități de tortură pentru o simplă pereche de saboți?

Peste câteva minute, sună alt clopot și santinela de noapte se așeză pe un scaun lângă ușă, în timp ce luminile scăzură în intensitate.

Mandelbaum se ghemui în patul lui, ca să nu-l vadă nimeni cum scoate fotografia fiului său din paie.

— Șobolanii mi-au mâncat băiatul – șopti el.

— Mai bine pe el decât pe tine.

— I-au ros jumătate din față. Când va dispare, se va termina cu totul. Voi fi gata de crematoriu.

— Nu vorbi așa – îi spuse Netanel.

Dar avea dreptate. În ultimele luni parcă nu mai era

Mandelbaum pe care îl cunoscuse el. Devenise un Müsselman. Când își scotea cămașa puteai să-i numeri coastele. Se transformase într-un schelet. Netanel remarcase că îi puteai număra până și oasele de la cutia craniană. Dar cel mai rău era mirosul; Mandelbaum încetase să se mai spele. Netanel se gândea că așa îi selectau SS-iștii pe cei buni de crematoriu – după miros.

— Sophie a murit, micuța mea Ruth a murit și ea. Cum pot face asemenea lucruri cu copiii?

— Nu au murit – se auzi Netanel spunând. Le-au dus în lagărul de femei de la Birkenau, împreună cu soția ta. Ai spus-o chiar tu.

— Nu, s-a terminat. Sunt pregătit.

Netanel se uită la patul de deasupra lui și încercă să găsească un motiv pentru care să-l mențină în viață pe Mandelbaum. De ce era așa de important pentru el? se întreba el. Fiindcă era singura lui legătură cu Ravenswald-ul. Și cu cel care fusese odinioară. Pentru că îl cunoșteam după nume, înainte să devenim toți niște numere.

Sau pentru că, dacă nu l-ar mai disprețui pe Mandelbaum, s-ar disprețui pe sine.

— Ascultă, am auzit ceva azi. Soldaților nu le place ce se întâmplă aici. Chiar și ei s-au săturat de atâția morți. Unii dintre ei au de gând să întoarcă armele împotriva comandanților lor și să ne elibereze.

— Nu, domnule Rosenberg, n-o să ne ajute nimeni. Or să ne omoare oricum, mai devreme sau mai târziu. De ce să mai așteptăm?

Deci nebunul s-a trezit la realitate, se gândi Netanel, iar eu fac parte din batalionul de nebuni care trăiesc din vise. Clopotul îi întrerupse gândurile, anunțând ora de culcare.

Marie îl aștepta pe funcționar să răsfoiască în dosarul cu ordine. Degaja un aer important, ca și când ar fi fost vorba de o corespondență secretă, înmânată de führer în persoană. Se uită la ea cu priviri hămesite. Uniforma de Läuferka – curieră – n-o avantaja, dar într-un loc ca acesta, se gândi funcționarul,.

— Rămâi aici până vin – zise el.

Apoi duse hârtiile în biroul alăturat și închise ușa în urma lui.

Marie înconjură masa și trase sertarul de la dulap. Știa ce caută. Douăzeci și trei de femei din Blocul 41 de la Birkenau fuseseră alese pentru crematoriu. Trei dintre ele erau membre ale funcționarilor lagărului. Scoase rapid cărțile lor de identitate și le înlocui cu altele ascunse în buzunarul ei. Aparțineau unor femei gazate cu cinci luni

în urmă.

Făcuse această operațiune de douăzeci de ori până acum. Ca Läuferka avea voie să circule prin lagăr, ducând ordinele de la clădirea centrală a administrației la blocurile din jur, care se întindeau pe distanțe de câțiva kilometri, presărate cu posturi de pază și puncte de control. Îndatoririle ei îi ofereau acces la unele informații secrete.

Când se întoarse funcționarul, stătea la birou unde o lăsase când plecase din cameră. Nu observase sudoarea care strălucea pe fruntea ei.

— Asta a fost tot, îi zise el.

Simți că o studia în timp ce se îndepărta. Un porc, se gândi ea. Un simplu funcționar SS și se poartă de parcă ar fi Göring. Într-o zi mi-ar place să-ți spun de câte ori am operat în prețioasele tale dosare în timp ce tu te fâțâiai în biroul colonelului. Dar presupun că nu va exista niciodată această ocazie.

Într-o zi o să mă prindă și o să mă împuște. Atunci de ce o fac? aș fi putut să fiu gazată la Birkenau sau aș fi putut să sufăr chiar acum de foame, alături de celelalte schelete rase-n cap; în schimb, am o cameră doar pentru mine și mâncare suficientă. O aristocrată în iad.

Văzuse de curând un ziar german pe un birou și fusese uimită de ce citise: „retrageri tactice” pe frontul rusesc; „regrupări de trupe” în Africa de Nord. Pierdeau. Războiul se va termina curând. Hitler va trebui să negocieze. Poate că armata va încerca să scape de el. Coșmarul va lua sfârșit în cele din urmă!

Atunci, de ce mai risc?

Pentru ce mi-a făcut Rolf, se gândi ea. Ca să-l fac să plătească pentru că l-a ucis pe Netanel al meu.

Maiorul SS Rolf Emmerich se așeză pe scaun, lângă pat. Cizmele lui negre de piele sclipeau la lumina veiozei. Era în cămașă. Zâmbi blând când santinela o introduse în cameră pe Marie.

— Îți mulțumesc, sergent.

— Zise el – poți să te retragi.

Rolf întinse mâna spre noptieră și luă un pachet de țigări. Își aprinse una, continuând să zâmbească.

— Frumoasa mea Marie.

— Vrei s-o faci acum sau va trebui să-ți ascult mai întâi discursul? nu-mi dau seama ce este mai rău.

Rolf clătină din cap, prefăcându-se șocat.

— De ce te străduiești să mă jignești? de ce o faci, draga mea? nu-ți dai seama că sunt cel mai bun prieten al tău?

— Îi mulțumesc lui Dumnezeu în fiecare seară.

— Așa și trebuie să faci. Unde ai fi fără mine?

Marie căscă plictisită.

— Vrei să-mi desfac picioarele pentru tine chiar acum?

Îi pieri zâmbetul. Îl jignea pentru că știa că dorea mai mult decât sex. Îi plătea cu aceeași monedă.

— Mai întâi, aș vrea să-ți arăt ceva.

— Va fi o schimbare.

— Ah, Marie a mea. Erai o fetiță atât de politicoasă. Cine te-a învățat să vorbești așa de urât?

— Presupun că m-am amestecat cu cine nu trebuie.

Haina îi atârna de spătarul scaunului. Scoase din buzunar un teanc de cărți de identitate, fiecare cu emblema oficială SS. I le întinse sub nas și le răsfoi cu degetul mare.

— Știi ce sunt?

— Cărți de identitate.

— Care anume?

I se întunecaseră privirile. Nici urmă de frică, așa cum sperase, sau măcar surprindere.

— Cele pe care le-am schimbat azi în biroul colonelului Schrantz.

— A fost o prostie, Marie.

— Iartă-mă, dar după părerea mea, prostul a fost funcționarul care m-a lăsat să scotocesc sub nasul lui.

Rolf trânti actele pe masă. Începu să râdă pe neașteptate.

— Ai perfectă dreptate. Cred că ar fi cazul să-și mute biroul mai aproape de câmpul de luptă.

Se trânti pe pat și își puse mâinile sub cap.

— Dar ce mă fac eu cu tine?

— Nu-mi pasă.

— Ba cred că-ți pasă. Oh, poate că nu ți-ar păsa dacă te-aș trimite la Crematoriu. Totuși, în Frauenblock este cu totul altceva.

O văzu înghițind în sec de frică.

— Deci acesta este punctul tău vulnerabil, nu-i așa, micuță Marie?

— Va să zică. Aceasta este pedeapsa mea?

Oftă.

— Nu știu. Acum am altă „menajeră”. Este Läuferka, la fel ca și

tine. Se poartă mult mai frumos cu mine și nu face prostii, așa cum faci tu.

Arată cărțile de identitate de pe pat.

— O să mă arunc în sârma ghimpată înainte să mă trimiți acolo.

— Da, presupun că așa ai face. Și ar fi păcat. Ce-o să-i spun tatălui tău?

Se uitară unul la altul în liniște.

— Scoate-ți hainele.

Marie se dezbrăcă și se întinse în pat. Își puse mâinile sub cap și își pironi privirile în tavan. Bărbatul se aplecă, îi puse o mână pe sân și o sărută pe gură.

— Marie, te-aș putea ajuta foarte mult dacă m-ai lăsa. Poate că aș putea chiar să te scot din locul acesta.

— N-ai putea să mă scapi de tine.

Își scoase cureaua furios și își trase pantalonii în jos. Îi desfăcu picioarele și se rostogoli peste ea.

— De ce nu închizi ochii și te prefaci că sunt iubitul tău evreu?

— Cum să mă prefac? de câte ori respir îți simt mirosul.

Îi strânse sânul. Tresări și își scoase instinctiv o mână de sub cap să se apere.

Rolf zâmbi.

— Vezi? și tu simți. Doar te prefaci că nu simți nimic.

— Mă simt dezgustată.

— Nu contează, Marie. Este tot ce doresc.

O străpunse cu brutalitate. Scoase un mic strigăt, dar fața ei rămase lipsită de expresie. Întotdeauna este așa, se gândi el. Stă nemișcată. Ca și când aș face dragoste cu un cadavru.

— Nu-mi pasă, Marie, mie îmi ajunge. Oricum, nu mai ai ce altceva să-mi oferi.

— O avea mai mare ca a ta, Rolf. Ți-am spus vreodată asta? în comparație cu a lui, scula ta seamănă cu o alună!

Rolf se strâmbă. Își pierdea erecția. Târfa îl inhibase!

— Acum este mort. L-am selectat chiar eu pentru camera de gazare. Păcat că nu l-ai văzut. Picioarele lui erau ca două scobitori.

— Îți face plăcere, Rolf. Eu una nu simt nimic.

Se mișcă mai repede. Fir-ar să fie. Își pierdea complet erecția.

— Continuă Rolf – șopti ea. Continuă. Leagănă-mă să adorm!

Se ridică.

— Întoarce-te!

Se uită la el mirată. Bărbatul o plesni peste față.

— Întoarce-te!

Clătină din cap. O lovi din nou, o prinse de încheietura mâinii și o trase într-o parte. Încercă să-i reziste. O plesni încă de două ori. Fata țipă și își duse mâna la gură. Văzu picături de sânge pe pernă. Îi duse mâna la spate și o strânse cu putere.

Da, acum era mai bine. Îi revenise erecția.

— O să te fac eu să simți – îi șopti el la ureche. O să te fac să gemi de plăcere, așa cum gemeai pentru amantul tău evreu.

Dumnezeu să mă ajute! se gândi Marie. Dumnezeu să mă ajute când ura îmbracă haina pasiunii și diavolul este liber să facă ce vrea.

Zăcea suspinând pe pernă. Rolf stătea dezbrăcat pe marginea patului. Fumul din țigară se ridica în tavan. Din când în când, îi mângâia umărul neted și palid. Trupul ei era acoperit de o sudoare rece.

— Îmi pare rău dacă te-a durut șopti el.

— Doamne Sfinte.

— Prima dată este neplăcut întotdeauna. O să-ți fie mai ușor cu timpul.

Se sculă din pat și își trase hainele pe ea. O durea tot corpul.

— Vezi, poți să-ți pierzi virginitatea de mai multe ori, Marie.

Oare era nebun? se gândi ea. Poate că nebunia însemna, doar, să faci ce vrei, fără nici un fel de reținere. Nebunia lui Rolf era nebunia de care se molipsiseră toți germanii.

— Te iubesc, Marie – șopti el.

— Într-o zi, o să te ucid – murmură ea și plecă împleticindu-se.

În mintea sa, Netanel îl numise Dansul Morților. În fiecare seară, intrau pe porțile lagărului, târându-și picioarele ca niște oameni pe care-i strângeau pantofii. Trupurile lor depășiseră pragul durerii, iar spiritul se golise de orice aspirație, în afară de nerăbdarea de a mânca un codru de pâine și de a se întinde pe salteaua de paie plină de păduchi.

Kapo zbierau și-i loveau cu bastoanele de cauciuc, dar Netanel devenise de mult indiferent la strigăte și bătăi. Mintea sa se concentra doar asupra rației. Încă o zi, încă o victorie câștigată.

Dar, după apel, bătu clopotul și cineva strigă:

— Blocksperre!

Mendelssohn și Orphan rânjeau la ei. Mendelssohn dădu fiecăruia o carte de identitate cu numele, vârsta, numărul și naționalitatea, tipărite sub vulturul SS, iar ajutoarele lui Orphan îi

mânară spre barăci. Cuvântul era șoptit ca o molimă, din gură-n gură, printre rândurile de oameni speriați.

— Selecjwa!

— Selecție!

— Acesta este sfârșitul pentru mine, zise Mandelbaum.

— O să fie totul bine, zise Netanel. Dă un sfert din rația de pâine pentru un bărbierit, îl sfătui el. O să merite. Hai, mai ai încă timp.

Mandelbaum căută fotografia sub saltea. Dispăruse.

— Șobolanii mi-au mâncat băiatul, bolborosi el.

— O să fie bine, repetă Netanel.

Dar îți venea greu să te uiți la Mandelbaum când era dezbrăcat. Varicele de pe pulpe erau mai mari ca mușchii brațelor.

— O să fie bine.

Cuvinte de consolare erau repetate în jurul lor, în timp ce oamenii încercau să se încurajeze unii pe alții.

— No să te aleagă pe tine. Tu nu ești un Müsselman.

— Nu va fi rândul tău. Ești încă sănătos și puternic.

— Îi aleg doar pe cei bolnavi. Tu o să fii O. K.

— Am auzit că nu-i mai trimit la Birkenau pe cei aleși. Îi duc înapoi, la Theresienstadt.

— Nu aleg evrei germani, doar polonezi.

— Vor alege un Număr Mare.

— Nu selectează Numere Mici.

Ușa barăcii se deschise și Orphan se năpusti înăuntru.

— Gata, ticăloșilor, dezbrăcați-vă! schnell, schnell! veniți aici cu cărțile de identitate în mână! grăbiți-vă!

Fură mânați în Tagesraum37, cu cărțile de identitate strânse între degete. Era o noapte rece și înghesuiala ținea de cald. Acum toți țineau cărțile de identitate deasupra capetelor, ca să nu le piardă sau să le mototolească.

Ca niște copii de școală într-o excursie, se gândi Netanel.

Pe perete era o oglindă spartă. În ea, Netanel văzu o adunătură de schelete, cu capetele rase, mai mari decât corpul, cu fețele distorsionate de foamete și frică. Zări un bărbat înalt, cu o cicatrice rozalie pe obraz, plin de bube. Îi părea cunoscut. Vreun coleg de școală, care se schimbase îngrozitor.

Ba nu, sunt chiar eu.

Doamne Sfinte, sunt chiar eu.

Dar nu se poate! omul este un monstru, hidos și diform, ca o

arătare de gheto. Eu nu pot fi așa.

Ușa de la Tagesraum se trânti de perete. Afară, reflectoarele din turnurile de pază transformaseră noaptea într-o mare fosforescentă. Îi așteptau trei persoane: un maior SS, Mendelssohn și Orphan.

Netanel îl recunoscu imediat pe maiorul SS. Era Rolf Emmerich.

— Sunt ca și mort, murmură el.

Rolf arăta excepțional, un înger căzut în iad, învești mântat în negru. Lumina artificială îi încadra fața în umbre, ca un portret de Vermeer, conferindu-i o aură de perfecțiune eterică. Ochii îi sclipeau ca niște safire, reflectând lumina fără s-o absoarbă, iar zâmbetul era blând, plin de beatitudine.

Mendelssohn stătea în dreapta lui, Orphan în stânga. Mai scunzi ca Rolf, îmbrăcați în uniformă de prizonieri, păreau niște creaturi din lumea adâncurilor, meniți să scoată în evidență întunecata splendoare a lui Rolf.

Fu întrerupt din contemplare de glasurile ajutorilor de kapo.

— Heraus! heraus! mach schnell, schnell!

Primul bărbat alergă spre Rolf – înțepenit și scheletic – și îi dădu cartea de identitate. Rolf i-o înmână lui Mendelssohn. Omul fu mânat înapoi în baracă, prin altă ușă. Totul se terminase în câteva secunde. Soarta lui, care o fi fost, se hotărâse deja.

Cine era viața? mendelssohn sau Orphan?

Dura doar câteva secunde ca să se decidă asupra unui om. De fapt, se gândi Netanel, ce conta dacă Rolf făcea o greșeală. Ce importanță avea dacă un om apt de muncă era trimis la gazare, iar unul bolnav era cruțat. Conta doar să scape de numărul necesar, pentru a face față noilor-veniți.

Un bătrân înainta târșâind. Șchiopăta și Netanel îi auzea respirația șuierătoare. Rolf rânji. Era clar ce voia să spună zâmbetul său. Dădu cartea de identitate lui Mendelssohn.

Deci așa.

Mendelssohn era moartea.

Orphan viața.

— Adio, domnule Rosenberg, îi șopti Mandelbaum.

Mandelbaum fu împins înainte. Rolf îi luă cartea de identitate și o izbi de mănușa lui neagră. Nu știa ce hotărâre să ia. Se uită peste umărul lui Mandelbaum și păru să ezite. În clipa aceea, unul din ajutoarele de kapo îl apucă pe Netanel de braț și-l împinse înainte.

Rolf își ridică privirile și ochii lor se întâlniră. Asta este, se gândi Netanel. Ori mă trimite la gazare, ori mă păstrează pentru alt

chin, mai rafinat.

Netanel alergă și-ii dădu cartea de identitate lui Rolf. SS-istul se uită la el. Nu dădu nici un semn că l-ar fi recunoscut. Absolut niciunul.

Când o să vadă cartea de identitate, o să știe, se gândi Netanel. Dar Rolf nu se uită la cartea de identitate și, în momentul acela, Netanel știu ce-o să se întâmple. Se va termina imediat.

Avea două cărți în mână.

Două cărți.

Bineînțeles, Mandelbaum! rolf nu se hotărâse în privința lui Mandelbaum, iar ajutorul de kapo îl împinse prea repede pe Netanel înainte. Nu mai era nimic de făcut. Rolf se uita deja peste umărul lui Netanel, la următorul deținut. Dăduse o carte de identitate în dreapta, lui Mendelssohn, și alta în stânga, lui Orphan.

Netanel aruncă o privire. Orphan, viața, ținea cartea lui Mandelbaum.

La început, fu cât pe ce să protesteze. Dar ce să spună? stai puțin, ai făcut o greșeală? să cerșească milă și dreptate lui Rolf Emmerich, fiu de căruțaș și maior în Schutzstaffeln? aici nu existau greșeli. Trăiai sau mureai și nu-i păsa nimănui.

Ajutorii de kapo îl mânau deja spre ușile barăcii. Nu mai simțea bastoanele de cauciuc care-l împungeau între umerii goi. Organizarea sa minuțioasă, lupta disperată pentru supraviețuire în lunga iarnă poloneză. Numărul lui Mic nu contaseră deloc. Mai bine s-ar fi aruncat în sârma ghimpată din prima noapte.

Și totul numai din cauza lui Mandelbaum. Îi venea să plângă de ciudă. De ce să rabde atât, ca să sfârșească în asemenea hal?

Și aș vrea, doar, s-o mai văd o dată pe Marie.

Netanel se așeză pe pat și nu se sinchisi să se îmbrace.

— O să te trimită într-un lagăr special – îi spuse Mandelbaum.

— Ce?

— O să te trimită într-un lagăr special. De data aceasta nu mai gazează oamenii. L-am auzit pe Mendelssohn spunând cuiva.

Netanel se uită la Mandelbaum. Zâmbea, chiar credea asta. Avusese un moment de luciditate și acum înnebunise din nou.

— Crezi într-adevăr ce spune Mendelssohn?

— De ce ar minți?

— Ca să-și ușureze munca. Și fiindcă îi place.

— O să fie bine, vei vedea. De data aceasta nu mai gazează oameni.

— Mai du-te dracului și lasă-mă odată în pace, Mandelbaum.

Rahatul. Încearcă să nu fie prea vesel că el o să trăiască și eu o să mor. Ei bine, de ce nu? și eu aș fi fericit în locul lui. Dar nu sunt. Urmează să fiu gazat. Și îmi vine să-l sfâșii, pentru că este numai vina lui.

— Împart rația. Vei primi o porție dublă. Nu-i grozav?

Porție dublă, se gândi Netanel. Să dea porție dublă unui mort. Grozav, auzi! mandelbaum vorbea serios. Crede cu adevărat că ar trebui să fiu recunoscător.

— Va fi bine, domnule Rosenberg.

Ar fi vrut să-l lovească, să-i astupe gura, dar îl părăsiseră puterile, așa că se îmbrăcă, luă vasul și-i ceru lui Mendelssohn porția dublă promisă.

Când sună deșteptarea a doua zi de dimineață și garda de noapte trecu printre paturi murmurând: „Wstvac” Netanel nu se mișcă. Mandelbaum sări din pat, se îmbrăcă repede și alergă la spălător. Ajutorii de kapo îl ignorară pe Netanel. De fapt, încetase să mai existe.

Pentru prima oară de când sosise la Auschwitz avea patul numai pentru el. Se putea întinde pe salteaua de paie, fără să simtă în oase marginile de lemn. Acum, în aceste ultime momente în iad, se delecta cu lucruri pe care altădată nici nu le remarcase.

Sentimentele sale variau între exaltare și groază. Când se simțea ușurat că viitorul său fusese hotărât în sfârșit, când intra în panică, îngrozit de gândul morții.

Baraca era tăcută, goală, cu excepția celor care dormeau și își așteptau moartea, ca și el. Se simțea ca o fantomă. Lumea se învârtea în jurul lui, dar el nu mai făcea parte din ea. Putea observa, dar nu putea fi văzut.

Afară, foștii săi tovarăși de suferință tremurau în beznă la apelul de dimineață. Privi în liniște umbrele palide, în timp ce zorile se strecurau pe podeaua de ciment. Pentru ce această grabă? de ce ziua era atât de nerăbdătoare să înceapă?

* * *

Veniră la jumătatea dimineții.

— Achtung! 38

Se dădură jos din pat, iar Orphan și ajutorii de kapo îi aliniară. Mendelssohn stătea la o masă pliantă, lângă ușă. Oamenii din primul rând îi arătară tatuajul de pe braț, iar el îi bifă pe foaia scrisă la mașină.

— O să ne gazeze, domnule Blockältester?

— Îl auzi întrebând pe unul din ei.

— Nu, nu, veți fi duși în alt lagăr. Vă dau cuvântul meu. Jur pe mormântul mamei!

De-ai putrezi în iad, Mendelssohn!

— Se gândi Netanel.

Leichenauto era o furgonetă mare, vopsită în gri, cu un coș de metal care ieșea din acoperiș. Din cauza lipsei de combustibil, transportul din lagăr fusese adaptat să funcționeze și pe bază de lemn, și pe bază de benzină. Șoferul SS stătea la volan și privea drept înainte.

— Urcați-vă! mai repede!

— Strigă unul din ajutoarele de kapo, împingându-i de la spate.

Mă duc la moarte, se gândi Netanel. Moarte. Nu i se părea reală, presupun că nu pare reală nimănui. Nimeni nu se gândește că o să moară într-adevăr.

Era câte o bancă pe fiecare din laturile furgonetei. Netanel se așeză. Nu vorbeau și nu se uitau unii la alții. Ușa se închise și îi lăsă în semiîntuneric. Netanel își dădu seama că totul se făcuse cu ajutorul unui singur SS-ist. Un criminal german și câțiva evrei vânduți, și întreaga noastră nație își pleacă capul și se lasă exterminată.

Leichenauto porni din loc. Se uită în colț. Nu era foc pe grătar. Deci, azi foloseau benzină.

Cineva începu să se roage.

— Nu vă este rușine? zise Netanel cu voce tare.

Nu-i răspunse nimeni.

Nu va ști nimeni niciodată, zise Netanel. Vom muri și nimeni nu va cunoaște suferințele noastre. Ne mână ca pe vite și nu ripostăm nici măcar o dată. Vor omorî toți evreii din lume și nu se va opune nimeni.

Vorbea de unul singur.

— Cineva trebuie să supraviețuiască! trebuie să existe o răzbunare! trebuie să existe o mântuire pentru noi.

Liniște.

Sunt morți deja, se gândi el. Au murit la selecție.

— N-am vrut să fiu evreu, ei m-au făcut? cum puteți muri așa? cum o să vă găsiți odihna pe lumea cealaltă?

Se uita la coșul din colțul furgonetei. Poate aș putea încăpea înăuntru, se gândi el. Ei bine, nu. Nu pot, adică Netanel Rosenberg

n-ar putea să-și vâre trupul solid într-un spațiu atât de mic. Dar bărbatul pe care l-am văzut în oglinda din Tagesraum ar putea.

— Jur că o să mă răzbun pentru voi toți – zise el.

Mai târziu, se întrebase dacă observase vreunul ce făcuse. Se vârâse în sobă, ridicându-și brațele deasupra capului și împingându-și capul și umerii.

Nu putea să respire. Funinginea îi intra în nas și-n gât, dar își înfrânse panica. Continuă să împingă, până ajunse cu picioarele pe grătar. Atingea cu vârfurile degetelor marginile sobei.

Va aștepta până când se vor opri, hotărî el. Apoi, o să iasă.

Trebuia să respire întretăiat. Nu te înecai dacă nu respirai prea multă funingine deodată. Nu prea era aer, dar ajungea.

Se simțea ciudat de calm. Aștepta.

Furgoneta se opri. Liniște, apoi zgomot de cizme. Netanel își trecu degetele pe buza burlanului și se trase în sus. Destul spațiu ca să-și îndoaie puțin genunchii și să nu i se vadă picioarele.

Degeaba, nu putea să se țină; brațele lui erau prea slăbite. Poate dacă se sprijinea în genunchi și-n coate.

Auzi santinela SS strigând:

— Heraus! heraus! los! los! 39

Aștepta să audă tropotul cizmelor pe podeaua furgonetei și strigătele lor triumfătoare când îl vor scoate din ascunzătoare.

În schimb, auzi cum se trântesc ușile.

Și acum ce-o să facă?

Prostule, se gândi el. Prostule! ce ai câștigat? câteva ore? nu poți deschide ușa din interior, așa că nu văd cum o să scapi! și unde să fugi? întreg Auschwitz-ul este o închisoare!

Ieși din sobă și se ghemui într-un colț.

Afară, gărzile SS zbierau instrucțiuni victimelor. Răsună izbitura înfundată a patului unei puști în oase.

Motorul furgonetei prinse din nou viață.

Și acum ce-o să facă?

Leichenauto se opri. Netanel auzi șoferul dându-se jos din mașină, închizând ușa și îndepărtându-se. Încă o ușă trântită și apoi liniște.

Dusese Leichenauto la garaj, se gândi Netanel. Sunt în clădirea SS-ului. Încercă ușa disperat.

Înșelase moartea. Dar cu o singura zi.

Căscând, caporalul SS Dieter Overath deschise ușile Leichenauto-ului. Avea sub braț un morman de surcele. Era iarăși

lipsă de benzină și primiseră instrucțiuni să folosească din nou lemn. Înjură. Ura lemnele. Îi murdăreau uniforma cu funingine din burlane și nici motorul nu funcționa bine. Trebuia să aprindă focul și să-l alimenteze cu lemne tot timpul. Când puneai benzină, învârteai doar cheia și porneai.

Se urcă în spatele Leichenauto-ului și fu cât pe ce să se scape pe el.

— Herrgottsacrament! acolo era un evreu!

În pielea goală, acoperit cu funingine. Stătea ghemuit într-un colț, negru de sus și până jos, cu albul ochilor ieșind în evidență ca luna pe cerul nopții. O fantomă! o fantomă gazată, care se întorsese să-l bântuie.

Scăpă grămada de lemn.

— Calmează-te, Dieter, își spuse el. Oricine poate vedea că evreul este viu; foarte viu și foarte speriat. Dar ce căuta în Leichenauto?

— Cine ești?

— Șuieră el. Ce cauți în furgoneta mea?

Omul se holba la el.

Funingine. Herrgottsacrament, burlanul!

— Nenorocitule, ce-ai de gând cu mine?

Evreul nu-i răspunse.

Ce-o să facă? putea să ia pușca din cabină și să-i tragă un glonț în cap. Dar ce-o să-i spună maiorului? dacă afla Emmerich, l-ar fi putut transfera pe frontul de Est, așa cum păți se funcționarul colonelului. Evreul fusese bifat pe formulare, deci se presupunea că era mort. Acum nu mai putea să-l ducă înapoi la Birkenau fără actele necesare. L-ar fi reclamat. Sigur, nu era greșeala lui, ci a idiotului care proiectase aceste furgonete afurisite, dar lui Emmerich n-o să-i pese.

Trânti ușile și le încuie. Ce Dumnezeu să facă cu el?

Leichenauto se opri pe o stradă, în apropiere de Appelplatz. Overath sări din mașină. Se uită în jur grăbit, să se asigure că nu-l urmărea nimeni, și deschise ușile din spate.

— Ieși!

— Șuieră el. Mai repede, mișcă-te, rahatule!

Se urcă, îl apucă pe Netanel de braț și-l aruncă afară din furgonetă. Netanel alunecă pe spate în noroi. Mai bine să cadă beleaua pe capul altuia, se gândi Overath.

— Rahat de evreu, de ce mi-ai făcut asta?

— Șuieră el.

Închise ușile și se sui la volan. Se îndepărta, rugându-se lui Dumnezeu să nu afle maiorul Emmerich.

Barăcile erau goale.

Netanel se duse la dușuri și își îndepărtă funinginea, apoi se întoarse la barăci și se așeză în pielea goală pe marginea patului, așteptând să se întoarcă ceilalți. Erau o familie săracă, iar Mendelssohn și Orphan erau părinți cruzi, dar asta era tot ce avea.

Nu se mișcă și nu vorbi nimeni. Nici măcar nu se uitau la el.

— Bună, Mandelbaum – zise Netanel. Mandelbaum se așeză în vârful patului și își mâncă rația, de parcă el n-ar fi fost acolo.

— Mandelbaum? sunt eu, Rosenberg.

— Pleacă, îi șopti Mandelbaum.

Netanel se ridică și se așeză la coadă, să-și ia rația. În clipa aceea, oamenii încetară imediat să se mai împingă și se dădură la o parte să-i facă loc. Ca de obicei. Mendelssohn și Orphan împărțeau supa și pâinea. Când îl văzură, începură să șușotească între ei. Netanel își arătă numărul lui Orphan.

— Următorul – zise Orphan.

— Dar, domnule kapo.

— Următorul!

Sunt un om mort, se gândi Netanel. Pe un mort nu-l vedeai. Nu-i vorbeai și nu-i dădeai să mănânce. Nu știu ce atitudine să aibă față de mine. Dacă recunosc că nu sunt mort, s-ar putea să cadă vina pe ei și să fie pedepsiți. Așa că se prefac că sunt invizibil.

Nu-mi rămâne de făcut decât un singur lucru.

Niște zori murdare, gălbenite, câmpuri cenușii, triste, dincolo de sârma ghimpată. Chaim zări un om în pielea goală împleticindu-se prin Appelplatz. Nu-l recunoscu. Se plesni cu mânerul biciului în palmă și se duse să-l întâmpine. Probabil era un evreu care înnebunise. O să-l aranjeze el.

— Chaim!

— Herrgottsacrament!

— Șopti Chaim.

Se uită la cicatricea pe care nebunul de Lubanski i-o făcuse vărului său.

— Netanel!

— Ajută-mă!

— Dar unde-ți sunt hainele? ce s-a întâmplat cu tine?

— Ajută-mă, o să fac orice. O să le arăt eu ticăloșilor ăstora.

Ajută-mă!

Chaim zâmbi.

— Vrei să devii kapo, nu-i așa?

— Aș intra și-n SS dacă ar fi nevoie. Nu mă lăsa să mor. Trebuie să dau un sens acestei lupte.

— Nu contează decât să supraviețuiești, Netanel. Atâta tot.

— Ajunge. Deocamdată.

Chaim zâmbi.

— Ei bine, vom vedea.

Făcu semn spre Birkenau. Un fum sinistru, maroniu se ridica la orizont, deasupra pădurilor.

— Au început devreme. Cunoscuții tăi cumva?

Netanel clătină din cap.

— Din clipa aceasta, nu mai cunosc pe nimeni.

Partea a unsprezecea.

POLONIA ȘI GERMANIA, N-o să uite niciodată, cât va trăi, mirosul verii lui 1944. Când arde, carnea umană emană o duhoare înecăcioasă, dulce și grețoasă în același timp. Vremea era fierbinte și uscată, cerul se înroșise, iar apusurile erau lungi, rozalii și minunate. Fumul coșurilor deveni stindardul sufletelor pierdute care coborau din tren în batalioane zdrențăroase.

Fabrica morții era alimentată zi și noapte cu vagoane întregi de evrei din Ungaria și Italia și cu țigani din România. Majoritatea nu ajungeau să cunoască Auschwitz-ul așa cum îl cunoștea el; stăteau în lagăr doar până când erau numărați, gazați și arși. Tot ce mai rămânea ca dovadă a trecerii lor era câte o valiză ruptă, pe peron, sau o păpușă uitată pe o bancă.

Dar asfințiturile celor care asistau la asemenea monstruozități erau splendide.

Curând, crematoriul ajunse la capacitatea maximă și nu mai reuși să-i ardă pe cei gazați. Netanel fu pus să aibă grijă de Arbeitskommando trimis să sape șanțuri adânci în pădurile de deasupra Birkena-ului. Când terminară ce aveau de făcut, SS-iștii sosiră cu camioane pline cu cadavre. Chiar și lui Netanel îi venea greu să respire, deși, după doi ani de Auschwitz credea că se obișnuise cu orice duhoare.

Detașamentul lui Netanel fu pus să arunce corpurile în tranșee și să le îmbibe cu benzină. Apoi un sergent SS aruncă un chibrit.

O vâlvătaie neagră se ridică sute de picioare spre cer.

Totuși, trenurile continuau să vină. Toată noaptea, în fiecare

noapte, stătea pe patul său și auzea vagoanele scârțâind. Coșmarul părea să nu aibă sfârșit.

Se afla în pădure cu detașamentul său și privea flăcările scuipate din alt șanț cu cadavre, când un camion SS cenușiu opri pe cărare, mai în jos. Doi sergenți SS săriră jos.

Unul din ei scoase o roabă din spate.

Înăuntru se aflau vreo douăzeci de copii.

— Cine vrea să facă o plimbare? strigă unul din sergenți.

Era un bărbat solid, vesel, roșu la față, cu păr blond. Un bun tată german, se gândi Netanel.

Copiii se luptară între ei care să meargă primul.

Omul râse, luă o fetiță și o așeză în roabă.

— Ține-te bine!

— Strigă el.

Alergă în jos, pe pantă, iar fetița – nu are mai mult de cinci ani, se gândi Netanel – țipa entuziasmată.

Bărbatul o duse peste culme, dispărând din privirile celorlalți. Se îndrepta spre șanțul în flăcări.

— Doamne Sfinte, murmură Netanel.

Închise ochii. Dar în noaptea aceea, în patul lui, îi răsunară în urechi strigătele fetiței și ale celorlalți copii care o urmaseră. Îi sfâșiau sufletul. În clipa aceea, îi jură în gând fetei ucise că va trăi și va avea grijă ca asemenea monstruozități să nu se mai repete.

Netanel luă de pe masă jumătatea de pâine, și ascunse în palmă câteva țigări. Pe piața neagră a lagărului, dacă pâinea însemna bani, țigările erau valută forte.

Chaim juca șah cu Alexandr; Shlomo dormea în patul lui. Netanel ieși pe ușa din spate și așteptă în umbră. Peste câteva minute, auzi mersul târșâit al unui Häftling.

— Mandelbaum?

— Domnule Rosenberg.

— Ține!

Îi dădu pâinea.

Mandelbaum își înfipse imediat dinții în ea. Netanel aștepta; înțelegea acest fel de foame. Chiar și acum când putea organiza totul, nu uitase. Că atunci când ai fost sărac, chiar dacă într-o zi te îmbogățești, consideri orice risipă ca pe o blasfemie.

— Ce mai faci, Mandelbaum?

— Ieri a fost altă selecție.

— Știu. Te-ai descurcat, nu?

Înfulecă altă bucată de pâine.

— Mă tem să nu facă vreo greșeală.

— Se întâmplă foarte rar. Oricum, în curând o să se termine. Englezii și americanii sunt în Franța.

Mandelbaum continua să mănânce.

— Ai auzit ce s-a întâmplat cu Orphan?

— Da, am auzit.

Gestapoul îl prinsese vânzând dinți de aur lui Meister Lentner de la depou. Dinții de aur, bineînțeles, erau proprietate germană, recuperată înainte de gazare, când respectivul proprietar nu mai avea, oricum, nevoie de ei. Era ilegal să-i comercializezi. Dar, Orphan scăpase de streang. Se arătaseră foarte miloși și îl trimiseseră la minele de cărbuni din Silezia.

— Când se va termina, o să-l caut și o să-l scuip în față – zise Mandelbaum.

Terminase aproape toată pâinea.

— N-o să-l mai vezi – spuse Netanel.

Durata de viață a prizonierilor din minele de cărbuni nu depășea trei luni.

Mandelbaum băgă în gură ultima bucată de pâine și se sprijini de baracă satisfăcut. Când suferi tot timpul, își aminti Netanel, o clipă de alinare se transformă într-o sublimă formă de extaz.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, domnule Rosenberg.

— Ține – zise Netanel.

Îi dădu țigările.

— Poți cumpăra orice cu ele pe piața neagră. Dar, mai întâi, vezi dacă nu poți să-l îmbii pe Mendelssohn ca să te repartizeze într-un detașament mai ușor.

Mandelbaum ascunse țigările în haină.

— Să nu spui nimănui de unde le ai.

Mandelbaum se apropie de el. Ce rău puțea!

— Când o să se termine totul – zise el – o să mă duc la fiul meu în Palestina.

— Ce-o să faci în deșert? poți să te întorci cu mine la Ravenswald.

— N-o să te întorci nici dumneata acolo, domnule Rosenberg. Niciunul din noi nu se mai poate întoarce acum.

— Ba nu, te înșeli, se gândi Netanel. Eu am de ce să mă întorc. Trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu Marie.

— Vino mâine-seară. Poate mai fac rost de niște pâine.

Mandelbaum se îndepărtă. Era un prăpădit, un Număr Mic, care supraviețuise doi ani ca Häftling. Chiar și Mendelssohn îl respecta acum. Prizonierilor le inspira mirare și poate chiar speranță. Supraviețuise datorită lui Netanel. Reprezenta absolvirea vie a lui Netanel pentru că își trădase semenii.

Chaim își ridică privirile de pe tabla de șah.

— Ar trebui să fii atent.

Netanel nu-i răspunse.

— SS-iștii nu trebuie să afle că te porți blând cu un Häftling evreu.

— După apelul de dimineață, o să-l lovesc la fel de tare ca și tine. Dar ceea ce fac noaptea cu pâinea mea mă privește.

— Aici nu poți fi independent, Netanel.

Netanel se trânti în pat.

Împărțea camera cu Chaim și alți doi kapo, evrei germani, ca și el. Acum, avea un pat doar pentru el, cu o saltea adevărată, o pătură caldă și chiar și cearșafuri. Era o mică bucătărie cu plită și raft pentru mâncare. Mâncare! li se dădea margarină și gem, ca parte din rațiile lor. Primeau, de asemenea, adevărate comori, cum ar fi tutunul și insecticidele, care puteau fi comercializate pe piața neagră sau la infirmerie, ca să obțină conserve de carne și ouă proaspete. Nu se ordonase camuflajul de noapte, așa că jucau șah mult timp după ce se dădea stingerea.

Ei patru erau privilegiați și își atrăseseră ura celorlalți, devenind, la rândul lor, dușmănoși. Nu se înțelegeau decât între ei.

— I-am auzit azi vorbind pe doi ofițeri SS, zise Chaim. Cineva a încercat să-l ucidă pe Hitler.

— Circulă întotdeauna fel de fel de zvonuri, spuse Alexandr.

— Nu părea un zvon. Spuneau că cineva a pus o bombă sub biroul lui. Rommel făcea și el parte din complot.

— Rommel!

— Așa spuneau.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Netanel.

Chaim ridică din umeri.

— Nu știu. Oricum, Hitler n-a murit. Dar SS-iștii erau îngrijorați. Americanii și englezii se îndreaptă spre est. Cred că în câteva săptămâni vor fi la Paris.

Se uită la Alexandr și apoi la Netanel.

— Știți, sfârșitul războiului va fi un moment foarte periculos pentru noi.

Se făcu liniște, în timp ce fiecare din ei se gândea la ceea ce era de neimaginat. O zi când comportarea lor va fi judecată după standardele unei lumi exterioare, de care uitaseră cu toții.

Dar există o perspectivă și mai întunecată, și anume aceea de a fi judecați de ceilalți prizonieri. În acest caz, știreangul călăului ar fi blând pentru ei. Cine o să pledeze pentru mine? se gândi Netanel. Doar Mandelbaum. Ceilalți mă urăsc, așa cum îi uram eu pe Orphan și Mendelssohn. N-o să creadă nimeni că nu doar dorința de a se răzbuna justifica această trădare. De fapt, nici eu n-aș crede.

— Trebuie să plecăm de aici până atunci, zise Alexandr.

— Sunt de acord, spuse Chaim. Dar cum o să reușim?

Se uită la tabla de șah și își mută regele, luând regina lui Alexandr.

— Șah mat! exclamă el.

Toamna se prelungi la nesfârșit, senină și caldă, de parcă apropierea Aliaților ar fi izgonit iarna. Apoi, într-o zi, blânda liniște a lagărului fu zguduită de unda de șoc a unei explozii. Răsună din direcția Birkenau-ului.

Puțin după aceea, Netanel auzi voci îndepărtate cântând Internaționala în poloneză, germană și rusă. Fură urmate, în mod inevitabil, de comenzi lătrate în germană și de răpăitul înfundat al Schmeisser-urilor. Țipete urmate de liniște.

În câteva minute, veștile înconjurară lagărul. Un grup de Sonderkommando aruncaseră în aer crematoriul.

Octombrie, și zilele erau încă luminoase și senine. Baloanele de baraj pluteau deasupra Munților Carpați ca niște insecte monstruoase, iar clopotnița de la Auschwitz – frumoasă imagine – biserica, se gândi Netanel, altă glumă de-a lui Dumnezeu – se zărea deasupra pădurii. Dar serile deveniseră reci. Nici apropierea Aliaților nu putea împiedica o ultimă iarnă la Auschwitz. Detașamentul lui Netanel descărca cărămizi la fabrica de carbid. Munca era zdrobitoare, dar învățase repede ce trebuia să facă. Nu i se părea greu să strige, să înjure și să lovească oamenii între coaste cu bastonul de cauciuc, când își amintea de cuptoarele de gazare de la Birkenau și de copiii aruncați în foc cu roaba, în pădurea Buna. Cineva trebuia să plătească și ticăloșii aceștia nu erau pregătiți.

De fapt, era ușor să disprețuiești un Häftling. Înțelegea acum de ce SS-iștii o făceau cu atâta ușurință. Un om înfometat, cu spatele plecat sub greutatea cărămizilor stârnea fie silă, fie milă, or, aici nu există loc pentru milă. Acești evrei se lăsaseră încălecați; fiecare din

ei se bazase pe compasiunea dușmanilor săi sau pe intervenția prietenilor, la fel ca și tatăl lui. În cele din urmă, fuseseră abandonați, dar nu ripostaseră și îl trăseseră și pe el în noroi. Începu să-i considere la fel de dușmani ca și pe SS-iști.

Un Häftling se împiedică și răsturnă cărămizile. Netanel alergă și-l lovi cu bastonul în spate.

— Scoală-te, evreu împuțit!

Omul își ridică privirile; o față scheletică, cu barbă rară, cenușie și ochi gălbejiți. Rânji, plecându-și capul umil. Era Mandelbaum.

— Te rog, domnule Rosenberg.

— Scoală-te, ticălosule!

Netanel îl lovi din nou. De fapt, îl ajută. Își aminti cum o durere mai mare te făcea să uiți de cele mici și te obliga să continui.

Mandelbaum se ridică.

— Ia-le de jos!

— Zbieră Netanel.

Mandelbaum făcu un efort, dar căzu din nou în genunchi. Netanel se uită în jur; doi SS-iști îl urmăreau. Îl lovi a treia oară.

— Mandelbaum, pentru numele lui Dumnezeu, scoală-te!

— Șuieră el.

— Nu mai pot.

— Ridică-te, ticălosule!

Sună sirena. Sfârșitul zilei. Ușurat, Netanel îl lovi încă de două ori și se întoarse aparent dezgustat că sirena pusese capăt micuței lui distracții. Cei doi SS-iști chicotiră și se îndepărtară. Netanel se uită înapoi. Mandelbaum nu reușise să se ridice nici acum. N-o să reziste peste iarnă. Va urma drumul pieirii.

Când se întoarseră în Appelplatz. Netanel observă că fusese înălțat un eșafod pe pajiștea din fața pieței. Deci! în seara aceasta va avea parte de distracție.

Netanel își numără detașamentul și strigă numărul sergentului SS:

— Kommando 58, sieben und sechzig Häftling, Stärke stimmt!

— Plutonul 58, șaizeci și șapte de prizonieri, număr corect.

Se aprinseră reflectoarele. Eșafodul era luminat ca o scenă. Și acum, teatrul, se gândi Netanel. Un Häftling fu târât, dintr-o baracă din apropiere, de doi SS-iști și împins pe treptele de lemn ale eșafodului. Avea fața umflată și vânătăi în jurul gurii și ochilor. Nu putea să se țină pe picioare fără să fie susținut.

Maiorul SS Rolf Emmerich se sui pe platformă.

— Häftling 183 095 a fost condamnat la moarte din ordinul Înaltului Comandament Gestapo din Berlin pentru crime împotriva poporului german. În ultima lună, fracțiuni comuniste din cadrul lagărului au conspirat să saboteze proprietatea germană. În mărturisirea sa completă, Häftling 183 095 a recunoscut că a furat explozibile din Fabrica Union pentru trădătorii comuniști de la Birkenau. Înțelegeți?

— Javohl! 40 – răsunară mii de voci.

Emmerich făcu semn spre gărzi. Târâră omul către trapă, îi trecură funia peste cap și strânseră nodul.

— Tovarăși!

— Strigă omul. Sunt ultimul!

Netanel își încleștă pumnii până când simți unghiile în carne și înghiți în sec rușinat. Da, cineva ripostase totuși, se gândi el. Nu se duseseră toți să moară în cuptoare fără să protesteze, ca niște oițe blânde. Dar calea aleasă de mine este mai bună. Dacă aș reuși să scap de aici, aș dovedi că așa este.

Se făcu liniște.

Apoi, pe neașteptate:

— Tovarășe, te salutăm!

Netanel se uită în jur, să vadă care idiot își semnase condamnarea la moarte. Omul ridicase mâna la frunte. Pe ridurile feței sale înnegrite și îmbătrânite apăruseră lacrimi.

Mandelbaum.

Rolf sări de pe platformă și ajunse la el din câțiva pași. Îl făcu să se îndoaie cu un pumn și îl doborî la pământ cu al doilea. Apoi, își puse cizma pe gâtul lui Mandelbaum și cercetă miile de fețe fantomatice.

— Mai este cineva amator?

— Întrebă el.

Înclinând din cap abia vizibil, Rolf dădu ordinul. Trapa se

deschise și prizonierul 183 095 atârnă în capătul funiei. Orchestra intonă un vals de Strauss și prizonierii se răspândiră în timp ce omul își dădea duhul.

— Tu!

— Strigă Rolf.

Doamne Sfinte, se gândi Netanel. Se referă la mine.

Mandelbaum se zbătea sub cizma lui Rolf.

— Omoară-l!

— Zise Rolf.

Netanel rămase nemișcat pentru o clipă. Rolf îl urmărea atent. Se întoarse spre una din santinelele SS care stătea lângă eșafod.

— Dă-i bastonul!

Soldatul desprinse bățul de lemn de la curea și-l puse în brațele lui Netanel.

— Este în plutonul tău – zise Rolf. Ucide-l sau te ucid eu pe tine!

Își luă piciorul de pe gâtul lui Mandelbaum.

Mandelbaum se rostogoli într-o parte, respirând întretăiat. Rolf se dădu înapoi.

Nu pot s-o fac, se gândi Netanel. Văzu cu coada ochilor că Rolf își desfăcuse tocul și scoase pistolul Luger.

— Grăbește-te, kapo!

Mandelbaum este oricum ca și mort. Nu mai are nici o șansă. Tot ce am făcut am făcut cu un scop. Pentru copiii din pădure, pentru tovarășii mei morți în Leichenauto. Nu pot muri până nu-i răzbun.

Ridică bâta.

Se uită în jos, la uniforma lui. Ca și când ai strivi un pepene, se gândi el. Sucul se împrăștie peste tot. Bucăți de Mandelbaum pe fața și cizmele lui Rolf.

— Lasă-l aici, pentru Leichenkommando – zise Rolf și se îndepărtă.

Netanel își ridică privirile. O femeie se holba la el. Avea o banderolă albă pe mânecă: „LÄUFERKA”. Văzuse tot și se pare că spectacolul la care asistase fusese absorbit ca o pată.

Marie.

În momentul acela, Netanel Rosenberg muri sufletește.

Santinela SS îi smulse bățul din mână și îl șterse de uniforma vărgată a lui Netanel. Îl prinse la loc de curea și-l urmă pe maiorul SS Emmerich.

Netanel se uită în jur. Marie dispăruse. Doar plutonul lui mai rămăsese în piață, cu ochii în pământ.

Liniște absolută.

— Ah, scumpa mea Marie, zise Rolf.

Stătea la fereastră și fuma o țigară.

Soldatul închise ușa și Marie se așeză pe marginea patului.

— Ești palidă. Nu te simți bine?

Clătină din cap.

— Ai văzut execuția?

Îi făcu semn că da.

— Te-a cutremurat?

Nu-i răspunse.

— Tatăl tău a fost măcelar. Nu-i nici o diferență. Carne, atâta tot.

Marie inspiră adânc. Începuse să tremure.

— Ce s-a întâmplat? pentru numele lui Dumnezeu?

O plesni peste față.

— Devii din ce în ce mai plictisitoare.

De-abia mai respira.

— Ce este? pentru numele lui Dumnezeu, spune ceva!

Își plecă capul și îi căzu părul pe față.

Herrgottsacrament! se întoarse dezgustat și își stinse țigara în scrumiera de pe noptieră.

— Cred că va trebui să facem ceva cu tine, draga mea. Cred că va trebui să te învățăm să fii recunoscătoare.

Se duse la fereastră și își aprinse o altă țigară. Sună alarma aeriană. Înjură încet, apoi se aplecă și stinse veioza. Scheiss! 41 Rușii!

Acum îi auzea foarte clar – uruitul inamicului nevăzut. Își aruncă bombele în fiecare noapte, iar armatele lor se apropie zi de zi. Rușii din est, americanii din vest. Ca o menghină care le storcea sângele.

Simți pământul cutremurându-se la impactul primelor bombe și văzu pentru o clipă o flacără portocalie pe cer. Și încă una. Tot mai aproape. Se întoarse de la fereastră și în clipa aceea se sparse sticla și căzu pe podea. O auzi pe Marie țipând. Când se ridică, zăcea cu fața-n jos, suspinând. O răsuci. Era șocată.

Poate că tocmai de asta avea nevoie. De un tratament de șoc.

Reveni la fereastră. Una din bombe lovise rezervorul de acetilenă de la gară. Appelplatz fu luminată de un mănunchi de

flăcări portocalii.

Nu mai era timp. Acestea erau ultimele zile. Venise clipa disperării, când trebuia să iei ce poți și să pleci.

Frauenblock era situat la al doilea etaj din clădirea administrației, după porțile principale. Gărzile SS aveau acces liber, ori de câte ori doreau; era de asemenea folosit de criminalii arieni, care își executau sentințele ca Blockältester sau kapo. Erau răsplătiți pentru bună comportare, permițându-le să frecventeze bordelul o dată pe lună.

Domnul kapo Lubanski se apropie de biroul din capătul scărilor și își aruncă recomandarea pe masă. Își vârî degetele mari la curea și aşteptă. Supraveghetorul de la Frauenblock, un triunghi verde, ca și el, își ridică privirile și rânji.

— Domnule Lubanski, ce putem face pentru dumneavoastră azi?

Lubanski nu-i răspunse. Avea o figură dură, dăltuită parcă în piatră. Parcă îi venea greu să scuipe.

— Avem o prospătură – zise supraveghetorul.

— Altă târfă de jidancă din gheto?

Supraveghetorul ridică din umeri. Era nostim s-ăl ațâți pe acest tip. Nebun de legat, bineînțeles. Complet verrükt.

— Nu, aceasta este o bună ariană.

— Ce caută o nemțoaică aici?

— Cui îi pasă? o să-ți placă, Lubanski. Are încă destul foc în ea.

Lubanski încercă să nu-și arate entuziasmul. Trebuia să se stăpânească. Mai ucisese târfe în Hamburg. Dar aici nu îndrăznea, nu o fiică a Reichului. SS-iștilor nu le-ar conveni.

* * *

Supraveghetorul auzi țipete din camera de la capătul coridorului. Era obișnuit. Unele fete deveneau isterice când erau puse să facă lucruri neobișnuite.

Verifică să vadă cine folosea Camera. Lubanski! bineînțeles! spera că n-o să nenorocească fata prea rău. Devenise favorita unuia din SS, iar prospăturile erau destul de greu de găsit.

Pe măsură ce avansau rușii, trenurile continuau să se reverse în gara de la Oswiecim, dar, acum, veneau dinspre est și numai cei bolnavi și neputincioși alimentau cuptoarele de la Birkenau. După pierderile suferite în vară, Înaltul Comandament al Gestapoului începuse să privească problema evreiască din alte perspective; își dăduseră seama că evreii ar putea fi mai folositori Germaniei vii, ca

forță de muncă pentru fabricile de armament, paralizate de bombardamente.

În timp ce în lagăr se adunau tot mai mulți deținuți, condițiile se deteriorau pe zi ce trecea, chiar și pentru privilegiați. Rațiile se reduseseră, iar scarlatina, difteria și tifosul aduse de refugiați nu făceau deosebire între prizonieri și SS-iști. Soldați, Häftlifige, Blockältester, ofițeri, toți erau secerați deopotrivă.

Și, în fiecare noapte, veneau bombardierele.

Netanel se afla la depoul feroviar Buna când primul atac aerian din timpul zilei lovi câmpul. Auzi sirenele și se uită instinctiv spre cer; când privi în jur, observă că plutonul lui fugise deja la adăpostul copacilor.

Nu avea altceva de făcut decât să le urmeze exemplul.

Tocmai ajunsese la liziera copacilor când prima bombă lovi cabina supraveghetorului și pământul se cutremură sub picioarele lui. Lemn și metal se răspândiră în iarbă, în jurul lui.

Continuă să fugă.

A doua explozie, apoi a treia.

Se aruncă în iarba moale cu fața-n jos. Un container de benzină explodă într-o trombă de flăcări. Bombele începură să plouă pe calea ferată și pământul se cutremura bum-bum-bum-BUM!

În timp ce privea, admira frumusețea distrugerii, poezia ei. Flăcări, fum și dezastru. Mormane de dărâmături. Resimțea plăcerea unui copilaș în fața demolării.

Distruge, se gândea Netanel. Distruge tot.

Undeva, auzi un om chiuind de bucurie.

Plutonul lui, prizonierii lui, dușmanii lui, se aflau toți în jurul lui, în iarbă, își dădu seama Netanel. Stăteau pe burțile lor umflate și rodeau păpădie, ca să-și astâmpere foamea, în timp ce ploua cu bombe. Mi-ar place să fiu ucis, se gândi Netanel. Curând, s-ar putea să aibă această șansă.

Dar au întârziat.

Sunt deja mort.

Viziunea care-i apăruse în noaptea când îl omorâse pe Mandelbaum nu fusese rezultatul imaginației sale bogate. Chaim îi spusese că Marie Helder era Läuferka în lagăr de douăzeci și două de luni. În tot acest timp fusese atât de aproape. Ticăloșii! o făcuseră să sufere doar pentru că îl iubea. O aduseseră aici ca să fie martoră în clipa când făcea pact cu diavolul. Dorința lui de supraviețuire dispăruse.

Acum rămăseseră doar morții și atâta tot.

Flăcările căii ferate se reflectau în ochii lui. Nu-l mai susținea decât furia, pentru că furie era tot cei rămăsese acum, când toate celelalte emoții umane fuseseră smulse din sufletul său.

Lubanski își desfăcuse cureaua cu care legase mâinile fetei de pat, lăsând-o să geamă și să se rostogolească pe-o parte. Observă că era sânge pe saltea. Picăturile roșii îl excitară. I-ar fi plăcut să continue, dar supraveghetorul bubuia în ușă. Distracția lui se terminase.

Sirenele continuau să urle. Se pare că rușii bombardau din nou calea ferată. Era prima oară când atacau ziua. Probabil că se apropiaseră foarte mult.

Se îmbrăcă repede. Fata plângea cu capul în pernă. Când se va termina războiul și se va întoarce la Hamburg, va plăti pentru una ca ea și va face treaba așa cum trebuie.

Maiorul SS Rolf Emmerich își ridică ochii de pe birou. Sergentul salută și introduse prizoniera în cameră. Rolf spuse soldatului să se retragă, puse jos stiloul și luă țigările.

Îi tăiaseră părul. Ce păcat. O prefera cu părul lung. Paloarea feței accentua vânătăile de la ochi și buza era umflată și crăpată în două locuri. Dar cel mai uimitor lucru era atitudinea ei. I se lăsaseră umerii și îi dispăruse semeția. Avea ochii roșii și goliți de orice expresie.

Rolf își aprinse țigara și se rezemă de scaun.

— N-ai nimic să-mi spui?

— Te rog, murmură ea.

— Ciudat. Atâția oameni vor să se poarte frumos. Am auzit că și tu te-ai purtat frumos. Dar poate fi un blestem, nu crezi?

— Te rog, Rolf.

— Nu arăți prea bine. N-au avut grijă de tine. O să discut cu ei să vedem cum îți putem îmbunătăți condițiile.

Îi tremurau umerii.

— Nu mă trimite iar acolo.

Rolf rânji. Fusese prea blând, prea indulgent. Ar fi trebuit să procedeze așa de mult.

— Nu știu, Marie. Acum am o nouă fată în casă. Se poartă foarte frumos cu mine.

— Te rog.

Oftă, ca și când generozitatea i-ar fi secat propriile resurse.

— Ți-am oferit prietenia, protecția mea. Iar tu ai râs de mine.

Marie își ridică încet privirile.

— Te rog, nu mă trimite înapoi.

Ce minunat era s-o vadă în starea aceasta!

— Acum nu mai stă în puterea mea.

Marie căzu în genunchi.

— Aș face orice.

— Zău? o întrebă el uimit. Și ce crezi că aș vrea, mă rog, de la tine? ți-am oferit prietenia și încrederea mea, iar tu mai trădat. Tot ce voiam în schimb era prietenia ta.

— Îmi. Pare. Rău.

Bărbatul rânji.

— Vorbești serios, Marie?

— Am greșit. Nu mă trimite înapoi. Te implor, nu mă trimite înapoi.

Se îndreptă spre ea, o apucă de păr și o obligă să-l privească.

— Spune că mă iubești.

— Te. Iubesc.

— Spune mai cu convingere.

— Te iubesc, Rolf!

Îi dădu drumul.

— Nu știu. Poate că acum este prea târziu.

— Te iubesc!

Ce schimbare! o lună în Frauenblock făcuse minuni. Păcat însă că lăsase și urme fizice.

— Micuța mea Marie, o să fac tot ce pot. Nu va fi ușor. Ai vrea să te întorci în fosta ta cameră?

Marie începu să plângă.

— Poți să vii la mine la noapte. O să vedem dacă ai învățat într-adevăr să fii recunoscătoare. Pe urmă o să mă hotărăsc.

Când alarma aeriană începu din nou, chemă garda s-o ia. Ticăloșii de ruși. Ei bine, ajunseseră prea târziu. Obținuse ce-și dorea. Un simplu act de supunere la picioarele lui și toate umilințele trecutului fuseseră șterse cu buretele.

Ajunul Anului Nou.

Noaptea fără stele mirosea a zăpadă. Netanel stătea la fereastra camerei sale și se uita la gardul de sârmă ghimpată. Nu era nimeni afară, absolut nimeni. Anul trecut, din clădirea SS-iștilor răsunaseră strigătele germanilor beți, dar în seara aceasta era o liniște mormântală. Lagărul începuse să se golească; cei mai capabili muncitori fuseseră trimiși în Germania să lucreze la fabricile de

armament.

Chaim se apropie. Luase niște schnapps de la una din santinele. Turnă cafea fierbinte din ibricul de pe sobă în două căni de cositor și picură niște schnapps. Îi dădu lui Netanel una din căni și veni lângă el la fereastră.

— Vor abandona lagărul foarte curând – zise el.

Netanel dădu din cap, fără să spună nimic.

Chaim sorbi din cafea.

— Sunt aici de doi ani și jumătate. A devenit ca un cămin pentru mine.

Netanel se uită la el. Doamne Sfinte! chiar vorbea serios!

— Vom face planuri.

— Planuri? ce fel de planuri? va trebui să așteptăm ocazia și când va veni, va trebui să ne mișcăm repede.

— Prefer să-i urmez pe SS-iști decât să rămân cu prizonierii.

— N-or să ne dea această șansă, Chaim, te rog să mă crezi.

Undeva din larg, o voce începu să cânte Internaționala. Urmară alte voci. Mai întâi glasuri de bărbați, apoi și de femei; erau pline de speranță și triumf. Cântecul se risipi în noaptea rece. Ceva se agită în cenușa caldă de la Birkenau, se gândi Netanel. Din oasele carbonizate ale unora ca Amos Mandelbaum, ne vom ridica aidoma unei armate de fantome, iar anatema acestei armate va fi: Niciodată.

Rolf Emmerich auzi și el cântecul. Damnațiunea presupune nebunie, se gândi el, o stare de euforie, ca la beți. Ce bune erau astfel de momente ca să-ți dezlănțui pasiunile. Deja de trei ori în noaptea aceasta.

Deci acum s-a terminat și voi savura sfârșitul, cu toată amărăciunea lui apetisantă. În ultima clipă, voi face aranjamente ca să-mi salvez pielea, dar acum o să mă prefac că nu-mi pasă. Am parte de o libertate absolută; puțini oameni știu despre ce este vorba. Am trăit doisprezece ani de vise patriotice și m-am săturat până-n gât. Ca orice luptător, o să-mi aduc aminte întotdeauna de această mare campanie a vieții mele.

Marie adormise. Rolf aprinse veioza și ea își deschise brusc ochii, înspăimântată. Până nu demult, crezuse că s-ar putea să-i arate până la urmă puțină afecțiune. Dar era în zadar. Poate că era mai bine așa. Dacă l-ar fi iubit vreodată, s-ar fi plictisit de mult de această obsesie. Și ce însemna viața fără obsesii?

O studie cu un ochi critic. Bărbierul lui îi tunsese părul așa cum

trebuia. În Frauenblock i-l ciopârțiseră doar, iar vânătăile nu dispăruseră încă. Trase cearșaful. Slăbise. Poate că o să-i facă rost de niște ajutoare de la Crucea Roșie.

O parte din el își dorea ca avioanele rusești să se întoarcă. Îi plăcea să facă dragoste în timpul bombardamentelor. Apropierea pericolului îl excita.

— Spune-mi că mă iubești, zise el și se sui peste ea.

— Te iubesc, murmură fata.

— Roagă-mă să fac dragoste cu tine din nou.

— Te rog, Rolf.

— Spune-o mai cu convingere.

— Te rog, Rolf, fă dragoste cu mine!

Bărbatul își mișcă șoldurile.

— Învăluie-mă cu brațele și picioarele tale.

Gemu și se agită sub el. Era o bună actriță, se gândi el; știa să se prefacă și asta era tot ce conta. Invazie și cucerire. Era unica plăcere a vieții.

Era un revolver în mijlocul mesei.

Marie n-o cunoștea pe cealaltă fată. Avea păr blond și ochi albaștri și ar fi fost frumoasă dacă n-ar fi avut hidoasele cearcăne vinețiii sub ochi, dovadă a chinurilor pe care le îndurase. O privea pe Marie pe sub pleoape ca un câine bătut.

Rolf își aprinse o țigară și se sprijini de pervazul ferestrei.

— Este evreică – îi spuse lui Marie. Îți vine să crezi? au adus-o aici din ghetoul din Poznan. O evreică! păr blond, ochi albaștri, dar evreică! mă întreb ce ar avea de spus Julius Streicher?

Marie se uită la fată și apoi la pistol.

— Se numește Rebecca – zise Rolf. Are șaptesprezece ani. Este cealaltă fată în casă a mea. Sper că nu ești geloasă.

Marie își drese glasul.

— De ce m-ai adus aici?

Bubuitul artileriei îndepărtate zgudui geamurile.

— Auzi, Marie?

— Rușii.

— Da, rușii.

Se uită pe fereastră.

— Vor sosi aici din clipă-n clipă. Armata a pierdut. Nu mai vrea să lupte. N-ar fi trebuit să invadăm Rusia. A fost singura greșeală a führerului. Sunt prea mulți, ticăloșii ăia.

Marie nu-și putea desprinde privirile de la revolver.

— Într-o oră, eu, împreună cu câțiva ofițeri vom pleca de aici. Din păcate, nu mai avem decât un singur loc disponibil și nu știu pe cine să iau cu mine.

De fapt, nu era tocmai adevărat. Dacă aveau de gând s-o șteargă înaintea restului trupelor, vor avea nevoie să escorteze „urgent” la Berlin „un prizonier foarte important”. Doi prizonieri ar fi un răsfăț inutil, când atâția ofițeri de-abia așteptau să plece. Își îndreptă atenția spre cele două fete.

— Pe care din voi s-o iau?

— De ce nu alegi?

— Zise Marie. Sunt sigură că oricare din noi este gata să se sacrifice și să rămână în urmă.

Rolf zâmbi.

— Țin prea mult la amândouă ca să vă las la mila rușilor. Cine știe ce voi face?

Bătu cu degetele în pervaz.

— Așa că iată ideea mea – zise el.

Fetele se uitară la revolver.

— Vom lăsa soarta să decidă. Pe masă, în fața voastră este un revolver. Are un singur glonte. Veți duce arma la tâmplă și veți apăsa pe trăgaci. Iar cea care dă prima de glonte. Ei bine, va trebui să rămână în urmă.

Rolf ridică pistolul. Închise mecanismul și roti încărcătura cu degetul arătător. Apoi trase piedica.

Puse revolverul în fața Rebeccăi.

— Tu începi prima – zise el.

Se întoarse la fereastră.

Rebecca se uită la Marie și apoi la armă. O ridică; era grea pentru ea și nu prea putea să-și fixeze arătătorul pe trăgaci. Își duse arma la tâmplă.

— Nu! zise Marie.

Păcănitul trăgaciului răsună în cameră ca un tunet.

Rolf râse.

— Ei, Marie, acum este rândul tău.

Rebecca trânti pistolul și-l împinse spre Marie.

Marie nu se mișcă.

— Dacă ai de gând să nu intri în micul meu joc, va trebui să te împușc oricum – zise Rolf. Mai există doar un singur loc în mașină și dacă renunți la șansa ta, ei bine.

Ridică din umeri.

Marie ridică arma. Era incredibil de grea. Fă-o, se gândi ea. Fă-o și gata, n-ai de ales.

Îi era greu să susțină pistolul și să acționeze în același timp mecanismul. Când apăsă pe trăgaci, ricoșă; dacă ar fi fost un glonte pe țeavă, i-ar fi explodat direct în față.

Lăsă revolverul.

— Sorții se vor lămuri curând – zise Rolf.

Cele două fete se uitară una la alta.

— Nu trebuie s-o faci! spuse Marie. Dacă refuzăm amândouă, va trebui să se hotărască de unul singur. Putem să-i refuzăm această plăcere, măcar atât.

Rebecca părea că n-o aude. Ridică pistolul și-l duse la cap. Strânse ochii și începu să tremure.

— Nu! exclamă Marie.

Clic!

Rebecca împinse arma spre Marie cu ambele mâini, de parcă ar fi fost un butoi cu fier.

— O șansă din trei, spuse Rolf. Da, jocul devine din ce în ce mai interesant.

— N-o s-o fac!

— Zise Marie.

Rolf își desfăcu tocul de la curea.

— Vrei s-o fac eu pentru tine?

Marie ezită, apoi ridică revolverul. Îl duse la tâmplă cu ambele mâini, ca să-și oprească tremurul. Dacă va fi glontele, voia să se ducă unde trebuie. Trăgaciul rezistă presiunii.

Clic!

Marie lăsă arma. Rebecca bătea cu degetele în masă, într-un ritm al morții. Tremura din tot corpul. Nu! mai bine să fiu eu – se gândi Marie și ridică pistolul din nou. Dar Rolf venise deja lângă ea și îi smulse revolverul.

— Așteaptă să-ți vină rândul! zise el.

Se duse în capătul celălalt al mesei. Rebecca nu se mișcă. Îi cursese un firicel de salivă pe bărbie.

— Cred că s-a prins prea mult în joc, nu-i așa, draga mea? n-ai vrea s-o fac eu pentru tine?

Puse țeava la capul fetei blonde. Degetele bătură și mai tare în masă.

— Încă o dată, ca să câștigi! exclamă el și trase.

Clic!

Rebecca începu să țipe. Își strânse brațele la piept, puse capul pe masă și începu să tremure. Rolf așeză arma jos și o împinse spre Marie. Rânjea strengărește.

— Ce păcat! zise el.

Marie luă arma. Își încleștă degetul pe trăgaci, îl îndreptă spre fața zâmbitoare a lui Rolf. Și trase.

Clic!

Rolf își dădu capul pe spate și izbucni în râs. Clic, clic, clic, clic!

Rolf luă revolverul dintre degetele ei și-l deschise. I-l arătă. Era gol.

— Îmi pare rău, zise el. O mică glumă de-a mea. Mă jucam cu un pistol gol.

Își puse ambele mâini pe masă și se aplecă spre Marie.

— Voiam să văd ce-o să faci.

— Ți-am spus că într-o zi o să te omor, spuse Marie. Să știi că am vorbit serios.

— Înseamnă că toată recunoștința ta a fost falsă. M-ai înșelat tot timpul.

Scoase Lügerul din toc și i-l puse între ochi.

— Ce să fac eu cu tine?

— Omoară-mă!

Rolf zâmbi: dinți albi perfecți.

— Foarte bine, zise el.

Întoarse capul și se uită la Rebecca. Suspina. Buza de jos îi tremura ca unui copil. Rolf îi trase un glonte în cap.

Marie se uită la perete. Se umpluse de sânge. Picioarele Rebeccăi zăceau inerte pe scaunul răsturnat.

Rolf puse la loc pistolul și își aprinse altă țigară.

— Începusem să mă satur de ea, oricum. Tu ești mult mai apetisantă.

Suflă fumul pe nări, suspinând cu regret.

— Plecăm într-o jumătate de oră.

Era seară, când auzi vestea în lagăr: evacuarea. Se zvonea că majoritatea ofițerilor SS plecaseră deja. Venise sfârșitul; dar Netanel știa că ultimele ore erau cele mai periculoase. Când vor părăsi Auschwitz-ul, vor lăsa în urmă protecția atâtor ani de mult invidiate privilegii.

Zăpada scârțâia sub picior, iar vântul sufla rece și tăios. Artileria bubuia la orizont, iar cerul era luminat de rachete. Câteva din ele aterizau foarte aproape, spre spaima santinelelor. SS-iștii

erau agitați și primejdioși. Netanel auzea răpăitul mitralierelor, semn că soldații îi pedepseau pe cei care încetineau marșul; câinii de pază lătrau înfuriați de zgomote și mișcare.

Cadavre înghețate în poziții ciudate presărau drumul. Netanel înota prin mormanele de zăpadă, cu capul plecat ținându-se cât mai aproape de omul din fața lui ca să se adăpostească de vânt. Chaim le făcuse rost de rucsacuri încărcate cu rații suplimentare de pâine, melasă și margarină, pe care le furase de la bucătărie. Doar Dumnezeu știa unde se duceau și cât va dura drumul. Merita să cari greutatea în spate, când știai că cel puțin n-o să mori de foame. Netanel și ceilalți kapo erau bine hrăniți și mai zdraveni decât Häftlinge; puteau rezista marșului dacă reușeau să lupte împotriva frigului.

— Am auzit că ne duc la Matthausen, zise Chaim.

— Și eu am auzit. Se zvonește că au fixat mitraliere la porți și o să ne secere pe toți, ca să aibă rușii ce îngropa.

— N-or să facă asta, zise Chaim.

— De ce nu?

Chaim se uită la el și nu-i răspunse.

Un bătrân Müsselman se poticni și căzu în genunchi epuizat. Un SS-ist îl dădu la o parte cu cizma. Apoi îi puse pușca la tâmplă și trase. După aceea, își văzu de drum.

— Ticălosul, zise cineva.

— Ari era bătrân și neputincios, spuse altcineva. Trebuia să se aștepte.

Da, se gândi Netanel, trebuia. Era cel mai crud lucru pe care-l văzuse în doi ani și jumătate de lagăr. Soldatul îl împușcase pentru că încetinea ritmul marșului. Atâta tot. N-o făcuse din ură, ci doar pentru că era evreu.

În zori, ajunseră pe linia secundară de cale ferată.

Netanel se trânti pe jos și luă o gură de zăpadă să-și potolească setea. O lumină cenușie se zărea la est.

Chaim căzu în genunchi lângă el.

— Herrgottsacrament.

— Murmură vărul său – cât o-m mai avea de mers?

Din întuneric, apăru silueta unui tren. Avea cam douăsprezece vagoane goale.

— Ne duc înapoi în Germania, zise Netanel.

SS-iștii se mișcau printre șirurile de figuri ghemuite, lovind cu patul puștii în dreapta și-n stânga, fără discriminare.

— Urcați! urcați!

Una din gărzi trase cu pușca în aer. Umbrele se ridicară în picioare și o porniră clătinându-se spre vagoane.

Chaim fu gata să se urce, când un soldat îl prinse și-l trase înapoi.

— Tu, vino aici!

— Sunt kapo!

— Protestă Chaim.

Santinela îi smulse rucsacul din spate.

— Puțin îmi pasă. Poți să fii și Reichsführer-ul în persoană.

Chaim încercă să-și apere mâncarea.

— Este a mea! eu am furat-o!

Soldatul ridică patul puștii și îl lovi pe Chaim peste brațe. Își duse mâna la gură și își scuipă doi dinți în palmă.

— Și acum, tu, îi zise santinela lui Netanel. Sau vrei să pățești la fel?

Netanel își scoase rucsacul și îl dădu. Mulțimea îl împinse de la spate și îl făcu să se urce-n vagon. Oamenii din jurul lui zâmbeau satisfăcuți. S-a terminat cu privilegiile, voiau ei să spună. Acum sunteți în rahat, la fel ca noi.

De-abia aveau loc să respire, o masă de ființe umane în haine de bumbac ude și înghețate, înghesuiți unii-n alții. Mirosul era cumplit, un amestec de sudoare, puroi, mucegai și frică. Podeaua metalică a vagonului era acoperită cu gheață. Netanel începu să tremure de frig.

Chaim se ghemui lângă el. Își ținea mâna dreaptă la gură și i se scurgea sângele printre degete. Luă mâna cealaltă și se uită la dinții rupți.

Începu să plângă.

— Ticălosul.

— Ce te așteptai?

Buza umflată și dinții lipsă îl făceau să se exprime foarte greu.

— Îl cunoșteam.

— Zise el – Kapo șase ani. Îl știam pe ticălos.

— Ești evreu, Chaim, nu uita.

Trenul se puse în mișcare. Nu vorbea nimeni. Oamenii tremurau și priveau în gol ca niște cadavre, orbi la orice, în afară de propria lor suferință. Singurele sunete erau huruitul ritmic al roților și gemetele vântului. Cerul avea o culoare purpurie.

Începuse să ningă.

Lângă Lübben, Germania.

Pensiunea era plină, dar Rolf comandă trei camere în numele SS-ului, una pentru colonelul Hauptmann, una pentru maiorul Schenke și una pentru el și Marie. Șoferul lor, sergentul Netzer, va trebui să doarmă în mașină. Oricum, trebuia s-o păzească cineva.

Conduseseră toată noaptea. Era mai sigur să doarmă ziua. La lumina zilei se așteptau la mai puține atacuri aeriene.

Rolf o duse pe Marie sus pe scări, sub privirile ostile ale proprietarului și soției sale. Avea cătușe la mâini, pentru că trecea drept un prizonier important al Reich-ului. Când ajunseră în cameră, Rolf o așeză pe pat și încuie ușa. Își scoase haina și își aprinse o țigară. Îi tremurau mâinile.

— Cât mai avem până la Berlin?

— Îl întrebă Marie.

— Nu mergem la Berlin.

Începu să se agite prin cameră.

— Războiul merge prost. Tot frontul de est se prăbușește.

— Îmi pare rău, Rolf. Pot să te ajut cu ceva?

— Taci din gură!

O plesni peste față, dar regretă imediat.

— Îmi pare rău – zise el.

Scoase o cheie din buzunar și-i desfăcu cătușele.

— N-am vrut să te lovesc.

Îi masă încheieturile mâinilor.

— Trebuia să ți le pun. Ești prizoniera noastră.

— Patru SS-iști pentru o fată. Sper că te simți în siguranță.

Nu-i răspunse, îi strălucea sudoarea pe obraz. Se ridică, se apropie de foc și aruncă țigara în cărbuni.

— Colonelul Hauptmann vrea să mergem spre vest și să ne predăm britanicilor.

— Și eu?

— Poți să ne fii de mare ajutor. O să le spui cum ne-am ocupat de tine după ce te-am scos din lagăr și te-am salvat de la gazare.

Se uită fix la el.

— Chiar vorbești serios, nu-i așa?

— Nu glumi, Marie. Încearcă să fii recunoscătoare măcar o dată.

— Nu te îngrijora. O să-mi amintesc tot ce-ai făcut pentru mine.

— Dacă o să ne faci greutăți, poate că ar fi mai bine să nu te luăm cu noi.

— Puțin îmi pasă ce faci!

După experiențele cumplite din Frauenblock, după ce văzuse caricatura care fusese odată iubitul ei, omorându-și unul din camarazi cu o bâtă de lemn, de ce credea oare că-i mai păsa de viața ei?

— Cred că o să reușim – spunea Rolf. Avem toate actele necesare. Va fi ușor până ajungem aproape de front.

— Ce-o să faci după război, Rolf? o să cari bere?

Se auzi o bătaie în ușă. Rolf o deschise. Era colonelul Hauptmann. Vorbiră câteva clipe în șoaptă.

— Ne vedem mai târziu – zise Rolf.

— Ce se întâmplă?

— Colonelul m-a întrebat dacă poate rămâne puțin singur cu tine. Fii drăguță cu el, da?

Maiorul Schenke aștepta pe coridor. Zâmbi și-i făcu semn lui Rolf spre dormitor.

— Am avut-o și eu o dată în Frauenblock.

— Taci din gură!

Schenke se înroși la față. Cine se credea ticălosul ăsta? acum erau toți în aceeași oală.

— O să ne ajute?

Rolf clătină din cap.

— Va trebui să scăpăm la noapte de târfa asta. La noapte, după ce colonelul termină treaba cu ea.

Bielawa, Polonia.

Ziua se transformă în noapte și noaptea în zi. Zăpada se depunea pe fețele cenușii, neclintite, pe bărbile încărunțite, pe uniformele jerpelite și înnegrite. Totul are culoarea plumbului, se gândi Netanel, ca un desen în creion, ca o frescă de Modigliani. Trenul se oprise, de fapt, fusese oprit ore-n șir. Se deplasaseră foarte încet de când plecaseră din Oswiecim, oprindu-se adesea ca să lase să treacă alte trenuri, probabil de marfă, sau pentru transportul trupelor. Nu exista toaletă, așa că zăceau în mizerie tăcuți, pentru că era prea frig și ar fi consumat prea multă energie să se agite. Când se lumină de ziuă, observă că santinelele SS continuau să-i păzească la adăpostul mitralierelor. Idioți, se gândi Netanel. Chiar dacă am avea putere să fugim, unde am putea să ne ducem?

Era imposibil să te ridici sau să te miști. Oamenii dormeau sau își pironiseră privirile epuizați în cer.

Cât va mai dura?

Își alungă somnul. Știa că dacă dormea nu va mai reuși să-și revină și acesta va fi sfârșitul. Ajunsese prea departe ca sa renunțe tocmai acum.

Se gândi la Marie. Compusese în mintea lui sute de explicații posibile în caz că s-ar mai întâlni vreodată, dar colocviile sale erau menite să-și liniștească doar conștiința și până la urmă era nevoit să le abandoneze. Se alăturase damnaților, așa că trebuia să meargă înainte, îi ușura sarcina pe care și-o asumase.

Auzi cizme grele în zăpadă și ușa vagonului fu trântită de perete. O santinelă le porunci să coboare. Câțiva oameni se ridicară înțepeniți, țipând de durere, după ce stătuseră atâta timp amorțiți.

— Am ajuns – îi șopti Netanel lui Chaim.

Întinse mâna și se apucă de marginea vagonului cu degetele sale înghețate. Omul din fața lui începu să se târască spre ușa deschisă și-i făcu loc să se ridice. Herrgottsacrament! nu reușea să-și dezdoaie genunchii.

— Raus! raus! schnell!

— Ajută-mă, Chaim!

— Murmură el.

Își îndreptă picioarele urlând de durere.

— Chaim?

Îl împinse cu pumnul stâng. Chaim căzu într-o parte, rece și greu ca o statuie, cu mâinile înmănușate strânse în jurul genunchilor și cascheta vărgată trasă peste urechi, înghețat în timpul său, se gândi Netanel. Auschwitz reprezentase căminul lui. Acum va purta uniforma vărgată pentru totdeauna.

Lângă Lübben.

Porniră târziu, după-amiaza.

Hauptmann se așeză pe locul din față, lângă șoferul Netzer. Marie stătea în spate, între Rolf și Schenke. Îi puseseră din nou cătușele. Schenke rânjea la ea.

Șoseaua era aglomerată cu mașini militare. Un șir nesfârșit de transportoare de trupe se îndreptau spre est, către frontul rusesc.

— Amărâții, zise Schenke. Uită-te la ei. Nu au mai mult de șaptesprezece ani.

Tinerii din camioane le făceau veseli cu mâna și scoteau strigăte de bucurie.

— Idioții! murmură Rolf.

Nu zăriră avioanele de vânătoare. Apărură brusc, zburând razant, deasupra câmpiei, la mai puțin de o sută de picioare,

atingând aproape cu aripile ramurile copacilor. Primul semn fu când un jeep Volkswagen din fața lor explodă într-o trombă de flăcări. Gloanțele se năpustiră din cer spre ei, răscolind zăpada.

— Ieși de pe șosea!

— Zbieră Hauptmann.

Dar Netzer nu mai avu timp să reacționeze. Marie se aruncă instinctiv înainte, exact când auzi parbrizul făcându-se zob. Cineva țipă. Mercedesul derapă într-un șanț și se opri.

În clipa aceea, leșină.

Când își reveni, ușa era deschisă și Schenke dispăruse. Parbrizul era plin de sânge. Hauptmann se ghemuise pe locul din față, horcăind. Marie simți o greutate pe umărul drept.

Rolf.

Capul lui era o masă de carne. Îl împinse și căzu cu fața pe podea.

Văzu sclipirea argintie a metalului când avionul zbura deasupra șoselei și observă steaua roșie pictată pe fuselaj. Auzi răpăitul mitralierei și simți o trombă de aer când un camion explodă în apropiere.

Trebuia să scape de acolo.

Se aplecă peste trupul lui Rolf și căută cheile în buzunarul din dreapta. Îi tremurau mâinile. Care era cheia, care era? cătușele se deschiseră. Aruncă cheile și o rupse la fugă.

Rolf deschise ochii. Încercă să-și scoată Lugerul din toc, dar nu putu să-și miște brațul. Scăpase, fir-ar ea să fie. Un câmp maroniu, presărat cu puncte albe și silueta ei care se pierdea la orizont.

Lângă Bielawa.

Urmară drumuri șerpuitoare de țară, departe de șoselele principale. Avioanele Aliaților patrulau zona, dar când se apropia vreunul, santinelele se strângeau lângă prizonieri. Nu voiau să riște.

Pantofii lui Netanel îi răneau picioarele înghețate. Simțea sângele scurgându-se între degete. Oare ce-l învățase Dov? că moartea începe de la pantofi. Îi scoase și-i legă de gât, mergând desculț prin zăpadă.

Găsiră un cal mort la marginea drumului. Netanel alergă împreună cu alți câțiva și smulse bucăți de carne cu dinții și degetele. O mestecă crudă, sugând sângele și sucurile. Soldații îl arătară cu degetul râzând. Dracu să-i ia. Avea de ales între viață și moarte. Făcuse și lucruri mai rele.

Dădură peste o fermă părăsită. Santinelele îi îngrămădiră în

hambar. Mai rămăseseră câteva sute dintre ei. Se prăbușiră în paie epuizați înghesuindu-se unul într-altul să se încălzească. Netanel adormi repede, cufundându-se în bezna binefăcătoare a uitării, cel puțin pentru un timp.

Ajunseră la șoseaua principală.

Era înțesată de oameni și vehicule abandonate. Refugiații cărau valize voluminoase, pline cu îmbrăcăminte, împingeau camioane cu mobilă, trăgeau căruțe încărcate cu tigăi, cărți și pui în colivii, duceau de lanț vaci, porci și oi. Polonezii fugeau din nou, de data aceasta înapoi, departe de vechea lor inamică, Rusia, către aliații care veneau din vest.

Înainte ca soldații să-și dea seama ce se întâmplă, coloana de prizonieri se topi în aglomerație, și, în clipa aceea, SS-iștii acceptară, se pare, gândul că totul se terminase. Alți prizonieri se desprinseră din coloană și alergară pe câmp. Netanel îi urmă. În toamna care trecuse fuseseră lăsate pe câmp mormane întregi de fân. Se aruncă în prima căpiță care-i ieși în cale și stătu nemișcat.

Auzi murmur de voci în jur și își dădu seama că se ascundeau și alți oameni acolo.

— Gata – zise cineva. Ticăloșii se pregătesc s-o șteargă!

Netanel se uită și el. Santinelele se alăturaseră coloanei de refugiați. Îi părăsiseră.

Era liber. Reușise. Supraviețuise.

Partea a douăsprezecea.

PALESTINA, 1945

SS Eretz Israel.

Orice ar fi mai bine decât starea în care se afla, se gândi Netanel. Absolut orice. Inclusiv, Auschwitz-ul.

Vechiul vas scârțâia din toate încheieturile. Netanel întinse o mână, se apucă de țeava metalică de care era prins patul lui și încercă să-și alunge valul de greață care-l cuprinsese. O sudoare rece îi îmbibase hainele.

Te rog, Doamne, fă să se termine mai repede chinul acesta!

Hamacuri de pânză atârnau între țevi, înșirate pe trei rânduri. În aer plutea o duhoare insuportabilă, dar pe punte înghețai de frig, așa că n-aveai încotro. Mirosul ăsta o să mă doboare, se gândi el. Podeaua era plină de vomă.

Rabdă – își spuse el. Așa cum ai învățat să înduri foamea, frigul și bătăile. Trebuie să reziști minut de minut și să supraviețuiești. Vasul se clătină din nou și Netanel oftă, gândindu-se că o să se

răstoarne. Oamenii țipau și vomitau. Alții se prăbușeau din paturile suspendate. Iar cei care se rugaseră în șoaptă până atunci urlau cu voce tare, implorându-l pe Dumnezeul strămoșilor lor săi ajute încă o dată.

Mai aveau o zi până să ajungă, dar Palestina părea mai îndepărtată ca oricând.

Durase atât de mult.

Mai întâi, lungile luni petrecute într-un lagăr din Polonia, așteptând sfârșitul războiului. În timp ce se afla în lagărul DP, fu contactat de Organizația Brichach – cuvântul însemna „scăpare" în poloneză.

— Care-i făcu rost de bani și de acte false de identitate. Când fu eliberat, deveni Daniel Herzog, evreu austriac din Graz.

Orașele erau pline de ruine și fiecare șosea și gară gemea de refugiați. Se închiseseră granițele, pentru că armatele de ocupație încercau să oprească emigrația ilegală și să-i prindă pe naziștii care încercau să fugă. Netanel, ar fi putut să se întoarcă în Germania, dar acolo nu-l mai aștepta nimic. Știa în ce direcție se află salvarea lui.

La jumătatea lui august, trecu frontiera în Cehoslovacia. Grănicerii fuseseră mituiți de Brichach, așa că nu întâmpinase nici o greutate.

La începutul lui septembrie, intrase în Austria, în zona de ocupație britanică. Pentru prima oară în doisprezece ani, văzu steaua lui David purtată cu mândrie. Era prinsă pe o uniformă britanică, iar cel căruia îi aparținea era un sabra42: palestinian din Brigada Evreiască staționată în punctul de frontieră de la Tarvizio.

Netanel crezuse atunci că voiajul lui se apropiase de sfârșit. Dar, în realitate, de-abia începuse.

Reprezentantul Brichach din localitate îl informase că britanicii încercau să oprească fluxul de refugiați care se revărsa din Europa în Palestina. Ca primă măsură, închiseseră granița cu Italia.

Așa că Netanel făcu autostopul până la Villach, în apropiere de frontiera italiană și trecu granița ilegal în zori. Aerul era tare și rece, iar soarele se ridica palid peste o vale întinsă. În depărtare, Alpii străluceau ca niște metereze înghețate. În aceste ore sălbatice, avu impresia că va lăsa în urmă partea întunecată din el.

Când ajunse la Tarvizio, descoperi că Brigada Evreiască plecase deja. Găsi o fermă, unde italiana lui trunchiată cu accent german atrăsese priviri ostile, până când le desenase pe pământ steaua lui David. Atunci îl invitară înăuntru, îl hrăniră cu supa și-l duseră la

Tarvizio într-o căruță șubredă. De acolo, luase trenul spre Trieste. Vagoanele erau pline de refugiați, agățați de uși și de ferestre. Așa că nu găsi loc decât pe acoperiș. Se agăță disperat până ajunse la destinație, lipit de metalul înghețat, ca să evite vântul rece de decembrie și tunelurile fără sfârșit.

În Trieste constată că făcea parte din sutele de refugiați evrei adunați de Mossad Aliya Bet, o organizație fondată de Yishuv în Palestina, cu scopul de a străpunge blocada britanică. Îl hrăniră și-l îmbrăcară, în timp ce aștepta vaporul. Într-o noapte, în uniformă de soldat al Brigăzii Evreiești, el împreună cu alți o sută cincizeci de oameni fuseseră scoși din oraș și duși într-o zonă izolată pe coastă. Eretz Israel, un vapor vechi și ruginit, aștepta în beznă la capătul cheiului. Cinci sute de bărbați și femei se îngrămădiră pe punte sub ploaia torențială. Netanel Rosenberg, bunul cetățean german, învățat să trăiască în bogăție, lux și confort, se trezi singur, fără nici un acoperiș deasupra capului, în drum spre Pământul Sfânt.

Tel Aviv.

Secret.

Către:

DISCID HAIFA, în atenția:

DISCID HAIFA.

De la: PLACID.

SS Genova, redenumit SS Eretz Israel a părăsit Triestul pe 8/12, a navigat trei sute de mile marine la vest de coastă timp de 13.00 de ore, 17/12, se îndreaptă spre est cu zece noduri. Trebuie neapărat să-l interceptați. Timpul aproximativ de sosire pe 18/12, după apusul soarelui.

Decodificat: RJ

1735 ore 17/12

Mordechai Yarkoni era șeful statului-major al Haganahului, Agenția Evreiască militară clandestină. Își turnă cafea din ibricul de pe masă și reciti telexul. Fusese transmis de unul din agenții lor de la Ierusalim, acum o jumătate de oră; PLACID era numele de cod britanic pentru Cartierul General CID din Ierusalim.

Se aflau în Casa Roșie, a Cartierului General al Agenției Haganah, o clădire anodină cu cinci etaje de pe strada Ha Yarkon. Fereastra dădea spre plajă. Vântul răscolea nisipul pe bulevard și Marea Mediterană era liniștită și cenușie, presărată cu puncte albe.

Yarkoni dădu telexul tânărului chipeș care stătea de partea cealaltă a mesei. Este un sabra, se vede dintr-o privire, se gândi

Yarkoni. Saabra era para deșertului care creștea în pustietatea palestiniană, pentru că avea o coajă exterioară țepoasă ce o proteja de ariditatea deșertului și de oameni. Era, de asemenea, numele coloniștilor evrei care fondaseră așezări în Palestina. Aveau toți mustăți negre și degajau un aer de siguranță, pe care nu-l căpătai decât după o viață petrecută într-o luptă permanentă cu deșertul și cu semenii tăi.

Yarkoni aștepta până când Asher Ben-Zion termină de citit mesajul și spuse:

— Un Sunderland britanic i-a zărit ieri la două sute de mile sud-vest de Famagusta. Au avut de înfruntat o mare zbuciumată, dar ne așteptăm să sosească la Haifa pe la miezul nopții.

— Câți oameni are la bord?

— Cinci sute patruzeci și șase.

Asher ridică din sprâncene.

— O mulțime de evrei.

— Mai mulți decât am încercat să aducem vreodată. Trebuie să le arătăm britanicilor că nu ne pot opri. De fapt, trebuie să le demonstrăm, mai ales, arabilor.

Asher încuviință din cap.

— Și dacă îi interceptează englezii?

— Căpitanului i s-a spus să aducă vasul la mal. Nu trebuie să se lase oprit de englezi sub nici un motiv. Trebuie să-i salvăm pe toți și să-i dispersăm cât mai repede în Haifa și Acra. Au fost alertați toți oamenii noștri.

Asher se gândi că acest sistem de comunicație era excelent. Stația radio din biroul alăturat îl ținea în legătură pe Yarkoni cu fiecare așezare evreiască și post de comandă al Haganahului de pe toată întinderea, de la Acra la Eilat.

— Cine va răspunde de operațiunea pe uscat?

Yarkoni sorbi din cafea.

— Tu, îi răspunse el.

Asher încercă să-și ascundă entuziasmul. În Haganah nu exista o ierarhie formală; oamenii își dobândeau autoritatea prin reputație și experiență. Până acum, se descurcase foarte bine.

— N-o să te dezamăgesc – zise el.

— Dacă o faci, îți sparg capul – spuse Yarkoni.

Și chiar vorbise serios.

Rab'allah.

Recepția la aparatul de radio Phillips se deteriorase în cursul

zilei. Se stârnise furtună dinspre Mediterană și semnalul se întrerupea. Muzica arăbească – flautul și toba – venea în valuri ca ritmul cicadelor, când aproape dispărea, când deodată se intensifica, devenind de-a dreptul asurzitoare.

Luptătorii Sfinți din Iudeea erau așezați în cerc, la fereastra cafenelei. Ploaia se scurgea pe jgheaburi și covoarele miroseau a mucegai. Iarna era un anotimp blestemat. Copiii mureau, înecați de tuse, iar oile și caprele se ascundeau în peșteri, la adăpost de ploile reci. Până acum, iarna nu aveau altceva de făcut decât să stea la taclale sau să facă copii care să-i înlocuiască pe cei dispăruți.

Dar anul acesta era altfel; anul acesta, veneau evreii.

— Trebuie să luptăm – spunea Izzat pe un ton potolit. Așa cum am luptat și pe vremea Muftiului. Amintiți-vă cum britanicii au vrut să ne împartă pământul și să-l dea evreilor! atunci am luptat și așa trebuie să facem și acum.

— De s-ar întoarce Muftiul, zise cineva.

Muftiul dispăruse după război și nu știa nimeni unde se află. Se zvonise că ar fi într-o închisoare franceză.

— Muftiul face noi planuri, zise Izzat, sugerând că știa mai mult decât voia să spună.

Oamenii strigară entuziasmați.

— Ai auzit ceva?

— Mă întâlnesc tot timpul cu șeicul Daoud.

— Muftiul trăiește?

Izzat habar n-avea.

— Șeicul este în permanentă legătură cu el. Muftiul a transmis prin el un mesaj personal pentru bravii săi Luptători!

Se auzi un murmur de satisfacție. Muftiul în persoană!

— Ne-a poruncit să continuăm jihad-ul și să luptăm până la ultima picătură de sânge arab.

Vorbele lui avură efectul la care se așteptase. Luptătorii se agitară și-l înconjurară fascinați.

— N-o să las pușca jos până n-o să stârpesc toți evreii din Palestina, zise unul din ei.

— Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă o să-mi găsesc odihna până n-o să-i arunc pe evrei în mare!

— Suntem alături de tine, Izzat! ce dorește Muftiul de la noi?

Izzat își coborî vocea.

— Acum, când s-a terminat războiul, evreii sunt pregătiți să vină aici cu miile, cu zecile de mii!

Îl aprobară cu toții. Citiseră poveștile din ziarul Falastine despre vapoare încărcate cu emigranți, pregătite să străpungă blocada britanică și despre bandele de evrei care așteptau pe țărmurile Europei să se reverse în Palestina.

— Britanicii se prefac doar că-i gonesc. Englezul pașă Bevin vrea să vină aici ca să nu se trezească cu ei în Marea Britanie. Nu aș avea mai multă încredere în englezi decât într-un beduin înarmat cu un cuțit pe întuneric! trebuie să luptăm!

Răsunară murmure de aprobare.

— Am un plan, un plan pentru care însuși șeicul Daoud și-a dat binecuvântarea, fie ca Allah s-ăl binecuvânteze, un plan care.

Tăcură cu toții când muzica fu întreruptă de vocea crainicului de la Radio Damasc. Începu să citească un raport despre lagărele de exterminare pe care britanicii pretindeau că le descoperiseră în Germania și Polonia. Crainicul spunea că observatori arabi independenți pretind că aceste lagăre nu există.

Vocea crainicului se estompă.

S-a transmis. Un plan minuțios. De către Diavolul Sionist. Simpatia lumii pentru. Invazia evreiască în Palestina Arabă.

Buletinul se termină cu știrea că trei mii de imigranți evrei fuseseră debarcați acum două nopți lângă Acra.

Izzat privi fețele posomorâte din jurul lui, care-l priveau cu ochii sclipind în umbra amiezii. Niciunul din cei prezenți nu se îndoia de posibilitatea unei astfel de conspirații și nici nu subestima magnitudinea amenințării cu care erau confruntați.

— Vedeți., zise Izzat.

— Dar fotografiile? protestă unul din ei.

De la sfârșitul verii, paginile ziarului Falastine se umpluseră cu pozele cuptoarelor germane de gazare. Atunci fusese un motiv de veselie.

— Oricine poate măslui o poză, zise Izzat. Este cel mai ușor lucru. Și, în afară de asta, dacă poveștile ar fi adevărate, englezii și americanii i-ar primi pe evrei în propriile lor țări. Nu, este o înșelătorie.

Logica argumentului era imbatabilă.

— Spune-ne despre planul tău, zise cineva.

Izzat se aplecă desenând hărți invizibile pe covor cu arătătorul.

— În fiecare dimineață, la ora opt, pleacă un autobuz spre Tel Aviv de la Poarta Jaffa. Este înțesat de evrei și nu-i păzește nimeni. Putem să ne alegem un loc potrivit pentru ambuscadă. Va fi mai

ușor decât să culegi smochine din pom. Vom avea o recoltă bogată – adăugă el pentru cei al căror curaj era domolit de zgârcenie.

— Dar cu englezii ce ne facem?

Izzat zâmbi strengărește.

— Lăsați-i în seama mea pe englezi.

Liniște. Părea promițător. O mare lovitură dată evreilor, care se anunța lipsită de pericol și promitea să le ofere și posibilitatea de a prăda autobuzul. De-abia așteptau să se ducă acasă și să-și ungă pușțile.

— Arată-ne cicatricea, îl îndemnă cineva.

Izzat se sculă și își ridică hainele. Apoi se întoarse. Cicatricea roșiatică de pe fesă contrasta cu pielea arămie.

— Spune-ne din nou povestea!

Izzat se lăsă convins.

— Era în noaptea când am atacat cincizeci de călăreți din kibuț – începu el. Am ucis vreo doisprezece atunci și le-am tăiat testiculele! unul din ei zăcea lângă calul lui, prefăcându-se mort. Când evreii au rupt-o la fugă, i-am urmărit și el m-a împușcat din spate.

— Voia să-ți tragă un glonte în cap și a greșit ținta!

Se întoarseră cu toții. Era Zayyad.

Izzat își trase hainele în jos. Era alb la față de furie.

— Ai venit să ne conduci în jihad-ul nostru, Abu Wagil?

— Care război sfânt? la tine numai ambiția este sfântă.

— Pentru mine, Palestina este sfântă! nu fac decât să continui lupta începută de marele martir Wagil Hass'an, fiul tău.

Făcu semn spre micul altar din colțul cafenelei și spre portretul îngălbenit care atârna acolo.

Zayyad studie fețele din jurul lui Izzat. Câțiva oameni erau din al-Naqb, iar restul din propriul lui sat. Majoritatea erau felahi ori idioți ca Tareq.

— Ce faceți aici?

Nu-i răspunse nimeni. Autoritatea mea asupra lor începe să slăbească, se gândi el. Miros disperarea lor. Li s-a îmbibat în piele ca sudoarea.

— Cafeneaua s-a închis. Duceți-vă acasă.

Nu se mișcă nimeni.

— Toți! afară!

Se împrăștiară. Până la urmă nu rămase decât Izzat.

— De ce oare ascultă pe idioți ca tine? se întrebă Zayyad cu

voce tare.

— Pentru că nu vor să-și vadă pământul furat, femeile violate și copiii trecuți prin baionetă.

— Vorbești ca Muftiul.

— Muftiul vorbește pentru noi toți.

— Când Muftiul deschide gura, vântul îi zboară limba.

— Și ce-ai vrea să facem, Abu Wagil? să stăm și să-i lăsăm pe evrei să ne alunge în deșert.

Ce să le spună?

— Se gândi Zayyad. Izzat avea dreptate, într-o zi vor trebui să lupte. Dar ca să lupte bine, oamenii aveau nevoie de conducători capabili, nu de ucigași și oportuniști în haine de clerici. Aveau nevoie și de arme, care să nu le explodeze în mâini.

— Dacă pui în primejdie satul acesta, îți tai degetele de la picioare, unul câte unul și ți le vâr pe gât, zise el. Și acum, ieși afară!

După ce plecă Izzat, se trânti pe divanul de lângă fereastră.

Rishou, Rishou, Rishou. Ce-o să mă fac?

SS Eretz Israel.

Furtuna se domoli destul ca să permită celor suficient de curajoși să înfrunte valurile și să iasă pe punte. Marea cenușie se zbuciuma înspumegată. Netanel se apucă de parapet, inspirând aerul sărat și înghețat. Simți un gust amar în gură și închise ochii să-și înghită răul care-l epuiza.

Când îi deschise din nou, se trezi uitându-se la profilul supt al Blockältester-ului Mendelssohn.

Se rezemase de parapet, la câțiva metri depărtare, mai slab și mai palid decât îl știa Netanel când era stăpânul Blocului 51, dar nu încăpea nici o îndoială. El era. Se priviră pentru o clipă, recunoscându-se reciproc și apoi se uitară în altă parte.

Netanel era prea uimit să reacționeze. Continua să se uite fix la mare. Rușinea și ura îi reveniră încet, o dată cu amintiri crude și dureroase, care îl făcură să geamă cu voce tare.

Ar trebui să-l denunț! se gândi el. Aș fi instrumentul pedepsirii sale. O să spun tuturor de pe vas cine este și ce-a făcut la Auschwitz, iar ei or să-l ia și or să-l arunce în mare.

Dar își aminti imediat; cum să-l denunț pe Mendelssohn când și eu sunt vinovat, la fel ca și el? nu mai ai dreptul să acuzi, când și tu însuți ai fost un kapo. Ai sângele lui Mandelbaum sub unghii. Vă aveți la mână unul pe celălalt.

Se uită mult timp la întinderea mare de apă rece și cenușie, iar când își ridică privirile puntea era pustie, Mendelssohn dispăruse.

Furtuna se îndepărtase; soarele apunea în spatele lor pe un cer senin. Acum, puntea se umpluse de oameni care de-abia așteptau să vadă Palestina. Mulți din tovarășii de călătorie ai lui Netanel erau supraviețuitori ai lagărelor de concentrare germane, la fel ca și el. Pentru fiecare din ei, vederea Pământului Făgăduinței avea o semnificație mistică, aidoma curcubeului pe care-l zărise Noe după Potop. Însemna că supliciul lor se sfârșise.

Acum, erau în jur de vreo trei – patru sute pe punte – se gândi Netanel. Doar cei prea slăbiți de răul de mare rămăseseră în cabină. Fețele din jurul lui erau trase și fantomatice în lumina verzuie a amurgului. În ciuda frigului, unii bărbați erau în cămașă, fericiți să simtă aerul rece după duhoarea sufocantă de sub punte. Toți aveau numere tatuate pe încheieturi și antebrațele albe ca marmura.

În timp ce scrutau zările, rugându-se să zărească țărmul înainte să se întunece, avură câteva viziuni.

Omul de lângă el se întoarse și-i zâmbi. Netanel nu-și putea da seama câți ani avea – treizeci, patruzeci, cincizeci, greu de spus la veteranii lagărelor. Îi lipseau doi dinți.

— Am ajuns în sfârșit acasă – zise el în germană.

— Anul acesta la Ierusalim – spuse Netanel, parafrazând ruga de Paște.

— Ești german?

— Înainte de război am locuit lângă München. Dar tu?

— Frankfurt. Dar am trăit în Belgia din 1936. Părinții mei m-au trimis acolo să scap de naziști. Poți să crezi așa ceva? familia aceasta a avut grijă de mine timp de trei ani. Ce oameni buni! el era poștaș!

— Ce s-a întâmplat?

— Propriul lui frate l-a denunțat la Gestapo. Ai mai auzit așa ceva? n-am reușit să aflu ce s-a întâmplat cu ei.

Netanel se uită la încheietura lui.

— Unde te-au trimis?

— La Maidanek. Am stat cincisprezece luni acolo.

Făcu semn spre dinții lipsă.

— Un kapo mi-a făcut-o. Cu patul puștii. Un evreu la fel ca mine. Îți vine să crezi?

Îi întinse mâna.

— Mă numesc Chaim. Toată lumea îmi spune Hymie. Pe tine

cum te cheamă?

Netanel se gândi la varul său Chaim, înghețat într-un vagon, undeva în Polonia.

— Rosenberg. Netanel Rosenberg.

— Cunoști pe cineva în Palestina?

Netanel clătină din cap.

— Vărul meu locuiește la Tel Aviv. A plecat din '34 cu întreaga familie. I-am spus că este nebun. „Cum o să trăiești într-un asemenea loc?" Îți vine să crezi?

— Niciunul din noi nu putea să prevadă ce-o să se întâmple.

— Îl cheamă Uri, Uri Aisenberg. Are un restaurant pe strada Dizengoff. Ar trebui să-l cauți. Poate o să-ți găsească ceva de lucru.

Se auzi un strigăt, urmat de altele. Arătau cu toții într-un punct. La orizont, spre est, se zărea o fâșie galbenă, ca o linie trasată de un creion.

— Palestina – zise Hymie, reverențios, de parcă ar fi rostit o rugă.

Pe măsură ce se apropiau de coastă, dunele galbene de nisip din Golful Akko și pinii verzui, întunecați de pe Muntele Carmel din Haifa începură să se contureze pe fundalul cenușiu.

Soarele coborî la asfințit, iar razele sale aurii le arătau drumul spre casă.

Apoi, se făcu noapte. Navigară mai departe prin bezna amară, către sclipirea portocalie a rafinăriilor din Haifa. Veteranii lagărelor se întoarseră în cabine să se încălzească, așteptând să treacă ultimele orele, înainte să ajungă, în sfârșit, acasă.

Haifa.

Trei bărbați și o femeie stăteau la o masă întro cameră micuță, deasupra unui restaurant din strada He-Haluz. Ploaia bătea în fereastră, scurgându-se pe sub pervaz și formând o băltoacă la picioarele lor. Rămășițele unui dejun alcătuit din omletă și salată erau împrăștiate pe masă, printre pahare și o sticlă de vodcă, nedesfăcută.

Asher îi privi pe ceilalți.

— Tocmai am primit mesajul de la căpitanul vasului Eretz Israel. Îi va lăsa la mal pe oaspeții noștri la ora zece, în noaptea aceasta, lângă satul Quiryat HaGefen.

Bărbatul din stânga lui Asher, David Shapira era îmbrăcat în uniforma kaki a sergenților din Poliția Supranumerară Evreiască. Bătu cu arătătorul în masă.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Trebuie să-i ascundem aici și în Acra înainte de ivirea zorilor.

Vorbi și celălalt bărbat, pe nume Uri Ben-Carmel. Ca și Asher, nu purta uniformă, dar, ca director local al Companiei de Transport Egged, juca un rol vital în cadrul Organizației Haganah.

— O să pregătesc patru autobuze și am să caut să conving câțiva șoferi de la Solel Boneh să vină cu camioanele la punctul de întâlnire.

— Pe câți poți garanta?

— Îl întrebă Asher.

— Cel puțin șase. Ar mai fi încă trei, dar.

Ridică din umeri.

— Spun că au familii și se tem.

— Ce ai mai aranjat?

— Avem cel puțin douăzeci de taxiuri. Toți, membri Haganah pe care ne putem baza.

— Și dacă se întâmplă ceva?

— Zise polițistul.

Asher le spuse despre telexul pe care-l interceptaseră de la Cartierul General CID din Ierusalim.

— Înseamnă că vor fi acolo – zise Shapira.

Asher înălță din umeri.

— Da, presupun că sunt. Dar la bordul vasului se află, de asemenea, o echipă Haganah. Vor avea grijă ca oamenii să ajungă pe plajă, indiferent ce se întâmplă. După aceea, este treaba noastră.

Ben-Carmel luă o înghițitură de vodcă.

— Chiar și așa este aproape imposibil să-i aducem la Haifa și Acra în noaptea aceasta. Vor fi blocaje peste tot.

— Da, poate că va fi nevoie să-i cazăm la kibuțurile din Kfar Atta și Kfar Yassif.

Ceilalți rămaseră tăcuți.

— Va trebui să organizăm ceva ca să-i ținem ocupați pe englezi – zise Asher.

— La ce te-ai gândit? îl întrebă Shapira.

— Este evident că trebuie să-i oprim pe britanici să ajungă la punctul de întâlnire. Dar, mai întâi, trebuie să ne asigurăm că nu vor veni în forță. Aici, vom avea nevoie de tine, Rebacca.

Rebecca Orenstein încuviință încet din cap. Era o fată solidă, cu câteva fire de mustață deasupra buzei de sus. Purta șort kaki și bluză de doc și stătea cu picioarele desfăcute și mâinile pe masă, ca

un bărbat. Dar, când vorbi, vocea ei caldă și plăcută contrasta cu înfățișarea.

— Am pregătit doisprezece Palmaciniki. Trebuie doar să ne dai de știre.

Fetele din Haganah se bucurau de același tratament ca și bărbații. Multe făceau parte din Palmach, ramura militară de elită a organizației.

— Ce armament aveți?

— Pistoale-mitralieră Sten, treisprezece puști, zece arme de mână de diverse calibre și două aruncătoare de mine de cinci milimetri.

— Câtă muniție?

— Poate pentru trei atacuri, din păcate, Ash.

— Grenade de mână?

— În jur de douăsprezece.

Asher zâmbi.

— Suficient. Mai bine decât să aruncăm cu pietre.

— Am făcut și asta.

— Bine. Uri, tu te vei ocupai de transport. Este lămurit. Shapira, vom avea nevoie să-i ții în loc pe englezi între Haifa și punctul de întâlnire. Iar tu, Rebecca, mă tem că va trebui să te rog pe tine și pe Palmacinikele tale să atacați fortul britanic de la En Josef.

SS Eretz Israel.

Vasul scârțâi și se clătină izbit de un val.

Netanel stătea în hamacul lui, ascultând vibrația motoarelor și discuțiile pline de entuziasm ale celor din jur. Acum, când se apropiaseră de destinație, înviaseră cu toții. Uitaseră de frica și disperarea lor din timpul furtunii.

Deodată, auzi o voce strigând în germană, un glas dur, poruncitor. Oare n-o să se termine niciodată cu aceste coșmaruri?

Apoi, o auzi din nou.

Nu era în imaginația lui. O auziseră cu toții.

Acum distingea și cuvintele.

— Vă vorbește căpitanul Sunderland al Marinei Maiestății Sale. Ați pătruns ilegal în apele Protectoratului Palestinei. Venim la bord. Dacă nu opriți imediat motoarele, vom fi obligați să deschidem focul.

Vibrațiile crescură. Măriseră viteza.

Netanel sări din pat și alergă pe coridor.

Puntea era scăldată în lumina reflectoarelor. Netanel își duse

mâna la ochi. Distinse o siluetă pe nava britanică de patrulare, la mai puțin de un sfert de milă de port.

— Eretz Israel, vă previn pentru ultima oară. Dacă nu vă supuneți, vom deschide focul.

Eretz Israel continua să înainteze în viteză. Șalupa de patrulare se îndrepta direct spre el.

Oamenii se năpustiră pe punte. Un ofițer alergă dea lungul parapetului, spunându-le să se întoarcă în cabine.

Netanel auzi un pocnet în metalul de deasupra capului, de parcă cineva ar fi aruncat cu monezi. Deodată, femeile începură să țipe. Zăceau deja trei trupuri pe punte.

Se stârnise panica.

Lui Netanel îi trebuiră câteva minute să priceapă ce se întâmpla. Șalupa de patrulare trăgea în ei.

Se aruncă cu fața-n jos.

Uruitul motoarelor ajunsese la apogeu, făcând vasul să tremure. Șalupa de patrulare Vickers trase din nou. Gloanțele plouau pe punte, ricoșând din toate părțile.

Trebuie să cobor, se gândi Netanel. Dar scara era plină de oameni. Văzu o femeie țipând, strivită în aglomerație.

Netanel se uită peste parapet. Căpitanul lui Eretz Israel se îndrepta exact către șalupa de patrulare care se afla acum la mai puțin de cincizeci de yarzi depărtare.

Alt răpăit de mitralieră înfipse gloanțe în carena vasului. Prea sus ca să primejduiască viața celor de pe punte. Ferestrele de la cabine se făcură țăndări.

Se încleștă, așteptând să se ciocnească de șalupă.

Dar nu se ciocniră.

Netanel se uită înapoi și văzu șalupa de patrulare despicând valurile negre. Căpitanul striga la ei prin portavoce, dar Netanel nu mai distingea cuvintele. Erau astupate de șuieratul vântului și de răpăitul mitralierelor Vickers.

Două corpuri zăceau pe burtă, în beznă, la câțiva metri depărtare. Dintr-unul se scurgea un șuvoi negru în canalul de evacuare. Reflectorul șalupei de patrulare se roti din nou, luminând puntea și fețele morților. Unul din ei era Mendelssohn.

Iar celălalt Hymie.

Poți să-ți imaginezi așa ceva?

— Se gândi el.

En Josef.

Fortul britanic Tegart domina coasta, cocoțat în vârful unui deal, la o milă nord de oraș. Rebecca știa că nu era păzit temeinic. Englezii nu se așteptau să fie atacați în propriul lor fort.

Trei runde de grenade erau ca și când ai fi aruncat smochine într-o mașină blindată, dar, dacă puteau proiecta grenadele direct în zid, ar putea stârni panică timp de vreo oră. Era important să dea impresia celor din garnizoană că aveau dea face cu un atac concertat.

Se cuibări într-o râpă, sub ziduri și făcu semn spre două Palmacinike să aducă aruncătoarele de grenade. Ploua torențial și cizmele lor se afundau în noroi.

Calculul traiectoriei era o chestie de noroc. De la această distanță, n-ar fi prea greu, hotărî ea. Aș putea arunca o portocală în santinela de pe zid dacă aș avea un aruncător ca lumea.

Fixă cu mâinile ei arma și sărută prețioasa grenadă de 5 mm înainte s-o bage înăuntru. Sperase că o să participe la un atac serios, pe viață și pe moarte, dar presupunea că merită, oricum, să ajute 500 de compatrioți evrei să ajungă în Palestina.

Pocnetul grenadei răsună în liniște.

Erupse o flacără albă, urmată de o explozie răsunătoare. O sirenă se declanșă dincolo de ziduri. Soldații britanici strigară speriați și un ofițer începu să împartă ordine.

La o sută de yarzi spre dreapta, o mitralieră Sten răpăi în zid. Răsunară și alte împușcături în beznă. Palmacinikele ei se înșirară în jurul fortului. Dacă știau să drămuiască muniția și să se miște cu grijă, puteau fi confundate cu o armată.

Qiryat HaGefen.

Asher stătea pe plajă, scrutând întunericul. Încerca să zărească vasul SS Eretz Israel. Luna apărea și dispărea după nori, îngreunându-i misiunea. Ploaia îi lipise părul de față. Picături de apă i se scurgeau pe bărbie.

Când luna apăru din nou, își ridică binoclul și distinse silueta vaporului la nord de golf. Sclipea ceva în dreptul ei. Probabil că era patrula engleză care semnala țărmul.

Lăsă binoclul și înjură pe înfundate.

— Ce este? îl întrebă Ben-Carmel.

— S-a dus prea mult către nord. Se apropie în mod periculos de recif.

Asher alergă la mașină și luă lampa Aldis. Trebuia să-i prevină înainte să fie prea târziu.

Șoseaua Haifa.

Căpitanul Tom Hughes de la Direcția a 6-a Aeropurtată trase jeep-ul către șirul de mașini aliniate, cu mâna apăsată pe claxon. În cele din urmă, se opri, se dădu jos și se uită în direcția reflectoarelor, uimit și enervat. Era un tip din Yorkshire și nu se obosea să fie politicos.

— Ce dracu' se întâmplă aici?

Drumul era complet blocat. Două camioane se răsturnaseră pe-o latură. Le înconjuraseră mașini de poliție și de salvare. Oamenii se strânseseră curioși, uitându-se la camioanele avariate și amestecându-se printre personalul medical.

Un polițai în uniformă kaki alergă prin ploaie și salută elegant:

— Sergent David Shapira de la Poliția Supranumerică. Evreiască. Îmi pare rău că nu vă puteți continua drumul, căpitane. Mă tem că a fost un accident!

— Luați dracului astea din drum!

— Încercăm să deblocăm șoseaua cât mai repede.

— Pe dracu'!

— Tună Hughes.

Va dura ore-n șir până să iasă din acest haos. Îi punea răbdarea la grea încercare. Mai întâi, trebuise să-și trimită jumătate din trupele sale la En Josef, unde colonelul care răspundea de fort – îl cunoștea pe tip, era complet idiot și londonez pe deasupra – raportase că se afla sub asediul unei forțe superioare numeric.

Și acum porcăria asta.

Hughes, îl dădu la o parte pe polițistul mic de statură și își făcu loc prin mulțime. Un bărbat zăcea pe spate lângă camion, cu fața acoperită de o masă de sânge. Celălalt șofer era prins încă în cabina lui și doi polițiști încercau să-l scoată de acolo.

Ploua torențial.

O clipă. Ceva nu era în regulă.

— Probabil că s-au ciocnit frontal – spuse sergentul evreu. Încărcătura s-a răspândit pe toată șoseaua. Nu cred că o să strângem totul până mâine dimineață.

Da, ceva nu era în regulă, categoric! pe ploaia asta! două motoare fierbinți. Ar fi trebuit să fie abur.

Lovi cu piciorul capota camionului. Mâncată de rugină. Fusese dată cu vopsea pe deasupra.

— Caporale! dă-mi afurisita aia de lanternă!

Hughes se aplecă și se uită atent înăuntru.

— Ce s-a întâmplat, căpitane? ați găsit ceva?

— Da, am găsit. Camionul ăsta afurisit nu are motor!

Shapira clătină din cap.

— Un afurisit de miracol, aș spune!

Rânji.

— Dar țara asta este plină de miracole, nu-i așa?

Shapira zâmbi, la rândul lui.

— Presupun că da.

Camioane fără motoare. Cărămizi și țevi împrăștiate pe toată șoseaua. Cu alte cuvinte, o ambuscadă, se gândi Hughes. Câteva mașini de poliție și ambulanțe și câțiva civili răniți pentru ca zăpăceala și întârzierea să fie desăvârșite. Tipii ăștia erau sclipitori de inteligenți câteodată.

Hughes îl apucă pe Shapira de cămașă și-l trase spre cabina contorsionată a camionului.

— O s-o pățești pentru asta, băiete, să fiu al dracului dacă n-o s-o pățești! bombăni el și se întoarse la jeep-ul său.

SS Eretz Israel.

Netanel stătea la proră și vedea valurile spărgându-se de străvechile ziduri romane, sub dune. O lampă Aldis sclipea prin ceața de nisip și spumă.

Echipajul dădea ordine, încercând să-i aducă pe toți înapoi pe punte.

Vasul se ciocni brusc de stânci. Hârșâitul metalului pe recif fu atât de agonizant încât Netanel își duse mâinile la urechi și răcni. Fu aruncat înainte, se lovi cu capul de un bolard și leșină.

Când deschise ochii, vasul se înclinase, iar valurile înspumate se pregăteau să-l primească în vârtejul lor. Nu trebuia să mai stea pe gânduri. Plonjă cu picioarele înainte în mare, iar apa rece îi acoperi capul.

En Josef.

Rebecca înjură. Nu mai suporta durerea din mână. I se scurgea sângele prin bandaj. În afară de ea, erau rănite încă trei Palmacinike. Ajungea pentru o singură noapte.

Întăririle britanice vor sosi în curând.

Se uită spre Haifa exact la timp și văzu semnalul luminos pe șosea. Convoiul britanic fusese oprit.

Două rafale de mitralieră secerară pământul la cinci yarzi de locul unde stătea.

— Retrageți-vă! strigă ea. Trimiteți semnalul roșu! hai să ieșim

dracu' de aici!

Qiryat HaGefen.

Peste tot pluteau capete ca niște dopuri. Eretz Israel se înfipsese în recif. Acum se înclinase la un unghi de patruzeci și cinci de grade. Îl străpunseseră stâncile. Marea mai avea puțin până să-l înghită de tot.

Un val se rostogoli pe lângă el și se sparse pe plajă. Auzi pe cineva țipând.

— Leah! leah!

Femeia lipăia în apă, încercând să ajungă lângă o fetiță. Netanel se repezi și scoase copilul la suprafață. Apoi înotă cu ea spre țărm.

Se afla la mai puțin de o sută de yarzi depărtare, dar curenții îngreunau înaintarea. Netanel se luptă din răsputeri până când ajunse într-o zonă mai liniștită și se lăsă purtat de valuri. Acum, pe plajă apăruseră lumini și se auzeau oameni strigând.

Cineva alergă spre el prin apa puțin adâncă și-l trase pe plajă.

— Ia copilul! strigă Netanel.

Fetița îi fu smulsă din brațe și Netanel căzu în genunchi, în spumă.

Își ridică privirile. Bărbați și femei veneau dinspre sat. Aduceau funii sau formau lanțuri umane ca să tragă din apă pe cei care mai luptau încă, înotând împotriva curentului. Felinare fură așezate pe țărm și farurile mașinilor luminau plaja.

Evrei care ajută alți evrei, se gândi el. Pentru prima oară!

Se întoarse în apă. Acum era mai ușor să înoate purtat de curent. O găsi pe mama copilului, epuizată, gata să se înece. O apucă de brațe și înotă cu ea, de data aceasta spre capătul nordic al plajei.

Șoseaua Haifa-Acra.

Hughes eliberă drumul până la „accident”, amenințându-i pur și simplu pe șoferii celorlalte mașini: dacă nu-și trăgeau vehiculele din șanț, vor trece cu camioanele peste ele.

În timp ce trupele debarasau șoseaua de cărămizi și țevi de metal, fură atașate funii de camioanele avariate și altele două le traseră de pe partea carosabilă. Dură aproape două ore până reuși să-și croiască drum cu convoiul lor.

Zâmbea când se întoarse la jeepul lui. Shapira se așeză în spate cu caporalul lui Hughes. Caporalul îi puse un pistol la tâmplă.

— Mai bine mai târziu decât niciodată, fir-ar al dracului! zise Hughes. Așa am spus întotdeauna!

Qiryat HaGefen.

Netanel înotă, de patru ori spre epavă. Acum se lăsă pe genunchi în nisipul moale și scuipă apa sărată din plămâni, pregătindu-se pentru încă un drum.

De data aceasta nu mai avea putere. Dar se va duce oricum.

Se aruncă în valuri. Cineva îl apucă de braț.

— Ce faci? ești epuizat! întoarce-te!

Netanel doborî omul cu un pumn. Plonjă în următorul val și se pierdu în beznă.

Asher se uită după el. Nebun. Omul era mai mult decât epuizat.

O luă după el.

Mai erau încă oameni în apă, chiar prea mulți. Se aruncă cu capul sub val și simți cum îl trage curentul spre epavă. Netanel se afla deja la cincizeci de yarzi mai departe. O femeie se zbătea să susțină un băiețel. Netanel îi apucă și încercă să-i tragă înapoi pe plajă. Femeia intrase în panică și începuse să se zbată.

Când veni Asher, apucă băiatul care era deja fără cunoștință, ridicându-l de brațul stâng. După aproape un sfert de oră nu reușiseră să învingă curentul, iar Netanel rămăsese în urmă.

Asher văzu capătul unei funii la suprafața apei. O apucă. Cei de pe plajă observară gestul lui și începură să tragă imediat. De îndată ce ajunse în ape puțin adânci, bărbații alergară prin valuri și îi luară copilul din brațe.

Asher își înfășură funia de umăr și înotă îndărăt.

Curentul îi purtase pe Netanel și pe femeie înapoi, către recif. Tot ce putea face Netanel acum era să-și țină capul deasupra valurilor. Încă câteva minute și se vor îneca amândoi.

— O iau eu! strigă Asher. Apucă-te de funie!

Netanel o înfășură în jurul taliei, epuizat.

— Ține-te bine! îi strigă Asher.

Se menținea la suprafață, așteptând să-i zărească cei de pe țărm și să-i tragă la mal.

Șoseaua Haifa-Acra.

Hughes se ridică în picioare în jeep și arătă cu degetul spre bărbatul cu tichie de lână.

— Ia-ți afurisitele astea de animale de pe afurisitul acesta de drum chiar acum!

Omul dădu din mâini și-i răspunse în ebraică.

— Ce spune?

— Că Dumnezeu în marea lui înțelepciune a creat oile înaintea

mașinilor, îi traduse Shapira.

Hughes pufni și se dădu jos din jeep. Erau cel puțin vreo două sute de oi în jurul mașinii. Se făcuse miezul nopții.

— Dumnezeu în marea lui înțelepciune a creat, de asemenea, mitraliere și asta este exact ce am să folosesc împotriva afurisitelor ăstora de oi dacă nu le ia mai repede de pe drum.

Shapira traduse aproximativ ce spusese căpitanul Hughes păstorului. Omul clipi la lumina farurilor.

— Comunică-i că n-are decât din partea mea! îi zise omul lui Shapira. După cum știi prea bine, fiindcă a fost ideea ta, le-am furat de la un arab. Așa că n-o să mă supăr dacă englezul le măcelărește pe toate și le pune la grătar. Sunt convins că stăpânul lor arab va vărsa lacrimi amare.

— Zice să le împușți! îi spuse Shapira lui Hughes.

Hughes se întoarse spre șoferul camionului din spatele lui.

— Hai, pornește! zbieră el. Treci direct printre ele!

* * *

Asher auzi de pe plajă apropierea convoiului și văzu farurile proiectate pe cer pe după dealuri.

— Grăbiți-vă! îi strigă el lui Ben Carmel. Vin! grăbiți-vă!

Cărară bărbatul leșinat în sus pe plajă și-l așezară în cel mai apropiat camion.

— Dă-i drumul! strigă Asher.

Alerga printre camioane și taxiuri, lovind cu piciorul în uși și zbierând la șoferi.

— Au venit englezii! dați-i drumul!

Când sosi Hughes, îi ordonă caporalului să aprindă reflectorul montat în spatele jeepului și să-l îndrepte spre plajă.

— Fir-ar al dracului! murmură el.

Se vedeau mii de urme în nisip. Bărbați și femei rămăseseră în apă, ajutând supraviețuitorii să ajungă la mal sau formau lanțuri umane și încercau să-i tragă pe cei care nu mai aveau putere să înoate.

Apărură capete la lumina reflectorului, plutind pe valurile cenușii. Silueta neagră a vasului Eretz Israel scrâșnea pe recif.

Hughes se întoarse spre caporal.

— Spune-i lui Sharp să-și așeze plutonul dea lungul șoselei și să oprească pe oricine ar încerca să fugă de pe plajă. Pe urmă, adu-i pe Alderson și Finch și anunță-i să se pregătească să-și ude cizmele.

— Ce-o să faci?

— Nu sunt un afurisit de animal, Shapira. Acolo sunt oameni gata să se înece.

— Este vina ta! zise Shapira. Au supraviețuit naziștilor ca să moară la o sută de yarzi de Palestina.

— Ba nu, sergent, nu este vina mea! spuse Hughes. Poate că este vina afurisitului de Bevin sau a afurisitului de Ben-Gurion, dar în nici un caz a mea. Este clar?

Dracu' să-i ia pe toți!

— Se gândi el. Ce încurcătură afurisită!

Dracu' să-i ia pe toți!

Ierusalim.

Pe Sarah o apucă tremuratul și își băgă degetele în mânecile jachetei de lână. Afară, lângă Poarta Damascului, un vânt rece flutura hainele arabilor care se îngrămădeau în jurul autobuzelor. Evrei micuți se întorceau de la școală, în pantaloni lungi de ski și căciuli de lână, râzând și chicotind, cu obrajii roșii de frig.

Se uită la ceas. Bărbatul întârziase. Chelnerul îi turnă cafea. Duse la gură ceașca micuță și își încălzi nasul și obrajii la aburi.

— Mii de scuze – zise el în arabă. Am avut de rezolvat niște afaceri.

Sarah ridică din umeri și-i făcu semn să se așeze. Îi plăcea mereu să întârzie, ca să-i demonstreze că era stăpân pe situație. Probabil că-i venea greu să trateze cu o femeie, se gândi ea.

Îi spusese că-l cheamă Ishmael. Avea păr scurt, ondulat, spicat cu fire albe și o mustață stil Chaplin, purtată adesea de arabii cu pretenție de domni. Hainele erau bine croite, deși de un gust execrabil, iar cravatele sale erau făcute toate din mătase brodată în culori țipătoare.

Ceilalți, de până atunci, se străduiseră să nu atragă atenția, dar Ishmael era cel mai împopoțonat individ din cafenea, dacă nu din tot cartierul Porții Damascului. Se pare că dorea ca ceilalți arabi să creadă că era amanta lui. Oricum, nu-i trecuse nimănui prin minte că era membră Shai, serviciul de spionaj al organizației Haganah.

Afară începuse să se întunece. Strigătele muezinilor de pe minarete care chemau credincioșii la rugăciunea de seară răsunau în tot orașul. Cuvintele se topeau în vuietul vântului de decembrie.

După ce chelnerul le aduse cafeaua, Ishmael își aprinse o țigară și se aplecă peste masă zâmbind. Când surâse, își dezveli un dinte de aur. Se poartă, într-adevăr, de parcă ar fi o întâlnire între îndrăgostiți, se gândi ea.

— Ai adus banii?

— O întrebă el.

— Doar ți-am mai spus, Ishmael. N-o să vezi nici un ban până nu ne furnizezi o informație valoroasă. Doar n-o să te plătim ca să stai aici și să-ți bei cafeaua.

— De unde să știu dacă pot să am sau nu încredere în tine? zise el.

Era o pretenție uimitoare pentru un trădător, dar, cu toate acestea îi răspunse:

— Ce-ar fi viața fără încredere?

Bărbatul rânji și-i privi insolent sânii. Apoi, i se adresă în engleză.

— De ce nu vrei să mergem undeva să facem dragoste? îi șopti el.

Tipic pentru un arab orășean, se gândi ea. Cred că dacă folosesc asemenea cuvinte este o dovadă de emancipare. Îl privi fix, dar nu-i răspunse.

— Este un hotel chiar după colț, continuă el.

— Bine. Du-te tu mai întâi. Ne întâlnim acolo.

Sorbi din cafea.

— Dacă nu ajung într-o jumătate de oră, poți să începi și fără mine.

Bărbatul râse copios. Scotea niște sunete adânci, care-i veneau din piept, ca bolborositul narghilelei.

Acum, după ce l-am pus la punct, sper că o să putem trece la treabă, se gândi Sarah.

— De-aproape o lună ne-am întâlnit aici în fiecare săptămână. Dar nu mi-ai spus încă nimic folositor.

— Ți-am spus că o să mai dureze.

— Este o tranzacție simplă, Ishmael. Tu ești vânzătorul, iar eu cumpărătorul. Nu-ți dau nici un ban până nu-mi oferi ceva folositor.

Ishmael se aplecă înainte, ținându-și țigara între buze. Se vedea cât de colo că voia să-i spună un secret.

— Unul din autobuzele voastre va fi atacat. Sarah ridică din sprâncene.

— Care anume?

— Egged-ul de dimineață dinspre Tel Aviv. Intenționează să ucidă toți pasagerii, să-i prade și să dea foc mașinii.

— Când?

— Peste două zile. Ambuscada va fi la Bab el-Wad.

— Câți oameni? ce fel de arme?

Ishmael își îndreptă țigara și tutunul trosni ca lemnul de foc.

— În jur de doisprezece.

— Zise el – nu vă îngrijorați în privința armelor. Probabil că or să se rănească mai mult pe ei înșiși.

— Cum ai obținut aceste informații, Ishmael?

Bărbatul se posomorî.

— Voiai ceva folositor. Ți-am dat. Acum plătește-mă!

Sarah clătină din cap.

— Dacă autobuzul va fi atacat, te vom plăti. Dar nu-ți dau bani pentru o poveste care ar putea foarte bine să fie inventată.

— Crezi că aș putea face așa ceva?

— Sunt sigură.

Ridică din umeri.

— Ce aveți de gând?

— Să luăm măsuri de precauție.

Își stinse țigara și vorbi din nou în arabă. Ochii lui o priveau plini de admirație.

— Poate că nu vreau să fiu plătit în bani.

— Este tot ce-ți oferim.

— Păcat!

Se uită la ceas. Era scump, observă ea. Un Rolex american.

— Trebuie să plec.

— La rugăciunea de seară, cumva?

Zâmbi, dar ochii lui erau reci. Probabil că nu-i convenea, se gândi ea. Nu-i convenea să trateze cu o femeie și să fie și refuzat pe deasupra.

Îl privi cum se îndepărta. Informația pe care i-o dăduse era foarte importantă, dar și motivația lui era la fel de importantă. Oare ce-l determinase pe Ishmael să colaboreze cu Haganah?

Unii arabi deveneau informatori ca să câștige bani ușor. Effendi din oraș erau altfel. Se năräviseră cu viața luxoasă și plină de plăceri, iar loialitatea lor fusese umbrită de interese personale.

Alții tratau trădarea ca pe un joc, de parcă rezultatul conflictului dintre propriul lor popor și evrei ar fi fost cu totul altceva decât rezultatul propriei lor perfidii. Lăcomia îi robea și-i împiedica să privească în perspectivă.

Alții foloseau organizația evreiască drept mijloc de răzbunare. Mai bine să-mi omoare Haganah dușmanul, decât s-o fac eu și să-mi oblig familia să suporte consecințele.

Se întreba din care categorie făcea parte Ishmael.

Într-un colț, un arab în anteriu alb, murdar, răsucea mătăniile între degete, rostindu-și rugăciunile. Îl chema Levi BarAyal; și era agent Shai, la fel ca ea. Sarah îi făcu semn. Atunci se ridică și-l urmă pe Ishmael prin mulțime, trecând de Poarta Damascului.

Haifa.

Vechiul Fiat își croi drum pe pantele Muntelui Carmel, pe lângă blocurile și casele în stil arăbesc, lăsând în urmă străzile cartierului Hadar. Asher parcă Fiat-ul lângă o pensiune ascunsă după un pâlc de pini înalți. Se dădu jos din mașină și intră înăuntru.

Proprietarul, pe nume Levitski, îl duse într-o cameră, la al doilea etaj. Netanel stătea pe un scaun, la fereastră și se uita la portul învăluit în ceață. Vântul zguduia ferestrele și sufla sălbatic.

— Shalom, zise Asher și-i întinse mâna. Mă numesc Asher Ben-Zion. Fac parte din Haganah.

Netanel se uită la vizitatorul său, dar nu dădu nici un semn că l-ar fi recunoscut după noaptea trecută.

— Shalom.

Asher se trânti pe un scaun. Avea cearcăne sub ochi.

— Iartă-mi înfățișarea. N-am dormit de patruzeci și opt de ore. Am avut multe de aranjat.

Netanel încuviință din cap, dar nu zise nimic.

— Cum te numești? îl întrebă Asher.

— Rosenberg. Netanel Rosenberg.

— Îți amintești ce s-a întâmplat noaptea trecută, Rosenberg?

— Îmi amintesc că m-am udat foarte rău.

— Ai salvat cel puțin douăzeci de oameni.

Îl studie pe Rosenberg mai atent. Cicatricea de pe partea dreaptă a feței se vindecase prost și îi ținea pleoapa pe jumătate închisă. Buza îi fusese sfâșiată în două locuri și îi trăgea colțurile gurii în jos, într-un rânjet permanent. Seamănă mai mult cu un pungaș decât cu un erou, se gândi Asher.

Câți ani o avea?

— Se întrebă el. Părul îi era plin de fire albe și pielea, îi stătea întinsă peste oasele feței. În jur de patruzeci.

Levitski îi dăduse haine curate, dar cămașa era prea mică pentru el și mâneca nu-i acoperea tatuajul albastru de pe încheietura brațului. Își mișcă încontinuu mâinile, remarcă Asher. Parcă n-aveau astâmpăr. Dar cel mai ciudat lucru erau ochii lui. Opaci, lipsiți de viață, ca cei ai peștilor morți, înșirați în piață pe

tarabe.

— Ești deosebit de curajos, zise Asher.

— Asta crezi?

Asher clătină din cap.

— Da, aceasta a fost prima impresie.

— Și acum?

— Acum mă întreb dacă nu sperai cumva să te îneci.

Netanel își dezdoi degetele cu un mare efort de voință. Deodată, Asher își dădu seama că omul îl asculta cu atenție.

— Câți ați salvat noaptea trecută?

— Din cei cinci sute patruzeci și șase de oameni la bord, estimăm că au reușit să ajungă la țărm mai mult de trei sute. Restul, fie s-au înecat, fie au fost pescuiți de englezi azi-dimineață.

— Ați reușit să ascundeți restul supraviețuitorilor?

Asher clătină din cap.

— Din păcate, nu. Britanicii au luat cel puțin o sută. Fie de pe plajă, fie din sat sau din blocajul de pe șosea. Restul sunt împrăștiați pe coasta de nord, aici, în Haifa, în Acra sau în kibuțurile îndepărtate. Numai în această pensiune sunt opt din camarazii tăi.

— Deci, numai două sute.

Asher tresări jenat de nota de reproș din glasul interlocutorului său.

— În circumstanțele actuale este mai mult decât am îndrăznit să sperăm. Încă două sute de evrei în Palestina, care altfel ar fi putrezit în lagărele DP din Europa. Europa nu mai vrea refugiați evrei. Noi, da.

— Chiar crezi că britanicii or să ne lase să avem propriul nostru stat evreiesc aici?

— Nu, nu cred că vor să facă asta, dar îi vom obliga.

— Veți folosi forța împotriva lor?

— Vom folosi orice mijloace necesare. Acesta este Pământul Făgăduinței, promis de Dumnezeu pe vremea faraonilor și de Balfour în 1917. Închipuiește-ți! avem atât cuvântul lui Yehova, cât și al britanicilor! palestina ne-a fost promisă de două ori.

— Atunci de ce ne opresc acum să venim? noaptea trecută au tras în noi. Am văzut doi oameni zăcând pe punte, răpuși de gloanțele britanice. Credeam că englezii erau de partea noastră! credeam că doar germanii vor să ne ucidă!

— Asta este politica.

— Totul este politică. Hitler și Streicher au fost tot politică. Și

gazarea copiilor este tot politică.

Asher ridică din umeri.

— Britanicii vor petrolul arab, se tem de expansiunea rușilor și vor să mențină aici bazele lor aeriene. Așa că, deși le pare rău pentru noi și varsă găleți de lacrimi la procesele de la Nürnberg, au hotărât să-i curteze pe arabi. În ceea ce-i privește pe englezi, Netanel, trebuie să înveți că ei nu cunosc decât două poziții politice. Fie te obligă să-i lingi în fund, fie îngenunchează și te ling ei pe tine.

— Și voi ce-ați făcut până acum?

— Când Ernest Bevin, ministrul lor de externe, a redus imigrarea la o mie cinci sute de evrei pe lună, Consiliul nostru Național a declarat o grevă de protest de o zi. A avut efectul unei înțepături de țânțar pe crupa unei cămile.

— Și?

— Și, Consiliul a hotărât că este timpul să luptăm. Când au izbucnit revoltele arabilor din 1936, Organizația Haganah a fost folosită doar pentru apărare. Și iată ce s-a întâmplat. Britanicii au cedat în favoarea arabilor. Unul dintre noi va cuceri Palestina. Eu unul aș prefera să mănânc un munte de excremente de cămilă decât să trăiesc sub stăpânire arabă. Așa că va trebui să câștigăm. Nu avem unde să ne ducem.

— Ne trebuiau oameni ca tine în Germania acum doisprezece ani!

— Ceea ce s-a întâmplat în Germania acum doisprezece ani a creat oameni ca mine.

Băgă mâna în buzunarul hainei și scoase un plic.

— Este pentru tine.

— Ce-ai acolo?

— Acte de identitate. Acum ești un om liber, Netanel Rosenberg. Ce ai de gând să faci cu noua ta libertate?

Netanel se aplecă și, deodată, ochii săi își recăpătară strălucirea.

— Am venit pentru un singur motiv în Palestina. Vreau să dau o mână de ajutor la construirea unei patrii, unei țări în care evreii să se afle în siguranță. Un loc unde să știe că nu-și vor pierde averile, căminul, copiii, soția, părinții, familia și viața doar pentru că este evreu. Evenimentele prin care am trecut eu nu trebuie să se mai repete. Nu vreau libertate – vreau să mă leg de cauza voastră. De fapt, de cauza noastră.

Asher se gândi.

— Nu este ușor, Rosenberg. Ca armată, nu avem grade și oficial nu existăm. Avem puține arme. Și dacă ești prins înarmat, britanicii te aruncă în închisoarea de la Acra pe cel puțin cinci ani. În clipa de față nu avem decât speranțe și vise.

— După trei ani la Auschwitz, este raiul pe pământ.

— Câți ani ai?

Netanel se opri să se gândească.

— M-am născut în 1916.

Doamne Sfinte!

— Se gândi Asher. Nici treizeci de ani! destul de tânăr ca să lupte alături în Palmack.

— Fără familie?

Netanel își aminti pentru un moment de mama și tatăl său. Nu avusese timp să-i jelească. La un moment dat, îi trecu prin minte imaginea lui Marie, dar o alungă.

— Fără.

Asher se ridică.

— Bun. Pregătește-te să pleci de aici peste zece minute după ce ți se va da de știre. De acum înainte faci parte din Haganah. Noi suntem familia ta.

Se duse la ușă, ezitând.

— Știi, într-un fel, îmi pare rău. Avem nevoie de câți mai mulți oameni ca tine. Dar nu mi se pare cinstit. Vii dintr-un război și dai de altul.

Netanel clătină din cap.

— Nu, nu este un război nou. Este același. A început de mult și este timpul să se termine odată!

Ierusalim.

Apartamentul lui Sarah se afla în Rehavia, în mijlocul cartierului Sion, la câteva sute de yarzi de Agenția Evreiască. Un pâlc de pini creșteau lângă fereastra ei și când gătea în bucătărie, auzea crengile trosnind și foșnind în bătaia vântului.

Era a șaptea noapte de Hanukkah, care marca revolta încununată de succes a macabeilor din 167 î. d. Ch. Un sfeșnic cu opt brațe stătea în mijlocul mesei din sufragerie. Șapte din lumânările sale erau aprinse. La ferestrele apartamentelor de vizavi vedeai luminile altor sfeșnice, la fel ca ale ei. De pe coridor venea miros de latkes prăjite, prăjituri de cartofi fripte în tigaie.

Se auzi o bătaie în ușă. Se uită la ceas. Ora nouă.

— Cine este?

— Strigă ea.

— Levi.

Deschise ușa. Lavi Bar-Ayal se dezbrăcase de hainele arăbești și de turban.

— O precauție înțeleaptă în Rehavia, se gândi Sarah.

— Iar acum purta o jachetă lungă până la genunchi și un fular. Se strecura pe lângă ea și se așeză la masă.

— Este frig, zise el.

— Este iarnă. Ai aflat ceva? îl întrebă ea.

Îi făcu semn că da.

— După ce s-a despărțit de tine, a luat un taxi de la Poarta Damasc până la o casă din Katamon. A stat acolo câteva ore. Am întreprins câteva cercetări. Proprietara este o femeie. O austriacă. Vecinii spun că este prostituată. Poate că sunt doar invidioși, nu-mi dau seama.

— Deci acum știm pe ce își cheltuiește banii.

Levi ridică din umeri.

— S-ar putea. După aceea, a luat alt taxi și s-a întors în Orașul Vechi. A intrat într-o mică fabrică de ulei de măsline. Începând de acum, lucrurile au devenit foarte interesante.

— O fabrică de ulei de măsline?

— M-am interesat la cafeneaua din vecinătate. Nu te îngrijora, am fost discret. Proprietarul avea nevoie doar să fie încurajat. Mi-a povestit despre toți de pe stradă.

— Ce ți-a spus despre Ishmael?

— Crede că este un.

Levi se opri.

— Mi-a dat de înțeles că practică sexul pe căi nenaturale. Se pare, de asemenea, că fabrica de ulei este o afacere de familie. Este deținută de clanul Hass'an din Rab'allah, un mic sat, cam la douăzeci de mile de Ierusalim.

Sarah se înroși la față.

— Da, știu.

— Pe prietenul nostru îl cheamă Majid, Majid Hass'an. Se pare că el este cu banii, iar fratele lui cu munca.

— Cum îl cheamă pe fratele lui?

Levi se arătă uimit de întrebare. Se încruntă, încercând să-și amintească.

— Rishou. Cred. Rishou Hass'an. De ce? este important?

Sarah stătea în pat, cu mâinile sub cap și privea stelele clipind

printre ramurile pinilor de la fereastră. Răceala cearșafurilor și singurătatea patului o deprimau. Se întrebă ce făcea, oare, Asher în noaptea aceasta. După atâția ani, reușise aproape să se convingă pe sine că-l iubea.

Și acum, deodată, apăruse din nou numele acesta!

Rishou!

Nu-l mai văzuse din noaptea ambuscadei. Și nu mai auzise nimic de el până acum. Rămăsese ca o icoană în amintirea ei. Un secret luminos și strălucitor pe care-l idolatriza în fanteziile ei.

Dacă închidea ochii acum, putea simți mirosul merilor și vântul deșertului, putea simți aroma pielii lui, un amestec ciudat de nucșoară și tutun de calitate. Parcă vedea cum o privea cu ochii lui adânci care o săgetau până-n adâncul sufletului. În ultima vreme, tânjise după aceste clipe mai mult ca oricând. În adolescență, fusese posedată de un diavol care o îndemnase să accepte orice risc. Îndrăznise să traverseze frontiera și să atingă ce era interzis, tabu. O eliberase, așa cum nu i se mai întâmplase niciodată!

Rishou!

Chipul, amintirea, numele lui erau legate inexorabil de tinerețea ei, cu sentimente mai puternice decât tot ce nutrise vreodată pentru semenii ei. Acum îi intrase în sânge. Da, bănuia că exact asta se întâmplase. Îi pătrunsese în sânge.

Simți durerea ascuțită pentru ființa pe care o pierduse într-un fel și rămase trează, în noapte, făcându-și planuri.

Erau doar opt mese la Fink, dar aici se rostiseră mai multe zvonuri, minciuni și trădări decât în toate hanurile din Ierusalim la un loc. De când fusese deschis, la începutul anilor treizeci, devenise aproape un club privat al comunității britanice de spionaj.

Azi, maiorul Ian Chisholm stătea la fereastră fumând. Dădea din cap ocazional, salutându-și colegii care intrau sau ieșeau. David Rothschild, proprietarul, îl întâmpină personal. Îi aduse o halbă cu bere și o farfurie cu șnițele.

În ciuda gradului său, Chisholm avea înfățișarea solidă a celor din NCO, cu nasul turtit și fața brăzdată de cicatrice. Semăna cu un bătăuș. De fapt, își rupsese brațul la rugby, când era la școală și cicatricele de pe față fuseseră provocate de cioburi de sticlă în timpul Blitzului.

Războiul îi priise lui Ian Chisholm. Fără Hitler n-ar fi înaintat prea repede în grad. Tatăl său fusese vânzător de legume și fructe, așa că nu avea originea nobilă necesară promovării. Dar originea

nobilă nu oprea gloanțele sau schijele, așa că, la capitularea Germaniei, fiul vânzătorului de legume și fructe se trezi maior.

Chisholm se uită la ceas. Târziu.

Majid intră peste câteva minute. Purta un costum în dungi, închis la culoare și cravată roșie de mătase. Chisholm era cât pe ce să geamă cu voce tare. Pentru numele lui Dumnezeu, arăta ca un gangster.

— Bună, bătrâne, zise Majid. Îmi pare rău că am întârziat.

Se așeză și pocni din degete în direcția lui Rothschild.

— O bere.

Chisholm își duse mâna la bărbie și încercă să zâmbească. Cine dracu' se credea nenorocitul ăsta? ura arabii, iar un arab cu accent englezesc și aer de om școlit era, după părerea lui, mai rău decât un negru sau un irlandez.

— Ce mai faci, domnule Hass'an? zise Chisholm, străduindu-se să fie cel puțin politicos, dacă nu binevoitor.

— Splendid. Pur și simplu splendid.

— Mă bucur să aud asta.

Rothschild îi aduse berea lui Majid. Chisholm își ridică paharul și exclamă:

— Noroc!

Uite ce trebuia să facă pentru rege și pentru țară! auzise multe zvonuri nostime despre acest Majid. Se spunea că învârtea afaceri pe piața neagră; mai erau și alte povești neplăcute despre el și un ștab din diplomația britanică.

Totuși, ordinele de sus sunau foarte clar: fraternizați cu arabii, hărțuiții pe evrei. Hărțuiții! dacă guvernul ar lăsa armata să-și vadă de treabă așa cum trebuie, ar face mai mult decât să-i hărțuiască. Doar era teritoriu britanic și, dacă nu se potoleau, ar fi trebuit să-i învețe minte și să le arate tăișul ascuțit al diplomației coloniale. Cum era proverbul acela? poți face orice cu o baionetă, doar să stai pe ea nu. Totuși, ordinele recomandau un tratament blând. Și fraternizarea asta! trebuia să-și amintească mereu să fraternizeze.

— Ce ai pentru mine?

— Îl întrebă el pe Majid.

— Necazuri! șopti Majid.

— Unde?

— Pe șoseaua Baib el-Wad. Autobuzul Egged de dimineață dinspre Tel Aviv.

Chisholm dădu din cap.

— Când?

— Mâine-dimineață.

— Și ce fel de atac este? ambuscadă sau bombă?

— Ambuscadă.

— Bine, zise Chisholm.

În ceea cel privea, arabii puteau face orice, atâta timp cât soldații britanici nu eram răniții și nu se perturba procesul de guvernare. Majid era unul din cei câțiva informatori arabi care-l țineau la curent. Era spre beneficiul ambelor părți.

Armata trimitea o patrulă la Bab el-Wad în fiecare dimineață și seară, ca să se asigure că nu se întrerupea traficul. Patrula de dimineață se va întoarce la Ierusalim până să ajungă autobuzul Egged la locul cu pricina. Arabii și evreii n-aveau decât să se încaiere cât pofteau.

— Nu veți trimite trupe să intervină? îl întrebă Majid.

— Să intervină în ce? spuse Chisholm și își sorbi berea.

— Grozav! exclamă Majid.

Allah să mă ajute în supărarea mea! îl mustra conștiința, dar ce-ar fi putut să facă? era un arab loial, dar, în ziua de azi, sexul de calitate costă bani, nu glumă.

Deșertul Iudeii.

Netanel se afla la mai puțin de cincizeci de yarzi depărtare când o văzură. Gazela își săltă capul și o luă la fugă peste pietre, în albia uscată a râului.

Yaakov Landauer apăru lângă umărul drept al lui Netanel.

— Nu-i rău deloc pentru un începător.

— Dar ce credeai? doar sunt animale sălbatice.

— Un bun palmacnik ar fi apucat-o de coadă și ar fi gătit-o la prânz.

Yaakov își scoase pălăria kaki și își șterse sudoarea de pe frunte, dezgolindu-și părul castaniu, înspicat cu fire albe. Se ridică.

Câți ani o avea? se întrebă Netanel. Cincizeci și cinci? șaizeci? oricum, mai bătrân decât tata când a murit. Și uită-te la el! nici urmă de blândețe. Dur și neclintit ca trunchiul unui măslin.

Restul grupului se îndrepta către ei.

— Și acum, vom mărșălui! strigă Yaakov. Când vom ajunge pe stânci, acolo, o să vedem cât de bine ați învățat să vă cățărați!

Netanel ajunsese la kibuțul Kfar Herzl cu o săptămână înainte. Călătorise cu patrusprezece camarazi, zece bărbați și patru femei. Majoritatea erau ca și el, veterani ai lagărelor de concentrare, care

reușiseră să scape de englezi. Noile lor acte de identitate arătau că erau muncitori agricoli. La controalele de pe drum, șoferul spusese autorităților britanice că se duceau la kibuț să ajute la strângerea recoltei. Soldații îi lăsaseră să treacă.

Cei mai mulți erau polonezi, doi unguri și un german ca și el. Conversau între ei în idiș, dar, de îndată ce ajunseră la kibuț, fură îndemnați să vorbească în ebraică, o limbă care până atunci nu fusese folosită decât în scris, la fel ca și latina; o limbă a scripturilor.

Era noapte când sosiseră. Netanel fu dus într-o pivniță de vin, sub sufrageria comună, și luat la întrebări în semiîntuneric de trei oameni, ale căror fețe nu le putea vedea. Află mai târziu că unul dintre ei era Yaakov Landauer, comandantul Haganah al kibuțului.

În fața lui, pe masă se afla o Biblie veche și un pistol Beretta. Cu o mână pe scriptură și cu alta pe metalul rece al armei, cei trei bărbați invocară ceea ce se cheamă conștiința supremă a sionismului și-l invitară să jure credință Organizației Haganah.

Patruzeci și trei de mii de evrei palestinieni luptaseră alături de forțele britanice în timpul celui de-al doilea război mondial împotriva germanilor. Doriseră, de asemenea, să fie instruiți în arta militară, iar manualele de studiu fuseseră furate din barăcile armatei britanice de pe tot cuprinsul Orientului Mijlociu. Acum, aceste manuale reveniseră Organizației Haganah.

Netanel și ceilalți recruți fură instruiți așa cum trebuie. În timp ce kibuțnicii erau pe câmp, Yaakov Landauer îi aduna pe cei mai noi soldați în sufrageria comună din Kfar Herzl și le predă primele noțiuni de luptă.

Le aduseseră arme din ascunzătoarea kibuțului.

— Kibuțnicii îi spuneau slik – care se afla sub un planșeu de beton, în cotețul găinilor. Li se arătă cum se demontează și se asamblează la loc revolverele, pistoalele, puștile, mitralierele Sten și chiar și puștile-mitralieră Hotchkiss.

Fură învățați judo.

Fură învățați să acorde primul ajutor.

Fură învățați cum să se descurce în munca de spionaj.

Fură învățați cum erau tehnicile de interogatoriu. Unele metode, se gândi Netanel, ar fi fost foarte apreciate la Auschwitz.

Fură învățați să semnalizeze și să interpreteze hărțile.

Fură învățați cum să supraviețuiască.

Nu prea le rămânea timp să mănânce, ca să nu mai vorbim de

somn.

Apoi, fură duși în deșert.

— Primul lucru pe care trebuie să-l deprindeți – îi anunță Yaakov – este cum să săriți dintr-un camion în mișcare.

Siguranța era de-o importanță extremă. Ca parte a instruirii lor de bază, recruții Haganah fură duși în deșert târziu după-amiaza și li se spuse să sară din spatele autovehiculului în mers. Bineînțeles, camionul nu va încetini. Apoi, li se ceru să găsească punctul de întâlnire folosind metodele de orientare pe timp de noapte pe care le învățaseră la lecțiile teoretice. În afară de grija permanentă pe care o aveau de a nu fi descoperiți de patrulele britanice, instruirea presupunea o testare rapidă și primejdioasă a priceperii și abilității noului recrut.

Dar acesta era doar începutul.

Învățară să mărșăluiască pe timp de noapte.

Învățară să patruleze fără busolă sau lumină.

Învățară să prindă – mai întâi animale și apoi oameni.

Învățară să se cațere pe stânci.

Învățară cum să arunce grenade, folosind portocale umplute cu cartofi.

Și când se termină, mărșăluiră din nou.

Epuizare, foame, sete. Era o nouă experiență pentru fiecare din supraviețuitorii lagărelor de concentrare. Dar cel mai bine se descurcau tinerii recruți sabra. Aveau trupuri suple și vânjoase, obișnuite cu dificultățile deșertului. O nouă rasă de evrei, se gândi Netanel. Duri, aroganți, atletici. Dacă ar avea ten deschis și păr blond, ar fi arienii pe care-i visase Hitler.

Luna se ridică deasupra deșertului, uriașă, cu craterele și mările sale conturate foarte clar. Nu mai văzuse o asemenea lună până acum. Cel puțin, nu în Ravenswald. Dar nu-i dăduse importanță. Însă, aici în pustietate, unde strămoșii lui dormiseră, probabil, odată în corturi din piei de animale, se simțea din nou în armonie cu ritmul lumii naturale, de parcă s-ar fi întors în timp, într-un Eden sterp, scăldat de soare, într-un moment al istoriei când nu apăsa asupra lui păcatul crimei, când sângele lui Amos Mandelbaum nu i se lipise de degete, pentru că evenimentele nu avuseseră încă loc.

Somn adânc și întunecat. Amos Mandelbaum stătea în spatele tejghelei, la casa de amanet.

— Ce mi-ai adus azi? îl întrebă el.

Netanel împinse înainte o roabă. În roabă era o fetiță cu o bâtă

în mână.

— Ți-aș oferi mai mult dacă ai avea și perechea, zise Mandelbaum.

Ușa se deschise brusc și intră Mendelssohn. Arăta cu degetul spre Netanel.

— Ne-ai mințit! ești un nazist!

— Nu, zise Netanel, nu înțelegi.

— Ești un ucigaș nazist!

— Nu!

— Hai, în picioare! tună Yaakov, scuturându-l de umăr. Te-ai odihnit destul. Acum vom mărșălui din nou. Dacă vreți să fiți palmaciniki, trebuie să dați dovadă că sunteți în stare!

Netanel se clătină pe picioare în beznă.

Acum rămăseseră doar șase din grupul inițial, plus patru sabras. Restul fuseseră terminați de marșurile nesfârșite și de lipsa de somn. Dar pe mine n-o să mă doboare, se gândi Netanel. Mai bine să mor decât să nu trec acest test.

Urmă silueta lui Yaakov Landauer în jos, pe poteca stâncoasă. Rucsacul și pușca Sten îi rodeau umărul prin jerseul negru. Amos Mandelbaum, însoțitorul său tăcut, mergea lângă el.

Douăsprezece zile.

Douăsprezece zile de nesomn, de foame și apă cât să le ajungă. Toți mușchii din trupul lui urlau de oboseală. Brațele și picioarele erau sfâșiate de stâncile și buruienile deșertului. Tălpile îi sângerau de la marșurile nesfârșite. Era amețit de oboseală și sete.

Dar reușise. Meritase s-o facă. Antrenamentul se terminase. Acum devenise un Dalmacinik.

Yaakov Laudauer se așeză pe vine lângă el și-i dădu o pușcă. Făcu semn spre conserva de tablă care fusese pusă pe o ridicătură la o sută de yarzi depărtare.

— O singură împușcătură – zise el. Nu ne putem permite să risipim mai multă, muniție. Este cadoul tău de absolvire.

Erau într-o vale; pereții înalți care-i înconjurau vor amortiza zgomotul. Un șacal patrula pe culme ca o santinelă pe parapet, căutându-și prada.

Netanel luă pușca și ținti.

Dăduse greș.

Yaakov zâmbi și-l bătu pe umăr.

— Nu te îngrijora, noi avem nevoie de soldați, nu de trăgători de elită. La noapte ne întoarcem la kibuț. O să vă odihniți câteva

zile. Pe urmă, o pornim din nou.

Netanel se uită pe culme. Șacalul dispăruse. Nu găsise nici o pradă ușoară pe aici, se gândi Netanel.

Da, nu mai găsise.

Bab el-Wad.

Izzat se așeză pe vine, cu vechiul Mauser pe genunchi. Se uită la șoseaua care șerpuia printre dealuri, către Ierusalim. Valea n-ar fi putut să fie mai perfectă. Parcă Allah însuși ar fi creat-o special ca să le permită să-i atace special pe evrei. De fapt, hotărî el, probabil că acesta fusese motivul. Chiar înainte de vremurile acestea prevăzuse că va veni un moment când evreii vor încerca să le răpească pământurile.

Perfect. Un ascunziș perfect în spatele rocilor, de unde puteau ținti direct în defileu; o capcană perfectă între brazii înalți; fără putință de scăpare.

Se uită la ceasul masiv de la mână pe care-l purta sub mâneca largă a hainelor arăbești. Mai aveau puțin de așteptat.

Ierusalim.

Autobuzul albastru-argintiu al Companiei Evreiești Egged se pregătea să plece din stație, când un sergent evreu de poliție se urcă, vorbi grăbit cu șoferul și le ordonă tuturor să coboare. Jumătate din pasageri erau femei, plus vreo doisprezece copii. Se strecurară pe ușă fără să protesteze.

Locurile lor fură ocupate repede de două duzini de membri ai Poliției Evreiești, îmbrăcați în haine civile. Fiecare din ei era membru Haganah și avea arma lui. Deoarece polițiștii erau singurii autorizați să poarte arme, nu se fereau să-și ascundă puștile, mitralierele Sten și pistoalele Beretta de 9 mm.

De îndată ce ei se urcară în autobuz, șoferul porni motorul și porniră spre Tel Aviv, în drum spre Bab el-Wad.

Bab el-Wad.

Izzat zâmbi. Va fi ușor.

Aștepta. Oamenii săi primiseră ordin să nu deschidă focul până când nu le va da semnalul.

Dar unul din Luptători deveni nerăbdător. Văzu un nor de fum și auzi un Poc! amplificat de pereții defileului. Idioții! se gândi Izzat. Deschiseseră focul prea devreme. Parbrizul strălucitor al autobuzului se făcu țăndări. Gloanțele străpunseră laturile metalice ale autobuzului din ambele părți ale defileului.

Izzat începu și el să tragă. Autobuzul părăsi șoseaua și se opri.

Ușor.

— Allahu Akbar! strigă Izzat și descărcă pușca în aer, descărcând-o în jos, în vale.

Se întâmplase ceva rău.

Izzat se opri în loc. Propriul său instinct de conservare îl avertiza asupra primejdiei. Luptătorii săi Sfinți trecură pe lângă el cu hainele fluturând, târându-se printre pini și trăgând în timp ce fugeau.

Toate geamurile autobuzului se făcuseră țăndări. Fiecare fereastră în parte. Bineînțeles, se gândi el, au fost sparte de gloanțele noastre.

Oare chiar așa s-a întâmplat?

Chiar și în cele mai vitejești momente n-ar fi pretins că vreunul din ei ar putea lovi o cămilă cu un pepene de la distanță de trei yarzi.

Se întâmplase ceva rău.

O parte din geamuri fuseseră sparte din interior.

Deodată, apărură la ferestre țevi de puști. O capcană! își dădu el seama. Iar acum era prea târziu să se retragă.

Aerul șuiera ca un roi de albine furioase când cineva începu să tragă cu mitraliera. Puști și revolvere se alăturară vacarmului și o ploaie de gloanțe se înfipseră în pietrele de la picioarele lui, ridicându-le în aer. În jurul lui, Luptătorii strigau și cădeau secerați.

Pentru numele lui Allah!

Se întoarse și o luă la fugă, urmat de supraviețuitorii însângerați ai armatei Muftiului.

Ierusalim.

Era în seara dinainte de Sabat, iar piața din jurul Porții Damascului se umpluse de oameni: hassidimi cu pălării negre se rugau cu buclele-n vânt; arabi cu turbane negre se îndreptau spre moschee să răspundă chemării muezinului; călugărițe cu capișoane albe se grăbeau la misa de seară.

Azi, Majid ajunse devreme. Asudase în ciuda burniței care-i udase umerii și reverele late ale costumului. Își tamponă fața cu batista purpurie de mătase pe care și-o scoase din buzunarul de la piept.

— Bună, Ishmael – zise Sarah. Felicitări.

— Șase răniți, patru din ei din satul meu – îi șopti el în engleză. Alți trei răniți!

— Au fost înarmați, spre deosebire de femeile și copiii care ar fi

fost în autobuz dacă nu ne-ai fi prevenit.

— Nu trebuia să se fi întâmplat așa!

Sarah scoase un mic pachet învelit în hârtie maro din buzunarul hainei sale.

— Vei constata că am fost foarte generoși.

Majid smulse pachetul de pe masă de parcă ar fi fost o revistă pornografică.

— Nu trebuia să se fi întâmplat așa.

Sarah ridică din umeri.

— Și ce-ai fi vrut să se întâmple? să fie violate femei și să fie masacrați copii?

— Eu sunt un bun arab. Patru bărbați erau din satul meu.

Își șterse fruntea și se uită în jur, prin cafenea: Sarah își sorbi cafeaua.

— Nu ți-ai numărat răsplata.

Majid așeză pachetul între genunchi și îl deschise. Puse conținutul în buzunar. Părea mai calm.

— Sunt o mulțime de bani.

— O să primești și mai mulți dacă dai dovadă că meriți.

Majid se aplecă spre ea.

— Nu știam că o să ucideți atât de mulți! fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă mint!

Am impresia că o să te ardă oricum, se gândi Sarah. Mă întreb dacă Rishou știe ce faci? mă îndoiesc.

— Dar ce îți imaginai? avem dreptul să ne apărăm.

— Ați fi putut anula cursa.

— Atunci prietenii tăi ar fi atacat altul. Oamenii care au murit aveau arme. Se vor duce la Allah ca martiri. Gândește-te la nenorociții pe care i-ai salvat. Femei și copii nevinovați.

— Erau evrei – zise Majid.

Apoi, dându-și seama ce spusese, își pironi privirile în podea.

— Ai grijă să ne dai informațiile de care avem nevoie – îi spuse Sarah. O să avem grijă să fii răsplătit.

— Nu pot să te mai ajut. Asta este. Sunt un bun arab.

Superiorii ei din Shai se așteptaseră la asta. Îi spuseseră ce să facă. Chiar și așa nu era o perspectivă plăcută. Dar ce mai rămăsese plăcut în Palestina?

— N-o să-ți permit să procedezi așa. Majid, zise ea.

Buza de sus i se umpluse de broboane de sudoare. I se dilataseră ochii și i se citeau gândurile pe față.

— Târfă ce ești!

— Zise el în arabă.

— Numele tău adevărat este Majid Hass'an. Satul tău de baștină este Rab'allah și ești proprietarul unei mici fabrici de ulei în cartierul musulman. Vezi, știm tot despre tine. Poate tu te crezi un bun arab, dar mă întreb ce-o să zică Luptătorii Sfinți când vor afla ce-ai făcut?

— Nu poți.

Vocea ei deveni dură, ca de oțel.

— Nu fi atât de naiv! ce-ți imaginezi că se petrece aici, în Palestina? luptăm pentru propriile noastre vieți. În Europa ne-au ucis cu milioanele și n-a mișcat nimeni nici un deget. Dacă pierdem Palestina n-avem unde să ne ducem. Este război, Majid. Am face orice pentru că nu ne permitem să pierdem!

Majid o privi mirat. Război? între arabi și evrei existaseră neînțelegeri de când se știa. Era un fel de rivalitate tribală. Nu se gândise niciodată că se va ajunge la această situație. Dar fata vorbea serios! credea într-adevăr că evreii puteau câștiga; puteau să le ia Palestina! gândul acesta îl făcu să i se întoarcă stomacul pe dos.

Își alungă gândul ca să poată reflecta mai adânc la amenințarea care plana asupra lui. Cei din Haganah știau cine era și se pregăteau să-l expună. Nu putea permite așa ceva.

Și, în afară de asta, avea nevoie de bani.

Orașul Vechi.

Compania de Ulei de Măsline Hass'an era situată într-o clădire cu două etaje, cu o cafenea într-o parte și un comerciant de alamă într-alta. Era seară și negustorul trăgea obloanele la magazinul său. Un vânzător ambulant sudanez prăjea alune pe trotuar.

O femeie acoperită din cap până-n picioare într-un abbayah negru din care i se vedeau doar ochii se opri să se uite pe fereastră. Trei bărbați munceau la presă, în camera întunecată din spate, cu fețele acoperite de sudoare. Femeia îi privi fără să fie văzută, apoi se îndepărtă, amestecându-se printre celelalte arăboaice de pe stradă.

Dar se deosebea de ele în toate privințele.

Era evreică.

Sarah Landauer îl urmărea pe Rishou trudind la presă. Își scosese cămașa și purta doar o vestă albă. Sudoarea îi strălucea pe spate și pe umeri. Se schimbase, se gândi ea. Băiatul din livada cu

meri dispăruse. Acum devenise bărbat, cu piept lat și barbă neagră. O cuprinse o senzație ciudată. Crezuse că, dacă o să-l vadă, se va liniști și va reuși să și-l scoată din minte. Dar își dădu seama deodată că nu se schimbase nimic. Îl mai iubea încă.

Era periculos să stea aici. Trebuia să plece. Își satisfăcuse o toană prostească. Își promise în gând să nu se mai întoarcă niciodată.

Partea a treisprezecea.

PALESTINA, 1946

Atlit.

Șuieratul pânzei de cort în vânt, strigătele îndepărtate ale soldaților.

Marie se uită la sârma ghimpată. Parcă s-ar fi uitat la sârmă ghimpată de când se știa; lagărul de la Auschwitz, nesfârșitele lagăre DP din Europa și acum aici. Dar în loc de crivățul câmpiei sileziene, bătea un vânt cald dinspre Mediterana cenușie și posomorâtă.

Ea nu părea atât de marcată ca ceilalți; disperarea care se răspândise ca o molimă în lagărele DP nu o cuprinsese și pe ea. Dar oricine o cunoscuse înainte n-ar fi recunoscut-o acum. Era mult mai slabă și ridurile de pe față i se accentuaseră. Acum câteva luni fusese rasă în cap într-un lagăr din Austria, ca să nu se umple de păduchi, și acum părul îi era încă scurt, ca la un băiat.

Durase aproape un an să ajungă în Palestina. Își găsise, în sfârșit, un loc la bordul navei Theodor Herzl, unul din vapoarele lui Mossad Aliyah Ret care străpungeau blocada, dar fusese interceptat de o fregată britanică în largul coastei Haifa. Așa că se trezise din nou în spatele sârmei ghimpate.

Dar în mintea ei se considera liberă. Nu-și amintea decât, că era logodită și venise să se căsătorească cu un tânăr evreu german, pe nume Netanel Rosenberg. Și, dacă va scăpa din acest loc, era sigură că o să-l găsească.

Tel Aviv.

Mai mulți bărbați și femei se aflau în jurul biroului lui Mordechai Yarkoni din Casa Roșie. Studiau harta trasată în creion, întinsă ca o față de masă colorată.

Asher Ben-Zion făcea parte din grup. Era din nou comandantul misiunii pe care plănuiau s-o ducă la bun sfârșit. Restul erau comandanți Palmach de pluton; dintre ei făcea parte și Rebecca Orenstein, bandajată la mâna stângă în urma rănii de acum câteva

săptămâni la En Josef; mai era, de asemenea, un tânăr și dur supraviețuitor al lagărelor de concentrare, care se afla la prima sa misiune. Îl chema Netanel Rosenberg.

Mordechai Yarkoni se aplecă înainte. Lumina proiectată de becul din tavan îi făcea părul castaniu să lucească aidoma unui stejar lăcuit.

— Sunt turnuri de pază aici și aici.

— Zise el, arătând cu degetul pe hartă.

— Lagărul este înconjurat de cinci metri de sârmă ghimpată. Înăuntru se află șase sute de camarazi de-ai noștri din Europa, majoritatea luați acum două săptămâni de pe vasul Theodor Herzl. Britanicii amenință că-i trimit în Europa.

Se uită în jurul mesei, cu ochii strălucind de mânie.

— Or, asta nu se va întâmpla, zise el.

— Câți soldați? întrebă cineva.

— Trei sute, răspunse Yarkoni.

Se auzi un fluierat prelung. Trei sute! vor fi depășiți și numeric și ca armament.

— Dar există un punct foarte slab, adăugă Yarkoni zâmbind, iar bărbații și femeile grupați în jurul mesei păreau să se relaxeze.

— Mulți din soldații garnizoanei sunt neînarmați. Armele lor sunt depozitate aici, în arsenal, sub pază. Dacă l-am putea sabota, i-am scăpa fără mari pierderi.

— Care unități vor ataca arsenalul? întrebă Rebecca.

— A ta și a lui Netanel. Tu vei comanda.

— De ce nu tragem în reflectoarele din turnuri ca să tăiem firele de alimentare? propuse cineva.

Yarkoni clătină din cap.

— Dacă facem asta, îi prevenim pe englezi. Trebuie să trecem de sârma ghimpată înainte să atacăm turnurile.

Arată din nou pe hartă.

— Clădirea principală se află aici. Am aranjat o diversiune care să țină santinelele ocupate în timp ce unitățile Rebeccăi și ale lui Netanel vor intra în lagăr.

Încuviințară cu toții.

— După cum știți, douăzeci din camarazii noștri s-au infiltrat în tabără în ultimele săptămâni. Mâine seară, la zece fix, vor stârni un foc în spatele lagărului. Intenționează să creeze o diversiune. Să arunce cu pietre în santinele, ceva de genul acesta, în acest timp, doi din oamenii noștri vor scoate prizonierii, spre marginea

lagărului.

— O să-i vadă santinelele din turn, remarcă cineva.

— Bineînțeles. Dar vor crede că încearcă să scape de foc. N-o să tragă dacă nu se apropie de sârma ghimpată.

Se uita la hartă.

În timp ce se întâmplă toate acestea, detașamentele Rebeccăi și ale lui Netanel se vor infiltra în lagăr și se vor îndrepta spre arsenalul cu explozive. De îndată ce vor auzi detunătura, unitățile rămase vor ataca turnurile de pază, iar Asher va lua o companie de Carmeli și se va ocupa de clădirea ofițerilor. Fiecare va avea în grijă câte doi prizonieri și-i va duce înapoi spre camioane.

— Este în ordine pentru femei, zise Rebecca, dar toată lumea știe cum sunt bărbații. Dau unii peste alții în întuneric.

Izbucniră cu toții în râs, mai ales femeile. Atunci, Yarkoni le spuse:

— Va fi lună plină la noapte și meteorologii au anunțat vreme frumoasă. Ne va da suficientă lumină. Suficientă chiar și pentru bărbați.

— Și ce se întâmplă cu cele două plutoane de la arsenal?

— Întrebă Asher.

— Imediat ce-l distrug, se vor întoarce și se vor regrupa cu unitățile din interiorul sârmei ghimpate. Apoi vor trage ca să-i acopere pe ceilalți. Nu vor opune prea multă rezistență după pierderea arsenalului, pentru că englezii nu vor mai avea pur și simplu cu ce să lupte.

— Atunci de ce nu tăbărâm pe ei să-i omorâm pe toți? întrebă cineva.

Toți cei prezenți întoarseră capul. Asher își ridică privirile să vadă cine vorbise. Era Netanel.

— Scopul nostru este să apărăm oamenii, nu să ucidem bărbați neînarmați.

— Sunt soldați. Se află aici ca să ne omoare.

— Noi nu procedăm așa, râse Yarkoni pe un ton hotărât, care nu mai invita la comentarii.

Asher îl privi mirat pe Netanel. Lumina becului îi accentua dungile de pe față și ochii reci. Omul îl înspăimânta într-un fel și se întreba dacă făcuse o alegere bună în privința lui. Dar îl impresionase pe socrul său în timpul instruirii din deșert, iar Yaakov Landauer nu era genul de om care să se lase ușor impresionat. Îl alesese pe Netanel pentru o pregătire suplimentară

de încă cinci săptămâni ca să devină comandant de pluton.

Asher se întreba ce-l mâna de la spate. La fel ca noi toți, dorea ca evreii să aibă propria lor țară, unde să se poată simți în siguranță. Dar mai era ceva în ochii lui, ceva mai mult religios decât patriotic. Mulți din supraviețuitorii lagărelor de concentrare aveau un foc în ei care-i ajutase să reziste. Dar, în cazul lui Netanel remarcase o notă sumbră, răuvoitoare.

— Alte întrebări? se interesă Yarkoni.

Nu scoase nimeni nici o vorbă. Sugestia lui Netanel îi făcuse pe toți să se cutremure. Asher putea citi cu ușurință fețele celorlalți comandanți: bun, vor muri câțiva soldați britanici. Dar este vorba de luptă, nu de crimă.

Noi nu suntem naziști.

Harta fu împăturită și cineva se duse să aducă cina de Seder. În seara aceasta era prima noapte de Paște. Matzoh-ul, ierburile și mielul fript fură așezate pe masă, iar vinul rubiniu Muntele Carmel fusese pus într-o cupă, după ușă, pentru prorocul Ilie. Bărbații își acoperiră capetele cu tichie și Yarkoni luă Haggadah și începu să citească.

— De ce această noapte este diferită de celelalte nopți? spuse Asher.

Mordechai Yarkoni își ridică mâinile, cu palmele sus, și citi textul dinaintea lui.

— Această noapte este diferită pentru că sărbătorim cel mai important moment din istoria poporului nostru, în noaptea aceasta celebrăm eliberarea din sclavie.

Ierusalim.

Căpitanul James Talbot de la Divizia a 6-a Aeropurtată sorbi din pahar. Restaurantul era plin, dar atmosfera părea reținută! conversațiile purtate în șoaptă umpleau încăperea, de un bâzâit asemănător insectelor în timpul verii. Porțelanul era de Bavaria, paharele de Mosar, iar tacâmurile de argint masiv de Wilna. În celălalt capăt al camerei, un pian cânta o melodie liniștită, greu de identificat.

Observă că majoritatea clienților erau ofițeri superiori sau birocrați de carieră. Disprețuia gesturile lor fandosite – își ștergeau buzele cu șervețelul după ce sorbeau din cocktail, miroseau vinul și nu deschideau niciodată gura când zâmbeau. Îi ura pe toți. Cu excepția fratelui său, bineînțeles.

Ei bine, poate.

Dacă exista un loc în Ierusalim care să merite să fie văzut – îi spusese Henry – acela era restaurantul lui Hesse. Hesse era evreu berlinez, un tip rotunjor, glumeț, care fusese odată ospătar-șef pe un vas ce transporta refugiați evrei în Palestina, pe vremea când era încă o ocupație legală. Localul lui era situat pe o străduță lăturalnică, în spatele celei mai scumpe zone comerciale din Ierusalim – Bulevardul Prințesa Mary. Rămăsese deschis chiar și în timpul revoltelor din 1936-37, iar pianul cânta în mod constant, cu excepția nopții de vineri când era începutul Sabatului.

— Deci asta făceai tu în timp ce noi ceilalți luptam împotriva germanilor, îi spuse el fratelui său.

Henry Talbot se înroși la față.

— Doar știi că nu a fost opțiunea mea, Jimmy.

— Știu, glumeam doar.

— N-ar mai fi așa de nostim dacă ar fi trebuit să stai tu aici.

Bineînțeles, se gândi James. Fusese probabil un adevărat iad. Dar toți ar fi vrut să lupte după ce se terminase războiul.

— Da, groaznic, ce mai.

— Ești un rahat îngâmfat.

James se înroși la față, ridică paharul și se prefăcu că se concentrează asupra băuturii. Henry fusese întotdeauna genul de frate mai mare care-ți dădea coșmaruri. La școală era o catastrofă la sport și un neputincios la trânte. Dar acasă făcea pe superiorul și ținea predici. James îi tolerase aerele ca să n-o supere pe mama lui. Dar acum nu mai avea de ce să suporte.

— Ascultă Henry, dacă n-am fi într-un restaurant elegant, te-aș fi făcut să-ți înghiți vorbele.

— Nu fi măgar.

— N-ai mai fost pe acasă de zece ani. Nu mai sunt frățiorul tău mai mic.

Talbot oftă. Era adevărat, micul James, crescuse, deși era cam prea mândru de galoanele de pe umeri. La sfârșitul războiului, armata avusese mare nevoie de ofițeri. Dacă știai să-ți scrii numele corect, de două-trei ori, te făceau general de brigadă.

Ultima oară când îl văzuse pe James, fusese în 1936, când se dusese în Anglia. Trecuse mult timp de atunci. Presupunea că Anglia i s-ar părea la fel de străină ca și fratele său. Atunci, James tocmai absolvise liceul; acum, după opt ani, devenise căpitan cu mustață roșcată, cruce militară pentru merite deosebite în luptă și o viziune muncitorească asupra lumii.

Era prea mare să-l mai învețe bunele maniere. Dar să fie afurisit dacă avea de gând să se scuze. Mai ales când el era cel care plătea.

— A sosit mâncarea, zise el.

Un chelner le aduse două cocktailuri – Hesse era vestit pentru ele – și mâncară un timp în liniște.

— Îmi imaginez că te bucuri că sa terminat totul, zise el în cele din urmă.

— Aș vrea să se fi terminat.

— Cum adică?

— Mă refer la Palestina. Mă simt ca o rață în bătaia focului. Cel puțin, când luptam împotriva germanilor, existau niște reguli.

— Prostii, Jimmy. Acest conflict nu va ține. Evreii și arabii se ciondănesc de când se știu.

James puse jos furculița și se aplecă spre el.

— Cum să nu țină? ba este din ce în ce mai rău. Afurisiții de evrei atacă forturi, aruncă în aer poduri și depozite. Doar Dumnezeu poate știi ce mai au de gând. Se spune că peste câteva luni, vor staționa aici în jur de trei sute de mii de soldați britanici.

Cineva scăpă o tavă în bucătărie. Talbot tresări. Toți din restaurant se făcuseră albi la față. Ca și Talbot, se speriaseră, crezând că explodase o bombă.

— Guvernul va găsi o soluție, zise Talbot.

— Guvernul! oare câte comisii a trimis Bevin până acum? nu contează dovezile lor. Acești clovni n-o să priceapă nimic oricum.

— Presupun că tu le știi pe toate, Jimmy.

— Uite, acum câțiva ani îi susțineam pe evrei. Iar azi, am trecut de partea arabilor. Am sucit și răsucit țara asta de atâtea ori, încât va dura ani de zile până să desfacem nodurile! dacă o să le desfacem vreodată!

Un bărbat pe care Talbot îl cunoștea de la biroul Înaltului Reprezentant al Coroanei se uită înspre masa lui.

— Vorbește încet, șuieră Talbot.

— Este ușor să fii obiectiv aici. Niciunul din voi n-ați văzut lagărele de concentrare ale naziștilor.

— Nu știam că tu le-ai văzut.

— Doar unul, numit Belsen. Și mi-a fost de ajuns.

Talbot își unse chifla cu unt. Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg începuse acum cinci luni și domina încă știrile din lumea întreagă.

— Este adevărat tot ce a apărut în presă?

— Nu este un subiect potrivit pentru prânz, dar am reținut imaginea unui schelet uman în uniformă vărgată, încercând să taie o bucată de carne de pe un cadavru de trei zile, cu marginea ascuțită a unei linguri. Când interpretul nostru l-a întrebat ce făcea, a răspuns că-i era foame! judecă și tu!

Talbot își privi fratele care înfuleca cu poftă mâncarea. Deodată, peștele i se păru mai roșiatic și dădu farfuria la o parte.

— Slavă Domnului că am câștigat zise Talbot.

— Nu cred să conteze prea mult pentru evrei. Sigur, nu-i torturăm și nu-i folosim ca sclavi, dar îi băgăm în lagăre. Noi nu-i vrem, americanii nu-i vor, polonezii nu-i vor, rușii nu-i vor. Și în singurul loc care-i vrea într-adevăr, nu pot rămâne.

— Aceasta nu este țara lor, zise Talbot. Arabii au locuit aici înaintea lor.

— Și ce dacă? noi suntem aici doar de treizeci de ani și ne-am făcut stăpâni.

— Asta-i altceva.

— Vreau să spun că nu există un statut care să limiteze dreptul asupra proprietății. Romanii i-au repatriat forțat pe evrei acum două mii de ani. Nu-i așa?

— Și ce să le explicăm arabilor care au trăit aici dintotdeauna?

— În 1937, comisia Peel a avansat ideea reîmpărțirii pământurilor. Mie unul, mi s-a părut o soluție bună.

— Pentru că nu ești arab și casa ta nu se află pe teritoriul propus să treacă sub stăpânirea evreilor. Cum te-ai simți dacă ar veni americanii și ți-ar spune să te muți la Manchester pentru ca francezii să ocupe Guildfordul?

Își dădu seama că ridicase vocea, așa că se strădui să vorbească în șoaptă.

— Gândește-te din această perspectivă. Familia noastră a locuit în Guildford de numai patruzeci de ani, pe când arabii sunt înrădăcinați aici de pe vremea lui Mohamed!

James îl privi mirat pe fratele său mai mare, surprins de pasiunea cu care abordase acest subiect. Parcă nu mai era Henry pe care-l cunoștea el.

— Ți-ai schimbat culoarea politică, Henry? zise el.

— Am stat prea mult în Palestina.

— Sper că nu prea mult.

— Nu-mi da tu mie lecții, Jimmy. Cel puțin, punctul meu de vedere coincide cu datoria față de țară. O coincidență fericită

probabil, dar asta este. Nu uita pentru ce te afli aici.

— Știu pentru ce mă aflu aici: ca sa lupt în alt război afurisit.

Talbot își feri privirile. Jimmy avea dreptate. Citise dosarele. În anii '30, kibuțnicii instituiseră un program militar obligatoriu de instruire pentru toate fetele și toți băieții între patrusprezece și șaptesprezece ani. Acum, CID ajunsese la concluzia că organizația Haganah, deși ilegală, număra patruzeci de mii de membri, inclusiv o unitate profesională de elită, formată din o mie cinci sute de bărbați și femei cu o pregătire superioară, numită Palmaci.

Da, James avea dreptate, dacă evreii voiau să creeze necazuri, aveau cu ce s-o facă.

— Singurul lucru pe care aș vrea să-l evit – zise James – este să supraviețuiesc germanilor și apoi să vin aici și să fiu împușcat într-un război stupid, în care n-am chef să mă implic.

— Nu se va întâmpla asta, Jimmy, îi spuse Talbot.

— Mulțumesc. Nu uita să-i spui asta și lui Bevin. Da?

Orașul Vechi.

Femeia în abbayah negru se opri lângă Compania de Ulei de Măsline Hass'an. În seara aceea, trecuse de douăzeci de ori pe lângă această fabrică, intenționând să se familiarizeze cu locul, dar era sigură că n-o văzuse nimeni. Vălul – o unealtă a supunerii femeii, îi dădea, de asemenea, avantajul anonimatului.

Păși pe aleea de lângă cafenea și dădu colțul pe o stradă lăturalnică, în spatele fabricii. Urcă treptele grăbită și apăsă pe mâner. Ușa era descuiată. Scoase pistolul Beretta de sub abbayah și intră.

Rishou Hass'an închise presa și încuie ușile. Se făcuse târziu și fratele său nu apăruse. Învățase să se obișnuiască cu asta. Sperase că Majid o să se întoarcă și să-l lase să se ducă acasă, la Rab'allah pentru, câteva zile, dar fratele său fusese reținut în altă parte, ca de obicei. Probabil de o amantă. Nu contează. Va pleca mâine.

Își aminti că Majid era indispensabil în mai multe privințe. De exemplu, în privința capitalului. Banii lui creaseră Compania de Ulei de Măsline Hass'an. Nici Rishou nu-și dădea seama de unde provin. O parte erau obținuți din profitul dobândit de Majid pe piața neagră, iar alții din activitatea de taxi. Dar numai Allah știa în ce altceva mai era implicat Majid.

Fusese ideea lui Rishou să folosească măslinele din livada lor ca materie primă, dar banii îi pusese Majid. Acum, cel puțin, vor putea lăsa ceva valoros fiilor lor, dacă pământurile din jurul Rab'allahului

vor fi înghițite de evrei.

Vechile vremuri trecuseră. Devenise evident că satul nu mai putea supraviețui izolat de oraș. Influența lui Zayyad asupra oamenilor scădea; acum contau doar banii. Cu bani cumpăra mașini, costume de haine, țigări. Banii te făceau un om respectabil.

Se uită ceas. Va urca în biroul de la etaj, va completa evidențele contabile și apoi se va culca. Era o saltea pe podea, adusă în acest scop.

Aprinse o lampă și închise lumina electrică. Apoi urcă la etaj tremurând. Din fericire, Majid furase o sobă cu petrol din depozitele britanicilor. Va avea nevoie de ea la noapte.

Deschise ușa biroului și îl izbi un curent de aer cald. Privi alarmat soba aprinsă. Cineva era deja acolo.

— Majid? întrebă el.

Ușa se închise în urma lui.

Se întoarse. O femeie, o arăboaică, stătea în prag cu arma-n mână. Bărbatul rămase cu gura căscată.

— Pune lampa jos, zise femeia.

Vocea i se părea cunoscută, deși vorbea pe sub văl.

Puse jos lampa, și atunci căzu vălul.

— Sarah.

Arma era îndreptată spre pieptul lui.

— Stai unde ești.

Pentru o clipă, fu prea șocat să se miște. Apoi zâmbi și făcu un pas înainte.

— Sarah.

— Ți-am spus să stai unde ești!

— Nu-mi vine să cred că te afli aici.

— Vreau doar să vorbim. Nu te apropia.

Bărbatul n-o luă în seamă. Dădu la o parte țeava pistolului și o îmbrățișă.

— Nu, murmură ea.

Pistolul Beretta căzu pe podea. Oricum, nu era încărcat.

Atlit.

Ruinele fortăreței Cruciaților se înălțau deasupra plajei. O lună plină atârna peste Mediterană, lăsând o scară argintie de pe cerul negru presărat cu stele. Orașul de corturi era tăcut, dar degetele scheletice ale luminii revărsate din turnuri cercetau întunericul.

Asher se uită la cadranul luminos al ceasului său. Cinci minute.

— Gata?

Rebecca și Netanel stăteau lângă el, pe dună.

— Suntem gata, zise Rebecca.

— Apropiați-vă cât mai mult. Spectacolul va începe imediat. Plasați-vă între cele două turnuri de pază.

Rebecca și Netanel s-au furișat prin întuneric. Asher văzu că erau urmați de ceilalți, înaintând pe burtă, ca niște șerpi.

Minutele treceau încet. Îi venea să urineze, deși știa că are vezica goală. Întotdeauna i se întâmpla așa. Așteptarea era cea mai grea parte.

Din tabără se auzeau strigăte. O portocală de foc strălucea pe cer ca un soare în miniatură. Asher se uită la ceas. Era timpul.

Reflectoarele din turnuri măturară sârma ghimpată. Asher începu să se târască, ținând arma în brațe. Îl urmau încă o sută treizeci de forme de-a lungul dunei, îmbrăcați toți în jerseuri negre și pantaloni negri de dril, invizibili în noapte.

Asher auzi răpăitul unei mitraliere din interiorul taberei. Să dea Dumnezeu ca britanicii să tragă în aer! se gândi el. Scrută bezna în direcția sârmei ghimpate, în locul unde știa că ar fi trebuit să fie plutoanele Rebeccăi și ale lui Netanel, dar nu zărea nimic.

Focul formase o coroană portocalie pe cerul nopții. Auzi una din gărzi trăgând din turnul de pază. Probabil că văzuse deja refugiații alergând spre gardul de sârmă. Santinela trase o rafală din mitraliera Vickers.

Grăbește-te, Rebecca.

Și mai multe împușcături din interiorul clădirii. Reflectoarele continuau să lumineze șirurile de corturi, dar, de unde stătea Asher, îi era imposibil să vadă ce se întâmpla.

Trei fără douăzeci și două de minute. Probabil că ajunseseră dincolo de sârma ghimpată. Alergau spre arsenal. Se ocupau de gărzi. Vor încerca să pătrundă înăuntru dacă vor putea și să ia mitralierele și muniția. Apoi, vor folosi grenadele. Probabil că va mai avea de așteptat încă cinci minute, mai puțin de trei, dacă Netanel și Rebecca dădeau de bucluc.

Asher nu îndrăznea să se apropie de sârma ghimpată.

Așteaptă, așteaptă.

Simțea mirosul morții în aer. Al cui va fi rândul în noaptea aceasta?

Focul se stinsese aproape și zgomotele se estompaseră. Reflectoarele se roteau pline de neastâmpăr, deasupra taberei, apoi începură să cerceteze sârma ghimpată. Asher se târî mai aproape de

perimetru, la cincizeci de yarzi de baza turnului. Zărea găurile din sârma ghimpată pe unde se strecuraseră Netanel, Rebecca și Palmacinikii lor.

Știa că în curând le vor remarca și gărzile. Deodată, auzi răpăitul mitralierelor de lângă barăcile armatei. Lumina reflectoarelor se roti din nou. Santinelele de deasupra lui dădeau alarma.

Așteptă.

Probabil că localizaseră arsenalul. Ascultă păcănitul schimburilor de focuri, tresărind la fiecare strigăt, fiindcă își imagina că era unul din Palmach. Lupta se prelungi nepermis de mult. Poate că nu reușeau să intre, se gândi Asher. O fi prea bine păzit.

O lumină albă, orbitoare, fu urmată la o fracțiune de secundă de un bubuit puternic. Asher își ridică privirile, văzu un nimb de foc pe cer, urmat de o ciupercă de fum, mai negru chiar decât noaptea.

— Isuse Christoase! zbieră unul din soldații aflați în turn.

Își duse Stenul la umăr, ținti și trase. Un zăngănit de geamuri, un strigăt. Și mai multe împușcături din dreapta și se stinse și cealaltă lumină.

Oamenii alergau pe lângă el cu clești în mână și s-au apucat de treabă.

Panică oarbă.

Asher sesiză siluetele care alergau spre el prin întuneric. Instrucțiunile date prizonierilor de către membrii Haganah infiltrați în lagăr fuseseră uitate. Un grup de oameni porni dinspre corturi către gard.

În Casa Roșie, când Yarkoni le prezentase planul, totul păruse foarte simplu. Asher se simți deodată sufocat de trupurile care se îmbulzeau în întuneric. Ordinele sale se pierdeau în vacarmul de strigăte și se întreba dacă el și oamenii săi vor reuși să iasă din acest balamuc.

Întinse mâna și apucă persoana de lângă el, o femeie.

— Palamach! vino cu mine! strigă el. Una din gărzile cocoțate în turn trase orbește în beznă. Simți că-i amorțește piciorul și căzu. Încercă să se ridice, dar nu reuși. Gloanțele plouau în jurul lui, răscolind pământul. O grenadă explodă la baza turnului.

Mitraliera amuți.

I se udase coapsa. Pipăi cu degetele și descoperi o gaură în carne de mărimea unei monede. Apăsă tare cu palma, să oprească

sângele.

Cineva îngenunche lângă el și-l luă de umeri.

— Ești rănit.

Era vocea unei femei, o refugiată.

— Fugi!

— Dar ești rănit.

Sângele i se scurgea printre degete. Trebuia să țină apăsat, așa cum îi învățaseră la instruire.

— Dă-mi cuțitul! zise femeia. Repede!

Se scotoci și-i dădu cuțitul. O auzi cum își taie cămașa. Îi înfundă o bucată de cârpă în pumn.

— Ține-o pe rană! zise ea.

O puse peste rană. Îi venea să leșine. Pierduse mult sânge. Trebuia să lupte să nu-i vină rău.

Palmacinikii și refugiații roiau în jurul lui. Auzi altă rafală. Se aflau în bătaia focului, expuși din toate părțile.

— Trebuie să ajungi la gard! îi strigă el.

Femeia îi bandajă rana cu fâșii tăiate din fustă.

— Poți să-ți miști piciorul? este rupt?

— Nu simt nimic! pleacă de aici!

— Nu mă urnesc din loc fără tine!

Asher se uită la ea. I se împăienjeniseră ochii de durere. O față de înger, păr scurt, ochi uriași, cearcăne sub ochi. Își trecu un braț în jurul umerilor bărbatului, încercând să-l ridice în picioare.

Razele lunii scăldau într-o lumină argintie corpurile împrăștiate în lagăr. N-o să reușim, se gândi Asher. Britanicii or să ne secere înainte să ajungem la sârmă ghimpată.

Deodată, trei Palmaciniki alergară spre ei din întuneric și văzu sclipirea mitralierelor Sten din mâna lor. Cineva apucă femeia și o împinse înainte.

— Du-te la gard! grăbește-te! răsună vocea lui Netanel.

Îngenunche lângă el.

— Ash! ești rănit?

— Piciorul!

— Rahat! pierzi o mulțime de sânge! ajutați-mă!

Netanel, împreună cu un camarad Palmacinik îl luară de brațe și-l traseră spre sârma ghimpată. Asher auzi clănțănitul mitralierei. Unul din oamenii lor le acoperea retragerea.

În clipa aceea, leșină.

Camioanele așteptau cu motoarele pornite pe șoseaua din

apropierea dunelor. Cei doi Palmaciniki alergau pe nisip. Țineau puștile încrucișate sub formă de scaun, ca să-l susțină pe Asher.

Mașinile porniră pe întuneric, cu farurile stinse, îndepărtându-se pe drumul care-i va duce de-a lungul câmpiei la un kibuț aflat la douăzeci de mile est. Trebuiau să plece înainte să apară mașinile blindate ale englezilor de la Haifa.

Asher fu pus în ultimul camion. Mâini puternice îl traseră înăuntru.

Femeia se smulse de lângă ceilalți și se aplecă spre el.

— Se simte bine?

— Pleacă de aici!

Un Palmacinik o trase și o împinse spre celălalt camion, unde se afla restul refugiaților. Zări fața omului pentru o clipă, în lumina lunii. Un cap ras, ascuns aproape sub o șapcă kaki și o cicatrice pe obraz, mascată de unsoarea neagră de camuflaj.

Nu-l recunoscuse pe Netanel Rosenberg.

Șoseaua Tel Aviv – Ierusalim.

Erau cel puțin douăzeci de tinere și tineri în spatele camionului, îmbrăcați în costume albastre de doc – păreau muncitori evrei în drum spre kibuț. Mașina trecu pe lângă gardul din sârmă ghimpată al bazei militare britanice de la Sarafand, îndreptându-se spre est, către câmpia de coastă. Lăsară în urmă câmpuri plantate cu viță de vie și grâu, minaretele de la Ramle și până la Bab el-Wad, Poarta Văii și cele douăzeci de mile de defileu care străjuiau șoseaua până la Ierusalim.

Acesta era drumul parcurs de caravanele cu cămile pe vremea lui Christos. Legiunile lui Titus își construiseră forturile de-a lungul acestei șosele, iar Cruciații veniseră tot pe aici când îi atacaseră pe sarazini.

Când intrară în vale, auziră clopotul Mănăstirii Cele Șapte Păcate, cu acoperișul ei de țiglă roșie. Răsuna purtat pe aripile vântului, alături de aroma delicată a florilor de portocal. Vedeau muncitori lucrându-și viile în terase și, deasupra lor, clădirea cenușie a Fortului Latrun, unde santinelele britanice îi priveau prin binocluri.

Apoi, pereții văii se închiseră și se treziră între fălcile defileului Bab el-Wad – douăzeci de mile de curbe sinuoase, cu case albe, arăbești, agățate de stânci. Femeile și bărbații Palmach din camion stăteau tăcuți și se bucurau de captura lor – femeile ascunseseră părți componente ale puștilor în sutiene sau între picioare,

grenadele se înfundaseră în saci cu cartofi, iar puștile se dosiseră printre scândurile camionului. Simțeau că sunt priviți cu ochi ostili pe unde treceau și știau că se află în gura lupului.

Peste trei ore ajunseră în satul Kiryat Anavim și o luară la stânga, pe șosea. În timp ce se uitau în jos, spre orașul Ierusalim, Netanel simțea că se liniștește. Admiră monumentul alb strălucitor al profetului Samuel, sus, în vârful muntelui. Legenda spune că acesta este locul de unde Richard Inimă de Leu a privit pentru prima oară orașul Ierusalim și a izbucnit în plâns. Netanel plângea de asemenea și murmura cuvintele rugăciunii de Paște, pe care le rostise odată, cu mult timp în urmă, la o masă strălucitoare și veselă din Germania.

— Anul viitor la Ierusalim.

Anul așteptat de două milenii de strămoșii săi sosise în sfârșit, dar, în loc să fie plin de fericire, era dominat de ură. Tânărul blând care rostise aceste cuvinte în Ravenswald nu l-ar fi recunoscut pe Palmacinikul din camionul care străbătea Șoseaua Jaffa, în drum spre pereții rozalii ai Orașului Sfânt.

Kibuțul Kfar Herzl.

Kibuțul se dezvoltase foarte mult în ultimii zece ani, se gândea Sarah. Acum erau pajiști și flori; leagăne și cutii cu nisip; școala era dotată cu arzătoare Dunsen și microscoape; avem propriul nostru spital; casele se întind pe pante, în șiruri drepte, cu acoperișurile lor din țiglă roșie și pereții albi, iar grădinile sunt frumos îngrijite; avem curent electric și aparate de muls vacile în grajduri.

În jurul kibuțului, zăcând în pâcla amiezii, se aflau dealurile Iudeei, maronii și sterpe, de culoarea bălegarului, o amintire a vremurilor de demult. Își ținuseră promisiunea făcută de Herzl și sioniști; îmblânziseră ținuturile sălbatice. Dar, câteodată, Sarah tânjea în sinea ei după peisajul pe care-l găsiseră când veniseră prima dată aici. Atunci fuseseră obligați să lupte împotriva pustiului pentru fiecare bucată de pământ și nu-și dădea seama ce docil și trist ar putea arăta totul după ce va fi cucerit.

Se gândi la Rishou. Probabil că i se frângea inima când venea aici. Poate de aceea își petrecea așa de mult timp la Ierusalim, în ultima vreme. Când se întoarce la Rab'allah se simte răscolit de ceea ce vede; îi amintește cum a fost furat pământul strămoșilor săi și îi demonstrează cât de avansați suntem noi, europenii. Mă întreb dacă ne invidiază sau ne disprețuiește?

Isaac juca soccer pe teren cu alți patru băieți. Un copil reușit, se

gândi ea; înalt, atletic și chipeș. Avea aproape unsprezece ani. Oare când zburase timpul?

Avea șase ani când Asher intrase în Brigada Evreiască și se dusese să lupte în Italia. Între timp, ea începuse să activeze în rândurile Histadruth-ului, la Ierusalim, și stătea tot mai puțin timp în kibuț. De atunci fusese crescut de fapt de Yaakov și devenise un străin pentru amândoi.

Asher șchiopătă până în verandă și se așeză pe scaunul de lângă ea. Sarah îl ajută să-și pună piciorul rănit pe un taburet.

— Nu mă dădăci.

— Dar ești un erou rănit.

— Sarcasmul nu este cea mai atrăgătoare parte a personalității tale.

— Apropo de personalitate, te porți ca o capră cu o țeapă în fund de când te-ai întors. Ce s-a întâmplat?

— Nu-mi place să fiu invalid.

— Mai bine decât cadavru.

Ridică din umeri.

— N-am de gând să-mi cer scuze.

— Bineînțeles că nu.

— Nu pot să mă învârt pe aici ca un schilod.

— Nu este nici vina mea, nici a tatălui meu.

Îl văzu cum se căznea să-și înfrângă mândria. Se scarpină sub bandaj. Glontele nu-i rupsese osul – din fericire – dar îi perforase o arteră.

Bombăni ceva care semăna a scuze. Asher și mândria lui! făcu semn spre Isaac.

— Băiatului îi este dor de tine. Ar trebui să te întorci aici, la kibuț.

— Acum ești și tu cu el. Oricum, activitatea mea în Haganah este la fel de importantă ca a ta.

Asher tăcu un timp.

— Ai un amant la Ierusalim? o întrebă el brusc.

— Da, știi, unul din iubiții mei arabi. Ce întrebare prostească!

— Știu că lucrurile nu merg bine între noi.

— Nu credeam că ai observat.

— Am remarcat unele semne. Alți bărbați n-ar fi observat dacă n-ar fi făcut dragoste cu soțiile lor de un an, dar eu sunt perspicace.

— Tu ai fost la Haifa, eu la Ierusalim. Este greu să întreții relații intime când te despart dealurile Samariene.

— De ce crezi că le-am cerut să-mi dea însărcinări la Haifa?

Nu-i răspunse. Nu era încă pregătită. Nu acum.

— Când te întorci la Ierusalim? se interesă el.

— Mâine, după Sabat.

— De ce nu te interesezi dacă n-aș putea fi cu ceva de folos în Shai? simt că înnebunesc aici. Doctorul spune că va dura luni de zile până să mă alătur unității mele.

Înainte să-i răspundă, auzi pe cineva strigându-l pe Asher. Își ridică privirile și-l văzu pe Yaakov înaintând pe potecă, înspre ei. Era însoțit de un individ înalt și slab.

— Ash, ai un vizitator – strigă Yaakov.

Asher se ridică în picioare săi întâmpine.

— Netya!

— Shalon, Ash! zâmbi Netanel. Ce mai face eroul de la Atlit?

Netanel stătea pe fereastră și fuma țigară de la țigară. O sticlă de votcă desfăcută stătea pe masă între ei, dar numai Asher bea din ea.

— Unitatea noastră a primit ordin să se mute la Ierusalim – zise Netanel. Cei din conducere spun că de aici vor începe tulburările.

— Trebuie să-i pisăm în continuare pe englezi.

— Sunt de acord. Dar nici arabii n-or să stea degeaba.

— Nu putem să-i lăsăm să triumfe așa cum am făcut înainte de război!

Vorbește de parcă ar fi fost aici, se gândi Asher. Ce repede a absorbit obiceiurile noastre și felul nostru de a judeca. Își scărpină piciorul, nervos.

— Înnebunesc stând aici.

— Te doare? îl întrebă Netanel.

Clătină din cap.

— Nu, dar mă deranjează. Mai ales când este cald.

— Ai avut noroc. Ai fi putut să pierzi tot sângele.

— Dacă nu m-ai fi găsit tu, așa s-ar fi întâmplat.

Luă o înghițitură de vodcă.

— I-am șocat pe englezi. N-aș fi vrut să fiu în pielea Înaltului Reprezentant al Coroanei când a aflat vestea.

Netanel încuviință din cap fără să zâmbească.

— Acesta este doar începutul.

Da, doar începutul războiului Haganah, se gândi Asher, dar pentru mine este sfârșitul. Petrecuse trei zile zăcând fără cunoștință într-un kibuț, la câteva mile de Atlit. Când fu transportabil, îl

aduseră la Kfar Herzl, la miezul nopții, într-un camion acoperit. La început, doctorii de la spital crezuseră c-o să piardă piciorul. Atunci, Asher îi spusese lui Yaakov că prefera să-i tragă un glonte în cap.

Își păstrase piciorul.

Peste câteva săptămâni, Yarkoni însuși venise la kibuț să-l felicite personal; eliberaseră o sută optzeci și șase de refugiați și pierduseră doar patru Polmaciniki. Dar Rebeca Orenstein fusese unul din ei.

— A fost lovită la primul atac, îi spusese Yaakov. Rosenberg a preluat comanda. Ai ales bine, Asher. I-a condus grozav și plutonul lui îl adoră. Spun că nu se teme de nimic.

Nu se teme de nimic.

— Ai auzit veștile? îl întrebă Netanel. A reapărut Muftiul. Se află la Cairo, ca oaspete al regelui Farouk.

— Rahat!

— Îți dai seama ce se petrece în Jaffa și Nablus? ai crede că sa renăscut însuși Mohamed.

— Credeam că englezii l-au împușcat pe Muftiu la Berlin.

— Se pare că au economisit gloanțele pentru noi. Ar fi bine să te vindeci mai repede. Vom avea nevoie de tine.

— Vom avea nevoie și de mai multe Rebecci, dar de unde o să le găsim?

Întinse mâna să ia bastonul.

— Hai să nu mai discutăm despre asta! m-a apucat durerea de cap de la vodcă. Vrei niște cafea?

Netanel se ridică.

— O aduc eu, zise el și intră în bucătărie.

Asher se sculă de pe scaun și privi dealurile. Mă întreb cine ești tu, de fapt, Netanel Rosenberg, se gândi el. Vorbești ca și când te-ai fi aflat aici toată viața, iar trecutul tău n-ar exista. N-ai pomenit nimic nici de Germania, nici de Auschwitz. Poate că, dacă aș fi îndurat ce ai îndurat tu, m-aș comporta la fel.

Și totuși, nu vorbește niciodată despre femei, nu glumește, nu-l interesează decât lupta pentru statul evreiesc. Bineînțeles, toți suntem dedicați trup și suflet acestui ideal. Dar la Netanel este mai mult decât atât. De ce am oare sentimentul că dacă ar fi să câștigăm, Netanel Rosenberg ar dispare brusc?

Netanel se întoarse cu un ibric de cafea și două căni mari, pe o tavă. Turnă lichidul aburind în cești și se așeză.

— De unde ești din Germania? îl întrebă Asher deodată.

Parcă îi trecuse un nor întunecat peste față.

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

— Dar vezi, și eu sunt german. Știai asta? aveam șaisprezece ani când am venit aici. Părinții mei erau din Bavaria, dintr-un mic orășel de lângă München.

— Cum se numește orașul?

— Ravenswald.

Netanel nu spuse nimic un timp.

— N-am auzit de el, zise bărbatul în cele din urmă.

— Ultima scrisoare pe care o am de la părinții mei este din 1941. Nu știu dacă mai trăiesc. Am încercat să aflu. Dar nu prea cred că am vreo șansă.

Netanel privea dealurile fără să comenteze.

— Cât timp ai stat la Auschwitz? insistă Asher.

Netanel îi evită privirile.

— Foarte mult. De ce?

— Te întrebam pentru că avem câțiva oameni aici, în kibuț care au fost și ei acolo. Mă gândeam că poate, ai vrea să-i întâlnești.

— Cum, Ash? de parcă am fi foști colegi de școală, nu? șederea la Auschwitz nu-i chiar același lucru. Ce crezi că am face? am depăna povești nostime despre camerele de gazare?

Asher ridică din umeri; avea dreptate. Apoi se uită în ochii lui Netanel și văzu ceva care Mordechai Yarkoni credea că nu mai există de mult. Sclipi pentru o clipă și apoi dispăru.

Frica.

Rab'allah.

Rishou își construise propria sa casă pe deal, chiar sub cea a tatălui său, cu fața spre livezile de măslini. Se vedea foarte clar ce bine îi mergeau afacerile cu fratele său. Casa avea șase dormitoare, două magazii, un pat înălțat, o toaletă exterioară și chiar o sobă primus în bucătărie. Ar fi trebuit să-i consolideze poziția de viitor muktar al Rab'allahului, dar lucrurile nu se desfășuraseră așa cum prevăzuse și noua sa casă stârnise mai multă ostilitate decât respect. Lui Rishou nu aveau ce să-i reproșeze, dar se știa că Majid Hass'an făcuse avere datorită relațiilor sale cu britanicii. Iar britanicii erau acum dușmanii lor.

Într-o zi va trebui să aleg și eu, Rishou știa asta. Va trebui să-mi repudiez fratele sau să devin un effendi ca el.

Dimineața. Vrăbiile zburau în livada de măslini, iar rândunelele se agitau printre smochini. Un soare alb alunga ceața de pe câmpii.

Rishou o urmărea pe Khadija în drum spre fântână, cu Wagiha după ea. Soția lui se îngrășase pe parcursul anilor și își pierduse interesul față de ea. Acum, când Sarah revenise în viața lui.

— Slăvit să fie Allah – nu mai simțea dorința să-și posede nevasta. Khadija nu dădea semne că i-ar fi păsat. Fie că bănuia că avea amantă, fie credea că nu mai era în stare.

Spera din tot sufletul să fie prima variantă. Probabil că simțise existența alteia. Dar cine putea spune? doar Allah știa ce discutau femeile la fântână despre el. Poate că o să se culce cu ea la noapte, ca să-i demonstreze că bărbăția lui rămăsese neștirbită.

Când făceau dragoste, nu era niciodată la fel ca atunci când era în pat cu Sarah. Cu mulți ani în urmă, în livada cu meri, Sarah îi arătase care era zona ei erogenă și-l învățase cum s-o mângâie. În noaptea nunții încercase fără succes să găsească centrul plăcerii Khadijei. Mai târziu, îi mărturisise că nu-l mai avea de când era mică.

Legăturile sale amoroase cu Sarah îl entuziasmaseră și-l intrigaseră în același timp. Imamul spunea că Dumnezeu crease femeia ca să-și primească bărbatul din datorie. Sigur, putea să-l admire pentru lungimea membrului său și pentru calitățile sale, dar era o blasfemie să simtă mai multă plăcere ca el. Când se culcase prima dată cu Sarah atinsese culmile plăcerii de trei-patru ori.

Se gândea tot timpul la ea. La început, doar pentru trupul ei. Dar acum, se trezise că tânjea după compania ei, râsul ei, limba ei ascuțită; Khadija nu reușise niciodată să-i ofere toate aceste lucruri. Fusese o soție bună și ascultătoare, dar nu o iubea. Sarah îi ocupa fiecare clipă.

Și habar n-avea unde-l va duce pasiunea pentru ea.

Șeicul Daoud urma să-l viziteze pe tatăl său în dimineața aceea și Zayyad îi spusese să fie prezent la întâlnire din curtoazie. În timp ce străbătea scurta distanță până la casa lui, îl văzu pe Rahman jucând soccer cu alți doi băieți. Se jucau cu mingea de tenis pe care le-o adusese Majid când lucra pentru familia Talbot.

— Unde este Ali?

Rahman era capabil de multe lucruri, dar nu putea să mintă. Rishou era câteodată disperat. Cum o să se descurce vreodată în viață acest băiat?

Rahman își târșea picioarele în praf și nu-i răspunse.

Rishou se îngrijoră și-l luă de ureche.

— Unde este fratele tău?

— Nu știu.

Rishou îl lovi din nou.

— Spune-mi unde este fratele tău!

Rahman se uită în jur. Cei doi prieteni ai săi dispăruseră. Nici un ajutor din partea lor.

— A plecat la al-Naqb.

— Al-Naqb? ce caută acolo?

Rahman nu-i răspunse. Rishou îl apucă de lobul urechii și-l ridică pe vârfuri.

— Ce caută fratele tău la al-Naqb?

— Vrea să se alăture Luptătorilor Sfinți! bombăni Rahman.

Rishou îi dădu drumul. Allah să mă ajute în supărarea mea! se întoarse, se îndreptă grăbit spre grajduri și puse șaua pe Al-Tareq.

Șeicul Daoud îmbătrânise. Se uscase și avea porțiuni lipsă de barbă și dungi sub ochi. Fiii săi îl ajutară să descalece. Bătrânul țap se va întâlni în curând cu Allah, se gândi Zayyad. Nu vor ajunge nici o mie de virgine din Paradis să-i trezească simțurile. Se spune că membrul îi atârna nefolositor între picioare ca un sac de apă de șaua unei cămile. O dreaptă răsplată pentru că a trăit mai mult decât trebuia și ne-a împovărat cu prezența lui.

Zayyad stătea în ușă să-l întâmpine, cu sabia ceremonială de beduin prinsă în talie. Se îmbrățișară – trupul lui este fragil ca al unui copil, se gândi Zayyad – și-l pofti înăuntru. Era sigur că auzise oasele șeicului trosnind când fiii lui îl ajutară să se așeze. Soraya și Ramiza aduseră ceai de mentă îndulcit și o tavă de argint cu halva.

— Fie ca drumul tău către casa mea să fie întotdeauna neted, zise Zayyad.

— Binecuvântat să fii și tu, frate, îi răspunse șeicul.

— Îi mulțumim lui Allah că ești bine și în putere.

Noroc cu fiii tăi care te țin pe picioare.

Șeicul Daoud își învârti mătăniile între degete.

— Slăvit să fie El! mă bucur că și tu ești la fel de sănătos. Toată Iudeea știe ce mult au prosperat fiii tăi și casele lor.

— Mulțumită Lui! exclamă Zayyad.

Ritualul salutului era lung și obositor pentru că trebuiau să se intereseze de sănătatea și averea fiilor, fiicelor și nepoților și să se roage lui Dumnezeu să-i apere și să-i ajute pe toți.

În cele din urmă, șeicul Daoud se uită la fotografia înrămată a Muftiului care atârna pe perete, în casa lui Zayyad și spuse:

— Binecuvântat să fie numele lui Allah că l-a adus pe Muftiu

viu și nevătămat!

Poate că El vrea să ne învețe ce înseamnă suferința, se gândi Zayyad.

— Este într-adevăr un mare miracol.

— A vorbit deja la postul de radio Cairo, îndemnându-ne să-i zdrobim pe sioniști și să-i aruncăm în mare.

— Insh'allah, zise Zayyad prudent. Facă-se voia lui Dumnezeu!

— Cum ar putea El să dorească altceva? dar trebuie să ne dovedim demni de ajutorul Lui! trebuie să fim gata să ne vărsăm sângele pentru Palestina arabă!

Ție îți este ușor să vorbești. Ai intrat deja pe jumătate pe Porțile Paradisului.

— Spune-mi, frate, unde o să ne ducă toate astea? oare tinerii or să se mai întoarcă în sat să sărute mâna părinților lor? or să le dea înapoi pământurile felahilor noștri sau vor trebui să trudească pentru vreun effendi de la oraș, care poate vinde pământurile într-o zi, așa cum le-au vândut evreilor? palestina Arabă o să ne înapoieze tradițiile?

— Bineînțeles! zise șeicul Daoud.

Să dea Dumnezeu să te împroaște cu pârțuri o cămilă leproasă!

— Se gândi Zayyad. Iar testiculele tuturor nepoților tăi să se usuce-n soare ca stafidele și nepoatele să nască pepeni! nu mă lași nici măcar să spun o minciună cinstită! indiferent ce se întâmplă acum, știu că sunt ultimul muktar adevărat al Rab'allah-ului. Satul nostru, tradițiile noastre sunt pe moarte. Britanicii ne-au învățat ce înseamnă revolta, iar blestemații de evrei au introdus obiceiurile europenești, așa că n-o să mai fim niciodată aceeași.

— Chiar crezi că englezii or să ne trădeze? zise Zayyad. Păzesc coasta împotriva evreilor și au oprit vânzările de pământ pentru sioniști. Ce mai vrei de la ei?

— Or să ne trădeze, așa cum au făcut și altădată. Dacă este să scăpăm de evrei, va trebui să ne descurcăm de unii singuri.

Zayyad se gândi. Dacă ar salva Rab'allah-ul ar lupta cu plăcere. Dar trăise destul și, cu toate că nu știa să socotească, așa ca fiii săi, era capabil să prevadă ce se va întâmpla în viitor. Dar nu prea avea de ales.

Uruitul unui camion pe șosea îi întrerupse gândurile; când se apropie, auzi strigăte de femei. Se ridică și ieși afară.

Erau îmbrăcați în uniformele albastre de doc ale kibuțnicilor și avea arme moderne – pistoale Beretta și mitraliere Sten, nu ca

Luptătorii Sfinți – cu vechile lor Mausere și Parabellum-uri. Băteau cu pumnii în camion, își agitau pușțile în nasul femeilor și adresând insulte în arabă la felahii de pe câmpuri și la mulțimea adunată în piață, lângă cafenea. Camionul trecu repede prin sat și se pierdu în zare, lăsând în urmă o trombă de praf. Dispăru după deal, în drum spre unul din kibuțurile de la Marea Moartă.

Evrei înarmați și războinici. Muftiul nu era singurul care se pregătea de luptă.

Zayyad auzi vocea răgușită a șeicului Daoud.

— Ei bine, frate, ce spui?

— Acum nu mai contează ce spun eu. Jumătate din tinerii satului s-au alăturat deja bandei nepotului tău Izzat.

— Fie ca Allah să-l ajute să învingă!

— Fie ca Allah să-i dea puțină judecată! zise Zayyad pe înfundate.

Al-Naqb.

Locul de întâlnire al Luptătorilor Sfinți din Iudeea nu mai reprezenta de mult un secret. La jumătate de milă de al-Naqb se afla o peșteră unde sătenii își adăposteau caprele și vitele pe vreme rea. Caii pășteau pe deal și o santinelă singuratică moțăia sub un smochin.

Rishou descălecă de pe Al-Tareq și intră înăuntru.

Era întuneric și umezeală. Pereții se acoperiseră cu mușchi și în aer plutea un miros de mucegai și excremente de capră. Se strânseseră în jur de douăzeci de tineri, ghemuiți pe vine, într-un cerc, înarmați cu fel de fel de obiecte, de la străvechile săbii de Damasc și până la Mauserele din primul război mondial.

Ali stătea pe vine lângă peretele grotei, cu Lee Enfield-ul lui Rishou pe genunchi.

Când intră, Izzat își ridică privirile și i se adresă pe un ton batjocoritor.

— Încotro, frate? ai venit să ni te alături?

— Mai degrabă m-aș alătura unei trupe de acrobați ambulanți.

— De ce vrei să-l iei pe Ali? te temi că va deveni un arab adevărat?

— Este deja un arab adevărat. Dar mă tem că, dacă te va urma pe tine, va deveni un cadavru adevărat.

— Oricine moare ca martir pentru Islam, trăiește veșnic în Paradis! zbieră cineva.

Rishou se întoarse să-l înfrunte. Douăzeci de perechi de ochi îl

priveau plini de ură.

— Nu are decât unsprezece ani! le strigă el.

— Dacă este destul de mare să lupte, înseamnă că este destul de mare să se alăture Luptătorilor Sfinți! spuse Izzat.

— Oh, desigur, este destul de mare să lupte. Dar nu destul ca să facă diferența dintre o cauză dreaptă și o aventură prostească!

— Nu-ți mai pasă de noi! exclamă altcineva.

— Îți pasă doar de bani!

Rishou le întoarse spatele și se îndepărtă.

Ali se uită după el. Își împinsese bărbia înainte, sfidător. Rishou luă pușca.

— Dacă mai îndrăznești să-mi iei arma, îți rup brațul și te bat până îți bagi mințile-n cap. Ai înțeles, Ali?

Ali încuviință din cap.

— Da, yaba.

Rishou remarcă umilința din ochii băiatului, dar și satisfacția sa.

— Nu, nu înțelegi absolut nimic, Ali. Iar când o să înțelegi, va fi probabil prea târziu.

Orașul Vechi.

Era prea cald în camera mică, iar sudoarea le scălda corpurile și strălucea pe picioarele lor ca uleiul de măsline încins. Femeia stătea călare pe el, întârziind cât mai mult momentul când vor trebui să se despartă. Transpirația lor se scursese pe trupul lui. I se prelinsese o picătură pe obraz. O șterse cu degetul.

— Nu trebuie să mai vin aici, zise ea și își dădu seama că gândise cu voce tare.

— Sssst, murmură el, făcându-i semn să tacă. Uită, Sarah. Mulțumește-i lui Dumnezeu pentru clipa de față.

Pentru tine este ușor, se gândi ea. Tu o trădezi doar pe Khadija, soția ta. Dar eu, când vin în locul acesta, trădez o nație întreagă, nu numai pe Asher. Cum de îndrăznesc să risc atât? un ofițer Shai să se aventureze într-un cartier arab? dacă aș fi prinsă, câte secrete ar putea stoarce arabii de la mine! dacă voi fi descoperită vreodată, simpla mea prezență reprezintă o trădare. Nu ajunge că am comis un adulter, mai trebuie să și iubesc un arab, un dușman al neamului nostru?

— O să iasă mari conflicte, Rishou. De data aceasta va fi mai rău ca-n 1936. Mult mai rău. Este o nebunie să continuăm.

Rishou nu-i răspunse imediat, apoi spuse:

— Când eram mic, Zayyad m-a trimis la școală, la moscheea din sat, să învăț Coranul. În cea dea doua povață, Mohamed povestește – așa cum știi – că un mahomedan a despărțit apele mării pentru Moise și a salvat evreii de Faraon. Tot musulmanii au fost cei care i-au aranjat lui Moise să se întâlnească cu Allah pe Muntele Sinai, unde a primit cele zece porunci și a făcut Biblia. În schimb, spunea el, evreii au întors totul pe dos, ne-au furat Coranul și l-au falsificat, au mințit în legătură cu Avram. Cred că ne pregătea încă de pe atunci pentru vremea când va trebui să luptăm împotriva voastră.

— Și tu ai crezut?

— Atunci da.

— Și acum?

— Am fost norocos. Tatăl meu este un om bogat după standardele satului nostru și și-a putut permite să mă trimită la Colegiul Anglican de aici, din Ierusalim. Așa am avut posibilitatea să-mi formez o viziune diferită despre lume. Dar în Rab'allah, imamul nostru continuă să ne descrie în moschee, în fiecare vineri, cum evreii ucid pruncii arabi și le sorb sângele.

— Este o minciună. Facem asta doar la ceremonii festive.

Se rostogoli de pe el.

— Suntem prizonierii trecutului. Toată această ură pentru lucruri despre care se presupune că s-au întâmplat acum două mii de ani.

— Dar nu uita, Sarah, dacă n-ar fi vorba de lucrurile care s-au întâmplat acum două mii de ani, n-ai mai fi avut nici un motiv să te afli aici. Fără trecut, voi, evreii ați fi invadatori sau războinici. La fel ca și Hitler pe care-l urâți atât!

Nu-i răspunse. Se uită la el.

— Tu ne urăști?

— Îi urăsc pe effendi care v-au vândut pământurile.

— Nu asta te-am întrebat.

— Orice bun arab trebuie să urască evreii. Așa a poruncit Muftiul.

— Tot nu mi-ai răspuns la întrebare.

Îi zâmbi trist. Apoi, întinse mâna și o mângâie.

— Aș vrea să-i urăsc pe evrei. Este de datoria mea. Dar cu unii dintre voi, îmi vine greu. Și acum, dă-mi voie să-ți pun și eu o întrebare. Nu ar trebui să-i urăști pe arabi, la rândul tău?

— Nu prea mă pricep s-o fac, nu?

O sărută pe frunte.

— Păcat că nu te-ai născut arăboaică!

— Dacă aș fi fost arăboaică, aș fi stat acum la Rab'allah, la fântână, să-ți spăl lucrurile, iar tu ai fi petrecut aici, cu o evreică. Nu-i așa?

Încuviință din cap. Probabil că avea dreptate.

Al-Rashid era un hotel dărăpănat, de pe strada Suq Khan es Zeit. Se afla aproape de a șaptea oprire a crucii, unde se presupune că a căzut Christos pentru a doua oară.

Toți cădem, se gândi Talbot, în timp ce se grăbea să intre. Dar unii cad mai rău decât alții și cu mai puțină grație.

Într-o cafenea, pe partea cealaltă a bazarului, un bărbat cu turban alb îl văzu închizând ușa. Peste câteva minute, Levi Bar-Ayal îl urmă, oprindu-se numai ca să dea o grămăjoară de monede palestiniene proprietarului, în schimbul unei chei.

Majid stătea pe pat și fuma o țigară. Era îmbrăcat doar într-o cămașă albă de mătase, chiloți de mătase purpurii și șosete galbene cu jartiere. Haina și pantalonii atârnau în garderobul vechi. O cravată bleu cu dungi galbene fusese aranjată frumos pe spătarul unui scaun.

Talbot privi în jur dezgustat. Perdelele erau trase, dar Talbot zări în semiîntuneric un gândac pe peretele din colțul camerei. Pe pat se vedeau urme închise, greu de identificat. Acordurile inevitabile ale muzicii orientale răsunau din stradă.

Se mustra că venea aici. Își promisese de nu știu câte ori că n-o s-o mai facă.

— Pari nervos, Henry! îi zise Majid. Vrei o țigară?

— Nu, mulțumesc spuse Talbot.

Se duse la fereastră și trase perdelele, și mai apropiate una de alta, ca să nu se mai vadă nimic.

— Ce se întâmplă cu tine?

Era sigur că Majid îl tachina. Măcar dacă n-ar vorbi așa, ca un școlar în săptămâna de corvoadă.

Talbot își scoase haina și se îndreptă spre garderob. Majid ocupase unicul cuier disponibil. Ezită. Apoi lăsă haina pe spătarul unui scaun și se așeză.

— Nu avem prea mult timp, îi spuse Majid. Am o întâlnire de afaceri la ora patru.

— Nu putem sta puțin? îl întrebă Talbot.

— Bine.

Scoase pachetul de țigări Four Square din noptieră și aprinse

două. Păstră una pentru el și i-o dădu pe cealaltă lui Talbot.

— Cred că ar fi mai bine să fumezi.

Totul începuse de când Majid fusese servitorul lui în casa din Talbieh. Majid se dovedise discret, iar Talbot se lăsase prins în această legătură. Treptat, măcinat de vinovăție și rușine respirase ușurat când Majid își dăduse demisia. Își promisese sie însuși că legătura dintre ei luase sfârșit. Dar, în loc să se întâmple așa, continuaseră să se întâlnească în secret, în hoteluri de mâna a treia. Știa că într-o zi vor fi descoperiți. Dar nu reușea să se opună acestei părți întunecate și neexplorate din inima lui.

Nu era un om pasional. Nu actul fizic îl entuziasma, ci intimitatea. Cu Majid putea discuta probleme personale pe care nu îndrăznea să le abordeze cu colegii și cu atât mai puțin cu Elizabeth. Da, când era cu Majid, putea să renunțe la rolul de gentleman și diplomat englez, care nu i se potrivea.

Doar cu Majid, fir-ar el să fie!

* * *

Talbot își sprijini capul în mâini.

— Cred că am o depresiune nervoasă.

Majid trase din țigară.

— Ce este, Henry?

— Nu mai merge absolut nimic.

— Dacă vrei, eu pot să plec.

— Nu, nu-i vorba de asta. Adică mă rog, ar fi unul din lucruri. Toate îmi merg anapoda.

— Nu ești deloc coerent.

Talbot se ridică. Avea ochii foarte obosiți.

— Majid, spune-mi, ca arab, ce părere ai despre evrei?

Majid ridică din umeri.

— Muftiul vrea să-i arunce pe toți din Palestina.

— Arabul ăla împuțit! ar fi trebuit să-l spânzurăm când am avut șansa! ei bine, dar despre noi, britanicii, ce părere ai? crezi că i-am trădat pe evrei? crezi că ar fi trebuit să-i lăsăm să vină în Palestina, așa cum le-am promis?

— Bineînțeles că i-ați trădat. I-ați trădat pe toți!

Talbot remarcă ce ușor își schimba Majid loialitatea. Când se alia cu englezii, când tuna împotriva lor.

Majid clătină din cap.

— Acesta este motivul supărării tale, Henry? gândești prea mult!

— Serviciul colonial a fost viața mea. Am considerat întotdeauna că noi, britanicii, am reprezentat o forță civilizatoare. Dar acum. Acum nu știu ce să mai cred.

— Te-ai supărat pentru câțiva evrei. Nu merită.

— Atunci ce merită, Majid? ție de ce îți pasă?

— De mine, zise Majid plin de candoare.

Talbot se aplecă spre el.

— Aș vrea să știi ceva. Când a fost spânzurat fratele tău, am fost acolo. Mi s-a ordonat de către Înaltul Reprezentant să asist la execuție.

— Da, știam.

Talbot îl privi mirat.

— Știai?

— Wagil a fost întotdeauna cam naiv. Ceea ce sa întâmplat era inevitabil. Nu pot să te învinuiesc pentru prostia lui.

Talbot se cutremură.

— Cel mai mare ticălos pe care l-am văzut vreodată ești tu, Majid.

— Presupun că da. Și acum, dă-mi voie să te ajut puțin, ca să te relaxezi.

Ușa se dădu de perete și se năpusti înăuntru un bărbat cu turban. Ridică aparatul de fotografiat și apăsă pe buton. Înainte ca Talbot să aibă timp să reacționeze, omul se întoarse și o luă la fugă pe scări.

Talbot se ridică tremurând.

— Oh, Doamne!

Majid zâmbi jenat.

— Îmi pare foarte rău, Henry.

Talbot se uită la el, distrus.

— Ce?

— M-au obligat s-o fac. Era o problemă de viață și de moarte. Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă te mint.

Talbot nu-și mai găsea cuvintele de furie.

— Tu. ai aranjat. Asta?

— N-am vrut.

Majid se dădu jos din pat și începu să se îmbrace pe îndelete.

— Mă tem că cineva din Haganah dorește să te întâlnească.

— Haganah?

— Spun că dacă nu-i ajuți, toți copiii din Alexandria până la Beirut vor flutura poza ta pe stradă. Poate că se laudă doar.

— Ticălos nenorocit.

— Știu, îmi pare rău, dar ce-ai fi vrut să fac? când plecă, îl lăsă pe Talbot stând în pat, ca trăsnit, pământiu la față, holbându-se la ușă.

Era vineri seară, ajunul sabatului la evrei. O cacofonie de sunete se ridica deasupra orașului, în timp ce vaietul rugăciunilor din sinagogi se amesteca cu chemarea muezinilor și dangătele clopotelor din turnul bisericii. Evrei în haine de gabardină se grăbeau spre locurile sfinte, călugări franciscani în anteriuri maronii își târau pașii pe stradă, cu capetele plecate, amestecându-se într-o mare de turbane negre și albe.

Cafeneaua mirosea a grăsime, cafea și sudoare.

Ea îl văzu urcând dealul dinspre Poarta Damascului, o siluetă înaltă, în costum alb și cravată închisă la culoare, mișcându-se ciudat, cu o grație pompoasă. Părea deranjat de mulțime, de parcă s-ar fi așteptat să se dea toți la o parte și să-i facă loc. Ajunse la ușa cafenelei și se uită în jur nesigur.

Sarah luă pachetul de țigări Four Square și le împinse spre capătul mesei, așa cum se înțeleseseră. Bărbatul clipi surprins. Precis că nu se aștepta să întâlnească o femeie.

Se îndreptă spre masă și se așeză.

— Haganah? zise el.

Părea incapabil s-o privească drept în ochi.

— Da. Tu ești Henry Talbot.

— Exact.

Chelnerul puse o cană crăpată în fața lui Talbot și o umplu cu cafea fierbinte dintr-un ceainic de alamă. Apoi se îndepărtă.

— Este cea mai josnică stratagemă de care am auzit vreodată, murmură Talbot.

— Serios, domnule Talbot?

— Nu sunt mândru de ceea ce sunt. Dar mă consider superior șantajiștilor.

Sarah se stăpâni cu greutate. Se aplecă peste masă.

— Englez înfumurat ce ești. Oamenii voștri se lăfăie în cluburi, serviți de împuțiții de arabi cu ginuri și tonice, iar când lumea adevărată pătrunde peste voi, începeți să invocați civilizația. O să-ți spun eu ce este josnic, domnule Talbot. Este josnic faptul că lumea i-a permis lui Hitler să ucidă milioane de evrei în camerele de gazare și apoi i-a lăsat să putrezească în lagărele de pe tot cuprinsul Europei. Asta este într-adevăr josnic.

— Ziarele au exagerat.

— Crezi că sunt niște povești? probabil că te plictisesc grozav. Dar noi luptăm pentru viețile noastre și oamenii disperați fac lucruri disperate.

— Și dacă îți spun să te duci la dracu'?

Sarah se rezemă de spătar și sorbi din cafea. Zâmbi.

— Dar n-o să spui, nu-i așa?

— Ce aveți de gând?

Sarah băgă mâna în buzunarul cămășii sale kaki și scoase un mic plic. Îl împinse spre Talbot. Bărbatul îl deschise. Înăuntru era o carte poștală. Fotografia alb-negru era prost realizată, dar trăsăturile sale se vedeau foarte clar. Sub ea scria: Iubire ciudată. Britanicii în pat cu arabii în Palestina.

— Dacă nu ești de acord să ne ajuți, o să trimitem o copie Înaltului Reprezentant al Coroanei și apoi o să distribuim restul pe străzile Ierusalimului. Se va termina cu cariera și căsătoria ta. Dacă te întorci în Anglia, vei trăi în dizgrație și rușine. Iată ce avem de gând.

Poza tremura între degetele lui Talbot. Saliva i se strânsese în colțurile gurii.

— Majid, rahat ce ești! strigă el deodată.

Toți oamenii din cafenea se opriră din discuție, iar ceilalți clienți – arabi și câțiva evrei – se întoarseră și se uitară la ei.

Talbot rupse cartea de vizită în bucăți.

— Isuse Christoase!

— Îmi pare rău, Henry, zise Sarah, pe un ton mai blând. Eu personal consider că oamenii pot face ce vor cu viața lor privată. Nu-mi plac aceste metode. Dar fii convins că vom folosi toate armele pe care le avem la dispoziție.

Talbot strânse între degete bucățile de hârtie, le făcu ghemotoc și le aruncă pe masă, dezgustat. Își puse capul în mâini și nu scoase nici o vorbă. Sarah aștepta îngrijorată. Nu se așteptase ca Talbot să facă o scenă aici, în cafenea. Probabil că-și dădea seama, mai mult ca sigur, că-și primejduia cariera dacă se comportă în asemenea hal. Oare putea avea încredere că o să-și păstreze cumpătul?

Și totuși îi părea rău pentru el. Ceva ce-i spusese era adevărat; nu se mândrea deloc cu ce avea de făcut. Dar nu avea de ales. Fără Palestina nu le rămânea nimic. Hitler demonstrase foarte clar acest fapt.

Talbot își ridică mâna să-și șteargă lacrimile de pe față. Vorbea

răgușit.

— Ce vreți de la mine?

— Faci parte din personalul diplomatic?

— Da.

— Atunci presupun că este evident ce dorim.

Clătină din cap.

— Nu-i de ajuns că natura m-a făcut homosexual. Acum vreți să devin și trădător.

— Toți suntem trădători, Henry. Unii ne trădăm țara, alții principiile.

El surâse batjocoritor.

— Grozav discurs. Pe cine încerci să convingi? pe mine. Sau pe tine?

Lui Sarah îi era necaz că-și dezvăluise propria slăbiciune. Nu va face din nou aceeași greșeală. Îl fixă din priviri.

— Trebuie s-o faci, Henry. Ne întâlnim din nou aici, vinerea viitoare. Vrem să știm tot ce gândesc britanicii, tot ce plănuiesc. Dacă nu obținem rezultate tangibile, o să te distrugem, ai înțeles?

Se ridică să plece.

— Știți, ar fi trebuit, de fapt, s-o recrutați pe soția mea. I-ar fi plăcut s-o facă. Și cred că ar fi avut și talent.

Ieși din cafenea și se pierdu printre mulțimea care mișuna seara în zona Porții.

Katamon.

Katy Antonius era văduva celui mai vestit istoric și scriitor arab al secolului său, în timp ce ea era cea mai bună și primitoare gazdă a Ierusalimului arab. Invitații săi la soiréeurile de vineri seara includeau cei mai proeminenți membri ai comunităților britanice și arabe. Henry Talbot luă ginul oferit de chelnerul arab în haină albă și se alătură unui grup format din episcopul anglican al Ierusalimului, un maior britanic și secretarul personal al Înaltului Reprezentant al Coroanei. Discutau despre un raport în care se arăta cum Haganah aruncase în aer un pod în Galileea.

Lui Talbot îi venea greu să se concentreze asupra conversației. Se gândea neîncetat la discuția avută mai devreme în seara aceea, cu agentul Shai.

Vrem să știm tot ce gândesc britanicii. Tot ce plănuiesc. Dacă nu obținem rezultate tangibile, o să te distrugem. Ai înțeles?

Atenția lui rătăcea peste tot. Podele lustruite de parchet, rochii de seară, clinchetul cuburilor de gheață, costumele de gală, sclipirea

unei brățări, râsete zglobii. Și acolo, pe balcon, se afla Elizabeth, suplă, zveltă, într-o rochie neagră, ca smaraldele tatălui ei strălucind pe gâtul alb ca zăpada, în timp ce râdea noului ei cuceritor. Cine o fi de data aceasta? ah, sigur, Chisholm, țeapăn și marțial în uniforma sa kaki cu blazoane roșii-maronii.

— Cred că ar fi timpul să introducem legea marțială. Tu ce părere ai Henry?

I se adresa însuși secretarul particular. Talbot se întoarse destins.

— Cred că ar fi timpul să arătăm de ce suntem în stare, spuse el.

Din câte știa, această expresie avea darul să astupe multe goluri într-o conversație.

— Și acum, vă rog să mă scuzați, dar aș vrea să discut ceva cu Elizabeth.

Era răcoare și plăcut pe balcon. Briza nopții îndoia copacii și aducea pe aripile ei aromele brazilor și rozmarinului. În Orașul Vechi, răsuna clopotul mănăstirii armenești.

Elizabeth și Chisholm șopteau unul lângă altul. Talbot tuși ca să-și semnalizeze prezența și Elizabeth tresări, prefăcându-se surprinsă.

— Ah, Henry. Ai venit exact la timp. Maiorul Chisholm și cu mine discutam despre problema evreiască.

— Și ați găsit o soluție?

— Credem că ar trebui să existe mai multe relații sexuale între cele două tabere. Nu ești de acord?

Chisholm rânjea cu subînțeles. Ce bine ar fi dacă ar cădea din balcon chiar acum, se gândi el.

— Cel mai important lucru este să nu existe victime.

— Ești prea blând, Henry, zise soția lui malițioasă. Acesta a fost întotdeauna defectul tău.

— Consider că negocierile sunt mai bune decât confruntarea.

— Eu sunt pentru orice lucru cei poate apropia pe oameni, exclamă Elizabeth, privindu-l pe Chisholm.

Târfa.

— Oare nu asta voiam să spun și eu, Lizzie? zise el, folosind special diminutivul pe care ea îl detesta atât de mult.

Chisholm întoarse conversația la subiectul lui preferat.

— Cred că nenorociților ăstora li s-a permis să meargă prea departe. Dacă aș fi la comanda armatei, aș pune imediat situația sub

control. După părerea mea, Hitler avea dreptate în unele privințe.

Lui Talbot nu-i venea să creadă.

— Vorbești serios?

— După cum spunea și soția ta, Talbot, ești prea blând.

— Aproape bleg, îl completă Elizabeth.

— Se pare că este timpul să mâncăm, spuse Chisholm. Vă rog să mă scuzați.

Trecu pe lângă Talbot și se îndreptă spre sufragerie.

Talbot se uită la soția sa. Probabil că era în călduri, se gândi el. O simțea după miros.

— Nu prea este genul tău, nu-i așa?

— Nu știu. Dar din când în când, simt nevoia unui tip dur.

— Chiar trebuie să flirtezi așa, pe față?

— Ce rost are să ne mai prefacem?

Puse paharul pe balustradă și-l luă de braț.

— N-o să te mai stânjenesc, dragule. Îți promit că n-o să mă culc cu el decât după cină. Și acum, hai la masă!

Începură cu mezze arăbesc: bucățele mici de carne, salată de creier, vinete și sărmăluțe în foi de viță. Chisholm domină conversația, exprimându-și puternic părerea că evreii ar trebui puși la respect foarte dur. Talbot observă că episcopul anglican se înroșise la față stânjenit, în timp ce secretarul particular se concentra asupra mâncării, indispus de o asemenea indiscreție.

Lui Talbot, însă, îi fu imposibil să adopte această tăcere diplomatică.

— Dar, desigur – îi spuse el lui Chisholm – și noi ar trebui să ne asumăm o parte din vină.

Chisholm îl privi disprețuitor.

— Singura greșeală pe care am făcut-o a fost că ne-am lăsat baionetele să ruginească.

— Vorbești ca Himmler.

— Și tu ce soluție ai? să ne lăsăm călcați în picioare?

— Când au început prima dată neînțelegerile în 1936, evreii au dat dovadă de multă stăpânire de sine. În același timp, Muftiul din Ierusalim a îndemnat populația arabă la mari acte de violență. Drept rezultat, a cules cea semănat. Mă tem că ambele tabere au învățat o lecție dură de la noi; anume că violența naște violență.

— Tocmai de aceea este cazul să-i învățăm minte.

— Ar trebui să găsim o soluție echitabilă. Care să nu implice folosirea baionetelor.

— Dar Henry. Răsună altă voce.

Spre surprinderea lui, Talbot constată că era a soției sale.

— Doar n-o să-i tolerăm pe acești indivizi din Haganah. Sigur, eu nu sunt decât o femeie, dar mi se pare că ne fac să părem ridicoli.

Câțiva ofițeri ai armatei se înroșiră la față și își plecară ochii în farfurie. Această critică aspră, în ciuda eforturilor lor, îi zguduise.

Chisholm îi zâmbi triumfător lui Talbot.

— Soția ta a pus punctul pe i, Henry. Doar noi i-am lăsat să vină aici și acum s-au întors împotriva noastră. Oare cum sună proverbul acela apropo de mușcatul mâinii care te hrănește?

Talbot se gândi că nu avea rost să-l contrazică. Spusese deja prea mult. Și, în afară de asta, nu problema evreiască îl preocupa pe el acum. Ce eșec! un trădător și un încornorat pe deasupra, se gândi el. O absurditate! mai ales că motivul chinului său erau două lucruri la care nu mai ținea de mult – soția și țara. Amândouă se comportaseră ca niște târfe și totuși n-am renunțat nici la una, nici la alta. Totdeauna am crezut că esența unui om este să fie britanic și să fie respectabil. Am încercat să fiu și una și alta, dar sunt condus de proști și sunt însurat cu o târfă.

Ce-o să mă fac?!

Dealul Sfatului Rău.

Primul secretar Reginald Chandler îi făcu semn lui Talbot să ia loc.

— Intră, Henry. Așază-te, așază-te. Fă-te comod!

Aranjă hârtiile de pe birou și apoi se sprijini de spătarul scaunului, împreunându-și degetele peste burta sa respectabilă. Soarele filtrat prin fereastră sclipea pe pomada aplicată cu generozitate pe părul lui des, grizonat.

Chandler făcea parte din vechea gardă; primise prima sa însărcinare diplomatică pe vremea când regina Victoria se mai afla încă pe tronul Angliei. Talbot își imagina uneori că avea praf între ridurile feței. Urma să se pensioneze peste patru luni. Unii din colegii lui Talbot glumeau și spuneau că va fi ambalat cu grijă și expediat în țară ca un exponat prețios, destinat pentru British Museum, unde va fi așezat alături de mumia egipteană.

— Cred că vremea o să se încălzească, zise Chandler.

Își începea întotdeauna discuția vorbind despre vreme.

— Da, domnule, vine vara.

— Într-adevăr. Ei bine, Henry, ce pot face pentru tine?

— Voiam să vă cer un sfat, domnule. Am aflat ceva și am considerat că trebuie să vă informez.

— Foarte bine.

— După cum știți, soția mea joacă bridge cu câteva doamne din grupul lui Katy Antonius. Se pare că una dintre femei a lăsat să-i scape că soțul ei l-a întâlnit aici la Ierusalim pe un fost ofițer SS.

Aerul jovial al lui Chandler se evaporă.

— Înțeleg.

— Nu știu dacă trebuie să dau crezare acestor zvonuri, dar am considerat că trebuie să raportez imediat, ca să putem verifica. S-ar putea să fie o greșeală, dar.

— I-ai mai spus cuiva?

— Nu, domnule, bineînțeles că nu.

— Bun. Atunci așa o să rămână.

— Poftim, domnule?

— Știi, Henry, nici mie numi plac astfel de treburi, dar mă tem că n-avem ce face.

— Nu înțeleg.

— Nu fi prost. Înțelegi foarte bine. Nu ne putem permite să-i supărăm pe arabi.

— Vreți să spuneți că este adevărat? adăpostim foști ofițeri SS?

— Adăpostul nu este tocmai cuvântul potrivit.

— Și atunci cum să-i spunem, domnule?

Chandler i se adresă pe un ton aspru.

— După cum am spus, Henry, nu avem ce face.

— Acest om ar putea fi un criminal!

— Trebuie să privim lucrurile în ansamblu. Dacă vrem să ne păstrăm influența asupra acestei regiuni.

— Și dacă nu, când noi o părăsim, o lăsăm deschisă rușilor sau, Doamne ferește, americanilor – atunci trebuie să examinăm cu grijă fiecare bucată de pâine și să vedem pe ce parte este unsă. Doar știi asta.

— Este intolerabil!

Chandler își aranjă cravata.

— Dacă vrei să știi, află că sunt zeci de ofițeri SS și de Gestapo în Palestina, poate chiar sute. Au venit la invitația arabilor, dar, în situația de față, nu putem întreprinde nimic împotriva lor.

Talbot nu spuse nimic. Se uita pur și simplu la el.

— Nu mă privi așa, Henry. Nu-i vina mea. Nici a ta. Ne aflăm aici ca să îndeplinim politica guvernului.

— Aceasta este politica oficială, domnule?

— Bineînțeles că nu. Este doar un fapt de viață. Și acum, spune-mi dacă pot să te mai ajut cu ceva?

— Nu, domnule, vă mulțumesc pentru sfat.

Talbot se ridică și ieși. Simțea că-i vine rău. Parcă auzea vocile copiilor de la școala din Guildford: Până când vom construi Ierusalimul pe pământul verde și liniștit al Angliei.

Când se întâmplase oare? când întorsese spatele țara sa Golgotei?

Ei bine, dacă Înaltul Reprezentant al Coroanei și primul său secretar nu erau interesați de foștii ofițeri SS, cunoștea el pe cineva care va fi.

Rehavia.

Blocul se afla la mică distanță de Agenția Evreiasca unde lucra, dar pe Asher îl durea așa de rău piciorul, încât era un efort să stea în picioare. Strânse din dinți și șchiopătă pe scară, până la etajul șase.

Se simțea miros de pâine prăjită și se auzea un copil plângând. Asher găsi camera 613 și bătu la ușă.

Se deschise un centimetru și o femeie mică de statură, brunetă se uită la el.

— Ce vrei?

— Mă rog pentru pacea Ierusalimului, spuse Asher, dând parola obișnuită a Palmacinikilor.

Femeia deschise ușa și Asher intră înăuntru. Perdelele fuseseră trase și era un miros închis. Rămășițele dejunului nu se adunaseră încă de pe masa din bucătărie. Ceilalți patru ocupanți ai apartamentului erau patru bărbați și o fată. O mitralieră Sten demontată stătea pe podea, pe un cearșaf alb. Doi bărbați o curățau și o ungeau cu grijă.

Unul din ei îl recunoscu imediat.

— Bună Moshe. Cum merg treburile?

Moshe îl îmbrățișă.

— Acesta este Asher Ben-Zion, le spuse Moshe celorlalți. A comandat batalionul meu când am fost la Haifa. A condus raidul de la Atlit.

Ceilalți se relaxară. Fata care îi deschisese ușă îi oferi o țigară.

Moshe i-o aprinse.

— Ce-ți mai face piciorul, Ash?

— Se vindecă.

— Cu ce te mai ocupi? am auzit că te-ai întors la kibuț?

— Nu scăpați voi de mine așa de ușor. Lucrez pentru Shai până când voi fi apt de luptă.

— Deci, ce te aduce aici?

— Îl caut pe Rosenberg. Este acasă?

Ușa de la dormitor se deschise și apăru Netanel. Avea părul răvășit și hainele mototolite de somn. Se întinse zâmbind.

— Ash? ce cauți la Ierusalim?

— Am niște vești bune pentru, tine, Netanel. N-ai vrea să îndeplinești o misiune Shai?

Erau doar două dormitoare, cu un singur pat metalic în fiecare cameră și saltele pe podea. Lucrurile personale se țineau în rucsacuri împrăștiate peste tot. Trebuiau să fie gata de plecare oricând.

— Vezi cum trăim la Ierusalim? zâmbi Netanel. Câteodată mi se pare că la Auschwitz era mai bine.

— Dacă-i lași pe oamenii tăi să curețe mitraliere în camera de zi în timp ce sunt străini la ușă, v-ați putea trezi din nou, cât de curând, în spatele sârmei ghimpate.

— Doar știi cum sunt acești sabra. Nu poți să le spui ce să facă.

— Nu uita că și eu sunt sabra.

Netanel surâse amuzat.

— Nu, Ash, nu uit.

Asher se așeză pe marginea patului, strâmbându-se de durere. Își masă mușchiul. Urcatul celor șase etaje îl extenuase.

— Cum merge? îl întrebă Netanel.

— Mă doare tot timpul.

— Unele răni nu se vindecă niciodată. Știu cum este. Încă mă mai doare capul după bătăile germanilor.

Scoase un pachet de țigări din buzunarul de la piept și-l deschise cu degetul mare. Băgă o țigară în gură și o aprinse de la chiștocul lui Asher.

— Ai fost ocupat? se interesă Asher.

— Arabii și-au întețit atacurile în zona Orașului Vechi. Unul din băieții mei a fost rănit săptămâna trecută, când au atacat un autobuz Egfed, lângă Poarta Zion. Cu o săptămână în urmă, am pierdut încă doi când britanicii i-au prins cu revolvere în buzunar.

Am destule probleme și eu. Dar povestește-mi despre tine. Ce faci la Ierusalim?

— Lucrez pentru Shai, serviciul de spionaj. De aceea mă aflu aici. A apărut ceva care cred că o să te intereseze.

— Nu sunt omul potrivit, Asher. Nu mă pasionează travestiurile.

— Nu am de gând să te fac spion. Avem nevoie de voluntari pentru o misiune. Este periculos, bineînțeles.

Netanel ridică din umeri.

— Spune-mi mai întâi despre ce este vorba.

— De Auschwitz, Netya.

Netanel se schimbă la față.

— A venit vreunul din ei aici, la Ierusalim?

— Soția mea lucrează și ea pentru Shai. Are un om bine plasat în cadrul guvernului britanic. I-a spus că un ofițer se află aici, la Ierusalim, în colonia germană. A fost maior SS la Auschwitz.

— Și britanicii îl adăpostesc?

— Nu chiar. Dar nu iau nici o măsură. Așa că va trebui să luăm noi. O să ne ajuți?

— Cunoști deja răspunsul.

Trase din țigară.

— Cum îl cheamă, Ash? poate că îl cunosc.

— Emmerich. Fostul maior SS, Rolf Emmerich.

Wilhelmina.

Doi polițai arabi păzeau poarta. Căpitanul Wilbur Spencer-White și șoferul său, caporalul George Taylor, înmânară permisele lor sergentului arab. Taylor glumi cu el în timp ce ofițerul tăcea.

— Bună zi pentru race43, spuse Taylor.

Sergentul cercetă atent permisele.

— Care cursă?

— Rasa umană.

Sergentul n-avea chef de râs. Permisele păreau în ordine, dar îi plăcea să-și exercite măcar o dată autoritatea asupra afurisiților de britanici.

— Ce treabă aveți aici?

— Ne privește, îi răspunse ofițerul. Actele noastre sunt în regulă. Așa că fii băiat bun și lasă-ne să trecem.

Bătu nerăbdător la bordul jeepului.

— Bună zi pentru cursă, zise Netanel când trecu de gărzi.

— Am auzit asta odată, de la un caporal britanic, zise Asher. Nici atunci nu zâmbise nimeni. Dacă cineva te ia drept prost, devine mai puțin suspicios în ceea ce te privește.

Jeepul se opri în curtea interioară. Netanel se dădu jos.

— Noroc, îi șopti Asher.

— M-am rugat pentru această clipă de când am scăpat de la Auschwitz. Nu am nevoie de noroc. Doar că nu vreau să se termine prea repede.

— Netya, ține minte. Nu avem timp decât de un glonte.

— O să țin minte.

Netanel se îndreptă spre nișa din față. Era îmbrăcat în uniformă kaki și în șapcă. Își aranja tocul pistolului Webley Special și bătu în ușă cu bastonul său.

Arhitectura casei era în stil clasic arăbesc, construită din piatră rozalie de Ierusalim, cu arcuri grațioase și tavane boltite, deasupra unei curți centrale, plină cu flori multicolore. Farfurii arăbești din cupru și aramă decorau pereții și podelele erau făcute din marmură albă și neagră.

— Maiorul Emmerich nu prea mai primește vizitatori, spuse menajera.

O chema Ilse. Era nemțoaică, așa cum îl informase, deși, bineînțeles, afirmase că nu ținea cu naziștii.

— Mulți buni germani nu au fost de acord cu Hitler și faptele sale. Dar ce puteam face? cum spuneați că vă cheamă?

— Spencer-White, căpitanul Spencer-White, zise Netanel.

— De ce doriți să-l vedeți?

— Probleme oficiale, spuse Netanel, străduindu-se să vorbească cât mai politicos.

— Nu știu dacă va putea să vă ajute prea mult, zise Ilse, și pentru o clipă, distinse o ușoară ironie, ca și când ar fi râs de el.

Nu, probabil că se înșelase.

Hai, grăbește-te. Du-mă odată la el, se gândi Netanel. Vreau să-i văd fața când o să-i pun pistolul la tâmplă. Vreau să-i amintesc de Amos Mandelbaum. Vreau să-l privesc cum moare, așa cum l-a privit el pe Mandelbaum și vreau să știe cine l-a răzbunat. Vreau să-mi spăl păcatele prin sângele și groaza lui.

— Bineînțeles, nici maiorul Emmerich nu-l plăcea pe Hitler – trăncăni Ilse. Era doar un soldat care își făcea datoria.

Ajunseră în salon, o cameră luminată, cu podele prăfuite, de parchet, imprimeuri persane și un cuțit beduin de vânătoare,

atârnat de perete.

Pe un scaun de trestie, departe de el, cu fața spre grădină, se afla un om. Netanel își strânse pumnii, încercând să se stăpânească. Nu-mi vine să cred, se gândi el. Nu-mi vine să cred că soarta te-a adus aici.

— Ai un vizitator, maiorule, îl anunță Ilse.

Netanel se uită la bărbatul din fotoliul de trestie.

Nu era Emmerich.

Corpul care stătea acolo îi aparținuse poate odată. Părul blond, scurt și ochii reci albaștri erau aceiași. Dar era ca și când te-ai fi uitat la o figură de ceară care fusese lăsată pe foc; în timp ce o jumătate de față își păstrase frumusețea rece, de zeu teutonic, cealaltă jumătate se topise parcă. Corpul de sub pătură semăna cu un schelet; mușchii de pe partea stângă dispăruseră, expunând pleoapa rozalie; avea o privire fixă.

Acesta nu putea fi maiorul SS Emmerich.

— Aveți un vizitator! îi strigă Ilse în urechea dreaptă. Este colonelul Spencer-Weiss de la armata britanică. Verstehen Sie44?

Emmerich bodogăni ceva de neînțeles în germană.

— Nu știu dacă astăzi veți ajunge la vreun rezultat, căpitane – zise Ilse. Are zile bune și zile rele. Oricum, o să vă las singuri. Chemați-mă dacă aveți nevoie de mine. Sunt în bucătărie.

— Emmerich? spuse Netanel. Emmerich, știi cine sunt?

Nu primi nici un răspuns. I se scurgea saliva de pe bărbie, formând o pată întunecată pe halat. Stătea ciudat pe scaun, înclinat pe partea stângă.

— Nu-ți mai amintești de mine? sunt Netanel Rosenberg!

I se păru că tresărise. Probabil că înțelegea. Trebuia să înțeleagă! scoase revolverul și trase piedica. Puse țeava între ochii lui Rolf.

— Netanel Rosenberg. Îți amintești de mine, Rolf? de la Auschwitz?

Ochiul drept îl privea impasibil.

Doamne Sfinte, nu-mi fă asta, se gândi Netanel. Trebuie să-și amintească. Ar fi de ajuns să zăresc o sclipire în ochii lui Rolf ca să-l pot ucide. Amos va fi răzbunat, iar eu voi scăpa de chin.

Se uită în ochiul bun al lui Rolf, până în adâncul inimii sale negre, dar nu văzu decât propria sa imagine.

— Prea târziu, îi șopti în ureche Amos Mandelbaum.

— Prea târziu, zise Netanel cu voce tare.

Rolf bombăni ceva în germană. Parcă spusese „Ilse”. Netanel simți un miros greu. Fostul maior SS Rolf Emmerich făcuse pe el.

— Fir-ai tu să fii! șopti Netanel.

Nu va reuși să se răzbune. Nu aici. Ce mai rămăsese din Rolf Emmerich putrezise în scheletul de pe scaun.

Puse la loc revolverul și ieși din cameră. Ilse apăru din bucătărie, ștergându-și mâinile de șorț.

— Plecați deja, domnule căpitan?

Netanel încuviință din cap.

— De când este în această stare?

— A fost rănit la cap când convoiul în care călătorea a căzut pradă unui avion rusesc. După aceea, în spital, s-a îmbolnăvit de malarie și a ajuns așa cum este acum. Câteodată reușește să îngâne câteva cuvinte. Ați terminat problemele dumneavoastră oficiale?

— Da, mulțumesc, zise Netanel.

Ilse îi întinse mâna și Netanel o scutură. Însă își dădu seama prea târziu ce făcuse femeia. Îi trăsese mâneca și-i descoperise numărul tatuat pe antebraț.

— Nu ești căpitan englez, zise ea râzând disprețuitor. Ești un evreu împuțit!

Netanel își trase mâna.

— Pleacă din calea mea! exclamă el.

— Hitler avea dreptate în ceea ce vă privește. Facem o favoare lumii întregi. Poate că arabii vor termina ce am început noi.

Netanel scoase Welbeyul și-i puse țeava la tâmplă.

— Hai, fă-o! îl ispitea femeia.

Netanel lăsă țeava în jos, spre amuzamentul ei. Apoi o ridică din nou și-o lovi în tâmplă. Femeia se prăbuși pe podeaua de marmură. Bărbatul păși peste trupul ei inert și ieși din casă.

Partea a patrusprezecea.

PALESTINA, 1946

O dimineață fierbinte, un soare alb care poleia pietrele rozalii ale Orașului Vechi și cerul albastru. Henry Talbot se uita prin parbriz în timp ce șoferul său încerca să se descurce în traficul pe sub Poarta Jaffa. Se uită la ceas. Avea o întâlnire la ora patru în Zona de Securitate Britanică din vestul orașului. În ritmul acesta, va întârzia mai mult ca sigur.

— Grăbește-te, Moussa, zise el, deși era clar că micul Moussa nu putea face nimic mai mult decât să apese pe claxon.

În fața lor, Turnul lui David se ridica pe cer ca un simbol

străvechi peste fumul înecăcios al traficului secolului al XX-lea. Pe Talbot îl apucă dorul după timpurile acelea tihnite de demult.

Deodată, Rover-ul se opri. Sunetul claxoanelor deveni asurzitor, cât pe ce să astupe răpăitul îndepărtat al mitralierelor.

Talbot se aplecă înainte.

— Ce se întâmplă, Moussa?

Un camion vechi se proptise în fața lor, blocând drumul.

Moussa ridică din umeri.

— Nu știu, effendi Talbot.

Încercă să se strecoare, dar îi fu imposibil. Traficul dinspre Poartă se scurgea interminabil. O căruță trasă de un asin făcu o manevră și se lovi de o tarabă de fructe, împrăștiind pe drum struguri și smochine. Un arab bătrân trecu pe lângă ei împingând o bicicletă și strigând ceva despre evrei.

— Așteaptă aici, îi spuse Talbot lui Moussa, deși instrucțiunile sale erau inutile.

Acum, Moussa nu mai putea să miște mașina în nici o direcție.

Talbot o luă la fugă. Un evreu mic de statură, în costum închis la culoare și pălărie cu boruri late, dădu peste el și-l trânti de-un camion. Arabi, femei cu copii în brațe se năpusteau pe lângă el, zbierând isteric. Un taxi arab, claxonând asurzitor încercă să-și croiască drum prin mulțime. O arăboaică în abbayah negru căzu țipând sub roțile sale.

Ce se întâmpla oare, pentru numele lui Dumnezeu?

Un autobuz Egged, numărul doi, de la Noul Ierusalim spre Orașul Vechi, era oprit în mijlocul pieței, vizavi de stâlpii înalți ai Porții Jaffa. O mulțime de arabi se strânseseră în jurul mașinii, unii din ei înarmați cu puști. Toate ferestrele autobuzului fuseseră sparte, iar de sub ușa de partea șoferului se scurgea sânge, formând o băltoacă pe drum.

— Doamne Sfinte, murmură Talbot.

Un jeep britanic și o mașină blindată erau parcate pe partea cealaltă a pieței, în Bethleem Road. Talbot îl zărea pe ofițerul comandant aplecându-se peste parbrizul jeepului să vadă mai bine.

De ce nu pune capăt acestei nebunii? se întreba Talbot.

Din autobuz izbucni un răpăit de mitralieră. Probabil că femeile din Haganah erau înarmate. Oricum, indiferent ce pistoale sau puști aveau, se pare că nu erau de ajuns ca să-i țină pe arabi la distanță pentru mult timp.

Alergă spre patrula britanică. Când se apropie, își dădu seama

că îl cunoștea pe ofițerul cu beretă roșie din jeep.

Chisholm.

— Eu aș șterge-o în locul tău, bătrâne. Aici nu este un loc potrivit pentru funcționari pașnici.

— Chisholm! pentru numele lui Christos, fă ceva!

Chisholm făcu semn spre șoferul său.

— Mai bine ghemuiește-te aici, de partea cealaltă a caporalului Walterson. N-am vrea ca vreun glonte rătăcit să răpească administrației unul din ofițerii săi destoinici.

— Încetează odată! va fi un masacru!

— Da de unde, doar câțiva evrei prăpădiți.

— Sunt femei și copii în autobuzul acela!

— Femei și copii evrei. Nu-i nici un britanic!

Talbot își scoase mănușile de piele și se așeză pe scaunul de lângă șofer.

— Pleacă de acolo, îmi strici vederea.

— Îți ordon să pui capăt acestei atrocități.

— Nu poți să-mi ordoni. Nu ești împuternicit s-o faci!

Talbot se întoarse. Arabii încurajați de pasivitatea patrulei britanice, se apropiau tot mai mult de autobuz, înconjurându-l. Două figuri Hassidimi în haine negre de gabardină și pălării cu boruri, săriră afară, încercând să scape. Făcuseră doar cinci pași când fură loviți de un voleu de împușcături care-i seceră imediat.

— Ai auzit știrile de azi-dimineață? îl întrebă Chisholm.

— Încetează odată, pentru numele lui Dumnezeu!

— Evreii au atacat una din patrulele noastre în Orașul Vechi. Au omorât doi soldați și au rănit încă trei. Unul din ei n-o să mai meargă niciodată. A luptat cu mine în Normandia.

— Dar n-are nici o legătură cu ce se întâmplă acum.

Un arab cu pușca în mâna stângă alergă spre ușa autobuzului. Răsună pocnetul unui pistol și căzu pe spate, cu brațele întinse în lături. Pentru o clipă, camarazii săi se retraseră.

— Este timpul să le dea cineva o lecție acestor evrei. Doar n-o să-i lăsăm să ne ucidă soldații și pe urmă să-i protejăm.

Un Fiat albastru, cu claxonul urlând disperat, își croia drum prin traficul aglomerat din Jaffa Road. Un steag Haganah flutura la fereastra din spate. Chisholm îl trase de braț pe șofer și-i făcu semn.

— Repede!

Jeep-ul alergă de-a lungul pieței să-l intercepteze.

O femeie cu un copil în brațe ieși din autobuz și o luă la fugă

spre Centrul Comercial Evreiesc. Talbot crezu că o să reușească. Deodată, se auzi o împușcătură și căzu. Se făcu liniște. Apoi, copilul începu să plângă.

Mama lui nu se mai mișca.

În Fiat erau trei Haganah, iar acum stăteau întinși pe caldarâm, cu mâinile la spate, sub cap. Armele lor – un pistol Beretta, o mitralieră Sten și două grenade de mână – erau împrăștiate lângă ei. Doi soldați îi păzeau, înarmați cu puști Bren.

— Chisholm, ce dracu' faci?

— Datoria, bătrâne. Acești oameni dețin ilegal arme de foc. Este evident că sunt teroriști.

Talbot se întoarse spre piață. Mulțimea înconjurase aproape complet autobuzul. Acum nu se mai trăgea. Se lăsase o liniște mormântală, cu excepția scâncetelor copilului.

— Pentru numele lui Dumnezeu, acești oameni sunt complet lipsiți de apărare.

— Dacă nu sunt implicați cetățeni britanici, nu sunt obligat să intervin.

Talbot se hotărî. Cineva trebuia să ia o măsură.

Începu să alerge spre autobuz.

— Înapoi, strigă el arabilor. Vă poruncesc să vă dați înapoi.

Fețele lor erau desfigurate de ură și sete de sânge. Se duse în mijlocul lor și se postă în ușa autobuzului, cu mâinile întinse.

— Duceți-vă acasă! toți! sunt Regele Angliei și vă poruncesc să vă întoarceți acasă în momentul acesta.

Unul din arabi ridică pușca ezitând. Hai împușcă-mă, ticălosule, se gândi Talbot. O să-l răstignească pe Chisholm pentru asta!

Dar unul din camarazii omului îi smulse arma din mână. Să ucizi evrei era un lucru, dar să ucizi britanici era cu totul altceva, chiar dacă mințeau că ar fi Regele Angliei.

Deodată, mașina blindată o luă la goană prin piață, risipind mulțimea. Chisholm era la volan în jeep-ul său, iar șoferul claxona. Talbot auzi pe cineva din autobuz șoptind cuvinte de mulțumire. Arabii înarmați se dispersaseră acum, înghițiți de traficul intens care se scurgea pe ambele părți ale Șoselei Jaffa.

Jeep-ul se opri în fața lui Talbot și Chisholm se ridică, aplecându-se peste parbriz.

— Nu pot să te sufăr, Talbot, îi zise el.

Lui Talbot îi venea să leșine. Se temea să nu i se facă rău.

— Sentimentul este reciproc.

— Indiferent ce înseamnă asta.

— O să fac un raport complet despre aceasta.

— N-ai decât!

Talbot se îndepărtă. Chisholm se dădu jos din jeep și ordonă supraviețuitorilor din autobuz să coboare. Soldații îi escortară prin mulțime cu armele ridicate. Talbot îl văzu pe Chisholm salutând o fată cu mâna ridicată ca un nazist, iar apoi deschise ușa din dreptul șoferului și-l împinse cu cizma.

Copilul nu mai plângea. Când Talbot ajunse acolo, observă că murise deja.

Talbieh.

Când Henry Talbot ajunse acasă, James stătea în curte cu Elizabeth și beau ceai de tei cu lămâie și bitter. Elizabeth părea senină și proaspătă în rochia ei albă, lungă, cu părul în vânt. Ochii ei erau goliți de expresie, se gândi Talbot.

James sări în picioare, aparent ușurat să-l vadă. Era roșu în obraji, remarcă Talbot. Probabil că făcuse un efort să converseze cu soția mea. Mă întreb cu ce subiect îl întreținuse pe fratele meu mai mic? bridge-ul? tenisul? impotența masculină?

— Doamne Sfinte, Henry. Te simți bine?

— Îmi pare rău că am întârziat.

— Ești alb ca varul.

— Am avut o zi obositoare, atâta tot.

Elizabeth, observă el, îl studia mai puțin îngrijorată decât fratele său.

— Henry, ce ai pe costum?

— Sânge, dragă.

— Cunosc cumva victima?

— Nu cred.

— Grozav.

Târfă sarcastică ce ești!

— Azi după-amiază a fost o ambuscadă lângă Poarta Jaffa.

— Da, am auzit. Ai fost implicat și tu?

— Într-un fel, da.

Moussa îi aduse lui Talbot un scotch cu sifon. Talbot îl goli dintr-o înghițitură și-i dădu paharul înapoi.

— Mai adu-mi unul!

Moussa ridică din sprâncene și se grăbi să-l asculte.

— Ai grijă, îi spuse Elizabeth, se spune că îți crește păr pe piept.

— Atunci ar trebui să ai tu grijă.

— Ești bosumflat, nu-i așa? îl întrebă Elizabeth.

Își termină bitterul și se ridică.

— Vă las să vorbiți. Eu mă duc să-mi smulg firele de pe piept, Henry.

Intră în casă, bocănind cu tocurile ei înalte pe lespezi. James își drese glasul.

— Sper că totul merge bine între voi doi.

— Bineînțeles.

— Nu vreau să mă bag.

Începu să se ridice.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, te-am invitat la cină, așa că o să rămâi și o să bagi în tine, chiar dacă va trebui să te îndop cu mâna mea, este clar?

James se înroși până-n vârful urechilor. Își luă paharul și se cufundă în tăcere.

— Îmi pare rău, zise Talbot în cele din urmă. Sunt cam stresat.

— Am observat.

Elizabeth cânta la pian în salon. Acordurile devastatoare ale melodiei „Für Elise” se revărsau dincolo de ușile duble.

— Ești răvășit din cauza celor întâmplate la Poarta Jaffa?

— Ai auzit și tu?

— Da, că arabii au atacat un autobuz Egged și una din patrulele noastre i-a alungat.

Talbot râse lipsit de umor.

— I-au alungat? da, presupun că este adevărat. Într-un fel, i-au alungat. Ticălosul de Chisholm era la comandă. La început, n-avea de gând să facă nimic. Era gata să-i lase pe arabi să-i măcelărească.

— Haide, Henry.

— Jimmy, am văzut cel puțin cinci evrei uciși, inclusiv o mamă și pruncul ei! nu avea de gând să ridice nici un deget.

Moussa aduse alt pahar cu whisky și Talbot îl luă recunoscător. Se înserase. Se stârnise vântul, înfoind frunzele smochinului de deasupra capetelor celor doi bărbați.

— Nu știu dacă ți-a trecut prin cap, Jimmy, dar este foarte clar ce avem de făcut aici. Trebuie să-i ținem pe evrei cu mâinile la spate și să-i lăsăm pe ceilalți să-i pălmuiască.

James termină de băut.

— Acum încep să înțeleg cum se simțeau nemții, zise el. Chiar dacă nu credeau în lupta lor, ce puteau să facă? când mă aflam în Europa, eram gata să mă sacrific. Să-mi dau viața pentru rege și

țară și prostii de genul acesta. Dar, dacă o să mor în locul ăsta afurisit, o să fiu foarte supărat.

Șiruri nesfârșite de tarabe se întindeau învârfuite cu prune și piersici. În piață răsunau strigătele negustorilor și ciorovăielile cumpărătorilor, dar în cafenea zumzetul pieței era astupat de zgomotul asurzitor al radioului.

Sarah stătea în colțul camerei, cu Talbot. Așa cum se așezaseră acolo, vorbind în șoaptă, ar fi putut trece drept o pereche de îndrăgostiți, doar că bărbatul era cam bătrân și nereprezentativ pentru o fată așa de drăguță. Un observator mai atent ar fi putut bănui că femeia îmbrăcată în cămașă kaki și șort albastru de doc nu avea chef de flirt. Și, în plus, se vedea din atitudinea ei, în timp ce se apleca spre bărbat. Figura ei era încordată și furioasă.

— Știu că britanicii pun ceva la cale. Ne bazăm pe tine să ne spui despre ce este vorba.

Talbot ridică din sprâncene.

— Da? și ce anume știți?

— Știm, Henry că trupele britanice construiesc alt lagăr, lângă Jaffa, iar tipografia guvernamentală a comandat încă patruzeci și cinci de mii de ordine de detenție.

— Poate că este o simplă rutină.

— Știu, de asemenea, că administrația are deja în stoc nouă mii de formulare. Ce zici despre asta, Henry?

— Că ați compromis total administrația noastră.

— Noi am dedus că domnul Cunningham plănuiește să facă arestări pe scară largă în viitorul apropiat. Trebuie să știm cine, când și cum.

— Nu cred că vă pot ajuta în această privință.

Sarah zâmbi rece.

— Am trecut în revistă ajutorul pe care ni l-ai dat până acum. Nu este cine știe ce.

— Vi l-am dat pe Emmerich.

Sarah ridică din umeri.

— Ce vrei să spui? o întrebă Talbot.

— Dacă în următoarele șapte zile nu ne oferi niște informații utile, Sir Alan Cunningham va primi o carte poștală cu niște vederi de neuitat din Ierusalim.

Talbot bătu cu degetele în masă.

— Îți place munca ta?

— Nu, nu-mi place, Henry. Și vreau să spun că nu este o

meserie. Nu există bani care să acopere ceea ce fac.

Talbot își privi mâinile fără să spună nimic.

— Ieri am auzit o poveste interesantă despre tine.

— Oh?

— Unul din colegii mei a fost martor la atacul asupra autobuzului de la Poarta Jaffa. Spunea că ai prevenit măcelul.

— Sunt sigur că exagerează.

— Oare?

— Crezi că simpatizez în secret cauza voastră? nu te lăsa indusă în eroare, Miss Haganah. A fost doar un gest umanitar.

Sarah se aplecă spre el.

— Ce diferență este între a salva un autobuz cu evrei și a salva șase sute de mii?

— Cam de treizeci de ani de închisoare.

— Uite ce este, Henry, dacă trimitem această poză, cariera ta s-a terminat. Ajută-ne! dacă Bevin ia atitudine împotriva forțelor Haganah, evreii din Palestina vor rămâne lipsiți de apărare. La fel ca și oamenii din autobuzul acela.

— Faci apel la umanismul meu sau la propriul meu interes?

— La amândouă.

Se uită la ceas.

— Trebuie să plec.

— Șapte zile.

— Da, da, înțeleg.

— Nu putem să ne mai întâlnim aici. Data viitoare te aștept în Piața Zion. O să intru la cinema. Tu o să mă urmezi.

— Sper că o să fie un film bun. O să aduc ciocolată.

Ieși în soarele fierbinte, cu capul aplecat într-o parte, de parcă iar fi fost greu să-l susțină pe umeri.

Yemin Moshe.

Yemin Moshe era prima așezare evreiască ridicată în afara zidurilor Orașului Vechi. Fusese finanțată de filantropul englez Sir Moses Montefiore. Marie locuia acolo, într-un mic apartament cu un singur dormitor, deasupra unei băcănii de la parter. Era funcționară la Histadruth, Federația Forțelor de Muncă Evreiești. O învățaseră să bată la mașină și, deoarece dăduse dovadă de inteligență și conștiinciozitate, promovase rapid ca stenografă și secretară personală a unui membru al comitetului central.

Ducea o existență liniștită. În fiecare zi pleca la lucru la opt dimineața și se întorcea la șase seara, cu excepția sabatului.

Noaptea își pregătea de mâncare, ascultând radioul și apoi citea înainte să adoarmă. Ieșea foarte rar undeva. Când începuse prima dată să lucreze la Histadruth, primise nenumărate invitații la cină din partea bărbaților, dar precizase de la bun început că era logodită, așa că invitațiile încetară în curând.

Se supusese rutinei noii sale vieți ca un înotător epuizat pe o plută. Se afla în siguranță; avea ce mânca și dormea într-un pat cald. După Oswiecim și lagărele DP din Europa, se simțea ca o regină.

Băcănia de la parter era proprietatea unui om, pe nume Fromberg, un bătrân evreu berlinez care fugise din Germania în 1934. În afară de câteva prietenii legate la Histadruth, era singurul om cu care vorbea în mod frecvent. Avea un cap chel, care semăna cu un ou fiert, și o mustață galbenă, plângăreață. Era un bărbat vesel și blând și vorbea cu ea mai mult în germană, decât în ebraica pe care încerca s-o deprindă.

La început, se arătase uimit de faptul că nu era evreică, dar o adoptase repede, ca pe una din fiicele sale – avea șase fete care locuiau în cele trei camere din spatele magazinului – precum și de faptul că refuza în mod constant invitațiile la cină.

— Domnișoară Helder! îi strigă el, când ajunse în capătul scărilor. Ați avut o zi bună azi?

— Da, mulțumesc, domnule Fromberg.

Bineînțeles, fiecare zi semăna cu cealaltă. Dar și cele mai rele semănau cu Paradisul în comparație cu Oswiecim.

— Este foarte cald.

— Nu mă deranjează.

Fata intră în magazin. Era plin de marfă și praf și mirosea a carne uscată și a brânză mucegăită.

— N-ai vrea să luăm masa împreună, diseară? soția mea face șnițele. O să-i spun să pună o farfurie în plus.

— Vă mulțumesc mult, dar nu în seara aceasta, domnule Fromberg.

— Ah, dar nu mănânci niciodată. Uită-te la tine! dacă stai într-o parte nu lași nici o umbră. Ai nevoie să te hrănească o gospodină ca soția mea.

— Poate altă dată. Acum sunt obosită.

— Nu-i de mirare că ești obosită. De-abia te mai ții pe picioare. Când o să se stârnească hamsiin-ul, o să te doboare.

— O să port pantofi solizi, ca să mă tragă în jos.

— Soția mea îmi spune întotdeauna: de ce n-o aduci la masă pe fata aceea slăbănoagă? cum să-și găsească un bărbat dacă-i subțire ca un pai?

— Am deja pe cineva care vrea să se căsătorească cu mine, domnule Fromberg.

Bărbatul se încruntă.

— Da, da, bine, micuță domnișoară. Și acum cu ce să te servesc?

— Aș vrea două ouă pentru ceai.

Ouăle pe care le vindea Fromberg erau vestite; le cumpăra de la arabii care-și creșteau păsările în libertate, spre deosebire de cele din kibuțuri, hrănite cu grăunțe speciale. Din cauza acestui fel de alimentație, gălbenușurile lor nu aveau nici gust, nici culoare.

Fromberg căută sub tejghea.

— Tot n-ai găsit ce căutai la Agenția Evreiască?

— Nu încă. Poate în curând.

Fromberg se întristă brusc, așa cum i se întâmpla ori de câte ori Marie pomenea de căutarea logodnicului ei. Faptul că avea o vecină frumoasă și necăsătorită părea să-l sâcâie, de parcă ar fi fost proprietarul unui pantof desperecheat.

— Agenția Evreiască este plină de oameni care-și caută familiile și prietenii, spuse Marie. O să-i găsească până la urmă.

Fromberg împachetă ouăle în ziar și-i strigă, în timp ce urca pe scări, că soția lui va pregăti oricum un șnițel în plus, în caz că se răzgândește. Apoi, se așeză să cugete în liniște. Nu era drept ca o fată atât de drăguță să trăiască de una singură, să nu iasă nicăieri, să nu se distreze. Să nu mănânce. Câteodată, se întreba dacă acest logodnic al ei exista într-adevăr. Văzuse tatuajul lagărului morții pe brațul ei și se gândea că necazurile sărmanei Marie Helder nu se mărgineau doar la pierderea poftei de mâncare.

Talbieh.

Pe masa din curte erau două pahare goale și o scrumieră plină cu mucuri de țigări, dar numai două erau mânjite de ruj. Abdollah și Hasna lipseau, spre surprinderea lui. Talbot îi căută, fără succes, în bucătărie și în camerele lor. Îl apucă frica, dându-și seama că era confruntat cu inevitabilul.

Era răcoare în casă. Un ventilator se mișca într-un ritm sincopat; i se rupsese o aripă. Pașii lui răsunau pe parchet. Urcă scările spre dormitor și deschise ușa.

Elizabeth nu era complet goală; își păstrase bijuteriile. Stătea

întinsă pe marginea, patului, cu picioarele pe podea și o pernă sub fund. Nici Chisholm nu era dezbrăcat complet; nu-și scosese cizmele. Lustruite impecabil, remarcă Talbot. Îngenunchease lângă pat, între picioarele lui Elizabeth.

Avea cuburi de gheață în gură.

Elizabeth se ridică, acoperindu-și sânii mici cu palmele.

— Oh, Henry! exclamă ea, uitându-se la el. Mă consideri, probabil, un flirt deplorabil!

Chisholm se ridică și el. Talbot considerase întotdeauna că un bărbat prins în flagrant delict cu soția altuia trebuia să-și ia pantalonii și să dispară cât putea de repede, dar Chisholm nu dădea semne că ar fi avut de gând să plece. Nu părea nici măcar stânjenit.

Talbot nu reușea să-și ia ochii de pe sexul lui. Substanțial era cuvântul care-i venise în gând. Un maior și armamentul lui. Probabil că Divizia a 6-a Aeropurtată fusese dotată cu astfel de arme atunci când își recrutase membrii pentru școala de parașutism.

Chisholm scuipă cuburile de gheață pe marmură.

— Nu știi să bați la ușă?

— Acesta este dormitorul meu! și aceea este soția mea!

— Ei bine, bătrâne, acum mă folosesc de ea, așa că șterge-o!

Ticălosul, nu-și pierduse nici măcar erecția.

— O să te ucid, îi zise Talbot.

Chisholm se încruntă, vădit încurcat.

— Cu ce?

Talbot se aruncă asupra bărbatului masiv. Chisholm își ridică leneș pumnul, îl lovi în bărbie și-l dobori pe podea. Talbot aterizăpe spate și se izbi cu capul de marmură.

— Încetează! o auzi pe Elizabeth strigând. Ajunge! îmbracă-te și pleacă!

Chisholm se îmbrăcă încet, urmărindu-l atent pe Talbot. Cizmele lui răsunară pe scări și apoi auzi ușa trântindu-se în urma lui.

Talbot se trase în colțul camerei și se rezemă de perete. Elizabeth se așeză pe marginea patului, cu o țigară în portțigaretul de fildeș. Nu se deranjase să se îmbrace.

— Vrei să chem doctorul?

Talbot clătină din cap.

— Nu este prea civilizat să dai buzna în propria-ți casă.

— Oricum, este și mai puțin civilizat să te regulezi cu ofițeri.

— Ești atât de demodat în această privință. Ce-ai vrea să fac?

dacă tu nu te achiți de aceste obligații, trebuie să chem ajutoare din afară, bineînțeles.

— Mă așteptam la puțină discreție.

Talbot își băgă degetele în gură. I se mișcau doi dinți.

— Chisholm – de ce Chisholm?

— De ce nu?

— Pentru că.

Talbot își aminti de Poarta Jaffa. Cum să-i explice?

— Nu este. Pentru că este un ticălos.

— De obicei, așa sunt toți bărbații care se culcă cu nevestele altora.

Își stinse țigara în scrumiera de lângă pat și se ridică.

— Mă duc să fac un duș.

Ieși.

Talbot lăsă capul în jos, rușinat. Îi era rușine și pentru ea, și pentru el. Îi era rușine că nu avea măcar forța fizică să-l pedepsească pe bărbatul care-i luase soția. Îi era rușine că Dumnezeu îi schilodise sufletul în asemenea hal încât nici n-o mai dorea.

Se gândi la Chisholm și la Poarta Jaffa și i se păru că exista un singur mod în care-și putea recâștiga mândria, și anume prin trădare. Ce cuvânt ciudat!

Sâmbătă seara. Oamenii se îngrămădeau în jurul Pieței Zion, agasați de lustragii arabi care-și izbeau periile de cutii, sperând să atragă clienții. Aroma seducătoare a cafelei prăjite îi ademenea pe alții spre cafenelele de pe străzile Ben Yehuda și King George V, unde europenii exilați în costumele lor strălucitoare, încercau să-și recreeze un mod de viață, defilând în haine moderne, achiziționate în magazinele de pe Bulevardul Princess Mary. Muzica se revărsa din magazinele arăbești și strigătele negustorilor dominau atmosfera.

Henry Talbot o zări pe Sarah așezându-se la coadă lângă Cinematograful Zion. Își cumpărase un bilet. Englezul cumpără un baton de la un yemenit, mușcă din el de câteva ori și apoi îl dădu unui lustragiu. Se uită la reclamă. Abbot și Costello la Hollywood.

Oare femeia Haganah alesese special acest film? intenționa să-l liniștească? cumpără un bilet și intră înăuntru.

Așteptă câteva minute să-și obișnuiască ochii cu întunericul. Când titrajul în ebraică și arabă apăru pe ecran, oamenii izbucniră în râs. Îl deprima să vadă cât de ușor își exportau americanii cultura

lor puerilă.

Sarah stătea la câțiva metri depărtare, pe un loc din spate. Probabil că îl zărise exact când intrase. Fără s-o bage în seamă pe plasatoare, se așeză lângă fată.

— Comediile sunt ideale pentru acest gen de treburi, îi spuse ea. Când râd, oamenii nu pot trage cu urechea și nu te pot apostrofa să faci liniște.

— Ah, deci aceasta este o comedie. Nu mi-am dat seama.

— Nu-ți place Abbot și Costello?

— Dacă aș fi avut de ales, aș fi preferat să-mi cufund capul în ulei fierbinte. Dar acum asta este, suntem aici.

— Ai adus ciocolată, așa cum ai promis, Henry?

— Îmi pare rău, am uitat. Dar nu crezi că ar fi de preferat dosarele Înaltului Reprezentant al Coroanei?

Oamenii izbucniră din nou în râs.

— Le ai la tine? zise Sarah, încordându-se brusc.

— Ar fi fost cam voluminoase, nu crezi? dar pot să fac rost de ele.

— De toate dosarele?

— Da.

Sarah inspiră adânc.

— Bun.

— Așa o să scap de obligațiile față de voi?

— O să vedem.

— O să vedem? ce să vedem? ce mai vreți?

Un arab cu turban și costum vestic se așeză lângă el, pironindu-și ochii pe ecran. Talbot îl urmărea prin întuneric. Omul părea concentrat, de parcă ar fi urmărit Regele Lear.

— La început ne-ai înfometat, iar acum ne oferi un dejun copios. Mă tem că nu te mai înțeleg.

— Aveți un jeep și uniforme britanice?

— Bineînțeles.

— Bineînțeles, repetă Talbot. Pot face rost de dosare pentru opt ore. Vă privește cum vă descurcați. La sfârșitul acestei perioade, trebuie să le dați înapoi intacte. Este clar?

— Nu avem prea mult timp la dispoziție.

— Pentru informații strict secrete este o eternitate. Aveți nevoie de doi oameni care să se dea drept ofițeri britanici. Cu alte cuvinte, o pereche de ticăloși aroganți.

— De unde le luăm?

— De pe Dealul Sfatului Rău.

Talbot îi dădu un plic.

— Două seturi de cărți de identitate. Or să vă ajute să intrați. Și o hartă a împrejurimilor. Îmi spuneți când sunteți gata și eu o să precizez ora. O să le fotografiați, atâta tot.

— N-avem nevoie de mai mult.

Publicul se zgudui de râs. Un evreu se chircise pur și simplu pe scaun, ștergându-și ochii cu o batistă uriașă, albă. Talbot se uită la arabul de lângă el. Nu-și schimbase expresia. De fapt, ce motiv ar fi avut să râdă? se gândi el. Cum să înțeleagă? în ultimii treizeci de ani, se ciocnise de o cultură pe care nu putea s-o priceapă, de un mod de viață diametral opus celui cu care fusese învățat. Costumul vestic și turbanul erau simbolurile dihotomiei aduse de britanici și evrei pe acest pământ. Și iată cum încercau să înțeleagă și să râdă.

Și iată-mă și pe mine – se gândi el – gata să vând.

Totuși cineva trebuia săi protejeze pe evrei de oameni ca Chisholm.

— Rămâi până la sfârșitul filmului? o întrebă el.

— Numai dacă mă lovește apoplexia în următoarele cinci minute.

— Înseamnă că mai aveți o șansă, spuse Talbot.

Apoi se ridică și ieși. Se lăsase noaptea. Iuda se întâlnise cu Caiafa, își zise el. Rămânea doar să se sărute.

Rehavia

— Asher, poți să alegi pe cine vrei pentru această operațiune. Știi cât de importantă este.

Asher încuviință din cap.

— Netanel Rosenberg.

— Nu trebuie să te hotărăști imediat.

— A învățat engleza când lucra în Germania pentru tatăl său și o vorbește fluent. Și se pricepe foarte bine să joace teatru.

Se aflau într-un apartament din Rehavia. Ferestrele erau deschise pentru că era cald, dar nu adia nici o briză și în cameră mirosea a unt încins de la omleta pregătită de Sarah pentru cină. O sticlă de vin de Rishon stătea pe masă.

— Dar ești convins că poți avea încredere în el?

— Nimeni nu este mai devotat ca Netanel, nici măcar Ben-Gurion.

— Nu pun la îndoială devotamentul lui. Dar când l-am trimis după Emmerich, nu pot spune că s-a descurcat. L-a lăsat în viață și a

agresat-o pe menajeră.

— I-a văzut tatuajul. Voia să dea alarma.

— În această operațiune nu ne putem permite nici o greșeală.

— Nu vor fi greșeli.

— Bine.

Sarah aduse un plic din sertarul din bucătărie. Îl împinse pe masă și își turnă niște vin.

— Noi acte de identitate.

Asher le luă să le examineze.

— Nu va fi la fel de ușor ca atunci când ați intrat la Emmerich – zise ea. Vor fi soldați britanici la poartă. Dacă prietenul tău german scapă vreun danke schön45 s-a terminat.

— N-o să scape – mormăi Asher.

De când intrase în Shai se văzuse obligat să primească ordine din partea soției sale și nu-i plăcea deloc.

Femeia, băgă mâna în buzunarul de la piept și scoase o hârtie albă, împăturită în patru. Apoi o netezi pe masă. Era o hartă trasată cu cerneală neagră.

— Omul meu a desenat-o pentru noi. Aici este poarta principală, aleea și grădinile. Reședința se află dincolo. Mergeți cu mașina până la intrarea laterală de acolo. Persoana o să vă aștepte la nouă și un sfert, fix. Să nu ajungeți prea devreme – veți da naștere la interpretări – și nici prea târziu, altfel o să-l scoateți din sărite. Veți saluta, veți spune numele și rangul și veți lua servieta pe oare v-o oferă. Apoi vă veți întoarce și veți porni cât de repede spre Kfar Herzl.

— Până și-un catâr ar reuși.

— Da, tocmai de aceea te-am ales pe tine.

Se uită la ea și văzu că zâmbește, așa că surâse la rândul lui. Își dădu la o parte părul negru care-i cădea pe față.

— Omul ăsta al tău poate într-adevăr să facă rost de dosare?

— El spune că da.

Bărbatul clătină din cap.

— Pentru noi reprezintă o adevărată bombă atomică.

Își puse mâna peste a lui.

— Fii atent. Dacă vei fi arestat, o să te considere spion.

Își schimbase brusc atitudinea. Începuse să se joace cu inelul de pe degetul ei.

— Îți pasă dacă mă mai întorc sau nu?

— Da, îmi pasă foarte mult de tine.

— Nu este același lucru.

— Cum adică?

— Vreau să spun că nu mă iubești.

Femeia îl privea îndurerată. Se străduia, se gândi el. Nu voia să fie răutăcioasă.

— Te rog, Ash.

O trase spre el. O sărută și ea îi răspunse încordată. Făcea dragoste din memorie, își spuse el. Nu mergea, de fapt nu mersese de la bun început. Dar cel puțin era a lui într-un fel și nu putea renunța la ea.

Trecuse atât de mult timp. Chiar și acum când se aflau sub același acoperiș, stătea cu spatele la el în pat. Dar în noaptea aceasta o dorea din tot sufletul și se aștepta la un miracol.

* * *

Rămase o vreme treaz, privind-o cum doarme. Avea o față de înger la lumina lunii. De înger și de mincinoasă. Când se întorsese după război, sperase că lucrurile se vor schimba. Dar din contră, timpul mărise distanța dintre ei. Pasiunea soției sale era prefăcută, iar actul sexual mecanic, o simplă supunere și atâta tot. Dar nu-i promisese niciodată că-i va oferi mai mult.

Tragedia era că se considera mulțumit.

Dealul Sfatului Rău.

Încuiate în sertarul unui birou de lângă salonul lui Sir Alan Cunningham, se aflau câteva dosare care purtau ștampila roșie de STRICT SECRET. În afară de Sir Alan, doar câțiva oameni mai aveau cheia biroului. Henry Talbot era unul din ei.

Ajunsese la servici cu zece minute mai devreme decât de obicei și, în loc să se ducă direct în biroul lui, urcase la etaj și se îndreptase spre apartamentul Înaltului Reprezentant al Coroanei. Caporalul îl recunoscu imediat și-i deschise ușa. Talbot intră înăuntru, descuie biroul și scoase trei dosare cu următoarele titluri: HAGANAH, STERN și IRGUN ZVAI LEUMI. Dosarul HAGANAH avea câteva sute de pagini și Talbot de-abia reuși să-l vâre sub braț.

Încuie biroul și ieși. Semnă pentru dosare în registrul caporalului și apoi se întoarse în birou. Se simțea uimitor de calm. Băgă cele trei dosare într-o servietă neagră de piele și o închise.

Gata. Asta era tot.

Se uită la ceas. Nouă fără cinci. Mai avea destul timp. Deodată începură să-i tremure genunchii și trebui să se așeze. În momentul acela, auzi o bătaie în ușă și intră primul secretar, Reginald

Chandler.

— Bună dimineața, Talbot. Se pare că și azi o să fie cald.

— Da, domnule.

— Îmi pare rău că am dat buzna așa. Ești ocupat?

Isuse Christoase!

— Nu, deloc. Luați loc, vă rog. Doriți o ceașcă cu ceai?

— De ce nu?

Talbot ieși și-i spuse funcționarului său Mahmud să aducă două cești. Se uită la ceas. Nouă fără trei minute. Cum să scape de Chandler în mai puțin de optsprezece minute?

Se întoarse în birou și se așeză.

— Pari palid, Talbot. Nu te simți bine?

— Ba nu, domnule, nu am nimic.

— Vreau să discut ceva cu tine. Strict confidențial, bineînțeles.

— Înțeleg. Sper că nu este un lucru neplăcut.

— Doamne ferește, nu. De fapt, sunt chiar vești bune. După cum știi, mă retrag la sfârșitul lui august.

Talbot se uită la ceas cu coada ochiului. Oare ce dorea țapul ăsta bătrân?

— O să ne lipsiți foarte mult.

— Îți mulțumesc, Henry. N-aș putea spune că nu aștept cu nerăbdare momentul. Am o căsuță în Esher. Păcat că soția mea nu mai trăiește. O să mă simt singur fără ea.

Margery Chandler murise cu șase ani în urmă.

Doamne, nu-l lăsa să devină sentimental, se gândi Talbot. Altfel, n-o să mai scap de el.

— Cel puțin, o să aveți ocazia să jucați cricket așa cum trebuie. Mie îmi pare rău că aici n-am ocazia.

— Presupun că ai dreptate. Oricum, nu despre asta voiam să discut cu tine.

Mahmud aduse ceai tare în două cești de porțelan roz. Le puse pe birou și se retrase.

Nouă și două minute.

Chandler se uită trist la ceașca lui de ceai.

— N-am cunoscut până acum nici un localnic care să facă un ceai adevărat. Cel puțin indienii erau cei mai groaznici. Și doar ei cultivă ceaiul. Știi, când eram la Delhi, înainte de primul război mondial.

Santinela purta uniformă kaki, coif de oțel și cizme lustruite ca sticla neagră. Avea o pușcă pe umărul drept. Camaradul său ținea

un Thompson îndreptat spre mașină în timp ce verifica actele. Niciunul din ei nu râdea.

— Frumoasă zi pentru cursă, zise Asher.

Santinela îl ignoră și cercetă atent permisele de intrare.

— Caporal Davidson și locotenentul Jenkins.

Netanel bătu nerăbdător în mașină.

— Pe cine căutați?

— Chiar te interesează, sergent?

Cei doi oameni se uitară unul la celălalt.

— Avem o întâlnire cu Henry Talbot, unul din secretarii Înaltului Reprezentant al Coroanei, îi spuse Netanel în cele din urmă.

Soldatul păru satisfăcut de această explicație. Îi înapoie actele lui Asher, oarecum cu părere de rău.

— Regret că v-am reținut.

Asher băgă în viteză și se îndepărtă.

— N-ar fi trebuit să folosești numele lui Talbot, îi spuse Asher.

— N-am avut de ales.

Asher bombăni. Știa că Netanel avea dreptate, dar Sarah îi spusese să folosească numele doar într-o situație extremă. Ori, nu prea fusese cazul. În timp ce conducea, își ștergea sudoarea palmei drepte de șorțul său kaki. Simțea o senzație familiară în stomac.

Parcă vedea în minte harta desenată de Talbot. În loc să urmeze poteca spre partea din față a clădirii, o coti pe o alee cu pietriș, mărginită de boscheți de trandafiri. Se uită la ceas. Nouă și paisprezece minute.

Perfect.

Opri jeepul la intrarea laterală și privi treptele care duceau la ușă. Era încuiată. Nici urmă de Talbot.

Își aminti cei spusese Sarah. Dacă te prind, vei fi tratat ca spion.

Se uită la Netanel. Se întinsese pe scaun, contemplând crengile unui brad.

— Unde dracu o fi Talbot? șopti Asher.

— O să vină, zise Netanel căscând. Uită-te la trandafirii aceștia. Englezii știu într-adevăr, cum să îngrijească o grădină, nu-i așa?

— Problema este – spunea Chandler – că cei de la Whitehall vor trebui să se hotărască pe cine vor numi în locul meu. Deci va trebui ales un prim secretar. Este nevoie de cineva de încredere și discret.

Cineva compromis total de Haganah, se gândi Talbot.

— Mi-am luat permisiunea să te propun.

— Pe cinstea mea, este foarte drăguț din partea dumneavoastră, domnule.

Doamne Dumnezeule, nouă și șaisprezece minute!

— Ei bine, ai muncit cu conștiinciozitate și te-ai dovedit o persoană de încredere. Te așteaptă un viitor mare, tinere Talbot. Un viitor mare.

Dacă ai ști ce viitor mă așteaptă. Ori închisoarea, ori dizgrația.

— Vă mulțumesc foarte mult, domnule.

— Bineînțeles, nu s-a hotărât nimic deocamdată. Oricum, va fi doar o numire temporară. Până va sosi cineva mai experimentat din Anglia. Dar ești un băiat bun și sunt convins că vei promova rapid.

— Vă sunt foarte recunoscător, domnule. Pur și simplu nu știu ce să spun.

Știi ce, te rog să încetezi și să mă lași să-mi vâr capul în ștreang fără să mă chinuiesc degeaba.

— Ei bine, m-am gândit că ar fi bine să te anunț. Sir Alan te va informa, fără îndoială, în mod oficial la timpul potrivit.

Se ridică să plece.

Apoi se răzgândi.

— Ar mai fi încă ceva. O problemă strict confidențială.

— Pini – zise Netanel. Și la Buna erau pini.

Umbrele ramurilor dansau pe șapca lui.

— Unde este Buna? spuse Asher. Unde este Talbot?

— Buna era numele curții de lângă Auschwitz, îi răspunse Netanel.

Avea o voce blândă și visătoare.

— Ciudat cum asociezi un lucru cu altul. Când mă uit la un pin, mi se face frig și foame. Mă simt ca și când aș vrea să mor.

Asher bătu cu degetele în volan. În orice moment ar putea apare un ofițer britanic care să-i ia la întrebări. De ce sunteți aici? ce faceți? atunci probabil că dorința funestă a lui Netanel se va împlini. Asher se hotărâse să nu se lase arestați. Mai bine să moară răpus de gloanțe decât în ștreang.

— Îl mai așteptăm încă cinci minute, zise el.

— Cel mai rău este că nu poți uita. Chiar dacă mănânc o cină copioasă, pe urmă tot mi-e foame. Știi, nu corpul este înfometat, ci creierul. Îți atacă mintea.

Era pentru prima dată când Netanel pomenea de Auschwitz. Ar fi putut să-și aleagă un moment mai bun.

— Este greu să explici cuiva care n-a fost acolo. E ca și când ai

muri și Dumnezeu te-ar arunca în Iad. Da, chiar așa.

Netanel se întoarse și se uită la el.

— De unde spuneai că ești?

— Din Bavaria. Un oraș numit Ravenswald, lângă München.

— Ai fost întotdeauna Asher Ben-Zion?

— Nu, acesta este numele ebraic pe care l-am adoptat când am venit aici. Eram sionist – deci Ben-Zion, fiu al lui Sion. Iar Asher este traducerea ebraică a cuvântului fericire. Așa m-am simțit când am venit în Palestina. Unde dracu' o fi Talbot?

— Și înainte cum te chema?

— Mandelbaum. De ce?

Mai bine ți-ai ține gura, se gândi Asher. S-a întâmplat ceva. N-am chef de conversație. Pentru numele lui Dumnezeu, dacă apare vreun soldat, s-a terminat cu noi!

Netanel încremeni în loc, palid la față, privind fix pinii dinaintea lui.

— Dacă Talbot nu apare mai repede cu dosarul acela, zise Asher, o să mă duc eu să-l iau.

— Voiam să păstrez secretul, spunea Chandler.

Imposibil, se gândi Talbot.

— Dar o să-ți mărturisesc totuși. Se pare că numele meu a fost propus pentru medaliile acordate de Anul Nou.

— Ah, dar acestea sunt niște vești minunate!

Nouă și douăzeci și două de minute. Te rog, te rog, încetează!

— Nu-i așa? este ca un KCMG. Patruzeci de ani de serviciu și așa mai departe. Margery ar fi fost mândră.

Nu Margery – își spuse Talbot. Doamne, nu-l lăsa să vorbească din nou despre Margery!

— Toți vom fi mândri, domnule.

— Îți mulțumesc, Talbot. Pot să mă bazez pe tine să păstrezi secretul?

Cu alte cuvinte pot să mă bazez pe tine că o să răspândești vestea ca să mă împăunez și eu de glorie înainte să plec? sigur, pot să fac asta pentru tine, bătrâne. Dar cred că aș putea să pregătesc terenul într-un fel destul de pervers, dacă o să-mi dai șansa.

— N-o să-i spun nimănui, îi promise Talbot și se ridică de pe scaun.

Chandler pricepu gestul lui. Când se sculă în picioare, dădu fără să vrea peste servietă.

— Ai treabă?

— Doar câteva dosare.

— Atunci te las să te ocupi de ele.

Când plecă, Talbot se uită la ceas. Nouă și douăzeci și șase de minute. Doamne Sfinte! luă valiza și ieși.

Asher ezita cu mâna pe cheia de la motor.

— S-a întâmplat ceva.

Când îi răspunse, vocea lui Netanel suna ciudat de detașată.

— Nu putem pleca, Ash. Fie ieșim cu dosarele, fie ne scot de aici între patru scânduri. Asta este.

— Netya, ție îți curge prin vine apă înghețată!

— Este greu să mori prima dată. Pe urmă te obișnuiești.

Asher nu mai avu timp să întrebe ce voia să spună. Ușa laterală se deschise și apăru un bărbat înalt, palid, într-un costum dungat. Netanel sări din jeep să-l întâmpine. Îl salută.

— Locotenentul Brian Jenkins, domnule.

— Ai grijă de ele, spuse Talbot.

Îi înmâna o servietă grea.

— Doresc să fie înapoiate la cinci treizeci cel târziu.

— Da, domnule, spuse Netanel și salută din nou.

Apoi sări la loc în jeep, cu valiza pe genunchi.

Talbot îi urmări dispărând pe alee, cu anvelopele scrâșnind pe pietriș.

Kibuțul Kfar Herzl.

În zilele calde și însorite, rufele kibuțului fluturau în vânt. Dar azi nu fluturau rufe. În schimb, prăjinile de lemn susțineau mii de negative fotografice.

Sarah stătea pe veranda spălătoriei și le privea. Baia din spatele ei – la fel ca și școala și holul – fuseseră ocupate în ziua aceea de Haganah. Ieri, fotografii specialiști ai Shai aduseseră aparatele de fotografiat, substanțele chimice și recipientele pentru developat. Yaakov Landauer le pusese la dispoziție cincisprezece kibuțnici.

De îndată ce Asher și Netanel sosiseră cu captura lor, grupul intrase în acțiune.

Cei doi oameni, îmbrăcați în uniformele lor britanice, se așezară la masa de pe verandă să fumeze. Când apăru Sarah, Asher se ridică în picioare.

— Ai câteva poze pentru albumul de familie? zise el.

— Nici nu vă dați seama ce ați adus în servietă! spuse Sarah.

— Pune-mă la încercare!

— Sunt toate informațiile pe care le dețin englezii despre noi –

Haganah, Palmaci, Stern și Irgun Zvai Leumi. Mii de nume în ordine alfabetică. Vârstă, adresă, ocupație, chiar și poziția în cadrul organizației. Au mult mai mult decât ne-am imaginat. Mult mai mult! tu apari la litera L – Liability46!

Apoi deveni din nou serioasă.

— Ar putea să ne distrugă. Dețin date despre structura noastră internă, despre dezvoltarea Palmacinicilor, arme, totul. Dacă vor să ne distrugă, o pot face.

— Și care sunt veștile bune?

— Acestea sunt veștile bune.

Începu să vorbească în șoaptă.

— Am găsit, de asemenea, un plic mare alb, sigilat cu ceară roșie, purtând ștampila oficială a guvernului britanic. Era contrasemnat de Sir Alan Cunnigham și de secretarul șef al guvernului. Credem că nimeni nu i-a mai văzut conținutul până azi.

— Mă faci curios.

— Sunt patrusprezece pagini tipărite – un ordin operațional pentru armată. Numele de cod al operațiunii este Broadside. Scopul – distrugerea Haganah.

Asher rămase tăcut. Urmărea kibuțnicii care roboteau de zor să întindă negativele.

— Sunt hărți ale Ierusalimului, Tel Avivului și Haifei, indicând casele comandanților noștri. Sunt, de asemenea, hărți ale kibuțurilor arătând posibile depozite de armament. Nu există nici o îndoială. Hitler vrea să ne distrugă.

— Când este planificată această operațiune?

— De îndată ce Cunningham primește parola de la Whitehall, va ordona trecerea imediată la acțiune. Ordinul precizează apoi operațiuni militare îndreptate împotriva a patruzeci și nouă de orașe și așezări separate, folosind mașini blindate și infanterie. Autorizează, de asemenea, RAF și artileria să tragă în caz de rezistență.

— Doamne Sfinte! când?

— Ordinele operaționale datează din 16 aprilie. Deci acum două luni. Ordinul de atac poate veni oricând.

— M-a apucat durerea de picior. Putem să stăm jos, undeva?

Sarah se uită la Netanel.

— Toate acestea trebuie să rămână între noi – zise ea și se îndreptă spre capătul verandei.

Asher se așeză pe balustradă.

— Și acum ce-o să se întâmple?

— Întrebă Asher.

— Am trimis un raport preliminar la Casa Roșie din Tel Aviv. Toți cei incluși pe listă vor trebui să se mute imediat. Avem nevoie de noi centre de comandă în toate orașele principale și trebuie să dislocăm depozitele de armament în alte kibuțuri. De exemplu, am verificat informațiile deținute de britanici în privința Kibuțului Kfar Herzl. Știu exact unde se află armele.

— Cum au obținut toate aceste date?

— Serviciul Britanic de Spionaj acționează în Palestina de treizeci de ani sau poate că avem o scurgere de informații la nivel înalt. Dar cel mai important este să facem mutările necesare înainte ca Bevin și Macii Roșii să ne dea șah mat.

— Îți mulțumim, Henry Talbot!

— Da. Poate că nu seamănă cu Moise, dar gentlemanul nostru englez a despărțit, într-adevăr, apele mării pentru noi. Ne-a arătat calea de ieșire.

Dealul Sfatului Rău.

Henry Talbot stătea la fereastra biroului său și se uita spre Ierusalim. Era târziu, după-amiază, și orașul plutea în pâclă, ca o insulă ridicată din ceață. Soarele ardea pe domul aurit, construit, se spune, pentru a comemora locul unde Mohamed călărise spre cer pe calul său El-Bureq. Turnurile yeshivoth-ului se ridicau din vechiul cartier evreiesc, unde oamenii numiți „Cei uitați de Dumnezeu” păstraseră credința încă din vremea diasporei. Biserica Sfântului Mormânt, înălțată pe Golgota, locul răstignirii lui Christos, se pierdea în pâclă. Atâtea religii se băteau pentru supremație acolo jos; ce istorie plină de ură!

Bărbații aveau nevoie de religie – se gândi Talbot – nu ca să-i învețe să iubească, ci ca să aibă o justificare pentru crimele lor. Dacă n-ar fi existat nici Christos, nici Mohamed, ar fi trebuit să inventeze unul.

Sau poate exact asta și făcuseră.

Dacă diavolul ar avea nevoie de o deghizare, atunci s-ar numi Dumnezeu. Sub această deghizare aruncase catolicii împotriva protestanților, sarazinii contra cruciaților și acum arabii împotriva evreilor.

Muezinul din minaretul înalt al Moscheei Al-Aqsa începu să strige spre Asr pentru ruga de seară. Cântecul său răsuna deasupra văii Kidron și a Muntelui Măslinilor.

Talbot se uită la ceas. Dacă nu-i înapoiau servieta până la cinci și jumătate, se terminase cu ei.

Poate că se terminase oricum.

Dealurile iudaice, lângă Al-Naqb.

Netanel ținea servieta între genunchi, în timp ce jeepul înainta pe drumul străjuit de pini. Pereții abrupți ai văii îi înconjurau, aruncând umbre întunecate pe șosea. Zumzetul motorului răsuna între pereții defileului. Lui Asher nu-i plăcea această liniște.

— Tu ce-ți dorești, Netanel? îl întrebă Asher.

Netanel ridică din umeri, dar nu-i răspunse.

— Haide, la ce visezi? fiecare om are un vis!

— Oare? al tău care este?

— Vreau să ridic un nou kibuț în Negev. Vreau să-l construiesc din nimic, așa cum a făcut Yaakov La Kfar Herzl. Vreau să creez o oază în deșert. Asta vreau să fac când se va termina totul.

— Crezi că se va termina vreodată?

— Da. Într-o zi!

Se uită la Netanel. Fusese și mai tăcut și retras de la ultima lor conversație despre Buna. Poate – se gândi el – îi deșteptase prea multe amintiri dureroase.

Deși mai erau câteva ore până la asfințit, pereții defileului făceau să se întunece devreme. Pinii erau negri și dușmănoși și se făcuse deodată rece.

— Ești un cal întunecat, Netya, n-o să te înțeleg niciodată.

Asher auzi o răpăitură ca un plesnet de bici și simți curentul răcoros când glontele trecu pe lângă el. Distinse un clang-clang când gloanțele se înfipseră în jeep. Apăsă pe frână.

— Ieși afară! îi strigă lui Netanel.

Îl apucă de cămașă și-l trase pe poteca de lângă drum. Se întinseră pe burtă, în praf, să asculte.

— Unde sunt? șopti Netanel.

— Nu știu!

Asher duse mâna la curea. Singurele arme pe care le aveau erau două pistoale britanice Webley. Foloseau doar într-un atac de aproape.

Un glonte ricoșă în noroi, la câțiva centimetri de fața lui. Scoase un strigăt când fragmente de piatră îi biciuită obrazul.

— Copacii! zbieră Netanel.

Îl ridică în picioare pe Asher și se îndreptară în zigzag spre crângul de pini. Răsunară încă două împușcături în timp ce fugeau.

Se aruncară cu fața-n mocirlă, gâfâind. Liniște, cu excepția bâzâitului țânțarilor.

— Te simți bine? îi șopti Netanel.

Asher își duse mâna la față. Era plină de sânge. Nu vedea decât cu un singur ochi.

— Nu știu.

Netanel îi șterse sângele cu mâneca și-i examină rana.

— Ai o tăietură deasupra pleoapei drepte și alta pe frunte. Probabil, din cauza fragmentelor de piatră.

— Am, de asemenea, și o mulțime de mușcături de țânțari.

Asher se întoarse.

— Unde sunt ticăloșii?

Se trase după trunchiul unui copac și cercetă șoseaua. Netanel se așeză la cinci yarzi depărtare de el, cu revolverul sprijinit de braț.

— Uite-i!

O umbră se strecură în jos, pe deal, înspre jeep. Încă o mișcare la stânga și o mică avalanșă de pietre.

— Îi ciuruiesc pe ticăloșii ăștia – îi șopti Netanel.

— Așteaptă până se apropie. Nu avem decât zece gloanțe. Hai să vedem mai întâi câți sunt.

O figură se adăposti în spatele jeepului. Asher se ghemui în umbră. Omul părea îmbrăcat complet în negru. Nu semăna cu un arab.

Dar, dacă nu era arab, atunci ce era?

— Ai văzut?

— Murmură el.

— Doamne Sfinte! exclamă Netanel.

Auziră șoapte undeva la stânga. Cuvintele pluteau duse de briza nopții.

Vorbeau în ebraică.

Asher se ridică și intona versurile celei mai sacre rugăciuni ale religiei sale.

— Shma Yisrael, Adonai Eloheinu, Adonai Ehaaaaaad!

Lungi ultima silabă, conform obiceiului, imitând ultima suflare a lui Ben Joseph Akiba, ucis de romani.

— O, Israel, Domnul Dumnezeu, Dumnezeu este Unul.

Vocea a răsunat în jur și apoi a urmat o liniște deplină.

— Cine sunteți? strigă o voce în cele din urmă.

— Haganah! dar voi? irgun, Stern, ce anume?

Auzi pe cineva înjurând.

Asher se ridică, străbătând luminișul și escaladă poteca uscată spre șosea. Un bărbat cu păr negru, rar și cu ochelari se sprijinea de jeep, cu o mitralieră Sten în brațe. Purta pulover și pantaloni negri.

— Sunt Asher Ben-Zion.

— Moshe Meodovnik.

— Irgun?

Meodovnik încuviință din cap.

— V-am luat drept soldați britanici.

Asher îl ignoră și examină jeepul. Era ciuruit de gloanțe și avea radiatorul spart. Apa se scurgea pe drum, ridicând un nor alburiu de abur. Asher urlă de furie și dădu cu piciorul în cauciucuri.

— Păcat. Era un vehicul bun – zise Meodovnik.

— Îți dai seama ce-ai făcut?

— A fost o greșeală. Se mai întâmplă.

Netanel îl urmase pe Asher.

— Ia-o ușor, Ash îi spuse el.

Acum apăruseră și ceilalți din banda Irgun. Erau în majoritate yemeniți, remarcă Asher. Țărani și fanatici.

Asher îl lovi pe Meodovnik cu pumnul drept direct în bărbie și-l trânti pe drum. Rămase acolo timp de câteva secunde, uluit, și apoi întinse mâna după arma care se rostogolise lângă el. Dar, înainte să ajungă la ea, Netanel îi pusese deja revolverul la tâmplă.

— De ce nu vrei să ne liniștim?

— Sabra ticălos ce ești, șuieră Meodovnik.

Ceilalți soldați Irgun își îndreptaseră armele spre Asher. Nu se clintea nimeni.

Netanel trase piedica revolverului.

— Hai să spunem mai bine că a fost o zi proastă pentru toți, șopti el în urechea lui Irguni.

Meodovnik ridică mâinile.

— Da. Să nu uităm că ne aflăm de aceeași parte a baricadei.

Îi zâmbi lui Asher, dar avea ochii plini de ură.

Netanel își coborî revolverul.

Meodovnik se ridică încet.

— Dacă ne-ați fi informat în legătură cu operațiunile voastre, nu s-ar fi întâmplat așa ceva, îi spuse el lui Asher.

Apoi se întoarse, urmat de ceilalți.

— Și cum o să ajungem la Ierusalim? strigă Asher după el.

— Încercați s-o luați pe jos.

Asher se uită la Netanel care-și întinsese brațele într-un gest de resemnare. Asher se ridică pe capota jeepului și își luă capul în mâini. Bietul Henry Talbot.

Dealul Sfatului Rău.

Talbot se uită la ceas. Șase și zece minute. Contemplă aleea care ducea la poarta principală, observând cum se alungeau umbrele. Se simțea ciudat de calm; sau poate că îl epuizase tensiunea nervoasă. Ziua i se păruse cât un secol, o sută de ani de agitație, cu atenția fixată pe trecerea inexorabilă a timpului, marcată de limbile ceasului.

Și în cele din urmă, nu fusese salvat.

Se deschise ușa și apăru Chandler.

— Mai ești aici, Henry? știi, este timpul să te duci acasă.

— Mai am ceva de rezolvat.

Chandler încuviință din cap.

— Vrei să treci mâine-seară pe la mine, cu Elizabeth, să bem ceva? am invitat și familia Rogerson.

— Da, cu plăcere, zise Talbot automat. La ce oră?

— Pe la opt. Este bine?

— O s-o anunț pe Elizabeth.

Se închise ușa. Talbot se întoarse la fereastră. Cei din Haganah îl trădaseră. Of, Doamne! ce-o să mă fac acum?

Orașul Nou.

Pe Marie o dureau ochii de oboseală. Se uită la ceas. Aproape două dimineața; lucra de peste șaptesprezece ore. Micuțul birou era înghesuit și plin de fum de țigară, iar unicul bec nu dădea suficientă lumină. Cineva îi adusese o cană cu cafea, dar era prea obosită s-o bea. Tastatura mașinii de scris plutea dinaintea ei.

Când termin – își spuse ea – o să mă duc acasă și o să dorm două zile.

Directorul Histadruth-ului își pusese întregul personal la dispoziția Haganah-ului în dimineața ceea. Aveau de bătut la mașină liste cu nume și adrese, copiate de pe negative fotografice. Membrii Haganah, presupunea Marie. Fiecare dactilografă avea o oglindă, ca să poată citi negativele. Era groaznic și pentru ochi, și pentru nervi.

Marie se apucă de ultimul set de negative. Îi era din ce în ce mai greu să se concentreze, imposibil să bați la mașină așa de repede, fără să faci vreo greșeală.

RONSKI, Shlomo.

Vârsta:
Adresa:
Strada HaHavazelet, nr. 16
Ierusalim.
Orașul Nou.
Rezervă Haganah.
ROSEN, Michael.
Vârsta:
Adresa:
Apartament 8
Str. Ben Yehuda, nr. 120
Tel Aviv.
Membru Stern.
ROSENBERG, Netanel.
Vârsta:
Adresa:
Apartament 6D.
Strada HaNasi nr. 213
Rehavia.
Palmach: comandant de pluton.
ROSENTHAL, David.
Marie se opri și se uită la ce dactilografiase.
Netanel.
Își aminti de ultima oară când îl văzuse la Casa din Pădure, când îi dăruise Steaua lui David din argint.
Netanel.
Până la urmă îl regăsise.
Talbieh.
Soarele se ridica deasupra orașului, alungând umbrele asupra Muntelui Măslinilor. Vocea muezinului răsuna pretutindeni din minaretul Al-Aqsa.
Allahu Akbar, la illaha Allah, Alsalat Khayr min alnaum!
Dumnezeu este cel mai mare, nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu, iar rugăciunea este mai bună decât somnul!
Pentru cei care pot dormi, se gândi Talbot.
Asculta cum se trezesc cei din gospodărie; clinchetul tacâmurilor în sufragerie, hârșâitul măturii în curte, mirosul cafelei prăjite în bucătărie. Ritualul zilnic pe care-l ignorase întotdeauna îi părea prețios în acest unic moment singuratic.
Boarea fetidă a hamsiin-ului care sufla dinspre deșert învolbura

frunzele smochinului.

— Încă o zi fierbinte, ar fi spus Chandler.

Apoi auzi un sunet neașteptat; scrâșnetul unui vehicul oprit în fața casei; pași prin curtea pavată, ceva aruncat în ușă. Apoi pași care se retrăgeau și uruitul unui motor.

Peste câteva minute, apăru Moussa cu o servietă.

— Cineva a lăsat asta la ușa din față, effendi Talbot.

— Mulțumesc, Moussa, zise Talbot.

Luă servieta și o deschise. Pe deasupra dosarelor găsi un plic pe care scria „TALBOT”, cu litere roșii de tipar. Îl desfăcu.

Înăuntru era o carte poștală care-l înfățișa pe el și pe Majid. De ea era prins negativul și o notiță scrisă de mână: „Ne pare rău”.

— Și mie la fel, zise Talbot cu voce tare.

Rupse fotografia și negativul în bucățele mici și se duse spre ușile duble, care dădeau în curte. Aruncă bucățile în aer, lăsându-le să plutească, purtate de hamsiin.

Rehavia

— Moshe Meodovnik, zise Sarah. Este un emigrant rus care a venit aici cu familia în 1928. Profesor de matematică și de multe alte lucruri. A fost arestat de britanici în 1938, pentru port ilegal de arme de foc și a fost condamnat la cinci ani închisoare. În 1941 i s-a oferit posibilitatea să-și execute sentința sau să lupte în Brigada Evreiască. S-a remarcat în bătăliile din Africa de Nord și Italia. După război, l-am invitat să se alăture trupelor Haganah, în calitate de comandant regional. A preferat însă organizația Irgun Zvai Leumi.

— N-am fi putut să-i anunțăm?

— Nu colaborăm niciodată cu Irgun. Oficial i-am repudiat.

Ibricul fluieră în bucătărie.

— Mai vrei cafea?

Se ridică și se duse în bucătărie. Asher termină de mâncat ouăle, se șterse la gură cu șervețelul și-l aruncă pe masă dezgustat. Bandele Irgun și Stern erau ca niște copii bastarzi pentru Haganah – radicali și exagerați, periculoși pentru toți, inclusiv pentru Haganah.

— Și acum ce-o să se întâmple?

— Până la noapte, fiecare comandant regional va avea câte o copie după acest dosar. Avem chiar copii după dosarele Irgun și Stern. Acum sunt de partea noastră.

— Oare.?

— Într-o săptămână, toate informațiile pe care le au britanicii

despre noi vor fi inutile. Cât despre noi, ar fi mai bine să ne facem bagajele și să plecăm de aici chiar azi.

— Și cu Talbot ce-o să se întâmple?

Sarah nu-i răspunse. Asher se scărpină sub plasturele de pe ochi și de pe frunte. Căldura îl enerva.

Sarah se întoarse cu o cană de cafea proaspătă.

— Probabil că o să-și petreacă restul zilelor în închisoare. Și va trebui să-mi mulțumească mie pentru asta.

— Nu este vina ta. De fapt, nu este vina nimănui. Ba nu, singurul vinovat este Meodovnik!

— Nu ajută la nimic să știm asta!

— Uite, Sarah.

— Bun, o să-mi smulg părul și o să-mi pun cenușă-n cap. Dacă ar fi s-o iau de la început, aș proceda la fel. Sper că nu se așteaptă nimeni să fiu mândră pentru asta.

Turnă cafea.

— Acțiunea aceasta a salvat Haganah.

— Dacă am fi înapoiat servieta la timp, l-am fi salvat și pe Henry Talbot.

Îi acoperi mâna cu a lui.

— Îmi pare rău.

Avea lacrimi în ochi.

— Este foarte ciudat, dar începuse să-mi placă. Părea un om blând și degaja un umor macabru. Mă simt vinovată.

Băură cafeaua în liniște. Simț al umorului, se gândi Asher cu tristețe. Ei bine, bietul de el, o să aibă mare nevoie de această trăsătură de caracter.

Dealul Sfatului Rău.

Henry Talbot ajunse la Reședință la ora opt. Mașina lui Chandler era trasă deja la intrare. Moussa îl duse până în dreptul scării și Talbot coborî cu servieta strânsă în mâna dreaptă. Intră înăuntru.

Poate că mai avea o șansă.

Urcă scările de marmură până la al doilea etaj și se îndreptă spre biroul sergentului.

— Talbot!

Se întoarse. Era Chandler.

— Bună dimineața, domnule. Pare o zi fierbinte.

Chandler era negru la față și plin de sudoare. Ținea în mână o uriașă batistă albă. Străbătea repede coridorul, urmat de doi soldați

îmbrăcați în uniforma regimentului Royal Suffolks.

— Talbot.

Chandler stătea acolo; mărul lui Adam îi ieșea în evidență.

— Am vorbit cu Elizabeth, spuse Talbot foarte calm.

Chandler părea că nul aude.

— Ce ai în servietă, Henry?

— Dosarele lipsă, domnule.

Chandler îi smulse servieta din mână și o deschise, îi verifică conținutul și o puse sub braț. Făcu semn celor doi soldați care îl însoțeau.

— Mă tem că acești oameni vor trebui să te aresteze.

Talbot încuviință din cap.

— Da, înțeleg.

Chandler arăta ca și când ar fi fost gata să izbucnească în plâns.

— Cum ai putut să faci așa ceva?

— Presupun că la fel cum ați ignorat oameni ca Rolf Emmerich.

— Este tot ce ai de spus?

Talbot se simțea liniștit, îi venea să râdă cu voce tare, ușurat că se terminase odată. Ce mai contează? în douăzeci și patru de ore își aruncase realizările de-o viață, dar acum nu i se mai părea o pierdere teribilă.

— Mai este ceva, domnule.

— Da?

Chandler își încordă buzele.

— Asta înseamnă cumva că n-o să mai fiu numit prim secretar?

Rehavia.

Trecuse atât de mult timp. Oare se schimbase? ce-o săi spună? dacă își găsise altă femeie?

Ajunsese acasă la ora patru în dimineața aceea, epuizată, cu ochii roșii de nesomn. Se așezase în bucătărie și băuse ceașcă după ceașcă de cafea, văzând cum se lumina de ziuă; apoi, alergase pe străzi, căutând un taxi.

— Strada HaNasi 213, Rehavia.

Blocurile semănau toate între ele. O luă la fugă pe scara de piatră până la etajul al doilea, obosită și înfricoșată. Când ajunse la ușă, nu mai avea curajul să dea ochii cu el. Așa că se ascunse sub scară să aștepte. Parcă îi înțepenise creierul în loc.

Nu știa cât stătuse acolo, când auzi zgomote în spatele ușii. Un bărbat îmbrăcat în cămașă albă, șort albastru de doc și sandale, alergă pe scări, sărind câte două trepte deodată. Când trecu pe

lângă ea, ieși din umbră.

Ajunsese deja la primul etaj când sesiză mișcarea. Se opri și se întoarse.

Nu era sigură.

Avea părul tuns scurt și presărat cu fire albe. O cicatrice îi desfigura o parte din față și era neras de două zile. Slăbise și pielea îi stătea întinsă pe oase.

Încercă să-și amintească.

Netanel, Netanel al ei. Păr blond, frumos aranjat. Proaspăt bărbierit, ochi albaștri, imaculat în costumele sale de stofă și pantofi negri, lustruiți. Un chip de Adonis, bine întreținut.

Se uitară unul la altul.

Bărbatul începu să urce scările.

— Netanel? șopti ea.

Se opri la jumătatea distanței dintre ei.

— Doamne Sfinte.

Se făcuse cenușiu la față.

Fata îi întinse brațele.

— M-am întors de la universitate, zise ea.

Dar Netanel nu schiță nici un gest, așa că lăsă brațele în jos și se cercetară unul pe celălalt din depărtare, două fantome în limbo, care-și pierduseră forma lor fizică.

Acra.

Închisoarea britanică de la Acra era o fostă citadelă otomană, construită pe ruinele unei fortărețe a cruciaților. Celula lui Talbot avea opt picioare pe zece și era lipsită de curent electric și toaletă. Apa picura de pe tavan și pereți zi și noapte. Zidul exterior era gros de șaisprezece picioare și singura lumină se filtra printr-o crăpătură înaltă de un picior și lată de câțiva inci. Prin ea, zărea vârfurile pomilor de pe Dealul Napoleon.

Deși Talbot nu avea acces nici la ziare, nici la radio, paznicul era un tip vorbăreț și părea să fie mai bine informat decât Jerusalem Post și BBC World Service. Îl ajutase să-și păstreze judecata.

Trecuseră aproape trei săptămâni de când fusese arestat. După interogatoriul inițial, nu mai văzuse pe nimeni, nici din partea administrației, nici din partea armatei și nu i se acordase permisiunea să primească vizitatori. Nu avea idee cât de mult afectase trădarea sa războiul nedeclarat.

Guvernul comunicase cu el o singură dată. Primise o scrisoare

cu emblema oficială a Gărzilor, prin care era informat că fratele său fusese ucis în misiune în Samaria.

Nu se dădeau alte detalii.

Acum două nopți, îl informase paznicul, britanicii luaseră măsuri de forță în Palestina și-i atacaseră pe Yishuv.

— O sută de mii de oameni, îi spusese paznicul. O sută de mii! ah! în toată Palestina! trebuie să recunoști că este o lovitură grozavă! am afectat teribil Agenția Evreiască de la Ierusalim!

Mă întreb dacă cei din Haganah erau pregătiți, se gândi Talbot. Oare câți or fi prins de fapt?

Auzi pași pe coridor și clănțănitul familiar al tocurilor cui. Se răsuci cheia în broască și paznicul băgă capul în celulă.

— Bună ziua, domnule Talbot! aveți un vizitator.

Talbot se ridică.

Era învăluită într-un parfum exotic, năucitor. Purta o rochie roșie de mătase, cu un voal de plasă, care-i acoperea partea de sus a feței. Ruj roșu aprins, mănuși negre, portțigaret de fildeș și o geantă neagră de piele.

Se legăna în mijlocul camerei, uitându-se împrejur. Strâmba din nas dezgustată.

— Ce ciudat.

Un soldat cu baioneta prinsă la armă o urmă în celulă. Ușa se închise în urma lui. Omul stătea în poziție de drepți, cu ochii fixați într-un punct, pe perete.

Elizabeth examină găleata de cositor din colț.

— Ți-ai făcut nevoile azi, Henry?

— Nu încă, dragă.

— Slavă Domnului.

Arătă spre lovitura de sub fereastră.

— Ce s-a întâmplat.

— Constructorul a făcut o eroare.

Îi zâmbi și trase din țigară.

— Ei?

Îi zâmbi și el.

— Ei?

— Nu te-ai plâns directorului? ar fi putut cel puțin să-ți dea o cameră cu vedere mai frumoasă.

— Mă tem că acesta este apartamentul prezidențial.

— Ah. Atunci îmi imaginez cum stau ceilalți.

— Exact.

Îi făcu semn spre pat.

— Nu vrei să stai jos?

— Mai degrabă aș sări într-un bazin cu vomă.

Traversă camera și-l ciupi de obraz.

— Pari palid.

— N-am prea ieșit la aer în ultima vreme.

— Și miroși cam urât.

Ridică din umeri.

— Zău? n-am observat.

Se întoarse și se uită la santinelă și apoi la soțul ei.

— Ai auzit ce s-a întâmplat noaptea trecută?

— Am auzit că au făcut câteva manevre.

— A fost un eșec total. Armata a dat peste câțiva membri Haganah de rang inferior și peste o duzină de pistoale. Înaltul Reprezentant al Coroanei și armata s-au umplut de rahat.

— Cred că a fost foarte neplăcut pentru ei.

— Armata spune că a fost vina Serviciului de Spionaj, CID-ul dă vina pe poliție și poliția pe armată.

— Foarte bine. Eu mă temeam să nu mă scoată pe mine vinovat.

— Zău, Henry, mie puțin îmi pasă de toate acestea, dar comportarea ta mi-a distrus viața socială.

Talbot își băgă mâinile în buzunar.

— Chisholm n-a mai trecut pe la tine?

— Oamenii din Neanderthal mă atrag la început, dar fascinația este de scurtă durată. M-am plictisit să-l aud tunând și fulgerând împotriva evreilor. Parcă m-aș culca în pat cu Heinrich Himmler în persoană.

Se opri și trase din țigară.

— Sper că nu te deranjează că am abordat acest subiect.

— Este o simplă conversație.

— Aș mai avea o singură întrebare. În după-amiaza aceea, când m-ai găsit cu sexul maiorului în palmă. pe cine erai gelos? pe el sau pe mine?

Talbot se uită la santinelă. Rămăsese de neclintit, dar se înroșise în obraji.

— Am anumite limite, Lizzie. Ar fi fost bine să ai și tu.

Începu să-i aranjeze gulerul de la cămașă.

— Cine îți spală aici?

— Nimeni.

— De neînchipuit.

Îl privi fix.

— N-aș fi crezut că ești capabil de așa ceva.

— Nici eu.

— Plec din Palestina.

— De fapt, sunt surprins că te mai afli încă aici.

— N-o să-ți vină să crezi, dar am încercat să-l conving pe Sir Alan să te ajute. Nu-i așa că sunt perversă?

— Puțin.

— N-am avut prea mare succes până la eșecul armatei din noaptea trecută. A doua zi de dimineață părea nehotărât.

— Nehotărât?

— Dacă să te distrugă sau să mușamalizeze totul. Cred că preferă a doua varianta. Oricum, ar fi trebuit să facă proces și nimeni nu dorește așa ceva. Ar arunca o lumină proastă asupra tuturor. Așa că vor trebui să-ți dea drumul, iar tu o să demisionezi, bineînțeles.

— Da? eu speram că o să-mi dea înapoi vechea mea slujbă.

Talbot se așeză pe pat. Libertate. Era ultimul lucru la care se aștepta.

Elizabeth își termină țigara și o aruncă în găleata din colț. Câtă clasă, se gândi Talbot cu amărăciune. Își scoase pudriera, își cercetă machiajul în oglindă și apoi o închise cu un gest final.

— Știi, într-un fel țin la tine. Sigur, nu așa cum ar trebui să țină o femeie la un bărbat. Semeni mai degrabă cu un câine bătrân și fără dinți, care s-a dovedit odată folositor și a prins un hoț. Da, presupun că asta este.

— Nu ți-e rușine cu mine?

— De ce, pentru că ești homosexual sau pentru că ți-ai trădat țara?

— Pentru amândouă.

— Da, pentru că ești homosexual. Politica nu mă afectează. În schimb, mă afectează ce faci cu fundurile celorlalți bărbați.

Talbot se uită din nou la santinelă. Era încordat.

— Deci?

— Deci, o să mă întorc în Anglia cu tine și, după o perioadă decentă, o să ne despărțim ca doi englezi civilizați. Cred că este singura soluție, nu-i așa?

— Îți mulțumesc, Elizabeth.

Oftă și-i puse mâna pe umăr.

— De ce Dumnezeu te-ai căsătorit cu mine?

Ridică din umeri. Poate că n-am vrut să recunosc adevărul în ceea ce mă privește. De fapt, cine vrea?

— La revedere. Te rog să încercă să te speli înainte să pleci de aici.

Se întoarse spre santinelă și ridică din sprâncene, semn că întrevederea se terminase. Era foarte pricepută să dea comenzi fără să vorbească, se gândi Talbot. Își va risipi talentul în Anglia.

După plecarea ei, se așeză să se uite la perete. Își pierduse cariera, soția, dar se pare că nu și libertatea. Restul vieții i se înșira dinainte și se gândea că ar trebui să profite mai mult de această a doua șansă, care i se acorda.

Partea a cincisprezecea.

PALESTINA, 1946

Yemin Moshe.

Fromberg își ridică privirile când auzi deschizându-se ușa de la magazin. O văzu pe Marie urcând scările.

— Bună seara, domnule Fromberg!

— Încă o zi fierbinte. Vrei să cumperi ceva?

Marie știa că nu putea să scape. Se întoarse și își scoase portofelul.

— Da, poate niște brânză de Lebana.

Fromberg înfășură brânza într-o foaie a ziarului Jerusalem Post și o studie atent pe fată. Nu mai era domnișoara Pai. De când își găsise logodnicul părea mai împlinită și mai sănătoasă.

Sigur, nu era de acord cu ce se petrecea la etaj.

— N-ai vrea să vii diseară la cină cu prietenul tău? doamna Fromberg face gulaș.

— Nu diseară, domnule Fromberg, dar îți mulțumesc oricum.

Îi dădu brânza.

— Azi au fost necazuri în Orașul Vechi. Arabii au aruncat o grenadă într-un magazin de pe Strada David.

— Există întotdeauna necazuri undeva în lume.

Undeva în lume! se gândi el. Dar toate acestea se petrec chiar aici. Oare cum putea să doarmă cineva liniștit în pat? o urmări cum alerga la etaj. O fată încântătoare. Când o s-o ia tânărul acela de nevastă? oricum, nu prea pricepea ce găsise la el. Nu-i plăcea deloc.

* * *

Netanel se așeză la fereastră. Fuma țigară de la țigară și tremura de furie.

Marie trânti geanta și brânza pe masă și-l sărută pe obraz.

— Ai avut o zi bună? îl întrebă ea.

Apoi se duse în bucătărie să prepare cafeaua.

O zi bună! își spuse Netanel.

Niște arabi împuțiți aruncaseră o grenadă în magazinul unui bijutier de pe Strada David. Când unitatea lui ajunsese acolo, era prea târziu să mai facă ceva, iar bijutierul și fiul său zăceau împrăștiați pe toată aleea. Apoi, britanicii încercuiseră zona și arestaseră doi din oamenii lui pentru port ilegal de arme. Britanicii! dacă ar fi administrat orașul așa cum trebuie, nu s-ar fi întâmplat astfel de lucruri. În schimb, un bătrân Hassid nevinovat și fiul său muriseră, iar doi Palmaciniki fuseseră aruncați în închisoare, pentru că încercaseră să facă treburile de care ar fi trebuit să se ocupe britanicii. Unde era dreptatea?

O zi bună!

Încercase de multe ori să-i explice lui Marie ce făcea, dar ori de câte ori îi povestea despre noua lui viață în organizația Palmaci și de lupta pentru o Palestina Evreiască, ochii ei deveneau opaci și știa că nu-l asculta. La fel ca atunci când pomenea de Auschwitz.

— Ai auzit ce s-a întâmplat azi în Orașul Vechi?

— Da, mi-a spus ceva domnul Fromberg.

— Arabii au ucis doi evrei cu sânge rece. Am văzut cu ochii mei.

— Ah, Netanel, se petrec atât de multe în lume. N-avem ce face. Vrei niște cafea?

Netanel clătină din cap și își aprinse altă țigară. Contempla fumul albastru care ieșea pe fereastră. O privea cum stătea în bucătărie și măcina cafeaua, fierbea apa și aducea ibricul. Te-ai schimbat foarte puțin de când ne-am văzut ultima dată la Casa din Pădure. Fața ta nu este desfigurată ca a mea, murmuri cântece vesele în timp ce muncești și nu ai cearcăne sub ochi. Nimeni din cei care te-au cunoscut dinainte nu și-ar imagina că n-ai nimic pe dinăuntru.

Parcă aș trăi cu o fantomă. Te văd și te aud și totuși nu pari reală. Dar, dacă aș reuși să te aduc cu picioarele pe pământ, amintirile tale m-ar distruge.

Ce-o să mă fac?

Al-Naqb.

Casa lui Izzat Ib'n Moussa nu era la fel de somptuoasă ca aceea a verilor săi. Cel mai mare dintre ei moștenise reședința șeicului

Daoud, care murise acum câteva luni. Avea piei de capră pe podea, în loc de perne de mătase; soția lui Izzat își pisa singură grâul și nu avea WC cu apă în grădină, ca acel construit de șeicul Daoud.

Totuși, influența lui Izzat în sat o depășise pe cea a fiilor șeicului, pentru că Izzat era liderul de nedisputat ai celei mai puternice miliții arabe din zonă, Luptătorii Sfinți din Iudeea. Muftiul însuși coresponda cu el prin intermediarii lui de la Ierusalim. Când se va constitui noua Palestină Arabă, era evident că Izzat Ib'n Moussa va fi unul din oamenii de bază.

În afară de Izzat însuși, mai erau încă cinci membri, toți fedayeeni de încredere, cu excepția unuia. Noul recrut era un copil. Nu avea barbă și stătea hotărât, cu picioarele încrucișate. Își dădea seama că îl priveau cu toții, deși păreau atenți la Izzat.

— Am niște vești din oraș, spunea Izzat. Ieri, pe Strada HaShalshelet, la marginea Cartierului Evreiesc, două tinere arăboaice se întorceau acasă de la piață. Deși erau îmbrăcate modest, au fost atacate de câțiva tineri evrei! au fost bătute și violate de mai multe ori.

— Evrei împuțiți!

— Va trebui să-i învățăm minte.

— Britanicii n-au intervenit?

— Nu, au stat deoparte, au privit și s-au distrat ca de obicei, spuse Izzat. Dacă vrem să trăim în pace în Palestina, trebuie să ne bazăm pe curajul și forța noastră, așa cum ne-a ordonat Muftiul.

— Allah să-l binecuvânteze, răsună vocea lui Tareq.

Bătu din palme și una din fetele lui se desprinse dintr-un colț al camerei și-i înmână un dreptunghi împăturit. Apoi se retrase din nou.

Izzat desfășură hârtia și o întinse pe covorul din piele de capră dintre ei. Era o hartă a Orașului Vechi.

— Luptătorii Sfinți din Iudeea vor răzbuna această crimă și le vor da o lecție acestor evrei ticăloși.

— Allah să ne ajute!

Izzat puse degetul pe hartă.

— Pentru această misiune o să luăm Hillman-ul lui Tareq și o să ne ducem în oraș pe Șoseaua Jaffa. Santinelele britanice de la punctele de control vor fi înștiințate, așa că n-o să verifice.

— Tu nu vii cu noi?

— Nu, de data aceasta, zise Izzat.

Îi însoțea foarte rar în misiunile lor; dar nu-i cerea nimeni

socoteală. Autoritatea lui era de nediscutat.

— Veți trece prin Piața Allenby și veți coti pe Bulevardul Mamillah. Ținta voastră va fi noul Centru Comercial Evreiesc, vizavi de Poarta Jaffa. Acolo veți trage în mulțime, dar aveți grijă să nu răniți vreun arab. Între timp, unul din voi va lua grenada și o va arunca în brutăria de aici. Veți ieși din nou pe Bulevardul Mamillah și o veți lui spre Ierusalimul de Est.

— Cine va arunca grenada?

Toate privirile se întoarseră spre băiatul din mijlocul lor.

— Cred că este timpul ca tânărul Ali Hass'an să devină un adevărat fedayeen.

Ali nu clipi.

— N-o să vă dezamăgesc, spuse el.

Orașul Vechi.

Femeia arabă ezită și o luă grăbită pe aleea, de lângă Fabrica de Ulei de Măsline Hass'an. Ce caut eu aici? se gândi Sarah. Sunt o târfă pentru bărbatul meu și o trădătoare pentru oamenii mei. Ce-o să se întâmple dacă voi fi prinsă? cei din Haganah te vor repudia. Iar tatăl tău te va scuipa drept în față.

Dar nu mai stăpânea jocul pe care-l pusese în mișcare și dorul o aducea întotdeauna înapoi, de fiecare dată. Câteodată nu se vedeau săptămâni în șir, dar Sarah nu știa când era mai sigur să vină. De multe ori venise și nu-l găsise pe Rishou, iar dezamăgirea pe care o resimțise fusese ca o durere fizică.

Stabiliseră un semnal de comun acord. Va sta la vitrina magazinului și când el o s-o vadă, ea își va ridica mâna dreaptă să-și potrivească vălul și apoi va dispărea. Rishou le va da instrucțiuni muncitorilor să continue lucrul și după aceea va urca la etaj, unde se vor dezmierda pe tăcute.

De fiecare dată când venea, își promitea că va fi ultima. Devenise cea mai devoratoare dorință a ei și cea mai cumplită groază.

Se așeză pe saltea, îmbrăcată doar într-o cămașă kaki de bumbac, în timp ce el stătea gol sub cearșaf. O farfurie de lemn cu felafel47 rece se odihnea pe pieptul lui. Sarah luă unul, îl înmuie în suc și i-l bagă în gură. Pe urmă, alese unul și pentru ea.

Bărbatul îi zâmbi.

— Ce s-ar face un biet culegător de mere fără un prânz bun care să-l mențină în putere?

— Atunci mănâncă. În după-amiaza aceasta vei avea mult de

recoltat.

Își trecu degetul prin buclele negre de pe pieptul lui și-i pieri buna dispoziție.

— Soția ta știe despre noi, Rishou?

— Nu, nu ne putem permite să afle cineva despre legătura noastră.

— Dar bănuiește, mai mult ca sigur.

Ridică din umeri.

— Femeile arabe sunt obișnuite ca bărbații lor să aibă amante. Atâta timp cât nu cheltuiesc prea mulți bani cu ele, nu le deranjează.

— Dacă aș ști că iubești pe altcineva, aș vrea s-o omor.

— La noi este altfel. Vezi, tatăl meu a trăit o dată cu o femeie albă la Ierusalim. Era rusoaică. Nu aveam decât zece sau unsprezece ani pe atunci, dar îmi amintesc că tot satul vorbea despre asta. Până și mama se lăuda la fântână. Îi dădea o aură deosebită și o făcea să pară importantă. Iată deci cum gândesc femeile noastre.

— Înseamnă că te deranjează că sunt evreică.

Rishou zâmbi.

— Da; dacă m-ai iubi cu adevărat, te-ai converti. Părinții tăi au fost ruși. Dacă te-ai face creștină, ar fi pur și simplu perfect.

Îi dădu o palmă în glumă.

Bărbatul își îndreptă privirile spre grămada de haine din colțul camerei.

— De ce vii mereu înarmată?

— Care evreică s-ar aventura altfel într-un cartier arab? trebuie să mă apăr.

— Dar porți văl și abbayah. Ce pericol crezi că te pândește?

Da, însă fetele din Haganah umblă întotdeauna înarmate.

— Mă simt mai în siguranță.

Ridică din umeri.

Oare bănuiește ceva? se întrebă ea. Și care ar fi diferența pentru el dacă ar afla? luă alt felafel și i-l puse între buze.

— Crezi că ar fi prudent să vin aici fără văl? murmură ea.

— Cine ar putea spune? depinde de britanici. Au făcut un târg în 1939 și luptele au încetat. Probabil că or să cadă din nou la învoială. Se pricep la astfel de lucruri.

Sarah se întrebă dacă britanicilor le mai ardea de așa ceva acum. Cu câteva luni în urmă, membrii organizației Irgun le bombardaseră cartierul general de la Hotelul Regele David și

aruncaseră în aer întreaga aripă a clădirii. Muriseră nouăzeci de soldați britanici și lucrători guvernamentali.

— Ce-ar fi să facă un târg doar cu noi? zise Sarah. Atunci va trebui să lupți din nou împotriva lor.

— Nu eu, n-au decât să lupte Muftiul și Înaltul său Comitet Arab dacă poftesc. Eu sunt doar un umil comerciant.

— Dar ce-ai face dacă ar izbucni într-adevăr un război?

— L-aș aclama pe Muftiu și te-aș ascunde aici la birou până s-ar termina totul.

— Poate m-ai putea ascunde la Rab'allah.

— Nu cred, îi răspunse el pe un ton sardonic.

— Cum mai arată Rab'allahul?

— S-a schimbat, Sarah. Oamenii poartă haine vestice și vor să-și cumpere radiouri, mașini și ceasuri de mână. Cei tineri vorbesc despre o Palestină Arabă, în timp ce încearcă să transforme micul nostru sat într-o adevărată Americă.

Oftă.

— Mă îngrijorează băieții mei.

— Povestește-mi despre ei!

— Ali este cel mai mare. Este un băiat bun, înalt și puternic, iute din fire. Nu vrea decât să aibă propria lui armă. În asta constă forța lui. Și nenorocirea lui. Apoi, mai este și Rahman. El nu vorbește prea mult. Învață bine și știe Coranul. Nu este un luptător ca fratele său, dar judecă bine.

— Îi urăsc amândoi pe evrei, nu-i așa?

Se întunecă brusc la față.

— Dacă asta este părerea ta, atunci de ce mai vii aici?

— Dar de unde știi ce gândesc fiii tăi?

— Doar sunt fiii mei. Gândesc ce le spun eu să gândească.

Își aminti de Isaac.

— Poate.

— Ai promis să nu vorbim de politică. Așa că ai încălcat înțelegerea.

Sarah nu-i răspunse. Își aminti de bombardamentul din Orașul Vechi din ziua aceea; cadavrele sângerânde împrăștiate pe caldarâmul Străzii David.

— Promite-mi un singur lucru, zise ea în cele din urmă.

— Ce?

— Promite-mi că indiferent ce-o să se întâmple, chiar dacă toată Palestina va fi în flăcări, chiar dacă vom fi înconjurați numai de

ură. Promite-mi că noi doi ne vom iubi veșnic.

Bărbatul se lumină la față. Ochii lui negri și umezi o priveau blând.

— Îți promit, zise el și puse farfuria de-o parte.

— Nu-mi mai este foame.

O mică picătură de transpirație i se scursese între sâni. Rishou o luă cu degetul arătător și o puse pe limbă.

— Aceasta este mâncarea cu care mi-ar place să mă hrănesc.

Femeia râse și își scoase cămașa. Rishou dădu cearșaful la o parte și o lăsă să se urce peste el.

Sarona.

Vila se afla printre pini, în vechea colonie germană din Sarona. Majid își parcă Fiat-ul la umbra curții și descuie ușa cu cheia. Era răcoare pe holul pardosit cu gresie. Pereții văruiți în alb și tavanul erau din piatră rece la pipăit, în ciuda căldurii de afară. Se opri în capul scărilor.

— Ilse!

— Tu ești, Hassim?

Majid se strâmbă. Știa că mai avea și alți clienți, dar nu-i plăcea să se gândească la asta. Candoarea ei îl enerva.

— Nu, sunt Majid – bombăni el.

Dar ea apăru în capul scărilor și el uită imediat de supărarea lui. Simți senzația familiară din piept și gât când o văzu. Avea păr blond, platinat, și o piele imposibil de albă, albă ca marmora. Atât de diferită de femeile arabe pe care le cunoscuse.

Se aplecă peste balustradă, îmbrăcată într-un halat de mătase violetă. Își ridică mâna să-și pipăie părul lung, răvășit.

— Nu te așteptam, dragul meu. Nici măcar nu sunt pregătită.

Majid răgușise.

— Te iau așa cum ești.

Îi zâmbi; dinții de sus erau ușor ieșiți în față. Îi dădeau un aspect ușor copilăresc care-l scotea din minți.

— Urcă, dragul meu. Vin într-un minut.

Bărbatul alergă pe scări, spre dormitorul ei. Auzi apa curgând în baia alăturată. Se așeză pe pat și începu să-și scoată lucrurile. Draga de Ilse. Frumoasa Ilse.

Costisitoarea Ilse.

Dar merită. Un om ca el putea să-și permită câteva vicii, iar dintre toate viciile din care gustase, ea era pe departe cea mai coaptă, cea mai delicioasă. Spusese că acolo de unde venise răbdase

de foame. Era violată aproape zilnic de ruși.

Înainte să vină rușii, îi povestise ea, fusese fată cuminte. Virgină. Practica de nevoie această meserie. Dar era o fată bună.

Patul domina camera, o mobilă uriașă din stejar, cu sculpturi și cuvertură roz. Se aruncă gol pe salteaua moale și își puse mâinile sub cap. Se uită prin cameră. De pereți atârnau câteva tablouri, în special nuduri, iar pe noptieră tronau statuete de lemn înfățișând diverse poziții de amor. Două oglinzi mari erau îndreptate spre pat.

Dar fusese virgină înainte să vină rușii.

Începu să se maseze ca să aibă cu ce să se mândrească. Îi plăcea s-o vadă minunându-se de membrul lui uriaș. Știa că spunea asta tuturor clienților ei.

— Nu suporta să se considere și el în această categorie – dar spera că, cel puțin în cazul lui, nu mințea.

Pentru azi, alesese o cămășuță neagră și ciorapi franțuzești. Sutienul îi accentua sânii mari și pufoși. Un bărbat ar fi putut să se piardă în valea aceea, fără să-și mai găsească drumul de întoarcere. Fie că aleea spre Paradis să fie la fel de caldă și unduitoare!

— Mein Gott, murmură ea. Dar ești cu adevărat uriaș!

— Hai, spune-o din nou, o îndemnă el. Să audă toată Palestina.

Îl masă cu ulei cald, îngenunchind deasupra lui, așa încât sânii ei de marmoră fremătau la câțiva centimetri de fața lui. Ar fi putut oricând să-l sufoce cu ei.

Închise ochii și-o lăsă să-l alinte, încercând să-și alunge senzația neplăcută care-l urmărise toată ziua. Încercă să uite că mâine trebuia să-l întâlnească pe maiorul englez Chisholm. Încercă să uite că va contribui la măcelărirea altor evrei în Centrul Comercial. Unii vor fi femei și copii.

— Ce s-a întâmplat? îi șopti Ilse.

Bărbatul deschise ochii și observă spre oroarea lui că își pierduse erecția.

— Relaxează-te! las-o pe Ilse să aibă grijă de tine!

Fata izbucni în râs și deschise gura în formă de O.

Majid gemu de plăcere când îl încercui.

Trebuie doar să simți! își spuse el. Încearcă să nu te gândești ce se va întâmpla dacă evreii aceia împuțiți vor declanșa războiul în Palestina. Încearcă să nu te gândești ce se va alege de afacerile tale. Ar putea pierde Compania de Ulei de Măsline. Sau, un ticălos idiot – ca Izzat – i-ar putea folosi taxiul ca să arunce bombe și cei din Haganah l-ar ciurui mai mult ca sigur și atunci cine o să-i cumpere

altul nou?

Allah să mă ajute în durerea mea! încearcă să nu te gândești la Izzat! încearcă să nu te gândești ce i-ar face el bărbatului cu cel mai mare membru din întreaga Palestină dacă ar afla că este informatorul celor din Haganah. Dar cum altfel și-ar fi putut permite luxul acestei guriță dulci și sâni calzi de marmoră albă?

— Ce s-a întâmplat, dragul meu? ți-e frică de mine astăzi?

Uită de Izzat! uită de război și de maiorul Chisholm! gândește-te doar cât de mult te îmbogățești cumpărând puști și grenade din depozitele armatei britanice ca apoi să le revinzi fedayeenilor și membrilor Haganah la un preț de cinci ori mai mare!

Gândește-te doar la Ilse și la valea caldă care duce chiar la Porțile Paradisului!

— Așa este mai bine! îi spuse Ilse încurajator. Ce minaret frumos. Și acum să ne întoarcem la rugăciunile noastre.

— Oh, da, da.

— Zise el și în momentul acela auzi chemarea muezinului, în timp ce Majid Hass'an slăvea zeul amorului.

Rab'allah.

Ropotul copitelor de catâri pe caldarâm. Singurul sunet pe care Rishou îl asocia întotdeauna cu satul său; sunetul păcii, ordinii și neclintirii. Atât de diferit de babilonia din Ierusalim cu camioanele, negustorii și radiourile sale care urlau în toate cafenelele. În ziua de azi, toți care aveau catâri își doreau acum un automobil.

La fel ca și mine.

Coborî din Fiat și intră în cafenea. Zayyad stătea într-un colț cu câțiva șeici și oameni în vârstă. Zâmbi când îl văzu pe Rishou. Îi permise fiului său să îngenuncheze și să-i sărute mâna pentru a-și arăta respectul cuvenit, iar apoi îl îmbrățișă.

— Rishou! mă bucur să te văd! îți merg bine afacerile?

— Da, tată!

— Și Majid?

— Prosperă și el.

O umbră trecu pe fața lui Zayyad.

— Ar trebui să vină să-și viziteze părinții din când în când. Au trecut luni de zile de când nu l-am mai văzut.

— Muncește din greu.

Da, muncește din greu să-și găsească femei cu care să se culce, își zise el în gândul lui.

— Spune-i că mi-ar face plăcere să-l am din nou la masa mea.

Iei cafeaua cu noi?

— Bineînțeles, yaba. Pe urmă, mă duc să-mi văd fiii.

Băură cafeaua și începură lungile saluturi tradiționale, obligatorii chiar și între tați și fii. După aceea, când Rishou își luă la revedere de la ceilalți, Zayyad îl conduse la ușa cafenelei, cu brațul pe umerii lui.

— Aș fi vrut să nu fiu nevoit să-ți dau această știre.

Rishou se impacientă.

— Ce s-a întâmplat? au pățit ceva băieții mei?

— Da, Ali. Cred că ar trebui să discuți cu el.

— Luptătorii Sfinți!

Zayyad încuviință din cap:

— Discută cu el! este atât de tânăr! îi clocotește sângele în vene. Va lupta cu propria sa umbră, ca să-și dovedească destoinicia.

— Izzat! ar fi trebuit să-l fi omorât demult!

— Acum Izzat este păzit de oamenii lui. El reprezintă ochii și limba Muftiului din Iudeea.

Ridică din umeri.

— Dacă n-ar mai fi Izzat, ar fi altcineva. Acum nu mai ascultă de mine!

— Fie ca Allah să-l lovească cu o mie de buboaie care să plesnească toate în același timp.

— Insh'allah!

— Îți mulțumesc, yaba, o să mă ocup eu de fiul meu.

Rahman îngenunche și-i sărută mâna la ușa casei, apoi se ridică să-l îmbrățișeze. Rishou o mângâie pe cap pe Wagiha, apoi se întoarse spre Khadija și-i spuse să-i pregătească baia.

Îmbăiatul era un simbol al bogăției sale. Din cauza lipsei de apă, doar cei bogați își puteau permite să se spele regulat, în timp ce felahii se mulțumeau să se spele o dată la câteva luni. Dar Rishou avea propria lui fântână și chiar o cameră separată în casă pentru baie. Khadija încălzi apa într-un vas de aramă și apoi o turnă, peste soțul ei, care stătea dezbrăcat pe un scaun.

După aceea, se îmbrăcă într-o haină albă și keffiyeh roșu cu alb și se așeză pe covor, în timp ce Khadija și Wagiha îl serveau cu ceai de mentă. Aștepta să se întoarcă Ali.

— Tată.

Rishou se ridică și îi întinse mâna. Ali se făcu că nu observă.

Rishou făcu un pas înainte și-l plesni cu putere peste obraz. O auzi pe Khadija gemând.

Urma palmei se întipări pe obrazul fiului său. Rishou îi spuse soției și copiilor să iasă din cameră.

— Ai uitat cum trebuie să-ți saluți tatăl?

Ali nu-i răspunse.

Rishou îl lovi din nou.

— Să nu mai faci asta! zbieră Ali.

— De ce? ai de gând să mă omori, Ali?

Luă cuțitul de la brâu și i-l întinse fiului său. Căzu pe covor între ei.

— Ia-l. Văd că ești înarmat acum. Dacă vrei să contești autoritatea ta asupra mea, ridică-l. Haide!

Ali se uită la cuțit și la tatăl său, dar nu făcu nici o mișcare.

Rishou îl lovi din nou.

— Nu-ți mai place să fii arab?

— Dar sunt arab. Un arab adevărat. Tu ai uitat ce înseamnă asta.

— Deci așa! n-ai decât unsprezece ani și vrei să-mi ții predici!

— Izzat spune că ții cu evreii.

Rishou îl lovi încă o dată. Ali făcu un pas înapoi. Îi dăduseră lacrimile.

— Dacă mai pomenești numele lui sub acoperișul meu, te bat până te las lat. Ai priceput?

— Atunci de ce nu lupți împotriva evreilor?

— Pentru că nu doresc să devin o marionetă trasă în toate direcțiile de un nebun care-și spune Muftiu! pentru că nu-ți poți alege dușmanii după Dumnezeul la care se roagă? ai înțeles?

— Izzat spune că îți e frică.

Rishou îl apucă pe Ali de braț și-l luă la palme. Ali țipă și se smulse din strânsoare. Se trânti pe covor, înșfacă pumnalul și-l îndreptă spre fața tatălui său. Rishou era pregătit. Apucă brațul băiatului și-l întoarse la spate.

Ali urlă de durere și scăpă cuțitul.

Rishou îl răsuci și-i puse o mână în jurul gâtului, obligându-l să îngenuncheze.

— Vrei să mă omori, Ali? vrei să-ți omori tatăl? dacă dorești într-adevăr să mă distrugi, este suficient să te lași omorât! vezi, este foarte simplu!

Ali se zbătea ca o pasăre prinsă în laț, dar Rishou îl ținea cu putere.

— Îți este atât de greu să auzi că te iubesc așa de mult? când o

să mori, o să mă arunc în mormântul tău și pe urmă n-au decât să arunce pământul peste mine, fiindcă nu-mi trebuie să mai trăiesc fără fiii mei!

— Dacă o să mor pentru Allah, o să ajung direct la Porțile Raiului, unde o să mă întâmpine însuși Mahomed. O să am o mie de virgine care să mă servească zi și noapte.

Rishou izbucni în râs.

— Și ce-o să faci tu cu o virgină? o să joci fotbal cu ea? n-ai decât unsprezece ani!

Îi dădu drumul. Ali îngenunche pe covor, cu capul plecat. Strănută și își șterse nasul cu dosul mânecii.

— Și acum, salută-mă așa cum trebuie – îi spuse Rishou.

Ali se întoarse în genunchi și sărută mâna tatălui său. Apoi, Rishou îl ridică în picioare și-l îmbrățișă.

Fiul meu, se gândi. El. Toată dragostea mea este investită aici. Oare nu este suficient? dar când este vreodată suficient?

Yemin Moshe.

Resturile cinei erau împrăștiate pe masă: șnițel, salată, mango și vin roșu, Carmel. Netanel își aprinse o țigară și se sprijini de spătarul scaunului. Marie de-abia se atinsese de mâncare.

— Nu-mi amintesc să fi fumat atât de mult înainte să plec la universitate, zise ea.

— Am avut probleme cu nervii după ce am ieșit de la Auschwitz.

Clipi rapid, de parcă i-ar fi spus ceva într-o limbă străină.

— Ți-a plăcut mâncarea?

Bărbatul încuviință din cap.

— Da, a fost delicioasă.

— Domnul Fromberg ne tot invită la cină. Cred că este curios să te cunoască.

— Zău?

— Mă întreabă mereu când o să ne căsătorim.

— Poate că domnul Fromberg ar trebui să-și vadă de treburile lui.

— Îmi vrea binele.

Îi vorbi peste buza paharului.

— Nu putem trăi așa la infinit.

— Cum adică?

Marie puse jos paharul și contemplă lichidul purpuriu.

— Nu vrei să te căsătorești cu mine?

— Cum să mă căsătoresc cu tine, Marie? pentru numele lui Dumnezeu, cum s-o fac?

— Dar ai promis.

— Am venit să stau aici pentru că sunt îngrijorat din pricina ta. Dar nu putem să ne căsătorim. Doar m-ai văzut omorând un om cu o bâtă. Sunt un trădător și un laș.

Fața ei se descompuse ca lutul de pe roata olarului.

— De ce-mi spui mereu astfel de lucruri?

— Omul pe care-l știai tu, nu mai este. A pierit la Auschwitz. Te iubesc, Marie, te voi iubi întotdeauna. Dar nu pot să mă căsătoresc cu tine.

— Ai spus că o să ne căsătorim de îndată ce mă întorc de la universitate.

— Dar asta s-a întâmplat acum zece ani!

Izbi cu pumnul în masă. Vinul din paharul ei sări și pătă fața de masă.

— Dar ai promis, zise ea.

Se ridică, se duse în dormitor și închise încet ușa în urma ei.

* * *

Deși stăteau împreună de două luni, nu intrase în dormitorul ei. N-o mai dorea ca altădată; partea aceea din el rămăsese în urmă, în perimetrul străjuit de sârma ghimpată. Așa că, în fiecare noapte, dormea pe podea sau pe canapea.

În noaptea aceea stătea în întuneric și o asculta cum plângea de partea cealaltă a ușii. Se uită la cadranul luminos al ceasului său. Aproape de miezul nopții. Plângea de două ore. Aruncă pătura de pe el și își căută țigările. Aprinse una și se duse la fereastră. Te rog, Marie, încetează.

Dar continua la nesfârșit.

Zăcea în pat cu fața-n jos și capul pe brațe. Aprinse veioza de lângă pat.

— Marie, oprește-te!

O ridică și o strânse la piept. Îi tremura tot corpul. Lacrimile de pe față îi îmbibau cămașa. Își îngropă obrazul în adâncitura gâtului ei.

— Te iubesc, zise ea suspinând.

O privi.

— Încetează, te rog, îi șopti el.

— Te iubesc, repetă ea.

Deodată, îi simți buzele peste ale lui și știa că ar fi trebuit s-o

respingă. Dar atunci, îl înlănțui cu brațele și-l trase în pat. Parcă s-ar fi aflat din nou pe dormeza din Casa din Pădure, când făceau dragoste la lumina lumânării. Îl cuprinseseră aceleași sentimente pe neașteptate, același amestec disperat de dorință, spaimă și grabă, durerea unei pasiuni care îl susținuse în lungii ani de chin.

O sărută la rândul lui și simți moliciunea și căldura trupului ei. Crezuse că această parte din el murise. Poate că exista totuși o cale de întoarcere. Poate că exista posibilitatea să pătrundă din nou în labirintul trecutului și să caute un răspuns.

Îi smulse bluza, iar ea își dădu capul pe spate și își oferi sânii. Îi trase fusta și îi puse mâna pe chiloți.

— Hai, hai, îl îndemna ea.

— Te iubesc, îi șopti el.

— Hai.

— Marie.

— Hai. Lovește-mă. Mușcă-mă!

Parcă nu mai era vocea ei.

Încercă să se desprindă de ea, dar se agățase de gâtul lui.

— Hai, violează-mă, străpunge-mă!

— Marie.

Se uita la ea de parcă ar fi fost o străină. Ochii ei păreau bântuiți de viziuni demonice, iar fața ei se contorsionase de ură și frică. Nu mai era Marie a lui. Și aceasta nu era Casa din Pădure.

— Hai! zbiera ea. Lovește-mă! lovește-mă!

— Încetează.

Îi luă mâna și o puse în părul ei.

— Trage-mă de păr!

— ÎNCETEAZĂ.

— Lovește-mă, ticălosule, voi germanii sunteți toți niște ticăloși!

Se rostogoli de lângă ea, șocat, pe măsură ce Auschwitz-ul adâncea prăpastia dintre ei. Se blestemă în gând că încercase să se apropie de ea când știa prea bine că nu există cale de întoarcere. Îl privi disprețuitor și apoi, când demonul trecutului dispăru, se rostogoli într-o parte și se ghemui ca un făt în pântecele mamei. Începu să plângă încet.

Netanel îl auzi pe Fromberg bătând în tavan. Îl treziseră strigătele. Când ieși din dormitor, Marie mai plângea încă, dar știa că n-avea cum s-o oprească.

Poarta Damasc.

Sarah o privi pe bătrâna arăboaică zbârcită traversând strada cu

capul plecat. Căra în spate un coș de piersici cumpărate din piață și trăgea de funie un catâr. Soțul ei stătea călare, învelit în keffiyeh-ul lui.

Poate că așa aș fi arătat și eu cu Rishou dacă nu ne-ar fi despărțit religia.

Se întoarse spre Majid.

— Ce ai pentru mine?

Majid luă o ceașcă de cafea, dar îi tremurau mâinile și vărsă o parte din conținut pe fața de masă.

— Stai prost cu nervii, îi zise ea.

— Și te miră?

— Ar trebui să te relaxezi.

O ironiză.

— Tu ce faci ca să te relaxezi?

— Ucid arabi.

Se strâmbă, de parcă ar fi înghițit ceva stricat. Își șterse palmele de pantaloni.

— Săptămâna trecută a fost un atac în Orașul Vechi, îi zise ea.

— Nu pot să știu tot ce se întâmplă.

— Deci, ce știi, Majid?

— Știu că se pregătește ceva în Centrul Comercial.

— Când?

— Joi.

— La ce oră?

— Cred că de dimineață. Niște arabi vor intra cu o mașină în Centrul Comercial și vor arunca o grenadă în mulțime. Este tot ce știu.

— Britanicii au fost informați?

Majid își șterse sudoarea de pe buza superioară.

— Probabil.

Sarah scoase un plic din șort și-l împinse pe masă. Majid îl luă și îl băgă în buzunarul hainei cu un gest expert.

— Vreau să termin o dată cu treburile acestea, murmură el.

— Care treburi?

— Cu întâlnirile noastre. Nu pot să vă mai ajut.

— Trebuie să ne ajuți. N-ai de ales.

— Nu poți să mă storci la nesfârșit. Într-o zi o să mă opresc. Numi pasă ce-o să faceți. Chiar dacă ei or să mă ucidă.

— Bineînțeles că or să te ucidă. Știi foarte bine ce fac frații tăi arabi cu informatorii. Or să te omoare încet, cu cuțitele și or să te

lase în stradă, pradă câinilor. Familia ta nu va avea nevoie să te îngroape.

Lui Majid îi tremura buza de sus.

— Nu-mi pasă. Într-o zi, tot o să mă opresc. N-aveți decât să faceți ce vreți!

— Credeam că îți plac banii, zise Sarah, pe un ton mai blând.

— Da, dar mai întâi sunt arab.

— Ba nu ești. Ai încetat de mult să mai fii arab.

— O să vedeți voi, șuieră Majid.

Sarah îl privi cum se îndepărtează. Sărmanul ticălos. Superiorii ei din Shai îi spuseseră să-l piseze în continuare, dar se întreba dacă o să mai reziste. Știa că n-o să-și ducă la îndeplinire amenințările. Când o să ajungă la disperare, nu va mai avea nici un rost să tragă de el.

Se întreba, de asemenea, pe cine mai informa Majid. Își imagina că într-o zi, cât de curând, arabul va pierde controlul asupra jocului și va avea parte de un sfârșit crud și sângeros. Dacă n-ar fi un rahat lipsit de principii, iar părea chiar rău pentru el.

Yemin Moshe.

Asher se opri în capătul scărilor slab luminate și se strâmbă de durere din cauza piciorului. Îl blestema în fiecare zi pe soldatul britanic care-l împușcase în noaptea raidului de la Atlit. Se stăpâni și bătu în ușă.

După câteva clipe, auzi o mișcare în apartament.

— Cine este?

— Asher.

Se deschise ușa și Asher se strecură înăuntru. Netanel era palid și nebărbierit.

— Este târziu. Probabil că ai să-mi comunici ceva important.

— Da, ai dreptate.

Netanel încuie ușa cu grijă.

— Frumos loc, zise Asher privind în jur.

În comparație cu ultimul. Apoi o văzu și îi fu greu să nu se arate uimit. Era frumoasă, cu păr castaniu și ochi verzi, uimitori. Netanel nu manifestase niciodată nici cel mai mic interes față de femei și sex. Unde o găsise oare pe fata aceasta?

— Marie, acesta este un prieten al meu din Palmaci, îi spuse Netanel. Asher Ben-Zion. Asher, ea este Marie Helder.

— Bună, Asher, îl salută Marie.

Îi întinse o mână moale și palidă, iar el se grăbi să i-o strângă.

Apoi își aminti. Îi crescuse părul, iar rochia zdrențuită fusese înlocuită de o bluză roz și de o fustă neagră, modernă. Dar era ea, mai mult că sigur.

— Tu! șopti el.

Marie se încruntă.

— Poftim?

— Ai fost la Atlit! tu m-ai ajutat când am fost împușcat! netanel, ea este fata de care ți-am povestit.

— Nu prea înțeleg, zise Marie.

— Lagărul de refugiați! am fost lovit în picior! m-ai ajutat. Nu-ți amintești?

Se făcu liniște. Netanel și Marie schimbară între ei câteva priviri. Asher se întrebă pentru o clipă dacă nu cumva se înșelase. Dar, nu, era ea.

— Unde este acest Atlit? spuse Marie.

Netanel îi evita privirile.

— Era întuneric, Ash. Aiurai de durere. Memoria îți joacă uneori feste.

— Da, îmi pare rău, se bâlbâi el. Probabil că m-am înșelat.

— Netya, invită-ți prietenul să stea jos! îl îndemnă Marie. Eu mă duc să pun de cafea.

Netanel îi puse un braț în jurul umerilor și-l duse la masa de la fereastră.

— Hai, vino să-mi spui veștile, Ash. L-ai văzut pe Yaakov? ce mai face?

Marie le aduse cafeaua și apoi se așeză să asculte conversația lor fără să scoată o vorbă. Asher nu reușea să-și desprindă privirile de pe chipul ei. Era sigur că ea era fata de care-și amintea. El și Netanel discutară un timp despre Kfar Herzl și apoi reveniră la politică și la ultimele atacuri arăbești din oraș.

Aproape instantaneu, Marie se ridică și spuse noapte bună.

— Vă rog să mă scuzați, zise ea. Trebuie să mă trezesc devreme. Noapte bună, Netya. Noapte bună, Asher. Mi-a părut bine că ne-am întâlnit.

— Noapte bună, Marie. Mă bucur că te-am cunoscut. Te rog să-mi scuzi atitudinea de mai-nainte.

— Bineînțeles. Noapte bună.

De îndată ce se închise ușa dormitorului, Asher îl apucă de braț pe Netanel.

— Ea este? spune-mi!

— Nu știu. Este chiar atât de important, Ash?

— Pentru numele lui Dumnezeu! credeam că o să înnebunesc! a fost la Atlit? nu-și amintește?

— Ți-am mai spus, nu știu.

— A fost la Auschwitz, nu-i așa?

Asher remarcase tatuajul purpuriu de partea interioară a brațului ei alb.

Netanel se întunecă la față.

— Ești bun de spion, Ash.

— Ce se întâmplă, Netya?

Netanel ciocăni cu degetul arătător în tâmplă.

— Nimeni nu supraviețuiește la Auschwitz. Cel puțin nu complet. Îți afectează creierul.

— Dar evenimentele de la Atlit s-au petrecut acum câteva luni?

Netanel ridică din umeri.

— Sunt soldat, nu psiholog.

— Nu se poate face nimic?

— Eu îmi dau toată silința. Dar este problema mea, da?

— O iubești?

Netanel aruncă portțigaretul masiv de argint pe masă și clătină din cap.

— Nu este ceea ce crezi. Are nevoie de cineva care să aibă grijă de ea. N-am putea discuta despre altceva? oricum nu este treaba ta.

— Te-ai gândit s-o duci la doctor? în kibuț avem o mulțime de copii care au venit din lagăre și.

— Ți-am spus să schimbăm subiectul.

Ar fi vrut să-i pună o mie de întrebări, dar Asher se simțea ca și când ar fi pătruns deja într-un loc întunecat și sfânt. De fapt, Netanel avea dreptate. Nu era treaba lui. Fata nu-i aparținea.

— O. K.

Gustă din cafea. Rece și amară.

— Încă nu mi-ai spus de ce ai venit aici la ora aceasta, zise Netanel.

Asher schimbă subiectul cu părere de rău. Se încruntă, concentrându-se asupra problemei pe care trebuia s-o discute.

— Unul din informatori ne-a anunțat că se pregătește o acțiune în Centrul Comercial joia aceasta.

— La ce oră?

— De dimineață. Este tot ce știm. Niște fedayeeni vor conduce o mașină direct în Centru. Vor fi înarmați cu pistoale și grenade.

— Și ce vrei să fac?

— Cred că britanicii au fost preveniți, așa că există șanse să nu fie acolo. Masează-ți oamenii în zonă cât mai devreme. Împarte-i în grupuri de câte doi și trei și înarmează-i. Vei avea nevoie de cel puțin douăzeci ca să acoperi tot perimetrul.

— Știm ce tip de mașină or să folosească?

Asher clătină din cap.

Netanel stinse țigara în ceașca de cafea și se ridică în picioare. Țigara sfârâi și se stinse. Netanel se uită pe fereastră.

— De ce trebuie să ne apărăm întotdeauna? de ce să nu-i lovim noi primii pe arabi?

— Știi prea bine de ce.

— Da, știu. Dar este o porcărie!

Asher rămase tăcut.

Netanel își eliberă tensiunea oftând adânc.

— O să-i găsim noi, Asher. Dar vreau să-ți spun un singur lucru. N-o să câștigăm Palestina dacă nu începem să aruncăm grenade peste ziduri.

— Nu este treaba noastră.

— Poate ar trebui să fie.

Asher își termină cafeaua.

— Noapte bună, Netya.

Se ridică ezitând.

— Știi, în legătură cu Marie. Dacă aș putea să fac ceva.

— Fac eu tot ce se poate. Dar este problema mea, ai înțeles?

Când Asher închise ușa, Netanel rămase la fereastră, privind în întuneric. Asher se cutremură. Aici erau prea multe secrete. Prea multe lucruri de neînțeles.

Orașul Nou.

Maiorul Ian Chisholm sorbi o înghițitură din berea Goldstar și-l privi disprețuitor pe arabul care stătea vizavi de el. Doamne Sfinte, toți se holbau la cravata interlocutorului său! ar fi trebuit să fie o întâlnire discretă. Ei bine, dacă era vreun Haganah în cameră – și n-ar fi fost imposibil, deși toți care se aflau la Fink în după-amiaza aceasta erau îmbrăcați în uniforme britanice – n-ar fi putut bănui că bărbatul care avea o femeie goală pictată pe cravată era informator arab.

— Deci ce se mai aude, bătrâne? îl întrebă Chisholm.

— Joi dimineață, Centrul Comercial.

Chisholm pufni.

— Înțeleg.

— La ora zece.

Chiar gărzile lui Chisholm patrulau în zona aceea. Era foarte simplu să aibă grijă să nu fie rănit niciunul din oamenii săi, la fel de ușor cum era să-i țină departe pe Haganah și să-i lase pe arabi să-și vadă de treabă. În acest fel, le-ar plăti pentru bombardarea Hotelului David.

— Îți amintești când bande Irgum au bombardat Hotelul David?

— Bineînțeles, effendi Chisholm, zise Majid.

— Cel mai bun prieten al meu a rămas fără picioare în ziua aceea. A luptat alături de mine în Normandia și pe Rin. A primit două medalii pentru curajul de care a dat dovadă. A fost rănit în Germania, așa că a fost trecut la o muncă administrativă. Și iată că vine aici să rămână fără picioare din cauza unui ticălos nenorocit. Ți se pare drept, bătrâne?

— Nu, effendi Chisholm.

— Nici mie. Așa că spune-mi mai bine cum să-i recunosc pe prietenii tăi, ca să fim siguri că o să-și facă treaba în liniște.

Yemin Moshe.

Hâr. Poc! clic.

Netanel se trezi și ascultă, ciulind urechile în beznă. Probabil că era târziu, pentru că nu se aprinseseră luminile pe stradă.

Hâr. Poc!

Clipi în întuneric. Încă o dată.

— Clic.

Recunoscu sunetul imediat. Se ridică de pe sofa și se năpusti în dormitorul lui Marie. I se încurcase pătura în picioare.

Hâr. Poc!

— Marie!

— Clic.

Pentru numele lui Dumnezeu, doar nu.

— Hâr.

Deschise ușa. Marie stătea pe marginea patului, în cămașă de noapte, cu revolverul în mâna dreaptă. Trăsese piedica și își pusese țeava la tâmplă. Se uită la perete cu o expresie pierdută.

I se albiseră degetele pe trăgaci.

— Nu!

— Clic.

Netanel îi smulse Webly-ul din mână. Fata îl privi surprinsă.

— Ce faci, pentru numele lui Dumnezeu?

— Nu-i nimic, îi spuse Marie. Mă joc puțin cu Rebecca.

— Cu Rebecca?

Îl cuprinse transpirația.

— N-o cunoști pe Rebecca? îl întrebă Marie.

Își îndreptă din nou privirile spre perete, încercând să găsească fantomele trecutului. Deschise încărcătura revolverului. Un singur glonte.

— Doamne Sfinte.

Aruncă arma pe pat și se așeză. Îi puse brațul pe umeri.

— Of, Doamne, ce s-a întâmplat, Marie?

— Rebecca spune că am trișat.

— Cine este ea? cine este Rebecca?

— Nu știu, spuse Marie cu o voce pierdută. Spune că vrea să se joace.

Netanel o strânse la piept, dar era rigidă ca o statuie. Dumnezeu să mă ajute, se gândi Netanel. Ce pot să fac? și pe mine mă torturează trecutul. Oare nu este de ajuns? cum să scap de fantomele care o bântuie pe ea, când n-am reușit să scap nici de ale mele?

O duse la loc în pat.

— Trebuie să dormi, șopti el.

Închise ochii ascultătoare.

Netanel luă revolverul și scoase gloanțele. Apoi se așeză în pat și o luă în brațe.

— Sssst, murmură el. Hai, dormi. O să fie totul bine. Dormi.

După un timp, respirația ei adâncă îi spuse că adormise, dar Netanel rămase treaz toată noaptea. Se gândea.

Kibuțul Kfar Herzl.

În spitalul de la Kfar Herzl erau două saloane cu zece paturi fiecare, plus o clinică și o sală de operații. Era deservit de un doctor, trei surori, un dentist și un psihiatru.

Pe psihiatru îl chema Levin și împărțea biroul cu doctorul, o mică încăpere văruită în alb, care dădea spre livada de meri. Într-un colț era un dulap deasupra căruia atârna planșa unui oftalmolog. Nu exista altă mobilă, cu excepția unei mese cu două scaune.

Levin își umplea pipa Meerschaum dintr-un săculeț scos din buzunar. Era un tip drăguț, cu ochi negri și păr întunecat. Fetele din kibuț spuneau că seamănă cu Cary Grant, dar erau de compătimit, pentru că avea o căsătorie fericită și trei copii mici.

Își aprinse pipa și se uită surprins la Marie, de parcă ar fi uitat

că se afla acolo. Răsfoi dosarul de pe birou.

— Domnișoara Helder. Pot să-ți spun Marie?

— Bineînțeles.

— Locuiești la Ierusalim.

— Da, la Yemin Moshe, cu logodnicul meu.

— Ah, da, cu Netanel, Netanel Rosenberg.

Trase din pipă suflând norișori albaștri pe fereastra deschisă.

— El te-a adus aici.

— Da.

— Știi de ce?

— Spune că mi-am pus revolverul la tâmplă.

— Hm. Îți amintești?

Marie clătină din cap.

Levin își drese glasul.

— Te deranjează că te afli aici?

— Eu am încredere în Netanel.

— Dar?

— Nu-mi dau seama de ce aș fi vrut să fac așa ceva?

— Nu crezi că sa întâmplat într-adevăr?

Marie pipăi biroul cu degetul arătător de parcă ar fi vrut să vadă dacă era șters de praf.

— Nu.

Levin se juca cu pipa, încruntându-se. Dificil caz.

— Mă întreb de ce el și-ar fi imaginat ceva atât de. Dramatic?

Marie nu-i răspunse.

— Marie?

— Poate ar trebui să discutați cu el.

— Ah.

Luă dosarul și citi însemnările luate în timpul dialogului cu Rosenberg.

— Ai fost la Auschwitz?

Marie îl privi uimită.

— Netanel spune că ai fost la Auschwitz.

— Familia mea a locuit în Ravenswald, un mic orășel din Bavaria.

— Și ce s-a întâmplat cu tine în timpul războiului?

Marie se aplecă înainte, de parcă n-ar fi auzit bine.

— Poftim?

— În timpul războiului. Ce sa întâmplat atunci?

— Războiul?

Râse stânjenită.

— Aveam trei ani când s-a terminat.

Levin își cercetă pipa. Se stinsese. O puse între dinți și o aprinse din nou.

— Marie, poate că întrebarea mea o să ți se pară prostească.

Fata îi zâmbea suav, se gândi el. Semn că la fel i se păruse și cealaltă întrebare. Stinse chibritul.

— În ce dată suntem?

— 23 august.

— Și ce an?

— Ce an?

— Hai, poți să te amuzi dacă vrei.

Se făcu liniște. Fata îl privea cu ochi dilatați de uimire, de parcă el ar fi fost cel mai stupid și incompetent om pe care-l cunoscuse vreodată.

Levin trase cu sete din pipă. Da, greu caz. Chiar foarte greu.

Netanel se plimba cu Levin de-a lungul potecii noroioase care ducea de la spital la clădirea administrației. Aleea era străjuită de boschete de trandafiri. Parfumul greu se îmbibase în atmosfera neclintită. Levin își vârâse pumnii în buzunarul șortului. Își pusese pipa și stiloul în buzunarul hainei.

— Ei? îl întrebă Netanel.

— Nu pretind că am găsit o soluție ușoară problemei tale, tinere.

— Nici nu mă așteptam.

— Nu? atunci înseamnă că ești un om remarcabil.

Levin cercetă unul din boscheții de trandafiri.

— Frumoși, nu-i așa? frumoși să-i admiri, să-i miroși și să le atingi petalele catifelate. Dar uită-te ce ghimpi au. Ascuțiți și tăioși. Știi la ce folosesc?

Netanel ridică din umeri. Ce voia să spună cu asta?

— Ca să se apere?

— Da, ca să se apere. Pentru că, în ciuda frumuseții, floarea este delicată și se poate rupe cu ușurință. La fel se întâmplă și cu psihicul omului. Când este amenințat, încearcă să se protejeze.

— Marie?

— Modurile în care o persoană își protejează psihicul sunt la fel de variate ca și personalitatea umană. Unii indivizi fac față în mod rațional. Țin cont de realitatea externă și se adaptează ei. Alții fac față evadând din realitate – la fel cum a făcut și prietena ta.

— Înseamnă că este nebună?

— Ce se înțelege oare prin nebunie? dacă privești în jurul tău ce se întâmplă în Palestina, ți se pare normal? fiecare este puțin nebun, într-un fel. Aici, la Yishuv ne confruntăm cu atâtea trupuri și minți frânte. Unii reușesc să-și revină din coșmaruri. Putem să-i ajutăm puțin, dar cunoștințele pe care le avem în acest domeniu sunt foarte sărace.

— Pe ea poți s-o ajuți?

— Aș încerca. Kibuțul este un sanctuar minunat pentru spirit. Dar ea nu vrea să stea aici, iar eu nu pot s-o oblig.

— Atunci cum s-o ajut să uite Auschwitz-ul?

— Tu o să-l uiți vreodată?

Levin puse brațul pe umerii lui Netanel și îl conduse pe alee.

— Nu ne doare ceea ce ne amintim, ci ceea ce vrem să uităm. Prietena ta, de exemplu, a rămas în anul 1938. A terminat universitatea și s-a întors la Ravenswald, unde a descoperit că ai plecat. Așa că a venit să te caute. Aceasta este realitatea ei. Așa intenționează să suporte amintirea Auschwitz-ului.

— Dar revolverul?

— Da, aici este problema. Partea ascunsă a minții noastre, care ne taxează de fiecare dată. Știe când trișăm și ne acuză în somn.

— Va încerca din nou să se sinucidă. Sunt sigur.

— Nu știu ce să-ți spun. Ea nu vrea să rămână. Vezi, în mintea ei, tu ești cel nebun.

Netanel privi cerul cu pumnii încleștați.

— Spune-mi un lucru. Ce-o să se întâmple când o să-și amintească?

— În multe cazuri, dacă suntem confruntați cu problemele noastre, putem învăța cum să le rezolvăm. Dar, câteodată, este periculos să forțăm amintirile. Trebuie să fim prudenți.

Levin îl studie pe tânărul slăbănog de lângă el. Poate că și el ar avea nevoie de ajutor.

— Mi-ar place să fiu și eu în starea lui Marie, zise Netanel. Să uit tot ce s-a întâmplat. Dar nu pot. Îți mulțumesc pentru ajutor, doctore.

Levin ridică din umeri. Un teren minat. Erau atâtea de făcut. Englezii nu ar fi trebuit să trimită o sută de mii de soldați. Ar fi fost mai folositor să trimită o sută de mii de psihiatrii.

Orașul Nou.

Britanicii încercuiseră Centrul Comercial.

Autobuzul Egged, albastru cu argintiu, era oprit într-un șir lung de mașini, în spatele unui nod de trafic de pe Bulevardul Princess Mary. Netanel se uită la ceas. Zece fără câteva minute. Ar fi trebuit să fi ajuns de mult în Centrul Comercial. I se strânsese stomacul de furie. Sări din autobuz și își croi drum prin mulțime.

Două. Mașini blindate, verzui, blocau drumul, strangulând traficul până departe, în zare. Oamenii mișunau peste tot; șoferii de camioane și autobuze își agitau pumnii și claxonau furioși; evrei mici de statură, în costume tradiționale, cu serviete în mână strigau insulte soldaților; alții stăteau resemnați la volan și citeau ziare.

Un maior contempla încurcătura de circulație din jeepul său. Era înconjurat de o falangă de soldați cu coifuri de oțel și uniforme de luptă. Bereta i se lăsase într-o parte, ștrengărește. Se aplecă spre parbriz, privind peste capetele mulțimii, de parcă ar fi urmărit o cursă de cai.

Netanel încercă să înainteze, dar era imposibil. Britanicii erau toți niște ticăloși.

Alergă înapoi la autobuz. Un pluton de soldați ajunsese deja acolo. Câțiva din ei așteptau nepăsători într-o parte, cu mitralierele Sten atârnate de umeri, în timp ce colegii lor îi dădeau jos din autobuz pe ceilalți și-i percheziționau să vadă dacă n-aveau arme.

Printre pasageri, erau șapte Palmaciniki de-ai lui, patru băieți și trei fete. Netanel știa că n-avea de ce să se îngrijoreze. Pistoalele și grenadele erau ascunse de femei în locuri intime, așa cum se obișnuia. Englezii aveau grijă să nu compromită femeile în timpul percheziției corporale.

Netanel se apropie de sergentul care comanda plutonul.

— Ce se întâmplă? de ce nu putem trece?

— Zona a fost înconjurată, domnule.

Sergentul era politicos, dar ferm. Își făcea datoria.

— De ce, pentru numele lui Dumnezeu?

— Din motive de securitate, domnule. Dar cine sunteți, vă rog?

— Mă numesc Rosenberg.

— Rosenberg, repetă el.

Se distingea o notă de ostilitate în glasul soldatului.

— Exact.

— Vă deranjează dacă vă percheziționez?

— N-ai decât.

Netanel fusese percheziționat de nenumărate ori. Își desfăcu picioarele și își ridică mâinile în timp ce sergentul îl pipăia. În

momentul acela auzi arme de foc de calibru mic, la numeai câțiva yarzi depărtare, în direcția Centrului Comercial. Se făcu liniște.

Netanel se întoarse spre sergent.

— Arabii au ajuns deja. Fă ceva!

Sergentul făcu semn oamenilor săi. O luară la fugă înapoi, tropăind cu cizmele lor grele.

Un BUM ascuțit! netanel cunoștea sunetul. O grenadă.

Un fum negru se ridică pe cerul albastru.

— Doamne Sfinte! șopti el.

Maiorul strigă un ordin și una din mașinile blindate se desprinse din blocadă și o porni spre Centrul Comercial.

Peste câteva minute, un Hillman negru scrâșni în viteză, trecând pe lângă mașina blindată. Ofițerul britanic se făcu că nu-l vede. Peste câteva clipe, Hillman-ul o luă pe Șoseaua Jaffa și dispăru.

Liniștea fu despicată de strigătele nevinovaților.

Întinderea de magazii și bazare cunoscută sub numele de Centru Comercial era în mod predominant o zonă evreiască. Mulțimile se fâțâiau de acolo-colo, umăr la umăr printre baloturile de pânză, cuverturi, pantofi și conserve de carne. Cumpărătorii erau la fel de diverși ca și mărfurile: hassdimi din Mea Sherim, ortodocși în cămăși albe, cu șepci împletite, fete din kibuț în șorturi kaki.

Hillman-ul negru oprise în fața unei brutării. Ali sări din mașină. Aproape instantaneu, doi bărbați din spate scoaseră armele, un Colt 45 și o pușcă veche Mauser și începură să tragă în mulțime. Clienții din brutărie auziră împușcăturile și se aruncară pe podea.

Ali se năpusti înăuntru, băgă în gură două bucăți de halva și scoase grenada din pantaloni. Trase cuiul și trânti grenada pe podea. Tareq pornise motorul și băgase deja în viteza a doua când Ali ieși alergând din magazin. Băiatul sări din mers.

Ușa mașinii se deschise când dădură colțul. De-abia se îndepărtaseră când explozia făcu țăndări ferestrele brutăriei și împrăștie obloanele de metal la două sute de yarzi.

Când sosiră englezii peste câteva minute, într-o mașină blindată, strada era plină de bucăți de carne însângerată.

Yemin Moshe.

Asher încercă ușa. Descuiată. Semn rău.

O împinse.

Netanel stătea la fereastră cu două pachete de țigări și o sticlă de vodcă în fața lui. Scrumiera era plină de mucuri de țigări, iar sticla era pe jumătate goală.

— Bună, Ash, zise el.

Asher închise ușa și se așeză.

— Am auzit ce s-a întâmplat.

— Doisprezece morți și douăzeci și doi de răniți. Îți vine să crezi?

Asher luă o gură de vodcă direct din sticlă.

— N-a fost vina voastră.

— Crezi că acesta este motivul pentru care sunt în asemenea hal? că mă autoînvinuiesc?

— Data viitoare o să-i prindem, Netya!

— Data viitoare! de ce trebuie să fie o dată viitoare? au fost deja prea multe. O. K., Ash, m-ai tot întrebat despre Auschwitz, ei bine, acum o să-ți povestesc. Știi ce-am văzut acolo? am văzut bărbați care aruncau copii în flăcări cu roaba! copii de cinci sau șase ani, arși de vii! pentru că erau evrei! aceasta a fost ultima dată pentru mine, Ash. Orice dată viitoare după aceste orori reprezintă o monstruozitate! este o blasfemie la adresa mea, la adresa noastră, a tuturor!

— Te rog, Netya. Nu este vina mea și nici a ta. Facem ce putem. Asta este.

— Știi ceva? am vorbit cu unul din oamenii care a fost în Centrul Comercial azi-dimineață. Spunea că arabul care a aruncat grenada în brutărie nu avea mai mult de unsprezece-doisprezece ani. De-abia desprins de la țâța mamei, Ash, și luptă împotriva noastră.

— Azi-dimineață a fost imposibil să facem ceva.

— Ba nu, Ash. Am putea face o mulțime.

Lui Asher nu-i plăcea atitudinea lui. Era oare doar durerea și alcoolul? sau Netanel se pregătea să trădeze disciplina Haganah?

— Noi nu suntem naziști, Netya și nici arabi. Nu ucidem oameni nevinovați. Când ai intrat în Haganah, ai jurat să respecți puritatea armelor.

— Puritate!

— Scopul nostru este apărarea, nu crima.

— Ești la fel ca tatăl meu. Nu vezi realitatea, nu-i așa? poveștile astea cu autoapărarea sunt niște rahaturi! își bat joc de noi. Atâta timp cât știu că n-o să-i rănim, vor continua să ne ucidă. Ochi pentru ochi, Ash. Moarte pentru moarte!

— Haganah nu se bazează pe aceste principii.

— Astfel de principii sunt valabile când locuiești în kibuțuri și

te joci de-a cowboy-ii și indienii. Dar poate că nu sunteți în stare să luptați mai dur. Știi ce i-au făcut tatălui tău?

Asher îl privi mirat.

— Nu știu, Netya, spuse el blând. Și presupun că n-o să știu niciodată.

Încercă să nu bage în seamă mânia zugrăvită pe chipul celuilalt.

— Nu, n-o să știi niciodată, nu-i așa? șuieră Netanel. Voi, sabra! vă credeți duri și în realitate nu sunteți decât bronzați.

Netanel își aprinse încă o țigară de la mucul celeilalte.

— Ieși afară!

Asher plecă și închise ușa încet în urma lui.

Domnul Fromberg își ridică privirile și o văzu pe Marie urcând scările spre apartamentul ei.

— Bună seara, domnișoară Helder.

— Ce vreme caldă.

— Da, poate că mâine va fi mai rece.

Pare obosită, se gândi el. Are cearcăne sub ochi și i-a pierit încrederea. Se întreba dacă totul merge bine între ea și tipul acela Rosenberg. În ultima vreme se auziseră o mulțime de strigăte și țipete de sus.

— Urâte treburi se întâmplă în ziua de azi. De ce oare oamenii nu-și văd liniștiți de treabă?

— Poftim, domnule Fromberg?

— N-ai auzit? au aruncat o bombă în Centrul Comercial.

— Sunt întotdeauna necazuri în lume, zise Marie și plecă.

Fromberg începu din nou să citească ziarul.

Mucurile de țigară se revărsau din scrumieră și o sticlă goală de vodcă zăcea pe covor. Marie clătină din cap. Ce dezordine! o să-l facă să-și schimbe atitudinea când se vor căsători.

— Netya, am sosit acasă!

Nu primi nici un răspuns. Probabil că plecase.

Se duse în dormitor și își aruncă geanta pe pat. Se așeză la oglindă să se demachieze.

Dar în oglindă văzu două fețe; una era a ei, iar cealaltă venea dintr-un coșmar al trecutului. Purta costum vărgat și avea un J48 negru prins de pieptul stâng. Era ras în cap și plin de unsoare și murdărie.

În mâna dreaptă, ținea o bâtă de lemn.

Nu putea să respire. Tremura din tot corpul. Ar fi vrut să țipe, dar nu-i ieșea nici un sunet din gură. I se încordase gâtul și clătina

din cap.

— Îți amintești, de mine? zise Netanel.

Încercă să fugă spre ușă, dar n-o mai țineau genunchii, așa că se prăbuși pe podea, răsturnând periile și sticluța de parfum de pe măsuță.

Netanel o apucă de braț și își apropie fața de a ei.

— Acum îți amintești?

Tot nu putea să-i răspundă.

— Ce-i cu tine, târfă de evreică? ți-ai pierdut glasul? poate că vrei să te duc la Sturbahnführer-ul Emmerich?

— Te rog.

— Deci, îți amintești!

Închise ochii, ca să alunge vedenia.

— Nu!

— Spune-mi cine sunt!

Clătină din cap. Degetele lui puternice o strângeau de braț și durerea era de nesuportat.

— Nu.

— Atunci spune-mi cine sunt!

Deschise ochii. Fața lui distorsionată de ură și violență era lângă a ei.

— Ești Netanel.

— Scânci ea.

— Și ce fac?

Nu putea să spună, nu putea.

— Ce fac?

— Îl omori cu bâta pe evreul acela bătrân și amărât!

Îi dădu drumul și căzu pe podea. Vomită de câteva ori, până când rămase întinsă, epuizată și golită pe dinăuntru. Netanel își scoase șapca și o aruncă pe jos. Își luă murdăria de pe obraz.

— Cremă de ghete – spuse el.

Ieși din cameră, smulgându-și cămașa. Apoi îl auzi intrând sub duș.

Rămase mult timp nemișcată pe podea. Lumina păli și camera se cufundă în beznă: îl auzi cum își făcea bagajele. Când se întoarse, era îmbrăcat într-un jerseu kaki și pantaloni negri de doc și avea o geantă pe braț.

— Acum, o să plec, îi spuse el.

Fata dădu din cap înțelegătoare.

— Dacă aș ști că pot să te ajut, aș rămâne. Dar nu te-ar ajuta cu

nimic. Nu pot să-mi iert ce-am făcut, așa că, chiar dacă. Mai bine să nu mai vorbim despre asta. Dacă consideri că trebuie să le spui și celorlalți, n-ai decât.

Ezită, de parcă ar fi vrut să mai adauge ceva, dar nu-și găsea cuvintele.

— O să-l sun pe un prieten deal meu, Asher, Asher Ben-Zion. Îți amintești de el, nu? o să aibă grijă de tine.

Ușa se închise încet în urma lui.

Rămase unde era. Zidul fusese străpuns și trecutul începea să o învăluie din ce în ce mai repede, ca un șuvoi.

O îneca.

Asher ajunse în capul scărilor și încercă ușa. Era deschisă, așa cum îi spusese Netanel.

Intră. Era noapte și o briză ușoară învolbura perdelele. Împrăștiase scrumul pe masă în mormane cenușii. Perdeaua atingea sticla și păhărele.

— Marie?

Auzi un zgomot în dormitor. Se duse într-acolo.

Stătea pe marginea patului, cu un revolver în poală. Își ridică privirile și se încruntă.

— Vreau să termin jocul cu Rebecca, zise ea.

— M-a căutat Netanel. Spunea că ai nevoie de ajutor.

Avea ochii roșii de plâns.

— Nu cred că Netanel se mai întoarce.

Îi luă ușor revolverul dintre degete. Un Parabellum.

— De unde-l ai?

— Din bazar. Sunt cam scumpe. Războiul a făcut să crească prețurile vertiginos.

Părea ametită.

Se așeză pe pat lângă ea și-i puse brațul pe umeri.

— Cred că ar fi mai bine să vii acasă, cu mine.

Sanhedriyya.

Veni iarna în Palestina, anunțată de ploile care băteau în fereastră; de dealurile îndepărtate ale Iudeei, înverzindu-se după seceta verii nesfârșite și de strigătele jucătorilor și spectatorilor de la meciurile de fotbal, jucate pe câmpurile din spatele YMCA.

O ceață fină, se rostogolea în jos pe deal, dinspre mormintele Șanhedrinilor, pe străzile sărmanului cartier yemenit al orașului. Netanel Rosenberg se opri în fața unei case și se uită pe fereastră. O cutie albastră cu alb de săpun lux, plasată în colțul drept al ferestrei

îi spuse că întâlnirea era sigură. Își șterse picăturile de ploaie de pe față cu o mișcare a mâinii drepte și intră înăuntru.

Mai erau încă trei în cameră. Meodovnik, șiretul profesor de matematică din Kiev; Kohn, rabinul hassidin din Lubin, chel, cu excepția celor două bucle atârnate în părți, semn al religiei sale, cu barba încâlcită; și Shoshan, yemenitul, care vindea kebab în Piața Zion și era îmbrăcat într-o haină din piele de capră care puțea îngrozitor.

La prima vedere, se gândi Netanel Rosenberg, fiul patronului de fabrică din Bavaria, nu avea nimic în comun cu ceilalți trei bărbați din cameră. În alte vremuri și în alt loc, Meodovnik, socialistul convins, m-ar fi disprețuit și sentimentul ar fi fost reciproc. Cât despre Kohn, era un evreu fanatic; cum ar reacționa oare dacă i-aș spune că mama făcea șnițele de porc? și Shoshan! un țăran crescător de capre din deșerturile Yemenului.

Visul care-i adusese împreună era simplu. Fiecare din ei ajunsese la aceeași concluzie: că singurul mod prin care se putea salva poporul lor era să creeze un stat evreiesc de-a lungul hotarelor descrise în Biblia strămoșilor lor, între Suez, Acra și râul Iordan.

Dar, mai întâi, trebuiau să scape de englezi și de arabi.

Meodovnik le vorbi.

— După cum știți cu toții, englezii vor continua blocada lor câinoasă împotriva țării noastre. Surorile și frații noștri din Europa, arestați pe aceste țărmuri, sunt deportați în Cipru și ținuți în condiții neomenești, în lagăre asemănătoare celor din care au scăpat.

— Am cerut să se pună capăt imediat acestor practici barbare. Dar n-am primit nici un răspuns. Ne-au obligat să acționăm.

— Tribunalul militar al organizației Irgum Zvai Leumi a trecut în revistă ultimele incidente îndreptate împotriva civililor evrei nevinovați din cauza teroriștilor arabi și rolul negativ jucat de soldații britanici. Am studiat în special cele mai grave cazuri, și anume atrocitățile care au avut loc în iunie și noiembrie la Poarta Jaffa și în Centrul Comercial.

— În ambele cazuri, comandantul forțelor britanice din zonă nu a făcut nimic pentru a proteja civilii evrei. Or acest fapt demonstrează complicitatea cu teroriștii. Persoana a fost audiată și găsită vinovată. A fost condamnat la moarte. Această unitate a fost aleasă pentru onoarea de a executa această sentință.

— Cum îl cheamă pe englez, întrebă Shoshan.

— Chisholm – spuse Meodovnik. Maiorul Ian Chisholm.

Kibuțul Kfar Herzl.

În fiecare vineri, mesele din sufrageria comună erau acoperite cu pânză albă și se aprindeau lumânările în așteptarea sabatului. Bărbații se îmbrăcau în cămăși albe, curate și femeile în rochii albe. După cină, cântau cântece, iar Yaakov deschidea Biblia și le citea psalmi.

Se așeză pe marginea uneia din mesele lungi, cu volumul negru pe genunchi. Avea pielea bronzată în comparație cu albul cămășii, iar când vorbea avea o voce profundă și răsunătoare.

— Oh, Doamne, păgânii au intrat în moștenirea Ta; templul Tău sfânt a fost prădat; au transformat Ierusalimul în ruine.

— Leșurile servitorilor Tăi au fost date drept hrană păsărilor cerului, iar carnea sfinților, animalelor pământului.

— Sângele lor a curs ca apa în jurul Ierusalimului; și n-a avut cine să-i îngroape.

— Am ajuns de râsul vecinilor noștri.

— Cât, Doamne? oare mânia Ta va dura veșnic?

Timp de câteva clipe, nu vorbi nimeni. Yaakov închise cartea sfântă și sunetul răsună ca pocnetul unui pistol. Se uită la fețele solemne din jurul său.

— Cine vrea să ne spună o poveste?

Așa se obișnuia în fiecare vineri seară: psalmul și apoi povestea.

— Asher!

— Ați auzit toate poveștile mele, zise el.

— Și niciuna nu este adevărată, zise Sarah.

Se auzi un hohot de râs.

— Nu vrei să ne spui o poveste, Marie?

Toți se întoarseră spre fata cu păr castaniu care stătea în capătul mesei, între Asher și Sarah. Se făcu liniște în cameră. Marie nu prea vorbise de când venise la kibuț. Muncise la școală, ajutându-i pe copii la lecții, lucrase pe câmp și la prepararea laptelui și fusese acceptată pentru că era prietenă cu Asher și Sarah. Dar nimeni nu știa nimic despre ea. Asher venea mereu la kibuț s-o viziteze și le spusese pur și simplu că fusese la Auschwitz și trebuiau să se poarte frumos cu ea.

Acum se agitau cu toții, nerăbdători s-o audă.

— Nu știu nici o poveste, zise Marie.

— Nu trebuie să fie povești în adevăratul înțeles al cuvântului, spuse unul din oameni. Vorbește-ne despre tine! indiferent ce.

Marie își studie mâinile și își frecă palmele de parcă ar fi fost murdare.

— Bine! exclamă ea. O să vă povestesc ceva care mi s-a întâmplat odată demult, când eram la Auschwitz.

Îi aruncă o privire lui Asher.

— Știu că toți au auzit diverse lucruri despre acest loc. O să vă spun și versiunea mea.

Se opri și inspiră adânc.

— Când germanii au organizat deportarea, mulți oameni au crezut că vor fi trimiși în lagăre de muncă, un alt fel de ghetou. Așa că au luat ce au putut cu ei. Aveau voie să aibă fiecare câte o valiză și un rucsac. Așa că oamenii și-au îngrămădit aurul, bijuteriile, blănurile și hainele lor cele mai bune. Germanii știau, bineînțeles. Poate că asta și doreau.

Sorbi dintr-un pahar cu apă.

— Știți, când am ajuns în lagăr am avut noroc. Tinerele fete erau alese câteodată pentru servicii speciale. Cred că înțelegeți ce vreau să spun. Eu am fost privilegiată. Nu mi-au tăiat părul. Purtam o basma roșie pe cap. Ba chiar eram îmbrăcată în niște haine foarte drăguțe. Mă făcuseră curieră și, înainte de asta, am lucrat la ceea ce germanii numeau Effektenkammer49.

Ideea era următoarea: când soseau noi contingente în lagăr, germanii le luau bagajele și ni le trimiteau nouă. Trebuia să sortăm toate lucrurile și să alegem ce era valoros. Obiectele erau trimise înapoi în Germania, la Ministerul de Finanțe.

Într-o zi, am luat o valiză din grămadă. Era foarte grea. Mă întrebam ce-o fi înăuntru. Poate că cineva adusese lingouri de aur. Am forțat încuietoarea și am deschis capacul. Înăuntru era trupul unei fetițe. Nu avea mai mult de un an și jumătate.

Marie se opri o clipă, pierdută în amintiri.

— Poate că mama ei știa ce se va întâmpla și sperase să-și salveze copilul, așa că-l ascunsese în valiză. Dumnezeu știe ce se petrecuse. Poate că fetița se sufocase. Sau poate că valiza stătuse prea mult pe peronul gării și înghețase. Sau poate că fusese presată de alte geamantane mai mari.

Când am arătat copilul santinelei, a izbucnit în râs. A luat-o de un picior și a aruncat-o afară. A zis că or s-o ia cei din Leichenkommando50. Pe urmă, m-a trimis înapoi la treabă.

Se făcu liniște. Apoi Yaakov o întrebă:

— Povestea are un sfârșit?

— Presupun că acesta este sfârșitul. Nu știu cum o chema pe fetiță. Dar era evreică, la fel ca voi. Poate ar fi bine să intonați kaddish-ul. Vreți să faceți asta pentru ea, vă rog?

Marie se așează pe iarbă afară, contemplând crângul întunecat de meri. Lumina revărsată din sufragerie îi contura profilul și silueta. Înăuntru dansau hora.

Sarah veni lângă ea. Un timp, rămaseră tăcute.

— Este atât de liniștit aici, spune Marie, în cele din urmă.

— Este o oază. Cel puțin deocamdată.

— Cum merg lucrurile la Ierusalim?

— Din ce în ce mai rău.

— Ce-o să se întâmple?

— Mai devreme sau mai târziu va izbucni războiul. Este inevitabil.

— Asher a mai aflat ceva despre Netya?

— Doar zvonuri. Crede că sa alăturat organizației Irgun Zvai Leumi.

Marie își puse capul în mâini.

— Când eram mică, bunica îmi citea basme. Prințul cel frumos omora vrăjitoarea cea rea și se căsătorea cu prințesa. Binele triumfa întotdeauna. Credeam că și în viață este la fel.

— Nu este o regulă generală.

— Crezi în Dumnezeu, Sarah?

Doar sunt evreică, nu?

Spune, crezi?

— Ei bine, nu știu. Câteodată.

— Dacă ar exista un Dumnezeu, atunci cum a fost posibil să fie un Auschwitz?

— Vorbești de suferință tocmai unui evreu? ea este baza religiei noastre. Fără suferință, n-am mai avea de ce să ne rugăm.

Lui Marie îi tremură glasul.

— Nu m-am gândit niciodată că suferința va face parte din viața mea. Așa că îmi dau toată silința. Mă lupt cu amintirile, dar nu știu dacă vreau să-mi revin cu adevărat. Ceea ce mi s-a întâmplat mi-a zdruncinat credința în orice. În Dumnezeu și în oameni. În ce altceva ai putea să crezi?

Sarah se gândi la Rishou. Ea în ce credea oare?

— Dumnezeu este ca soarele, Marie, îi spuse ea. Apune undeva, ca să strălucească în altă parte. Și acum hai înăuntru să dansezi. Mâine, soarele va străluci și pentru tine. Dacă nu poți să crezi în

Dumnezeu, Marie, crede în soare.

Intrară în sufragerie, ținându-se de mână. Deasupra lor, din Locul Unde a Murit Smochinul, Izzat Ib'n Moussa ascultă muzică și scuipă disprețuitor în vânt.

Ierusalim.

Maiorul Jan Chisholm coborî treptele Casei Bijutierului, ignorând salutul gărzilor. Simți efectul whisky-ului de îndată ce ieși în aerul rece al nopții. Un jeep acoperit trase la scară și un caporal sări din mașină să-l salute. Chisholm se trânti recunoscător în scaunul de lângă șofer.

Jeep-ul străbătu încet Bulevardul King George, spre tabăra Schneller și cartierul general al gărzilor. Deodată, un Plymouth negru ieși de pe o stradă laterală, în fața lor.

— Atenție! strigă Chisholm.

Caporalul frână și trase de volan. Jeep-ul ajunse în mijlocul intersecției.

— Idioții! zbieră Chisholm.

Doi bărbați săriră din mașină și alergară spre jeep. Chisholm îi privi surprins, alcoolul îi încetinise reacțiile. Nu-și dădu seama decât în ultimul moment că unul din oameni avea o mitralieră Sten.

Rafala de gloanțe se înfipse în Chisholm și în pieptul șoferului său. Chisholm se prăbuși în drum, încercând să se târască pe coate și genunchi. Vomita sânge pe strada alunecoasă, udată de ploaie.

Cel de-al doilea bărbat, cu figură vulturească, îmbrăcat în negru, alergă spre el.

— Ajută-mă, murmură Chisholm.

Omul ridică pistolul la tâmpla maiorului și trase două gloanțe. Chisholm se întinse pe caldarâm, înțepenit pentru vecie. Asasinul său scoase o bucată de hârtie din buzunarul pantalonilor și o vârî în haina lui Chisholm. Apoi fugi înapoi spre Plymouth și se urcă înăuntru.

Ploaia se amestecă cu sângele și mâzgăli cuvintele dactilografiate pe hârtia mototolită din tunica ofițerului mort; „Fie ca moartea să-i îmbrățișeze și să-i cufunde repede în iad, pentru că sunt mânați de răutate”.

Partea a șaisprezecea.

PALESTINA, 1946

Piața Zion.

Fără costumul său arăbesc, ar fi putut fi oricine se gândi Sarah. Părul lui negru și des, barba bogată și pielea maronie îi trădau

originile asiatice, dar prăpastia care desparte religiile noastre dispare brusc o dată cu schimbarea hainelor. Acum, când stă aici cu mine în cafenea, eu în rochie și ciorapi de nylon, el în cămașă și pantaloni europeni, încălțat cu pantofi scumpi din piele, am putea fi luați foarte bine drept effendi moderni și bogați, sau arabi creștini, sau chiar evrei europeni. În această după-amiază, barierele ridicate între ei de sute de ani nu mai existau.

Fusese ideea lui Sarah să nu se mai întâlnească în camera micuță din cartierul musulman, ci să se ducă la cinema și să bea cafea în Piața Zion.

— Vin întotdeauna la tine cu vălul pe față, ca o arăboaică, îi spuse ea. Acum vreau să vii și tu la mine fără keffiyeh, ca un evreu.

În cele din urmă, el acceptă.

Era o zi luminoasă și răcoroasă, cu un soare apos pe cerul palid de iarnă. Pe munții îndepărtați ai Iordanului apăruse zăpada.

— Ți-a plăcut filmul? îl întrebă ea.

Bărbatul izbucni în râs.

— A fost ridicol.

— Ai stat tot timpul cu gura căscată. Trebuie sa recunoști că ți-a plăcut.

Se încruntă și mestecă cu linguriță în ceașca de cafea.

— Da, ți-a plăcut Tarzan, ce mai. Așa vă vedeți voi arabii!

— Se vede cât de colo că este un effendi. Pielea lui este albă ca marmura și nu are păr pe piept.

Sarah amestecă și ea cafeaua și deveni din nou serioasă.

— Este chiar atât de rău, dragul meu Rishou?

— Ce anume?

— Să ne întâlnim așa. Faci pași mari și încerci să mergi înaintea mea. Aici, în cafenea, te simți de parcă ai sta gol pe o stâncă fierbinte.

Se întunecă la față. Indiferent cât de mult o iubea, în sufletul său rămăsese un arab, iar prestigiul lui de bărbat reprezenta totul pentru el. Să mergi alături de o femeie pe stradă, să conversezi cu ea în public era contrar tuturor regulilor sociale pe care le învățase.

Dar la ce te așteptai, Sarah? l-ai vrut exotic, misterios, de neatins. Acum vrei o relație erotică, nu-i așa?

Își bău cafeaua.

— Și acum ce-o să facem?

— Ai putea să mă conduci acasă.

— Tocmai până la Rehavia? va trebui să-mi aduc catârul.

— Da, și cine va merge călare?

Nu-i răspunse.

— Ce vrei de la mine? o întrebă el în cele din urmă, pe un ton amar.

— Presupun că mai mult decât aș avea dreptul să sper. Îmi pare rău.

— Vii mâine la fabrică?

— Mă duc la Kfar Herzl. Trebuie să-l vizitez pe Isaac.

Rishou se întristă și mișcă ceașca de cafea pe farfurioară. Sarah crezu că se posomorâse pentru că nu avea de gând să se culce cu el, dar apoi îi spuse:

— Cum este băiatul tău? este un fiu bun? face ce-i spui?

— Eu una nu-i mai spun de mult ce să facă. Poate bunicul lui. Muncește din greu la kibuț și își vede de carte. Este tot ce-i cer.

— Îl vezi des?

— Cât pot de des. Este mai bine pentru el în kibuț decât la Ierusalim. Mai sigur, oricum.

— Știi, este ceva care n-am reușit niciodată să pricep în privința voastră. Voi evreii vă lăsați copiii și vă duceți să munciți pe câmp. Iar tu. Stai aici la Ierusalim săptămâni în șir. O mamă ar trebui să stea cu copiii ei.

— Și deci să nu facă nimic important și valoros. Kibuțul reprezintă familia. Ce-ai vrea? să fiu la fel cum este Khadija și să-mi îngrijesc fiii în timp ce soțul meu se distrează cu amanta?

Își dădu seama că mersese prea departe. Bărbatul se albise la față.

Dar nu-i stătea în fire să reacționeze așa. Se întâmplase ceva.

— Ce este? îl întrebă ea blând. Spune-mi!

— N-ar trebui să-l lași singur pe fiul tău prea mult timp. Așa a fost și cu Ali. Ar fi trebuit să-mi petrec mai mult timp la Rab'allah.

— Ali? dar ce-a făcut?

Nu mai discutase niciodată o problemă personală cu ea. Îl vedea cum lupta cu mândria lui.

— Nimic.

Întinse mâna și-i atinse degetele.

— Spune-mi. Câteodată este mai bine să vorbești.

Izbucni dintr-o dată.

— Ce-ai face cu un fiu care nu-și ascultă tatăl? îl bat, dar fără nici un rezultat. Sigur, nu-i strică o bătaie din când în când. Dar continuă să mă sfideze.

— Cum te sfidează?

Păru gata să-i spună, dar în schimb, șuieră:

— Voi, evreii sunteți de vină! ne-ați luat pământul și modul nostru de viață! ați adus America, pe Tarzan, automobilele, ceasurile de mână și ne-ați împărțit în două tabere! am încercat. Am încercat să urmez calea lui Majid. Am făcut afaceri la Ierusalim și m-am străduit să construiesc o punte între vestul pe care l-ați adus și satul nostru. Dar, de fiecare dată când mă întorc, constat că a mai dispărut câte puțin din Rab'allahul de altădată. În curând, fiii noștri își vor pierde respectul, iar fiicele noastre virtutea și nu va mai rămâne nimic! ce-ați făcut?

Întinse mâinile neputincioasă, zguduită de furia lui. Ce să-i spună?

— Probabil că mă urăști foarte mult.

Furia îi dispăruse la fel de repede cum venise.

— Nu, nu te urăsc. Mă gândesc la tine zi și noapte și nu pot să mi te scot din minte. Dacă aș putea să te urăsc, viața mea n-ar mai fi așa de complicată și visele mele ar fi mai simple.

Rămaseră tăcuți un timp.

Apoi îi zise:

— Poți să vii în după-amiaza aceasta?

Sarah se uită la ceas.

— Dar s-a făcut târziu.

— Poți so faci?

Ochii lui negri și umezi o sfredeleau.

Ochii lui! se gândi ea. Face dragoste cu mine cu ochii aceia. Privește direct în sufletul meu. Îmi este atât de greu să-l refuz.

— Te rog, șopti el. Sunt nebun după tine. Semăn cu o molie atrasă de flacără. Știu că până la urmă voi pieri, dar nu pot rezista. Dar mai bine focul, decât răceala.

— Bine, zise ea.

Al-Naqb.

Cât de mult mă ofensează acești felahi! se gândi Majid. Covoarele din peri de capră ale lui Izzat îmi umplu costumul de murdărie. Și uită-te cum este îmbrăcat! abbayah-ul lui arată de parcă s-ar fi scăpat o cămilă pe el și are atâta pământ sub unghii încât ar putea planta o vie.

Avea dreptate evreica aia. Spunea că nu mai sunt arab. Am lăsat satul în urmă. Sunt un adevărat effendi, la fel ca omul acesta pe care își închipuie că îl servesc acești felahi. Mă întreb daca însuși

Muftiul simte același dispreț pentru frații săi arabi.

— Am vorbit cu Muftiul – spuse Izzat. Transmite felicitări iubiților săi mujahedini și vă îndeamnă să continuați lupta până la marea și glorioasa victorie.

Se auziră murmure de aprobare din partea celor adunați în cameră. Majid se uită la ei. Munir, Naji, Tareq, din propriul său sat, și încă alți doisprezece din al-Naqb, pe care-i cunoștea numai din vedere. Și Ali, bineînțeles. Oare tatăl său știa ce ticălos ucigaș devenise?

— Este clar că englezii nu sunt în stare să facă ordine, continuă Izzat. Să omori evrei este o treabă de bărbat.

— Slăvit să fie Allah! murmură Ali.

— Am un plan care ne va face vestiți în toată Iudeea. Vom duce jihadul nostru chiar în Piața Zion. Vom face pe toată lumea să priceapă că nici un evreu nu va trăi în siguranță nicăieri în Palestina!

Majid își aprinsa o țigară. Îi tremurau mâinile. Izzat observă și zâmbi.

— Te pasionează ideea, frate?

Majid îi evită privirile.

— Este sinucidere curată.

— Care arab se teme de moarte pentru o cauză sfântă?

— Eu, se gândi Majid. Și tu la fel. De asta nu te bagi niciodată și-i lași pe alții să riște, iar tu aștepți să culegi roadele.

Izzat se uită la fețele transfigurate și asudate din jurul lui.

— Cine va fi martirul cauzei noastre? care din voi este gata să/ și dea viața pentru Allah?

— Eu! exclamă Ali.

Izzat zâmbi.

— Băiatul vă face pe toți de rușine.

Îl mângâie pe Ali.

— Doar unsprezece ani și este un leu printre ei.

Majid își stăpâni oftatul. Ali, tâmpitule! nu vezi cum ești manipulat? nici n-ai trăit încă și ești gata să mori!

Va trebui să-i spun lui Rishou.

— Merg și eu! strigă Tareq.

Acum începuseră să se ofere și alții. Izzat alese încă doi oameni din satul lui.

— Toți sunteți adevărați fedayeeni. Dacă veți pieri, veți merge direct în Paradis.

Și, între timp, Izzat se va duce direct în pat.

Ochii lui Izzat sclipiră sălbatic în lumina amurgului. Parcă înnebunise. Majid se cutremură. De câte ori venea aici se temea că Izzat descoperise că dădea informații celor din Haganah. Avea coșmaruri, imaginându-și ce ar păți dacă l-ar prinde. Dar cum să afle? în plus, singurul motiv pentru care acceptase să-l ajute pe Izzat era ca să-l facă mai puțin suspicios.

Voia să se termine mai repede această întâlnire, să suie în mașină și să se întoarcă la noua lui vilă din Seic Jarrah, la nevasta lui grasă și la dulăpiorul secret cu whisky. Îi venea să se ducă la WC.

— Majid, ne-ai ajutat foarte mult pentru cauza noastră, spuse Izzat.

— Eu îl servesc pe Allah și pe Muftiu.

— Mai ai prieteni în rândurile englezilor?

Izzat rostise cuvântul „prieteni" de parcă ar fi fost o obscenitate.

— Da, mai am încă legături cu ei, îi răspunse Majid cu grijă. Așa reușesc să fac rost de armele de care aveți nevoie.

Era bine să-i amintească lui Izzat de acest lucru. Sigur, scotea profituri serioase. Dar nu la fel de mari ca acelea pe care le obținea de la evrei.

— Este nevoie să-i prevenim în legătură cu ce-o să se întâmple. Vrem să ucidem evrei, nu englezi.

— Înțeleg. Voi avea grijă ca englezii să nu intervină.

— Bine, bine.

Izzat se uită în altă parte.

Majid oftă ușurat. Poate că de data aceasta nu-i voi anunța pe cei din Haganah și voi evita riscul. Dar atunci va trebui să renunț la Ilse!

Și la amanta mea.

— Ar mai fi ceva înainte să se termine întâlnirea, zise Izzat. Cineva dintre noi ne-a trădat.

Se făcu deodată liniște.

Allah să mă ajute în nenorocirea mea! se gândi Majid. O să mor! se rugă în gând, cuprins de panică, implorându-l pe Dumnezeu să-l scape. Izzat nu avea de unde să știe. Nu avea cum!

— Tu!

Izzat arată cu degetul.

— Tu, Khalil Azzem!

Tânărul tresări alarmat și încercă să fugă spre ușă, dar Tareq îi

tăie calea. Băiatul se așează la perete.

Îți mulțumesc, Allah, se gândi Majid. Îți mulțumesc că n-am fost eu.

— Săptămâna trecută, în timpul atacului din Orașul Vechi, Munir și Anwar te-au văzut fugind! știi ce pedeapsă te așteaptă pentru că ai fugit din bătălia pentru jihad?

Băiatului îi curgea salivă din gură. Clătină din cap disperat.

— N-am fugit de evrei! veneau soldații britanici!

— Dar ai fugit! repetă Izzat și îi făcu semn lui Tareq.

Fostul prost al satului scoase un revolver din haine și îl împușcă în cap pe Khalil. Tânărul se prăbuși mort pe podea.

Majid se uită la costumul său. Creierii lui Khalil Azzem i se împrăștiaseră în poală. Ah, Majid, își spuse el, chiar dacă te îmbraci în costume frumoase, te despart doar două generații de deșert și legile sale.

Înghiți cu greu nodul din gât. Nu-i venea să creadă. Izzat îl condamnase la moarte pe acest om, fără să-i asculte măcar explicațiile. Când dobândise atâta putere asupra lor? nu-i venea să se ducă afară. Era prea târziu.

Se ridică în picioare și ieși din casă.

Se sprijini de mașină și inspiră adânc aerul rece de după-amiază. Îl văzu pe Tareq târându-l pe Khalil Azzem din casă. Îl trânti în noroi, cu fața-n jos. Majid nu-și făcea iluzii în privința sorții sale dacă ar afla de trădarea lui.

Orașul Vechi.

Sarah se întoarse pe-o parte ca să-l privească în timp ce dormea. Își trecu degetele prin buclele lui negre de pe piept și-l mângâie pe gât. Este atât de frumos, se gândi ea.

Trăseseră storul la fereastră, dar își dădea seama după lumina care se filtra înăuntru că se făcuse târziu. Ascultă zgomotele exterioare, muzica arăbească de la radioul din cafeneaua alăturată; strigătele vânzătorilor de alune; îndemnurile negustorilor de aramă care se târguiau cu clienții lor; cuvintele „Balak! balak!” urlate ori de câte ori oamenii încercau să se strecoare prin mulțime cu catârii lor încărcați cu marfă. La parter, lucrătorii lui Rishou se amuzau, râdeau și vorbeau cu voce tare în timp ce lucrau la presă.

Era o nebunie să vină aici, își aminti ea, dar nu concepea să se țină de-o parte. Era ca și când ar fi fost oarbă și ar fi început deodată să distingă culorile. O lume cenușie fusese luminată de boscheți de trandafiri. Oare mă prefac că am din nou șaptesprezece

ani? se întrebă ea. Sau poate că îl iubesc cu adevărat? doamne iartă-mă, dacă așa este. Tatăl meu n-ar face-o; și nici Asher sau Haganah.

Se rostogoli de lângă el și întinse mâna după ceasul de pe podea. Se făcuse aproape seară. Se ridică și începu să se îmbrace.

Rishou deschise ochii și zâmbi. Îi plăcea s-o privească îmbrăcându-se cu lucrurile ei ciudate de mătase, pe care nu le mai văzuse până atunci.

Sarah își întoarse brusc privirile și-l surprinse că o urmărea.

— Credeam că dormi.

— Foșnetul mătasei m-a trezit.

— Cu toate zgomotele străzii te-a trezit foșnetul mătasei?

— Sunt zgomote pe care un bărbat poate să le ignore, iar altele pe care nu poate. Așa trebuie să se îmbrace o sabra dură ca tine?

— Le-am cumpărat dintr-un magazin de pe Bulevardul Princess Mary. Este singura mea extravaganță.

— Și tatăl meu poartă chiloți din mătase, dar nu sunt ca aceștia.

— Tatăl tău poartă chiloți de mătase?

— Da, roșii. I-a cumpărat ca să-și dovedească puterea și poziția.

— Și-i arată la toți?

Rishou râse.

— Bineînțeles că nu. Dar celelalte femei o văd pe mama când îi spală la fântână. Și este de ajuns.

Își luă șortul și cămașa de lucru. În timp ce se îmbrăca, Rishou îi privi sânii și oftă. Piersici prinse în mătase. O luă de mână și o trase pe pat.

— Hai, vino, zise el.

— S-a făcut târziu.

— Mai stai puțin. Te rog.

— Nu mă ruga. Îți faci de rușine strămoșii beduini când mă rogi.

— Strămoșii mei beduini se regulau cu cămilele și își furau propriile bunici. Nu știau ce înseamnă rușinea.

— Trebuie să plec.

Încercă să se desprindă, dar o ținea strâns.

— De ce?

— Pentru că oamenii din Shai se întâlnesc astă-seară în apartamentul meu din Rehavia. Pentru că îl șantajăm pe fratele tău și căutăm să-i stoarcem cât mai multe informații.

— Dumnezeu să ne ajute.

— Nu uita că sunt căsătorită!

Deodată, se auziră pași pe scările de lemn.

— Vine cineva! exclamă ea și întinse mâna după lucruri. Este cumva vreunul din lucrătorii tăi?

— N-ar îndrăzni, zise Rishou.

Luă abbayah-ul. Dar era prea târziu. Se deschise ușa și intră Majid.

Obrajii lui Majid se făcură roșii ca focul. O zări pe fată înainte să-și tragă abbayah-ul peste cap. Se dădu înapoi, uimit. Peste câteva clipe, se năpusti pe ușă, o figură mototolită în negru, cu sandalele agățate în mâna dreaptă. Se feri s-o lase să treacă. Femeia alergă în jos pe scări.

Majid intră în birou să dea ochii cu fratele lui. Rishou stătea pe saltea, sprijinit într-un cot, acoperit cu un cearșaf până la brâu.

— Ar trebui să bați mai întâi. Nu așa te-au învățat englezii?

Majid nu era în stare să-i răspundă. Mintea i-o luase razna. Evreica, spioana Haganah! cum era posibil? imaginea sânilor ei mici sub cămașă îi încălzea vintrele, în timp ce implicațiile descoperirii îi răceau inima și-i amorțeau creierul. Gândește înainte să vorbești, îl avertiză instinctul.

— Ai broboane de sudoare pe bărbie! îl ironiză Rishou.

— Nu găsesc nimic de râs! exclamă Majid.

Scoase o batistă roșie de mătase din buzunarul de la piept și își șterse transpirația de pe frunte.

— Cine a fost?

— O femeie.

— Și te regulai cu ea aici, în birou?

— M-am plictisit de contabilitate. Și nu găseam ceva mai bun de făcut.

— Cine este? îl întrebă Majid.

Rishou îi evită privirile.

— Mă privește.

Oare știe că este spioană? se gândi Majid. Știe? dacă-i spun, va trebui să-i explic de unde am aflat. Or, poate că și Rishou este unul din spionii ei? trebuia să cugete adânc.

— Sexul tău o să te bage în mare încurcătură într-o bună zi, îi zise el.

— Pe mine? dar de escapadele tale sexuale care au devenit o adevărată legendă, ce mai ai de spus?

Rishou se ridică din pat și se îmbrăcă repede.

— Și acum, zise el, ne apucăm de registrele contabile?

Poarta Damasc.

De două ori pe săptămână, Khadija și Rahman duceau produsele din grădina lor la piața din Orașul Vechi. Vara, când coșurile erau pline cu roșii și smochine, mergeau în căruța trasă de catâr pe drumul prăfuit către oraș, dar aveau de parcurs o distanță destul de mare.

Așa că se sculau dimineața în zori și ajungeau acasă abia pe înserate. În timpul iernii, când nu aveau decât câteva ouă, pui și brânză de capră, ieșeau la șosea și se urcau în autobuzul argintiu al Companiei Naționale.

Azi nu vânduseră decât niște ouă și brânză. Oamenii mișunau în jurul autobuzelor din preajma porții. Vânzătorii de cafea își croiau drum prin mulțime, în timp ce arabi bătrâni, trăgând după ei catâri și mai bătrâni, se ciocneau de oameni și înjurau.

Khadija își pierdu buna dispoziție. Prea multă lume!

— N-am putea să-i facem o vizită tatei la fabrică? o întrebă Rahman. Poate că o să ne ducă la Rab'allah cu taxiul unchiului Majid.

— Știi că nu-i place să venim acolo.

— Mi-a spus că pot să-l vizitez într-o zi.

— O să mergem altă dată.

Rahman ridică din umeri dezamăgit. Khadijei îi părea rău pentru el. Era un băiat bun. Cum să-i explice că nu puteau vizita fabrica fiindcă bănuia că tatăl lui petrecea acolo cu amantele sale?

Rahman se îndoi sub greutatea coșului. Ținea colivia de lemn cu pui în mâna cealaltă. De-abia putea s-o ridice de jos.

— Dă-mi-o mie! îi zise femeia.

— Nu, nu-i nimic, protestă Rahman. O duc eu.

Un băiat bun, se gândi ea. Îi lua întotdeauna greutatea din mână.

Primul autobuz era aproape plin. O capră stătea între șirurile de scaune. Femeile și copiii se agățaseră de uși, iar alții se cățăraseră pe acoperiș.

— O să mai așteptăm, zise Khadija.

Bidonul de benzină avea o capacitate de cincizeci de galoane, dar benzina fusese aruncată. În locul ei, fusese umplut cu cuie vechi, bucăți de fier, balamale ruginite și containere de sticlă cu petrol. Două anvelope vechi de cauciuc țineau filtrul detonatorului și miezul central de TNT.

Camioneta fusese furată dintr-un garaj de pe Șoseaua Salah ed-Din, unde i se reparaseră panourile frontale.

În spate erau trei oameni. Doi dintre ei erau înarmați cu mitraliere Sten, iar celălalt ținea bidonul să nu se răstoarne. Șoferul purta keffiyeh și costum maro.

Era Netanel Rosenberg.

Trebuie să le fie frică de noi, se gândi Netanel. Trebuie să avem sânge pe mâini. Trebuie să fim blestemați ca agresori și barbari. Fie că sunt germani, arabi sau britanici, trebuie să înțeleagă că nu ne pot ucide fără să fie pedepsiți.

Era sătul să vadă cadavre de evrei înșirate pe caldarâm, ca niște leșuri de câine, sătul de coșmarele în care copiii erau aruncați cu roaba în flăcările din șanțurile de la Birkenau; văzuse destule trupuri înșirate sub giulgiuri în Centrul Comercial și în Orașul Vechi.

Era zdrobit de păcatul uciderii lui Amos Mandelbaum.

Singura ispășire posibilă ar fi existența unui sanctuar unde astfel de crime să nu se mai repete niciodată.

* * *

Sarah se grăbi spre Poarta Damasc, anonimă din nou în abbayah-ul ei negru. Ce idioată ești! își spuse ea. El îți face semn și tu îl urmezi. N-ai nici un viitor cu acest bărbat. Arabii și evreii se ucid în întreaga Palestină. Cum poți să-ți închipui că vei găsi pacea cu el?

Și acum, uite că ai fost descoperită! oare fratele lui ți-a văzut fața? te-a recunoscut? o cuprinse frica. Proasto! își șopti ea. Proasto!

Măcinată de propriile ei gânduri, nu văzu camioneta care trecu pe lângă ea, lăsând în urmă un fuior de fum negru. Auzi ușile din spate deschizânduse și văzu un bidon cilindric aruncat din mașină. Căzu pe caldarâm și începu să se rostogolească, aruncând scântei în jur.

Zări fața unui bărbat exact înainte să se închidă ușile? era un yemenit desfigurat de ură.

— Și eu am auzit gemetele copiilor lui Israel! strigă el înainte să tragă ușa.

Cineva dădu peste ea și o trânti pe jos. În momentul acela, bidonul se lovi de latura autobuzului și șocul exploziei o făcu să se cutremure.

Sarah privi în jur. Pe caldarâm erau împrăștiate bucăți de carne. O femeie țipa isteric cu abbayah-ul în flăcări.

Se ridică în picioare și alergă spre ea, stingându-i flăcările cu mâinile. Apoi trânti femeia pe pământ. Își pierduse aproape tot părul.

— Fiul meu, gemea arăboaica. Unde este fiul meu?

Apoi începu delirul. Un geamăt urmat de altul și altul. Vaietele răniților răsunau ca sufletele care se pârjoleau în Iad, implorând iertare. Se ridicau din jurul lor ca un tânguit. Văzu un băiețel cu fața înnegrită de arsuri, ținându-și piciorul rupt.

Zgomotele claxoanelor și sirenelor se amestecară cu strigătele. Sarah se duse la băiețelul schilod și încercă să-l ajute, dar mâinile ei erau amorțite. Bucăți de piele îi atârnau de pe degete ca niște fire de bumbac. Își dădu seama că se arsese când o ajutase pe arăboaică. Stătea în șanț și încerca să-și stăpânească în zadar tremuratul.

Băiatul căzu pe spate și văzu cum i se scurgea viața din trupul schilodit. În cele din urmă, încetă să se mai zbată și rămase nemișcat.

Rehavia.

Asher sări în picioare când se deschise ușa.

— Sarah? unde ai fost?

Văzu petele negre de pe fața și lucrurile ei.

— Doamne Sfinte. Ce s-a întâmplat?

Sarah nu putea să-i răspundă. O prinse când fu cât pe ce să se prăbușească.

— Ce s-a întâmplat cu tine? strigă el din nou înspăimântat.

Se uita la mâinile ei, piele arsă care atârna în fâșii. O grămăjoară de haine îi alunecă de sub braț pe podea. Asher se uită la ele: un abbayah zdrențuit și plin de sânge. Nu mai înțelegea nimic.

— Ce-ai făcut? repetă el, în timp ce Sarah clătina din cap îngrozită.

Rab'allah.

Este schimbat de fiecare dată când îl văd, se gândi Zayyad. Ceea ce nu se întâmplă prea des, trebuie să spun. Dar, de fiecare dată are alt inel pe deget și un ceas și mai scump cu care să-i uimească și să trezească invidia felahilor. Acum are un nou Plymouth strălucitor de culoarea tomatei și chiar un dinte de aur în gură. Dă impresia că testiculele sale sunt făcute din topaz.

Majid îngenunche în fața tatălui său și-i sărută mâna.

— Yaba, murmură el.

Se ridică și se îmbrățișară.

Pe vremea lui Lawrence, am fost într-un bordel din Damasc, își spuse Zayyad. Nici acolo nu mirosea așa de dulce ca tine.

— Văd că Allah te-a făcut prosper, îi zise Zayyad.

— Slăvit să fie El!

Odraslele lui Majid își salutară formal bunicul. Zayyad observă că Amneh umbla acoperită acum. Ce repede trecea timpul!

Majid îi trimise pe copii afară, unde îi aștepta mama lor. Zayyad bătu din palme și Rashedah se grăbi să aducă cești cu cafea.

Se așezară pe covor, cu picioarele încrucișate.

— Am vărsat o mie de lacrimi, zise Majid. Nici un Hass'an nu va dormi liniștit până când tânărul Rahman nu va fi răzbunat.

— Insh'allah. Am îngropat un fiu și în curând voi îngropa un nepot. Mă rog la Allah să nu mai am de săpat și alte morminte.

— Evreii au mers prea departe de data aceasta.

Zayyad părea că nu-l aude.

— Khadija și-a pierdut o parte din păr și petrolul i-a ars fața și spatele. Oricum, cicatricele, nu se vor vedea – cu condiția să nu-și scoată niciodată abbayah-ul.

Da, Khadija era femeie măritată și numai soțul ei va vedea urmele bombelor evreiești. Dar Rahman, bietul Rahman. Se spunea că nepotul lui murise în chinuri. Fața lui era atât de arsă, încât Rishou nu-l recunoscuse. Îl identificaseră după un petic de pantaloni.

Rashedah aduse cafeaua. Când se întoarse în bucătărie, Zayyad spuse:

— Fiule, tu îi cunoști pe englezi. Crezi că or să ne ajute să-i alungăm din Palestina pe acești măcelari?

Majid nu putea să-l privească drept în ochi pe tatăl său. Cum să-i spună adevărul?

— Ce este? îl întrebă Zayyad. Ce s-a întâmplat?

— Am auzit niște vești ieri. Poate că sunt false.

— Ce vești?

— S-ar putea sa fie doar zvonuri. Dar se spune că englezii își trimit familiile în Anglia. Intenționează să-și lase doar soldații și câțiva funcționari în Palestina.

Lui Zayyad nu-i venea să-și creadă urechilor. Fie ca penisul lor să li se transforme în șarpe și să li se târască pe fund! fie ca limbile lor mincinoase să se umple de ghimpi și dinții lor să se transforme în grenade! fie ca urechile lui Mandoob es Sami să se transforme în

lilieci și să-i mănânce creierul! fiecare promisiune de-a lor a fost o minciună sfruntată. Dacă britanicii își trimit nevestele și copiii acasă, înseamnă că sunt gata să părăsească țara și să-i lase să se bată cu evreii, invadatorii invitați în Palestina chiar de englezi.

— Am trăit prea mult, zise Zayyad.

— Britanicii n-or să ne abandoneze.

— Ba da, Majid. Mă așteptam de mult s-o facă. Dar nu voiam să cred.

Majid își plecă bărbia.

— Nu știu ce-o să se întâmple.

— O să-ți spun eu ce-o să se întâmple. Izzat Ib'n Mousa și alții ca el vor fi la putere. Fie ca Allah să aibă milă de noi.

— Va fi rău și pentru afaceri. Rishou și cu mine am putea pierde tot.

Zayyad se uită la el gânditor.

— Rishou a pierdut deja prea mult. Și-a pierdut un fiu.

Se ridică.

— Și acum du-te la fratele tău. Încearcă să-i alini durerea. A fost foarte afectat.

Când rămase singur, Zayyad se duse la măslinii scheletici din Locul Unde a Murit Smochinul și se uită în jos, la kibuțul din vale. Încercă să ghicească motivul pentru care Dumnezeul său îi trimisese pe evrei, dar îi fu imposibil. Vor răspunde poruncilor religiei lor și când se va termina totul, vor vedea, probabil, mâna lui Allah în blestemul evreilor sioniști. Insh'allah!

Insh'allah!

Kibuțul Kfar Herzl.

Era Sukkot, Sărbătoarea Tabernaclelor51 care amintea evreilor de israeliții care au trăit în pustietate după fuga din Egipt. Kibuțnicii ridicau corturi în grădină din frunze de palmier, mirt și crengi de salcie. Isaac își construise cortul pe veranda colibei pe care o împărțea cu bunicul său. Trosnea în bătaia vântului, cu vârful acoperit de zăpadă, de la furtuna din noaptea trecută.

Sarah se așeză la masa din bucătărie cu mâinile bandajate, în timp ce Isaac pregătea cafeaua. Crescuse înalt, remarcă ea. Nu avea decât unsprezece ani și în curând va fi cât ea. Era un băiat arătos. Avea piele măslinie, dinți albi și gene extraordinar de lungi și negre, care-i scoteau în evidență ochii întunecați. N-o să aibă probleme cu fetele când va fi mare, se gândi ea. Când va fi mare? în curând va fi gata pentru barmitzvah52!

Venise cu autobuzul Egged de la Ierusalim, în dimineața aceea. Asher era deja aici și intenționa să se întoarcă mâine cu mașina, cu el. Devenise foarte greu să locuiești la Ierusalim. În fiecare zi se întâmpla altă nenorocire.

Isaac puse două căni pe masă și se așeză.

— Ce-ți mai fac mâinile, mamă?

— Mă dor.

— Când o să-ți scoți bandajele?

— Abia peste două săptămâni.

— Înseamnă că va trebui să stai aici, se înveseli el.

— Nu, îmi pare rău, Isaac. Trebuie să mă întorc mâine la Ierusalim. Pot să-mi văd de treabă și cu mâinile bandajate.

Se arătă dezamăgit.

— Îmi pare rău, repetă ea.

— Nu-i nimic, înțeleg.

Sorbi din cafea.

— Cum merg lucrurile la Ierusalim? va fi război cu arabii?

— Nu știu.

— Tata spune că mai devreme sau mai târziu tot se va întâmpla. Și bunicul este de aceeași părere.

— Când eram de vârsta ta, arabii au atacat comunitatea evreiască din Jaffa. Toți spuneau atunci că „într-o zi" va fi război. Poate că ziua aceea nu va veni niciodată.

— Poate că va trebui s-o facem noi să vină! arabii stau în Palestina de mii de ani și n-au realizat nimic. Este timpul să-i aruncăm afară.

— Cine ți-a spus asta?

— Poate că m-am gândit de unul singur.

De unde îi veneau ideile acestea? oricum nu de la Yaakov sau Asher, de asta era sigură. Ce fel de copii creșteau în kibuțuri? acum erau prea multe odrasle de refugiați care-i molipseau și pe ceilalți cu veninul părinților lor. Poate că Rishou avea dreptate. Ar trebui să-și petreacă mai mult timp cu fiul ei. Sau poate că era deja prea târziu.

Sarah se uită la bandajele de pe mâinile ei, amintindu-și de femeia cu abbayah-ul în flăcări și de micuțul arab care-și strângea piciorul în brațe. Oare Isaac va sta într-o zi în spatele unui camion și va arunca cu bombe în femeile și copiii arabi?

— Poate că acum ar trebui să te concentrezi asupra lecțiilor tale.

— Școala este plictisitoare.

Apoi îi spuse ceva mai entuziasmat.

— Bunicul m-a anunțat că pot să încep pregătirea militară de luna viitoare.

— Nu uita Isaac, noi cei din Haganah învățăm să folosim armele ca să ne apărăm pe noi și oamenii noștri. Deviza noastră a fost întotdeauna havlagah – reținere.

— Știu, știu, mi-a spus tata.

— Nu fiecare arab este dușmanul nostru.

— Arabii sunt murdari și leneși. Dacă vor să lupte cu noi, poate că ar trebui să-i învățăm minte.

Lui Sarah i se puse un nod în gât. Când se transformase în asemenea hal? cine îl înveninase? oare ar fi fost altfel dacă ar fi stat cu el să-l îndrume? se uită în cana cu cafea.

— Isaac, știi că te iubesc, nu?

— Nu începe cu lucruri de-astea.

— Poate că n-am început destul de des. Ei bine, este vina mea. Dar unele lucruri pe care le spui mă înspăimântă. Uită-te la mâinile mele! știi ce s-a întâmplat?

O privi posomorât.

— Da, am auzit povestea.

— Isaac, lupt împotriva arabilor în fiecare zi. Dar nu-i urăsc. Și știi de ce? pentru că n-am învățat s-o fac. Nu m-a învățat nimeni și nici n-am vrut. Murdari și leneși? poate că unii dintre ei așa sunt. Sau poate că atitudinea lor față de pământ și viață este diferită de a noastră. Unii sunt răi? poate că da, însă la fel sunt și o parte din evrei.

Se gândi la fața yemenitului din ușa camionetei.

— Lupt împotriva lor pentru că trebuie s-o fac. Pentru că trebuie să supraviețuim. Dar și ei au o cauză dreaptă. Nu-i urî!

Se foi privind în jur să găsească o scăpare. Și o descoperi.

— Uite-l pe tata! zise el.

Asher mergea pe cărare învelit într-o haină de piele de capră. Pășea mai bine acum, observă ea. În curând, se va alătura iubiților săi Palmaci.

— Shalom, Isaac, Sarah.

Își scoase haina, o scutură de zăpadă și o atârnă de ușă.

— Îți pregătesc o cafea, îi spuse Sarah.

— Mulțumesc.

— Piciorul tău pare mai bine.

— Mă întorc la treabă săptămâna viitoare. Ce-ți mai fac mâinile?

Ce politicoși suntem unul cu celălalt, se gândi ea. Știa bineînțeles că ascundea ceva. Orele lipsă, prezența ei în abbayah la Poarta Damasc seara, la ora bombardamentului, i le explicase motivând o întâlnire cu un eventual informator arab. O costase o săpuneală din partea superiorilor ei din Shai și o tăcere rece din partea soțului ei.

— Ceva mai bine, îi răspunse ea. De fapt, tocmai discutam cu Isaac despre evenimentele de la Poarta Damasc. Se pare că este de acord cu ceea ce fac Irgunii.

Isaac își plecă privirile.

— Crede că ar trebui să-i gonim pe arabi din Palestina.

Asher își privi fiul. Isaac era un copil când el intrase în Brigada Evreiască și un tânăr adolescent când se întorsese din război. Se întreba ce ar fi putut să-i spună ca să-i atragă atenția.

— Dacă asta vor Irgunii, n-au de ce să se îngrijoreze în privința englezilor. N-or să le mai stea în cale.

— Ai auzit ceva? îl întrebă Sarah. Este sigur acum?

— S-a anunțat la radio. Britanicii evacuează „personalul neesențial". O precauție legată de securitate, așa o numesc ei. Dar toată lumea știe ce înseamnă. Părăsesc Palestina.

— Atunci aceasta este șansa noastră! strigă Isaac.

Sarah se încruntă.

— Ai multe de învățat, Isaac. De exemplu, ar trebui să știi care este diferența dintre ocazie și înțelepciune.

— Mama ta are dreptate, spuse Asher. Dacă britanicii pleacă din Palestina, va trebui să luptăm și nu există nici o garanție că putem câștiga.

Era totuși dificil să accepte că englezii părăseau țara, se gândi Sarah. Asta voiau cu toții și de asta se temeau toți. O dată cu plecarea britanicilor, se va împlini profeția biblică.

La Ierusalim.

Kibuțul îi părea schimbat ori de câte ori venea, dar, de data aceasta schimbările o deprimau. Fuseseră săpate tranșee proaspete și se ridicaseră adăposturi din beton lângă spital și creșă. Când se uită la crengile goale ale boschețiilor de trandafiri, fu cuprinsă de o cumplită tristețe. Se construise atât de mult și acum riscau totul.

— Ce s-a întâmplat, Sarah? o întrebă Asher.

— Mă îngrijorează Isaac. Parcă ar fi Ze'ev Jabotinsky la

unsprezece ani.

Jabotinski era fondatorul organizației Irgun Zvai Leumi și un dușman înveterat al arabilor.

— La ce poți să te aștepți când aude în fiecare zi că arabii aruncă grenade și împușcă evrei bătrâni în Orașul Vechi. Fii realistă, Sarah. Știm cu toții că într-o zi va izbucni războiul.

— Tu de-abia aștepți.

— Ba nu, de-abia aștept să se termine.

Sarah se opri lângă unul din tranșee. Noroiul înghețase și se depusese zăpada. Semăna cu un mormânt proaspăt săpat.

— Știu că Isaac va crește cu arma-n mână. Și de ce nu? și eu am crescut la fel. Dar nu vreau să devină un Rosenberg și să ucidă oameni nevinovați.

Auziră împușcăturile de pe dealuri. Își ridicară privirile amândoi în același timp și văzură procesiunea șerpuind pe culme, din direcția Rab'allahului. Vaietele femeilor răsunau în aerul rece.

— O înmormântare, murmură Asher, ca o prevestire de rău augur.

Locul Unde a Murit Smochinul.

Zayyad, Majid și Rishou Hass'an duceau trupul lui Rahman în cimitir. Restul satului îi urma, având grijă să nu pășească înaintea cortegiului funerar, pentru că îngerii morții precedau întotdeauna o înmormântare. Bărbații trăgeau cu puștile în aer, în timp ce femeile își smulgeau hainele și își strigau bocetele spre cerul plumburiu.

Rishou nu plângea. Evreii îi uciseseră fiul și nu va jeli până când nu va răzbuna moartea micului Rahman sub Poanta Damascului. Le va plăti pentru fața desfigurată, de nerecunoscut, a fiului său, care simțise cum i se scurgea viața din trupușorul lui.

O să vă învăț eu minte, ticăloșilor! dacă ar fi fost Ali, poate că aș fi înțeles. Dar micuțul Rahman, înțeleptul meu, băiețelul meu sincer cu ochii mari, ți-au răpit viața, și, dacă n-o să te răzbun, înseamnă că nu sunt bărbat adevărat.

Trupul fusese înfășurat într-un cearșaf. Când îi așezaseră corpul în mormânt, cu capul în direcția qibla, Khadija se aruncă peste groapă, urlându-și durerea spre cer; cicatricele ei nu se vindecaseră încă. Femeile o traseră la o parte.

Fiecare din cei prezenți aruncă trei pumni de pământ în mormânt. Apoi, Rishou se aplecă la urechea fiului său și-i recită confesiunea credinței, ca să știe cum să răspundă întrebărilor arhanghelilor de la Porțile Paradisului. Apoi îl îngropară pe fiul lui

Rishou, în timp ce el repeta disperat în gând un sulu din Coran: "Așa le-am spus:

Viață pentru viață, ochi pentru ochi, Nas pentru nas, ureche pentru ureche, Dinte pentru dinte și răni pentru răni."

Poarta Damasc.

Piața se întindea în jurul Porții Damasc; era seară și zidurile crenelate ale Orașului Vechi se poleiseră în roz. Piața răsuna de strigătele negustorilor, iar în aer plutea miros de piele tăbăcită, cafea, dulciuri și cimbrișor. Pe caldarâm se revărsau vase de alamă, bijuterii ieftine, mazăre, țesături și covoare din piei de oaie. Nu se vedea nici urmă din carnagiul care avusese loc aici cu o zi înainte. Sarah se mira de indiferența oamenilor, atât de obișnuiți cu suferința, încât își continuau existența în mod obișnuit după o asemenea violență.

— Ce s-a întâmplat cu mâinile tale? o întrebă Majid.

Sarah se întreba ce-ar zice Majid dacă i-ar spune. Se gândi că i-ar trezi compasiune și poate chiar admirație iar aceste sentimente ar fi complet nepotrivite pentru relația dintre ei.

— Le-am ars pentru că am pus mâna pe un ceainic fierbinte, zise ea.

— Ar trebui să înveți mai bine să gătești.

— Gătitul este dificil. Mi se pare mult mai ușor să înșeli arabi.

Majid se încruntă și își bău ceaiul de mentă.

Oare știe? își spuse ea. Se joacă cu mine. Pe fața lui nu se putea citi absolut nimic.

— Ce ai pentru mine, Majid? ce ai mai auzit?

— Nimic. Tăcere peste tot.

— Mincinosule.

— Dacă aș ști ceva, ți-aș spune. Te-am dezamăgit eu vreodată?

— Nu sunt sigură. Cum am putea afla dacă ne-ai spus tot?

Puse un plic maro pe masă.

— Majid, am un mesaj din partea superiorilor mei. Au fost foarte mulțumiți de uneltirile tale.

— N-au fost uneltiri!

— Și mi-au spus că de aici înainte te vor plăti dublu.

Pe Majid îl trecu transpirația.

— Dublu?

Sarah bătu cu degetul în plic.

— Probabil că au auzit că ai nevoie de bani și că ai întârziat plata împrumuturilor pentru fabrica ta din Orașul Vechi. Sau poate că au auzit, dar, în orice caz, nu de la fratele tău care nu știe nimic, că ai pierdut profitul pe luna trecută la jocul de cărți cu noii tăi prieteni. Poate că știu, de asemenea, că ai o nouă amantă pe care o întreții într-un apartament luxos din Katamon, iar restul banilor îi cheltuiești cu o nemțoaică din Wilhelmina. Poate că vor să te ajute puțin.

Majid întinse mâna să ia plicul, dar Sarah îl trase spre ea.

— Nu mai pot să fac asta, zise el.

— Bineînțeles că nu. Așa că mai bine m-aș întoarce la sediul nostru. Nu mă simt bine cu atâția bani în buzunar.

Majid își linse buzele.

— Poate că ar trebui să mă plătești din propriul tău buzunar.

Sarah tresări. Așa deci.

— Mă tem că nu te înțeleg, Majid.

— Dessou-urile tale sunt foarte drăguțe, îi spuse el privind cu ochii lacomi.

Îl fixă din priviri. Vorbise cu Rishou? iubitul ei o trădase?

— Ai mai spus cuiva?

Bărbatul rânji.

— Nu încă.

— Pentru că, dacă ai de gând să vorbești, fratele tău o să-ți taie ficatul și o să ți-l vâre pe gât.

Lui Majid îi pieri zâmbetul.

— Dar Rishou nu.? zise el.

Sarah îl amenință.

— Trădează-mă și-l vei trăda și pe fratele tău!

Citi sentimentele întipărite pe fața lui și își dădu seama că nu avea de ce să se teamă.

— Nu-mi poți cere să continui. Acum nu mai este joacă. Când vor pleca englezii, va fi război.

Sarah ridică din sprâncene și arătă spre plic.

— Poate o singură dată, spuse Majid.

— Te ascult.

— Piața Zion, sâmbătă seara. Vor arunca o grenadă în cinema.

— La ce oră?

— Nu știu.

— Câți?

— Este tot ce-am aflat. Nu-mi cere mai multe amănunte. Oricum, sper că-ți ajunge.

— Ba nu-mi ajunge. Trebuie să-mi oferi și alte detalii.

Majid își linse buzele.

— Vor conduce un Hillman negru.

Sarah îi dădu plicul. Majid îl deschise. Numără banii și-l puse în buzunarul de la haină.

— Este ultima oară, zise el.

— Bineînțeles.

— Vorbesc serios! de aici înainte n-ai decât să faci ce vrei. Sunt om de afaceri, dar și arab! gata, am terminat.

— Săptămâna viitoare te aștept tot aici. Cu un plic gros.

Majid se ridică și-i vorbi pe un ton dur și scăzut.

— Nu te cred în privința fratelui meu.

Sarah nu-i răspunse.

Își apropie obrazul de al ei.

— Este ultima oară.

Sarah îl urmări pierzându-se în mulțimea din jurul porții. Nu știa ce să creadă. Poate că de data aceasta vorbise serios.

Rab'allah.

Rishou îl privea pe Ali care se întorcea prin crângul de măslini. Se afla la cincizeci de pași depărtare, când îl zări pe tatăl lui și își controlă pașii pentru o clipă, înainte să-și vadă de drum mai departe. Rishou îl așteptă sprijinit de un pom. Îi ieșeau aburi din gură când respira în aerul rece al serii.

Ali îngenunche să sărute mâna tatălui său.

— Credeam că te-ai întors la Ierusalim, yaba, zise el.

— Știu că așa credeai. Unde ai fost?

Ali ridică din umeri.

— Cu niște prieteni.

Îi evita privirile, observă Rishou. Se pricepe mai bine să mintă decât fratele său.

— Unde?

— Este o grotă lângă Locul Unde Nebunul ȘI-A împușcat Unchiul. Iarna.

Rishou îl plesni peste față.

— Să nu mă minți.

Ali clipi surprins. Vocea lui deveni imediat dură.

— Dacă știi unde am fost, de ce mai întrebi?

— Voiam să văd dacă o să încerci din nou să mă păcălești. Se pare că nu te-ai învățat minte!

— Fratele meu este mort! cineva din familia noastră trebuie să-l răzbune.

— Crezi că aș lăsa moartea lui nepedepsită?

— Nu știu. Chiar, ai lăsa-o?

Rishou ridică mâna.

— N-ai decât să mă bați! oricum n-o să mă oprești! acum sunt un fedayeen.

Rishou îl doborî la pământ.

Ali se uită la tatăl său. Lovitura nu-i știrbise semeția.

— Nu poți să mă oprești. O să-l răzbun pe Rahman.

— Ba nu. Eu o s-o fac.

— Tu?

— Dacă va arunca cineva grenada sâmbătă seară, acela voi fi eu. Era fiul meu. Nimeni nu are acest drept, în afară de mine.

Ali zâmbi. Asta era tot ce dorea, își dădu seama Rishou. Asta

era ce-și dorea de mult.

Rishou îl ridică în picioare și îl îmbrățișă.

— Acum n-am decât un singur fiu. Nu vreau să mori și tu și să-mi zdrobești inima. Când vei fi bărbat, vei putea lupta împotriva evreilor. Dar deocamdată nu vreau să te jelesc.

Se spune că soarta unui om îi este scrisă în frunte. Își trasase propriul destin în nisip pentru el și fiii săi. Dar Allah hotărâse altfel și trebuia să se supună, așa cum poruncea Coranul.

Insh'allah. Facă-se voia Domnului.

Orașul Vechi.

Un cer întunecat învăluia dealurile Iudeei și ploaia înghețată bătea jalnic în ferestre. Soba de motorina șuiera într-un colț al camerei.

Sarah își scoase abbayah-ul și-l împături cât putu mai bine pe podea. Mâinile i se vindecaseră aproape complet, dar erau încă protejate de bandaje ușoare, care îi stânjeneau mișcările. Tocmai își desfăcea tocul pistolului Beretta când îl auzi pe Rishou urcând scările dinspre fabrica de la parter. Se temea. Nu-l mai văzuse de când se aruncase bomba la Poarta Damasc.

Jurase că n-o să se mai întoarcă aici. Sunt ca un jucător înveterat, se gândi ea. Mă întorc de fiecare data la masa de joc până când mă părăsește norocul și pierd tot.

Așteptă.

* * *

Bărbatul închise încet ușa în urma lui. Era gata să i se arunce în brațe, dar își dădu seama de cum îl văzu. Știa că se terminase.

— N-ar fi trebuit să vii, murmură el.

— Ce s-a întâmplat?

Ochii lui erau ca doi cărbuni aprinși.

— N-ar fi trebuit sa vii, repetă el.

— Ce este? ce s-a întâmplat?

— Nu vreau să te mai vad.

De ce o privea așa de furios? încercă să-i descifreze trăsăturile, dar fața lui părea dăltuită în piatră.

— Nu înțeleg.

Se uita la armă. Ea îi urmări privirea.

— Ce este? spune-mi! șopti Sarah.

— Faci parte din Haganah?

Trebuia să-l mintă.

— Bineînțeles că nu.

— Nu te cred. Câți arabi ai ucis până acum, Sarah?

— Încetează. Rishou. Te rog! spune-mi mai bine ce sa întâmplat!

— A murit Rahman.

— Rahman. Băiatul tău?

Era la Poarta Damasc.

Se simțea prea șocată să spună ceva.

— Tu l-ai ucis! exclamă el.

Femeia clătină din cap uluită.

Avea cearcăne negre sub ochi. Semăna cu un animal hăituit.

— N-am fost noi.

— Știi cum arăta când l-am găsit? avea capul carbonizat. Și nu i-am recuperat piciorul. L-am căutat peste tot, dar în zadar. Așa că l-am îngropat cum era. Acum va șchiopăta și-n Paradis. Pentru veșnicie.

— Rishou.

— Ar fi trebuit să-i dau mai multă atenție. Ali era primul meu născut, așa că a luat totul. M-am gândit că aveam timp să-l instruiesc pe Rahman când va fi mai mare. Și acum nu va ști să se comporte ca un adevărat bărbat în Paradis.

Vru să-l îmbrățișeze, dar o respinse.

— Oricum, n-are rost să vărs lacrimi. Există o singură cale să-i fac dreptate.

— Nu l-am ucis eu, Rishou!

— Nu, dar poate tatăl tău, sau unchiul sau vărul.

— Te iubesc, Rishou. Nu ți-aș face niciodată vreun rău.

— Pleacă!

— Mi-ai promis că o să mă iubești veșnic! nu vorbești serios, nu-i așa? spune-mi că n-ai vorbit serios.

Clătină din cap.

— Acum, suntem dușmani, Sarah.

Nu se putea termina așa, se gândi ea. Nu pot să suport ca ultima expresie pe care o văd pe fața lui să fie plină de ură. Refuz să cred că acesta este sfârșitul.

Dar n-o să-l lase s-o vadă plângând.

Se întoarse și își prinse pistolul.

— Prostule! zise ea. Nu-ți dai seama de valoarea unei comori decât după ce-o arunci!

Păru să observe pentru prima oară bandajele de pe mâinile ei.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă el.

Acum nu mai avea rost să-i spună. Își îmbrăcă abbayah-ul și ieși. Anonimă în negru, își croi drum prin ploaie, pe străzile cartierului arab.

Kibuțul Kfar Herzl.

Levin trase din pipă. Se stinse, dar se pare că nu băgase de seamă.

— Cum o găsești? îl întrebă el pe Asher.

— Doar tu ești doctorul.

— Da, dar tu ești prietenul ei. Nu există scară de măsură când avem de-a face cu ceva atât de fragil cum este creierul uman. Ceea ce este normal la o persoană, este anormal la alta. Ceea ce ție ți se pare depresiune psihică, poate fi considerată veselie de unii amărâți pe care i-am văzut eu.

— Dar n-o cunosc așa de bine. Dacă Netanel ar fi aici.

Ridică din umeri.

— Ultima oară când am venit aici, spunea că vrea să se întoarcă la Ierusalim. Mie mi se pare un semn bun.

Levin se jucă cu pipa.

— O placi foarte mult, nu-i așa?

Asher păru stânjenit.

— Poate.

Levi se gândi.

— S-a întâmplat ceva remarcabil cu ea. După părerea mea, revenirea ei a fost dramatică. Prima oară când am văzut-o, se străduia să se convingă pe sine că mari părți din viața ei n-au existat niciodată. Poate că pe bună dreptate. Iar acum învață să accepte realitatea trecutului. Este mai mult decât îndrăznesc să sper pentru oamenii cu care are de-a face. Mult mai mult.

— Crezi că s-a vindecat?

— Cu alte cuvinte, mă întrebi dacă mai este nebună?

Își contemplă pipa.

— Uită-te numai ce s-a întâmplat în lume în ultimii șase ani. Întrebarea este dacă noi mai suntem sănătoși.

Asher o găsi pe Marie în casă și bătu la ușa din față.

— Intră!

Era în dormitor. Stătea întinsă pe pat, cu capul în mâini. Era îmbrăcată în docul albastru care devenise aproape uniforma kibuțnicilor și i se uscase transpirația pe față și sub braț. Când îl văzu, zâmbi, se dădu jos din pat și veni să-l întâmpine.

— Asher!

Îl sărută pe obraz.

— Ce bine îmi pare să te văd.

Era mai bronzată și mai suplă decât ultima oară și, cu toate că părea obosită, avea alt aer.

— Ce mai faci? o întrebă el.

— Am muls vaci toată ziua. Sunt epuizată.

Marie îi arătă mâinile.

— Uite! parcă s-au transformat în gheare! ai muls vreodată o vacă?

Îi zâmbi.

— Bineînțeles. Doar am crescut în acest kibuț.

— Am uitat. Ești probabil unul dintre acești sabra care pot stoarce un pepene într-o singură mână.

Se duc în bucătărie.

— Îți fac un ceai. Nu-mi cere lapte, pentru că mă apucă greața. După ultimele săptămâni petrecute în lăptării, am ajuns la concluzia că oamenii ar trebui să bea ceaiul simplu și să le facă o favoare bieților kibuțnici.

— Cred că ți-a priit munca. Arăți foarte bine.

Se înroși la față, încântată de compliment și își trecu degetele prin părul încâlcit.

— Arăt groaznic și miros a grajd.

Puse ceainicul pe micuța sobă primus.

— Te pun să muncești din greu?

— N-am trudit în viața mea așa de mult.

— O să te obișnuiești.

— Ba nu. Cred că o să încerc să-mi găsesc ceva mai ușor. Oare se mai caută sclavi care să care blocuri de piatră pentru piramide?

— Cred că s-a terminat ridicarea lor.

— Păcat!

Se așeză la masa din bucătărie.

— Tocmai l-am văzut pe Levin. Am discutat despre tine. Nu știam că ai venit din orașul meu natal.

— Ravenswald? da, ne-am mutat în 1933! și tu la fel?

— De fapt, am stat acolo numai trei ani. Familia mea era din München. Am plecat în Palestina când aveam șaisprezece ani.

— Acolo l-am întâlnit pe Netya. Nu știai? nu ți-a spus?

Asher clătină din cap. I se păruse întotdeauna ciudat că Netanel evita să vorbească despre trecut.

— Sunt o mulțime de lucruri pe care nu mi le-a spus. Poate că o

să mă ajuți tu să descopăr misterul.

Marie se schimbă la față.

— Nu cred, Ash. Eu de-abia am reușit să mă descurc cu propriile mele necazuri.

Ceainicul fierbea pe sobă și Marie se ridică să pregătească ceaiul.

— Și acum ce-ai de gând să faci, Marie?

— Nu știu. N-aș putea trăi la nesfârșit în kibuț.

Îi zâmbi.

— Presupun că este altfel când ești evreu.

— Atunci de ce ai venit în Palestina?

— Dintr-un singur motiv. Ca să-l găsesc pe Netya.

— Dar acum?

Ridică din umeri.

— Ce-ai zice să te întorci în Germania? mai trăiește cineva din familia ta?

— Nu știu și nici nu cred că-mi pasă.

Se uită la câmpurile acoperite de zăpadă.

— Nu, Ash, nu m-aș putea întoarce. Nu acum. M-ar urmări o fantomă la fiecare colț. Casa mea este plină de coșmaruri.

— Ei bine, sunt încântat.

— Încântat?

— Da, pentru că n-ai de gând să te întorci.

— De ce?

Asher se simți deodată stânjenit.

— Speram să te întorci la Ierusalim. Aș vrea să te cunosc mai bine. Vreau să-mi dai șansa să te vrăjesc cu farmecul meu.

Îl privi serioasă.

— Dar Sarah?

Asher nu-i răspunse imediat.

— Un timp, a fost singura femeie pe care o doream.

— Și acum?

— Acum, zise el inspirând adânc, ești tu.

Marie turnă ceaiul în două căni fără să-și ridice privirile. Se făcu liniște.

— Ei, ce zici? o întrebă în cele din urmă.

— Ai fost foarte bun cu mine. Nu numai tu, ci și Sarah. Voi doi m-ați ajutat tare mult în ultimele săptămâni. Știu că ești nefericit, Asher. Dar cred că nu eu reprezint rezolvarea necazurilor tale.

Bărbatul ridică din umeri neputincios.

— Și, în afară de asta, iubesc pe altcineva.

— Pe Netanel?

— Nu-mi cere să-ți explic. Sunt lucruri pe care nu pot să le spun nimănui. Dar el este singurul om pe care l-am iubit vreodată. Nu știu nici dacă vreau să-l uit.

Își șterse lacrimile de pe obraji.

— Dar hai să vorbim despre altceva. Ți-am pus destul zahăr în ceai?

Piața Zion.

Sarah și Asher stăteau în fața Fiat-ului taxi, contemplând piața. Era sâmbătă seara, sfârșitul sabatului; cafenelele erau pline, iar cinematografele sclipeau luminoase – reclamele anunțau un nou film american: Catifeaua Națională. Sarah inspiră aroma cafelei proaspăt râșnite și a alunelor prăjite pe grătar de negustorii arabi.

— Un Hillman negru, murmură ea.

Doi sergenți din poliția evreiască, amândoi membri Haganah, patrulau într-un colț al pieței. Opriseră toate Hillman-urile negre care intraseră în piață în seara aceea – unul din ele fusese plin cu rabini care gesticulau furioși – și verificaseră dacă n-aveau arme. Dar până acum nimic.

Oamenii din Haganah împânziseră zona. Soția vânzătorului de ziare avea un pistol Beretta ascuns sub rochia sa înfoiată; Hassidinul care vindea trandafiri din cărucior dosise o mitralieră Sten sub flori; femeia de la casa de bilete a cinematografului ținea un revolver sub tejghea, la îndemână. Chiar și cuplul de îndrăgostiți din cafenea care se țineau de mâini și își șopteau vorbe de dragoste erau Palmaciniki. Fata avea două pistoale legate de picioare, sub fustă. La fel ca și Sarah.

Un Hillman negru.

— Ce mai face Marie? îl întrebă ea pe Asher.

— Levin spune că este mult mai bine.

— Îi place viața de la Kfar Herzl?

— Nu cred că o să stea prea mult acolo. I s-a oferit vechea slujbă, la Histadruth.

Se făcu liniște. Apoi Sarah îl întrebă din nou.

— O placi, Ash?

Asher se uită fix la ea.

— Ești geloasă sau faci aranjamente?

— Cred că nu te-ar învinui nimeni dacă.

— De ce stai cu mine, Sarah? semeni cu copiii aceia cărora le

place să smulgă aripile muștelor. De ce?

— Îmi pare rău, Ash, șopti Sarah cu un glas răgușit.

— Nu-i nimic, nu este vina ta. Când te-ai căsătorit cu mine, știam că iubești pe altcineva. Doar că am continuat să sper că într-o zi.

— Dar țin la tine, Ash. N-am vrut niciodată să te rănesc.

— Nu te înțeleg absolut deloc. N-ai fost niciodată o mamă și o soție adevărată. Ce vrei de fapt?

— Vreau ceea ce nu pot să am. Întotdeauna am râvnit la ce nu pot avea.

— Ah, fir-ai tu să fii! exclamă Asher printre dinți.

Arabul! l-a iubit toți acești ani!

Cei doi sergenți evrei făcură semn unui Hillman negru. Dar șoferul nu se opri; în schimb, apăsă pe accelerație și trecu în viteză de primul polițai. Mașina îl lovi peste picioare, îl luă pe capotă și îl trânti în drum.

Bărbații și femeile începură să alerge prin piață.

Când Hillmanul ajunse la treptele din fața cinematografului, portarul trase două gloanțe în parbriz. Hillman-ul întoarse spre mijlocul pieței. Și mai multe împușcături. Portarul căzu.

Vânzătorul de ziare trase trei gloanțe în Hillman. Anvelopele scoaseră fum, iar șoferul se îndreptă orbește spre un șir de blocuri, răsturnând mesele și scaunele din jurul unei cafenele. Mașina urui și o luă în direcția Șoselei Jaffa. Vânzătorul de trandafiri îi făcu zob geamul din spate când trase rafala cu mitraliera lui Sten.

Sarah își ridicase fustele și își smulgea leucoplastul cu care își prinsese pistoalele. Le verifică și aruncă unul în poala lui Asher.

— Hai să mergem! strigă ea.

Pe drum, se formase o baltă de la un radiator spart și se împrăștiaseră fâșii rupte de cauciuc.

— N-o să ajungă prea departe, zise Asher.

Prezicerea lui se dovedi corectă. Găsiră Hillman-ul abandonat pe șosea, la mai puțin de cinci sute de yarzi de piață, lângă Bulevardul Hanev'im.

Asher se uită înăuntru. Nu se simțea nici o mișcare în Hillman. Parbrizul și fereastra din spate fuseseră făcute țăndări de gloanțe, iar tapițeria era plină de cioburi de sticlă murdare de sânge. Șoferul, căzuse peste volan – pete întunecate se lățeau pe spatele cămășii. Alt arab zăcea desfigurat oribil. Rafala portarului îl nimerise direct în față.

— Erau patru, spuse Sarah.

Străzi înguste, întunecoase, duceau din Șoseaua Jaffa spre aglomerarea din Mea Shearim, ghetoul unde locuiau Hassidii bigoți.

— Britanicii vor apare în câteva minute, spuse Sarah.

— Dracu' să-i ia! ticăloșii ăștia aveau de gând să arunce o grenadă în cinematograf. Trebuie să-i găsim.

O luară la fugă pe stradă, urmărind petele de sânge de pe caldarâm. Pașii lor răsunau pe pietre. Auziră claxoane în depărtare. Patrulele armatei se îndreptau spre Piața Zion.

O alee ducea la dreapta, pe lângă pereții înalți ai sinagogei.

— Eu o iau pe aici, îi spuse ea lui Asher. Tu du-te în capătul celălalt al străzii.

— Fii atentă, Sarah.

Asher se îndepărtă. Rămăsese de una singură.

Sarah ajunsese la jumătatea drumului pe alee. Când văzu sângele, se aplecă; se depusese pe pietrele ude de ploaie. O luaseră pe aici. O curte se deschidea dinaintea ei, neagră și amenințătoare ca botul unui animal. Inspiră adânc, scrutând întunericul să descopere vreo mișcare.

În centrul curții se ridicau câteva case cu ferestrele întunecate. Cei care locuiau acolo auziseră și văzuseră ceva, mai mult ca sigur. Se ascund, își spuse ea. Dar își alungă gândul.

La dreapta, se înălța peretele sinagogii; nu mai existau alte poteci. Își dădu seama că era expusă, luminată, de razele lunii; o țintă perfectă.

Auzi sirenele apropiindu-se. Soldații britanici vor sosi curând. Renunță! o îndemna un glas interior. Ai pierdut ocazia. Dacă nu vei muri în această curte, britanicii or să te aresteze pentru port ilegal de armă și vei petrece următorii cinci ani într-o închisoare din Acra.

Nu. Trebuie să-i găsim pe ucigașii aceia. Trebuie să le arătăm ce se întâmplă când ne atacă.

Se îndreptă spre scări, mergând aplecată, ca să se expună cât mai puțin. Asculta, privea și aștepta.

Auzi un mic zgomot, de parcă sar fi târât ceva pe pietre. Zări o mișcare cu colțul ochiului, o siluetă care se trăsese din lumină în pragul unei case din partea stângă a curții.

Alergă pe caldarâm și se lipi cu spatele de cărămizi, ținând pistolul înainte, cu ambele mâini.

Ezită. Ar fi ușor să tragă orbește în beznă, dar ar putea fi o pisică, un cerșetor sau poate chiar un copil. Trebuia să fie sigură în

cine țintește.

Se strecură de-a lungul peretelui.

Umbra se mișcă din nou.

Acum!

— Sunt neînarmat, spuse o voce în arabă. Dacă vrei să mă omori, n-ai decât.

Sarah lăsă pistolul în jos și se desprinse de perete.

Era ghemuit în ușă, cu un picior întins înainte. Nu avea nimic pe el de la brâu în sus. Își rupsese cămașa să-și bandajeze rana de la șold. Tremura de șoc, își spuse Sarah.

Puse pistolul Beretta la loc în tocul de la brâu.

— Rishou, șopti ea.

Se uitau unul la altul uimiți.

Îl sprijini de umărul ei și-l ajută să înainteze spre curte. Nu erau decât douăzeci de trepte, dar când ajunse pe alee, sudoarea îi curgea șiroaie și rana din șold i se deschisese din nou. Acum se lăsase pe ea și respira întretăiat.

— Ticălosul acela de partener al meu a fugit și m-a lăsat, zise el. Iar acum, o evreică își riscă viața să mă salveze. Oare nu sunt prea încurcate căile lui Allah?

— La capătul aleii este o mașină. Dacă poți să ajungi până acolo, te scot de aici.

— De ce faci asta? o întrebă el.

— Grăbește-te! îl îndemnă ea.

Dar bărbatul nu se mișcă din loc.

— De ce?

— Pentru că te iubesc!

— Dar sunt dușmanul tău!

— Nu ești dușmanul meu. Te afli doar de partea cealaltă a baricadei, atâta tot.

Se uită pe alee. Oare unde era Asher?

Dădură colțul, și se târâră pe strada viu luminată. Câțiva curajoși se aventuraseră pe Șoseaua Jaffa să se uite la rămășițele Hillman-ului negru, plin de cadavre. Doi polițiști evrei trăseseră o mașină lângă limuzină și se îndreptau spre Sarah.

Femeia îi văzu și le făcu semn.

— Ajută-mă! șuieră ea în ebraică. Haganah!

Se grăbiră să-i iasă în întâmpinare.

— Ce s-a întâmplat?

— Îi urmăream pe arabii ăia împuțiți care au încercat să arunce

în aer piața. Moshe a fost lovit în picior.

Rishou le zâmbi.

O ajutară să-l târască în spatele Fiat-ului. Sarah închise ușa din spate și se urcă la volan.

— Noroc! îi strigă sergentul evreu. Și ascunde arma aia afurisită! englezii mișună peste tot.

Când dădu colțul, se întoarse și-l văzu pe Asher în capătul aleii. Începu să alerge după ea. Pentru o clipă, fața lui albă de uimire apăru în oglinda retrovizoare. Stătea neputincios pe trotuar, uitându-se după ea, mult după ce dispăru pe Șoseaua Jaffa.

— M-au luat drept Moshe! gemu Rishou.

Zăcea pe bancheta din spate, ținându-se cu amândouă mâinile de bandajul însângerat de la șold. Era alb ca varul la față și scăldat în sudoare. Acum, când scăpaseră, Sarah, simțea că-și pierde stăpânirea de sine. Îi tremurau mâinile pe volan.

— Pe numele sfinte ale lui Allah, ce căutai aici? îi strigă ea în arabă.

Bărbatul căută în buzunarele pantalonilor și scoase o grenadă de mână.

— Mă pregăteam s-o arunc când am ajuns în piață. Dar n-am putut. Micul meu Rahman este mort și eu n-am fost în stare s-o fac!

Lovi cu pumnul în volan de furie.

— Ce fel de răzbunare este asta să ucizi oameni nevinovați? tu nu ești ca ei, Rishou! nu încerca să le semeni!

— Ochi pentru ochi. Arsură pentru arsură.

Sarah întoarse pe strada Hanev'im și o luă la stânga, spre Cartierul Nashashilbi. Își aminti că era un spital la nord de Bulevardul Nablus. Îl va duce acolo.

— Crezi că vei încheia conturile ucigând femei și copii nevinovați? tu numești asta răzbunare?

— Evreii nu fac la fel?

— Nu. Nu! unii da, dar nu noi! nu cei din Haganah!

— Ba o s-o faceți, veți vedea!

Bătu cu palmele în volan.

— Nu!

— Ar fi mai bine să te grăbești. Cred că am pierdut ceva sânge.

— Ține-te bine. Nu mai avem mult.

— Știai că venim.

Apăsă cu piciorul pe pedala de accelerație. De n-ar fi blocaje pe șosea, organizate de englezi. O luă pe Bulevardul Nablus. Până

acum nu avuseseră probleme.

— Trebuie să știi ceva, Rishou.

Se întoarse să se uite la el. Se încolăcise ca un animal rănit. Suferea.

— Este vorba de fratele tău.

— Allah să mă ajute în durerea mea. Așa ați aflat?

Nu-i răspunse.

— Am ajuns.

Fiat-ul opri lângă spital. Acum erau în zona arabă. Femeile nu aveau ce căuta pe afară după lăsarea întunericului. Mai ales evreicele. Mai ales cele din Haganah.

— Să nu ieși din mașină, șopti Rishou.

Se aplecă să descuie portiera, iar el o deschise cu piciorul sănătos și se târî afară.

— Nu sunt dușmanca ta, îi spuse ea.

Dar el rămase tăcut.

Închise ușa dintr-o izbitură, șchiopătă pe treptele spitalului, dar se prăbuși înainte să ajungă la uși. Un om în halat alb alergă spre el, strigând după ajutor. Două surori veniră în mare grabă să-l tragă pe Rishou înăuntru.

Sarah întoarse mașina și o luă înapoi spre Poarta Damasc.

Rehavia.

Asher o aștepta când ajunse acasă. Stătea în bucătărie, cu mâinile încleștate pe masă, cenușiu la față. Închise ușa în urma ei. Se studiară unul pe celălalt ca doi boxeri înaintea meciului.

— Ce ai de spus, Sarah?

— Ce-ai vrea să spun?

— Adevărul. Vreau să știu ce s-a întâmplat noaptea trecută.

Sarah nu-i răspunse. Asher se ridică de la masă și veni spre ea.

— Nu mi-ar place să raportez asta Comandantului.

— Hai, nu mai face pe nebunul!

— Spune-mi ce s-a întâmplat! ce ai făcut, Sarah?

Își alese cuvintele cu grijă.

— Bărbatul pe care-l urmăream era iubitul meu.

— Sper că nu vorbești serios. Este o glumă, nu-i așa?

— Știi ce mult mă pasionează umorul negru.

Asher clătină din cap.

— Nu poți să fii atât de proastă.

— Pune-mă la încercare.

Soțul ei simți că se sufocă.

— Nu-mi vine să cred ceea ce aud! ne-ai trădat pentru un arab împuțit!

— N-am trădat pe nimeni! am încercat doar să-i salvez viața! n-aș trăda Haganah! dacă te-ar fi amenințat cu o armă, l-aș fi împușcat. Dar era rănit la picior și sângera de moarte. N-avea nici un pistol la el. Ce-ai fi vrut să fac?

— Ceea ce aș fi făcut și eu!

— N-am putut! era Rishou, Ash. Rishou!

Se lăsă o liniște dureroasă. Asher o privea nedumerit.

— Nu cumva băiatul acela al lui Hass'an din Rab'allah? zise el în cele din urmă.

— Îmi pare rău, Ash. Zău, îmi pare rău.

Nu! nu-i venea să creadă. Rishou! dar trecuseră ani de zile. Pe atunci era doar o fetiță din kibuț. Iar acum devenise membră a Shai și soția lui!

— Te rog, Sarah, nu spune că l-ai revăzut. Nu-mi spune că aceasta era relația amoroasă pe care o ascundeai de mine.

Nu putea să-l privească în ochi.

Bărbatul urlă ca un animal rănit, răsturnă masa de bucătărie și aruncă scaunul prin cameră. Apoi se întoarse spre ea, cu ochii roșii de mânie.

— Probabil că ai înnebunit! cum poți să iubești acest. Arab nenorocit?

Scuipă cuvintele ca pe un blestem.

— Nu este doar un arab, este și bărbat!

— Oamenii aceștia sunt dușmanii noștri. Luptăm împotriva arabilor în fiecare zi a vieții noastre! cum ai putut să faci așa ceva?

— Nu lupt împotriva lor. Ne apărăm pe noi. Nu așa se spune în discursurile despre Haganah? apărare, puritatea armelor? n-am ce face, îl iubesc. M-am culcat cu dușmanul. Asta este!

O plesni peste față.

— Târfă!

Îl lovi cu un făcăleț, luându-l prin surprindere. Căzu pe scaun clipind uimit. Sarah se prăbuși pe covor plângând și strângându-și mâna.

Asher rămase mult timp pe scaun, fără să se miște. Furia trădării ei îi căzuse în stomac ca un plumb și, în momentul acela, știu că n-o s-o mai iubească niciodată. Se terminase. Se simțea deodată eliberat.

— De când te întâlnești cu el?

— De aproape un an.

— Un an. Un an. Știai că va fi acolo astă-seară?

— Bineînțeles că nu.

— Dar știai că este unul din fedayeeni?

— Nu știam! jur că până în seara aceasta n-am știut că mai făcuse vreodată așa ceva. Fratele lui este unul din informatorii mei. Fratele lui, Asher. A fost trădat de propriul lui frate.

— Ce-ai făcut cu el?

— L-am dus la spitalul arăbesc din Bulevardul Nablus. A pierdut mult sânge. Nu știu dacă o să supraviețuiască.

Dacă moare, o să spunem kaddish-ul pentru el la Kfar Herzl, se gândi Asher cu amărăciune. Ei bine, asta este. S-a terminat acum. În ce încurcătură s-a băgat. Gândul că trăise cu arabul acela arogant și mândru de sexul său îl umplea de greață. Dar, cel puțin nu trebuiau să se mai prefacă.

— Sarah, de când am venit în Palestina, am fost învățat că arabii sunt dușmanii noștri. Ne furau mâncarea, ne ardeau recoltele dacă nu le păzeam zi și noapte. De atunci am stat cu arma-n mână, pentru că exista întotdeauna un dușman, un arab, care aștepta să ne ia pe nepregătite. Nu înțeleg cum ai putut să faci asta. Nici atunci, nici acum.

— Ce-ai de gând, Ash?

— Nimic. De fapt, între noi nu mai există nimic. Bănuiesc că familia mea sunt acum Palmaciniki.

Ieși, închizând încet ușa în urma lui. Știa că n-o să se mai întoarcă niciodată.

Al-Naqb.

Izzat se uită la fețele furioase din jurul lui.

— Printre noi se află un trădător, zise el.

Sudoarea de pe fruntea lui Majid strălucea ca metalul la lumina lămpii cu petrol. Deodată, se simți singur în cameră. Singur, în hainele sale vestice, cu capul descoperit, cu bijuteriile și spaima sa.

— Frații noștri Tareq și Naji au murit ca niște martiri, acum două nopți în Piața Zion, pentru că cineva le-a spus celor din Haganah despre planul nostru. Acum cunosc numele trădătorului.

Majid nu îndrăznea să-și ridice privirile. De l-ar alege pe altul! allah, ajută-mă încă o dată și îți promit că o să mă las de alcool, o să mă rog de cinci ori pe zi, așa cum scrie în Coran și o să fac un pelerinaj la Mecca! acum am terminat cu Haganah. Doar mi-am dat cuvântul în moschee! cruță-mă pentru ultima oară!

— Tu! exclamă Izzat, îndreptându-și degetul tremurător la câțiva centimetri de fața lui Majid, ca un cuțit aruncat într-un trunchi de copac.

Nu mai există nici o scăpare. Nu putea să înghită și nici să respire. Toți din cameră îl priveau plini de ură.

— Ai fost văzut la Poarta Damasc cu o femeie, o evreică. O agentă Haganah.

Clătină din cap, încercând să-și recapete vocea, dar în zadar.

Îl înșfăcară de brațe. Încercă să se elibereze, dar erau prea mulți. Îl apăsau pe picioare, pe piept și pe stomac. Strigă de durere.

— Vă rog. Vă rog. Vă rog. Vă rog!

Cuțitul lui Izzat sclipi în lumină. Majid încercă să-și imagineze durerea.

— Am putea să te împușcăm, dar ar fi prea ușor. De când lucrezi pentru evrei, trădătorule?

Nu era în stare să vorbească, așa că se mulțumea doar să clatine din cap dintr-o parte într-alta. Cineva îi înfundase o cârpă-n gură.

— Dezbrăcați-l! porunci Izzat.

Majid leșină.

Izzat se aplecase peste el încruntându-se dezgustat.

— Treziți-l!

Munir își vârî unghiile în urechile lui. Majid gemu.

— Mai întâi, o să-i tăiem degetele de la picioare, spuse Izzat.

Răsună un sunet metalic, de-abia simțit. Doar Izzat îl auzi. Când se uită, văzu țeava unei puști îndreptate spre capul lui.

— Dați-i drumul! zise Rishou.

Izzat clipi surprins. Rishou! zayyad spusese că era pe moarte într-un spital din Ierusalimul de Est.

— Dați-i drumul! repetă Rishou.

Izzat își reveni imediat. Fără să-și desprindă privirile de la Rishou, făcu semn celorlalți care stăteau aplecați peste Majid.

— Noi suntem doisprezece, iar tu doar unul. Crezi că ai vreo șansă, Rishou Hass'an?

— N-o să afli niciodată, pentru că, dacă nu-i dați drumul, o să-ți zbor creierii.

Izzat ezită. Rishou părea palid. Probabil că pierduse mult sânge. De-abia se ținea pe picioare. Poate că era mai bine să-l țină de vorbă. Să aștepte să se clatine și apoi să-i smulgă pușca.

— Fratele tău este un trădător, spuse Izzat.

— Parcă văd cum o să-ți zboare capul de pe umeri și o să-ți

aterizeze în colțul camerei, îi zise Rishou, încordându-și degetul pe trăgaci.

Izzat își dădu seama că era un joc periculos. Rishou ar fi putut să lovească și să tragă, sau ar fi putut să tragă înainte să se prăbușească.

— Te-a trădat, Rishou! din cauza lui vă așteptau cei din Haganah în Piața Zion!

— Nici un Hass'an nu-și trădează familia.

— A fost văzut la Poarta Damasc cu o femeie Haganah.

— Idiotule! nu era Haganah, era o englezoaică, amanta lui! dar dacă vrei trădător, uite-l! exclamă el arătând în direcția lui Munir. Întreab-o pe cămila asta bășinoasă de ce m-a lăsat sângerând pe aleea din Mea Shearim! majid a fost cel care m-a găsit și m-a dus la spital. Chiar sub nasul celor din Haganah! el este eroul! iar Munir este trădătorul vostru!

— Nu te-am părăsit! protestă Munir. Am plecat după ajutor!

— Ba ai fugit ca un câine!

Izzat pricepu că scăpase ocazia. Acum era prea târziu să-l întrebe pe Rishou de unde știa că femeia de la Poarta Damasc nu era Haganah. În momentul de față, toți îl priveau pe Munir. Ei bine, ghinionul lui. Un țap ispășitor era un țap ispășitor. Cineva trebuia să plătească pentru eșecul din Piața Zion.

Majid continua să se zbată cu ochii ieșiți din orbite. Ar fi fost plăcut să-l ucidă, se gândi Izzat. Își dorea mai ales inelul de pe degetul lui.

Păcat!

— Dați-i drumul! porunci el.

Luptătorii Sfinți îl eliberară, iar Majid se ridică în picioare, își luă lucrurile și alergă afară. Îl auziră vomitând pe alee.

Rishou ținea în continuare pușca la tâmpla lui Izzat.

— Bagă de seamă, Ib'n Noussa, dacă te atingi de cineva din familia mea, te ucid, ai înțeles?

Apoi făcu semn spre Munir care se uita disperat prin cameră, încercând să găsească o cale de scăpare.

— Dacă ăștia sunt oamenii cu care te lauzi, atunci evreii n-au de ce să se teamă.

Lăsă pușca jos și ieși.

Rishou se împletici pe picioare și fu cât pe ce să cadă. Îl înșfăcă pe fratele său și-l trase spre mașină.

— Urcă-te la volan! îi zise el.

Apoi se prăbuși pe scaunul de lângă șofer, încercând să-și învingă amețeala. Făcuse un mare efort de voință să stea în picioare atâta timp. Rana din coapsă îl ardea ca un fier înroșit.

În timp ce se îndepărtau, auziră împușcături. Când ajunseră pe culmea de deasupra satului al-Naqb, vaietele femeilor lui Munir se ridicau în noapte ca șuieratul tânguitor al djinului. Izzat își executase țapul ispășitor.

Majid vomită tot drumul spre Ierusalim.

Seic Jarrah.

Majid coti pe Bulevardul Nablus, în curtea vilei sale.

— Arăți groaznic, îi zise el fratelui său. Ar trebui să te întorci la spital.

— Mai târziu. Acum trebuie să vorbesc, cu tine.

— Bine. Hai să bem ceva mai întâi. Trebuie să-mi întăresc nervii.

Mirham era în living-room cu copiii. Se uitară toți mirați la tatăl și la unchiul lor. Majid era palid la față, tremura și avea pete urât mirositoare pe haină. Cămașa îi era ruptă. Rishou avea ochii roșii de durere și epuizare.

Mirham știa ce trebuie să facă fără să-i pună întrebări soțului ei. Se ridică și ieși cu copiii din cameră.

O casă frumoasă, se gândi Rishou. Covoare și perne de mătase pe podea, un radio Phillips mare, într-o carcasă lustruită din lemn de nuc, vase frumoase, un Coran străvechi luminat într-un dulăpior de sticlă. Admirase întotdeauna gustul fin al lui Majid. Acum știa cum obținuse banii necesari.

Majid se duse la un dulap încuiat, scoase o cheie din buzunar și aduse o sticlă de whisky cu etichetă neagră și două pahare.

— Face bine la nervi, zise el.

Rishou clătină din cap.

— Eu nu vreau.

Sticla zăngăni de pahar când își turnă Majid.

Sorbi lichidul dintr-o înghițitură și își șterse gura cu o batistă.

— Când ai ieșit din spital?

— Astă-seară. Am plecat de unul singur.

— Slăvit să fie Allah.

— Da. Binecuvântat va fi numele Lui.

— Știai?

— Ali a venit la spital să mă prevină.

— Este un băiat bun.

Majid își turnă încă trei degete de whisky în pahar.

— Izzat este nebun. Este gelos pe noi, Rishou. De asta voia să mă omoare.

Își duse paharul la buze.

Rishou făcu doi pași înainte, înșfăcă paharul și-i aruncă conținutul în față. Cu celălalt pumn îl izbi pe Majid în cap și-l trânti pe jos.

Căzu pe spate, protestând.

— Ce faci frate? ce-i cu tine? ce s-a întâmplat?

— Izzat a avut dreptate. Tu ai fost!

— Ești la fel de nebun ca și el!

— I-ai fi lăsat pe cei din Haganah să-ți ucidă propriul frate!

— Sunt nevinovat, jur! fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă te mint!

— O să te prăjesc chiar eu! urlă Rishou și-l doborî la podea.

Apoi se lovi de perete. Camera se învârtea cu el, iar durerea din picior îi dădea o senzație de leșin.

Majid încercă să se târască departe de el. Rishou îl prinse și-l rostogoli pe-o parte.

— Te rog! strigă Majid.

— Ascultă-mă! șuieră Rishou cu pumnul ridicat.

Majid rămase liniștit.

— Ești fratele meu și n-o să-i las să te omoare. Dar, începând de azi, să nu îndrăznești să mai vorbești, sau să te arăți în preajma mea! ai înțeles?

— Jur că nu.

— Te rog! nu mă insulta cu minciunile tale!

— Femeia! ea ți-a spus, nu-i așa?

Rishou se întoarse.

— Care femeie?

— Evreica! spioana Haganah! mie mi-a spus că ești unul din spionii ei. Ne-a mințit pe amândoi!

— Nu știu despre ce vorbești, îi zise Rishou.

— Ție îți convine să faci pe sfântul și cinstitul, frățioare, dar cum crezi că a început această afacere? cum crezi că ne-am îmbogățit atât de repede? informațiile reprezintă o marfă pe care o vinzi și o cumperi, la fel ca și celelalte. Toți din Ierusalim procedează la fel.

— Tu ți-ai vândut și ți-ai cumpărat propria familie!

— N-am știut că o să fii în mașina aceea, jur că n-am știut! cât

despre ceilalți. Cui îi pasă de Tareq, Munir și tovarășii lor? crezi că i-aș fi anunțat pe cei din Haganah dacă aș fi știut că o să te duci acolo? hai, pleacă, n-ai decât! dacă vrei să rămâi un arab murdar și desculț tot restul vieții, eu n-am nimic împotrivă! nu va mai fi niciodată ca pe vremea tatei! lumea s-a schimbat!

Vocea lui se îmblânzi.

— Avem o afacere bună, propriul nostru taxi. Ne descurcăm destul de bine. Am nevoie de cineva în care să am încredere. Pot să-ți încredințez o parte dintr-o afacere pe care am început-o.

— Ce afacere?

— Vânzarea de arme.

— Cui, arabilor?

— Da, arabilor.

— Și mai cui? celor din Haganah?

Majid nu-i răspunse.

Rishou scuipă pe covor.

— Nu mai am frate, zise el și trânti ușa în urma lui.

Când plecă, Majid căzu în genunchi și se rugă lui Allah, mulțumindu-i că-l salvase. Apoi luă sticla de whisky Black Label, se așeză și bău până-și pierdu cunoștința.

Partea a șaptesprezecea.

PALESTINA, 1947

Rab'allah.

Toți bărbații din Rab'allah erau strânși în jurul radioului din cafeneaua lui Zayyad. Izzat era și el acolo, cu câțiva din banda lui de la al-Naqb. Se lăsase o liniște apăsătoare. Oamenii vorbeau în șoaptă. Fumul narghilelelor și țigărilor europene plutea gros în aer. Radioul pârâia și țârâia, torturându-le așteptarea cu muzică orientală.

Cine și-ar fi imaginat că se va ajunge aici? se gândi Zayyad. Era de neconceput ca străinii din alte țări să hotărască soarta locurilor noastre sfinte. Îi stăpâniseră întotdeauna turcii sau britanicii, dar aceștia aveau responsabilități de cuceritori. Dar să lași popoare de care nu mai auzise să decidă ce se va întâmpla cu ei reprezenta pur și simplu o glumă și o violare a drepturilor umane, imposibil de tolerat.

Națiunile Unite – Zayyad nu era prea lămurit în privința identității lor, dar bănuia că se aliaseră cu America – își trimiseseră oamenii în Palestina ca să găsească o soluție contra violenței. Înainte să plece, anunțaseră că imigrarea va trebui reluată, la fel ca

și vânzarea pământurilor către evrei. Era clar că toți oamenii importanți se întorseseră împotriva lor. Ceea ce începuse acum câțiva ani ca un izvor, devenise un șuvoi și ei se vor pierde printre evrei.

Acum, acești muktari de la Națiunile Unite își anunțaseră intențiile lor. Voiau să împartă Palestina în două, să dea evreilor câmpia Sharonului, Galileea și Negevul și să pună Ierusalimul sub propria lor jurisdicție. Ierusalimul, al-Ques, Orașul Sfânt! fusese al arabilor de sute și sute de ani. Cum să-l ia?

Cel puțin, Rab'allahul va fi cuprins în noul stat arab și, dacă aceste țări hotărau în favoarea divizării țării, însemna că așezarea de la Kfar Herzl va trebui abandonată. Dar ce fel de effendi o să-i conducă, se întrebă Zayyad?

Muzica se opri și în cameră se făcu liniște. Națiunile Unite votează rezoluția privind împărțirea Palestinei. Comentatorul de la Radio Damasc începu să strige traducerea și, pe fundal, auziră voci cântate, vorbind în engleză.

— Vom solicita națiunilor să voteze în privința rezoluției referitoare la împărțirea Palestinei. Era nevoie de o majoritate de 2/3 ca să fie acceptată. Delegații vor răspunde prin: pentru, împotrivă sau abținere.

Votul începea cu o țară numită Afganistan. Frați arabi, strigă comentatorul.

— Afganistan votează împotrivă.

Dar celelalte voturi începură să curgă și comentatorul deveni isteric. Australia, Belgia, Bolivia, Brazilia, Bielorusia, Canada, Costa Rica, Cehoslovacia, Danemarca, Republica Dominicană. Toate votară pentru. Unde se aflau țările acestea? se întrebă Zayyad. De majoritatea nici nu auzise vreodată. De ce să le spună ei cum să trăiască în Rab'allah?

— Egipt

— Egipt votează împotrivă și este revoltat! zbieră reprezentantul egiptean.

Era doar al treilea vot împotrivă.

Kibuțul Kfar Herzl.

În sufragerie, kibuțnicii se strânseseră în jurul radioului, la fel de încordați ca cei din Rab'allah; tensiunea, concentrarea și frica se citeau pe fețele tuturor. Radio Ierusalim transmitea direct de la Lacul Succesului din New York.

Isaac se uita la bunicul său și se întreba la ce se gândea oare.

Rezoluția era o sabie cu două tăișuri. Dacă Națiunile Unite votau pentru divizare, vor avea, în sfârșit, un stat evreiesc, dar vor trebui să renunțe la kibuțul pe care-l construiseră în douăzeci și doi de ani. Dacă se vota împotrivă, vor păstra kibuțul, dar viitorul lor va fi marcat din nou de violență, ură și nesiguranță.

Votarea continuă. Ecuador, Franța, Guatemala, Haiti și Islanda votară pentru. Însemna cincisprezece voturi pentru și șase împotrivă, mai mult de majoritatea de două treimi de care aveau nevoie.

Reprezentantul Irakului se ridică în picioare.

— Irakul votează împotrivă și nu va recunoaște niciodată Statul Evreiesc! va fi vărsare de sânge.

Liberia, Luxemburg, Olanda, Noua Zeelandă, Nicaragua, Norvegia, Panama, Paraguay, Peru. Toate votară pentru.

— Filipine.

— Filipine votează pentru divizare.

Peste zgomotul de fond se auzea vacarmul din sala Națiunilor Unite, Isaac se uită la Yaakov.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă el.

— Cred că am reușit zise bătrânul.

Ierusalim.

Asher și Marie stăteau împreună la masa din bucătărie, în apartamentul fetei de pe strada Ben Yehuda. Semnalul radioului era slab, dar se străduiau să audă. Polonia pentru, Turcia împotrivă. Apoi Ucraina, Uniunea Sud-Africană, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, toate votară pentru.

— O să reușim, șopti Asher. Avem voturile! cred că sunt de ajuns.

O voce pârâi în radio.

— Regatul Unit al Marii Britanii.

Asher sesiza furia și dezamăgirea din glasul ambasadorului britanic:

— Guvernul Majestății Sale dorește să se abțină.

— Statele Unite ale Americii.

— Statele Unite ale Americii votează pentru divizare.

Treizeci și unu de voturi. Arabii aveau douăsprezece și ar fi trebuit ca ultimele patru țări membre să voteze împotrivă ca să-i oprească pe evrei.

— Yemenul votează împotriva divizării.

— Iugoslavia.

— Dorim să ne abținem.

Asta era. Se terminase. Minunea se produsese. Aveau un stat.

Rab'allah

— Această nelegiuire nu poate fi tolerată! zbiera comentatorul de la Radio Damasc. Armele arabe vor face ca acest așa-zis plan de divizare să nu fie bun decât pe hârtie!

Se făcuse liniște în cafenea. Deprimarea se așternuse asupra lor în timpul votării ca praful pe statui.

Izzat fu primul care rupse tăcerea.

— Este o conspirație a americanilor și evreilor împotriva noastră! strigă el sărind în picioare. Vom lupta împotriva lor până la ultima picătură de sânge arab!

Se năpusti afară. Nebunie generală. Ceilalți Luptători Sfinți se ridicară în picioare, cu pumnii ridicați, imitând protestul lui Izzat. Apoi îl urmară, zbierând blesteme.

Felahii se ridicară și ei, speriați și plini de ură în furia și disperarea lor.

— Trebuie să smulgem cancerul sionist din sufletele noastre! exclamă cineva.

— Îi vom arunca pe acești evrei în mare!

— Moarte evreilor! îi vom ucide până la unul!

Se revărsară în piață.

Doar Rishou și Zayyad rămaseră înăuntru.

— Insh'allah, murmură Zayyad.

Cineva trase cu pușca-n aer. În curând, atmosfera se umplu de împușcături, ca și când satul ar fi fost luat cu asalt. Rafalele erau acompaniate de strigătele bărbaților, sacadate ca o melodie:

— Moarte evreilor! moarte evreilor!

Comentatorul de la Radio Damasc continua să-și verse veninul împotriva rezoluției și a evreilor. Rishou se ridică și închise aparatul.

— Dacă cuvintele ar fi gloanțe, i-ar fi secerat demult pe evrei.

Zayyad își răsucea mătăniile între degete.

— Cum s-a întâmplat? când au reușit câțiva evrei să devină o asemenea problemă?

— Lucrurile nu se vor opri aici.

— Bineînțeles că nu. Dar mă tem de două posibilități. Mă tem că Muftiul va pierde dacă va declanșa războiul; și atunci vom fi la mila evreilor. Și mă tem, de asemenea, că Muftiul va câștiga și atunci vom fi la mila Muftiului. Fie ca Allah să-l binecuvânteze și

să-l ajute, dar acest om n-are prea multă minte, iar vânturile lui sunt mai serioase decât vorbele. Îți imaginezi cum ar fi să-l avem pe Izzat ca reprezentant al lui?

— De ce oare Allah ne trimite asemenea oameni pe cap? suntem conduși de nebuni, palavragii și capete înfierbântate. Și uite unde am ajuns.

— Este într-adevăr foarte greu să distingem voința lui Allah în toată această încurcătură.

— Știi doar că irakienii, sirienii și egiptenii ne-au promis ajutor.

— Atunci de ce îmi sună mie a amenințare? este ca și când ai fi atacat de un câine turbat, izgonit apoi de un lup înfometat. Mă tem de ce-o să facă lupul după ce câinele nu va mai fi.

— Effendi au vândut pământul acelor evrei și acum strigă în gura mare că au fost trădați. În realitate, noi am fost aceia care ne-am trădat.

— Între timp, Muftiul s-a stabilit la Cairo. Fie ca în Ziua Judecății de Apoi, Allah să-i așeze un om gras peste testicule!

Împușcăturile și strigătele continuară ore-n șir. Rishou și Zayyad ascultau, întrebându-se care diavol le va tortura satul în cele din urmă: înfrângerea sau victoria.

Kibuțul Kfar Herzl.

Sunetul râsetelor, muzicii și cântecelor ajunse la Yaakov din sala viu luminată. Afară, stelele sclipeau ca niște diamante pe catifeaua neagră a cerului. Aici, se gândi Yaakov, viitorul îți pare mai puțin cald, sigur și confortabil.

Auzi o mișcare în spatele lui.

— Ce faci aici de unul singur, abba?

Era Sarah.

— Ah, Sarah! toată viața am visat această clipă! propriul nostru stat! în sfârșit, un loc numai pentru evrei. Dar.

Ridică din umeri, incapabil să-și exprime în cuvinte tristețea care-l cuprinsese.

— Dar va trebui să părăsim kibuțul.

— Am pus umărul la ridicarea lui. Când am venit aici, l-am creat din mlaștini și deșert.

— Vei construi altul. O s-o iei de la început.

— Când ești tânăr, ți se pare mult mai ușor s-o iei de la început.

— Merită orice sacrificiu ca să ai propria ta țară.

— Știu. Și totuși. Îmi pare rău și pentru arabi. Meshuggah, da? am luptat împotriva lor toată viața. Și, cu toate acestea, nu pot să

nu mă întreb cum se simt oare.

Sarah se gândi la Rishou. Probabil că acum o ura mai mult ca oricând.

— Dar tu, Sarah, îi spuse Yaakov, ce-o să-ți rezerve viitorul după evenimentele din seara aceasta?

— Mă gândesc mereu și eu.

— Am observat. L-ai mai văzut pe Asher în ultima vreme?

Clătină din cap.

— Ai de gând să-mi spui ce s-a întâmplat între voi?

— Nu știu, abba. Poate că n-ar fi trebuit să mă căsătoresc niciodată cu el.

Yaakov ridică din umerii lui masivi.

— Erai însărcinată cu Isaac. Ce altceva ai fi putut să faci?

Într-adevăr. Yaakov și Asher doriseră această căsătorie. Iar ea se supusese dorinței lor, spre binele tuturor.

— Ți-a spus ceva despre noi?

— Doar ești fiica mea. Se așteaptă ca explicațiile să vină din partea ta.

Bunul și loialul Asher. Merită o fată mai bună ca mine, se gândi ea.

— Nu-l mai iubesc.

Yaakov își luă o figură jignită. Nu poate să mă înțeleagă, își spuse ea. De fapt, n-a putut niciodată.

— Este un băiat bun, Sarah.

— Este fiul pe care nu l-ai avut niciodată. Probabil, fiul care ar fi trebuit să fiu eu.

Yaakov o mângâie pe păr.

— Să nu mai spui asta niciodată. Nu mi-aș fi dorit să fii altfel decât ești.

Își lipi obrazul de mâna lui. Cum să-i spună adevărul tatălui ei după atâtea minciuni? poate altă dată. După ce-o să se termine totul.

Auziră amândoi împușcăturile din direcția Rab'allahului. Știau ce însemnau. Viitorul se grăbea să înainteze prin întuneric.

— Hai să intrăm înăuntru, îi spuse Yaakov. Probabil că se întreabă cu toții unde suntem.

Ierusalim.

Pe strada Ben Yehuda și pe Bulevardul King George V, bărbații și femeile alergau bătând la uși.

— Avem un stat! avem un stat!

Un Chevrolet vechi se fâțâia pe stradă sunând din claxon. Se deschiseseră ferestrele și oamenii se revărsau pe trotuarele înghețate, în pijamale și halate.

Proprietarul depozitelor de vinuri Carmel Mizrachi deschise magazinul și rostogoli un butoi în mijlocul drumului, să împartă băutura gratis mulțimii. Ba chiar cineva se urcă pe capota unei mașini blindate britanice și oferi două pahare soldaților englezi. Se deschiseră barurile și restaurantele. Rabini bărboși, sabras cu mustăți negre, răsucite, vânzători în pijamale, studenți yeshiva cu pălării negre și bucle în părți, toți stăteau împreună și toastau.

— Lochayim!

La ora două dimineața străzile se umpluseră de oameni și petrecerea era în toi. Femei în capoate, Hassidimi în haine de gabardină, ortodocși cu jachete peste pijamale formaseră un cerc uriaș și începuseră să danseze hora. Marie și Asher se alăturară și ei.

Netanel rătăcea prin mulțime, cu mâinile în buzunarele paltonului. Cum pot fi atât de fericiți? se întreba el. Nu-și dau seama că-i vor ataca arabii? nu știu că va fi război?

Apoi își aminti de ce venise în Palestina și înțelese motivul bucuriei lor. Oamenii aceștia găsiseră, în sfârșit, un loc care le aparținea, un loc unde, nu puteau exista Hitleri sau indicator care să spună „Juden verboten”53, unde nu vor mai vedea camioane pregătite să-i transporte spre camerele de gazare.

Dacă vor trebui să lupte, vor avea cel puțin un zid de care să-și sprijine spatele.

Sărbătoririle se terminară brusc. Mahmureala era neplăcută.

Sarah privi pe fereastra autobuzului spre Centrul Comercial, acum o ruină, cu străzile brăzdate de furtunele pompierilor, cu magaziile dărâmate. Tensiunea se simțea pe străzile cenușii și se reflecta pe fețele posomorâte ale oamenilor, arabi și evrei deopotrivă. Era un oraș înspăimântat.

În ultimul an, situația se înrăutățise. Orașul fusese împărțit treptat de sârmă ghimpată; peste tot se ridicaseră bariere pe străzi și soldații britanici îi percheziționau pe toți. Dar, de când se adoptase rezoluția în favoarea divizării Palestinei, se instaurase o adevărată teroare. În fiecare zi răpăiau armele în Cartierul Montefiore și răsuna ocazional șuieratul unei bombe. Oamenii se aventurau foarte rar afară din casă după lăsarea întunericului.

Acum, steagurile albastre atârnau de felinarele de pe strada Ben Yehuda ca niște baloane dezumflate. Fuseseră înlocuite rapid de

afișe de mobilizare, care ordonau fiecărui evreu între șaptesprezece și douăzeci și cinci de ani să se înscrie în armată.

La o zi după votare, un autobuz al Companiei Egged fusese atacat lângă aeroportul Lydda. Se înregistraseră douăsprezece victime – cinci morți și șapte răniți. Puțin după aceea, se primiseră rapoarte din Haifa despre oameni uciși cu pietre, înjunghiați sau împușcați și se auzise de revoltele din Jaffa.

* * *

Înaltul Comitet Arab organiză o grevă generală de trei zile. În întreg Ierusalimul, negustorii arabi își închiseseră magazinele și își pictaseră obloanele ca să se deosebească de cele ale vecinilor evrei. Își vopsiseră semiluni dacă erau musulmani și cruci dacă erau creștini.

Se trăgea în ambulanțele evreiești care se îndreptau spre Spitalul Hadassah și se aruncau cocktailuri Molotov în cafenele și sinagogi. O mulțime, înarmată cu bâte și bare de fier, ieși din Orașul Vechi pe Poarta Jaffa și mărșălui pe Bulevardul Princess Mary spre Centrul Comercial. Soldații britanici stăteau și priveau cum erau arse și prădate magazinele și cum erau bătuți proprietarii lor; alții erau hăcuiți cu cuțitele. Membrii Haganah care încercau să intervină erau arestați de britanici pentru port ilegal de arme.

Ceea ce promiseseră arabii, devenise realitate. Nu va exista un stat evreiesc fără vărsare de sânge.

Și de-abia începuse.

Sediul Haganah se afla într-un gimnaziu din Rehavia, la un sfert de milă de Bevingrad și de Cartierul General Britanic al CID-ului. Comandantul Haganah pentru Ierusalim stătea într-un mic birou, înconjurat de hărți, cu biroul plin de comunicate și rapoarte ale serviciului de spionaj.

Un bărbat solid ca un taur, fost luptător la circ, critic de film și negustor de opere de artă, Yithzak Sadeh, doctor în filosofie, era fondatorul Palmacilor și o adevărată legendă vie. Nu purta uniformă și nu avea nevoie să fie salutat. Cei din Haganah renunțaseră la disciplina militară încă de la constituirea lor.

Îi făcu semn lui Sarah să se așeze.

— Ia loc, ia loc.

Se cunoșteau foarte bine unul cu celălalt. Sadeh era prieten cu tatăl ei și fusese aproape un unchi pentru ea de când crescuse.

Își trimise ajutorul să aducă două cești de cafea și se interesă de Yaakov, Asher și Isaac.

— Și acum, zise el în cele din urmă, înțeleg că ai cerut să mă vezi. Ce pot face pentru tine?

— Vreau să fiu transferată din Shai. Vreau să mă întorc în serviciul activ al Palmacilor.

Sadeh dădu din cap gânditor.

— Înțeleg. Ai vreun motiv anume?

— Este personal, îi răspunse Sarah.

— După cum știi, acum ne pregătim de război și avem nevoie de toți luptătorii apți pe care-i putem găsi. Probabil că te-am fi solicitat oricum, mai devreme sau mai târziu. Presupun că vrei să te alături plutonului tatălui tău de la Kfar Herzl?

— Mă duc oriunde va fi nevoie.

Sadeh se gândi.

— Am auzit că tu și Asher aveți dificultăți.

— Nu are nici o legătură cu decizia mea.

— Nu vreau să crezi că Palmacii sunt răspunsul la problemele tale personale, Sarah.

Cum să-ți explic? se gândi Sarah. Despre Rishou, despre Asher, despre Isaac? cum să-ți explic că l-am pierdut pe singurul bărbat pe care-l iubeam, că i-am făcut mult rău soțului meu, că m-am îndepărtat de fiul meu din cauza neglijenței și sentimentului meu de vinovăție? am dat greș și am venit să-mi găsesc mântuirea în focul luptei.

— Uite ce este, Sarah, continuă Sadeh, suntem depășiți numeric și nu avem suficiente arme. Tu ai fost instruită ca Palmacinik, așa că nu pot să fiu decât încântat de hotărârea ta, indiferent ce motive te-au îndemnat.

Se duse la harta din spatele lui și lovi cu palma zona cartierului evreiesc din Orașul Vechi.

— Aceasta este cea mai urgentă problemă. Ierusalimul. Nu marginile, ci centrul. În noaptea votării, aveam doar optsprezece Haganah care trebuiau să apere două mii de oameni. Trebuie să facem rost de cât mai multe arme și să instruim câți mai mulți oameni imediat.

— Înțeleg. Voi merge acolo.

Sadeh o privi stânjenit, în ciuda firii lui dure.

— Tatăl tău nu va fi prea încântat. Nu suntem convinși că o să putem oferi o cale de scăpare oamenilor noștri o dată ce i-am băgat acolo.

— Dacă aș fi vrut o cale de ieșire, zise Sarah, n-aș fi venit aici,

nu-i așa?

Rab'allah.

Sosiseră douăsprezece camioane cu vopseaua cojită de vânturile deșertului. Bărbați în uniformă stăteau unul în spatele celuilalt, trăgând cu puștile în aer și bătându-se cu pumnii în părți în timp ce cântau. Oamenii din Rab'allah se năpustiră să-i întâmpine, dând din mâini, strigând și râzând. Femeile alergau, împiedicându-se în hainele lor negre și lungi, scoțând strigăte prelungi.

Armata Arabă de Eliberare venise în Iudeea.

Primul camion ajunse la marginea orașului. Steagul irakian fusese înfipt pe capotă, alături de un cearșaf fâlfâind în vânt, pe care pictaseră cuvintele: „Șoimii Bagdadului".

— Crezi că putem avea încredere în ei? îl întrebă Zayyad pe Rishou.

— M-ai învățat întotdeauna să n-am încredere într-un străin decât dacă stau cu piciorul pe grumazul lui. Irakienii s-au proclamat frații noștri de arme. Oare au făcut asta pentru că sunt arabi ca și noi sau pentru că ar vrea să-și trimită petrolul prin Jaffa?

Izzat alerga pe lângă camioane cu brațele ridicate, strigând:

— Moarte evreilor!

Când îi văzu pe Rishou și Zayyad, se desprinse de procesiune și o luă la fugă în sus, pe potecă, spre ei. Era îmbrăcat în noua uniformă a trupelor americane staționate în deșert, achiziționată cu bani mulți de la un negustor. Își cususe pe braț emblema Domului Stâncii sub o semilună roșie.

— Nu-i lipsesc decât medaliile, murmură Rishou.

— Muftiul a declarat Războiul Sfânt, le strigă el. Cincizeci de milioane de arabi vor lupta până la ultima picătură de sânge.

— Îmi imaginez că, dacă lucrurile vor merge atât de departe, ultima picătură va aparține, fără îndoială, Muftiului, zise Zayyad, în orice caz, nu prima.

— Vezi cum vorbești, spuse Izzat. Muftiul își va aminti și de prieteni și de dușmani.

— Eu sunt cu un picior în groapă, Ib'n Moussa. Pe mine nu mă înspăimântați.

— Nu la tine mă refeream.

Rishou îl privi disprețuitor.

— Du-te la dracu'! îl înjură Zayyad.

— În curând, se vor schimba lucrurile în Palestina! exclamă Izzat.

Apoi se întoarse și alergă pe deal să întâmpine restul convoiului.

— Ticălosul! șuieră Rishou.

— Da, zise Zayyad, dar are dreptate.

Liga Arabă finanțase constituirea Armatei Arabe de Eliberare, o forță neregulată de fanatici, criminali și mercenari trimiși în ajutorul palestinienilor, în timp ce armatele regulate se îngrămădiseră la frontiere, așteptându-i pe evrei să părăsească câmpul de luptă. Armata de Eliberare nu avea uniforme, corturi și hrană și era înarmată la întâmplare. Banda care sosise la Rab'allah consta în principal din irakieni. Luaseră hanul din apropierea cafenelei și se adăpostiseră în hambare și case abandonate. Alții rechiziționaseră pur și simplu casele felahilor.

Chiar și Zayyad fusese obligat să-l primească pe comandantul Șoimilor. Îl convinsese că hrana și corturile trebuiau să sosească din zi în zi.

* * *

La o săptămână după sosirea lor, Zayyad se întoarse la prânz de la cafenea, unde se întâlnise cu sătenii și-l găsi pe ofițer tolănit în fotoliul său, mâncând un mic dejun compus din orez și miel. Zayyad era furios; da, se supărase că irakianul stătea în scaunul rezervat pentru el și numai pentru el; pentru că auzise o mulțime de tâmpenii la cafenea; și pentru că irakianul îi poruncise lui Hamdah să-l servească. Ba era încă și mai furios că femeia acceptase.

Îl chema Aziz. Spunea că este colonel, dar Zayyad bănuia că era un biet sergent ridicat la rangul de ofițer în Armata de Eliberare, ca să impună disciplină mercenarilor. Arăta bine, avea păr negru, ondulat, mustață semeață și ochi mici, întunecați.

— Ia loc, îi zise el, arătând spre una din perne.

Zayyad se înclină spre el, cu mâna pe cuțitul de la brâu.

— Nu mă invita tu să stau în propria mea casă.

— N-am vrut să fiu lipsit de respect.

— Dacă n-ai vrut, atunci ridică-te.

Aziz rămase pe gânduri. În cele din urmă, se supuse. Zayyad își reluă locul în fotoliu, fiul de târfă scosese paie printr-o gaură din pânză! și-l măsură pe irakian de pe tronul său. Abia acum putea să converseze în voie.

— Ai dormit bine? îl întrebă el pe Aziz.

— Mulțumitor.

— Mă gândeam că te-a deranjat soarele. Are prostul obicei să

strălucească drept în fața omului când doarme după ora prânzului. Este foarte neplăcut.

Aziz îl privi jignit. Bătu din palme să i se aducă cafeaua. Intră Hamdah. Zayyad țipă la ea și-o trimise înapoi în bucătărie.

— S-a întâmplat ceva, Zayyad Hass'an?

— Da. Din cauza ta. A ta și a clovnilor, hoților și a altor gunoaie cu care te-ai înhăitat. Mă refer, desigur, la Șoimii Bagdadului. Poate că șoimi nu este un cuvânt potrivit. Mai degrabă vulturi.

Aziz își termină micul dejun și își șterse degetele pline de grăsime pe uniformă.

— Și-au întins tabăra în livada noastră de măslini. Ne iau bucatele și nu plătesc pentru ele. Ne insultă femeile – le fac ochi dulci când se duc la fântână. Ieri, de exemplu, doi din oamenii tăi au luat un catâr și nu l-au înapoiat proprietarului. Oamenii se tem că au mâncat bietul animal după ce au obținut oarecare satisfacție sexuală.

— Și ce-ai vrea?

— Aș vrea ca oamenii tăi să se comporte ca niște soldați adevărați, dacă asta se pretind a fi, nu ca niște fiare. Acesta este satul nostru. Ar trebui să aveți o atitudine prietenoasă, nu de cuceritori. Oamenii de aici sunt săraci. Vor să fie plătiți pentru mâncarea lor și nu vor să li se fure și puținele lucruri pe care le-au agonisit.

— Deci vreți să vă duceți viața ca și până acum și să vă apere alții pământurile de evrei?

— Nu evreii ne îngrijorează pe noi.

— Am venit să vă protejăm. Ați putea cel puțin să fiți recunoscători pentru sacrificiul nostru.

— În ceea ce mă privește, nu-mi pasă de Palestina, îmi pasă doar de satul meu. Majoritatea oamenilor noștri nu sunt așa de umblați ca Șoimii Bagdadului. Mulți din ei n-au plecat niciodată din acest loc. Aceasta este Palestina pentru ei. Și văd cum este jefuită.

Aziz dădu din mână.

— Îmi pare rău pentru catâr. Probabil că a fost o neînțelegere.

— Ce anume, faptul că s-au regulat cu el sau faptul că l-au mâncat?

— O să discut cu oamenii mei.

— Îți mulțumesc, colonele. Ar trebui să le amintești, de asemenea, de frăția arabă. Este o noțiune nouă pentru mine, dar eu sunt bătrân. Fiul meu m-a informat că acesta este motivul pentru

care sângele evreilor va curge ca un râu pe Bab el-Wad. Mă rog, dacă va curge.

— Doar nu te aștepți ca oamenii mei să vină aici să-și sacrifice viețile fără să primească nimic în schimb?

— Nu, eu unul nu mă aștept. Însă câțiva din sărmanii mei felahi s-au așteptat, dar ei sunt oameni simpli. Sper totuși că nu este o crimă să fii un om simplu.

— O să discut cu soldații.

— Îți mulțumesc, zise Zayyad. Și încă ceva.

Se aplecă înainte.

— Dacă mai îndrăznești vreodată s-o tratezi pe nora mea ca pe servitoarea ta personală, o să-ți tai inima și o să ți-o vâr pe gât.

— Poate că așa ai fi făcut acum douăzeci de ani! zise Aziz.

Apoi se înclină într-o parte și trase un vânt urât mirositor. Pe urmă, se ridică și ieși.

O duhoare grea și înțepătoare gâdilă nările lui Zayyad. Acum douăzeci de ani! își spuse el. Mă subestimează!

Halal frăție arabă!

Ierusalim.

De-a lungul Ierusalimului, toate comunitățile fuseseră încercuite. Acum, cartierele evreiești și arabe erau despărțite prin sârmă ghimpată. Cartierul evreiesc din Orașul Vechi rămăsese aproape complet izolat, iar autobuzul reprezenta singura legătură cu lumea exterioară pentru străvechile comunități religioase care locuiau acolo.

Autobuzului numărul doi îi trebuiau doar cinci minute să străbată Orașul Nou, prin Poarta Jaffa, de-a lungul zidurilor cartierului armenesc, spre capătul sudic al Străzii Evreilor. De când se anunțase împărțirea Palestinei, aceste cinci minute deveniseră o eternitate pentru fiecare evreu care intra acum în Orașul Vechi.

În dimineața aceasta, majoritatea pasagerilor din autobuz erau Palmaciniki; băieții se îmbrăcaseră ca studenți yeshiva, cu bucle false prinse de-o parte și de alta a capului și uniforme sub hainele lungi de gabardină. Era destul ca să-i păcălească pe englezi, dar lui Sarah nu-i trebuia decât să-și arunce o privire în autobuz ca să-și dea seama cine era un Palmach și cine nu. Se vedea după poziția umerilor și cearcănele de sub ochi.

Soldații englezi examinară noile acte de identitate ale lui Sarah la punctul de control de pe Șoseaua Jaffa; o prezentau drept soră de caritate la Spitalul Hadassah, unde personalul medical se afla în

interiorul zonei asediate. O percheziționaseră și pe ea dar nu la fel de insistent ca pe bărbați, din fericire, mai ales că își prinsese sub fustă, de fiecare parte a coapselor, diverse părți componente ale unei arme Sten.

Se uită prin crăpătura din obloanele de oțel trase la ferestre. O patrulă a armatei britanice, o mașină blindată și două jeepuri îi escortau printre baricadele arabe. Fețele de pe stradă erau posace, ba chiar ostile. Când recunoscură albastrul palid al autobuzului Egged, câțiva arabi ridicară pumnii și strigară insulte. Alții scuipau și aruncau cu pietre.

În autobuzul întunecat, domnea o liniște desăvârșită, își imagina că simțea mirosul fricii, un amestec rânced de sudoare și zăpușeală. Sarah avea impresia că trecea prin porțile iadului. Se întreba dacă va mai ieși vreodată din zona aceea.

Poc!

Altă piatră lovise autobuzul. Băteau cu pumnii în metal.

Sarah încercă să-și stăpânească frica. Se uită în jur la camarazii ei Palmaciniki. Priveau printre crăpături, la fel ca și ea. Doar adevărații yeshivim se uitau la ea cu un amestec de uimire și resentiment.

Deodată, șoferul strigă:

— Ticăloșii ne părăsesc!

Sarah alergă în partea din față a autobuzului. Văzu patrula britanică virând pe Șoseaua Mamillah. Turnurile Porții Jaffa se înălțau dinaintea lor. Se ridicase o baricadă – câteva camioane furate și mașini vechi blocau drumul. Se strânsese o adevărată mulțime să-i întâmpine – patruzeci-cincizeci de arabi înarmați cu puști și cuțite.

Poate că britanicii știau de ambuscadă, se gândi Sarah, sau poate hotărâseră că n-aveau nimic de câștigat dacă ajutau câțiva evrei. Oricum, indiferent care ar fi fost motivul, îi lăsaseră singuri.

Mai erau încă trei fete Haganah în autobuz. Una din ele își smulse bluza. Își prinsese două grenade cu leucoplast pe piept, sub sutien. Unul din studenții yeshiva sări în picioare, strigând:

— Acoperă-te, târfă!

Un băiat Palmach îl împinse la loc pe scaun.

— Unde este pudoarea ei? protestă tânărul învățat.

— Nu-i vreme de pudoare când trebuie să ascundem grenade.

Fata îi ignoră pe amândoi. Alergă spre gura de ventilație din fața autobuzului, iar alt Palmacinik o ridică de talie. Deschise

capacul ventilatorului, trase arcul grenadei și o aruncă în baricadă.

Avu efectul unei pietre azvârlite într-o baltă. Arabii o luară la fugă în toate direcțiile. Peste câteva secunde, grenada explodă cu un sunet asurzitor, ridicând o trombă de fum cenușiu. Când se limpezi aerul, văzură zece trupuri chircite pe pământ.

Una din mașinile blocadei fusese aruncată pe-o parte de explozie. Șoferul autobuzului băgă în viteză și trecu izbindu-se de un camion. Sarah căzu pe podea.

Apoi intrară pe străzile pavate ale citadelei. Yeshivimii gemeau alarmați. Unul din ei alunecase și își zdrobise nasul. Se întinsese pe podea cu mâinile pe față. Îi șiroia sângele printre degete.

Strada Evreilor.

Coborâră din autobuz și se strânseră în grupuri mici, uimiți de norocul lor. Își băgară degetele în găurile lăsate de gloanțe în caroseria mașinii și se mirară cum de reușiseră să scape.

— N-am auzit când au tras în noi, îi spuse Sarah fetei care aruncase grenada.

— Nici el, îi răspunse tânăra.

Doi Palmaciniki scoteau un cadavru din autobuz.

— Unul de-ai noștri? se interesă Sarah.

Fata clătină din cap.

— Nu. Un yeshivim adevărat.

Bărbați evrei îmbrăcați în negru din cap până-n picioare se adunară în jurul lor. Sarah observă că ostilitatea zugrăvită pe fețele lor nu se deosebea prea mult de cea întipărită pe chipurile arabilor aflați de partea cealaltă a zidului. Un rabin ieși din mulțime, examină mortul și-i amenință cu pumnul.

— Uite ce-ați făcut. De ce nu ne lăsați în pace?

Începuse asediul Ierusalimului.

Rab'allah.

Steagul sionist alb-albastru flutura în bătaia vântului pe Domul Stâncii, cel mai mare altar musulman din Orașul Sfânt. Era o imagine înfricoșătoare și tinerii din sat urlau de furie și jurau să se răzbune.

— Evreii au profanat moscheea! strigă Izzat. Atâta timp cât ei se află încă în al-Quds, Orașul nostru Sfânt, nici un bun musulman nu poate dormi liniștit.

— Să-i omorâm pe evrei!

— O să-i aruncăm pentru totdeauna din Orașul Sfânt!

Se auzi un urlet de furie din ușă și toate capetele se întoarseră

în direcția aceea. Rishou se îndreptă șchiopătând spre Izzat și-i smulse ilustrata din mână.

— Ești un mincinos!

— Pozele nu mint! zbieră Izzat, însoțit de urlete de aprobare din partea felahilor.

Toți știau că nu se putea falsifica o fotografie.

— Steagul a fost desenat. Până și-un copil și-ar da seama de asta.

— Întreabă-ți felahii dacă li se pare o minciună!

— Ce vrei de la acești oameni, Izzat?

— Tu nu ești arab? fotografia aceasta nu te face să-ți fiarbă sângele în vene?

— Ai fi în stare să târăști tot satul la Ierusalim să lupte? dacă tot trebuie să luptăm împotriva evreilor, hai s-o facem aici, pe pământul nostru.

— Evreii au profanat moscheea!

Felahii își exprimară din nou protestele și Rishou trebui să strige ca să se facă auzit.

— Dacă ar fi profanat moscheea, am fi auzit la Radio Damasc!

Dar felahii nu-l mai ascultau. Izzat își alesese momentul potrivit să iasă din cafenea, urmat de felahi.

Rishou îi urmări din priviri cum se îndepărtau. Allah să mă ajute în durerea mea! izzat deține acum puterea pe aceste dealuri. Rishou se uită la ilustrata din mâna lui, o rupse în bucățele mici și o aruncă pe covor.

— Tipul ăsta este un adevărat leu, zise o voce.

Rishou privi în jur. Aziz, „colonelul” Irakian, stătea într-un colț. Bea cafea și înfuleca halva.

— Oare Șoimii n-au de gând să se alăture tinerilor noștri lei în lupta pentru eliberarea Ierusalimului? îl întrebă Rishou.

Aziz ridică din umeri și își băgă încă o bucată de halva în gură.

— Ați venit aici să luptați sau să mâncați?

— Nu am primit nici un fel de ordine.

— Așa că ne mâncați mâncarea și dormiți în hambarele noastre, în timp ce tinerii din sat se bat în locul vostru.

— Nu fac decât să arunce cu pietre. Când va începe lupta adevărată, vom fi acolo.

— Ba nu, dacă se va da o luptă adevărată, vor avea nevoie de soldați adevărați.

Rishou ieși șchiopătând. Izzat organizase transportul. Acum,

aveau mașini personale încă patru săteni, în afară de el, bărbați care câștigaseră bani buni muncind pentru englezi înainte de evacuare. Mașinile erau aliniate în piață, iar șoferii își ambalau motoarele, claxonând asurzitor.

Femei îmbrăcate în negru ieșiră în fuga din case să toarne lapte de capră sub roți, ca să le fie de bun augur. Bărbații își ocupară locurile, strângând în mâini puști și revolvere vechi. Rishou îl văzu pe Ali sărind în Humber-ul paradit al lui Izzat. Peste câteva secunde, o porni uruind pe drumul către Ierusalinm.

Orașul Vechi.

Cartierul evreiesc din Orașul Vechi conținea inima și sufletul istoriei evreiești. Era ridicat pe același deal unde Solomon își construise templul cu trei mii de ani în urmă, când Ierusalimul fusese capitala Iudeii. În 600 î. d. Ch, Templul fusese dărâmat de babilonieni, dar apoi, se înălțase un al doilea templu, în același loc.

Însă, după revolta lui Ben Kochba din 70 d. Ch., întregul oraș fusese ras de pe suprafața pământului din ordinul împăratului Hadrian. Se pusese bazele unui nou oraș roman, în care evreii nu aveau voie să intre. Acesta a fost începutul diasporei.

Dar o parte din zidul vechi al templului supraviețuise și, peste câteva secole, după ce Imperiul Roman dispăruse în istorie, evreii se întoarseră în orașul antic, mulțumindu-se să trăiască în sărăcie, sub pietrele sacre, în timp ce așteptau venirea lui Messia.

De-a lungul secolelor, patru comunități separate se dezvoltaseră în Orașul Vechi; învățații evrei indigeni, cunoscuți sub numele de Uitații de Dumnezeu; călugării creștini care venerau locurile lor sfinte din jurul Bisericii Sfântului Mormânt, construită pe locul răstignirii lui Isus; musulmanii, adunați în jurul Domului Stâncii, care conținea amprenta Arhanghelului Gavril; și armenii, cei mai timpurii creștini, veniți în Palestina să scape de persecuție în secolul al IV-lea.

Ierusalimul căzu, pe rând, sub stăpânirea bizantinilor, cruciaților, mamelucilor și otomanilor. În secolul al XVI-lea, Suleiman Magnificul a construit un zid masiv în jurul orașului, despărțindu-l de celelalte așezări care vor ființa mai târziu. După prăbușirea Imperiului Otoman, la sfârșitul primului război mondial, britanicii se bucuraseră de scurta lor supremație de treizeci de ani.

Dar Orașul Vechi, în sine, rămăsese neschimbat, un amestec incandescent de legende și aspirații ale creștinilor, musulmanilor și evreilor, o lume misterioasă, ascunsă în spatele zidurilor trandafirii

ale lui Suleiman.

Cartierul evreiesc era o zonă de numai patru sute cincizeci de yarzi lungime și trei sute lățime, între Poarta Zion și Poarta Dung. În acest ghetou de bazare întunecate și alei străvechi, două mii de evrei habotnici trăiau în sărăcie, înconjurați de mai bine de cincizeci de mii de arabi.

Deși se afla la mai puțin de jumătate de milă de magazinele de modă de pe Bulevardul Princess Mary, viața din ghetou se desfășura aproape la fel ca pe vremea lui Christos. Evreii trăiau așa cum trăiseră de secole, fără să caute sau să le pese de legăturile cu lumea exterioară. Depindeau aproape în întregime de emisarii care mergeau în SUA și Anglia să obțină halukas – ajutoare – pentru ei.

Se îmbrăcau uniform în gabardină neagră și pălării negre cu boruri late, dedicându-și viața studiului scripturilor. Fiecare acțiune a lor era prescrisă de legile religioase. O femeie care-și deranja soțul din cititul cărților sale sfinte risca divorțul.

Douăzeci și șapte de sinagogi și centre de pregătire a rabinilor – yeshiva – se ridicau pe aleile și străzile întortocheate, înguste și abrupte. Istoria era prezentă aici. Într-un colț din Sinagoga Elihayu Hanavi, un scaun dărăpănat din lemn mai aștepta încă întoarcerea profetului Ilie.

Dar lumea pătrunsese în cele din urmă dincolo de aceste ziduri, împânzind acum Strada Evreilor. Pe zi ce trecea, holocaustul care se adunase pe străvechiul pământ al Canaanului devenea tot mai greu de ignorat.

Cartierul General Haganah din Orașul Vechi se afla la Tipat Chilav, Picătura de Lapte, o clinică fondată cu mulți ani în urmă pentru a da lapte copiilor oropsiți. Garnizoana era comandată de un anume Aaron Kaplan, un evreu ortodox din New York, care fusese căpitan în armata SUA după debarcarea din Normandia. Unitatea sa intrase prima într-un lagăr din nordul Germaniei, numit Dachau, iar această experiență îl impresionase profund. La sfârșitul războiului, se oferise voluntar pentru Yishuv din Palestina. Purta ochelari cu rame groase și avea aerul unui profesor de colegiu obsedat de performanțele slabe ale echipei sale de baschet. Se încrunta tot timpul, încrețindu-și fruntea.

Când intră, Sarah îl văzu studiind o hartă mare a Orașului Vechi, prinsă pe perete.

— Stai jos, Sarah, o îndemnă el arătând spre un scaun de partea cealaltă a biroului.

El și Sarah purtau amândoi noul costum Haganah: cămașă și pulover kaki. Sarah era îmbrăcată în șort, iar Kaplan în pantaloni măslinii de doc. Ambele articole erau obținute din Italia, din rezervele armatei SUA.

— Este ca și când ai încerca să bagi o caracatiță într-o plasă, zise el încruntându-se. Când întărești apărarea într-un loc, arabii găsesc un punct slab în altă parte. Totuși, s-ar putea rezolva cu câțiva bărbați curajoși. Sau femei curajoase, bineînțeles. Ai mai fost asediată vreodată, Sarah?

— Nu, domnule.

O dată cu noile uniforme, în Haganah începuse să se ia în considerare gradul.

— Nici eu. În Europa mergeam mereu înainte. Va fi cu totul diferit de celelalte bătălii pe care le-am dat până acum.

Mă întreb dacă va rezista? se gândi Sarah. Orice bun comandant de kibuț știe cum să trăiască sub asediu. Au făcut-o de când se știu. Aș fi vrut ca Yaakov să fi fost aici.

— Care este situația, domnule?

Kaplan se aplecă spre ea.

— Ia spune, Sarah, arăt eu a om fericit?

Fata clătină din cap.

— Nu, domnule.

— Ai dreptate. În primul rând, armenii au rupt legătura cu noi. Ne făceau rost de mâncare și de apă. Acum trebuie să ne bazăm pe englezi. În al doilea rând, nu avem suficienți oameni și arme. Ieri, când am venit, am mituit câțiva soldați englezi și am făcut rost de un autobuz și trei taxiuri. Dar întreaga noastră forță de luptă se ridică la o sută douăzeci de Palmach și Haganah, bărbați și femei la un loc. În al treilea rând, principalele noastre arme sunt revolverele, plus câteva mitraliere Sten și grenade de mână. Nu avem decât mortiere de doi inchi, trei mitraliere grele Lewis, douăzeci de pușți și câteva soiuri de explozibile. Singurul lucru care nu ne lipsește sunt arabii. Acum, când armenii s-au dat dispăruți, ne înconjoară din toate cele patru părți.

Sarah se aplecă și ea spre Kaplan.

— Da, dar care sunt veștile bune?

Expresia lui Kaplan rămase neschimbată.

— Vestea bună este că Ben-Gurion ne-a trimis o telegramă în care ne urează succes.

Sarah zâmbi.

— Avem un plan de apărare, domnule?

— Se va da o luptă pe viață și pe moarte, ca la Berlin și Stalingrad, fereastră lângă fereastră, acoperiș lângă acoperiș, casă lângă casă. Va fi Ziua Țintașilor de Elită. Imaginează-ți că ești într-un tranșeu din primul război mondial și vei fi în stare să-ți păstrezi viața.

— Apărarea noastră trebuie divizată în două zone separate.

Se ridică și puse un deget pe hartă.

— Strada Evreilor. La vest, porțiunea se întinde spre o mică pantă, către cartierul armenesc, iar la sud coboară spre Poarta Zion și valea Kidron. Acolo, situația nu este chiar așa de rea. Aici suntem expuși; la nord și la est.

— Iată cele două poziții cheie. Uite Sinagoga Varșovia, în colțul de nord-est. Clădirea are trei etaje și este construită în curte. Există și un colegiu pe lângă sinagogă, dar am evacuat toți studenții. L-am preluat în întregime.

— La est se află o alee îngustă, numită Strada Scărilor. Aici, în capătul îndepărtat se înalță Nissan Bek, cea mai înaltă clădire din întreg cartierul. Domină toată zona, așa că este esențială pentru apărarea noastră.

Ușa se dădu de perete și-un rabin bătrân, cu barbă cenușie se năpusti în cameră. O claie de păr se revărsa de sub pălăria lui neagră, cu boruri late. Părea la fel de lat pe cât era de înalt și prima impresie a lui Sarah fu cea a unui taur ofilit, cu ochelari cu rame aurite.

Dar absurditatea acestui spectacol se risipi complet când omul deschise gura. Avea vocea aspră a unui cleric, care studia scripturile de-o viață.

— Ești o oroare în fața lui Dumnezeu!

Kaplan clipi repede din ochi și se ridică.

— Poftim?

Rabinul întinse degetul acuzator în direcția lui Kaplan.

— Tocmai am descoperit că bărbații și femeile aduși de tine dorm împreună noaptea, în colegiul Sinagogei Varșovia! ai transformat un loc sfânt într-un adăpost pentru târfe și păcătoși!

Kaplan își scoase ochelarii și-i șterse cu o batistă albă.

— De ce nu vrei să stai jos, rabine Silverberg?

Rabinul se făcu că nu-l aude.

— Te rog să pui capăt imediat acestei nelegiuiri. Scoateți târfele din sinagoga mea!

— Nu sunt târfe, rabine! protestă Kaplan pe un ton blând.

— Păcătuiesc într-un loc sfânt.

— Nu dorm decât două-trei ore pe noapte, rabi și cred că sunt prea obosite să păcătuiască.

— Ai sau nu de gând să le scoți de acolo?

— Cred că nu prea înțelegi situația. Aceste târfe, așa cum le numești, sunt niște soldați la fel de destoinici ca și bărbații. Poate că dorm temporar în aceleași barăci.

— Deci trebuie să recunoști asta!

— Dar sunt o unitate de luptă. Or să vă apere. Așa că merită mai multă considerație.

— Să ne apere? de cine? nu v-am cerut noi să veniți aici! dacă ați pleca, totul ar fi în ordine. Am trăi în pace cu vecinii noștri arabi, la fel ca și până acum!

— De fapt, rabine Silverberg.

— Cine este aceasta?

Rabinul o remarcase abia acum pe Sarah. Se înroșise la față în timp ce se uita la picioarele ei goale.

— O cheamă Sarah Lan.

— Femeie, îmi ofensezi privirea! strigă el și ieși.

Kaplan își puse la loc ochelarii pe nas și se așeză.

— Rabinul Silverberg, zise el după un timp.

— Toți sunt la fel ca el?

Kaplan ridică din umeri.

— Se pare că în toți acești ani când noi ne-am rugat pentru Ierusalim, Ierusalimul nu s-a rugat pentru noi.

Rab'allah.

Aziz se instală în fotoliul lui Zayyad Hass'an și bătu din palme să i se aducă ceașca de cafea. N-avea astâmpăr. Știa de ce, bineînțeles. Trecuseră luni de zile de când nu mai avusese o femeie și, în fiecare dimineață își simțea membrul tare ca fluierul piciorului. După ce o să ardă kibuțul, va avea grijă să-și ia una din evreicele acelea cu picioarele goale și să se distreze cu ea înainte să-i taie gâtul.

Dar, între timp.

Când Hamdah se aplecă să-i toarne cafeaua din vasul de aramă, îi căzu vălul de pe față. Nu arată rău, se gândi Aziz. Și nu era nici prea bătrână. Se întrebă cum o fi în rest și-l apucă din nou neastâmpărul. Se plictisise să stea în satul ăsta dezgustător și să mănânce mâncarea asta împuțită. Poate că era timpul să se distreze;

doar merita o răsplată pentru sacrificiul lui.

Zayyad spusese că aceasta era văduvă, așa că nu trebuia să se teamă că dădea buzna în cireada altuia. Probabil că nu mai simțise de mult un membru tare de arab; îi lipsea, mai mult ca sigur.

Hamdah își puse vălul la loc. Se pregătea să plece, dar o prinse de încheietură.

— Vino să stai jos, îi spuse el.

Femeia clătină din cap și încercă să se elibereze.

— Ți-am spus să vii să te așezi. N-o să-ți fac nici un rău.

— Nu.

— Ți-am spus să vii aici.

Începuse să se înfurie.

Aruncă ibricul de cafea spre el și lichidul fierbinte i se scurse pe braț. Pe numele sfinte ale lui Allah, va aduna tot satul aici. O lovi peste față și o dărâmă pe covor.

Căzuse pe spate uimită, cu fustele negre strânse în jurul coapselor și haina ruptă la umăr. Vălul era sfâșiat și părul ei negru i se revărsa peste față.

Aziz simți o dorință nestăpânită în vintre. Îngenunche între genunchii ei și-i prinse brațele sub cap.

— Să nu spui că nu vrei, râse el.

Țipă din nou, așa că o lovi ca s-o amuțească. O prinse cu degetele de guler și-i sfâșie haina. Era grăsuță, cu sâni maronii, planturoși și un adevărat tufiș de păr pubian. Strânse în pumni tivul fustei și i-l băgă în gură. Apoi, își scuipă în palme să se umezească și se împinse între picioarele ei!

Aproape o străpunsese când mica ticăloasă se răsuci și se trase în jos. O lovi din nou. Femeia scânci ca un cățeluș și rămase liniștită, gâfâind și gemând.

Acum îi plăcea.

Viața de soldat își avea avantajele ei.

Nu se auzeau strigăte.

Când Zayyad ajunse în prag auzi niște zgomote și își dădu imediat seama despre ce era vorba. Ritmul dragostei și gemetele animalice ale unui bărbat erau de neconfundat.

Zayyad scoase cuțitul de la brâu, se duse în spatele casei, se strecură încet pe la intrarea femeilor și pătrunse în bucătărie. Așteptă câteva minute să se acomodeze cu lumina. Apoi, se îndreptă în picioarele goale spre sufragerie.

Aziz stătea întins între coapsele lui Hamdah, cu brațele întinse,

zdrobindu-i încheieturile sub greutatea lui. Era sânge pe dinții lui Hamdah și avea ochii umflați și vineți. Se deschiseră puțin când îl văzu pe Zayyad peste umărul lui Aziz; dar nu scoase nici un cuvânt.

Irakianul gemea, râdea și murmura ceva în dialectul lui. Bucile lui păroase se încordau și se relaxau ca niște bojoci. În sus și-n jos, în sus și-n jos.

Armata Arabă de Eliberare, își spuse Zayyad. Uite cum îi salvează de evrei.

Zayyad făcu un pas înainte și-i tăie gâtul.

Trupul lui Hamdah era acoperit de sânge negru, lipicios. Se rostogoli într-un colț și izbucni în plâns.

Aziz nu-și dăduse încă sfârșitul. Grohăia ca un porc.

— Taie-i testiculele și vâră-i-le pe gât! suspină Hamdah.

— L-am ucis. Nu-ți ajunge? acum, du-te să te speli pe față și să-ți pui niște haine curate! pe urmă, adu-o pe Rashedah. Va trebui să-l îngropăm undeva, așa încât să nu-l găsească câinii.

Aziz își dădu duhul în cele din urmă. Picioarele lui tresăriră pentru ultima oară și rămase nemișcat. Hamdah se târî afară din cameră în patru labe.

Zayyad își șterse cuțitul de cămașa irakianului. Deci. Ce era de făcut? dacă nu-i găseau corpul, soldații lui Aziz vor crede că pur și simplu a dezertat. N-ar fi fost nici primul, nici ultimul. Era mai bine așa. Zayyad nu va mai avea de înfruntat represaliile împotriva familiei sale.

Se încruntă dezgustat. Aziz sângerase pe covorul său de rugăciune și pătase imaginea Domului Stâncii, brodată cu mătase fină. Ce păcat. Prețuise mult această comoară, păstrată în clanul său de generații.

Acum, va trebui s-o ardă.

Orașul Vechi.

Lăsară în urmă Humber-ul, lângă Poarta Damasc, și intrară pe jos în cartierul evreiesc. Era târziu, după-amiază, și străzile străvechi păreau aglomerate; dar mulțimea se rărea pe măsură ce se apropiau de cartierul evreiesc. Când ajunseră la umbra marelui Nissan Bek, rămaseră singuri.

Erau șase oameni, conduși de Izzat; Ali se străduia să țină pasul cu ei. Domul sinagogii se înălța dinaintea lor, acoperit de zăpadă. De undeva, din interiorul cartierului evreiesc, psalmii erau purtați pe alei de aerul rece de decembrie.

Izzat se opri la colț, la douăzeci de pași de zidurile sinagogii. Se

lăsase o liniște cumplită. Își imagina că evreii din Nissan Bek auzeau fiecare șoaptă.

Se adresă Luptătorilor, ținând o grenadă în pumnul drept:

— Vom arunca grenada în Nissan Bek! dacă vedem vreun evreu, îl împușcăm!

Nu-i răspunse nimeni. Fervoarea religioasă care pusese stăpânire pe ei în cafeneaua din Rab'allah îi părăsise acum.

Izzat dădu grenada unuia dintre felahii din Rab'allah, un bărbat numit Ahmad.

— Îți las ție această onoare, Ahmad. La noapte, femeile îți vor cânta imnuri de slavă în fiecare sat din Iudeea.

Ahmad se uită la ea de parcă ar fi fost propria lui inimă scoasă din piept, palpitând încă în palma lui. Își umezi buzele și se uită la ceilalți. Camarazii lui îl aprobară din cap, să-l încurajeze.

— Ce trebuie să fac? șopti el.

— După ce te apropii de una din ferestre, scoți cuiul și o arunci înăuntru.

Ahmad ezită.

— Vrei să-i dau altcuiva această onoare? îl întrebă Izzat.

Ahmad făcu semn că nu. Inspiră adânc și porni în direcția marii sinagogi. Nu făcuse mai mult de douăzeci de pași când strigă și căzu pe spate. Murise înainte să se stingă ecoul glontelui. Grenada îi alunecase din mână.

Izzat îmbrățișă zidul. Ceilalți îl imitară, întristați de soarta camaradului lor.

— Probabil că sunt în turnul sinagogii, zise el.

Dincolo de alee, o scară de lemn ducea la acoperișul plat al unei case cu două etaje.

— Dacă am putea să le abatem focul, m-aș ocupa eu de țintașul de acolo.

Nu se mișcă nimeni.

— Acum o jumătate de oră, toți erați gata să mă urmați în Paradis! șuieră Izzat. Dar este de ajuns să tragă câțiva evrei cu pușca și vă înspăimântați cu toții!

Ali se uită pe caldarâm. Un fir de sânge se scurgea pe pietre.

— Nu există nici un bărbat printre voi? exclamă Izzat.

— Mă duc eu, spuse Ali.

Din cupola Nissan Bekului, cinci ferestre priveau în toate direcțiile Orașului Vechi. Sub dom se afla o galerie susținută de trei arcade – locul femeilor în sinagogă; în religia mozaică, femeile se

roagă separat de bărbați, ca să nu-i distragă. Acum, această suprafață circulară, care domina străzile oferea o poziție ideală pentru apărare.

Pergamente talmudice vechi de două sute de ani fuseseră folosite să baricadeze ferestrele. O ușă veche fusese adusă din pivniță și suspendată cu frânghii de acoperișul turnului. Un trăgător stătea întins pe burtă, pe ea, cu pușca îndreptată spre stradă. Se înfășurase într-o pătură ca să se apere de frig.

Îl chema Roberto; era un evreu italian din nordul Italiei. Ceilalți Palmaciniki din unitatea sa spuneau că fusese la Auschwitz, dar Roberto nu discuta niciodată despre așa ceva. De fapt, vorbea foarte puțin.

Sarah se chircise la fereastră.

— Vezi ce se întâmplă? șopti ea.

Acustica sălii îi purta cuvintele în liniștea din jur.

Roberto reîncărcă arma și cercetă strada prin cătarea puștii sale britanice Lee Enfield, cu degetul pe trăgaci.

— Se gândesc, zise el într-o ebraică stâlcită.

— Poate că i-ai speriat.

Roberto încercă să-și sufle în palme ca să-și mai dezmorțească degetele. Îi ieșeau aburi din gură.

— Vor încerca din nou.

Dacă or s-o facă, se gândi el, nu vor avea mai mult noroc decât camaradul lor. Roberto se mândrea cu talentul său. De-abia ajungea la genunchiul tatălui său când se dusese pentru prima oară la vânătoare pe dealurile din apropierea satului său, lângă lacul Maggiore. Vânatul consta, în special, din rațe sălbatice. Prima lui pușcă era mai mare ca el. Când ajunsese la vârsta confirmării, putea să nimerească un iepure în fuga de la o sută de pași.

Pe atunci nu se gândise că această îndemânare îi va fi folositoare mai târziu, pentru ținte mai mari.

Acolo!

O siluetă înaintă spre grenada aflată pe caldarâm la câțiva centimetri de arabul mort. Trase.

În același timp, pe acoperișul clădirii de vizavi, se observă o mișcare. Un glonte se înfipse în zidăria de deasupra capului său și ricoșă, învârtindu-se în jurul domului ca o albină.

Sarah trase și ea de două ori spre acoperiș.

— L-ai nimerit? șuieră Roberto.

Sarah se uită peste baricada improvizată.

— Nu știu!

Roberto își îndreptă privirile către stradă. Alt cadavru zăcea cu fața-n jos, lângă primul. Îl nimerise direct în piept, dar inerția îl aruncase înainte. Chiar și în clipa morții întinsese mâna după grenadă.

Nu era decât un băiețel. Păcat. Dar era arab.

Izzat se alătură celorlalți pe alee.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă unul din oameni.

— Mi s-a blocat pușca – minți Izzat. Dar am ucis câțiva. I-am învățat minte.

— Cred că Ali este mort. Nu putem să ne apropiem de Sinagogă. Este imposibil.

Izzat își agăță pușca de umăr.

— Amintirea lui va trăi în inimile și-n cântecele noastre. Chiar acum Allah îl primește în Paradis! sunt sigur că am ucis trei evrei. Hai să mergem să sărbătorim victoria!

Rab'allah.

Rishou parcă Plymouth-ul lângă casa tatălui său. Zayyad îl întâmpină în prag. Rishou îngenunche și-i sărută mâna.

— Dumnezeu să-ți dea zile multe, tată.

Zayyad era negru la față.

— Ți-ai găsit fiul?

Rishou deschise portiera din spate și luă trupul de pe banchetă. Băiatul atârna în brațele sale, cu ochii deschiși și fața plină de sânge. Avea sânge gros, închegat, în jurul gurii și pe piept.

— Am ajuns prea târziu, zise Rishou. Ali a murit ca un martir. A fost ucis în bătălia pentru Vechiul Ierusalim.

Zayyad se uită fix la nepotul său mort. În curând, întreg viitorul familiei sale va putrezi în pământ, deasupra Locului Unde A Murit Smochinul.

— Îi vom onora veșnic amintirea. O să-i spun mamei tale.

Rishou îl aduse pe Ali la el acasă. Se simțea ca și când ar fi înghițit pietre. Fie ca Allah să le dea destule zile evreilor ca să ajungă să-și îngroape proprii copii! se gândi el. Acum își pierduse amândoi fiii. Ce rău ar mai putea să-i facă acești Uitați de Dumnezeu?

Partea a optsprezecea.

PALESTINA, 1948

Sanhedriyya.

Era cea mai rece lună martie pe care o trăise vreodată, de parcă

Dumnezeu i-ar fi pedepsit pe toți. Temperatura scădea în fiecare noapte sub zero grade, iar norii se adunau cenușii la orizont. Aduceau lapoviță, grindină și ploaie, care îți băgau frigul în oase. Zilele erau reci și întunecate ca moartea.

Nu mai rămăsese petrol pentru sobă. Aprovizionarea orașului depindea de convoaiele zilnice care-și croiau drum peste ambuscadele din Bab el-Wad. Pe măsură ce treceau săptămânile, tot mai puține camioane reușeau să treacă. În oraș, rațiile zilnice pentru un adult se reduseseră la două uncii de margarină, un sfert de kilogram de cartofi și un sfert de kilogram de carne.

Meodovnik, Shoshan, Netanel și Kohn tremurau în hainele lor din piele de oaie, ude și urât mirositoare, strânși în jurul mesei. Ploaia îi lipise părul rar de cap lui Meodovnik, iar picăturile de pe ochelari sclipeau la lumina lumânării.

— Tocmai am primit niște vești de la oamenii mei de legătură din Haganah, îi anunță el. A fost atacat alt convoi la Bab el-Wad. Au fost distruse unsprezece camioane și trei mașini blindate. Convoiul a fost forțat să se întoarcă la Tel Aviv.

Tresăriră cu toții. Era pentru prima oară când un convoi nu reușea să treacă de baricade. Arabii tăiaseră artera evreiască a Ierusalimului.

— Ticăloșii! exclamă Netanel.

Meodovnik studie fețele din cameră.

— Situația din Orașul Sfânt este disperată. Ne-au pus cuțitul la gât și englezii s-au dat la o parte să vadă cum sângerăm. Și cei din Haganah ce fac? nimic. Absolut nimic!

— Vor să le rezolvăm noi treburile murdare, zise Shoshan.

— Lucrarea Domnului nu este niciodată murdară, îl corectă Kohn.

— Haganah trebuie respectați ca pionieri și paznici, spuse Meodovnik. Dar conducătorii lor au început să îmbătrânească. Se mai cred încă în anii '30. Ben-Gurion vorbește despre planul de separare de parcă i-ar conveni cuiva să cedeze o parte din Ierusalim. În acest oraș se află templul și moștenirea noastră. Avem mai multe drepturi decât oricine asupra Ierusalimului și Canaanului. Acesta este pământul nostru care ne-a fost promis de Dumnezeu și de Moise.

— Pe pământul lui Dumnezeu nu este loc decât pentru aleșii Lui. Nu există altă cale, nici practică, nici spirituală, decât să-i transferăm pe arabii de aici în țările musulmane vecine. Nu trebuie

să rămână nici un sat arăbesc în Palestina.

— Sunt de acord, zise Netanel. Haganah și conducătorii lor din Agenția Evreiască se mulțumesc numai să vorbească. Tata credea că putem discuta cu germanii și, drept rezultat, l-au ucis la Dachau. Dacă vrem să supraviețuim, va trebui să ne folosim armele.

Meodovnik scoase o hartă a Palestinei din haină și o desfășură pe masă. Șoseaua care șerpuia de-a lungul Bab el-Wad-ului era colorată cu cerneală roșie, ca o venă.

— Majoritatea atacurilor s-au concentrat de această parte, le explică el. Forțele arabe provin din mercenarii lui Kader și din Armata Arabă de Eliberare, precum și din bande locale aciuate prin sate. Se află patru așezări în apropiere: al-Naqb, Deir Jabr, Abu Far'a și Rab'allah. Satul ales pentru atacul nostru este Rab'allah.

— De ce Rab'allah? îl întrebă Kohn.

— Spionii noștri ne-au informat că majoritatea fedayeenilor provin din acest sat și, în plus, există, de asemenea, o companie a așa-numitei Armate Arabe de Eliberare încartiruită acolo.

— Să simtă și ei o dată cum este să fii atacat! spuse Netanel.

Kohn se încruntă.

— Câți oameni avem?

— Pentru această acțiune ne vom uni forțele cu cele ale grupului Stern. Vom alcătui două unități de luptă a câte o sută de soldați fiecare. Probabil că vom avea de înfruntat vreo sută de irakieni și tot atâția soldați neinstruiți.

— Atacul va avea loc noaptea. Un grup va înainta dinspre sud-vest, iar cel de-al doilea va aștepta la nord, de-a lungul șoselei spre Ierusalim. Orice arab care încearcă să scape va fi lichidat.

Îl aprobară din cap satisfăcuți. Păstrându-și avantajul surprizei și al armelor de calitate, vor da o lovitură zdrobitoare arabilor.

— Arabii trebuie să priceapă că vor avea de plătit dacă vor să se războiască cu noi, continuă Meodovnik. Trebuie să învețe că suntem pregătiți nu numai să ne apărăm, ci și să ripostăm.

— Și asta, la timpul potrivit! exclamă Netanel.

Ah, Amos, se gândi el, ce mult ți-ar place să auzi asta.

Orașul Nou.

Apusul semăna cu o pată murdară la vestul orizontului. Ambulanțele se adunau în stația de autobuz, în timp ce mulțimea aștepta convoiul de pe coastă pe pavajul alunecos. Vestea se răspândise ca focul într-o pădure uscată: azi, convoiul – patruzeci de camioane, două autobuze, opt mașini blindate – reușise să

treacă.

Primele camioane intraseră în piață. Se vedea că trecuseră prin baricadele de la Bab el-Wad; grenadele și lămpile de control lăsaseră urme adânci în caroserie, iar gloanțele ciuruiseră metalul. Multe din ele mergeau pe jantă, cu cauciucurile sfâșiate. Mașinile blindate erau urmate de autobuze placate cu oțel, cântărind câte opt tone fiecare. Aduceau oamenii din brigada Har-El, întorși, în sfârșit, din bătăliile de la Latrun și Kastel.

Se făcu liniște când se deschiseră ușile.

Mai întâi fură transportați răniții, însângerați, informii. Unii urlau de durere, alții își strigau mamele. Puritanii se uitau uimiți, tremurând de frig și de ură.

Sosiră primele ambulanțe; vaietul sirenelor răsuna în amurg.

Mulțimea se împingea înainte, plângând, sperând, strigând. Asher își croi drum printre oameni, cu mâinile vârâte în buzunarul paltonului. Îi sclipeau ochii-n cap. Nu se bărbierise de trei zile și avea părul încâlcit și murdar.

În spatele lui începură să înșire morții pe asfaltul umed. Strigătele de bucurie ale celor care se regăsiseră erau frânte de țipetele celor care-și găseau un prieten, un tată sau un iubit printre cadavre.

Asher se îndepărtă repede. Seara era rece și cenușie.

Se lipiseră bilețele peste tot: pe pereți, pe stâlpii de telefon, pe vitrine: „Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului nostru."

Fiecare nume reprezenta un evreu sau o evreică ucisă în luptele din nord, împotriva armatei lui Kader, înșirată de-a lungul coridorului vestic, sau chiar în Ierusalim.

„Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului nostru mort, Menachem."

Pe strada Ben Yehuda, trecură de ruinele blocului dărâmat când soldații englezi – bănuiți a fi Mosleyiți – parcaseră două mașini blindate înțesate cu explozibile, pe șosea, devreme de dimineață. Cincizeci de oameni muriseră în somn.

„Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului nostru mort, Michal."

La puțin timp după ce Asher plecase din Ierusalim, Armata Arabă de Eliberare, sub conducerea feldmareșalului Kaukji atacase Kfar Szold, un kibuț din nord, dar fuseseră respinși.

„Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului

nostru mort, Eli.”

Kaukji își îndreptase apoi forțele spre Tirat Zvi, un kibuț din Galileea.

„Să păstrăm un moment de reculegere în amintirea camaradei noastre, Esther.”

În luna martie fuseseră atacate Agenția Evreiască și sediul ziarului Palestine Post.

„Să păstrăm un moment de reculegere în amintirea camaradului nostru mort, Mordechai.”

În curând, englezii vor pleca. Apoi, masacrul va începe cu adevărat. Atunci, se gândi Asher, vor astupa toate găurile din zidurile Orașului Nou cu nume.

„Să păstrăm un moment de reculegere în amintirea camaradului nostru mort, Shimon.”

Marie se uită prin crăpătura ușii.

— Asher!

O deschise și-l îmbrățișă.

— Ce cauți aici?

— Shalom, Marie. Pot să intru?

Îl trase înăuntru. Era rece în apartament. Nu mai avea petrol pentru încălzit. Bucuria ei de moment când îl văzuse fu înlocuită de neliniște.

— S-a întâmplat ceva?

— Nu, brigada mea a fost rechemată la Ierusalim. Eu.

— Ridică din umeri. Am vrut să mă conving că ești bine.

Avea ochii roșii de oboseală și oroare. Stătea în mijlocul camerei, ca o creatură nocturnă, clipind din ochi, să se obișnuiască cu lumina.

— Stai jos, îi zise ea. Îți fac o cafea.

Își încălzi mâinile pe cana de cafea, contemplând noaptea prin fereastra în care se oglindea propriul său chip răvășit. Din cafea se ridicau aburi. Făcu semn spre geam.

— Ce-i asta?

— Cutia mea, zise fata, căznindu-se să zâmbească. Fiecare gospodină din oraș are una. La piață nu se găsesc legume, așa că am început să cultiv roșii. Nu ești mândru de mine? am devenit o bună kibuțnică.

— Din ce trăiești?

Ridică din umeri.

— Macaroane. Sardele. Dar fac rost și de ouă. Mă ajută domnul

Fromberg. Mai are încă legături cu arabii și îmi oprește câte două pe săptămână.

Văzând că nu-i răspunde, îi spuse:

— Le mai am încă pe cele din săptămâna aceasta. Ți-e foame? dacă vrei, ți le pregătesc.

— Îți amintești de Leon? o întrebă el. Probabil că l-ai întâlnit la kibuț. Un băiat înalt, cu păr blond. Mereu zâmbitor. Făcea parte din brigada mea. A fost rănit când luptam la Kastel. Nu l-am găsit până a doua zi de dimineață. Dar l-am auzit. I-au scos ochii și i-au umplut orbitele cu testiculele.

Se întoarse la fereastră.

— Nu, nu vreau ouă arăbești.

Își puse brațele în jurul corpului. Nu știa ce să facă.

— Ce mai știi de Sarah? zise ea, în cele din urmă.

— N-am văzut-o de luni de zile. Cred că este în Orașul Vechi.

— Îmi pare rău, Asher.

Își scoase țigările și chibriturile din haină și își aprinse una.

— N-ai de ce. Mie nu-mi pare.

— Nu vorbești serios. Nu-i așa?

Înălță din umeri.

— Este vorba de alt bărbat?

Încuviință din cap.

— Da, de alt bărbat.

— Dar Isaac?

Ochii lui deveniseră sticloși, de parcă s-ar fi uitat undeva în depărtare.

— Isaac? nu știai că nu este fiul meu? nu ți-a spus Sarah?

Trase din țigară să-și adune gândurile.

— Era gravidă cu Isaac când ne-am căsătorit. Presupun că a fost cel mai bun lucru pentru amândoi. Eu eram îndrăgostit nebunește de Sarah, iar ea avea nevoie de un tată pentru copilul ei. Am crezut că o să învețe să mă iubească, dar n-a făcut-o niciodată, bineînțeles.

— Al cui era copilul?

— Al unui vecin arab din satul vecin.

— Un arab?

— Isaac nu știe. Ne-am gândit amândoi că este mai bine așa. Dar, după ce m-am alăturat Brigăzii Evreiești în 1941, nu l-am mai văzut nici pe el, nici pe Sarah timp de patru ani. Legăturile n-au fost destul de puternice ca să ne țină împreună.

Lumânarea îi arunca umbre pe față – avea cearcăne negre sub

ochi. Arăta ca și când n-ar fi dormit de zile întregi.

— Uite ce este, n-am venit aici să te indispun cu necazurile mele. Eram îngrijorat pentru tine. Lucrurile se înrăutățesc. Cred că ar trebui să te scoatem de aici.

— Din Ierusalim?

— Din Palestina. În Legiunea arabă s-au infiltrat și ofițeri britanici. Nu sunt băieți răi. Au promis că-i lasă să treacă pe cei care.

— Nu plec.

— Dar Marie, tu nu ești evreică. Nu este lupta ta. Nu știu ce-o să pățești dacă.

— Nu plec.

— De ce?

— A început să-mi placă aici. N-am de gând să mă întorc în Germania și nu vreau să fiu o refugiată. Rămân.

Își ridică mâinile împăciuitor.

— Bine, bine, te cred. Îți mulțumesc pentru cafea. O să mai trec pe la tine când pot.

Se ridică să plece.

— Ai grijă de tine!

— Încotro te duci?

— Avem o baracă în Rehavia.

— Dar știu că nu vrei să te duci acolo. Rămâi. Poți să dormi pe sofa.

— Nu. Au existat prea multe sofale în viața mea.

Se îndreptă spre ușă ezitând.

— Apropo, nu știu nimic de Netya. Știu că voiai să mă întrebi.

Marie se ridică brusc și-l apucă de mână. Această reacție neașteptată o surprinse și pe ea. Închise ușa și-l trase înapoi în cameră.

— Acolo este frig, zise ea.

Clătină din cap.

— Te rog să nu faci asta, Marie. Să n-o faci dacă-l mai iubești încă pe Netya. N-aș mai suporta.

— Nu știu ce vreau, Ash. Va trebui să mă ajuți să mă hotărăsc.

— Marie, te-am iubit din ziua în care te-am văzut.

— Atunci rămâi, murmură ea.

Mintea îi spunea că îl iubea numai pe Netanel Rosenberg, deși acest om exista poate doar în închipuirea ei. Da, mintea ei îi spunea că iubea pe altcineva, dar instinctiv urma imboldul inimii.

Bab el-Wad.

Rafale de ploaie înghețată, mirosul de mucegai al acelor de pin și al lânei ude. Rishou se zgribulise lângă foc, cu ochii roșii de la fum. Ploaia se scurgea de pe crengile de deasupra capului pe sub gulerul hainei sale din piele de oaie, prelingându-i-se pe șira spinării.

Bab el-Wad era un loc oribil în această perioadă a anului, dar era singurul onorabil pentru un arab și un Hass'an. Ce altceva ar avea de făcut? să se ascundă ca Majid în vila lui din Sheikh Jarrah și să-și plângă afacerile ca un porc care scurmă după ultimele firimituri din teică?

Nu-l văzuse pe fratele său de luni de zile, dar bănui că nu-i mergea bine. Compania de Ulei de Măsline Hass'an dispăruse, bombardată de Irgun într-unul din raidurile sale; cât despre taxi, fusese „împrumutat" de Izzat și făcut praf când încercase să arunce o grenadă pe strada Ben Yehuda. Majid continua să facă afaceri pe piața neagră, mai mult ca sigur, dar cât putea să mai prospere după plecarea englezilor? ziua aceea nu putea fi departe. Sătenii care lucraseră de ani de zile la Barăcile Allenby și la Hotelul David se întorseseră la locurile lor de baștină.

Fiecare arab din Iudeea se înghesuia să se alăture lui Abdul Kader, nepotul Muftiului. Puștile și gloanțele se vindeau la fiecare bazar și tarabă; pe o pușcă veche Mauser luai o sută de lire în Orașul Vechi.

Într-adevăr, Abdul Kader era motivul pentru care își întinsele tabăra în noaptea aceea pe coama dealurilor înghețate. Aveau, în sfârșit, un conducător care știa să se bată, un om care dădea dovadă de inteligență și eroism. Kader se gândise că evreii își vor trimite convoiul a doua zi devreme și de aceea voia să fie pregătit.

Așa că așteptau.

Rishou încerca să nu se gândească ce se va întâmpla când jihadul împotriva evreilor va lua sfârșit; vor avea de luptat cu Izzat pentru autoritatea asupra Rab'allahului; cu noii effendi pentru pământurile lor. Dar mai mult decât orice, încerca să nu se gândească la Sarah.

Dacă va fi nevoie, își spuse el, o s-o ucidă și pe ea.

Rab'allah.

Nori negri se grăbeau să umbrească fața luminoasă a lunii. Era o singură santinelă – un bătrân cu barbă deasă, cenușie. Își sprijinise pușca de un alun și își ridicase hainele să urineze. Vântul

purta sunetele pe aripile sale.

Când termină, căscă, se întinse și își aprinse o țigară. Netanel îi distingea foarte clar trăsăturile la lumina chibritului. Pielea zbârcită îi atârna ca un portofel uzat.

Va fi ușor.

Prea ușor! ceva nu era în ordine.

Aici trebuia să fie o întreagă companie de irakieni. De ce o singură santinelă? părea ciudat, chiar și pentru niște arabi!

— Unde sunt bărbații? îi șopti el lui Meodovnik.

— Dorm.

— Dar o singură santinelă?

— Nu se așteaptă să fie atacați.

— Dar nu ți se pare prea de tot?

Meodovnik ridică din umeri în beznă și nu-i răspunse.

Era așa de frig. Acum, Netanel de-abia aștepta să înceapă ca să se mai dezmorțească. Înțepenise de atâta așteptare. Hai odată!

Se uită la cadranul luminos al ceasului său. Aproape ora patru. Trebuiau să treacă la atac!

Pământul era rece și umezeala îi pătrundea prin haină. Luna dispăru sub un alt pâlc de nori și nu mai putu distinge umbrele celorlalți Irguni din livadă. Dar le simțea dorința, nerăbdarea.

Flacăra țâșni deasupra satului ca o cometă, scăldând în roșu acoperișurile plate ale caselor. Bătrâna santinelă privi spre cer. Netanel se afla destul de aproape ca să distingă uimirea zugrăvită pe chipul său. Apoi, o rafală de mitralieră îl dărâmă pe spate, transformându-l într-un morman de zdrențe.

Netanel se ridică în picioare amorțit. Văzu și alte umbre desprinzânduse de jos, în jurul lui. Se sculau morții, însetați de răzbunare. Răsuna țiuitul grenadelor, răpăitul armelor și vibrația urii.

— Yehud Alainou! yehud Alainou!

Zayyad se trezi brusc din somn cu inima bătând să-i sară din piept. Încerca să-și alunge visul. Vorbise cu Ali. Nepotul său călărea pe un cal alb spre Paradis, iar el voia să-i cumpere pușca.

Țipete, împușcături, explozii! allah să mă ajute în durerea mea! ce se întâmpla? cât se făcuse ceasul? era scăldat de sudori reci.

— Yehud Alainou!

Vin evreii.

Soraya îl înșfăcă de braț, îngropându-și degetele în carnea lui.

— Ce se întâmplă? strigă ea.

Trebuia să apere femeile. Hamdah și Ramiza erau în dormitorul de alături, iar Khadija și Wagiha în celălalt.

— Ia-le și pe celelalte! îi porunci el soției sale. Spune-le să stea aici și să nu facă nici un zgomot!

— Ce se întâmplă? gemu Soraya.

— Fă cum îți spun, femeie!

Zayyad se ridică în picioare și își căută pușca proptită de perete într-un colț.

— Yehud Alain.

Altă împușcătură și țipetele fură curmate.

Zayyad alergă la fereastră și trase obloanele. Afară se dezlănțuise un adevărat iad. Lumini roșii curgeau din cer. Casa lui Rishou se transformase într-o minge de foc. Oamenii mișunau peste tot, alergând și țipând. Satul se umpluse de evrei, spectre negre, cu mitraliere Sten în mână, strigând pe limba lor neomenească.

Îngenunche, duse pușca la umăr și ținti. Cea mai apropiată umbră se afla la zece yarzi depărtare. Trase și bărbatul se prăbuși la pământ, ținându-se de stomac și urlând de durere.

Zayyad ținti din nou.

Deodată, văzu o lumină albă și fu asurzit de un zgomot. Nu-și mai simțea pușca în mâini. I se făcu negru înaintea ochilor; apoi nu mai distinse nimic.

Netanel simțea cum i se derula totul în fața ochilor, îl văzu pe Mandelbaum, mizeria din trenul de la Ravenswald, chipurile copiilor din roaba revărsată în șanțurile incandescente, mormanele de cadavre înțepenite lângă barăcile de la Auschwitz, bucățile sângerânde de carne din Centrul Comercial și îl apucă furia.

Auzi răpăitul unei puști dintr-o casă și Shoshan căzu țipând. Netanel scoase o grenadă de la brâu, îi trase cuiul și o rostogoli în direcția ușii, aruncându-se pe burtă, așa cum îl învățase Yaakov. Unda de șoc îl zgudui și simți în mâini înțepăturile schijelor.

Meodovnik alergă spre gaura făcută de grenadă în zid. Un arab bătrân stătea cu fața în jos printre dărâmături.

Auzi sunete din spatele casei, ca scâncetul unui animal rănit. Luă o lanternă de la brâu și își croi drum prin moloz. O perdea despărțea dormitoarele. O dădu la o parte cu țeava mitralierei sale Sten. O masă de trupuri se îngrămădise într-unul din dormitoare. Zărea ochi holbați și un păienjeniș de picioare. Parcă erau niște pui abia fătați. Aici, în beznă, pulsa inima urii; aici se afla ascuns pântecul care va zămisli altă generație dușmănoasă. N-avea rost să

distrugi doar vlăstarii. Trebuia să zdrobești regina și ouăle ei.

Ridică pușca și trase o salvă răsunătoare. Văzu sângele împroșcându-se pe pereți și ținu degetul apăsat pe trăgaci până când țipetele se curmară și auzi doar râsul său diabolic.

Arabul bătrân se ridică în genunchi cu fața plină de sânge închegat. În momentul acela, Meodovnik ieși dintre ruinele fumegânde ale casei. Săltă arma, gata să-i zdrobească țeasta cu patul puștii.

— Nu! zbieră Netanel.

Alergă spre Meodovnik și îi smulse Stenul din mână, lovindu-l cu propria sa mitralieră. Pe arab îl împinse cu călcâiul cizmei fin moloz.

— Ce faci? zbieră Meodovnik.

— Lasă-l! este un bătrân! lasă-l!

Meodovnik își luă arma înjurând furios și se pierdu în beznă.

Trupul bătrânului era luminat de flăcări. Netanel îl trase la loc, în umbră.

— Îmi pare rău, Amos, îi șopti el și apoi dispăru, alergând înapoi spre sunetele luptei de care se săturase deja.

Rehavia.

Yitzhah Sadeh arăta de parcă n-ar fi dormit de-o săptămână. Îl invită pe Asher în birou și strigă să aducă cești de cafea. Discutară un timp despre campania Kastel și apoi Asher îl întrebă care era situația la Ierusalim.

Sadeh își frecă fața cu mâinile și își căută țigările. Avea pleoapele grele și umflate.

— Alaltăieri, unul din convoaie n-a reușit să treacă. A fost prima dată când s-a întâmplat așa ceva. Convoiul cu care ai venit tu a pierdut o treime din camioane și două mașini blindate.

— Cum merg lucrurile în Orașul Vechi?

— Știai că soția ta este acolo? știi, ea a cerut.

— Oricum, nu mă așteptam să se ascundă într-un bunker. Este o bună luptătoare. Yaakov a instruit-o bine.

Sadeh îl privea întrebător, dar se feri să facă vreun comentariu.

— Ca răspuns la întrebarea ta, află că britanicii încearcă să mențină ordinea în Orașul Vechi, dar sunt tot mai multe atacuri, pe zi ce trece. Nu avem destui luptători și arme. Când or să plece englezii, mă tem că oamenii mei nu vor rezista nici douăzeci și patru de ore.

Se deschise ușa și apăru omul care decodifica mesaje. Îl salută

pe Sadeh. Aceste noi regulamente reprezentau o inovație introdusă de cei din Tel Aviv și Sadeh nu era deloc încântat.

— Cred că ar fi bine să vedeți acest mesaj, domnule – zise soldatul.

Puse hârtia pe biroul lui Sadeh. Sadeh o citi repede și se întunecă la față.

— Vino cu mine! îi spuse el lui Asher.

Rab'allah.

Zorile erau palide și cenușii, de parcă s-ar fi scurs întunericul de pe cer. Cărau cadavrele spre luminiș și le așezau în stive, înainte să toarne petrol peste ele. Cineva aruncă un chibrit aprins și rugul înălță flăcări uriașe, amenințătoare.

Netanel simți în nări mirosul dulceag binecunoscut, își aminti de alte dimineți reci, de alte ceruri roșii și de altă duhoare care plutea în aer.

Birkenau.

Fumul se ridica deasupra luminișului, murdărind marginea galbenă a zorilor. În focul luptei, văzuse evrei, evreii lui plătindu-și datorii vechi, dar el nu-și găsise liniștea. Adăugase doar alt coșmar colecției sale destul de bogate. Îi rămăsese în gură gustul amar al răzbunării.

Soarele se înălță pe cerul albastru, primăvăratic. Dealurile erau acoperite de pășuni verzi, presărate cu anemone purpurii, strălucitoare ca sângele, ascunse printre stânci.

Mergeau cu mașina pe Șoseaua Bab el-Wad și, când ajunseră pe culmea dealului, zăriră satul alb, cu acoperișuri plate. Asher simți fumul purtat de briza dimineții și strânse pumnii pe volan.

Era mirosul morții.

Se dădură jos din jeep. Irgunii îi priveau sfidători. Ca niște copii teribili, se gândi Asher. Da, noi suntem de vină, spuneau fețele lor. Noi am făcut-o. Și ce-i cu asta? ce aveți de gând?

Cadavrele zăceau înșirate peste tot, ca niște cearșafuri zdrențuite aruncate pe jos. Asher se plimba pe străzile înguste, uluit și dezorientat. Împușcaseră până și câinii.

O familie întreagă era îngrămădită pe alee. Zidul casei fusese străpuns de gloanțe, iar femeile, copiii și bunicii se chirciseră în moarte. Unde erau oare bărbații? unde era tatăl acestor copii, soțul acestei femei, fiul acestui bătrân?

Se întoarse și se împiedică de alt cadavru. O femeie goală zăcea în noroi, cu mâinile și picioarele legate la spate. Îi despicaseră burta

și muștele se ridicau în roiuri negre din măruntaiele ei.

Auzi plânsete dintr-o casă alăturată. Partea din față fusese dărâmată și un bătrân zăcea cu fața-n jos, printre ruine. Zgomotul venea din dormitor.

Dormitorul. Sânge împrăștiat peste tot, bâzâitul muștelor. Trupurile erau îngrămădite unele peste altele, de parcă ar fi căzut din tavan; o femeie fusese tăiată aproape în două; i se scurseseră intestinele ca niște cârnați cenușii. Se aplecă. Numai femei.

Una din forme scânci și se răsuci.

O fetiță. Nu avea mai mult de zece ani, se gândi Asher. Altă femeie o acoperise cu trupul ei, dar un glonte i se înfipsese la jumătatea piciorului, îi curgea sânge din rană. Asher rupse câteva fâșii din fustele femeilor moarte și o bandajă strâns.

Apoi o duse afară.

Un Irgun stătea acolo, cu pușca proptită de șold. Se uită la Asher și apoi la copil. Ochii îi sclipeau plini de ură în spatele ochelarilor. Asher îl recunoscu. Era Meodovnik.

O ambulanță a Crucii Roșii trecu pe lângă ei. Asher îi făcu semn să oprească. Un bărbat în cămașă kaki, cu mâneci scurte sări din ea. Îi strigă ceva în germană. Un elvețian, mai mult ca sigur. Omul îl privea desfigurat de revoltă. Luă fetița din brațele lui Asher și o puse în ambulanță.

Asher se uită la sângele de pe tunica lui și apoi la Meodovnik. Lângă Irgun se afla acum alt camarad de-al său.

Netanel!

— Ce-ați făcut? exclamă Asher.

— Sper că n-ai uitat că sunt dușmanii noștri? zise Meodovnik.

— Cine, femeile și copiii aceștia?

— Femei și copii arabi!

Asher ridică pușca și-o îndreptă spre Irguni.

— Aruncați armele!

— Ce-ai înnebunit?

Asher trase piedica mitralierei Sten.

— Hai!

Își dădea seama că se adunaseră cel puțin douăzeci de Irguni în jurul lui. Îi auzi cum își mișcă armele. Simțea țevile negre îndreptate spre el.

— Nu, Ash!

Sadeh alergă și se așeză între Asher și Meodovnik.

— Noi nu omorâm evrei.

— Dar acest om nu este evreu! este un animal!

— Trebuie să știe că vor plăti scump pentru sângele evreiesc vărsat! zise Meodovnik.

— Așa că măcelăriți femei și copii nevinovați.

— Nimeni nu este nevinovat.

Asher se uită la Netanel.

— Nu te înțeleg, Netya. Ce s-a întâmplat cu tine?

Netanel ridică din umeri neputincios, dar nu-i răspunse.

— Lăsă arma jos, repetă Sadeh.

Lui Asher îi venea să vomite. Aceasta era realitatea. Nu visa. De când venise în Palestina îi urâse și se temuse de arabi, dar știa că n-ar putea face așa ceva. Iar acum își găsise, în sfârșit, un om pe care-l ura și mai mult și pe care ar fi vrut să-l omoare, dar Sadeh îl împiedica.

Asher lăsă pușca jos și se îndepărtă. Simțea în nări duhoarea cadavrelor carbonizate și mirosul dulceag al sângelui și putreziciunii.

Dezolare totală.

Rishou avea impresia că se desprinsese de propriul său trup și devenise un simplu spectator al nenorocirii sale. Nu simțea nimic, decât poate milă pentru figura tragică și însingurată care rătăcea acum printre ruine. Știa că durerea va veni mai târziu, încet, câte puțin, ca să nu-l copleșească de tot.

O mașină blindată britanică era parcată lângă cafenea, iar soldați englezi patrulau pe alei sau se adunaseră în grupuri să privească morții. Trecu nepăsător pe lângă ei, păși prin băltoacele de sânge amestecat cu noroi și o luă în sus pe deal, către propria sa locuință, arsă până-n temelii.

Hambarul nu fusese atins de flăcări, dar toate animalele erau moarte. Calul, măgarul, vacile, chiar și porcii zăceau măcelăriți. Muștele roiau în voia lor.

* * *

Ușa casei tatălui său fusese aruncată în aer de o explozie. Călcă peste grămada de pietre.

Zayyad stătea în fotoliu, alb la față ca praful de alabastru. Avea un bandaj gros în jurul capului, dar sângele se infiltrase prin tifonul alb, înflorind ca un trandafir. Șuvițe cenușii de păr îi atârnau în părți. Era pentru prima oară când Rishou îl vedea pe tatăl său fără keffiyeh.

Zayyad se lăsase într-o parte, ținându-se cu mâna stângă de

coaste.

— I-au masacrat pe toți, spuse el.

Rishou își roti privirile prin cameră. Pereții erau plini de găurile lăsate de grenade. Fotografia lui Wagil căzuse pe podea, cu geamul spart.

Intră în dormitor. Soraya, Ramiza, Khadija și Hamdah erau toate acolo. Începuseră să pută. După ce le privi câteva clipe, ieși din nou.

— Evreii n-au avut timp să le ardă, îi spuse Zayyad, cu un glas monoton. Au venit englezii.

— Unde este Wagiha?

— Nu știu. Când m-am trezit, un doctor britanic îmi bandaja capul și piciorul. Mi-au spus că femeile erau moarte. L-am întrebat de Wagiha, dar nu știa nici el.

— Te simți bine, yaba?

— Aș vrea să fiu mort, la fel ca ceilalți. Aceasta este singura mea durere.

Rishou plecă. Mânia lui era atât de rece și de desăvârșită, încât nu îndrăznea s-o dezlănțuie, pentru că n-avea împotriva cui s-o îndrepte deocamdată. Se duse la Locul Unde A Murit Smochinul, privi spre Kfar Herzl și-i jură în gând lui Allah și familiei sale moarte că va trăi să vadă kibuțul ras de pe suprafața pământului.

Sanhedriyya

— Dacă pierdem Vechiul Ierusalim, pierdem și Palestina, spuse Meodovnik. Orașul Vechi este inima noastră. Nu trebuie să renunțăm la el sub nici o formă.

— Haganah spun că n-or să mai reziste după ce se retrag englezii.

— Dar trebuie. Este mai mult decât o bătălie pentru un stat. Este o luptă sfântă. Gândește-te, Netanel! crezi că ai fi supraviețuit toți anii aceia la Auschwitz dacă n-ar fi fost voința lui Dumnezeu? ești destinat să realizezi lucruri măreațe. Noi suntem cei aleși. Vom da înapoi templul evreilor! vom mântui tribul ales de Dumnezeu.

Netanel se uită la masă. Nu mai era sigur dacă supraviețuirea însemna destin sau blestem. Își dorise o cauză care să-l ajute să se mântuiască. Masacrarea femeilor și copiilor nu fusese nici pe departe așa ceva. Poate că răspunsul se afla chiar între zidurile Ierusalimului.

— Begin vrea să aducem mai mulți oameni în Orașul Vechi, zise Meodovnik. Cei care merg acolo, vor deveni noii păzitori ai

Templului.

Netanel se aplecă spre el.

— Mă duc eu. Dar cum ajung acolo?

Meodovnik zâmbi. Își frecă degetul mare și arătătorul mâinii drepte.

— Este doar o chestiune de bani.

— Putem să-i mituim pe englezi?

— Am găsit un ofițer britanic care este gata să facă pe miopul pentru o sumă considerabilă de lire palestiniene.

Netanel își aminti o rugă de Paște șoptită cu mulți ani în urmă într-o cameră, la lumina lumânării.

— Dacă te voi uita, o, Ierusalime!

Meodovnik încuviință din cap.

— Dacă oamenii Tăi se duc să lupte împotriva dușmanului, oriunde i-ai trimite și se vor ruga lui Dumnezeu pentru orașul ales de Tine și pentru templul construit în numele Tău: Atunci vei auzi în cer ruga lor și-i vei ajuta!

Orașul Nou.

Netanel și Meodovnik se îngrămădiră în spatele camionului Solel Boneh. Cutii și lăzi erau îngrămădite în jurul lor – lapte conservat, sardele, săpun. Camionul se opri și auziră strigătele soldaților britanici și ropotul cizmelor lor grele. Unul din ei sări înăuntru să facă percheziție.

Arabii tăiaseră ruta autobuzului 2 în ultima zi a lui 1947, construind o baricadă masivă la Poarta Jaffa. De atunci, Orașul Lui David se afla cu adevărat sub asediu. De două ori pe săptămână, britanicii permiteau trecerea convoiului cu alimente prin Poarta Zion, cu condiția să nu aibă arme și muniții.

Era o linie de aprovizionare vitală și precară.

Omul însărcinat să execute percheziția în ziua aceea avea fusta verde a infanteriei ușoare scoțiene. Avea o mustață semeață și o beretă turtită. Ochii lui sclipeau nemulțumiți.

— Trebuia să vă ascundeți! vă vedeți foarte bine din spatele afurisitului de camion!

Meodovnik îl apostrofă.

— Ne-ai promis că ne lași să trecem.

— Da, dar nu atârnați de mașină și făcând semn cu mâna arabilor.

Se uită în jur să se asigure că nu-i urmărea nimeni și se lăsă pe vine.

— Când o să ajungeți în oraș și o să se urce primul portar, luați fiecare câte o ladă și coborâți, cu ea. Nu atrageți atenția asupra voastră, ați înțeles? doar mi-am pus fundul la bătaie pentru voi.

Se uită încă o dată peste umăr.

— Este pentru ultima oară. A devenit prea riscant.

— Primești destui bani!

— Degeaba. Aș putea ajunge în fața Curții Marțiale pentru asta!

Se ridică lovind cu bățul cutiile înșirate în părți. Apoi sări jos.

— Este în regulă! îl auziră strigând.

Peste câteva minute, camionul porni. Noii paznici ai templului lui Solomon începură să înainteze încet spre oraș.

Trei mașini blindate și un jeep escortau camioanele printre șirurile de fețe ostile din jurul Porții Jaffa.

Când convoiul ajunse la Poarta Zion, un inspector de poliție deschise Porțile Mari din interior și trimise zece oameni să dea la o parte barele îngrămădite de arabi. Primul camion intră. În momentul acela, portarii evrei se repeziră să înceapă descărcatul.

Primul portar sări înăuntru. Era un băiat în jur de șaptesprezece ani, un Hassid cu fața palidă, prelungă și bucle în părți. Netanel și Meodovnik se ridicară în picioare, spre uimirea puștiului. Netanel își aminti de santinela care-l găsise în Leichenauto, la Auschwitz; îl privise la fel de uluit ca și acest băiat.

Meodovnik luă o ladă cu lapte conservat. Netanel îl urmă, cărând o cutie plină cu sardele. Când trecu pe lângă portarul nedumerit, tânărul reuși să-și revină și-i șopti:

— Bine ai venit în Iad!

Orașul Vechi.

Sarah își dădu seama că se înșelase în privința lui Kaplan. Nu era un tip moale, așa cum îi făcuse impresia la început. Reprezenta un amestec de disciplină și versatilitate care reușise să-i convingă pe toți că nu se vor pleca sub greutatea primului atac.

Organizase apărătorii în unități disciplinate. La început, fumau, discutau sau jucau șah în momentele libere. Acum, când nu luptau sau patrulau, Kaplan insistase pe lângă conducătorii Haganah să-i instruiască oamenii în mânuirea armelor și chiar să defileze cu ele. Ba chiar ținea și consilii de război cu comandanții.

Hainele erau greu de procurat, așa că le dădu banderole și berete negre în loc de uniformă. Ofițerii se distingeau prin epoleți negri. Kaplan insistă ca toate femeile să poarte pantaloni lungi, ca să nu intre în conflict cu populația habotnică din oraș.

— Dacă vrem să luptăm ca o armată, le spuse el, trebuie să și arătăm ca o armată.

Se serveau de poduri și pivnițe de mult uitate ca mijloc de comunicare între puzderia de sinagogi, bazare și alei. Depozitele de armament se scobiseră în pereți și se baricadaseră cu saci de nisip. Organizase, de asemenea, o fabrică de grenade confecționate manual din cutii de țigări și detonant.

Pas cu pas, transformase Orașul Vechi într-o fortăreață.

Erau distribuite cartele pentru rații. Toți aveau pături și pâine pe gratis și, pentru prima oară în istoria Orașului Vechi, cerșetorii dispăruseră de pe străzi. Unități Haganah patrulau ca să asigure condiții igienice și să împiedice infiltrarea arabilor.

Menținerea disciplinei în acest labirint de alei boltite reprezenta o mare problemă. Un singur glonte bine ochit putea rupe lanțul organizării. Prin urmare, Kaplan împărțise apărarea în blocuri militare autonome, care constau la rândul lor din grupuri a câte douăzeci de indivizi, fiecare cu propriul său comandant.

Un țintaș de elită răpise viața comandantului lui Sarah.

De atunci, Kaplan îi încredințase responsabilitatea apărării la Nissan Bek.

Dar cu apa stătea cel mai rău. La puțin timp după scindarea orașului, arabii aruncaseră în aer conductele, iar acum, cei din ghetou scoteau apa din puțuri vechi și o distribuiau populației cu căruța. Fiecare persoană primea câte un galon pe zi pentru băut și gătit; restul era reciclat pentru spălatul vaselor și lucrurilor.

Cealaltă mare lipsă nu putea fi compensată deloc. Și anume, oamenii. De aceea, Sarah ceruse și primise aprobarea lui Kaplan să-i solicite ajutorul rabinului Silverberg.

Yeshivoth-ul – un centru de studiu unde studenții puteau analiza și discuta străvechile texte talmudice depozitate acolo – făcea parte din sinagogă. Becuri galbene, atârnate de ferestre luminau o atmosferă îmbibată de praf. Studenții purtau cu toții tichii și cămăși albe închise până-n gât. Buclele și bărbile lor încadrau fețe alungite de studiu și pietate.

Când Sarah și Roberto își făcură apariția, amuțiră cu toții înainte ca rabinul Silverberg să se ridice să-i întâmpine.

— Ce căutați aici?

— Avem nevoie de ajutorul vostru, zise Sarah.

Silverberg o ignoră și i se adresă lui Roberto:

— Nu sunteți doriți aici. Ați priceput?

— Nu avem suficienți oameni, insistă Sarah. Am primit permisiunea din partea comandantului, să aleg recruți dintre studenții dumneavoastră. Numai săptămâna trecută am pierdut patru soldați din cauza țintașilor de elită.

Rabinul tremură de furie. I se adresă din nou lui Roberto.

— Nici nu poate fi vorba.

— Nu trebuie să lupte, rabi. Și nici să pună mâna pe arme. Avem nevoie de curieri.

— Spune-i acestei femei că este un mare păcat să ucizi!

Roberto ridică din umeri și se uită la Sarah.

— Păcat că vecinii noștri arabi nu gândesc la fel.

— Înainte să veniți, n-am avut nici un fel de necazuri.

— Vrem doar puțin ajutor. Încercăm să vă protejăm!

— Spune-i acestei femei că nu avem nevoie de „protecția" ei și nici de a ta, ci de a lui Dumnezeu. O să ne punem credința în El, așa cum am făcut întotdeauna.

Se întoarse cu spatele la ei.

Pe Sarah o apucă furia.

— Rabine!

Se întoarse încet.

— Noi am construit Palestina! în timp ce voi vă îngropați capetele în scripturi, noi construiam Palestina! și mântuiam acest pământ!

— Doar Dumnezeu poate să ne mântuiască! doar Dumnezeu, nu voi și ucigașii voștri! numai Mesia poate să-și aducă acasă poporul lui Israel!

Fură întrerupți de strigăte și de rafale de mitralieră.

— Necazuri, șopti Roberto.

Sarah se stăpâni și ieși din cameră în fugă, urmată de Roberto.

Era un atac spontan, dezorganizat. Arabii înconjuraseră bazarul și scoseseră doi evrei bătrâni din magazinele lor. Îi trântiseră la pământ și-i băteau cu ciomegele. Sarah ridică Beretta, se lăsă pe un genunchi și ținti. În același timp, Roberto trase o rafală scurtă în mulțime.

Oamenii o luară la fugă speriați, răspândindu-se pe aleile umbroase.

Patru cadavre zăceau acum pe caldarâm. Sarah se aplecă să le examineze. Cei doi negustori erau morți, cu capetele sfărâmate. Probabil că își dăduseră de mult sufletul, înainte să ajungă ea și Roberto.

Roberto înjură în italienește.

— Ia-o pe acolo! îi zise ea arătând spre dreapta.

Se ridică și alergă pe alee în cealaltă direcție.

O rază de soare polei o curte străjuită de ziduri străvechi, pline de mușchi. În arcada pustie se înșirau magazine. Prăjituri din miere stăteau în dulăpioare de sticlă. Proprietarii își răsturnaseră taburetele, grăbiți să scape.

Liniște.

Apoi pași ușori ca susurul apei. Se răsuci, ridică Beretta și apăsă pe trăgaci.

Nimic.

Încercă din nou.

În zadar.

Apăru o față bărboasă rânjind. Și încă una.

O încercuiseră.

Erau patru, înarmați cu bare de fier și cuțite. Sarah începu să se retragă, dar curtea se termina cu un zid înalt și nu avea pe unde să scape. Ridică din nou Beretta și, pentru o clipă, ezită.

Își încordă degetul pe trăgaci. Te rog. Te rog.

Blocat!

Lăsă pușca să-i cadă în lături.

Unul din bărbați șopti ceva în arabă celorlalți. Izbucniră în râs. Bănuia ce aveau de gând. Știa ce vor încerca să-i facă.

Sparse un dulăpior de sticlă și luă un ciob strălucitor în mână.

— Cine vrea să fie erou? le strigă ea în arabă.

Citi mirarea pe fețele lor.

— Care din voi vrea să fie ridicat în imnuri de slavă la noapte, în cântecele femeilor? care vrea să-i tai testiculele și să i le atârn de ureche ca decorație?

Unul din ei ridică brațul și strigă să-i prevină.

Deodată, se întoarseră și o rupseră la fugă. Rafala mitralierei răsună ca un bubuit de tun între ziduri, iar gloanțele ricoșară pe caldarâm. Unul din arabi căzu cu fața-n jos. Partea din spate a abbayah-ului se umpluse de pete roșii.

Sarah începu să tremure. I se uscase gura și nu putea să înghită. Își feri ochii de soare și privi spre acoperiș.

— Slavă Domnului că te-ai întors, Roberto!

— N-ai învățat nimic de la tatăl tău? o întrebă salvatorul ei.

Nu era Roberto.

— Nu trebuie s-o iei niciodată la fugă pe o alee înfundată.

Se auziră fluierături. Împușcăturile atrăseseră patrula britanică. Peste puțin timp, scoțienii în fustele lor verzi vor mișuna pe alei.

Își ridică din nou privirile spre acoperiș, dar bărbatul dispăruse. Își dădu seama că îi recunoscuse vocea. Aparținea lui Netanel Rosenberg.

Aruncă Beretta pe acoperiș. O s-o recupereze mai târziu. Nu voia să fie prinsă de englezi și arestată pentru port ilegal de arme. Îi tremurau genunchii. Se așeză pe trepte și așteptă. Moartea îi întorsese din nou spatele. Dar știa că o să se întoarcă. Semăna cu un asediu. Nu puteai să previi inevitabilul; până la urmă, era doar o chestiune de timp.

Partea a nouăsprezecea.

PALESTINA, 1949

Kibuțul Kfar Herzl.

Prima recoltă rămăsese în copaci. Vara aceasta, tinerii sabras aveau alte treburi. Tranșee brăzdau în zigzag câmpurile semănate cu porumb, cazemate de beton răsăriseră printre culturile de orz și semne în ebraică și arabă împânzeau gardurile de jujubă:

ATENȚIE: MINE.

Primăvara fusese verde și scurtă. Siclamene, maci sălbatici și mugurii porumbului înfloriseră pentru scurt timp și apoi se ofiliseră sub suflarea fierbinte a hamsiinului, în timp ce kibuțnicii se pregăteau pentru o vară cumplită și o recoltă amară.

Se adunaseră în liniște în jurul radioului din sufragerie, căznindu-se să distingă ce spunea dincolo de zgomotul de fond. Erau în jur de o sută, în majoritate bărbați. Cu luni de zile în urmă, mamele cu copii mici se întorseseră la Ierusalim din ordinul lui Yaakov. Cei care rămăseseră stăteau cu arma-n mână zi și noapte, pe câmpuri, la lăptărie, în dormitoare, pregătiți.

Pregătiți pentru acest moment.

„. Dreptul natural și istoric al poporului evreu și rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite.”

Ben-Gurion se adresa membrilor Consiliului Evreiesc la muzeul din Tel Aviv. Britanicii începuseră să se retragă. Așteptarea se terminase.

„. Proclamăm fondarea statului evreiesc în Palestina, care se va numi Israel.”

Isaac se uită la bunicul său. Fața lui Yaakov era lipsită de expresie, iar ceilalți din cameră îi urmau exemplul. Nu se vedea nici urmă de bucurie; doar chipuri întunecate și îndrăgostiți ținându-se

de mână.

Yaakov închise radioul, se ridică și ieși.

Issac îl urmă.

— Bunicule!

Yaakov contempla dealurile maronii care străjuiau Kfar Herzlul. Jos, în vale, ascuns vederii, se afla Rab'allah-ul.

— Toată viața mea am visat această clipă, zise Yaakov.

— Ce s-a întâmplat?

— Ar fi trebuit să te fi trimis de aici, împreună cu ceilalți.

— Oricum, n-aș fi plecat. Nu poți să mă tratezi ca pe un copil.

— Ești nepotul meu și n-ai decât treisprezece ani.

— Sunt un sabra.

Yaakov clătină din cap.

— Când aveam treisprezece ani purtam bucle lungi și cea mai mare primejdie prin care trecusem fusese când mi-a scăpat copia Talmudului pe picior. Până la șaisprezece ani n-am știut ce înseamnă politică. Nu m-am suit pe-un cal și n-am pus mâna pe-o pușcă până la douăzeci și unu de ani, când am venit aici, în Palestina. Iar tu n-ai fost nici măcar confirmat și spui că ești un sabra.

— Nu înțeleg de ce ești atât de nefericit, bunicule.

Yaakov se așeză pe zidul alb de piatră de lângă una din colibe.

— Vino aici, băiete. Stai jos și uită-te la mine. Ce vezi?

Isaac ridică din umeri, stânjenit. Eroul său i se părea deodată vulnerabil.

— O să-ți spun eu ce vezi.

Yaakov arătă spre fața lui.

— Uită-te la ridurile acestea. Am început să îmbătrânesc. Sigur, nu mă deranjează, se întâmplă tuturor; așa a lăsat Dumnezeu. Dar nu mai sunt pregătit pentru confruntări. Am o fiică la Ierusalim și nu știu dacă este bine, nici măcar dacă mai trăiește. Iar acum îmi privesc nepotul și mă îngrijorez pentru el. Știi ce s-a întâmplat, tânărul meu sabra? am abătut pe capul nostru o adevărată furtună.

— O să-i învățăm minte pe arabii aceștia odată pentru totdeauna!

— Crezi, tinere sabra?

Își puse brațul pe umerii lui Isaac.

— Poate fiindcă ești tânăr, îți imaginezi că poți câștiga întotdeauna. Dar când îmbătrânești, te temi să nu pierzi.

— N-avem cum să pierdem. Arabii nu știu să lupte. Ai spus-o

chiar tu. Sunt nedisciplinați și n-au tactică.

— Da, dar sunt mulți. Și acum, când Ben-Gurion a anunțat statul, o să ne atace cu toții: egipteni, sirieni, irakieni și iordanieni. Au tancuri, artilerie și aeroplane. Când ai atâtea, ce mai contează dacă oamenii tăi știu sau nu să lupte?

— Sunt leneși și lași. Dacă va fi un război adevărat, de-abia aștept să înceapă.

— Ascultă, Isaac, arabii aceștia sunt și ei oameni, la fel ca noi. În multe privințe suntem diferiți, dar în altele ne asemănăm. Luptăm pentru că trebuie s-o facem. Dar nu-mi place să te aud vorbind cu atâta ură. Îți schimonosește sufletul.

Isaac înghiți reproșul posomorât.

— Dar o să câștigăm, nu-i așa?

— Cu ajutorul lui Dumnezeu. Și acum trebuie să discutăm cu rabinul. Nu este timp de horă, ci de rugăciune.

Se ridică.

— Iar după rugăciune, va trebui să ne dublăm paza și să ne verificăm armele.

Orașul Vechi.

Sarah Landauer nu auzise anunțul lui Ben-Gurion. Stătea pe burtă în pavilionul de la Nissan Bek, atentă la cel mai mic zgomot. Ochii ei cercetau acoperișurile caselor arăbești, conturate în alb murdar și cenușiu, pe pantele înverzite ale Muntelui Măslinilor. Domul Aurit al Templului ardea sub soarele strălucitor.

În jurul ei, praful plutea în atmosfera neclintită, depunându-se pe filele îngălbenite ale istoriei, atârnate de secole pe pereții sinagogii. Frescele înfățișau agonia distrugerii Templului lui Solomon, ale cărui pietre se aflau la câțiva pași de locul unde stătea. Deasupra ei, Leul Iudeei vărsa lacrimi pentru căderea primului trib al lui Israel.

Abraham, băiatul Ashkenazi care se oferise să fie curierul plutonului ei, veni lângă ea.

— Nimic? șopti el.

Sarah clătină din cap. Era după-amiază târziu și soarele coborâse la asfințit, gras, leneș și galben. Căldura lui o ademenea și se lupta să-și alunge oboseala care o împiedica să se concentreze. Nu se mai trăsese, dar era periculos să presupui că se terminaseră confruntările din ziua aceea.

— Ben-Gurion a vorbit la Kal Yisrael, îi spuse Abraham. A anunțat noul stat. Se numește Israel.

— Ai auzit? îi strigă ea lui Roberto. Acum suntem izraeliți.

— A precizat cumva dacă noul stat va avea în curând propria sa artilerie și forță aeriană?

— Ce vești mai ai? îl întrebă Sarah pe băiat.

— Comandantul spune că englezii pleacă la noapte. Ne-a avertizat să ne așteptăm la un mare atac.

— Îți mulțumesc, Abraham. Mai ai grenade?

Abraham băgă mâna în buzunar. O femeie, pe nume Leah Vultz confecționa grenade din cutii goale de țigări aruncate de britanici. Copiii le adunau de pe stradă. Leah le umplea apoi cu cuie vechi, explozibil și fitil de detonator.

Îi dădu trei lui Sarah și se îndepărtă.

Curajos băiat, se gândi Sarah. Avea aceeași vârstă cu Isaac. Prea tânăr ca să umble cu grenade. Așa cum și eu eram prea tânără să am pușcă la treisprezece ani. Dar atunci nu-mi dădeam seama că-mi pierdusem copilăria, la fel cum nu-și dă seama nici el. Va crește considerând că războiul este ordinea naturală a vieții și poate. Poate că are dreptate.

Orașul Nou.

Nici Marie nu auzise anunțul lui Ben-Gurion. Cei din Haganah o luaseră de la Histadruth și o puseseră să lucreze la cifru. Trebuia să dactilografieze mesajele codificate care se trimiteau la Casa Roșie – Cartierul General din Tel Aviv. Un coleg îi șopti veștile în timp ce bătea la mașină. Britanicii mai aveau câteva ore până să se retragă. Nu era de mirare pentru nimeni. Englezii considerau data plecării lor drept strict secretă, dar Haganah aflase până și ora, de acum o săptămână.

În seara aceea, când se întoarse acasă, intră în bucătărie și se uită plină de speranțe în dulap. Avea ceva cu care să sărbătorească evenimentul? găsi două pachete de macaroane, dar le puse la loc. Petrolul pentru gătit se terminase și însemna că trebuie să iasă din apartament și să le fiarbă la foc deschis, în curte. Așa că renunță. Deschise, în schimb, ultima cutie de sardele și se așeză la masa de lângă fereastră. Mâncă încet, direct din cutie, ca să dea impresia unui meniu complet.

Strada Ben Yehuda era pustie. Grenadele și țintașii făceau imposibile promenadele. De fapt, portarul și poliția o preveniseră că ar fi mai bine să mănânce și să doarmă la subsolul clădirii, cu ceilalți chiriași, dar Marie le ignorase sfatul. Îi plăcea prea mult să stea singură. Și, în afară de asta, Auschwitz-ul o învățase că soarta

hotăra cine moare și cine trăiește.

Se lăsa noaptea, iar fumul lemnului ars se ridica pe cerul portocaliu murdar, ca niște suflete pierdute. În cartierul arab, clipeau luminile electrice, ca niște stele strălucitoare, tachinându-și inamicul cufundat în beznă.

Marie se ridică și aprinse o lumânare.

De la începutul lunii mai, englezii conduseseră țara numai cu numele. Pe tot cuprinsul Palestinei, Haganah se băteau pentru supremație cu milițiile arabe și armatele mercenare ale Muftiului. Luptătorii Palmach eliberaseră Tiberias, Haifa, Safed, Jaffa și Acra; drumurile la nord de Galileea și la sud de Negev se aflau sub controlul Haganah: armata lui Kaukji fusese înfrântă la Mishmar Haemek și cel mai important om al lor, Abdul Kader, pierise la Kastel.

Dar știa din telegramele care circulau între Rehavia și Tel Aviv că Ierusalimul era ca și pierdut. Ieri, un grup de kibuțuri din sudul orașului, cunoscute sub numele de Etzion Bloc, căzuseră în mâinile arabilor. Toți locuitorii fuseseră masacrați. Atarot, o așezare dinspre nord, fusese evacuată în grabă. Acum se îndrepta spre oraș Legiunea Arabă Transiordaniană. Echipați, instruiți și conduși de britanici, ei reprezentau asul din mâneca arabilor.

După anunțul lui Ben-Gurion de astăzi, egiptenii vor năvăli de la sud, iar sirienii și irakienii, masați la frontierele nordice, se vor revărsa de pe înălțimile Golan. Ben-Gurion jurase că evreii își vor apăra fiecare kibuț, fiecare așezare și posesiune, dar era greu de imaginat cum vor supraviețui. După ce își mobilizaseră toate rezervele erau depășiți numeric cu 5 la 1 și nu aveau nici tancuri, nici artilerie, nici avioane.

Auzi un clopoțel pe stradă. Căruța cu apă. Acum, distribuirea avea loc noaptea, din cauza bombardamentelor și ca să nu se evapore. Era singura dată când vedea cozi pe stradă.

Își luă găleata din bucătărie. Născută fiind într-un sat bavarez de la malul lacului, îi venea greu să accepte că apa putea fi atât de prețioasă.

Ca și viața.

Ei, personal, nu-i păsa dacă Palestina era evreiască sau arabă. Așa că ce căuta ea aici, o fată catolică, o nemțoaică, disperată și asediată, înconjurată de străini, o familie de yemeniți din Aden, de-o parte, și evrei Ashekenazi din Kiev, de cealaltă?

De ce stătea aici?

Odată, răspunsul fusese Netanel Rosenberg. Dar acum nu mai era așa de sigură.

Sheikh Jarrah.

Răpăitul mitralierelor răsună atât de aproape, încât Majid avu impresia pentru o clipă că trăgeau din propriul lui hol. Evreii ajunseseră practic în curtea din spate.

— Grăbește-te! strigă el pe scări. Trebuie să plecăm imediat! mirham! grăbește-te!

Se pregăteau de plecare de zile-ntregi, iar acum, în ultimul moment, soția lui își amintise de un lucru pe care nu putea să-l lase în urmă. Apăru deodată în capul scărilor, cu mașina de cusut Singer în brațe.

— Nu putem s-o luăm cu noi! nu avem loc în mașină!

— Nu mă despart de ea! zbieră ea și, ca să fie și mai convingătoare, bătu din picior. Nu vreau!

Era pentru prima oară când îndrăznea să-l înfrunte și, după un scurt moment de admirație, îi veni s-o ia la palme. Dar nu ar fi ajuns la nici un rezultat. Nu era timp de istericale. Trebuia s-o convingă să se urce în mașină. Îi vorbi pe-un ton mieros.

— Dar nu plecăm definitiv, îi spuse el. Crezi că o să las toate astea pentru evrei? pune-o la loc!

— Ba nu!

— Te rog, Mirham! vom lipsi câteva zile. Când îi vor alunga pe evrei, o să ne întoarcem. N-o să dureze mai mult de două-trei zile. Gândește-te că pleci într-o mică vacanță!

Îi smulse Singerul din mâini. Chiar și atunci încercă să se împotrivească. Pe numele sfinte ale lui Allah! își spuse el. Cântărește cât o cămilă tânără.

O explozie foarte aproape zgudui geamurile și dărâmă o farfurie de aramă de pe perete. Peste câteva minute se va trezi cu Irgunii în prag! puse mașina jos și o trase pe Mirham spre ușă. Se îndepărtă, foșnind în hainele ei înflorate. Ca un elefant într-o plasă de mătase, se gândi el cu amărăciune.

Aruncă o ultimă privire prin cameră. Radioul Phillips, ceramica de pe pereți, dulapul din lemn de nuc unde-și ținea whisky-ul britanic, cu etichetă neagră, vasele alb-albastre importate special tocmai din Bursa – Turcia, covoarele de mătase din Damasc și Teheran. Ce-o să se întâmple dacă evreii intrau aici? ar fi trebuit să ia măsuri. Dar cine și-ar fi imaginat că evreii vor avea îndrăzneala să domine cartierele Sheikh Jarrah și Katamon?

Alergă pe scări în curte. Servitorul său Taha stătea la volanul Humber-ului roșu, cu motorul pornit. Khemal și Yusuf se așezaseră lângă el. Amneh și Nefisa, cu vălurile trase, stăteau pe locurile din spate. Mirham se instală greoaie alături de ele.

Majid închise portiera după ea și se aplecă înainte.

— Taha va avea grijă de tine, zise el.

Mirham îl privi șocată.

— Majid, unde te duci? nu vii cu noi?

— Taha știe ce are de făcut. Veți fi în siguranță. O să vin și eu peste câteva zile.

— Dar Majid, unde te duci?

Îl bătu pe Taha pe umăr, semn că putea să plece. Humberul se desprinse, gemând sub greutatea cutiilor și valizelor prinse de plafonul mașinii. Mirham se aplecă pe fereastră.

— Ce-ai de gând?

— La revedere! îi strigă Majid și-i făcu semn cu mâna.

Dimineață vor ajunge în siguranță la Amman. În curând se va termina totul, se vor întoarce și va fi ca mai-nainte.

Încă nu-i venea să creadă că englezii îi trădaseră! insh'allah. Dar Legiunea Arabă va sosi în oraș în următoarele douăzeci și patru de ore și atunci îi vor alunga definitiv pe evrei.

Fir-ar să fie de englezi. Nu mai puteai avea încredere în nimeni.

Orașul Vechi.

Acordurile melancolice ale cimpoaielor și ropotul cadențat al cizmelor însoțeau Infanteria Ușoară Scoțiană care se retrăgea din Orașul lui David. Fustele verzi se mișcau în ritmul pașilor de marș. Britanicii, la fel ca și romanii, cruciații și turcii, trăiseră clipele lor de glorie în orașul străvechi. Nici nu plecaseră bine că și răsunară rafalele noii confruntări care se încingea în spatele lor.

Kibuțul Kfar Herzl.

Începu imediat după ivirea zorilor, cu un baraj cu mortar.

Legiunea trimisese nouă mașini blindate Dingo și o companie de infanterie pe șoseaua de la Bethleem. Aduseseră un mortier de patru inchi să distrugă apărarea kibuțului. Toți kibuțnicii știau de ce fusese ales Kfar Herzl – ca să plătească pentru ceea ce făcuseră Irgunii vecinilor lor din Rab'allah.

Isaac sări din pat și alergă la fereastră. Nori de fum și praf se ridicau deja din livadă. Își puse pantalonii, cămașa, cizmele și cascheta din al doilea război mondial, dăruită de Yaakov. Înșfăcă pușca Lee Enfield sprijinită de perete, și o zbughi pe ușă.

Yaakov plecase deja. Părea calm. Șortul său kaki era frumos călcat și își pieptănase părul alb. Curat, proaspăt, aproape senin.

Probabil că știa, se gândi Isaac. Stătuse treaz toată noaptea, așteptând și plănuind.

— Vino cu mine, zise Yaakov.

Bombardamentul dură mai mult de-o oră. Yaakov și Isaac se ascunseseră în tranșeul săpat dincolo de culturile de porumb. Simțea pământul cutremurându-se sub el. Parcă ar fi trecut pe deasupra mașini grele.

Când se termină, se lăsă deodată o liniște apăsătoare.

Isaac își săltă capul deasupra tranșeului. Locurile pe care le cunoștea din copilărie deveniseră de nerecunoscut. Livada de meri era plină de cratere și jumătate din copaci dispăruseră. Colibele de cherestea fuseseră, de asemenea, distruse, scheletele lor de lemn ardeau în flăcări. Școala unde își petrecuse ultimii opt ani fusese rasă de pe suprafața pământului. Biblioteca și clădirea de studii se dărâmaseră. Fuioare de fum se ridicau spre cerul albastru.

Arabi împuțiți.

— Uite-i că vin! șopti Yaakov.

Se auzea un murmur ca un bâzâit de albine. Cercetă pustietatea de dincolo de garduri, dar nu se vedea nimic. Pâcla se ridica din deșert și poleia dealurile maronii.

Dar apoi, ceea ce el confundase cu pietrele, se ridicară încet și începură să înainteze. Mașinile blindate ale Legiunii Arabe aveau culoarea nisipurilor deșerturilor de est, iar kaffiyeh-urile alb-roșii ale ofițerilor din turele fluturau ca niște steaguri.

Apoi, steagurile dispărură când turelele se închiseră și echipajele lor se pregătiră de luptă.

Prima linie de tranșee mergea în zig-zag în spatele gardului de jujube. Erau întărite cu ciment și camuflate cu frunze. Cea de-a doua și a treia linie de tranșee se pierdeau printre câmpurile de porumb. Yaakov își numără apărătorii: optzeci și trei de bărbați și douăzeci și șapte de femei. Cel mai tânăr era Isaac, de treisprezece ani; și cea mai bătrână sora lui Yaakov, de cincizeci și opt de ani.

— O s-o socotim ca două persoane de douăzeci și nouă de ani, zise el în glumă.

Împărțise armele noaptea trecută. Păstrase ca rezervă câteva prețioase grenade de mână și instalase în spate o mitralieră grea Hotchkiss. Bărbații și femeile din tranșee aveau de înfruntat forța blindată a Legiunii Arabe cu puști, pistoale-mitralieră Sten și

cocktailuri Molotov.

— Crezi că o să rezistăm? șopti Isaac.

Mașinile blindate, nouă la număr, dominau orizontul, urmate de infanterie.

— Nu prea mult timp. Dacă am primi ajutoare de la Ierusalim.

Ieri totul părea atât de ușor. La antrenamentele sale de luptător Palmach, inamicul era abstract, un manechin. Acum, în tranșee, înfricoșat de perspectiva luptei și încă și mai înfricoșat să nu observe cineva că se temea, bătălia nu-i mai părea atât de glorioasă sau atrăgătoare.

Privi o furnică minusculă care târa pe marginea șanțului, un gândac mort, de trei ori mai mare ca ea. Își concentră atenția asupra trudei micuței insecte, încercând să ignore uruitul tancurilor și sentimentul care-l încolțise.

Se rugă în gând să-și recapete curajul de ieri.

Dar Yaakov îi citise gândurile.

— Mă speriasem foarte rău când am participat pentru prima oară la o bătălie. Eram cu Hashomer lângă Petah Tiqwa. N-aveam mai mult de douăzeci de ani. Fuseserăm atacați de beduini, îmi amintesc că am tras cu ochii închiși.

Isaac încercă să zâmbească, dar i se uscase gura și i se lipiseră buzele de dinți. Oricum, nu-l credea pe Yaakov. Se vedea cât de colo că el nu se temuse niciodată de nimic.

Flancul drept al coloanei ajunse lângă gardul kibuțului. Deodată, două mașini blindate se întoarseră spre cele mici din centru. Mașinile din flancul stâng făcură aceeași mișcare.

— La dracu', semnele! ar fi trebuit să le dăm jos!

— De ce?

— Întrebă Yaakov zâmbind.

— Dar se îndreptau direct spre câmpul minat!

— Nu există nici un câmp minat!

— Dar ai trimis instrucțiuni clare unde să instaleze minele! le-am văzut cu ochii mei!

— Simplă demonstrație pentru arabii care ne priveau de pe dealuri. Am îngropat cutii goale de conserve. Semnele acelea sunt puse special ca s-o ia spre centru. Acum se îndreaptă spre cel mai puternic punct al nostru – dacă poți numi așa câteva cocktailuri Molotov și douăzeci de pistoale-mitralieră Sten. Oricum, vom vedea.

* * *

Rishou nu zărea decât urmele de praf ale blindatelor britanice Dingo. Alerga cu capul în jos și pușca în mâna dreaptă, ca să țină pasul cu tancurile. Nu mai luptase în felul acesta până acum. Era obișnuit să-și vadă dușmanul. Când va începe bătălia? care va fi primul semnal?

Își aminti când venise ultima oară în acest loc, cu atâția ani în urmă, fugind de la Rab'allah la kibuț. Fusese torturat de aceleași sentimente: frică, agitație și nerăbdare. Dar atunci nu-l așteptau puștile, ci Sarah.

Se ruga să nu-l aștepte și de data aceasta.

— Așteaptă până ajung la marcaje! le strigă Yaakov fețelor posomorâte și speriate din tranșee.

Isaac observase pentru prima oară pietrele albe din fața lor, plasate la zece yarzi. Yaakov plănuise totul.

Uruitul tancurilor devenise asurzitor.

Așteptau. Atât de aproape.

Se îndreptau în goană spre ei, douăzeci de yarzi până la pietre, zece.

Acum, acum, acum!

Bombele cu petrol loviră mașina din frunte, explodând într-o văpaie de flăcări portocalii. Se simțea miros de cauciuc ars și răsună un BUM-BUM, când explodară anvelopele din față. Încă trei bombe cu petrol loviră mașina blindată în spate. Una explodă peste turelă, îl dezechilibră și-l făcu să se ciocnească de celălalt Dingo, din stânga.

A treia mașină blindată viră de-a lungul liniei tranșeelor și fu lovită de două, trei, patru bombe. Cauciucurile explodară în flăcări și fumul negru ieși prin turelă. Isaac auzi țipete. Se deschise capacul și soldații țâșniră afară ca niște furnici dintr-un cuib. Cum apăreau, erau seceraţi de mitraliere.

Rishou văzu erupția de flăcări portocalii în mașina blindată din fața lui, simți căldura și auzi explozia. Fu urmată de altele în dreapta și al doilea tanc explodă, la rândul lui.

O luă la fugă.

Deodată, aerul începu să vibreze când evreii deschiseră focul din mitralierele lor Sten. O ploaie de gloanțe șuieră pe lângă capul lui ca un roi de albine furioase.

Soldații se lăudaseră că vor strivi kibuțul sub șenilele tancurilor. Dar, din câte vedea, mașinile blindate explodau lovite de bombe. Trei Dingo se opriseră, scăldate în flăcări și fum. Altul se întoarse

spre el și-o luă înapoi. Dacă nu s-ar fi tras la timp din calea lui, ar fi fost zdrobit sub roți.

Poate că o să strivească Rab'allahul, în loc să distrugă kibuțul.

Rishou se uită în jur, clipind, prin norii de praf. Plecaseră! luptătorii Sfinți care juraseră să lupte până la ultima picătură de sânge, la fel ca și marii lor aliați, irakienii, o luaseră la fugă peste pietre, aidoma unor capre speriate.

Allah, ajută-mă în durerea mea!

— Fug! strigă Isaac.

Prin perdeaua de praf și fum zărea infanteria arabă retrăgându-se în grabă. Altă bombă cu petrol lovi blindajul tancurilor rămase și, pentru o clipă, dispărură în spatele fumului gros și negru. Isaac auzi chicote de bucurie în tranșee. Restul mașinilor blindate se întoarseră după celelalte.

Deodată, își dădu seama că uitase să tragă. Ținti spre Dingoul care se retrăgea, dar Yaakov îl opri.

— Economisește-ți muniția! acesta a fost doar începutul. Mai târziu, vei avea nevoie de fiecare glonte disponibil.

Nissan Bek.

Omul era îmbrăcat în cămașă, pantaloni maro și keffiyeh negru cu alb. Dinamita era prinsă la capătul unei funii lungi, pe care și-o atârnase de gât, ca un aruncător cu ciocanul la olimpiadă. Sarah și Roberto îl văzură în același timp și traseră. Se îndoi, ca și când o mână nevăzută l-ar fi frânt în două și se prăbuși pe caldarâm.

Dinamita arcui prin aer, și ateriză la baza clădirii. Sarah era pregătită să resimtă șocul.

Pereții se cutremurară. Văzu leagănul lui Roberto balansându-se amețitor de frânghiile suspendate în tavan.

Când fumul și praful se risipiră, zări miliția arabă trecând peste corpul sabotorului mort. Trase o rafală din Sten și auzi răpăitul armelor de calibru mic din jurul Nissan Bekului, pe măsură ce și ceilalți apărători sesizau pericolul.

Se termină în mai puțin de un minut. Cadavrele zăceau împrăștiate pe caldarâm; un om se chircise rănit; altul încercă să se târască în jos, pe alee. Camarazii lor mai norocoși se retraseseră la adăpostul clădirilor din capătul îndepărtat al bazarului.

La stânga ei, fumul se ridica în coloane negre din Sinagoga Varșovia. Oare arabii reușiseră să-i învingă? sarah își puse capul pe piatră. I se uscase limba în gură și o usturau ochii de fum și oboseală. De-ar veni noaptea mai repede!

* * *

Începuse în dimineața aceea, cu un atac de grenade și continuase toată ziua. Din când în când, arabii se năpusteau încercând să dinamiteze pereții. La început, folosiseră conserve întrebuințate, umplute cu explozibil și prevăzute cu detonatoare. Apoi, când pierderile în rândurile lor crescură îngrijorător, încercară să arunce de la distanță mai mare, cu ajutorul funiilor pentru lansarea minelor. Până acum, niciuna din ele nu reușise să străpungă piatra groasă a sinagogii.

Îi așteptă să vină din nou.

— Poate că s-a terminat, îi șopti Robert. N-o să mai încerce până la noapte.

— Sper, zise Sarah.

Puse pușca de-o parte și se rostogoli pe spate. Leul Iudeii era ciuruit de gloanțe. Auzea ecourile bătăliei pentru Sinagoga Varșovia.

Avnary, unul din comandanții grupului ei de luptă, se târî spre ea de-a lungul galeriei.

— Ultima a făcut ceva pagube, Sarah. A lăsat o gaură în peretele de est.

— La dracu'! ai grijă! zise Sarah.

Doamne, se rugă ea, nu-i lăsa să ne atace acum. Nu până nu terminăm de astupat spărtura.

Locatarii obișnuiți se îngrămădiseră în subsolul de la Nissan Bek când începuse bombardamentul. Sarah se gândi că se adunaseră mai mulți de o sută la lumina lumânărilor. Mamele țipau după copiii lor, femeile bătrâne plângeau, iar bărbații își intonau psalmii și rugile.

Când coborî treptele, săriră în picioare, strigând toți deodată. Sarah observă că mulți din ei scoseseră batiste albe. În întuneric, o confundaseră cu un soldat arab.

— Ce s-a întâmplat?

— Au venit arabii?

— Spune-le că ne predăm!

Hotărârea ei de nezdruncinat fu zguduită de dispreț, își ridică mâinile și zbieră să se facă liniște.

— O să-i respingem! le spuse ea. N-o să capitulăm!

O priveau cu fețe posomorâte. Răspândeau un miros urât. Stătuseră închiși în pivniță toată ziua. Este mult mai bine să lupți, se gândi Sarah, decât să te ascunzi aici în beznă și mizerie.

— Am nevoie de ajutorul vostru! zise ea.

Se lăsă o liniște apăsătoare.

— Rabi Silverberg ne-a lămurit că nu aveți de gând să luptați alături de noi. Foarte bine. Dar tot puteți să ne ajutați dacă vreți. Arabii au făcut o gaură în peretele sinagogii. Trebuie să-l reparăm.

— Azi nu putem face nimic, zise cineva. Este sabatul.

— Dumnezeu nu ne-a dat sabatul ca arabii să se folosească de el și să ne distrugă, zbieră Sarah.

Nu se mișcă niciunul.

Sarah luă Beretta de la brâu și îl îndreptă spre unul din rabini.

— Spune-le să ne ajute! zise ea.

Omul o privi uimit.

Sarah îi puse pistolul la tâmplă.

— Să nu crezi că dacă sunt evreică nu trebuie să te temi de mine. Ierusalim este tot Ierusalim, cu sau fără voi.

Nu-i răspunse nimeni.

— Ai îndrăzni să comiți păcatul crimei într-o sinagogă?

— Religia mea sunt oamenii, rabine. Îl las pe Dumnezeu să decidă care sunt păcatele mele. O să număr până la trei și apoi o să apăs pe trăgaci. Așa o să vă dovedesc cine comandă aici.

— Ba n-o s-o faci.

— Unu.

Se holbă la ea.

— Doi.

Aștepta.

— Trei.

Rabinul nu se clinti. Femeia își încordă degetul pe trăgaci.

— Bine.

Sarah lăsă arma jos. Își auzea propria respirație.

— Vom face cum vrei. Să se știe că am fost obligați și păcatul să cadă pe capul vostru.

— Am nevoie de treizeci de bărbați. Cei mai buni pe care-i ai, dacă există așa ceva, adăuga ea și urcă scările.

Tremura în urma discuției ei cu rabinul, uimită de propria sa reacție. Fusese gata să-l ucidă cu sânge rece. Stătuse față-n față cu răul din sufletul ei și se simțise șocată să descopere că atunci când era obligată să aleagă între Dumnezeul strămoșilor ei și supraviețuirea noului trib al lui Israel, din care făcea parte și ea, nu ezitase nici o clipă.

Gaura din zidul de est se mascase cu sârmă ghimpată și se

astupase cu pietre sfărâmate și saci cu nisip. Sarah supraveghease rezultatele cu satisfacție; poate că evreii înspăimântați ai rabinului nu ținuseră sabatul, dar Palmacinikii ei vor reuși să țină sub control Nissan Bekul încă puțin.

Evreii se întoarseră înapoi, la subsol. O priveau dispreţuitori. Tot ce ne mai leagă – se gândi ea – este faptul că suntem evrei, deși nu mai credem în aceleași lucruri.

Abraham alergă spre ea.

Te cheamă comandantul, îi zise el gâfâind.

Sarah își ridică privirile spre galerie.

— Avnary! mă duc la Kaplan! preiei comanda până mă întorc!

Bărbatul îi făcu semn cu mâna că înțelesese și își îndreptă din nou atenția asupra străzii.

— Hai să mergem! zise Sarah.

* * *

Conferința era în plină desfășurare. Se adunaseră vreo douăzeci de bărbați și femei în biroul lui Kaplan, iar aerul devenise de nerespirat din cauza fumului de țigară. Kaplan își șterse ochelarii, în timp ce oamenii lui zbierau, dădeau din mâini și băteau cu pumnii în birou.

Aproape toți, în afară de rabinul Silverberg și Kaplan, păreau să fie răniți: un bandaj însângerat la picior sau un tifon prins pe față. Hainele lor, ca și cele ale lui Sarah erau pline de praf și sudoare, iar ochii, aproape fără expresie, deveniseră sticloși, injectați de oboseală. Văzuse de multe ori asemenea priviri după atacurile teroriștilor. Groaza lăsa urme pe față ca o rană.

Kaplan tresări când intră. Strigătele încetară și toate capetele se întoarseră spre ea.

— Bună Sarah, zise Kaplan. Cum merg lucrurile la voi?

— Rezistăm, domnule.

— Foarte bine.

Se uită în jurul său.

— Din păcate, oamenii spun că flancul de vest se prăbușește. Armenii au renunțat la neutralitate. I-au lăsat pe arabi să ocupe Biserica Saint Jacques, expunând Poarta Zion. N-am avut încotro; a trebuit să ne retragem oamenii. Arabii au intrat pe Strada Evreilor. Presupun că am pierdut deja jumătate din teritoriu și nici n-a apus soarele încă.

Rabi Silverberg se aplecă peste masă, în nasul lui Kaplan.

— Bombardamentele durează, de săptămâni în șir! cât trebuie

să mai îndurăm? sunt o mulțime de femei și copii în pivnițele de la Batei Machse și au început să devină isterici. Ce-ai de gând?

— Li s-a dat ocazia să plece, rabi.

Sarah se uită în jur.

Vorbise Irgunul Meodovnik. Rosenberg stătea lângă el.

— Acesta este căminul lor! strămoșii lor trăiesc aici de sute de ani! de ce să plece?

— Tocmai de aceea vrem să rezistăm!

— Trebuie să capitulăm! tu și gangsterii tăi n-aveți cum să triumfați!

— Ba n-o să capitulăm deloc, rabi! zise Kaplan, pe un ton blând.

— O să mai vedem noi!

Rabi Silverberg se îndreptă spre ușă, dar Kaplan sări deodată în picioare.

— Rabi! te avertizez! dacă îndrăznește cineva să ridice steagul alb, îl împușcăm pe loc. Ai înțeles?

— N-o să îndrăzniți!

— Dacă vă repugnă atât de mult ideea crimei, ar fi bine să nu încercați să aflați dacă voi îndrăzni sau nu.

Silverberg clătină din cap.

— Sunteți niște monștri.

— Ai înțeles?

— Dumnezeu să aibă milă de noi, zise rabinul și plecă.

Kaplan se așeză din nou.

— Mă bucur că am rezolvat pe cale amiabilă.

După ce se încheie conferința, Sarah îl întrebă pe Kaplan dacă putea să-i vorbească între patru ochi. Kaplan aprinse o lumânare. Tremură când ateriză altă bombă în apropiere. Sunetele împușcăturilor se auzeau mai tare în beznă.

— Ce este, Sarah?

— Ați invitat și Irgunii la conferință, domnule?

— Suntem de aceeași parte a baricadei. Mă rog, în general.

— Aveți încredere în ei?

— Bineînțeles că nu.

Ridică din umeri.

— Dar au fost de acord până la urmă să lupte sub controlul meu, dacă nu sub autoritatea mea.

— S-au oferit să-și pună la dispoziție armele și talentele lor de necontestat? în sectorul meu este mare lipsă de arme, domnule.

— La fel ca îșsi în celelalte sectoare.

Își puse mâinile pe masă, de parcă și-ar fi împăturit mănușile.

— Nu, n-au spus nimic despre armament și nu și-au exprimat dorința să-l împartă. Poate atunci când vei lupta cu mâinile goale împotriva arabilor vor catadicsi să-ți dea o grenadă.

— Mă îndoiesc.

— Și eu la fel. Adevărul este că Irgunii nu ne plac și nici n-au încredere în noi; iar sentimentele sunt reciproce. Bun început pentru o țară nouă, nu-i așa?

Kibuțul Kfar Herzl.

Mașini blindate carbonizate. Corpuri rigide presărau deșertul dincolo de sârma ghimpată. Hainele morților fâlfâiau în vântul deșertului, iar fumul se ridica din tranșeele sfârtecate de bombe.

De undeva, Yaakov auzi un om strigând după ajutor.

Yaakov era alb la față din cauza prafului și a oboselii. Sorbi dintr-un bidon cu apă și-l dădu mai departe lui Isaac.

— Ia puțin. Nu fi lacom. Nu uita că trebuie să-ți ajungă mult timp.

Isaac luă o gură, își umezi buzele așa cum făcuse Yaakov și o înghiți. Își simțea limba la fel de uscată ca și mai-nainte.

— Sunt prea bătrân, murmură Yaakov.

Se sprijini de pereții tranșeului și închise ochii.

Da, este bătrân, se gândi Isaac. Nu-l văzuse niciodată pe bunicul său atât de obosit. Parcă îmbătrânise zece ani într-o singură zi. Înseamnă că și eu m-am maturizat. De dimineață eram doar un băiețel. Acum mă simt adult.

După acest prim atac, arabii năvăliseră din nou cu grenadele lor. O ținuseră așa toată dimineața, până când tranșeele se transformară într-o masă de pământ și saci de nisip sparți. Douăzeci de apărători zăceau morți sau răniți în spitalul improvizat din sufragerie.

La prânz, arabii îi atacaseră din nou, deși cu mai puțin entuziasm decât până atunci. Îi respinseseră din nou, distrugând încă o mașină blindată.

Ofensiva începu din nou. Acum puștile amuțiseră. Yaakov se uită la ceas.

— Cinci minute, murmură el. Vor fi aici în curând.

Exact când termină de vorbit, Isaac auzi uruitul familiar al tancurilor. Îi venea să plângă. Atacurile de până acum îl epuizaseră. Nu credea că o să mai reziste.

— Ce plan mai ai de data aceasta, bunicule? zise el.

— De data aceasta? de data aceasta mă rog să se întâmple o minune.

În timp ce alerga în spatele mașinilor blindate, Rishou își aminti de Rab'allah. Se gândi la soția, la mama și la cumnata sa măcelărite în dormitorul din casa tatălui său, la fiica lui, care zăcea în Spitalul Crucii Roșii, cu mintea rătăcită și ciotul piciorului înfășurat în bandaje însângerate; și tot gândindu-se la ele prindea mai multă energie.

Izzat alerga lângă el. Evreii deschiseseră focul din tranșee cu mitralierele lor Sten și Izzat căzu.

De data aceasta, mașinile blindate nu mai fură întâmpinate de un baraj de foc. Yaakov văzu două coktailuri Molotov căzând pe lângă tancuri, iar altele explodând inofensive pe Dingoul din frunte. Tancul trecu prin fum și flăcări, peste tranșeele dărâmate și se îndreptă spre kibuț.

— Înapoi! strigă Yaakov și se ridică în picioare, făcând semn celorlalți să se retragă.

— Înapoi!

Îl apucă pe Isaac de cămașă și-l trase afară din tranșeu. Se târâră pe pământul găurit de bombe. Chiar în timp ce fugeau, încă două mașini blindate îi depășiră, uruind inexorabil spre colibe și sufrageria de piatră.

Căzu pe burtă într-o gaură lăsată de bombe.

Infanteria arabă se afla chiar în spatele lor. Își ridică, pușca și trase sălbatic. Mâinile îi tremurau necontrolat. La cinci pași depărtare, văzu un arab într-o uniformă veche, kaki și keffiyeh alb cu negru. Isaac, ținti din nou. Nu trebuia să dea greș.

Trase în sus.

Omul sări în crater după ei. Dar, ca și când nu l-ar fi văzut pe Isaac, vru să-l lovească pe Yaakov în cap cu patul puștii. Yaakov îl zări în ultimul moment și se trase înapoi. Izbitura îl nimeri în piept și căzu.

Arabul bătrân rânji triumfător. Continua să-l ignore pe Isaac; probabil că nu-l considera demn de atenția lui. Când își săltă pușca să zdrobească țeasta lui Yaakov, Isaac îi puse țeava puștii la tâmplă și trase.

Isaac văzu alt arab alergând spre ei. Ținti din nou, dar, de data aceasta, nu-i mai tremurau mâinile. Îl împușcă direct în piept. Omul se înclină și căzu cu fața-n noroi. Mâna îi atârna moale pe marginea craterului.

— Repede, gemu Yaakov și-l scoase pe Isaac din gaură.

Apoi, o luară la fugă spre livadă.

Mitralierele Hotchkiss fuseseră montate în clădirea de beton, pe culmea dealului îmbrăcat în viță de vie. Țăcănitul armelor astupa acum celelalte zgomote ale luptei. Isaac se împiedică și se uită înapoi. Mitraliera grea secera arabii împrăștiați prin livadă, dându-le apărătorilor posibilitatea să se retragă.

O mașină blindată se roti și o luă către deal, trăgând din tunul instalat pe turelă. Yaakov alergă spre ea. Puștile răpăiau în jurul lui. I se înmuiară picioarele și căzu. Pentru o, clipă, Isaac crezu că murise. Dar, apoi, Yaakov se rostogoli pe spate, scoase grenada din tunică și-i trase cuiul. O aruncă în calea tancului.

Explozia săltă mașina blindată de pe șenilele din față. Urui, aruncând fum negru pe turelă. Se răsturnă într-un crater.

Isaac alergă în zig-zag prin ploaia de gloanțe.

— Bunicule!

Yaakov zăcea pe spate, ținându-se de șold. Picături de sânge i se scurgeau printre degete.

— Du-te la kibuț!

— Nu fără tine!

Isaac îl ridică în picioare și-l ajută să ajungă la adăpost, mulțumind lui Dumnezeu că mitraliera de pe deal continua să tragă și că găsise destul curaj în el.

Sufrageria era singura clădire de piatră din kibuț. Yaakov o transformase în punct de comandă și spital de campanie. O fată stătea ghemuită într-un colț, lângă emițător și transmitea SOS-uri disperate organizației Haganah din Ierusalim. Răniții zăceau pe podea, gemând însângerați. Alți kibuțnici se rezemaseră de pereți, paralizați de frică sau oboseală, privind în gol. Oamenii alergau de acolo-colo, zbierând disperați.

Când Isaac ajunse cu Yaakov, era clar că totul se terminase.

Două Dingo-uri fuseseră oprite de doi tineri kibuțnici care distruseseră anvelopele cu mitralierele lor Sten, sacrificându-și propria viață. Dar restul mașinilor blindate traversau acum kibuțul, trăgând cu tunul. Distruseseră deja dormitoarele, clinica și sinagoga. Acum se îndreptau spre sufragerie.

Mitraliera grea amuți brusc și infanteria arabă se ridică din găurile lăsate de obuze în livadă și începu înaintarea.

Yaakov se târî pe podea, spre operatoarea radio, lăsând dâre de sânge pe beton.

— Ce spune Ierusalimul? gemu el.

Fata își scoase căștile și-l privi neputincioasă, cu spaima întipărită pe față. Era prea îngrozită să vorbească.

Isaac văzu o figură alergând pe cărare, în calea mașinilor blindate. Avea un aruncător de grenade în brațe și-l ținea la piept, ca pe un copil.

Era Levin.

Îl lăsă jos și se ghemui lângă el. Îi mai rămăsese o singură grenadă. Îndreptă țeava armei spre mașina blindată, băgă grenada și trase.

Tancul explodă cu Levin cu tot.

Rishou îl văzu pe Levin fixându-și aruncătorul de grenade pe umăr și se opri, gata să tragă. Dar, până să apese pe trăgaci, grenada lovi tancul și Dingo-ul explodă. O minge de foc se ridică din turelă.

Apărătorii evrei se retrăseseră în clădirea de piatră din centrul kibuțului. Începu să fugă într-acolo, dar își dădu seama deodată că rămăsese singur. Luptătorii văzuseră mașina blindată în flăcări și își pierduseră curajul.

Pe numele sfinte, ale lui Allah!

Yaakov urmări retragerea celor două tancuri care mai rămăseseră. Erau urmate de infanteria arabă. Soarele coborâse la asfințit. Pentru azi, se terminase cu atacurile. Joseph Levin le oferise încă o noapte.

Noaptea era caldă și cadavrele se înverzeau pe câmpul de luptă. Mirosul dulceag, grețos al putreziciunii era purtat de briza înserării.

Yaakov era palid și tremura. Doctorii îi opriseră hemoragia la piciorul drept, dar osul era sfărâmat și-l durea cumplit. Dar nu avea de gând să se odihnească.

Până la apusul soarelui, își organizase deja apărătorii în noi grupuri de luptă. Bărbați și femei paralizați de frică primiră noi însărcinări. Se ridică o baricadă de pietre la poarta principală și săpară repede tranșee în jurul kibuțului și în perimetrul de apărare din livadă, mai jos de casă.

Fu trimisă o patrulă să încerce să recupereze puștile și muniția din mașina blindată distrusă de grenada lui Yaakov. Doi bărbați revenită peste o oră cu vestea că Yaakov își făcuse treaba prea bine. Blindajul Dingoului era complet distrus.

Între timp, expertul în arme al kibuțului repara mitraliera Hotchkiss, care se blocase spre sfârșitul ultimului atac.

Yaakov adună restul apărătorilor și le spuse că Ierusalimul le promisese ajutor a doua zi dimineață. Vestea reuși să le ridice moralul. Dacă ar mai putea să reziste încă câteva ore.

Mai târziu, Isaac îi șopti bunicului său:

— Este adevărat?

Yaakov ridică din umeri și zâmbi.

— Crezi că mai are vreo importanță?

Obuzele țiuiră toată noaptea și bombardară kibuțul. Întunericul alterna cu momente de lumină falsă când tunarii Legiunii Arabe își trasau traiectoriile. După fiecare rundă, se lăsa o liniște apăsătoare, când singurele sunete erau ciripitul cicadelor și zumzetul vocilor arabilor.

Bărbați și femei dormeau întinși pe podea. Răniții gemeau și se răsuceau, alții se rugau, murmurând kaddish-ul pentru sufletul morților.

— Azi ai luptat vitejește, zise Yaakov.

— Mi-am udat pantalonii, bunicule. Vorbesc serios.

— Oricum, te-ai descurcat bine.

Isaac inspiră adânc. Asta însemna să fii bărbat adevărat? să te temi?

— Mâine o să-ți fie rușine cu mine.

— Rușine? dar nu mi-a fost niciodată. Dimpotrivă, sunt mândru. Mie ar trebui să-mi fie rușine. I-am promis lui Sarah că voi avea grijă de tine și am dezamăgit-o. Ar fi trebuit să te trimit de aici.

— Mă bucur că am rămas, minți el. Crezi că o să rezistăm?

— La noapte, trebuie să ne rugăm să se întâmple un miracol, zise Yaakov și-l luă de mână pe Isaac, implorându-l în gând pe Dumnezeu pentru Kfar Herzl, pentru nepotul lui și pentru copiii săi. Dar, în adâncul sufletului, știa că niciodată n-o să mai vadă pe pruncul din ei.

Imediat după ivirea zorilor, ultimele două mașini blindate pătrunseră în livadă, trecând cu șenilele peste cadavre și ocolind gropile și copacii ciuntiți. Yaakov și Isaac le priveau de la fereastra sufrageriei, cu armele în brațe. Isaac își goli buzunarele și numără muniția. Mai avea cinci gloanțe.

Tancurile se opriră la poalele dealului plantat cu viță de vie. Isaac îi recunoscu pe părinții unuia din prietenii săi, care ieșiseră din bunker și se târau de-a lungul zidului, cu coktailuri Molotov în mână. La douăzeci de yarzi de mașinile blindate, fură zăriți și loviți de o rafală de mitralieră Bren. Căzură. Probabil că erau morți,

pentru că nu mai mișcau.

Tunarii din cazemată traseră ghiulea după ghiulea în tancuri și apoi focul încetă brusc. Peste câteva clipe, îi văzu întorcându-se spre kibuț, la adăpostul zidului.

Se auzi o explozie în cazemată și se ridică o trombă de fum negru.

— Au rămas fără muniție, zise Yaakov cu voce tare. Au distrus tunul.

Acum, Dingo-urile înaintau spre poarta principală, dărâmând baricade de pietre. O fată alerga spre ei cu o bombă cu petrol în mână. Fu secerată de mitralieră.

— Asta este! murmură Yaakov.

Arabii veniră în urma mașinilor blindate, revărsându-se peste poartă, către ei, prin fumul gros. Isaac trase de câteva ori și apoi auzi teribilul clic, semn că i se terminaseră gloanțele.

— Cine are muniție? strigă el. Cine are muniție?

Se întoarse și rămase cu gura căscată de uimire. Camera era plină de cadavre. Mai rămăseseră doar câțiva. Restul erau morți sau grav răniți. Tancul trase o ghiulea și dărâmă peretele.

Yaakov scoase încărcătorul puștii și băgă mâna în tunică să ia altul. Înjură când își dădu seama că era ultimul.

— Ce ne facem, bunicule?

— Acum nu mai putem face nimic, Isaac. Ajută-mă să mă ridic.

Isaac îl ridică în picioare. Bandajul de pe coapsa lui Yaakov era murdar și plin de sânge. Ieși în pragul ușii cu mâinile ridicate.

Doamne Sfinte! vrea să se predea! își dădu seama Isaac. Nu se poate! alergă și luă o pușcă din mâna unui mort. O îndreptă spre arabi.

Nimic. Încărcătorul era gol.

Yaakov îl privea din ușă. Clătină din cap.

— S-a terminat, zise el.

Isaac lăsă pușca jos.

Yaakov ieși urmat de ceilalți.

Erau vreo douăzeci de arabi, felahi, cu puștile ridicate la umăr. Yaakov se îndreptă spre ei, cu mâinile ridicate. Era urmat de alți patru bărbați și o femeie, sora lui Yaakov.

Arabii strigau furioși, iar, apoi, unul din ei zbieră „Rab'allah”, alergă în direcția lui Yaakov și își înfipse baioneta în pieptul lui. Sunetul îi aminti lui Isaac de varza crudă, tăiată cu cuțitul. Yaakov nu încercă să se apere. Căzu în genunchi, fără să scoată o vorbă.

Arabul îl împunse încă o dată în stomac.

Ceilalți felahi începură să-și bată prizonierii cu paturile puștilor. Sorei lui Yaakov îi tăiară gâtul cu un cuțit. O lăsară să se zbată în praf până își dădu sufletul.

Isaac o luă la fugă.

Alergă orbește printre figurile întunecate, prin coșmarul de fum și violență. Când ajunse în livada de măslini, de-abia mai putea respira. Îi tremurau picioarele.

Dădu de zidul din partea cealaltă a livezii și sări peste el. Scăpase. Reușise să fugă.

Deodată, se trezi înconjurat de arabi.

Erau strânși în jurul a două victime. Le mutilau. Una din ele mai mișca încă. Tresăriră uimiți. Liderul lor strigă și-l arătă cu degetul pe Isaac.

Isaac încercă să fugă, dar nu-l ascultau picioarele.

— Apucați-l de brațe și aruncați-l pe burtă.

Trei bărbați îl imobilizară la pământ. Își auzi propriile sale strigăte disperate, de parcă ar fi venit de departe.

— Ce evreu drăguț! cârâi el. Știi ce-o să-ți fac? în arabă. Hai să ne distrăm cu el mai întâi.

Omul râse. Îngenunche în spatele lui și-i trase pantalonii. Isaac știa că voia să-l violeze.

Zbieră din nou, îngrozit.

Izzat nu fusese în viața lui atât de excitat. Mirosul metalic al sângelui, răzbunarea și crimele explodaseră în el ca un orgasm, dar, spre deosebire de sex, dura la nesfârșit și n-ar fi vrut să se termine niciodată. Toate frustrările, eșecurile și umilințele unei întregi existențe izbucniră înăuntrul lui. Țipetele evreilor îi ungeau sufletul ca un balsam. Acum câteva clipe, crezuse că plăcerea se terminase; apoi, Allah îi trimisese acest evreu cu obrăjori pufoși și acum putea s-o ia de la început, să se răzbune prin durere.

Sfâșie chiloții băiatului și-l apucă de păr. Auzi râsetele și înjurăturile oamenilor din jurul lui.

— Ce evreu drăguț! cârâi el. Știi ce-o să-ți fac? mai întâi.

— Lasă-l în pace, zise o voce.

Se întoarse. Un om stătea în spatele lui, cu arma îndreptată spre el. Era Rishou.

Orașul Nou.

Un uruit îndepărtat ca un tunet. Oamenii lui Kaukji bombardau Orașul Vechi.

Marie se trezi și se rostogoli spre Asher. Îl acoperi cu trupul ei și își lăsă părul să-i cadă pe față, un adăpost pentru amândoi. Îl sărută pe gură. Bărbatul se trezi încet.

În timp ce-l aștepta, i se derulau prin minte tot felul de imagini. Casa din Pădure, doamna Rosenberg care striga în întuneric „Josef, tu ești?"; Rolf între picioarele ei: „Spune-mi că mă iubești!"; Lubansky, rânjind în pragul de la Frauenblock, desfăcându-și cureaua. Trebuia să arunce aceste amintiri în bezna uitării.

Viața era făcută din asemenea momente. Trecutul trebuia eliberat; viitorul nu putea fi stăpânit. Prezentul era singura certitudine și trebuia să profiți de el.

— Te iubesc, îi șopti bărbatul.

— Dovedește-mi!

Întinse mâna spre sertarul de la pat, dar ea îl opri.

— Nu, nu vreau să te ferești. Lasă-mă gravidă!

— Dar dacă.

Lăsă propoziția neterminată.

— Dacă mori, nu-i așa? dacă aceasta este ultima oară, nu?

— Atunci o să-mi rămână măcar o parte din tine.

Îl lăsă să pătrundă în ea. Să vină noaptea! ce-i spusese Sarah? să creadă în soare! pentru fiecare sfârșit, există un început. Bărbații vor distruge, iar femeile vor construi din nou. Nu făceau parte din același neam, dar era femeia lui. Va purta sămânța noii generații prin vremurile întunecate ale istoriei. Întotdeauna fusese așa.

Se dărui lui Asher și rosti o rugă în tăcere pentru Netanel. Cine știe unde l-or fi purtat diavolii din el.

Orașul Vechi.

Împușcăturile încetară brusc. Netanel auzi pași pe caldarâm, foarte aproape. Liniștea îți încorda nervii mai rău decât bombardamentele. Doi arabi apăruseră pe Strada Evreilor. Netanel ținti și apăsă pe trăgaci. Nimic. Lovi pușca cu pumnul, enervat. Nu mai avea muniție.

Meodovnik alergă la ușă și aruncă o grenadă pe stradă. Izbucni o flacără, urmată de o detunătură. Când Netanel se uită înapoi, cei doi arabi zăceau într-o baltă de sânge, lângă zidul îndepărtat.

Meodovnik se așezase pe vine, lângă ușă, rânjind. Deodată, îi țâșni sângele pe gură și se prăbuși cu fața-n jos.

Netanel îl ridică. Un glonte bine țintit îl nimerise în buzunarul drept de la piept. Era rănit la plămâni.

Meodovnik ținea gura deschisă și încerca să respire ca un pește

pe uscat. I se spărseseră ochelarii și sticla i se înfipsese în ochi și-n obraji. Se agăță cu degetele de brațul lui Netanel.

— Ieșiți! strigă cineva. Nu putem să-i mai ținem în loc.

Netanel își atârnă de umeri pușca lui Meodovnik, alături de a sa și trase rănitul pe o alee.

* * *

Mai erau alte două persoane în vechea cizmărie, amândouă Palmaciniki – un Ashkenazi bărbos și o femeie sabra. Magazinul mirosea a praf și piele, iar singura lumină venea de la o fereastră îngustă care dădea spre alee.

Meodovnik se îneca zgomotos în propriul său sânge. Ashkenazi se întoarse spre Netanel.

— Fă-l să tacă!

Netanel ținea mâna apăsată pe rană, ca să-l ajute să respire. Buzele rănitului se învinețiseră și i se scurgea salivă amestecată cu sânge printre dinți.

— Este pe moarte, spuse Netanel.

— Vreuna din pușțile astea este cumva încărcată? îl întrebă sabra.

Netanel clătină din cap.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nici noi n-avem muniție!

Se auzeau glasuri arăbești în sinagoga de alături.

— Atunci du-te să aduci! am câteva grenade făcute de mână. O să-i ținem în loc.

Ashkenazi îl privi neîncrezător.

— Două grenade? cât crezi că o să rezistăm cu două grenade?

— Sunt prea preocupați să jefuiască sinagoga ca să se intereseze de voi. Hai, grăbiți-vă!

Bărbatul își privi însoțitoarea. Apoi ridică din umeri și sări în picioare. Femeia îl urmă. Dispărură pe alee.

Meodovnik îl apucă de braț pe Netanel.

— Nu. Vă. pre. Predați.

Peste câteva minute, își dădu sufletul. Netanel se lipi de perete și ascultă zgomotele arabilor de alături.

Kaplan se uită la operatorul radio.

— Ce spun?

— Că întăririle vor sosi în curând.

— Ne-au promis ajutoare într-o oră, garantat, și au trecut două zile și jumătate. Cât cred că vom putea rezista?

Fata îl privi neajutorată și speriată.

Vocea tremurată și ochii roșii ai lui Kaplan trădau disperarea care-l cuprinsese. Sunetele bătăliei creșteau în intensitate. Deși Sinagoga Varșovia și Nissan Bek rezistau, flancul de vest al apărării lor se prăbușise. Arabii pătrunseseră pe Strada Evreilor și își croiau drum în mod inexorabil spre inima cartierului, casă cu casă, ca niște furnici care devorau o carcasă.

Erau net superiori numeric. Din fericire, nici un arab nu era soldat instruit; majoritatea erau voluntari din sate sau mercenari de-ai Muftiului, puși mai mult pe jaf. În lipsă de muniție, apărătorii lui Kaplan se bazau din ce în ce mai mult pe grenadele de mână din fabrica lui Leah Vultz.

— Transmite la Cartierul General că vreau să bombardeze Strada Evreilor. Dacă n-o fac, va fi un adevărat masacru.

Fata transmise mesajul la Cartierul General Haganah din Orașul Nou, aflat la mai puțin de o milă depărtare, și așteptă răspunsul. Între timp, se întreba dacă o să mai rămână în viață până la apusul soarelui. În sertar avea o grenadă de-a lui Leah Vultz. Știa cum se poartă arabii cu femeile prizonier, așa că și-o păstrase pentru ea.

Sediul Schneller.

Yitzhak Sadeh părea obosit. Se aplecă peste birou și-i studie pe cei cinci bărbați și o femeie instalați în noul lor sediu. Până acum patru zile, biroul aparținuse șefului Statului Major al armatei britanice din Palestina, generalul Sir Gordon MacMillan.

În spatele lui, pe perete, era o hartă mare a orașului.

— Doamnelor și domnilor.

— Zise el cu un glas răgușit de atâtea ordine și comenzi câte împărțise – situația din Orașul Vechi este disperată. În ultimul comunicat primit acum o jumătate de oră, comandantul garnizoanei spunea că nu crede că o să mai reziste încă o noapte. Cu câteva zile în urmă, le-am promis ajutor, deși știam că n-am cum s-o fac. Astă-seară aveți șansa să salvați Ierusalimul de la distrugere.

Se uită la fiecare pe rând. Apoi se apropie de hartă.

— Cred că am găsit o cale de acces. Pe aici.

Făcu semn spre piața largă a Fortăreței Cruciaților din interiorul Orașului Vechi, dincolo de Poarta Jaffa.

— Aaron, Menachem. Oamenii voștri se vor aduna aici, în clădirea Tannous, vizavi de Poarta Jaffa, gata de asalt. Sophie, de ce forțe dispuneți în prezent?

Sophie Zimmels comanda singura brigada blindată Haganah din

Ierusalim, alcătuită, în general, din mașini blindate britanice, furate sau achiziționate ilegal.

— Două Dingo-uri și o mașină blindată, domnule.

— Veți ataca frontal Poarta Jaffa. Apărătorii vor presupune că acesta este centrul ofensivei noastre. Va fi o păcăleală, bineînțeles.

Se auzi un oftat de ușurare în cameră. Asta așteptau cu toții.

Sadeh zâmbi.

— De fapt, noi vom pătrunde pe aici, în citadelă. La baza zidului, cam la cincizeci de yarzi de poartă, este un gard de fier. Yehuda, tu și echipa ta va trebui să-l aruncați în aer. Cum pătrundeți înăuntru, veți găsi un tunel, care duce sub zidul principal, în curtea interioară a citadelei. O să vă conduceți oamenii până acolo și o să vă dispersați atacul. Parola va fi „Maccabee".

Asher zâmbi când auzi cuvântul. Maccabeii fuseseră ultimii evrei care pătrunseseră dincolo de zidurile orașului, acum două mii de ani.

Sadeh continuă.

— Apoi, Aaron și Menachem vor înainta cu companiile lor, prin sectorul armean, către Orașul Vechi.

— Și plutonul meu, domnule? întrebă Asher.

— Vreau ca tu să asediezi partea de sud a orașului aici, la Muntele Zion. Va fi tot o păcăleală, ca să le distragă atenția de la ținta reală din interiorul citadelei.

Asher încuviință din cap, deși îi era dificil să se concentreze. Primise veștile în dimineața aceea. Kfar Herzl fusese distrus; nu existau supraviețuitori. Isaac era mort, la fel ca și Yaakov și majoritatea prietenilor lui.

— Acesta este planul nostru principal spunea Sadeh. Acum o să-l discutăm în detaliu și vreau ca voi să vă precizați ora și poziția. Țineți cont că aceasta s-ar putea să fie ultima noastră șansă.

Yemin Moshe.

Patru plutoane, se gândi Asher. Patru plutoane extenuate. Era tot ce mai rămăsese din brigada Har-El după șase săptămâni de luptă necontenită. Se bătuseră pentru Operațiunea Nachfson, o încercare inutilă de a deschide Bab el-Wadul și de a captura Kastelul de la Abdul Kader. De când se întorseseră la Ierusalim, luptele stradale din Katamon și Sheikh Jarrah nu încetaseră. De săptămâni de zile dormeau în medie cam două-trei ore pe noapte. Luau Novadrin, ca parte a rației lor zilnice, dar tabletele nu aveau mai mult efect asupra lor decât o aspirină.

Acum, supraviețuitorii stăteau în jurul zidurilor sinagogii, pe jumătate adormiți, Asher știa prea bine, cufundați în vise viu-colorate, întrerupte de momente întunecate. Bărbații nu se bărbieriseră de-o săptămână și aveau niște fețe supte, extenuate. Femeile erau murdare, cu păr slinos. Ochii le străluceau ca la psihopați și majoritatea aveau răni vechi. În alte armate, ar fi fost internați de mult în spital, dar luptătorii Palmach nu puteau să-și ofere un asemenea lux.

El se întreba câți din ei vor fi sacrificați noaptea aceasta? putea să-i ceară cuiva să moară pentru o iluzie?

— Bine, strigă el, hai s-o luăm din loc! la noapte trebuie să fim la Ierusalim.

Nu-l lăsa inima să le spună că atacul lor va fi o alarmă falsă. Dacă ar fi făcut-o, poate că oamenii lui n-ar mai găsi puterea să se târască în sus, pe munte. Ierusalimul era singura momeală pe care le-o putea flutura pe sub nas ca să-i facă să lupte încă o noapte.

Orașul Vechi.

Netanel se obișnuise cu noul fel de luptă: se foloseau de pușți și grenade ca să păstreze o clădire până-n ultimul moment, pentru ca apoi s-o abandoneze, să se retragă în casa următoare și să ia totul de la început. Epuizarea domina acum frica. Lupta devenise un reflex automat, ca respirația sau clipitul din ochi. Rezistența era un scop în sine.

Odată azi, crezuse că se terminase, că o să moară în cizmărie alături de Meodovnik. Dar Palmacinikii se întorseseră cu muniție, exact înainte ca arabii să termine de jefuit sinagoga de alături. Și reușiseră să-i respingă.

Trase din mitraliera Sten de la șold, se întoarse și o luă la fugă pe alee. Zgomotul împușcăturilor răsună peste acoperișurile caselor. Pe străzile întortocheate se hotăra soarta a mii de bătălii. Soarele înserării murdar și galben se reflecta pe un plafon arcuit. În fața lui, umbre adânci și o baltă de sânge negru.

Îl urmă pe Ashkenazi și pe însoțitoarea lui sabra într-o clădire anonimă de piatră din capătul aleii. Se lipi de perete, verifică încărcătura și încercă să-și controleze respirația întretăiată.

Se uită în jur. Dumnezeule! se afla în altă sinagogă. Își dădu seama imediat că aparținea Naturei Karta; însuși rabinul Silverberg mergea printre bănci, studiind un text obscur; alt bătrân era aplecat asupra unei copii din Tora, atingând paginile îngălbenite cu barba lui cenușie, și un altul stătea lângă perete, cu un șal alb-albastru pe

umeri, rugându-se și cântând cu voce tare. Se apleca de la mijloc ori de câte ori rostea unul din numele sfinte ale lui Dumnezeu.

— Ce faceți? zbieră Netanel.

Rabinul Silverberg își ridică privirile. Ceilalți doi evrei bătrâni își continuară devoțiunile lor.

— Nu sunteți bineveniți aici, zise rabinul.

— Arabii sunt alături! ajutați-ne!

Rabinul oftă și închise textul pe care-l citea. Se pare că știa ce are de făcut.

— Dumnezeu a hotărât.

— Ce-a hotărât? zbieră Netanel. De ce nu ne ajutați?

Rabinul se adresă pe un ton aspru celorlalți doi bărbați, care-l priviră uimiți. Îl urmară pe rabinul Silverberg până la ușa din spate a sinagogii.

Netanel se luă după ei.

— Încotro?

— Am sperat că Dumnezeu va găsi nimerit să cruțe acest loc de rugăciune. Dar, se pare că nu acesta a fost planul lui.

— De ce nu stați să-l apărați?

Rabinul îi privi pe ceilalți doi și încuviință din cap. Bărbații se retraseră. Apoi se întoarse spre Netanel.

— Tinere, nu înțelegi. Cel mai important este sufletul omului. Ce rost ar avea să păstrăm sinagoga și să-l pierdem pe Dumnezeu?

Se auzi răpăitul unei mitraliere Sten. Cei doi Palmaciniki din ușa sinagogii trăgeau în stradă. Arabii îi atacau din nou.

— Ai auzit de Auschwitz, rabine?

— Bineînțeles.

— Știi, nu numai naziștii sunt vinovați ca au existat asemenea orori, ci și oameni ca tine. Tu și ceilalți evrei care ne-ați transformat într-o națiune de nevolnici.

— Ceea ce se întâmplă în lumea aceasta trece repede. Ceea ce se întâmplă în următoarea durează o eternitate.

— Mă faci să vomit.

Ashkenazi strigă și căzu, ținându-se de umăr. Femeia sabra îl chemă în ajutor pe Netanel, continuând să tragă.

— Părerea ta despre mine nu contează. Numai Dumnezeu poate să ne judece, zise rabinul Silverberg și se îndepărtă.

Netanel luă pistolul-mitralieră de la șold și pe întoarse la luptele stradale. Se întreba ce i-ar spune Amos Mandelbaum rabinului Silverberg.

Se întreba, de asemenea, ce-i va spune lui Dumnezeu într-o zi.

Muntele Zion.

Asher se lăsă pe vine în spatele unei pietre funerare din cimitirul armenesc, la câțiva pași de mormântul regelui David, zbierând în telefonul de campanie pe care îl dăduse operatorul său radio.

— Ce? zbieră Asher în telefon.

Cineva scoase un strigăt, îl găsiseră pe arabul care aruncase grenada, urmat de rafala unei mitraliere Sten când Palmacinikul găsi ținta.

— Ce?

Îl auzea pe operatorul radio al lui Sadeh, dar vocea ei se pierdea, de parcă ar fi vorbit într-un uragan.

Apoi, auzi foarte clar:

— Atac. A fost între. Foc continuu. Retra.

— Vreți să ne retragem? strigă el.

Răspunsul era de neînțeles.

— VREȚI – SĂ – NE – RETRAGEM?

— Afirmativ – cod este Ha – repet. Este Hadrian.

Hadrian însemna că atacul asupra citadelei fusese respins. Asher trânti receptorul în furcă. La dracu'! ce rost avusese? câți oameni pierduse degeaba în noaptea aceasta? balagan! ce porcărie!

Deodată, își ridică privirile uimit. O flacără arcui pe cerul nopții și explodă, scăldând Poarta Zion și acoperișurile din Orașul Vechi în verde-gălbui. Asher se holba cu gura căscată și apoi apucă telefonul agitat. Flacăra era semnalul din partea secundului său. Capturase Muntele Zion. Atacul fals se dovedise cel mai eficace, iar Poarta Zion și străzile Ierusalimului se aflau la două sute de yarzi depărtare, la mila lor.

Asher se uită la ceas. Ora două a.m. Ei trebuie să fie în interiorul orașului înainte să se ivească zorile pentru ca atacul să reușească.

Aveau trei bombe confecționate de mână, numite Davidkas, după David Leibovici, tânărul care le inventase.

Constau dintr-o bucată de țeavă de șase inci și o bombă umplută cu cuie și bucăți de fier vechi. Eficacitatea lor era nesigură, dar făceau un zgomot asurzitor când explodau. Adesea, zgomotul avea mai mare efect decât bomba în sine.

Asher ordonă să se înceapă bombardamentul cu Davidkas. Alese doi bărbați să pună o încărcătură de o sută șaizeci de pfunzi la baza

porții și apoi, alese douăzeci din cei mai buni luptători ai săi – acum reprezentau doar jumătate din plutonul său – și-i conduse spre poartă.

Asher stătea pe burtă și-i urmărea pe cei doi oameni ai săi, târându-se la poalele zidului, dinspre Grădinile Dormition. De ce era atâta lumină? se ruga lui Dumnezeu ca norii să astupe luna. Se uită la ceas. Aproape două și un sfert. Grăbiți-vă! grăbiți-vă!

Probabil că arabii din turnurile de pază îi zăriseră.

Minutele se scurgeau.

Așteptă.

Auzi geniștii înainte să-i vadă.

— Shalom, Asher, șopti unul din ei.

— Gata?

— Gata.

Se uită din nou la ceas. Minele ar fi trebuit să explodeze până acum. Dacă încărcătura nu exploda până la urmă? cât vor mai trebui să aștepte înainte să verifice detonatoarele?

— Când ai fixat fuzibilul? șuieră el.

— Pentru ora două.

Dar n-apucă să termine propoziția. Cerul fu luminat de o flacără orbitoare, urmată de o explozie puternică. Poarta Zion sărise în aer. Cimitirul se acoperi de praf și pietre.

Trecură câteva minute bune până să se limpezească fumul. Poarta de fier era deschisă, scârțâind din balamale. Câteva pietre masive căzuseră la baza turnului. Baricada de dincolo de poartă se tasase.

— Armați! zbieră Asher.

Apoi sări în picioare și o luă la fugă printre zidăria dărâmată.

Mai avea câțiva pași până la poartă, când își dădu seama că rămăsese singur.

Orașul Vechi.

Asher stătea sub Poarta Zion, încadrat de razele lunii. Știa că este mort. Își ridică privirile spre turnul crenelat și aștepta împușcăturile fatale. Nimic. Își croi drum ca prin vis printre ruinele porții cu Stenul atârnându-i în mâna dreaptă. Cizmele lui grele răsunau pe caldarâm. Înaintă pe scara care ducea la turn, cu spatele lipit de perete. Era complet părăsit.

Davidkas și minele îi convinseseră, probabil, pe arabi că aveau de-a face cu un atac masiv, așa că fugiseră.

Auzi pași și văzu umbre mișcându-se pe lângă perete. Îl auzi pe

Roth, adjunctul său, împărțind ordine și alergă să-l întâmpine.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el, mai mult uimit decât supărat.

— Suntem epuizați, domnule, spuse Roth.

Se lăsă o liniște stânjenitoare. Probabil că am adormit cu toții.

Veștile că luptătorii Palmach reușiseră să treacă de liniile arabe se răspândiră în câteva minute în Orașul Vechi. În momentul în care sosi Asher cu oamenii săi, Sinagoga Jochanan Ben Zakai era plină de oameni care strigau, plângeau și râdeau. Habotnici în haine de gabardină își ridicau mâinile spre cer și mulțumeau lui Dumnezeu. Câțiva oameni alergară să-i îmbrățișeze pe Palmaciniki.

Și apoi o văzu pe Sarah. Parcă ar fi făcută din hârtie, se gândi el. Ce se întâmplase cu sabra dură pe care o cunoștea el?

Se clătina pe picioare. Când îl văzu, rămase cu gura căscată de uimire și crezu c-o să leșine. În ciuda voinței sale, alergă spre ea și-o luă în brațe. Dar, în timp ce-o îmbrățișa, observă că tresare de durere.

— Ce s-a întâmplat, o întrebă el alarmat.

Simți bandajul gros, de sub cămașa ei kaki.

— Fragmente de grenadă. Nu-i nimic. Slavă Domnului că s-a terminat!

Asher își dădu seama că toți, inclusiv Sarah, credeau că fuseseră salvați. Se întreba dacă vor continua să danseze și să se îmbrățișeze când vor vedea că nu erau decât nouăsprezece bărbați și femei epuizate care să-i ajute să țină piept invaziei arabe.

Kaplan închise ușa biroului său din Tipat Chilav, pentru prima oară în șase luni. Se așeză și își puse capul în palme.

— Douăzeci de bărbați? doar atât ne-a putut trimite Ierusalimul? douăzeci?

— Noi trebuia să fim o diversiune.

— O diversiune?

Kaplan vorbi printre degete.

— Pentru cine? pentru arabi sau pentru noi?

— Când i-am informat pe cei de la Cartierul General că am străpuns Poarta ne-au promis întăriri. Ar fi trebuit să ajungă înainte de ivirea zorilor.

— Unde este restul brigăzii tale? îl întrebă Kaplan.

— Jumătate din ei sunt aici. Cealaltă jumătate se află la Muntele Zion.

— Patruzeci de bărbați? atâta tot? dintr-un întreg batalion?

— Am avut multe pierderi în ultimele două luni în luptele de la

Bab el-Wad.

Kaplan îl privi stânjenit.

— Îmi pare rău, Asher. N-am vrut să te jignesc pe tine și oamenii tăi. Doar că suntem foarte obosiți și ne făceam speranțe mai mari.

— Aș putea să-ți sugerez să evacuăm răniții imediat?

— Forțele noastre s-au subțiat, domnule. Legiunea Arabă se îndreaptă spre oraș dinspre sud-est.

Kaplan inspiră adânc, încercând să zâmbească.

— N-are rost să discutăm despre speranțe deșarte. Hai să așteptăm întăririle promise de Yitzhak.

Sarah zăcea cu fața-n jos pe o saltea din locuința lui Misgav Ledach, în timp ce un chirurg îi extrăgea fragmente de grenadă din mușchii spatelui. O soră ținea o torță aprinsă fiindcă nu aveau curent electric. Strângea pe Asher de mână, torturată de durere.

— Îmi pare rău, Ash. Îmi. Pare rău.

— Nu-i nimic, Sarah. Nu-i nimic.

— Îmi pare rău pentru tot.

Gemu și se zbătu când chirurgul scormoni după alt fragment.

— Ține-o bine!

Asher o apăsă pe umeri. Ah, Sarah! odată va trebui să-ți spun de Isaac, de tatăl tău, de Kfar Herzl. Ar trebui să-ți vorbesc și despre Marie. Sau poate că nu va fi nevoie să știi. Dacă stai aici, se va termina totul curând.

— Gata, spuse doctorul, o să te bandajeze sora, Sarah.

Sarah căută din nou mâna lui Asher.

— Asher?

De-abia mai vorbea.

— S-a terminat. Relaxează-te! trebuie să-ți recapeți puterile.

— Ai. Vreo veste. De la Kfar Herzl?

— Da, rezistă – minți Asher. Sunt bine.

— Mă bucur că ești aici.

Întăririle sosiră înainte de ivirea zorilor. Oamenii Haganah trimiși să salveze Ierusalimul erau funcționari, profesori, contabili, prea bătrâni pentru serviciul activ. Fuseseră scoși din paturile lor și instruiți în grabă la Liceul Rehavia. Li se dăduseră caschete USN, care trebuiau purtate cu căștile pe urechi, așa că le balansau pe cap ca niște farfurii de supă uriașe. Majoritatea erau îmbrăcați în haine de lucru, dar armele lor cel puțin erau impresionante. Fiecare avea câte o pușcă de atac nouă cehească cu optzeci de gloanțe și patru

grenade de mână. Dar în spate, purtau rezerve vitale de plasmă.

Asher se întoarse spre Kaplan.

— Acești oameni nu pot rezista atacului asupra Porții Zion.

— Mă temeam că o să spui asta.

— Dar nici nu pot să le cer oamenilor mei s-o facă. Au luptat prea mult, s-au odihnit prea puțin și au suferit pierderi prea mari. Până nu se refac cât de cât, n-am cum să-i mobilizez.

— Și atunci ce intenționezi, Asher?

— Nu pot să-mi sacrific restul brigăzii într-un asediu. Oricum nici Yitzhak n-ar fi de acord. O să-i dau ordin lui Roth să se retragă la Muntele Zion. Oamenii mei o să-ți lase toată muniția. Îmi pare rău.

Kaplan ridică din umeri.

— Dar tu?

— Eu rămân.

— Rămâi? așa ai primit ordin?

Asher clătină din cap.

— Atunci de ce? eu unul n-am de ales. Dar tu?

— Soția mea este aici, Kaplan. Indiferent ce s-a întâmplat între noi, n-o s-o părăsesc tocmai acum.

Luptătorii Palmach erau înapoi pe Muntele Zion când soarele răsări deasupra pereților rozalii ai Ierusalimului. Mai târziu, în dimineața aceea, keffiyeh-urile roșu cu alb apărură la Poarta Zion. Legiunea Arabă sosise să reia atacul asupra Orașului Sfânt.

Orașul Vechi.

Vechea patiserie arabă se afla pe Șoseaua El Wad, la o sută de yarzi de Nissan Bek. Era abandonată acum, iar rafturile de lemn fuseseră rupte și puse pe foc. Bucăți de sticlă înconjurau urmele unui foc carbonizat, în mijlocul podelei. Din colțurile întunecate venea miros de fecale.

Luptătorii Sfinți din Iudeea rămași în viață stăteau rezemați de pereți și priveau impasibili cum Izzat punea fitilul la explozibil. Când termină, se uită la ceilalți.

— Care din voi vrea să aibă onoarea de a distruge Nissan Bek?

Liniște.

Apoi vorbi Rishou:

— Izzat Ib'n Mousa, curajul tău a devenit o legendă pe dealurile Iudeei. De fiecare dată, acești felahi prost crescuți ți-au răpit gloria care-ți aparținea de drept. De data aceasta, tu vei fi cel care va pune bomba.

Izzat încercă să zâmbească, dar râsul i se transformă în rânjet. Niciunul dintre ceilalți n-ar fi îndrăznit să-i vorbească așa, dar Rishou se bucura de autoritate, datorită obârșiei sale. După atacul de la Kfar Herzl, Izzat știa că rolul lui de conducător era amenințat.

Și acum încă o provocare. Nici nu se gândea să pună el bomba. Aceste misiuni sinucigașe le reveneau întotdeauna felahilor. Dar ce să spună? trebuia să fie de acord. O să găsească el o scuză mai târziu.

Dar înainte să poată să-i răspundă, garda care se postase în ușă se năpusti înăuntru.

— Ib'n Mousa, a venit cineva să te vadă.

Toți întoarseră capetele. Noul-venit purta un keffiyeh alb și un abbayah impecabil. Avea o nouă pușcă englezească Lee Enfield. Era proaspăt bărbierit, cu excepția mustății. Părea imaculat, în comparație cu Luptătorii murdari după atâtea zile de luptă.

Omul se uită prin cameră.

— În sate, muezinii cheamă voluntari care să ne ajute în lupta sfântă ca să scăpăm de acești evrei, spuse el.

Rishou se ridică.

— Majid, fratele meu, zise el îmbrățișându-l.

De când sosise Legiunea Arabă, Sarah simțise o schimbare. Inamicul lor era mai bine organizat, dădea dovadă de o tactică superioară și atacurile se dovedeau mai eficiente. La conferința din seara trecută de la Cartierul General al lui Kaplan, comandanții de unități de la flancul de vest descriseseră cum fiecare poziție pierdută era acum distrusă imediat ca să nu mai poată fi recucerită. Echipamentele și muniția suplimentară adusă de Palmacinikii lui Asher fuseseră anihilate de un adversar superior.

Remarcase activitatea febrilă din cartierul musulman în dimineața aceea și știa că era iminent un nou atac. Propriul ei pluton suferea din lipsă de muniție și singurele grenade pe care le mai aveau erau cele confecționate de Leah Vultz și aduse de Abraham în buzunarele pantalonilor.

Stătea cu spatele la foc. În noaptea aceea nu reușise să adoarmă din cauza durerii. Dar în spital nu mai rămăsese morfină, nici măcar pentru cei răniți la stomac sau care își pierduseră mâinile sau picioarele, așa că cele șapte fragmente de metal extrase de doctori din spatele ei păreau triviale prin comparație.

Venirea lui Asher îi dăduse curaj. Cel puțin, dacă o să moară aici, la Ierusalim, n-o să fie singură.

Un felah se năpusti de pe una din alei cu un pachet de dinamită legat cu sfoară. Gaura făcută la baza zidului în prima zi fusese astupată cu saci de nisip și baricadată cu pietre. Dar rămăsese un punct slab. Omul se îndreptă într-acolo, alergând în zig-zag, ca să nu-l vadă apărătorii. Doar țintașii din cupolă puteau să-l zărească apropiindu-se.

Pentru o clipă, camarazii săi crezură că o să reușească, dar izbucni o rafală de împușcături și omul scoase un strigăt și căzu pe burtă.

— Unde este Izzat? șopti unul din Luptători.

— A fost chemat la o conferință, la Cartierul General al Legiunii.

Rishou și Majid se uitară unul la altul. Nimeni nu-l văzuse plecând pe Izzat. Încărcătura explozibilă pregătită de el zăcea pe caldarâm, la câțiva metri de felahul mort. Era o momeală otrăvită. Putea însemna glorie pentru cine avea curajul s-o ducă sau, mai mult ca sigur, sacrificiu suprem. Cine o s-o ia?

Un bărbat în haină kaki de luptă sări în picioare și o luă la fugă pe stradă. Era Ahmad, alt felah din Rab'allah. Când se aplecă să ia explozibilul, îl nimeri un glonte tras din cupolă. Căzu pe spate, se zbătu câteva clipe și apoi rămase nemișcat.

Luptătorii se înghesuiră pe alee, holbându-se la cele două cadavre din fața Nissan Bekului. Corpurile celor împușcați zăceau deja de cinci zile sub un soare torid. Duhoarea lor stârnise o miasmă mortală în jurul sinagogii, o barieră psihologică la fel de cumplită ca și împușcăturile din dom.

Altă bandă de luptători se adăpostise în fierăria părăsită din apropiere. Unul din ei țâșni pe ușă și se năpusti spre ziduri. De data aceasta, țintașul nu nimeri din prima. Omul reuși să facă douăzeci de pași înainte să cadă. Zăcea pe burtă; încă nu murise. Gemetele lui răsunau în jur.

— Nu mă așteptam să te mai văd, îi spuse Rishou lui Majid.

Majid rămase tăcut. Îi era greu să vorbească. Avea nevoie de mare efort ca să-și alunge panica îngrozitoare care-i paraliza orice mișcare. Poate, dacă puteau să stea aici, să-i vadă pe alții murind și să nu fie obligați de Allah sau de conștiința lor să riște îmbrățișarea feroce a gloanțelor.

— Te uram atât de mult. Am vrut să te ucid.

Majid dădu din cap. Știa.

— De ce ai făcut-o? îl întrebă Rishou. De ce ne-ai trădat?

Pentru că aveam nevoie de bani, se gândi Majid. Dar și pentru că nu voiam să fiu arab. Pentru că îmi era rușine de noi. Voiam să fiu britanic, un effendi. Acum am fost trădat și eu și mă aflu aici ca să-mi salvez mândria.

Majid își aprinse o țigară cu degete tremurânde.

— N-ai vrut niciodată să te alături acestor oameni. De ce te afectează atât de mult ce-am făcut?

— Am crezut că sunt niște proști, dar sunt de fapt frații noștri.

Altă rafală de mitralieră și încă un martir zăcea pe caldarâm, cu o pată roșie în spate, pe abbayah-ul alb.

Rishou se întoarse și se uită la grămada de explozibil. Majid își cunoștea fratele. Parcă îi auzea gândurile. Rușinea și mândria îl îndemnau să se ridice.

— N-o face! îi șopti Majid.

— Trebuie.

Majid îl prinse de braț.

— Este sinucidere curată.

— Am venit aici să lupt, nu să stau să privesc.

Alt om apăru pe alee. Majid crezu pentru o clipă că o s-o ia spre zidurile sinagogii, dar, în ultimul moment, fu secerat de o rafală. Încercă să se târască pe distanța de zece yarzi care-i mai rămăsese, dar fu secerat de gloanțe.

Alt felah ieși din fierărie. Rishou smulse țigara din gura fratelui său.

— Nu! strigă Majid.

Rishou alergă spre colț.

Se ascundea în partea umbroasă a străzii. Țintașii îl încolțiseră pe celălalt, aflat la douăzeci de pași de ziduri.

Încă nu-l observaseră pe Rishou. Ridicase explozibilul, alergând spre pereții sinagogii. Cinci pași, zece, cincisprezece.

Majid îl urmărea cu sufletul la gură.

Sarah reuși în cele din urmă să-și încarce arma Sten.

— A apărut încă unul! strigă ea.

Roberto se târî de-a lungul galeriei și o dădu la o parte. Trase glonte după glonte în stradă.

— L-ai nimerit?

— Nu știu.

— L-ai văzut căzând?

— Nu știu!

Datorită arhitecturii Nissan Bekului, era imposibil să vezi baza

zidului din turn. Sarah se uită în căutarea unei noi ținte. Trupurile sclipeau în lumina dimineții. Nu se zărea nici o mișcare acolo, jos.

Oare celălalt atacator ajunsese la ziduri?

Rishou se lăsă pe vine, cu spatele lipit de piatră. Se afla la numai câțiva yarzi de țeava unei puști evreiești care ieșea din baricadă. Se odihni câteva clipe, să-și tragă sufletul. Apoi, scoase țigara lui Majid din gură și aprinse fitilul dinamitei. O băgă sub sacii cu nisip și se aruncă departe de zid. Răpăitul armelor automate îl urmări în timp ce se îndepărta.

Explozia zgudui clădirea din temelii și ploaia de praf și tencuială transformă atmosfera din Nissan Bek într-o ceață albă. Sarah îl apucă pe Roberto de pulover și-l trase după ea pe scări, spre podeaua sinagogii.

Peretele dinspre nord se deschisese spre curte și sub arcadă se prăbușiseră bucăți uriașe de tencuială. Prin praful de alabastru zărea arabii năvălind peste ei, cu armele la șold.

— Puneți armele pe foc automat! zbieră Sarah.

Alergă spre gaura din perete, se trânti între dărâmături și trase rafală după rafală în valurile de soldați. Dar rămase imediat fără muniție.

— Abraham! strigă ea. Afară!

Îl împinse pe Abraham înaintea ei. Apoi îl cără pe Roberto, mai mult târându-l printre ruinele Nissan Bekului.

Luptătorii se alăturară compatrioților lor de la Bethleem, Shu'fat, Beit Jibrin și alte nenumărate sate ale Iudeei, ca să le dea o mână de ajutor în jefuirea Nissan Bekului.

Rishou văzu un grup de felahi luptându-se pentru o perdea de catifea ruptă din tabernacolul sinagogii. În cele din urmă, o împărțiră în două, mulțumiți cu acest compromis. Alții scormoniră rămășițele Arcei, căutând lumânări și lămpi, sau percheziționară cadavrele luptătorilor Haganah, luându-le bani sau alte valori, înainte să le mutileze.

Rishou îl găsi pe Izzat vârând pagini din Tora sub cămașă.

— Nu avem timp de așa ceva! îi zise el.

Izzat îl ignoră.

— Trebuie să continuăm atacul. Evreii au luat-o la fugă!

— Vrei să lăsăm toate astea celor din Legiune? doar noi ne-am vărsat sângele ca să pătrundem aici!

— Dar n-am venit pentru asta!

— Spunele felahilor dacă poți! îl Ironiza Izzat.

Rishou se întoarse enervat.

— Mă întreb unde era când curgea sângele? îi șopti Majid la ureche.

Orașul Vechi.

Asher îl găsi pe Netanel pe acoperișul de la Rabboi Moshe Eshkol. Se așeză lângă el, sub parapet. Arabii se aflau alături.

Netanel era tras la față. Părul lui cenușiu i se lipise de cap. Oboseala îi accentuase paloarea și cicatricele. Zâmbi când îl văzu pe Asher, dar era un zâmbet crud, animalic. Ochii lui îl priveau goliți de expresie.

Stătea cu mitraliera Thompson în poală ca un pisoi.

— Bună, Ash. Mă căutai?

Îi oferi o țigară lui Netanel. Netanel o acceptă recunoscător. Mai erau încă trei Irguni pe acoperiș. Se holbau la Asher, plini de dușmănie.

— Ultima oară când ne-am văzut, voiai să mă ucizi, zise Netanel, în cele din urmă.

— N-ar fi trebuit să te pescuiesc din Mediterana. Cel puțin ai fi murit în onoare.

— Oh, da, o moarte onorabilă. Crezi că asta mi-aș fi dorit?

— La Rab'allah nu erau decât femei și copii. Asta plănuiește Irgun în noul Israel? să masacreze femei și copii?

— Nu-mi ține predici, Asher. Tu n-ai stat în lagărele de concentrare. Este ușor să fii civilizat când n-ai aflat ce înseamnă barbarismul.

— Deci așa îți motivezi tu toate acțiunile? dai vina pe naziști?

— Sunt obosit, Ash. Ai venit să mă cerți sau vrei altceva?

— Vreau să știu dacă oamenii tăi mai au vreo rezervă de arme ascunsă în Orașul Vechi?

— Ah, atâta tot?

Asher simți că se înfurie.

— Aproape că am rămas fără arme și muniții. Nu mai putem lupta fără ajutorul vostru. Se presupune că suntem de aceeași parte a baricadei. Pentru numele lui Dumnezeu, la ce vă așteptați?

— Vrem să fim siguri că n-o să capitulați. Stau și mă uit la Kaplan și mă întreb dacă o să reziste încă unei Massada?

— Spune-mi, Netya, mai aveți arme?

Netanel se ridică și-i făcu semn lui Asher să-l urmeze pe scări, ca să nu-i audă ceilalți Irguni. Îl aștepta pe Asher la etajul întâi.

Își aprinse încă o țigară.

— Lângă Jochanan Ben Zachai este o casă. Coboară la subsol. În colț o să găsești două dale de piatră. Sub ele se află muniția noastră. O. K.?

— Mulțumesc, spuse Asher și se întoarse să plece.

— Ce mai face Marie?

Ashe clătină din cap.

— N-o să te înțeleg niciodată, Rosenberg. De ce ai părăsit-o? n-ai iubit-o?

— Bineînțeles că am iubit-o.

— Și atunci de ce?

— Nu ți-a spus?

— Nu-mi spune niciodată nimic. Deci, ce este, Netya? care este marele secret?

— Te-ai întrebat vreodată ce s-a întâmplat cu tatăl tău, Ash?

Asher îl privi fix.

— O să-ți spun eu. A murit în toamna lui 1944, la Auschwitz. Un kapo l-a omorât în bătaie cu o bâtă din ordinul maiorului SS Emmerich. Știi ce înseamnă un kapo? era numele pe care SS-iștii îl dădeau evreilor din lagărele de concentrare recrutați ca polițai. Cei mai decăzuți oameni!

Se făcu liniște.

— Tu ai fost acela, zise Asher, în cele din urmă.

— Nu-mi pasă dacă o să mă ucizi, Ash. Un glonte sau cu cuțitul, așa ar fi drept.

— De ce? mai ales tu? un kapo?

— Nu contează de ce. Tu n-ai fost acolo, așa că n-ai înțelege oricum. Și n-ar schimba nimic.

Asher își plecă privirile și se uită la pușca din mâinile lui. Se vedea că este emoționat.

— De ce-mi spui toate astea acum?

— Am trăit cu acest secret patru ani, Ash. M-a bântuit în fiecare zi și-n fiecare noapte. Nu mai rezist. Chinului.

Privirile lor se întâlniră.

— Naziștii l-au ucis, Netya, spuse Asher în cele din urmă. N-o să mă faci să cred c-a fost altfel.

— Pentru numele lui Dumnezeu, n-am nevoie de iertarea ta!

— Ce vrei? să te urăsc? nu pot. Așa cum ai spus și tu, nu eram acolo. Oricum. L-am ucis și eu, într-un fel, când am plecat. Am propriile mele remușcări.

Îi tresări un mușchi în bărbie.

— Dar pentru Rab'allah nu te iert.

— N-am ucis nici un copil la Rab'allah.

— Dar ai fost acolo.

Irgunii de pe acoperiș strigară alarmați. Netanel și Asher alergară pe scări. Se uitară pe stradă uimiți. Nu le venea să creadă.

— Tancuri, murmură Netanel.

— Imposibil, zise Asher.

Dar era adevărat. Veniseră!

Tancurile Legiunii Arabe urmau una din cele mai cunoscute rute din Palestina. O luaseră pe Via Dolorosa, la fel ca și Christos când cărase Crucea pe Drumul Calvarului. În lumea creștină, deveniseră cunoscute sub numele de opririle Crucii.

De două mii de ani străzile antice și șerpuitoare ale Orașului Vechi cunoscuseră doar ropotul copitelor catârilor și behăitul oilor. Acum, Legiunea adusese un nou animal care să tropăie în inima ghetoului – o mașină blindată. Foloseau saci de nisip ca să urce cu ele scările de piatră.

Asher și Netanel le priveau cum vin, știind că nu aveau cu ce să le oprească, în afară de bombele cu petrol; nici un obstacol să le arunce în aer, cu excepția molozului căzut după bombardamentele arabe. Dingo-urile străbăteau ghetourile și trăgeau din tunurile lor de trei inci în sinagogă și-n școala de rabini – sanctuarele sfinte ale evreilor.

Rabinul Silverberg se aplecă peste biroul lui Kaplan.

— Canalizarea nu mai funcționează. Nu are cine să adune gunoaiele. Nu mai avem electricitate și nici cine să ne îngroape morții. Apa nu ajunge și jumătate din oraș este în ruine. Ne rugăm și recităm psalmi fără întrerupere de zece zile, dar în zadar. Se pare că Dumnezeu vrea să capitulăm.

— Bătăliile nu se câștigă cu psalmi, rabine, ci cu gloanțe. Mai avem câteva.

— Recunoaște, comandante. Superiorii tăi te-au abandonat.

Kaplan nu spuse nimic. Așa credea și el.

— Ar trebui să ne lăsăm la mila arabilor!

— Mai bine să ne aruncăm în baionetele lor! ar fi același lucru.

— Nu ai auzit ce declară la radio? au promis că dacă ne predăm nu vor vătăma pe nimeni.

— Sunt convins că asta vor să ne facă să credem.

— Comandante, te somez, în numele lui Yehova, să pui capăt acestei suferințe și păcatelor împotriva naturii.

Kaplan se ridică și se aplecă peste birou.

— Rabine, îți spun, în numele lui Israel, că n-o s-o fac.

Asher se desprinse de lângă tapetul zdrențuit. Auzea sunetul metalic al motorului unui tanc în timp ce înainta pe alee, la numai câțiva pași depărtare, după colțul școlii de rabini.

Apăru în lumina soarelui ca un cărăbuș uriaș, învârtindu-și turela în căutarea țintelor. Asher înfruntă monstrul cu o cutie metalică de țigări, plină cu dinamită și câteva cuie.

O rafală îl seceră înainte să apuce să ridice mâna.

— Asher!

Netanel se aruncă de pe parapet. Ceilalți Irguni traseră, atrăgând focul dinspre tanc.

Netanel îl târî pe Asher prin moloz, pe alee, lăsând o urmă de sânge negru pe pietre.

* * *

Tot ce mai rămăsese din Nissan Bek după ce Legiunea detonase o încărcătură de două sute pfunzi de TNT era o arcadă din peretele nordic. Inima portocalie a unui foc ardea între pietrele scheletice și murmurul gutural al vocilor masculine răsuna în noapte. Se ridica o semilună argintie, perfectă.

Luptătorii Sfinți din Iudeea îl ascultau pe conducătorul lor care le citea ordinul pentru ziua următoare. Trebuiau să se alăture asaltului legiunii asupra ultimului bastion al evreilor, Sinagoga Hurva.

— Tu vei conduce atacul? îl întrebă Majid pe Izzat.

— Bineînțeles, zise Izzat, pe un ton supărat.

— Așa cum ne-ai condus și la Nissan Bek? interveni Rishou.

Ochii îi străluceau ca niște tăciuni în beznă. Ceilalți bărbați simțeau provocarea și băteau din picioare, nervoși. Rishou nu mai era un străin pentru ei. Își demonstrase curajul și devotamentul sub zidurile Nissan Bekului.

— Din păcate, am fost chemat la o conferință foarte importantă, zise Izzat. Doar sunt o rudă apropiată a Muftiului.

Rishou scuipă în foc dezgustat.

— Iată ce s-a întâmplat! tell sau alt ofițer din legiune are nevoie de ținte vii ca noi, pe care evreii să-și cheltuiască gloanțele. Te-ai oferit să sacrifici acești bieți felahi, în timp ce tu câștigi prestigiu în ochii legiunii!

— Uiți că am fost și eu acolo.

— Ba nu, tu uiți, Izzat! n-ai fost acolo! nu ești niciodată, de

fapt! îmi amintesc de Kfar Herzl, când alergam în spatele tancurilor. Te-am văzut căzând și am crezut că ai fost lovit. După bătălie, nu-mi venea să cred când te-am zărit din nou. Mă tot uitam după răni. Dar n-aveai niciuna. Ai căzut în praful ridicat de tancuri pentru că ești un laș. Sigur, nu este nici o nenorocire, Izzat. Nici fratele meu Majid nu va fi niciodată un mare erou arab. Dar el, cel puțin, nici nu pretinde că este. Nu trimite alți oameni la moarte pentru propria lui glorie. Luptătorii tăi Sfinți au luptat de prea multe ori în locul tău. Au pus bombe și au tras cu pușca. Iar acum vrei să moară în fața Hurvei pentru tine.

Era o noapte liniștită. Toți bărbații se uitau la Izzat. Fusese jignit îngrozitor. Izzat ar fi trebuit să scoată cuțitul. Acum nu avea de ales.

În schimb, se ridică și ieși.

Sinagoga era cunoscută sub numele de Hurva Rabbi Yehuda Hechasid. Domul grațios din secolul al XVIII-lea se înălța deasupra orașului, dominând inima cartierului evreiesc. Era cel mai sacru templu pentru Ashkenazi, evrei emigrați din Europa. Înăuntru, se păstrase pe pereți culoarea Legiunii Evreiești, comemorând campaniile lor din Africa de Nord și Italia în cel de-al doilea război mondial. Reprezenta acum ultimul punct de apărare al Ierusalimului. Domul Hurva și galeria superioară erau în ruine, lovite repetat de obuzele de artilerie. Totuși, zidurile rămâneseră în picioare. Sarah stătea cu spatele la perete, uitându-se la domul sfărâmat de deasupra. I se infectaseră rănile din spate și nu aveau nici un pic de sulfamidă ca să le trateze. Ori de câte ori se mișca, o ardeau ca focul. O usturau ochii și o epuiza până și cel mai mic efort. Trebuia să se concentreze pentru că mușchii ei să acționeze așa cum ar fi trebuit s-o facă din reflex.

Acum, sfârșitul era aproape. O știau cu toții. Era ajunul lui La'g Borner, când copiii evrei obișnuiau să aprindă un rug. Noaptea trecută, rugurile arseseră peste tot în Orașul Vechi, când evreii incendiaseră cartierul.

Din cei două sute de bărbați și femei care alcătuiseră inițial forța lor de apărare, și din cei optzeci de oameni veniți după ce Palmacinikii lui Asher străpunseseră Poarta Zion, nu mai rămâneseră acum decât treizeci și cinci. Restul zăceau răniți, pe saltele împuțite în Spitalul Batei Machse sau putrezeau în soare. Duhoarea dulceagă se răspândise în tot cartierul.

Stătea cu arma ei Sten în poală. Oricum nu-i mai folosea la

nimic, pentru că nu avea muniție.

Închise ochii și începu să viseze. Visul era viu, strălucitor și confuz. Parca vedea merele coapte din livada de la Kfar Herzl și pe Rishou șoptindu-i la ureche, dar nu distingea cuvintele. Deodată, copacii dispărură și rămase numai deșertul. Fugea. Cineva o urmărea, îi simțea respirația fierbinte în spate. Încercă să alerge mai repede, dar nisipul era moale și i se afundau picioarele în el. Oamenii își întindeau mâinile spre ea s-o prindă.

Tresări și-l văzu pe Abraham, îngenuncheat lângă ea, scuturând-o de umeri.

— Ți-am adus astea.

Îi dădu două pachete de țigări Player, cu fitilele atârnând dintr-o gaură făcută în cutia metalică. Nu le mai rămăseseră decât grenadele lui Leah Vultz.

Cum poate să reziste? se gândi Sarah. Nu este decât un copil.

— Îți mulțumesc, Abraham, zise ea. Ai vreo veste de la Kaplan?

Clătină, din cap.

— O să murim?

Nu știa ce să-i spună.

— Rabinul Silverberg zice că ar trebui să capitulăm, o anunță Abraham.

— Și tu crezi că are dreptate, Abraham?

— Leah nu mai are cutii pentru grenade.

— Atunci o să aruncăm cu pietre, spuse o voce de bărbat.

Sarah își ridică privirile. Era Netanel. Avea brațul drept bandajat într-un tifon murdar și lăsat într-o parte. Nu se bărbierise de zece zile și fața îi era plină de sudoare. Cămașa kaki se transformase în zdrențe și avea găuri în șort. Pe piept, i se închegase sângele. Un diavol în zdrențe.

Două arme finlandeze îi atârnau pe umărul drept.

— Ține, zise el trântind una din arme pe podelele sinagogii, lângă ea.

Se uită la el uimită.

— Sunt ultimele, o anunță el. Nu are rost să le ascundem. Majoritatea oamenilor mei sunt morți.

Femeia luă arma și o verifică.

— A mai rămas un singur rând de muniție, spuse Netanel. După aceea, poți s-o folosești ca pe o bâtă. Fă orice cu ea, numai să nu atârni un steag alb de țeavă.

— De ce mi-ai făcut tocmai mie această onoare?

Se pare că nu observase ironia din glasul ei.

— Ești încă în viață și continui să lupți. Meriți să ții o pușcă în mână.

Înainte să plece, o anunță:

— Asher este rănit, zise el pe un ton blând.

Tresări.

— A murit?

— Este la spital. A primit două gloanțe în piept ieri. Nu o duce prea grozav.

Ah, Ash. O cuprinse jalea. Totuși, știa că este o nebunie pentru că erau toți ca și morți. Nu mai aveau scăpare. Până la apusul soarelui nu va mai rămâne niciunul în viață și se pare că Rosenberg era singurul care aștepta moartea cu nerăbdare.

Cincizeci de yarzi de moloz până la baza zidului. De îndată ce vor străpunge pereții, Hurva va fi a lor. Cincizeci de yarzi de moloz.

Scara era în spatele peretelui dărâmat. De ea, era prins cu funii un uriaș butoi de apă. Interiorul butoiului era umplut cu explozibil și avea în capăt un fir lung. Rishou stătea lângă butoi, cu pușca pe umăr.

— Am nevoie de trei voluntari, le spuse el. Este periculos, dar Muftiul spune că veți merge direct în Paradis și veți fi onorați de însuși Mohamed. Și, mai mult decât orice, dacă am reușit, i-am arunca pe evrei din Orașul Sfânt. Ne sfidează de prea mult timp.

Se opri și studie oamenii îngroziți și epuizați care mai rămăseseră din banda lui Izzat.

— În ceea ce mă privește, eu mi-am pierdut mama, soția și cei doi copii din cauza acestor evrei. Fiica mea este infirmă și nu va reuși niciodată să-și găsească un soț. Fratele meu mai mare a fost ucis de englezi. M-am săturat să fiu persecutat pe pământul strămoșilor mei. Cine mă ajută să arunc în aer explozibilul?

Sinucidere curată, se gândi Majid.

Doi bărbați făcură un pas înainte. Majid simțea că fratele lui se uita fix la el, dar evita să-și ridice privirile. Un al treilea strigă:

— Allah îmi va fi martor că azi îi voi omorî pe acești evrei sau voi vedea Porțile Paradisului.

Prefer să le văd ca un om bătrân, își spuse Majid. Dar gândul nu reușea să-l liniștească. Îi era rușine.

Cei patru ridicară scara pe umeri, icnind sub greutatea butoiului. Rishou strigă un ordin. Bărbații ieșiră din spatele zidului și începură să se cațere printre dărâmături.

Ajunseră la jumătatea distanței, când primul căzu răpus de un glonte bine țintit. La zece yarzi depărtare, căzu al doilea și scara se prăbuși. Butoiul se rostogoli pe leagănul său improvizat, dar nu se sparse. Cel de-al treilea bărbat de lângă Rishou, cel care se lăuda că ori ucide toți evreii, ori vede Porțile Paradisului, fugi ca un iepure la adăpostul zidurilor sinagogii.

— Renunță! îi strigă Majid fratelui său.

Rishou încercă să care scara singur pe ultimii zece pași. Apoi gemu și se clătină pe picioare. Majid văzu o pată roșie pe abbayah-ul lui.

Atunci ieși din adăpost și alergă spre el.

* * *

Inima îi bătea să-i sară din piept, sângele îi pulsa în timpane, gloanțele șuierau pe lângă el și o grenadă explodă în apropiere. Se auzi strigând numele fratelui său și se trezi fugind, încă nevătămat.

Îl înșfăcă pe Rishou de braț și-l trase la adăpostul zidului. Apoi.

— Știa că dacă ar ezita o singură clipă, i-ar pieri curajul – se năpusti spre mină.

Nu voia să se urnească din loc.

Gloanțele ricoșau pe pietrele din jurul lui.

Da, da, scara se mișca.

Simți urina fierbinte scurgându-i-se pe picior.

Patru yarzi, trei.

O să reușească.

Se prăbuși peste trupul lui Rishou.

Rishou se sprijini de zid. Rupse o bucată de cârpă din abbayah-ul său și o înfășură în jurul șoldului. Zâmbea.

— Ai făcut-o! strigă el. Ai făcut-o!

— Da, am făcut-o! zise Majid, zâmbind și pe urmă leșină.

Ferestrele sinagogii se spărseseră și fuseseră astupate cu saci de nisip. Sarah își rezemă Thompson-ul de saci și trase o rafală lungă prin gaura din zid. Mai avea câteva gloanțe. Grenadele se terminaseră. Dar continuau să reziste.

Prin cătarea îngustă a armei, îi văzuse pe cei patru arabi care încercau să care o mină. Era sigură că-i nimerise pe toți.

Din turn răsunară strigăte. Cineva îi spunea ceva. Nu distingea cuvintele. Voia s-o prevină.

O flamă albă orbitoare.

Deodată, căzu pe spate. Nu putea să se mai miște.

Tancul trecuse peste molozul din sectorul Bethel și se pregătea

să bombardeze sinagoga. Avea un tun de trei pfunzi pe turelă. Prima rafală dărâmă partea de nord a zidului. Ignorând mina, Rishou se ridică în picioare și șchiopătă spre spărtură.

Sarah își ridică privirile spre dom. Era înecată în praf și fum. Se făcuse o gaură în zid, lângă ea. Molozul se împrăștiase peste tot. Își simțea picioarele grele. Nu putea să-și miște brațul drept și o durea când respira. Căută Thompson-ul în mâna stângă, dar dispăruse.

Primul arab pătrunse prin spărtură și își îndreptă pușca spre capul ei.

Sarah!

Ezită, nehotărât. Visez! își spuse el. Nu-i decât o evreică sabra, ca oricare alta. Avea sânge închegat în păr și praf alb pe față. Semăna cu o sperietoare. Imposibil! dar, sub crusta de sânge și murdărie.

Lăsă pușca jos.

— Sarah? zise el cu voce tare.

Se gândea la merii de la Kfar Herzl când ceva îl izbi între umeri.

Sarah se târî spre el. Avea o gaură neagră în spate, la nivelul umărului drept. Zăcea pe burtă, scuipând sânge printre dinți.

— Rishou? șopti ea.

Bărbatul deschise ochii.

Îl întoarse cu brațul ei bun.

Bule roz ieșeau din rană, în timp ce încerca să respire.

— Ține-te de mine, Rishou. Nu-i nimic, ține-te de mine!

Alt obuz lovi sinagoga. Sarah luă în brațe capul lui Rishou, să-l ferească de ploaia de pietre și moloz. Auzi răpăitul unei mitraliere, foarte aproape. Un Irgun trase o rafală lungă din Thompson-ul său, prin crăpătura din zid.

— Sarah, gemu Rishou.

Un firicel de sânge i se prelingea din colțul gurii. Îi cuprinse mâna într-a lui.

— Sarah, eu.

În momentul acela, cineva începu s-o tragă de lângă el.

— Nu!

— Trebuie să ieșim! îi strigă Netanel.

Încercă să se împotrivească, dar durerea din umăr, picior și coaste o copleși. Ultima imagine pe care o văzu înainte să leșine fu aceea a lui Rishou scuipând sânge, cu mâna întinsă spre ea.

Majid îl văzu pentru o clipă pe Rishou încadrat de spărtura din pereții Sinagogii Hurva, văzu glontele înfigându-se în spatele lui și,

în ciuda zgomotului asurzitor din jurul său, auzi – sau i se păru că aude – răpăitul puștii care trăsese în el. Se întoarse și-l zări pe țintaș, retrăgându-se grăbit de la adăpostul pereților sfărâmați.

Majid se alătură valului care se năpustise spre Hurva și-l văzu pe evreul în jerseu negru care apăruse în spărtură, cu arma la umăr. Doi soldați din fața lui căzură strigând și Majid se aruncă instinctiv cu fața-n jos. Zăcea pe burtă, expus și neajutorat.

Credea că este mort. Dar, când își ridică privirile, evreul dispăruse. Se târî peste moloz și-l găsi pe Rishou zăcând întins pe podea. Luă în brațe capul fratelui său. Murise.

* * *

Fedayeenii cântau, trăgând cu puștile în aer să celebreze victoria, în timp ce alții aveau treburi mai importante – de exemplu, erau foarte ocupați să prade ce mai rămăsese. Între timp, soldații aduseseră explozibil, să niveleze zidurile clădirii.

Majid o luă în jos, pe potecă, fără să bage în seamă puzderia de oameni. Îi venea greu să accepte că această grămadă de moloz îi păruse atât de imensă acum câteva minute. Butoiul abandonat devenise și el ridicol.

Cum o să-i spună lui Zayyad că Rishou murise?

Rishou fusese simbolul viu al Rab'allah-ului: sărac, ignorant, dar totuși, un punct de referință. Indiferent ce făcea, se compara mereu cu fratele său și știa că trebuie să se întoarcă dacă voia să se regăsească pe sine. Când se despărțise de familia lui la Sheikh Jarrah, îi fusese de ajuns să afle că Rishou era cu Izzat în Orașul Vechi și știuse imediat unde îi era locul.

Acum, când Rishou murise, se simțea pierdut, dezorientat, într-o lume care se schimbase atât de mult față de copilăria sa, o lume în care nu-și mai găsea locul. Încercă să-și cerceteze sentimentele și constată că nu era cuprins de jale, ci, mai degrabă, de singurătate. Rishou fusese cel care știuse cum să combine lumea veche cu cea nouă, tradiția cu schimbarea.

Rishou era fratele lui și fusese trădat de proprii săi compatrioți. Știa că, în cele din urmă, le păsa mai mult de propria lor soartă decât de a celorlalți. Era în sângele lor și în Coran.

Îl găsi pe Izzat ghemuit lângă zid. Era palid la față și încordat. Când îl văzu pe Majid, sări în picioare și puse mâna pe pușcă. Ca un copil vinovat prins în livada vecinului, se gândi Majid. Exact așa arăta.

— Știu că ai fost tu, zise Majid.

— Ce vrei să spui?

— Știu că ai fost tu.

Izzat pipăi trăgaciul cu degetele. Pentru o clipă, rămaseră nemișcați. Oare o să încerce să mă împuște și pe mine? se întrebă Majid. Apoi, Izzat păru că se hotărăște.

— Pleacă din calea mea, zise el și-l dădu la o parte pe Majid.

O luă în sus, pe potecă, să se alăture mulțimii victorioase. Nu avea curajul s-o facă așa, față-n față.

Ajunse la jumătatea drumului, când Majid îl strigă.

— Rishou a murit, spuse Majid.

Izzat ridică din umeri.

— A murit în luptă, ca un martir. Chiar în clipa aceasta, Allah îl întâmpină la Porțile Paradisului. O să-l jelim cu toții.

În clipa aceea, Majid îl împușcă direct în piept.

Spitalul fusese mutat la subsolul Sinagogii Jochanan Ben Zakai. Camera era întunecoasă și lipsită de aer. Puțea a duhoare și infecție. Lumânarea arunca umbre de disperare și deznădejde pe pereți: mâna unui muribund întinsă după o soră; o mamă care-și alina copilul; un doctor exasperat. Răniții tușeau și gemeau în semiîntuneric, printre străvechile manuscrise Talmud, teancurile de bandaje care scădeau văzând cu ochii și sticlele goale de ser. Pe lângă cei bolnavi, erau cam o mie de civili îngrămădiți printre lumânările plăpânde. Bărbații aveau șaluri tradiționale pe umeri și intonau rugăciunile de ajun de sabat.

— Binecuvântat ești tu, Dumnezeule, care reverși pacea asupra poporului lui Israel și asupra întregului Ierusalim.

Sarah se târî în beznă o jumătate de oră până să-l găsească pe Asher. Avea pieptul bandajat și ținea ochii închiși. Era galben la față și avea cearcăne sub ochi.

— Ash.

Deschise ochii și își mișcă buzele, dar nu ieși nici un sunet. Avea pielea rece și umedă. Tremura. În timp ce sudoarea de pe fruntea ei se scurgea pe fața bărbatului, începu să înghețe.

— Mi-e sete, murmură el.

Ridică mâinile neputincioasă. Nu avea apă.

— Ține, zise o voce.

Se uită în jur. Era rabinul Silverberg. Îi întinse un burduf vechi de piele.

Sarah îl luă și turnă câteva picături pe buzele lui Asher.

— De ce nu ne-ai ajutat până acum? șopti ea. De ce n-ați mișcat

nici un deget pentru noi?

Rabinul făcu semn spre pivniță.

— O vezi pe fata de acolo? sora medicală? este fiica mea. Bineînțeles că v-am ajutat.

— Dar, dacă ați fi luptat alături de noi.

Îi luă înapoi burduful cu apă. Era palid la față.

— Vreau să-ți spun ceva! înainte să veniți voi, vecinii mei nu erau numai evrei, ci și arabi, creștini, armeni. La Pesach, îi invitam la noi, să prânzim de Paște. Trăiam în pace. Religiile noastre nu ne împiedicau să conviețuim liniștit. Mulți din dușmanii voștri de azi erau prietenii noștri de ieri.

La lumina tremurândă a lumânării, Sarah observă șuvoaiele de lacrimi din barba lui albă.

— Când ați venit voi, ne-ați distrus viețile. Da, voi. Nu arabii. Și nici Muftiul. Voi ați făcut-o!

Un uruit asurzitor răsună deasupra tavanului și scările se umplură de un nor gros de praf roșu. Soldații demolaseră Hurva.

Rabinul Silverberg se înecă și tuși. I se vedea albul ochilor în beznă.

— Vom suferi alături de voi. Vom muri aici în pivniță cu toții, ca niște șobolani. Dar nu ne cereți să vă iubim.

Îi oferi sticla cu apă. Sarah clătină din cap.

— Îmi pare rău pentru prietenul tău, zise el și se îndepărtă.

Asher o apucă de mână. Avea palmele reci și umede. Închisese din nou ochii.

Vom suferi alături de voi. Vom muri alături de voi. Dar nu ne cereți să vă iubim!

Deci, care sunt oamenii noștri și care sunt dușmanii? se gândi Sarah. Rishou era iubitul meu și mi-au spus să-l urăsc. Pentru că îi curgea în vene sânge arăbesc. Oare asta înseamnă dragoste și ură, un hazard la naștere?

Și acum murise.

— A murit, șopti ea cu voce tare, încercând să-și dea seama de această grozăvie.

Dar era golită de sentimente. Nu mai avea putere să plângă pentru el acum. Poate mai târziu.

Sarah tuși. O durea pieptul acolo unde doctorii îi legaseră brațul drept de coaste. Închise ochii, își rezemă capul de perete și-i așteptă pe arabi să vină. Dar nu-l văzu decât pe Rishou, zăcând printre ruinele de la Hurva, cu mâna întinsă spre ea.

De la fereastră, Netanel zărea ruinele fumegânde ale Sinagogii Hurva și fațada de la Jochanan Ben Zakai. Se așteptase ca arabii să se năpustească în sinagogă în după-amiaza trecută, dar fuseseră prea ocupați să jefuiască Hurva, iar când legiunea detonase în sfârșit încărcătura, se făcuse aproape seară și sfârșitul inevitabil fusese amânat.

O să murim spintecați de baionete, își reaminti Netanel. Vom muri ca o națiune adevărată, cu armele în mâini, nu în genunchi și cerșind, ca niște câini.

Nu vom muri cu capetele plecate.

Ca Amos Mandelbaum.

Sesiză agitația din arcada Sinagogii Jochanan Ben Zakai. Își schimbă ușor poziția și își îndreptă pușca spre stradă.

Un steag alb.

Tresări furios. Doar Kaplan îi promisese. Își dăduse cuvântul că n-o să capituleze. Nu după atâtea sacrificii!

Doi rabini ieșiră din sinagogă, ducând un cearșaf alb între două bețe. Îl recunoscu pe unul din ei. Era Silverberg.

Nu! n-o să se predea! n-o să fie din nou prizonier! n-o să-și cerșească viața.

Ochi și trase până rămase fără gloanțe. Unul din rabini căzuse pe caldarâm. Silverberg. Celălalt, luă bățul și își continuă marșul pe stradă.

— Nu!

Netanel aruncă încărcătorul și căută altul pe podea. Îi tremurau mâinile de furie.

Dar, până să-l monteze, era prea târziu. Oamenii se revărsau din sinagogă în brațele soldaților Legiunii Arabe. Străzile pustii și sinistre deveniseră de nerecunoscut. Evreii apăreau de peste tot, iar steagul alb plutea deasupra mulțimii, ca un dop pe ocean. Arabi cu keffiyeh-uri îmbrățișau rabini bătrâni, bărboși, femei Hassidim își aruncaseră brațele de gâtul soldaților în uniforme kaki.

Netanel trăia o agonie aproape fizică, în timp ce privea. Își îndreptă pușca spre stradă și se gândi să-i ucidă pe toți. Îl trădaseră. Erau slabi și meritau să moară.

Dar, în cele din urmă, lăsă arma să cadă pe podea.

În schimb, se aplecă pe fereastră și începu să strige la ei, la dușmanii lui care erau prea neputincioși să-l ucidă și de poporul lui care era prea laș să stea alături de el:

— L-am omorât pe Amos Mandelbaum! l-am omorât pe Amos

Mandelbaum!

* * *

Sarah îi privea pe evreii bătrâni în hainele lor de gabardină năpustindu-se pe scări, laolaltă cu femeile, care strângeau copiii în brațe, plângând, și cu rabinii care înălțau imnuri de slavă și mulțumire lui Elohim. Mult timp după aceea, fu liniște, cu excepția gemetelor răniților și șoaptelor doctorilor și surorilor care-i îngrijeau. Parcă s-ar fi aflat într-un templu. Aceasta era clipa sacrificiului lor.

Sarah se întinsese lângă Asher; îl ținea de mână și aștepta.

Cineva cobora pe scări.

Văzu mai întâi ghetele bărbatului, apoi pantalonii lui kaki și haina lungă. Avea o pușcă nouă, englezească, Lee Enfield. Apoi, zări barba, o față vulturească, ochi negri, sclipind pe un ten măsliniu și un keffiyeh roșu cu alb.

Soldatul dădu din cap și zâmbi.

Partea a douăzecea.

ISRAEL, 1949

Ierusalim.

Camionul îl lăsă pe Netanel Rosenberg pe strada Ben Yehuda. Stătea pe trotuar și-l privea cum se îndepărtează. Se simțea un străin în noua lui țară. Oamenii treceau pe lângă bărbatul subțiratic, ras în cap, în hainele sale jerpelite, ignorându-l complet. Fu surprins de stindardul care fâlfâia pe acoperișul uneia din clădiri: steaua albastră a lui David pe un fundal alb – noul steag al Israelului, un steag pe care nu-l mai văzuse niciodată. Și mulțimea aceasta: Yemeniți cu piele întunecată, Ashkenazi cu căciulile lor de blană, Hassidimi cu haine negre, lungi, femei tinere, îmbrăcate după moda europeană, sabras cu mustăți impresionante, în cămăși kaki de doc, deveniseră toți israeliți.

Luni de zile îi spuseseră că pierduseră războiul; că Palestina făcea parte acum din Iordania; că va fi ucis. Apoi, într-o zi, el și încă douăzeci de evrei fuseseră urcați într-un camion. Crezuse că o să-i împuște. În schimb, îi duseseră la graniță și-i transferaseră în alt camion măsliniu. Spre uimirea lor, noile lor gărzi vorbeau în ebraică. Îi bătură pe umeri și le spuseră că-i duceau acasă.

Deodată, după luni de zile petrecute într-un lagăr de prizonieri de război de lângă Amman, după ce rezistase foamei, brutalității și chiar violului, Netanel Rosenberg era liber. Negociaseră și reușiseră să-l aducă pe Pământul Făgăduinței. Dar fără dușmani, fără o cauză,

libertatea îi părea mai rea decât orice închisoare în care fusese vreodată.

* * *

Nu avea unde să se ducă, așa că închirie o cameră într-un hotel ieftin de pe strada Ben Yehuda. Încăperea avea un pat cu cearșafuri, pături fără păduchi și nu exista santinelă la ușă. Era în sfârșit un evreu printre evrei.

Rămăsese complet singur. Nu era nimic pentru el în acest sanctuar pe care-l ridicase alături de ceilalți, pentru că omul care-l ucisese pe Amos Mandelbaum nu putea să-și găsească pacea niciodată. Pacea reprezenta un cuvânt străin pentru el. În sufletul lui ar fi dorit să fie din nou în Sinagoga Hurva. Crezuse că o să-și răscumpere păcatele acolo, în noua Massada. Ar fi fost perfect.

Dar rabinul Silverberg îi răpise această mântuire.

Mi-am ținut promisiunea făcută copiilor care au pierit în focul de la Birkenau și tovarășilor mei de călătorie din Mașina Morții. Dar n-o să fiu absolvit niciodată de păcatul morții lui Amos Mandelbaum. Oare o să mă bântuie veșnic și când sunt treaz și când dorm?

Locul Unde a Murit Smochinul.

Zayyad Hass'an își întinsese covorașul de rugăciune lângă mormintele familiei sale și îngenunche în direcția Meccăi. Se rugă lui Allah să-i dea înțelepciunea să înțeleagă ce se întâmplase; se rugă pentru oamenii săi, pentru satul lui și pentru el însuși.

Nu-i era hărăzit să priceapă judecata lui Dumnezeu, Insh'allah.

Rab'allah – ce mai rămăsese din el, de fapt – făcea parte acum din Transiordania. Sigur, nu era de mirare. Se întrebase cu voce tare de la început dacă regele Abdollah venise în ajutorul lor din pură generozitate sau din dorința de a modifica frontierele. Lupul își schimbă părul, dar năravul ba. Conducătorii se asemănau unii cu alții și era sigur că regele se va dovedi în timp că este mai puțin tiran decât Muftiul.

Dar, un asemenea câștig neînsemnat meritase, oare, atâtea sacrificii? evreii obținuseră mai mult decât intenționaseră să le dea Națiunile Unite, iar arabii fuseseră înfrânți în mod rușinos, peste tot. Oricum, toți știau că egiptenii se pricepeau mai bine să sodomizeze băieți decât să lupte; cât despre libanezi, mai bine ar fi trimis o trupă de cămile; irakienii se distraseră în Nablus, dar nu se aventuraseră mai departe; iar sirienii se dovediseră că erau mai mult buni de gură și gata s-o ia înapoi cu tancurile lor.

În ceea ce-l privea pe Muftiu, se afla în siguranță la Cairo.

Și, în toată această perioadă, el, Zayyad Hass'an își pierduse satul, două neveste, două nurori, doi nepoți și doi fii buni. Erau aici, pe acest deal, dormind sub pietre. Insh'allah.

Insh'allah.

Dar fie ca membrul sacru al Muftiului să se transforme într-un pui și să-i ciugulească testiculele până o să moară! iar apoi, fie ca sufletul lui să se rostogolească-n iad ca o piatră într-o fântână și să se prăjească la foc mic, până i se înnegrește pielea și i se cojește ca o smochină putredă!

Îi curgeau lacrimile peste urmele săpate în obrajii săi de vreme și necazuri. Majid îi spusese că războiul nu se sfârșise, că fiecare națiune arabă declarase că statul evreu era o ofensă adusă lui Dumnezeu și juraseră să nu-l recunoască niciodată. Bătălia, îi asigurase el, de-abia începuse.

La fel ca și suferința, se gândi bătrânul.

Wagil, Rishou, Ali, Rahman. Evreii dispăruseră din această vale. Oare meritase un asemenea preț?

Ierusalim.

Oamenii se revărsau din nou pe strada Ben Yehuda. Cafenelele se redeschiseră. Soldații beau cafea și cumpărau prăjituri pentru prietenele lor. Rabinii stăteau la mese, adânciți în dezbateri teologice. Lumea învățase deja să ignore gardurile de sârmă ghimpată care împărțeau orașul. Viața revenise la normal.

Asher stătea la fereastra apartamentului său și se uita la ei, la compatrioții săi israeliți. Faptul că trăia reprezenta un triumf. Sorbi cu nesaț aerul rece de dimineață, gândindu-se la viitor.

Abdollah Tell, comandantul Legiunii Arabe, se dovedise un om de onoare. În dimineața capitulării, permisese evacuarea civililor, femeilor și răniților. Asher își amintea foarte puțin de întâmplările de atunci: zăcuse luni de zile într-un spital din Ierusalim, luptându-se pentru viața sa.

Dincolo de pereții albi, lupta cea mare continuase. În ciuda tuturor așteptărilor, Yishuv nu se prăbușise o dată cu căderea Orașului Vechi. Apoi, la două săptămâni după capitulare, Națiunile Unite aranjaseră un armistițiu. Între timp, irakienii fuseseră înțepeniți în Triunghiul Nablus, sirienii și libanezii fuseseră respinși de luptătorii Palmach în Galileea, iar înaintarea egipteană fusese oprită la treizeci de kilometri sud de Tel Aviv, la Ashdod.

Armistițiul de două săptămâni schimbase cursul războiului.

Haganah întrebuinţaseră timpul cu folos. Reuşiseră să aducă arme, clandestin, din Europa: puşti, mitraliere Sten, grenade de mână, maşini blindate, precum şi zece tancuri Hotchkiss, patru tunuri antiaeriene şi treizeci de tancuri Sherman. Făcuseră rost, de asemenea, de artilerie de câmp şi patruzeci şi cinci de mii de obuze. Ba chiar aduseseră Messerschmidt-uri şi Spitfire-uri din Cehoslovacia. Tot mai mulţi refugiaţi sosiţi din Cipru şi Europa îngroşau zilnic rândurile Haganah şi Palmach.

Între timp, cea mai reprezentativă forţă combatantă a arabilor, Legiunea Arabă, era complet lipsită de aprovizionare. SUA îi forţase pe britanici să impună embargou împotriva armatei create chiar de ei. Truman ameninţase că va retrage ajutorul economic atât de vital naţiunii măcinate de război, dacă refuzau să se conformeze.

Când durata armistiţiului se încheie pe 18 iunie, arabii fură confruntaţi cu o armată nouă şi un inamic revitalizat. Şi uite aşa sorţii bătăliei înclinară rapid de partea cealaltă.

Doctorii lui Asher se arătaseră încântaţi de el. Rănile i se vindecaseră, deşi cicatricele de pe piept vor rămâne ca suvenir – carte de vizită a morţii pentru o viitoare întâlnire. Încă mai obosea repede şi îşi pierdea respiraţia când urca scările, dar îi promiseseră că, în timp, se va reface perfect.

Oricum, el era mulţumit că trăia.

Îl auzi plângând pe micul Yaakov. Marie ieşi din dormitor cu pruncul în braţe. Se aşeză lângă el, la fereastră şi începu să hrănească copilaşul.

Când se va simţi mai bine, hotărâse, împreună cu Marie, să plece la Negev. Acolo, se construia acum un nou kibuţ şi îşi propusese lui însuşi că va ridica alt Kfar Herzl. Micuţul Yaakov va reprezenta prima generaţie de evrei născuţi într-un stat evreiesc şi, cu puţin noroc şi cu ajutorul lui Dumnezeu, nu va creşte cu arma-n mână.

Cu noroc şi cu ajutorul lui Dumnezeu.

Poate.

Imaginea dezolantă a asediului se întipărise în mintea lui Sarah în timp ce era scoasă pe targă din subsolul Sinagogii Jochanan Ben Zakai, în seara capitulării.

Fum, negru ca cerneala, se ridica din cartierul evreiesc, în timp ce soldaţii arabi jefuiau şi ardeau zona Bethel. Între timp, unii negustori îşi redeschiseseră magazinele şi serveau cafea şi prăjituri soldaţilor Legiunii Arabe, bărbaţi care fuseseră duşmanii lor până în

dimineața aceea.

Dușmanii noștri, se gândi ea, pot apare deghizați ca prieteni, iar inamicul cel mai feroce se poate dovedi cel mai încântător amant.

Se așeză lângă patul lui Isaac. Dormea. Trecuseră luni de zile până să i se confirme că era în viață, multe luni după armistițiul care dusese la schimbul de prizonieri de război.

Vorbise foarte puțin de când se întorsese de la Amman. Refuza să discute despre experiențele sale din lagărul POW sau despre ce i se întâmplase la Kfar Herzl. În afară de el, doar încă trei mai supraviețuiseră masacrului.

Era sigură că o să vorbească mai târziu și se va naște un spirit nou în el. Avea nevoie de timp.

Îi mângâie părul în somn. Era un băiat frumos, înalt și puternic. Pe zi ce trecea, semăna tot mai mult cu tatăl său. Ar fi fost mândru de el, dacă l-ar fi cunoscut.

Era un băiat bun. Sânge arab într-un băiat evreu.

Și-ar fi dorit să-i fi spus lui Rishou, dar nu s-ar fi schimbat nimic, nici pentru el, nici pentru ea. Însă, poate că s-ar fi schimbat pentru Isaac. Trebuia să-i spună acum. Adevărul va fi ca un balsam pentru ura și cicatricele din sufletul său.

Nu mai plângea când se gândea la Rishou. În lumea în care trăiau, trupul lui îi fusese interzis. Dar poate că va crea alt bărbat bun din sângele lui.

Locurile Sfinte vor trece prin ani lungi de război și pacea nu se va instaura aici nici peste generații.

Delegatul Siriei la ONU, Fares el Khoury, 1948

Epilog.

Ierusalim, septembrie 1992

La sfârșitul verii lui 1992 se discuta despre pace, un lucru remarcabil într-o țară care se războise cu toți vecinii ei de când fusese înființată. Nu trecuse nici un an de la explozia bombei pe strada Suleiman, care-i făcuse pe oaspeții Colegiului Anglican din Ierusalimul de Est să fugă din sufragerie într-o seară și să-și abandoneze cina.

Acum, turiștii și pelerinii începuseră să se întoarcă.

Isaac Ben-Zion desface o cutie de bere Goldstar și se sprijini de barul din restaurantul său, aflat pe strada Ben Yehuda. Se încruntă în timp ce vorbește:

— Am fost maior în armata israeliană. În 1973, am pierdut o mulțime din băieții mei, luptând împotriva sirienilor. Și acum Rabin

vrea să dea totul înapoi lui Assah. Nu știu. Spune că va aduce pacea. Dar ce pace poate să fie când o să-și îndrepte țevile puștilor în direcția noastră de pe Înălțimile Golan?

În timp ce se înserează, mă întorc la hotelul meu de pe strada Ben Yehuda; un băiat și-o fată se plimbă braț la braț, ca îndrăgostiții de pretutindeni, doar că băiatul ține un pistol mitralieră Uzi pe umăr. Pacea pare a fi perspectivă foarte îndepărtată.

În noaptea aceasta, Mulli Rosenberg va patrula din nou pe străzile periculoase din Bethleem; de partea cealaltă a Văii Iordanului, Wafa începe altă noapte de exil în deșertul Amman.

Pe măsură ce apune soarele, mormintele albe de pe Muntele Măslinilor se întunecă. Se spune că aici este Valea biblică a lui Yehova, unde trompetele Apocalipsei vor chema la judecată sufletele tuturor oamenilor. Creștini, evrei și musulmani îngropați aici așteptau verdictul lui Dumnezeu asupra faptelor lor.

Se pare că, pe acest teritoriu frământat de lupte, existau foarte mulți care vor fi judecați. Și foarte, foarte, puțini care se vor mântui.

Nu așteptați Ziua Judecății de Apoi.

Ea are loc în fiecare zi.

Albert Camus

SFÂRȘIT

1 Domnul meu (germ.)
2 Fir-ar al dracului (germ.)
3 Hotel, casă de oaspeți (germ.)
4 Liceu (germ.)
5 Lumea bună (germ.)
6 Stimată doamnă (germ.)
7 Castel (germ.)
8 Patrie (germ.)
9 Cartea sfântă de rugăciuni în religia mozaică (n.t.)
10 Primărie (germ.)
11 Să-i ia dracu' de germani! (germ.)
12 Nume dat de evrei creștinilor (n.t.)
13 Dumnezeule (germ.)

14 Domn (turcă)
15 Țărani arabi (n.t.)
16 Haină tradițională arăbească (n.t.)
17 Turban (n.t.)
18 Haină arăbească (n.t.)
19 Unitate de măsură egală cu 2,54 cm (n.t.)
20 Evrei născuți pe teritoriul Palestinei, spre deosebire de cei veniți din Europa (n.t.)
21 Bună ziua (germ.) (n.t.)
22 Bună dimineața (germ.)
23 Inelul Nibelungilor, operă de Wagner (germ.) (n.t.)
24 Evreu (germ.)
25 Cârnat (germ.)
26 Bună seara (germ.)
27 Sănătate (germ.)
28 Deschideți, poliția! (germ.)
29 Mai repede (germ.)
30 Domnii mei (germ.) (n.t.)
31 Germani ai Reich-ului (germ.) (n.t.)
32 Pe Dumnezeul meu (germ.) (n.t.)
33 Căile Ferate Germane (germ.)
34 Afară cu toții (germ.)
35 Stângul-stângul-stângul (germ.)
36 Afară! mișcați-vă repede! (germ.)
37 Camera de zi (germ.)
38 Atenție (germ.)
39 Afară! afară! repede! repede!
40 Da, să trăiți! (germ.)
41 Rahat (germ.)
42 Evreu indigen (n.t.)
43 Joc de cuvinte; în engleză, cuvântul RACE este omonim – înseamnă și cursă și rasă (n.t.)
44 Înțelegeți? (germ.)
45 Mulțumesc (germ.)
46 Responsabilitate (engl.)
47 Fel de mâncare arăbească (n.t.)
48 De la Juden – evrei în germană (n.t.)
49 Camera de bagaje (germ.)
50 Evrei care adunau cadavrele (n.t.)
51 Sărbătoare evreiască de toamnă – comemorează șederea

evreilor în deșert și culesul fructelor (n. t)

52 La 13 ani băieții evrei sunt confirmați ca membri ai comunității (n.t.)

53 Interzis evreilor (germ.)